80

80.

DE VARIIS
Doctorum
Sententijs

M. S.

69

Biblioteca de Santa Cruz
246

80

246

El autor es Cristobal Garcia Guillen de Paz - Colegial de Sta Cruz.

S. Rivera

1922.

R. 211

Liber Vndecimus De varijs docto rum sententijs per materias ordine alphabetico distinc tus tot continens capi ta, quot sunt literæ Alphabeti quibus materiæ desig nantur

En 13 de decembre dia de sᵗᵃ santa lucia

Per titulos e numeros diuisa

A

Abstinentia . c. 1. titus 1

1 Non interest omnino scilicet ad uentatem quid alimentorum uel quantum quis accipi at dummodo id faciat pro congruentia hominum cum quibus viuit. et personæ suæ et pro suæ ualetudinis necessitate sed quanta facilitate et serenitate ani mi his ualeat cum oportet uel necesse est carere

Augustinus in lib de quæst. euangelij

2. Vtant diuites consuetudine infirmi tatis suæ sed doleant se aliter non posse melius enim possent si aliter possent. si ergo non extollit pauper de necessitate si ue mendicitate, tu quare extolleris de in firmitate. vtere cibis selectis preciosis quia sic consueuisti. aliter non potes quia si con suetudinem mutas egrotas concedo tibi utere superfluis, da pauperibus superflua vtere preciosis da pauperibus vilia

Augustinus de verbis dom. c. 1. tractans illud vermes diui tiarum superflua

3 nonnulli vitam pudicam appetentes in

me

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

[illegible] 34

Hieron. in epistola ad Suriam

medio itinere corruerunt dum solam abstinentiam carnium putant. et leguminibus onerant stomachum. que moderate parceque immo xia sunt. et ut quod sentio loquar nihil sic inflamat corpora et titillat membra genitalia sicut indigestus cibus ructusque convulsus.

Hieron. in quadam epistola

4 Mater sanitatis est abstinentia mater egritudinis voluptas. sine enim carne rerum et cibo est friget venus. et a patre libero ad incomcessam venerem est proximus intemperantie gradus.

Hiero. ad celantia.

5. Quid prodest tenuari corpus abstinentia, si animus intumescit superbia. quid virtutis habet vinum non bibere et ira et odio inebriari.

Gregor. lib. 30. moral.

6. Per abstinentiam carnis vitia extinguenda sunt non caro. sic necesse est ut artem continentie quisque teneat quatenus non carnem. sed vitia occidat. Saepe enim dum in illa hostem insequimur. etiam civem quem diligimus trucidamus. et saepe dum quasi civi parcimus ad praelium hostem nutrimus.

gregor. in Past.

7. Incassum per abstinentiam corpus atteritur. si inordinatis moribus dimissa mens vitiis dissipatur.

gregor. super ev[an]g. parte 4

8. Per sermonem quisignant nisi abstinentes. qui foris carnem afficiunt interius tamen fructum abstinentie non acquirunt cruce emi que domini symon in angaria portat

tat qui enim ad bonum opus sine bona uoluntate ducit. rem bonam sine fructu operat. Symon ergo crucem portat sed in cruce non moritur qui abstinentes exterius per abstinentiam corpus affligunt. sed interius per desiderium mundo viuunt

9 Abstinentia est quae edendi horam non praeueniet ut fecit Ionathas in melis fauo non lautiora quaerit edere ut Israelite in deserto. non accuratius parare ut fily Heli in Sylo. non ad superfluitatem ut Sodomite. non uile quod libet ut esau edulium in fame concupiuit — ibidem

10. corda incitara si nimius tendit non sonat quia nimirum tanto quisque sibimet debet moderamine praeesse ut ad culpam certo non superbiat et inde ad effectum rectitudinis in operatione subsistat — Gregor. 15 moral super illud uersa est in luctu cythara mea

11. cogitandum summo opere est ut quis se illicita meminit commisisse a quibusdam et etiam licitis studeat abstinere. quatenus per hoc conditori suo satisfaciat ut qui commisit prohibita sibimet ipsi abscindere debet et concessa. et se reprehendat in minimis quem meminit in maximis deliquisse — Gregor homil 35 super euang

12. qui a cibis abstinet et mala agunt demones imitantur quibus culpa adest et cibus deest — Isidorus super Amos propheta

13 nihil sic iocundum est ut cibus bene digestus. ac decoctus, nihil sic ad salutem, nihil sic sensuum acumen operat. nihil sic egritudinem fugat ut moderata refectio sufficientia — Chrisostom super epist ad hebr serm 29

quip

quippe cum nutrimentis et sospitate simul et i
am procreat voluptatem. exundantia autem mor
bum facit et molestias ingerit et egritudines ge
nerat. quod etiam facit fames. hoc etiam facit
plenitudo ciborum magis autem peiora. fames
quippe in paucis diebus aufert hominem et libe-
rat ex hac vita poenali. excessus autem ciborum
consumit et putrescere facit humanum corpus
et macerat egritudine diuturna et tunc eum
crudeli morte consumit

Ioan. Cassian. de instit. monach. 4. lib. 5.

14 melior est rationabilis quotidiana cum
moderatione refectio quam per intervalla arduum lon-
gumque ieiunium. nimia enim immoderata inedia
non solum mentis labefactare constantiam sed
etiam orationum efficaciam reddere lassitudine
corporis enervatam

Seneca epist. 59

15 molestum est iniquis consuetis carere vo
luptatibus. abstinere cibo, sitire esurire. haec pri
ma abstinentiae gravia sunt deinde cupiditates
languescunt ipsis per se cupiditatibus fatigatis
ac deficientibus. inde morosus est stomachus inde
quibus fuit aviditas cibus odium est. desideria
ipsa moriuntur

Hora. saty. 2 li. 2.

16 accipe nunc victus tenuis quae quantaque se
cum
adferat. inprimis valeas bene. nam variae res
ut noceant homini credas memor illius escae
quae simplex olim sederit. at simul assis
miscueris elixa, simul conchylia turdis
dulcia se in bilem vertent stomachoque tumultum
lenta feret pituita. vides ut pallidus omnis

abstinentia

coena d[e]l purgat dubia? qui corpus onustus.

L7 Heu quantum scelus est in viscera viscera condi congestoque avidum pinguescere corpore corpus alteriusque animantem animantis vivere letho. — ovid. 15. Meta.

L8 nec veneris, nec tu vini capiaris amore uno namque modo vina venus quae nocet — Verg. de venere et vino

ut venus enervat vires, sic copia Bacchi vina sitim sedant, nati venus alma creandis serviat hos fines transilis ille nocebo

Vide etiam in tit caro, ~~bibere~~, co[n]iugium co[n]uiuio, discretio Eleemosyna gula, ieiunium infirmitas, servitium, sobrietas temperantia.

Abusio – titulus. 2

1. magna abusio, parcitas putatur avaritia, sobrietas austeritas creditur silentium tristitia reputatur. e contra remissio discretio creditur tristitia silentium reputatur. Loquacitas affabilitas. chachinatio iocunditas mollicies vestimentorum et equorum fastus honestas. lectorum superfluus cultus mundicia

Bernar. in Apologia

2 magna abusio est ut corpus induatur et contra regulam suis vestibus anima nuda deseratur.

Ibidem

3. Duodecim sunt abusiones claustri quibus tota religionis forma corrumpitur scilicet Prelatus negligens discipulus inobediens. iuvenis ociosus. senex obstinatus. monachus curialis. Religiosus causidicus habitus preciosus. cibus exquisitus, rumor in claustro lis in capitulo. dissolutio in choro. irreverentia iuxta altare

Hugo. lib. 2. de claust. anime

4 Duodecim sunt abusiones seculi scilicet sapiens sine operibus. senex sine religione adolescens sine obedientia, dives sine elemosina. foemina sine pudicitia dominus sine virtute, christianus contentiosus, pauper superbus. Rex iniquus episcopus negligens plebs sine disciplina populus sine lege

Augu. de duodecim abusion/

5. Ridiculosa res est aut magis periculosa speculator cecus doctor insciens precursor claudus. Prelatus negligens preco mutus

gilber –

vide etiam in titulo cavo. et titulo Prelatio –

Acceptio Personarum - tit.us 3

1 Absit domine ut in tabernaculo tuo prae paupe-
ribus accipiantur personae divitum, aut prae ignobilibus
nobiles quando potius infirma mundi elegisti ut
confunderes fortia. — August. in quodam sermone

2 Inter omnia peccata sacerdotum est maximum
quod non causas sed personas considerant et despecto
iusto paupere iniustos divites honorant — Ambros. sup. malach.

3 uos non attenditis merita causarum sed perso-
narum, non iura sed munera, non quid ratio dic-
tet, sed quod voluntas affectet, non quod sentiat
sed quod mens cupiat, non quod liceat, sed quod
libeat. nunquam in vobis ita est simplex oculus
ut totum corpus sit lucidum. sed aliquid semper
admiscetis fermenti, quo totam massam corrum-
petis. — Inn. lib. 2. de vilit. conditionis humanae -

4 : Pauperum causam cum mora negligitis divi-
tum

Acceptio personarum

ibidem

tuam causam cum instantia promovetis in illis rigorem ostenditis. in istis ex mansuetudine dispensatis. illos cum difficultate respicitis, istos cum fervore tractatis. illos negligenter auditis istos subtiliter auscultatis.

Vide etiam intit. electio. eleemosyna gloria Eterna. Pietas

Accedia. tit.us 4

1. Accedia est quedam animi torpor quo= quis negligit aliqua bona inchoare. aut fastidit perficere — Ber. ibi. ser

2. o Homo imprudens millia millium ministrant ei. et decies centena millia assistunt ei. et tu sedere presumis. — Bern. ibidem

3. Pigritia est animi inertia uel fatigatio. qua quis bonum inchoatum consumare fastidit — Tullius de tus cul. question —

4. Tam male mihi esse malo quam molliter. si mollis et paulatim effeminat animus. atque in similitudi= nem ocij sui et pigritie. in qua iacet soluitur. dor mio minimum et breuissimo somno utor. satis est mihi vigilare desijsse. Aliquando me dormisse scio aliquando suspicor — Senec epist. 37

5. nihil agere, semper infelicis est optimum — Senec. in pro.

Adiutorium tit. 5

August. de vera relig.

1. Hec lex est divine providentie ut nemo a superioribus adiuvetur ad cognoscendam gratiam dei qui non ad eamdem puro affectu inferiores adiuverit

Aug. in quadam epist. ad Hieron.

2. Eleganter dictum est cum quis in puteum cecidisset et aqua eum suffocaret accessit alius et eo viso admirans ait quomodo huc cecidisti. Obsecro inquit cogita quomodo hinc me liberes non quomodo huc ceciderim queras

Aug. in serm.

3. Non facile inveniunt in necessitate presidia que non fuerunt in pace quesita

Ambros. de offic.

4. Necessitates aliorum quantum possumus iuvemus et plus interdum quam possumus. nihil tam secundum naturam est quam iuvare consortem nature

Hieron. sup. // Hier. lib. 1. in illud in tempore afflictionis dicet surge.

5. Impudens postulatio tempore necessitatis et angustie ab eo querere auxilium quem in prosperitate contempseris etc.

Gregor. in homil. quadam sup. parabolam talentorum.

6. Habens intellectum curet omnino ne taceat habens rerum affluentiam a misericordia non torpescat habens autem quo regitur usum illius cum proximo partiatur. habens loquendi locum apud divitem pro pauperibus intercedat talenti enim nomine cuilibet reputabitur quod etiam minimum accepit.

Cass. in quadam epist.

7. Gratum debet esse subsidium cuius solutum magis solventi crescit in commodum quam suscipienti proficiat in augmentum. et quod dantem iuvat et accipientem pro tempore necessitatis letificat ut sic in una mercatione (quod raro solet emergere) uterque videat desiderata commoda percepisse

Aduentus domini

8 Homini locundo et probo misereri ~~numum~~ et sicum adiuuare oportet quem nominat — ~~Aure ingrando lecum~~ Senec de benef

9. Habet in aduersis auxilia qui in prosperis commodat — Senec in prov.

10 Nemo non cum alteri prodest sibi profuit virtutum omnium precium in ipsis est. recte fecisse fatti merces est — Senec. epist. 82

Vide etiam in tit desperatio, dilectio misericordia, tribulatio

Aduentus Domini. tt^us. 6

1. Nulla causa ueniendi Christo domino nisi peccatores saluos facere. tolle morbos. tolle uulnera et nulla causa est medicine. uenit ergo de coelis magnus medicus. qz per totum ubiqz iacebat aegrotus genus ergo humanum totum peccauerat ex quo peccauit unius in quo totum erat. ideo uenit unus sine peccato. qui saluos faceret omnes sine peccato non enim cum de coelo ad terram merita nostra sed peccata traxerunt. — Aug. sup Ioan. de inglos. 1. Timoth. 5

3

Adulatio

Aug. sup. Ioan. 2. Pater filius et spiritus veniunt ad nos dum ve-
nimus ad eos veniunt subveniendo, veniunt
illuminando, veniunt obediendo. venimus metiē-
do. venimus implendo venimus capiendo
Vide etiam in tit Antichristus, incarnatio
in dex. mors, resurrectio

Adulatio ~ tit. 7

Aug. sup. psal. 1. Adulatio est fallaci laude seductio

Aug. de doctr. christiana 2. sicut sumenda sunt amara salubria ita sem-
per vitanda est perniciosa dulcedo.

Aug. Lib. 9. conf. 3. Sicut adulantes amici pervertunt sic inimici
Litigantes plerumque corrigunt

Aug. 2. de trin. 4. magis optarem a quolibet reprehendi quam ab adu-
lante laudari. nullus enim reprehensor formida-
dus est amatori veritatis. Laudator vero errat
et confirmat errorem.

Hieron. ad Celan-tiam 5. isto maxime tempore regnat vitium adula-
tionis quod quam est gravissimum, quia humilitatis ac
benevolentie loco ducit. et ita sit ut qui adulari
nesciat aut invidus reputetur aut superbus

Hieró. super psalm. 6. Nihil est quam tam facile corrumpat mentes ho-
minum. sicut adulatio, plus enim nocet lingua
adulatoris quam gladius persecutoris

Hieró. in quadam epistola 7. Nos ad patriam festinantes mortiferos syre-
narum cantus aure surda transire debemus

3

Adulatio

8 Impinguat caput oleum peccatoris cum demulcet mentem fauor adulantis — Gregor hom. 12 super euang.

9 quisquis male uiuentibus adulat pulvillum sub capite iacentis ponit ut qui corripi ex culpa debuerat in ea fultus laude quiescat — Greg. super Ezech hom. 11

10 Sicut finis oratoris est dictione persuasisse et medici medicina curasse sic adulatoris est finis suauiloquio decepisse, et cum aliquis altius mu... populi ut placeat eis quibus aures prur... loquit quę grataner accipiant loquitur quę vicina sunt uoluptati. talis magister consuit ceruicalia sub omni cubitu manus — Origen hom. 1 super Ezechi Chrisost.

11 Adulator amicus in obsequio hostis in animo comptus in verbo. lętus ad prospera. fragilis ad aduersa. inflatus ad obsequia anxius ad opprobria. immoderatus ad gaudia. facilis ad humana. difficilis ad honesta — Hugo de S.to vict

12. fiunt adulatores cum cenas diuitum captant nihil prius meditant quam illud quod putant auditoribus gratissimum fore. nam neque aliter impetrabunt quod petunt nisi quasdam insidias fecerint auribus — Cassiod. in quadam epist.

13. Adulatio blanda omnibus applaudit. omnibus salue dicit prodigos uocat liberales. auaros sapientes et parcos. lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstinatos constantes pigros maturos et graues. hęc sagitta leniter uolat leciter infigit — Cassiod. in quadam epist.

14 Vitijs semper seruiunt blandimenta. Lenocinantur dulcia delictis virtutibus uero austera et fortia sunt amica. — Petr. Rau. in quodam serm

15. eliminat a Palatijs adulatio ueritatem illi soli in magistratuum gratiam admittuntur qui palpant blanditijs. et aures fama bibulas calice Babylonis inebriant. bene cum magistratibus

a

agere; si scirent inter adulationem et laudem distinguere. Sed ergo laudis ambitio plus credens alijs de seipso, quam sibi utrumque recipit indistincte

Pet. Rav. in quadam epist.

ampliant eos beneficijs quos torquere debuerunt et a presumptione adulandi supplicijs deterrere. mordacissimus detractor in absentia nihil principaliter proponit nisi quod placere existimat verba oris eius iniquitas et dolus cum enim sal correctionis in omni sacrificio acceptet a domino mel in omni sacrificio reprobat

16 Huius pestilentia gerentiunt principum laterales. Palatini canes adulationis artifices Fabri laudis. figuli falsitatis. Hi sunt qui magnifica comendationis tuba in auribus divitum citarizant. qui mellicque adulationis favos foris eructant. qui ut emungant munera caput divitis oleo adulationis inungunt. prelatorum

Alanus de complanctu. sive de conquest. naturę

auribus pulvinaria laudum subsciunt qui ab eorum pallijs aut fictitium pulverem excutiunt; aut vestem fictitiam deplumant implumem

17 Quid ergo adulationis unctio nisi donorum emunctio; quid comendationis allusio nisi

Alanus ibidem

prelatorum delusio? quid laudis arrisio nisi eorundem derisio

18. Adulatores a voluntate vultum, ab animo verbum, a mente linguam, ab intellectu loquella amplo dissensionis intervallo diffibulant. plerique enim exterius plausibiliter applaudendo collaudant quos interius contradictoria derisione defraudant. foris vultu applaudunt Virgineo intus scorpionis pungunt aculeo. foris adulatio-

nis

nis mellitos compluunt imbres intus detractio-
nis commouent tempestates — Alanus ibidem

19 Diogenes Syracusis cum olera ei Lauanti Aristippus dixisset. si Dionisio adulari uelles. ista non ederes. immo inquit si tu ista edere uelles Dionisio non adulareris. hec uerediceus ueritatis annunciator malens oleribus sustentari quam magistratibus adulari
— Valer. maxim Lib. 4. de modera Rom.

20 ex turba quantum potes te separa ne adulatoribus latus prebeas artifices sunt ad capiendos superiores. par illis etiam si bene caueris non eris sed mihi crede, si caperis ipse te trades. habent hoc in se naturaliter blanditię etiam cum reiciuntur placent sepe exclusę nouissime recipiunt hoc enim ipsum imputant quod repelluntur et subigi quidem, nec contumelia possunt
— Senec. de tuscul quest. Lib. 8

21 Ecce nobis placemus si inuenimus qui nos bonos uiros dicant qui prudentes qui sanctos non sumus modica laudatione contenti, quicquid in nos adulatio sine pudore congessit tanquam debitum prendimus. optimos nos esse et sanctissimos affirmantibus assentimur cum sciamus sepe illos mentiri. adeo quoque indulgemus nobis. ut laudari uelimus in id cui contraria maxime facimus
— Seneca epist 60

22 Alexander cum in obsidione cuiusdam ciuitatis circuisset muros ictu sagittę percussus cum represso sanguine sicci uulneris dolor cresceret et crus obstupuisset. coactus absistere. omnes inquit iurant me esse filium Iouis. sed uulnus hoc hominem me esse clamat. idem nos faciamus, dicamus quod uos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem uideo quam multa inutilia concupiscam, nocitura optem.
— Senec. ibidem

23 Intus te ipsum considera, non qualis sis alijs

cre

8

Adulatio

credas. Plerumq. boni inepti et inertes vocantur
Senec. epist. 77 mihi contingat iste derisus. equo animo audien
da sunt imperitorum convitia et ad honesta vaden
ti contemnendus est iste contemptus

Senec. epist. 43) 24. Adulatio apertis et propitijs auribus recipi
tur in praecordia ima descendit. venit ad me pro
amico blandus inimicus

25. O te felicem hominem si nihil habes prop
ter quod quisquam tibi mentiatur, nisi eum iam etiam
Senec. epist. 81. causa sublata est mentitur consuetudinis cau
sa. adulator blandus consilium dabit, quod de
liberanti gratius fore suspicabitur. cassae fidei sunt
qui iugiter blandiuntur

26. Adulatio quam similis est amicitiae non imita
tur tantum illam, sed vincit et praecedit et ipsos gra
Senec. in epist tiosos facit quos ledit. vitia nobis sub virtutum
nomine obrepunt, temeritas sub titulo fortitu
dinis latet, moderatio vocatur ignavia. pro cauto
timidus accipitur, in his magno periculo erramus

27. Malum hominem blande loquentem agnos
Senec. in epist ce tuum laqueum esse. habet enim suum vene
num blanda oratio. Diogenes cuidam laudan
ti dixit Adulator desine utrumque facere nihil
proficis cum te intelligam

Teren. in eunucho. 28 omnia assentari: is quaestus nunc est multo
uberrimus.

Iuuen. saty. 3. de Graecis 29 quid quod adulandi gens prudentissima la
udat
sermonem indocti faciem deformis amici

Vide etiam iustitia amicitia correctio prędicatio, veritas, Christus.

Aduocatj - tt.us 8

1. Non ideo debet iudex vendere iustum iuditium, aut testis verum testimonium quia vendit aduocatus iustum patrocinium aut peritus verum consilium. illi enim inter utramque partem ad examen adhibentur. isti ex una consistunt. — August. in epist. ad Macedon.

2. Nihil impudentius arrogantia aduocatorum qui garrulitatem, auctoritatem putant et parati ad lites in subiectos tumide intonat. — August. in quodam serm.

3. Iusta aduocato dicitur redde quod accepisti quoniam contra veritatem fecisti iniquitati adfuisti iudicem fefellisti iustam causam oppressisti de falsitate vicisti — Ambros. in sermone

4. Verbosum aduocatum et stridentem eloquentię cum sapientię sit inanis. non aliud quam iustitię hostem reputes — Bernar. de consider.

5. Hi sunt qui docuerunt linguas loqui grandia cum operantur exigua largissimi promissores, pauci ssimi exhibitores. diserti aduersus iustitiam aru

Bernar. ibidem — credit pro falsitate. sapientes sunt ut faciant malum. bene autem facere nesciunt.

6. Ranę significant clamosas aduocatorum allegationes, quę inani et inflata modulatione, uelut ranarum sonis, et cantibus mundo deceptionis fabulas intulerunt. ad nihilum enim aliud utiles nisi q, sonum uocis improbis et importunis clamoribus reddunt.

Origenes in illud exod. 8. percutiā omn. terminos tuos ranis.

7. Hi sunt qui causas protendunt adhibiti impediunt pretermissi. fastidiunt admoniti. obliuiscunt locupletati. Hi sunt qui emunt lites uendunt intercessiones. deputant arbitros iudicanda dictant. dictata conuellunt. attrahunt litigatores. protrahunt audiendos. retrahunt tā segentes.

Cassiodor. super illud psalmi. 73. irritat aduersarius nomen tuum.

8. Hi sunt qui negant ciuitatibus inducias. mercatoribus nundinas. emptoribus mensuras. reuerentiam clericis. originem nobilibus. locum prioribus cunctis iura, distinctis priuilegia. quibus nullū genus hominum. ordinum. tempor. cordi est.

Cassiod. ibidem

9. Hi sunt in conuiuiis scurrę. in exactionibus Harpię. in collocutionibus bestię. in quęstionibus staticę. ad intelligendum saxei. ad iudicandum lignei. ad ignoscendum ferrei. ad amicitias pardi. ad facetias ursi. ad fallendum uulpes. ad superbiendum tauri. et consumendum minotauri.

Cassiodorus.

10. Hi sunt quorum si nares afflauerit cuius qz rubiginosi aura marsupii confestim uidebis illic oculos Argi. et manus Briarei. et sphingarum ungues cum eo. et periuria laomedontis et Vlisses ar

Cassidor. ibidē

argutias et Sanonis fallacias et fidem Pollinis toris et pietatem pigri Leonis adhiberi

11 Quomodo inter armatos argutos tumultuosos virtute numerus contubernio potens exequeo et bono solum inermis abiectus peregrinus pauper audiri ubi est iurgii de sutoribus fabularum de conciliatoribus carminum, de publicatoribusque sinistrarum opinionum, qui cum non habeant opera pro pomis spargunt verba pro folijs, et cum non adsit medulla sensuum abundant spuma verborum. Cassiod. ibidem

12 Apud causidicos etiam ipsum silentium venale est ac lingua eorum damnifica nisi funibus argenteis liget. Cassiod. ibidem

13 Si quis armat pecunia torrentisque loculis argenteis torrentissimi pectum Tulliani fulgur incurs, Hectorei robur virtutis herculee versipelles Ulissis vilipendit astutias, in tantum enim habendi fames incanduit, ut dialetice mutabit subtilitas Rethorice languescat civilitas, ubi nummorum perorat pluralitas. Alanus de conquestione nature.

14 Si in aurem iudicis vel advocati susurret pecunia Horphei lyra, carmen Amphionis, musa Vergilij voce pecunie sufficant, quid plura ubi nummus loquitur, Tulliani eloquij tuba raucescit, ubi nummus militat Hectoree militie fulgura compescuntur, ubi pugnat pecunia virtus expugnatur herculea, nummus vincit, nummus regnat, nummus imperat universis. Alanus ibidem

15 Sepe causas tantum differunt quod litigantibus plus quam totum auferunt quia maior est expensarum sumptus quam sententie fructus, nec terminant negotia pauperum cepta, quousque eorum marsupia
e

Advocati

Immo. de velit condit. hum.

evacuata, cum tamen scriptum sit gratis accepistis gratis date, ipsi vero nec gratiam gratis dant nec iustitiam iuste reddunt. Lucrum in arca damnum in conscientia, sed quid prodest homini si totum mundum lucretur animae vero suae detrimentum patiatur.

Vide etiam in tit. adiutorium, consilium eloquentia, iudex, loquacitas, tribulatio.

Ambitio - tit.us 9

1. Quo tres hominibus preesse desidero totres deo meo preire contendo — Aug. sup. psalm.

2. Ab ipso perniciosior ambitio q. blanda ut ita solatricula dignitatum. et sepe quos vitia nulla delectant. quos nulla potuit movere luxuria nulla avaritia subruere facit ambitio criminosos. habet enim forensem gratiam. domesticum periculum et ut dominet alijs prius servit curvat obsequio. ut honore donetur. et dum vult esse sublimior fit remissior — Ambr. super Lucã Lib. 3.

3 Sicut is qui invitatus renuit, quesitus refugit sacris altaribus ad movendus, sic qui ultro ambit vel importune se ingerit est procul dubio repellendus. nam qui sic nititur ad altiora conscendere quid agit nisi ut crescendo decrescat. et ascendendo exterius interius in profunda descendat — Gregor. in regist.

4 Ordinate ad ordines ascendendum est. nam casum appetit qui ad summa loci fastigia postpositis gradibus per abrupta ascensum querit — gregor. ibidem

5 O ambitio ambientium crux quomodo omnes torques, omnibus places, nil acrius cruciat. nihil molestius inquietat. nihil tamen apud miseros mortales celebrius negocijs eius — Bernar. de consid. Lib. 3. de cruce diaboli et mundi agit sed de nummata —

6. Ambitio subtile malum, secretum virus, pestis occulta doli artifex mater hypochrysis. livoris parens vitiorum origo tinea sanctitatis. excecatrix cordium; ex remedijs morbos creans. ex medicina languorem generans — Bernard in serm. quadragessi-

7. Potestatis ambitio angelum felicitate angelica privavit. scientie appetitus hominem immortalitatis gloria spoliavit. non quem cibus deflexerat. non mandatorum detrectat oblivio sed promissi honoris ambitio illecebrosa decepit — Bern. in quodam serm.

8.

Petr. Raven. in serm.

8. Ambitio est quaedam ~~symonia~~ simia charitatis, charitas enim patiens est pro aeternis, ambitio patit omnia pro caducis. charitas benigna est pauperibus ambitio divitibus. charitas omnia suffert pro veritate, ambitio pro vanitate. utraque omnia credit omnia sperat, sed longe dissimili modo.

Inno. de vilitate condit. huma.

9 Ambitiosus semper est pavidus semper attentus ne dicat quod displiceat. humilitatem simulat. honestatem mentitur affabilitatem exhibet. benignitatem ostendit: subsequitur obsequitur cunctos honorat. Universis inclinat. frequentat curias. visitat optimates, assurgit et amplexatur, applaudit et adulatur. vide nonne istud poeticum. Et si nullus erit pulvis, pulverem tamen excute nullum

Innoc. ibidem

10 Ambitiosus statim ut est ad honorem promotus in superbiam extollitur in iactantiam effrenatur non curat prodesse. sed gloriatur praeesse praesumit se meliorem quia cernit se superiorem priores dedignatur amicos, notos ignorat. exteros comitatur. contemnit antiquos, vultum avertit. cervicem erigit, fastum ostendit grandia loquitur sublimia meditatur. subesse non patitur. praeesse molitur. subditis onerosus. omnibus infestus. praeceps. molestus. arrogans gravis et importunus

Innoc. ibidem

11. Colluderunt ad invicem mater et filia iniquitas et ambitio, haec vindicat sibi publicum illa secretum

Valer. maximus lib. 8.

12. Angusta homini possessio gloriae fuit quae deorum omnium domicilio sufficit ut patuit in Alexandro qui cum Anaxarchum comitem suum ex Democriti sententia plures fore mundos

au

audiuisset se miserum exclamauit qui unū
necdum mundum possideret. adeo gloriæ cupidus

13 Grauissimum genus egestatis in diuitijs Senec. epist 68
inopia. relinquit ambitionem timida res est, ua
na, uentosa. nullum habet terminum –

14. Nemo de tribunatu gratias agit sed conquę Senec. in epist.
ritur quod non est ad præturam usque perductus. si desit
consulatus. ne hic quidem sufficit. si unus est
ultra. cupiditas enim non unde uenit respicit
sed quo tendit

15. Ambitio siue cupiditas in magnarum opum cu Senec. de ben
gestu collocata ut flamma infinita uis acrior
est. quo ex maiori incendio emicuit

16 Sat habet fautorum semper qui recte facit. Plaut. in Amphit.

17 nec tibi regnandi ueniat tam dira cupido Verg. 1. Georg.

Vide etiam. initit, cupiditas, discretio
gloria uana, honor, pax, prælatio.

Amicitia tit. 10.

August. in epist. ad Hieron.

1. Nescio verum christianę amicitię peccandi sine in quibus magis valet vulgare proverbium obsequium amicos veritas odium parit quam ecclesiasticum meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula accidentis.

August. in quodam serm.

2. Esto similis medico, medicus non amat egrotantem si non odit egritudinem ut liberet egrotum febrem persequitur. Nolite amare vitia amicorum vestrorum si amatis amicos vestros.

Aug. 9. confess.

3. Sicut amici adulantes pervertunt sic inimici litigantes plerumque corrigunt.

August. ibidē

4. Non omnis qui parcit amicus est nec omnis qui verberat inimicus. melius est cum severitate diligere quam cum lenitate decipere.

August. ibidē

5. Non enim propterea debes amare amicum ut aliquid tibi prestet, ut pecuniam vel aliquid eiusmodi temporalis, non illum amas sed id quod tibi prestat. amicus gratis amandus est propter se non propter aliud. Si autem ea caritate amicitię regula ut gratis diligas quam gratis amandus est deus qui iubet ut hominem diligas. nihil delectabilius deo

6. Vetus est amicitia non quęstus quę non pecu-

nia

nia parat sed gratia nec concertatio ne benevo lentie, meliores amicitie sunt inopum plerumque quam divitum. et frequenter divites sine amicis sunt, quibus abundant pauperes. non est vera amicitia, ubi est fallax adulatio — idem

7. Vera illa amicitia est et Christi glutino copulata, quam non utilitas rei familiaris non presentia corporum tantum non subdola et palpans adulatio, sed dei timor et divinarum scripturarum conciliant studia — Hieron in epist ad Paulinum

8. obsecro te ne amicum qui diu queritur vix invenitur difficile servatur pariter cum oculis mente amittas — Hieron. in epist ad Ruffinum

9 In amicis non res queritur sed voluntas quia et alterum ab amicis sepe prebetur, alterum sola charitas tribuit. eadem velle et eadem nolle firma amicitia est — Hieron ad Demetriadem

10. Philosophus sic inter hostes vivendum censuit tanquam inter amicos. ac inter amicos ac si in medijs hostibus viveret — Chrisost in policraticon lib. 3.

11. In prosperitate incerta est amicitia. nescitur enim utrum persona an foelicitas diligatur sepe enim per simulationem colligitur amicitia. ut qui non potuerit aperte decipere fraudulenter decipiat — Isidor lib. 3. de sum bono.

12 Semper apud indignos mores crescit cum potestate supercilium — Cassiodo. in quadam epistola

13. qui vere amicus est omni tempore diligit nam eum tormentum non separat labor non laxat, thesaurus non superat alienus amor non occupat — Cassio. in epist.

14 Iustum est enim ut qui amicus erat in prosperis amicitias profiteatur in adversis — Cassiod. ibidem

15

15. Sine amicis omnis cogitatio esset tedium omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio omnis vita tormentum: sine quorum solatio uiuere esset mori. — Cassio, in epist.

16 Bias ita aiebat homines in usu amicitiæ versari ut meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse conuerti. quod quidem dictum prima facie nimis fortasse callidum uidetur inimicumque simplicitati: qua præcipue familiaritas gaudet. sed si altius animo cogitatio demissa fuerit, perquam utile reperietur — Valer. maxim. lib. 7.

17. Amicitia est humanarum diuinarum que rerum summa cum beniuolentia consensio — Tullius de amic.

18. excepta sapientia nihil melius datum est homini a dijs immortalibus amicitia — Tullius ibidem

19 Amicitia absentes adsunt egentes abundant, imbecilles ualent: et quod dictu difficilius est mortui uiuunt. — Tull. ibidem

20. Nulla est excusatio peccati si amici causa peccaueris. nam cum conciliatrix amicitiæ uirtutis opinio fuerit difficile est amicitiam manere si a virtute defeceris — ibidem

21. Hæc enim lex in amicitia sanciatur ut neque rogemus res turpes neque rogati faciamus. — ibidem

22. solem igitur a mundo tollere uidentur qui amicitiam a uita tollunt. — ibidem

23 Præclare scriptum est a Platone, non solum nobis nati sumus: ortus que nostri partem Patria sibi uendicat. partem amici atque ut placet

est Stoicis quæ in terris gignuntur ad usum hominum omnia creari homines autem hominum causa esse generatos ut ipsi inter se alij alijs prodesse possent — Tull. 1. de offic.

24 Post amicitiam credendum ante iudicandum: illi vero præpostere officia permiscent qui cum amauerint iudicant et non amant cum iudicauerint. diu cogita an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit. cum placuerit fieri toto illum pectore admitte. tam audacter cum illo loquere, quam tecum. cum amico omnes cogitationes tuas misce. fidelem si putaueris facies. — Senec. epist. 3.

25. Sciunt amici se omnia habere communia et quidem magis aduersa — Seneca. ibidem

26 Monstrabo tibi amatorium sine medicamento, sine herba sine ullius venefica carmine si uis amari ama. iucundius est amicum facere quam habere. quomodo artifici iucundius est pingere, quam pinxisse. — Senec. epist. 6.

27. Qui amicus est amat, qui amat non utique amicus est. Amicitia semper prodest amor aliquando nocet. non est quod amicum tantum vel in foro, vel in curia quæras si diligenter attenderis domi inuenies. errat enim qui amicum in atrio quærit, et in conuiuio probat. in pectore enim amicus non in atrio inuenitur — Senec. epist. 29

28. nihil æque ægrum reficit sicut amicorum affectus. non iudico me mori cum illos superstites reliquero; puto inquam me victurum non cum illis sed per illos. — Senec. epist. 79

29 Dissimilitudo morum distantia unitæ et ingenia

nia contraria solvunt amicitiam, amicitias

Senec. in extre ma p. epistolar. — probatas enixe expete. constanter retine. perenniter serva. Inimicitias inditas exerce honeste, tarde crede. celeriter depone

Senec. ibidem — 30. omnes amicos habere operosum est. satis est inimicos non habere

31. numquid amicitiam anteponendi sunt nuntiis, ut equos veteribus teneros anteponere solemus. haec indigna homini dubitatio est

Senec. ibidem et Tullius. — vetustissima quoque debent esse suavissima in amicitia

32 negociatio est non amicitia quae ad commodum accedit detrahit enim amicitiae qui illam

Senec. ibi incipit — parat ad bonos casus.

33. cum amicis breves rationes longas amicitias habere oportet. principium amicitiae bene

Senec. ibidem — loqui, grande exordium inimicitiarum male dicere. Amicum prosperitas invenit. sed adversitas probat

34 Amicos in secreto move palam autem

Senec de mo. — lauda. vires tuas amici magis sentiant beneficiis quam iniuriis.

35. Amici vitia si feras facis tua. ita amicum

Senec. in prov. philosoph. — habeas ut inimicum fore putes. ita crede amico ne sit inimico locus

Senec. ibidem — 36 Amico pecuniam roganti mutuam si dederis me et amicum et pecuniam perdo

Theophilactus — 37. expedit iam probatos amicos amare non amatos probare

38 ad emendationem sui unusquisque nostrum

Diogen. — debet habere aut valde amicum aut valde inimicum.

39. Theophrastus cum quidam dice

ceret ille illius amicus est. cur ergo inquit illo diuite pauper est. amicus enim non est qui fortunę particeps non est. — ibidem

40 Amicum blandum caue cui amarum est semper quod fuerit dulce fortunatis amicus uocatus infortunatis semper prestosus. bonus amicus lęsus grauiter irascit. — Theophila.

41 Amicitia est diuitibus pro gratia. pauperibus pro censu. exulibus pro patria. imbecillibus pro uirtute. pro medicina ęgrotis. pro uita mortuis. Est enim eius suauissimus fomes sinceritas affectionum, mutua obsequia rey honestas crebra collatio. paritas uoluntatum. uigens et inuiolabilis fides. uera enim amicitia inter bonos tantum oriri solet. inter meliores proficere. inter optimos consumari. — ibidem

42 Quattuor sunt uitia quibus preclarus honor amicitię sepius offuscat scilicet iracundia. instabilitas. suspitio atque garrulitas. — ibidem

43 Si fidem amici experiri uolueris non ei prius tui cordis archana committas, sed aliqua exteriora et modica, de quibus non magnum emergat dispendium, si fuerint reuelata. sed ea nihilominus sub ea cautione. et admiratione terribili credas ac si obessent prodita, et prodessent celata. — Petr. Bless. libello de amici.

44 Vera amicitia eodem oculo respicit amicum diuitem et mendicum, fortem ac debilem, sanum et ęgrotum, humilem ac sublimem. — Idem

45 Veteris amicitię uestigijs aliqua reuerentia semper impendenda est, nisi eam enormitas reatus eliminet. nullum quippe uitium ita contra naturam est. ut natura possit extrema delere

idem — re uestigia // 46 Licet vera amicitia tu-
tum requirat affectum liberalem, tamen non
excludit obsequium, sed eo potius illustratur
vnde quidam dixit tantum diligo inimicum

ibidem — qui mihi nihil facit mali sicut amicum
qui nihil facit boni.

ouid. li. 3. de trist. — 47 exige, amicitias et tibi iunge pares

ibidem — 48 vive sub hoc docto si quicquam credis amico
vive tibi: et longe nomina magna fuge

ibidem. li. 2. — 49 illud amicitiæ sanctum et venerabile nome
nunc tibi pro vili, sub pedibusque iacet.

ouid. 2. de Ponto — 50 fac modo permaneas lapso gratine fidelis

~~Plautus~~ Lucanus li. 8. bel. ciuil — 51. adversis nō de esse decet. sed læta secutos
nulla fides unquam miseros elegit amicos.
Vide etiam in tit acceptio adiutorium
adulatio amissio consilium, dilectio diuitiæ fra-
ternitas inimicitia prosperitas, societas

Amissio rerum tit.us 12

1 Potes aurum perdere et nolens potest domum potes honores potes ipsam artis salutem. bonum vero quo vere bonus es nec invitus accipis, nec invitus amittis. — August. de verb. domini

2 Magna consolatio in rerum amissione est illa tempora ad mentem reducere quibus contigit nos res quas perdidimus no habuisse: ut dum unusquisque intuetur quod aliquando illas non habuit, dolorem tempe-ret quod amisit. — Aug. in enchired

3 Nihil perdit qui se habet circumspice ista quae nos agunt in insaniam, quaeque plurimis lachrymis amittimus. Scies enim in his non damnum molestum, sed opinionem damni. Pecuniam minorem habebis, nempe et molestiam. gratiam minorem, nempe et invidiam minorem habebis. — Senec epist. 83.

4 Pecuniam perdidisti, et illam quae multos habet perdidisti. fortassis et illa perderet. o te foelicem si cum illa avaritiam perdidisti. Pecuniam perdidisti antequam tu haberes, alius perdiderat. Oculos perdidisti, quam multis cupiditatibus vita incissa est. Liberos amisisti. Stultus est qui mortem mortalium deflet. perierunt pariter, habebant illi exitum magis essent quam tui apud te precario morabant. educandos illos

Senec. de rem. fortuitor. — illos tibi fortuna mandauerat. Recepit illos
non abstulit

5. Oculos perdidisti. habet et nox suas volup
tates. non intelliges partem esse innocentię
Senec. ibidem — cecitatem? huic oculi adulterium monst
rant. huic incestum, huic domum quam con
cupisceret, huic urbem, et testamenta vitiorum
sunt duces scelerum

Sen. ibidem — 6. Nudus exisisti omnia perdidisti sed cum
omnibus perire potuisti. cogitas quid perdide
ris. sed non quid euaseris

7 Pecuniam perdidisti eris nunc minus ex
peditior exonerauit te fortuna si intelligis
et tutiore posuit loco. damnum putas. re
medium est. defleris miserum te clamitas
Senec. ibidem — quod opibus exutus es. tuo vitio ista tibi calamitas
tam tristis est. non tam moleste ferres
si tamquam perditurus habuisses.

8 uxorem bonam amisisti. Utrum inuene
Ibidem — ras bonam, an feceras? si inueneras habere
te posse aliam ex hoc intelligas. si feceras be
ne tibi spera. res perijt saluus est artifex

9 Amicum perdidisti. si unicum erubesce
quod in tanta tempestate ad unam ancho-
ram stabas. Alium quęre et cum eum quę
Senec. ibidem — ras, quęre inter liberales artes. inter recta
et honesta officia, quęre in laboribus. ad men
sam res ista non quęrit.

10 Multa tibi possum ostendere quę acquisi
Senec. epist. 61. — ta acceptaque libertatem nobis extorserunt
nos essemus nostri si ista nostra non essent

11 id agamus ne verenda nobis fiat amissio

Amissio rei.

rum recordatio. nemo libenter ad id redit quod sine tormento cogitaturus non est. Senec. epist. 63.

12 Nullius rei amissio facilior est quam quae desiderari amissa non potest. Senec. epist. 4

13 Stilbon capta patria amissis liberis amissa uxore, cum ex incendio publico solus et tamen beatus exiret interroganti Demetrio nunquid omnia perdidisset? Respondit. nihil perdidi. omnia mea mecum sunt iustitia virtus prudentia. nihil bonum putare potuit quod eripi posset. Senec. epist. 11

14 Bias omnibus amissis. omnia inquit mea bona mecum porto. pectore enim illa gestabat non humeris. nec oculis uidenda. sed animo aestimanda. quae domicilio mentis inclusa. nec mortalium, nec deorum manibus labefactari queunt. Valer. maxim. lib. 7

Vide etiam initit. consilium, cupiditas. diuitiae, mors, prosperitas, tribulatio.

Amor

Amor – tit.^us 12

August – 1. quid est amor nisi quaedam vita duo aliqua
copulans. vel copulare appetens. amantem
scilicet, et quod amatur

2. Duas ciuitates duo faciunt amores Hie
August. super psalm. 64. rusalem facit amor dei. Babyloniam facit a
mor seculi. interroget ergo se unusquisque quid
amet. et inveniet unde sit ciuis.

3. Ad deum qui ubique praesens est et ubique totus
est non pedibus licet ire sed moribus. mo
res autem nostri. non ex eo quod quisque nouit
sed ex eo quod diligit, diiudicari solent, nec fa
August. in epis cap. ad macedon. ciunt bonos vel malos mores. nisi boni vel
mali sint amores

4. Beatus qui amat te. et amicum in te.
et inimicum propter te. solus ille charum amit
August. in lib. confess. tit cui omnes in illo chari sunt, qui non amittitur
te nemo amittit, nisi qui dimittit. et quo itur ni
si a te placato ad te iratum.

5

Amor

5 Ponderibus suis aguntur omnia et loca sua pe- — Aug. lib. 13 confes.
tunt. pondus meum amor meus, illo feror quo-
cunque feror

6 Verus amor non sentit amaritudines sed — Ibidem
dulcedinem quia soror amoris dulcedo sicut so-
ror odij est amaritudo

7 Qui amat non laborat omnis enim labor — Aug. ibidem
non amanti gravis est, solus amor est qui
nomen difficultatis erubescit.

8 Nulla maior est ad amorem invitatio quam — Aug. de cathechizandis
praevenire amantem. et nimis durus est ani- rud.
mus, qui si dilectionem nolebat impendere
nolit rependere.

9 Nullo modo laboriosi sunt amantium labo- — Aug. in lib. de sanct.
res, sed ipsi delectant, sicut venantium, au- vidui.
cupantium piscantium. Ideo enim quod a-
matur, aut non laboratur, aut labor amatur

10. Minus domine te amat qui aliquid te- — idem. lib. confess.
cum amat quod propter te non amat.

11. O si possemus excitare homines et cum ip- — idem. de doct. Christ
sis pariter excitari. ut tales essemus amatores
vitae permanentis. quales sunt homines ama-
tores vitae fugientis

12. Solent nonnulli in prosperis deum dilige- — Gregor. lib. 2. mor
re. in adversis autem flagellantem minus a-
mare.

13. Amanti deum dilatio imponitur ut ex dila- — Greg. lib. 16. mor.
to amoris desiderio meritum retributionis
augeat

14. tantum quilibet portat proximum quan- — Greg. sup ezechi-
tum amat si enim amas portas si desijsti a-
mare desijsti tollerare

15. Certe iam monumentum vacuum viderat
iam

eam sublatum dominum nunciauerat. quid
est q̄ se iterum inclinat? iterum uidere de
siderat. sed amanti semel aspexisse non suffi
cit. q̄ uis amoris intentionem multiplicat
inquisitionis

Greg. in hom. in Stabat ad monument.

16. mulier quid ploras? quem queris? inter
rogat causa doloris ut augeat desiderium que
rentis, quatenus cum nominaret quem quę
reret in amore eius ardentius estuaret

Greg. ibidē

17. Non enim presentior est spiritus noster
ubi animat q̄ ubi amat. nisi forte magis pu
tet esse ubi invitus ex necessitate tenetur
q̄ quo sponte et alacri fert voluntate

Bernar. de pre cep. et dispens.

18. Dilexit nos deus dulciter sapienter for
titer. dulciter nempe dixerim q̄ carnē induit
sapienter q̄ culpam cauit: fortiter q̄ mor
tem sustinuit. disce ergo Christiane a Christo
quemadmodum diligas Christum. disce ama
re dulciter ne illecti, prudenter ne decepti
fortiter ne compressi deficiamus.

Bern. sup. cantic. serm. 20

19. Non potest capere ignitum eloquium frigi
dum pectus. quomodo enim grece loquentem
intelliget, qui grecam linguam non nouit?
nec latine loquentem qui latinus non est?
et ita de ceteris. sic lingua amoris ei qui non
amat barbara erit. erit inquam sicut es so
nans et tintinabulum tinniens.

Bern. in quodam serm.

(20) O inquam sancta amoris q̄ dulciter capis glo
riose illaqueas, suauiter premis, delectanter
oneras, fortiter stringes prudenter erudis. O
felix amor ex quo oritur strenuitas morum
puritas affectionum. subtilitas intellectuum
&c.

Bern. in lib. de dilig. deum.

desideriorum sanctitas, operum claritas, virtu-
tum foecunditas. meritorum dignitas, premiorumque
sublimitas.

21. Pro deus dilexi eos tantus tantum ac ‖ gratis. tantillos et tales — ibidem

22. Amor divinus est ignis, lux, mel, vinū, sol. ignis in meditatione purificans mentē a sordibus. lux est in oratione mentem irradians claritate virtutum. mel est in gratiarum actione mentem dulcorans dulcedine divinorum beneficiorum. vinum est in contemplatione mentem inebrians suavi et iocunda delectatione. sol est in eterna beatitudine mentem clarificans serenissimo lumine. et suavissimo calore mentem exhilarans ineffabili gaudio, et perenni iubilatione — Rab. in quodā serm.

23. Nihil durum, nil amarum, nil grave, nihil letale computat verus amor. quod ferrum, que vulnera, que poena, que mortes amorem prevalent separare perfectum. amor est impenetrabilis lorica. respuit iacula. gladium excutit. periculis insultat, mortem irridet. si amor est vincit omnia — Petr. Raven. in quodam serm.

24. Amare sic incipe tamquam non liceat desinere. — Senec. in lib. de morib.

25. Ames parentem si equus est, si aliter feras. amans iratus multa mentitur sib — Senec. in prov.

26. otia si tollas periere cupidinis arcus
contemptae que iacet, et sine luce faces. — ouid. de Remed. amoris. lib. 1.

27. Manat amor tectus, si non ab amare recedas
turba que in toto omnes ingeniosa sumus — idem. li. 2. de Remed. amo.

Amor
~~Angelus~~

no facile esuriens posita retinebere mensa
et multum saliens incitat unda sitim

idem. lib. de Remedio. amoris.

28 ut pene extinctum cinerem, si sulphure tangas
uiuet, et ex minimo maximus ignis erit
sic nisi uitaris quicquid renocabit amorem.
flamma redardescet que modo nulla fuit

ibidem li. 1.

29 qualesit id, quod amas celeri circumspice mente
et tua lesuro subtrahe colla iugo.

verg. 4. Aene.

30 at regina grauiiam dudum saucia cura
vulnus alit uenis et ceco capit igni.

ouid li. 3. Meta.

31 et modo desperat, modo uult tentare pudetque
sic animus uario labefactus uulnere nutat
~~vide etiam in sit amicitia. Beneficia. conuetio. dilectio oneritas. opus. timea.~~

~~Angelus~~ 311 lt.ius 13

Hiers super matth. lib. 3.

~~1 magna dignitas animarum ut unaqueque habeat ab ortu natiuitatis in custodiam sui angelum deputatum.~~

Greg. hom. in euang.

~~2 Angeli cum ad nos ueniunt sic exterius implent ministerium, ut tamen nunque desinant interius per contemplationem. mittuntur igitur et assistunt, quia etsi circumscriptus est angelicus spiritus, summus tamen spiritus ipse qui deus est circumscriptus non est. Angeli uaque et missi ante ipsum sunt quia quolibet missi ueniant intra ipsum currunt~~

Bern. in serm. 40 sup illud aueste runt angeli etc.

3. Angelis suis mandauit de te etc. O quantam debet tibi hoc verbum inferre reuerentiam afferre deuotionem. conferre fiduciam, pro presentia reuerentiam, pro beneuolentia deuotionem pro

cus

32 nescio quis deus obstat, ait minimum [illegible], quid hoc est
Aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur — Ovid. 6. Meta

33 errat qui finem vesani quaerit amoris
verus amor nullum novit habere modum. — Propert. lib. Eleg.

34 sed male dissimulo, quis enim celaverit ignem
lumine qui semper proditur ipse suo — Ovid. 4. Meta.

35 quamlibet expositum, tutor celare furorem
sed tamen apparet dissimulatus amor. — idem. 15. epist. Heroid

36, omnia vincit amor, et nos cedamus amori — Verg. Ecloga. 10

37 omnia vincit amor: quid enim non vinceret ille? — idem. ad Messallem

38 non bene conveniunt, nec in una sede morantur
majestas et amor. — Ovid lib. 3. Meta.

39. Ante leves ergo pascentur in aethere cervi
et freta destituent nudos in littore pisces.
Ante pererratis amborum finibus exul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.
quam nostro illius labatur pectore vultus — Verg. Eclog. 1

40 si quis amat quod amare iuvat feliciter ardet.
gaudeat et vento naviget ille suo. — Ovid. de Rem. amo. 1

Vide etiam in titulo amicitia Beneficentia, correctio, delectio, otiositas, opus, timor,

Angelus tit. 3

Acc. sup. Mo
tth. li. 3.

1 Magna dignitas animarum ut unaquaeque habeat ab ortu nativitatis in custodia sui Angelum deputatum.

Gre. ho. 6. in evag.

2 Angeli cum ad nos veniunt sic exterius implen ministerium. ut tamen nunquam desinunt intus per contemplationem. mittunt igitur et assistunt quia et sic circumscriptus est Angelicus spiritus. tum nusquam spiritus ipse qui Deus est circumscriptus non est. Angeli itaque et missi ante ipsum qui a quolibet missi veniant intra ipsum currunt

Ber. in. ser
40 sup illud
accesserunt an
geli. etc.

3. Angelis suis mandavit de te etc. o quantam debet tibi hoc verbum inferre reverentiam afferre devotionem conferre fiduciam pro praesentia reverentiam, pro benevolentia devotionem pro cus.

custodia fiduciam. caute ergo ambula ubi sunt angeli ut custodiant te in omnibus viis tuis.

4. In quovis diversorio. in quovis angulo reverentiam exhibe tuo angelo. ne audeas illo presente. quod me vidente non auderes. adsunt igitur tibi. non modo presentes tecum. sed etiam pro te adsunt ut protegant: adsunt ut prosint — ibidem

5. Angelus est substantia intellectualis semper mobilis. arbitrio libera. incorporea. deo ministrans. gratia non natura et immortalitatem suscipiens. cuius substantie speciem, et terminum solus qui creator est novit — Damascenus lib 2. cap. 3.

6 Angeli sunt natura mutabiles conditi sed facti contemplatione immutabiles: animo impassibiles: mente rationales. stirpe eterni: et beatitudine perpetui — ibidem

Vide etiam. in tit. Creatio. Deus.

Anima / it.us 14

1 O anima christiana erigila considera quot millia martyrum tritam tibi fecerunt viam transierunt martyres, transierunt virgines transierunt pueri, et puelle et adhuc times? ire doceat te ille, qui est via veritas et vita, via non errans, veritas non fallens, vita non deficiens via in exemplo, veritas in promisso, et vita in premio.

August. de doct. christ.

2 quid est quod velis habere malum? dices mihi, nihil omnino, non uxorem, non filium non filiam, non servum, non ancillam, non tunicam postremo non caligam, et tamen tu vis habere malam vitam. Rogo te prepone animam tuam calige tue.

August. in quodam serm.

3 Anima est substantia invisibilis et incorporea immortalis, Deo simillima, imaginem habens creatoris sui.

August in lib de diff.e anime

4 Anima est quedam substantia rationis particeps, regendo corpori accomodata.

Aug. de quantitate anime

5. Felix anima, quam dei pietas respicit humilitas subiicit potentia reducit obedientia conducit, perseverantia perducit, devotio introducit, charitas unit.

Aug. de spiritu et anima

6 quocunque se verterit anima si vigilanter intenderit in eisdem ipsis deum inveniet, per que relinquit: eiusque potentiam ex eorum consideratione cognoscit, quorum amore deseruit et per que perverse cecidit per hec conversa revocatur.

Greg. lib. 26 mor.

7. Tres vitales spiritus creavit omnipotens Deus unum qui carne non tegitur, alium qui carne tegitur sed non cum carne moritur. Tertium qui cum carne

Gregor. lib. dialog.

ne tagit et cum carne morit. Primus angelis secundus hominum. Tertius brutorum anima lium.

8. Ad imaginem quippe dei facta anima rationalis cæteris omnibus occupari potest repleri omnino non potest: capacem enim dei, quidquid deo minus est non implebit — Bern in serm dedic.

9. Est coelum sancta anima habens solem intellectum. Lunam fidem. astra virtutes, vel certe sol iustitiæ Zelus aut feruens charitas. et Luna continentia. — Bern sup cant

10. Animæ desideranti dominus festinus occurrit coelesti rore circumfusus, unguentis optimis delibutus, animam recreat fatigatam. esurientem reficit, aridam impinguat; terrenis oblitam sui ipsius immemorem — ibidem

11. Paupertatem mansuetudine et fletu renouat in anima similitudo quædam, et imago æternitatis, omnia tempora complectens; dum paupertate futura meret, mansuetudine sibi præsentia vendicat luctu poenitentiæ præterita quoque recuperat — Bern sup cant

12. Hæc est animæ suavissima et saluberrima requies conscientia munda. quæ est secura beatæ animæ culcitra. conscientiæ puritas, capitale tranquilitas opertorium. securitas ut in hoc interim strato dormiat delectabiliter. et foeliciter requiescat — Bern. serm. 16

13 Aduertistis tres esse sanctuarium animarum status primum videlicet in corpore corruptibili secundum sine corpore, tertium in corpore iam glorificato. Primum in militia, secundum in requie tertium in bealitudine consumata — Bernar. serm. 107

14 quid indecentius quam curuum gerere corpore ge — Bern sup cant. serm. 14

re

re gerere animum. / 15. Tria ista anima cu
ra sua dei non cessat inquirere. scilicet iustitiam
et iuditium. et locum habitationis gloriae sponsi ta
quam, in qua ambulet: ut de forma iustitiae sit
formosa: de iuditiorum notitia cauta; de deside
rio praesentiae, seu gloriae sponsi casta. talem prorsus
decet sponsam, pulchram. eruditam et castam
perfectus est in cuius anima haec tria convenerit
atque optime concurrere videbuntur. IIII. praeterea
ut gemere posse. et exultare in deo noverit. si
mul ut proximorum utilitatibus potens sit subvem
re, placens deo, cautus sibi, utilis suis.

Bern. super cant.

16. cadit asinus et invenit qui se sublevat
cadit anima. et non est qui manum apponat

idem ibidem

17. O anima insignita dei imagine decorata
similitudine, desponsata in fide, dotata in spiri
tu, Redempta sanguine. deputata cum ange
lis capax beatitudinis, haeres bonitatis, ratio
nis particeps. quid tibi cum carne qua haud
aliud vilius et sequilinum invenisti.

Bern. in medita et Hugo in lib. de anima

18. Anima dum vivificat corpus anima est
dum vult animus est. dum scit mens. dum re
colit memoria est. dum rectum iudicat ratio est
dum spirat spiritus est. dum aliquid sentit sen
sus est

Isidor. II. ethimologiarum

19. O homo quid miraris syderum altitudines
et profunditatem maris, animi tui abyssum
intra. et mirare si potest

Isidor. lib. I. de sum. bono

20. O anima mea egredere quid dubitas egre
dere quid times 75 annos Christo servisti et ad
huc mortem times

Hilario He remita

21. tutum iter et iocundum est ad quod na
tura te instruxit. dedit tibi illa quae si non dese
rue

ruens par deo consurges, parem autem deo te pecunia non faciet deus nihil habet, prætexta non faciet deus nudus est, fama non faciet neque ostentatio tui. nemo nouit deum licet multi male de illo existiment et impune. non turba seruorum lecticam tuam portanti um deus ille maximus, potentissimusque uehit omnia; nec forma quidem, et uires te beatum facere possunt. nihil horum non patit uetusta tem. quid ergo animus.? sed hic rectus bonus magnus. quid aliud uoces hunc quam deum in corpore humano hospitantem, hic animus tam in equitem Romanum, quam libertinum quam in seruum potest cadere — Senec. epist. 31.

22. Sursum animum uocant initia sua. e rit autem illic etiam antequam hac custodia ex soluat. si uitia sua deserunt, purusque ac leuis in cogitationes diuinas emicuit — Senec. epist. 80

23. Insuperabili loco stat animus qui exter na deserunt. inexpugnabilis est quem multis mo dibus lacessitum fortuna non transit. nunquam maior est quam ubi aliena dispositur. et fecit sibi pacem, nil timendo diuitias nil concupiscendo — Senec. epist. 83.

24. nil magnum est in rebus humanis nisi ani mus magna despiciens — Seneca in prov.

25 sensum a coelesti demissum traximus arce — Iuuen. saty. 15

26 præterea gigni pariter cum corpore et una crescere sentimus, pariterque senescere mentem claudicat ingenium delirat lingua quam mens quam omnia deficiunt, at que uno tempore desunt — Lucre. 3. de rer. natura

27 semina rebus quantum non noxia corpora tardant terrenique hebetant artus, moribundaque membra hinc metuunt, cupiuntque dolent gaudentque nec auras — Verg. 6. Aeneid. 6

28 animæ bonæ, seu purgatæ ad loca ducunt amœnissima. idest, ad cœlum, moraliter.

Verg. 6. Aeneid. 29. hic locus est, partes ubi se uia findit in ambas dextera, quæ ditis magni sub mœnia tendit Hac iter Elysium nobis: At leua malorum exercet pænas, et ad impia Tartara mittit

Ouid. lib. 15. Meta. 30 morte carent animæ semper q' priore relicta sede nouis domibus uiuunt habitant q' receptæ

Vide etiam initio abusio, amor, angelus, cuius sitas. fides homo, ingenium.

Anti Christus / titulus 15.

Ambros. super illud 2 ad thes 2 nisi uenerit discessio primum — 1. Non prius ueniet Christus q' regni Romani defectio fiat. et appareat Anti Christus qui interficiet sanctos. reddeta Romanis libertate sub suo tamen nomine.

ibidem — 2. Grauius tunc contra ecclesiam deseuiet synagoga. q' incepto Christi saluatoris aduentu Christianos est persecuta. dum in martyres diabolus eam exercuerit magnam crudelitatem etiam alligatus. crudelior tamen erit sub Anti Christi temporibus. q' etiam erit soluendus. nā si ligatus tanta facere potuit, quanta solutus faciet.

Isidor. 8. ethim. — 3. Anti Christus templum Hyerosolimis reparare et omnes ueteris legis cęremonias restaurare tentabit

Aymo. in glossa 2. ad thessal. c. 2. ex methodo. prophetijs — 4. Nascetur autem Anti Christus in Babylonia de tribu Dan. iuxta quod Iacob ait fiat Dan coluber in via Cerastes in semita etc. et ueniens Hierosolimam, circumcidet se, dicens Iudeis ego sum Christus uobis promissus in lege. tunc ad eum confluent ad eum omnes Iudei. et reedificabunt templum a Romanis destructum, sedebitque ibi dicens se esse deum. / vide etiam in titulo aduentus

Apostoli ~ lit.a 16

1 Dedit dominus potestatem Apostolis super naturam, ut eam curarent, super daemones ut eos everterent, super elementa, ut ipsa immutarent, super mortem, ut eam contemnerent super angelos ut corpus domini consecrarent haec etiam potestas data est eorum successoribus secundum illud Apocal. 6 Hi habent potestatē claudendi coelum, convertendi aquam in sanguinem

August. in serm. de apostol.

2 Petrus sequebatur a longe etc. fortasse et in hoc petrus nobis maxima fuit admiratione venerandus, quod dominum non reliquit etiam cum timeret; metus naturae est, cura pietatis sunt q. non fugit, q. sequitur devotionis q. negat obreptionis commune q. labitur fidei q. poenitet

Ambros. super Luca. lib. 9

3 Non sine causa factum putemus q. una die, et uno loco unius tyranni Apostoli toleraverunt sententiam. Una die passi sunt ut ad Christum pariter pervenirent; uno loco, ne alteri Roma deesset sub uno persecutore, ut aequalis crudelitas utrunque

Ambros. in serm. apost. Petri et Pauli

cons

constringeret. Dies ergo promeriti lucis pro gloria, persecutor decretus est pro virtute.

idem. lib. 4 de spiritu sancto.

4. Paulus non est inferior Petro quamvis ille ecclesiæ fundamenta, iste sapiens architectus sciens fastigia fundare populorum, nec Paulus indignus collegio Apostolorum est

Hieron super matth. lib. 1. in illud veni te post me/

5 nemo Apostolus pauperior fuit. nemo tantum pro domino dereliquit

Chrysost. de laudi[bus] Pauli hom. 2.

6/ O Paulus coeli civis ecclesiarum columna angelus terrestris coelestis homo: sicut enim missum in igne ferrum, totum profecto ignis efficit: sic Paulus charitate succensus totus effectus est charitas.

Basil. tractans illud. matth. 5. vos estis lux mundi

7. Veniente luce dici ægritudines alleviantur homines a somno excitant[ur], aves garriunt bestiæ ad latibula sua fugiunt. sic luce Apostolorum mundus fuit ædificatus in credendis, securidatus in operibus bonis, alleviatus peccatis, excitatus a negligentijs, animatus ad contemplationem coelestium. erectus a potestate dæmonum.

Seneca epist. 1 ad Paulum –

8. litteris quas ad civitatem sive caput provinciæ direxisti misericordia, exhortatione, vitam moralem continentib[us] usque refecti sumus quos sensus non puto ex te dictos. sed per te tanta enim maiestas earum est rerum, tantaque generositate callens, ut vix suffecturas putem ætates hominum, quibus his instrui, et nondi cam perfici possent

Seneca. 9 ad Paul/

9. ave mi Paule charissime, putas ne me contristari et non luctuosum esse q[uod] de innocentia vestra deinde supplicium sumat[ur]. sed feramus et quo

quo animo. et tamen fero, quod sors concessit donec invicta foelicitas finem malis imponat

10. Allegorice et enigmatice multa a te colli dunt, et ideo tantanis rex et muneris tibi tri buta. [illegible] quaedam decoranda est. ceterum mi hi concedas velim Latinitati morem gerere. ho nestis vocibus speciem adhibere, ut generosi mu neris concessio digne a te possit expediri. miru enim tam arduas sententias, tam humilibus et tanquam inordinatis verbis resonasse. — Seneca epist. 13 ad Paulum

Vide etiam. initio correctio. ecclesia

Ascensio — tt.us 17

1 Quorum sepulchra in passione domini sunt patefacta. horum corpora Christo resurgente sunt de pulvere suscitata. decebat enim ut ille prius resurgeret. deinde illi, sicut dixit Apos tolus Paulus. Christus resurrexit a mortuis pri mitiae dormientium. et sicut cum domino surre xerunt, ita cum eo ascendente etiam ipsi ascen disse creduntur — August. in serm de resurrect.

2. Raptus est dei filius ab humanitate ad divi ni

nitatem in transfiguratione, a passibilitate ad

Aug. ec[?] et in glo[ss]. Apocal. 12 super illud raptus est filius eius ad thronum eius.

im mortalitatem in resurrectione. a mino-ritate. ad patris equalitatem in ascensione quantus fuit descensus a sinu patris ad patibulum crucis: tantus fuit ascensus a patibulo crucis usque ad dexteram patris.

Idem ibidem

3 nos Christi mors vivificavit. nos resurrectio erexit. nos Christi ascensio conservavit.

Hieron. in illud attollite portas

4 Licet multi scirent Christum dominum esse hominem, non tamen sciebant humanam naturam supra se exaltandam. Unde est illud quis est iste rex gloriae.

Greg. hom. 29 super evang. in illud ecce iste venit saliens etc.

5 Vultis ergo saltus cognoscere de coelo venit in uterum, de utero venit in presepium de presepio in crucem, de cruce venit in sepulchrum, de sepulchro rediit in coelum.

Greg. in dicta hom. 29

6 In hac solemnitate deletum est decretum nostrae damnationis, mutata est sententia corruptionis. illa enim natura cui dictum est terra es, et in terram ibis. Hodie in coelum ivit.

Bernar. in serm. ascens.

7. Ascendimus duobus modis meditatione et oratione, meditatio quidem. quid desit docet, oratio ne desit obtinet.

Bern. sup. cant.

8 Ascensionis quattuor dicimus esse gradus prima ad cor. secunda in corde, tertia de corde quarta supra cor. In prima timet dominus. in secunda audit consiliarius. In tertia desideratur sponsus. in quarta videt deus. //

Bern. sup. psalm. dixit dnus

9. Domino meo datum est singulariter sedere a dextris patris in gloria coequalis. in essentia consubstantialis, pro generatione consimilis: maiestate non dispar. eternitate non posterior.

Ascensio

10. Fit ergo verbum, idest homo deus et qui homo est in coelis est, et qui deus est de coelis est ascendit descendens. sed descendit non descendens est qui erat, et quod est non erat. Hilar. de trinit.

11. Non otioso inter resurrectionem et ascensionem quadraginta dies transiere discursu, sed magna confirmata sunt sacramenta, magna revelata mysteria. in eis dira mortis aufertur metus, uere simul et carnis immortalitas declarat. In his insufflatio spiritus sancti infunditur. in his beato Petro praeter ceteros ouiles dominici cura mandatur. ibidem

Vide et in tit. resurrectio. Christi.

Auaritia tt.us 18

Aug. in quodam serm.

1 Auarus antequam lucretur seipsum perdit. et ante quam aliquid capiat capitur.

2 Auarus vir inferno est similis, infernus enim, quantoscunque deuorauerit. nunquam dicit Satis est. Sic et si omnes thesauri confluxerint in auarum.

Aug. in epist. ad Comitem.

3 Quae est ista auiditas concupiscentiae cum et ipsae belluae habeant modum, tunc enim rapiunt quando esuriunt. parcunt uero praedae cum senserint satietatem. insatiabilis est sola auaritia diuitum. semper rapit. et nunquam satiatur nec deum timet. neque hominem reueretur, nec patri parcit, nec matrem cognoscit. nec fratri obtemperat, neque amico fidem seruat. viduam opprimit, pupillum inuadit. liberos in seruitium reuocat: testimonium falsum profert. res mortuorum occupant. quare et qui faciunt non moriunt. quae est illa animarum insania amittere uitam. appetere mortem. acquirere aurum, et perdere coelum.

Aug. de verb. domini.

4 Non minus est criminis habenti tollere quam cum possis et habes indigentibus denegare esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum, quod tu includis. miserorum redemptio et absolutio pecunia, quam tu in terram fodis: tantorum scias te inuadere bona quantis possis praestare. et nolis. non sunt bona hominis quae secum ferre non potest. sola misericordia comes est defunctorum.

Ambros. in quodam serm.

Hieron. ad Paul.

5 Auaro tam deest quod habet quam quod non habet. credenti totus mundus diuitiarum est

in

Infidelis autem obolo indiget ~ // ~ // ~ // ~ //

6 Nos ardemus avaritia, et contra pecunias disputantes auro sinum expandimus et illud quod de Flegrarensibus dicitur urbis meretricis captari potest. aedificare quasi semper victuri vivimus quasi altera die morituri. — Hieron. ad Rusticum.

7 Nihil aliud est avarus quam bursa Principum, cellarium latronum, rixa parentum, flagellum hominum. — idem.

8 Avaritia desideratis rebus non extinguitur sed augetur. nam more ignis cum ligna quae consumit acceperit, excrescit. et unde videtur ad momentum flammam comprimi, inde paulo post cernitur dilatari. — Greg. 15. mor.

9 Omnis avarus ex potu sitim multiplicat: quia cum ea quae appetit adeptus fuerit ad alia appetenda amplius anhelat. — Greg. in hom.

10 Avarus sic ardet estu concupiscentiae ac cura multiplici custodiae. ac post modum ardebit igne gehennae. si potentiorem videt timet raptorem. si inferiorem suspicatur furem. infelix tanta patitur quanta pati timet. — Greg. in quadam homil.

11 Cursum suum quisque consideret et cognoscet sibi sufficere pauca quae habet. sed fortasse metuit ne in huius vitae itinere sumptus desit. longa nostra desideria increpat vita brevis. incassum multa portatur cum iuxta est quo pergitur. — Greg. hom. 32 super evang.

12 Divitiarum amor insatiabilis longe amplius torquet animam, quam refrigeret usu suo quarum acquisitio quidem laboris, possessio timo-
ris

rus Amisso plena doloris inuenitur ~ //

Bern. in quodã serm.

13. quod sine miserabili gemitu dicendum non est Christi opprobria. sputa. flagella. clauos. lanceã crucem. et mortem. Hęc omnia in fornacem auaritię conflant: et profligiunt in acquisitionem turpis quęstus. et precium uniuersitatis in suis marsupijs includere festinant. Hoc solo sane a Iuda Iscariote differentes, q. ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit. isti voraciore ingluuie lucrorum infinitas exigunt pecunias

Bern. super cant.

14 Auarus terrena esurit. ut mendicus, fidelis contemnit tanquam dominus. ille possidendo mendicat: iste contemnendo seruat. quęre a quouis eorum qui insaciabili corde lucris temporalibus inhiant quidnam de his sentiant. qui sua uendentes et pauperibus dantes regna cęlorum pro terrena mercant substantia, sapienter agat necne? procul dubio respondet sapienter. quęre iterum. cur quod approbat ipse non facit non possum inquit. quare profecto quia domina auaritia non permittit, quia liber non est, quia non sua sunt, quę possidere uidet. immo neque ipse sui iuris est. si uere tua sunt expende ad lucra et pro terrenis coelestia commutato; si non uales scias te pecunię dominum non esse, sed seruũ custodem, non possessorem.

Bern. super cant. serm. 21

15 Auaritia rotis uehitur quattuor uitiorum. quę sunt pusillanimitas, inhumanitas, contemptus dei. mortis obliuio. Porro iumenta trahentia

te

tenacitas et rapacitas. et is unus auriga amb9 / b9 presidet habendi ardor. Sola quidem auaritia q conducere plures non patitur uno cincentiast seruitute. — Bern in cant. serm 39.

16 Auaritia est perquam in animis hominum deificat pecunia. cuius diuinæ uenerationis exhibet auctoritas. proh pudor. metallorum onera Largiunt honores. ad metalli pondera ponderatos iam non est sar. sed nummus est omnia. qui ab indiuidualib9 usqz ad generalissima tanqz mediator exercuit. iam nummus Patriarcharum ter efficit. qui quosdam in Archiepiscopatus intronizat. Apicem quosdam episcopalis fastigij erigit in honorem. hos in Archidiaconalibus adaptans officijs: alios aliarum pedestrium dignitatum coequans negotijs — Alanus de conquest. naturæ

17 quid prodest cum Tullio orationem rethoricis stellare siderib9. cum Aristotele ancipite dialectice gladio a ueris falsa destinguere. cum Zenone falsitatem probabiliter defendere? tunicare sophismata cum Donato in accentuum congruentia nectere dictiones. cum sapientia nostris temporib9 nullius fructus premietur stipendijs: nullius famæ eam fauoris aula extollat. ipsa uero pecunia honoris titulos et laudis emat preconia — Alanus ibidem

18. q3 multos seduxit cupiditas. q3 plures perdidit auaritia Balaam asella redarguit. et pedem sedentis attriuit. q captus cupiditate promissionum, disposuit maledicere Israel. Achor populus Lapidauit q tulit argentum et aurum de anathemate Hiericho. Naboth interemptus est. ut Achab uineam possideret. Giezi lepra perfusus q petijt et recepit

ar

argentum et uestes sub nomine Helisei. Iudas laqueo se suspendit qui uendidit et tradidit dominum. Ananiam et saphiram subitanea mors extinxit qui de precio agri defraudarunt Apostolos

Inno. de vili. condit. huma.

edificauit tyrus munitionem suam, et coaceruauit aurum et argentum quasi lutum platearum sed ecce dominus possedit eam. et percussit fortitudinem eius.

19 Auarus nec patientibus compatitur nec miseris subuenit uel miseretur: sed offendit deum offendit proximum, offendit seipsum. nam deo detinet debita; proximo denegat necessaria sibi subtrahit opportuna. deo ingratus, proximo impius, sibi crudelis. Vero cupido et tenaci

Inno. ibidem

nimo sine ratione est substantia. et homini liuido ad quid aurum? qui sibi nequam est cui aliis bonus erit, non enim proximum suum diligit sicut seipsum, quem inedia perimit, egestas consumit nec deum diligit super omnia qui deo prefert aurum preponit argentum.

Senec. in extrema parte epistola epist. 2.

20. Iam Rusticitatis et miseriae est uelle quantum satis est.

Senec. lib. de moribus

21. Monstro similis est auaritia senilis quid enim sibi uult non intelligo, nam quid absurdius ne dici solet quam quo minus restat uiae, eo plus uiatici quaerere. et uia deficiente augere uiaticum?

ibidem

22. Pecunia non satiat auaritiam sed irritat homo semper indiget pecunia. mihi crede non potes esse diues et foelix

Senec. in epist. 15

23. Si pecuniam habeas necesse est ut teipsum aut pecuniam uilem habeas.

24

Avaritia

24 Avarus nisi cum moritur nil recte facit — ibidem

25 Avaro quid male optes nisi ut diu vivat. ibidem

26. Inopiæ pauca desunt avaritiæ omnia — ibidem

27. Pecuniæ oportet imperare non servire pecunia enim si uti scias ancilla est si nescias domina. ibidem

28 at nihil nihil ille miser meruit, nostra ad mala nostra
ut extimus inter quas quod dedit ille feros. Tibullus 10. Eleg. lib. 1.

29 impiger extremos currit mercator ad Indos
per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes Horat. lib. 1. epis. 1

30 quærimus lucrum maris, mox tem. que sequemur
in prædas, pudeat tanto bona velle caducas. Manilius. lib. 4. Astrono.

31. Tu vitiis hominum crudelia pabula præbes. Proper. li. 3. eleg.

32. Quis dives? qui nil cupit. quis pauper? avarus. Ausonius in biß [illegible]

33 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
flumina. quid rides? mutato nomine de te
fabula narratur: congestis undique saccis hoc est tantalo comparat horat. saty. 1. lib. 1.

34 illecebris capitur, nimium que elatus avaro
pascit intuitu Claudius ct. in explebili avaritia. Ruffi. lib. 1.

35 crescebat scelerata sitis: prædeque recentis
incestus flagrabat amor, nullusque pudendi Iterum.

36 an vigilare metu exanimem noctesque diesque
formidare malos fures, incendia. servos,
ne te compilent fugientes, hoc iuvat? Horum
semper ego optarim pauperrimus esse bonorum. Horat. saty. 1. lib. 1.

37 quodcumque profunda
traxit avaritia, luxus profusore, refundit

Vide etiam initium ad vocati communitas cupiditas excusatio fortitudo senectus.

Auditor. tit.us 19

1 Tutius auditur veritas quam praedicatur quoniam cum doctrina recipitur humilitas custoditur. cum disputatio vel praedicatio placet vix est ut disserentem non pulset quantulacumque iactantia

Aug. de doctr christ. et sup Ja. hom. 57

2. verba dei quae aure percipitis mente retinete; cibus enim mentis est sermo dei. et quasi acceptus cibus stomacho languente reicitur quando auditus sermo in ventre memoriae non tenetur. Sed quisquis alimenta non retinet huius profecto vita desperat. aeternae ergo mortis periculum formidate si cibum quidem sanctae exhortationis accipitis, sed verba vitae id est alimenta iustitiae in memoria non tenetis—

Greg. in hom. 15. in matth. 13 exit qui seminat.

3. Auris bona est quae libenter audit utilia prudenter discernit audita obedienter operatur intellecta.

Bern. in quadam epist.

4 Quidam veniunt ut audiant, non ut discant sicut in theatrum voluptatis causa ad delectandas aures oratione, vel voce, vel fabulis ducimur. magnam hanc partem auditorum videbis, cui Philosophi schola diversorium otii sit non id agunt ut aliqua illo vitia deponant aut aliquam legem vitae accipiant, qua mores suos exigant. Sed ut oblectamentis aurium perfruantur. Aliqui etiam cum pugillaribus veniunt non ut res accipiant, sed ut verba quae tam sine profectu alieno dicuntur, quam sine suo audiuntur

Senec. epist. 20

Vide titulum Verbum per totum

B. cap. 1.

Baptismus. Hus. ~~10~~ 1

1. Tantum valet baptismus per hominem con-
temptibilem quantum per Apostolum datus, unde
nec illius nec istius, sed Christi cognoscitur. invenimus
itaque dictum ab Apostolis. et gloriam meam
et evangelium meum. quamvis a domino impar-
titum atque donatum. baptisma autem meum
nemo eorum dixit omnino. non enim omnes minis-
trant equaliter. et in evangelizando alius alio me-
lius operatur, alius autem alio magis vel minus bap-
tizator dici non potest. sive a maiore, sive a minore
baptizet.

August. de uni
bapt. lib. 5. et
ponit. de consecr.
dist. 4. c. nunc au-
tem

Vide etiam in tit. fides, Laudes, sacramentum

Beatitudo siue Beatus / lt.us 2

Aug. sup. illud haec est vita ut cognos. te etc. Joan. 17

1. Infoelix qui omnia novit et te nescit, qui autem te et illa novit, non propter illa beatus, sed propter te solum.

Aug. epist. ad Probum.

2. Ille beatus est qui omnia quae vult habet, nec aliquid vult quod non decet.

Aug. de spi. et lit.

3. Quod hoc bono melius, quod hac foelicitate foelicius, vivere deo, vivere de deo.

Bern. in epist.

4 Beatus qui post illa non abiit quae possessa onerant, amata inquinant, amissa cruciant, alta non satis ea cum honore speras, quae cum dolore perdis.

Isidor. etym.

5. Beatus dictus quasi bene habitus, scilicet ab habendo quod velit, et nihil patiendo quod nolit. ille enim vere beatus qui habet omnia quae vult et nihil male vult.

Cassiod. in epist.

6 Beatus est de civium culmine amicis dat dedecus libidinis poena, posteris gloria, vegetis et placentibus exemplum, pigris et desidiosis incitamentum

1. Scito eum non bonum esse quem vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit, sed illum cui omne bonum in animo est erectum et mirabilia calcantem, qui neminem videt cum quo se commutatum velit; qui hominem ea sola parte estimat, qua homo est. qui natura magistra utitur. et ad illius leges se componit. sic vivit quemadmodum illa praescripsit. cui bona sua nulla vis excutit, qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus, quem si aliqua vis movet, nulla perturbat, in quem fortuna cum quod habuit telum vi maxima intorsit, pungit non vulnerat. Seneca epist. 43.

vide in tit.o anima. contemptus. eleemosina. gloria aeterna. Homo. libertas. mors.

2. Scilicet ultima semper
expectanda dies homini est, dicique beatus
ante obitum nemo, supremaque funera debet. Ovid. li. 3. Meta.

Non illuc auro positi, nec thure sepulti
perveniunt, illic postquam se lumine vero
implevit stellasque vagas miratur et astra
fixa polis: vidit quanta sub nocte iaceret
nostra dies, risitque sui ludibria trunci Luca. li. 9. de bel. civil.

Bellum. 6.us 3

1 Donabit certanti victoriam qui certandi dedit audaciam: non ergo nos hostium turba, non bellantium forma, nonquam si fulgens vitrea terreat armatura. Goliam magnum robustum armis terribilem, ingentique turba munitum David solus parvus atque inermis unius lapidis ictu prostravit, totaque Allophilorum castra turbavit atque fugavit. — *August. contra quinque haeres. in principio.*

2 Non quaeritur pax ut bellum exerceatur, sed geritur bellum ut pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus, ut eos quos expugnas ad pacis utilitates vincendo perducas. — *August. ad Bonif.*

3 Incassum contra exteriores inimicos in campo bellum geritur, si intra ipsa urbis moenia hostis insidians habetur. — *ibidem.*

4 Utilior est in conflictu lorica ferrea quam stola linea. Sic et omnem classem in minimis probate conflictibus quam viriliter in maiori certamine stare possitis. — *ibidem.*

5. Primordia cuncta pavida sunt, et aliter timiditas non tollitur, nisi cum rebus necessariis novitas abrogatur. — *Cassiod. lib. 1. epist. 39*

6 Non dat tot pugna socios quot solet mensa convivas. — *Sydonii lib. 3. epist. 3.*

7 Scientia rei bellicae dimicandi nutrit audaciam; nemo enim facile metuit quod se bene didicisse confidit. Et in certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior est. Rudis ergo et indocta multitudo exposita est ad caedem. — *Vegetii de re militari lib. 1. cap. 2*

8. Numquam credo potuisse dubitari aptiorem armis rusticam plebem, quae sub divo et in labore nutritur

Bellum

Solis patiens umbrę negligens balnearumque nescia deliciarum ignara, simplicis animi, parvo contenta; duratis ad omnem laborum tolerantiā membris. cui gestare ferrum, fossam ducere, onus ferre, consuetudo de rure est. et solem pulverē que ferre non timeat. ex agris ergo supplendum robur praecipue videtur exercitus. nescio quomodo non minus mortem timet. qui minus deliciarum novit in vita. ibidem. cap. 4

9. ex vultu ex oculis. ex omni conformatione membrorumque eos eligant. qui implere valeant. bellatores namque non tantum in hominibus, sed etiam in equis, et canibus virtus multis declaratur indicijs. Sit ergo Adolescens martis operi deputandus. vigilantibus oculis, erecta cervice. lato pectore. humeris musculosis. valentibus digitis longioribus brachijs. ventre modicus. exilior cruribus. suris. et pedibus non superflua carne distentis. sed nervorum duritia collectis, cum haec in tyrone signa deprehenderis proceritatem non magnopere desideres. utilius enim est milites fortes esse quam grandes ibidem. cap. 6.

10. qui secundos optat eventus dimicet arte non casu. Veget. lib. 3. c. 1.

11. evidenter apparet nimium copiosos exercitus magis propria multitudine. quam hostium virtute depressos. nam pluribus casibus subiacet amplior multitudo. In itineribus pro mole sua semper est tardior. in longiore autem agmine etiam a paucis supervenientium assolet pati. quod si casu aliquo verterint tergum, necesse est multos cadere de multis. et ideo veteres, qui remedia difficultatū experimento didicerunt, non tam numerosos quam

e

ibidem. cap. 1. eruditos exercitus habere voluerunt. //

12. In omni expeditione unum esse maxime
veget. lib. 3. c. 3 telum, ut tibi sufficiat victus, et hostes frangat
inopia.

13. Inter hostes discordiarum procurare cau
sas sapientis est ducis. nulla enim quamvis mini
ma sit natio potest ab adversarijs perdeleri, ni
ibidem c. 10 si proprijs simultatibus seipsam consumpse
rit. nam civile odium ad inimicorum perniciem
nihil effecacius.

14. ordinaturus aciem tria debet ante prospi
cere, solem, pulverem, ventum. nam sol ante
faciem eripit visum. ventus contrarius tua flec
tit, ac deprimit, hostium adiuvat tela. pulvis frō
veget. ibidem lib. 3. c. 14 te congestus oculos implet, et claudit. haec momē
to quo acies ordinant etiam imperiti vitare so
lent. sed duci provido cavendum est in futurū
ne post paulum accedente die noceat solis muta
ta conversio; ne ventus adversus hora solita
eo pugnante nascatur. //

15. qui non laborat ut carus militibus sit, a
Tullius in tusc. qq. nimare milites nescit. humanitas ducis in ex
ercitu, fulmen adversus hostes est. Iulius nunquam
legit iussisse ite illuc, sed venite huc; particip a
tus enim cum duce labor persuadet militibus mi
nor.

16 Audacter veteranus cruorem suum aspectat
Petr. Raven. in serm. qui scit se saepe vicisse post sanguinem. rudis mi
les ad aciem concurrit, qui causam belli nescit et
ius bellatoris ignorat. Peritia enim est non seg
nities, cum segnis miles veteranus accedit.

17. Ille qui sanguinem suum vidit cuius dentes
crepuere sub pugno, qui supplantatus adversarium

toto

Bellum ....

toto tulit corpore, nec proiectus animum proie cit, qui totiers cecidit contumacior resurrexit cum magna spe ad pugnam descendit. — Senec. epist. 13.

18 · male vicit quem poenitet victoriae. melius est enim ignoscere, quam post victoriam poenitere — idem epist. 15.

19 · Diu adparandum est bellum ut vincas celerius quia belli longa praeparatio celerem facit victoriam — ibidem

20. quis fuit horrendos primus qui protulit enses?
quam ferus, et vere ferreus ille fuit?
tunc caedes hominum generi, tunc praelia nata
tunc brevior dirae mortis aperta via est. — Tibullus. eleg. 10. li. 1

21 nobilitas cum plebe perit, lateque vagatur
ensis et a nullo revocatum est pectore ferrum
Stat cruor in templis, multaque rubentia caede
lubrica saxa madent, nulli sua profuit aetas — Luca. li. 2. bel. civil

22 quis furor est atram bellis accersere mortem?
imminet, et tacito clam venit illa pede — Tibullus. eleg. 10. lib. 1

23 inter utrumque volat dubiis victoria pennis. — Ovid. li. 7. Meta.

Vide etiam initit a dintorum, odium, malitia, Pax, praesumptio victoria utilitas christiano

Beneficium

Beneficia seu beneficium tt. 4

Aug. de diffinitionib.

1. Beneficium est beneuola actio tribuens et capstaris gaudium tribuendo id quod agit.

Aug. hom. sup Ioan. et gregor. in hom.

2. Ante dei oculos nunquam est uacua manus a munere, si arca cordis plena est bona uoluntate.

3. Imperiti et omnino inutiles eleganti uiris beneficijs et officijs ampliantur diuitesque accumulantur diuitibus. et rones qui respiciat pauperem et mendicum. Heliseus uasa uacua implebat et deficientibus oleum dedit. hodie uero contemnunt uasa uacua. et plena superimplentur. ligna in siluas. et aque in maria deferuntur. Arenti terre aqua subtrahitur. et flumina, que non indigent irrigant.

Petr. Rau. in quodam serm.

4. Fabius berrucosus beneficium ab homine duro asperedatum panem lapidosum uocabat, quem accipere esurienti necessarium sit. et si acerum

Senec. de benef.

5. Multum interest utrum quis beneficium nobis det sua causa, an sua et nostra, ille qui totus

Beneficium

tus ad se spectat. et nobis prodest quia aliter si
bi prodesse non potest. ex nihilo ius habendus unde
t. quo quis pecori suo pabulum prospicit. Si me
in consortium admissit. si duos cogitauit in
gratus sum. et iniustus. nisi gaudeo hoc illi pro
fuisse, quod proderat mihi. Summa malignitatis
est non vocare beneficium, nisi quod dantem a
liquo incommodo affecit. Senec. lib. 6. de benef.

6. Si indigentiam ei optares, cuius nullum be
neficium haberes, inhumanum erat votum, quam
inhumanius ei optas, cui beneficium quod debes ibidem

7 Sapientis est bene debere beneficia, bene solue
re. Interdum autem solutio est ipsa confessio Senec. epist. 83.

8. Sepe enim hoc non potuere divitis in dominum
infusa, quod opportune dati mille denarij, multum
enim interest, an donaueris, an succurreris, an
seruaverit illum tua liberalitas, an instruxerit.
Sepe quod datur exiguum est, quod sequitur ex eo
magnum est Senec. epist. 83

9 errat si quis beneficium accipit libentius quam
reddit. Hilarior esse debet qui soluit, quam qui mu
tuat. et letior esse debet qui aere alieno acceptj
beneficij exonerat, quam qui obligat. ibidem

10 Beneficium est quod alicuius dat. alicuius
enim est, qui potuit sine reprehensione cessare,
ideo beneficium est quod quis dedit, cum illi li
ceret etiam non dare. ibidem

11. In beneficio tempus, locum, personam quisque
observet. quia momentis quedam grata. et ingra
ta sunt, quanto enim acceptius est si damus quod quis
non habet, quam cuius copia abundat. et quod diu que
rit Senec. lib. 3 de benef

ut quod quod ubique minutus est. Illa quoque non erunt sine honore, que aut illi nemo alter dedit, aut nulli alij.

ibidem

12. Mihi ceteris plus dedit quam iis idem alijs dedisset, qui sine spe recipiendi dedit

Senec. 2. de benef.

13. Hec enim beneficij inter duos lex est: alter statim oblivisci debet dati: alter accepti nunquam. qui dedit beneficium, taceat. narret qui accepit.

ibidem

14. tacite danda sunt beneficia ut nota sint solis quibus prosunt, interdum etiam ipse, qui iuvatur fallendus est. ut habeat, nec a quo acceperit sciat.

idem ibidem

15. Sunt quedam nocitura impetrantibus que non dare, sed negare beneficium est. Estimabimus utique utilitatem potius quam voluntatem petentium, nam adhortare in perniciem rogantium seva bonitas est. quemadmodum pulcherrimum opus est etiam invitis, nolentibusque servare. ita rogantibus pestifera largiri blandum et affabile odium est. Pecuniam non dabo, quam numeraturus adultere sciam; ne in societate turpis facti aut consilij inveniar. immo si potero revocabo ne posset quandoque dicere. Ille amando me occidit

Ibidem

16. differunt promissa ne minor sit turba votorum quales regie potentie ministri sunt. quos delectat potentie sue longum spectaculum minusque se iudicant posse, nisi diu multumque singulis quid possint ostenderint. nil confestim, nil semel faciunt. ut iniurie illorum lenta beneficia sint

17. Nullum tam immansuetum animal quod non cura mitiget. et in amorem sui vertat. leonum

ora

ura a magistris emptione tradant elephantorum feritatem in servile officium tenet cibus | Senec. 1. de benef.

18. multum interest inter materiam beneficii et beneficium; itaque neque aurum neque argentum neque quidquam eorum, quę a proximis recipiunt beneficium est. sed ipsa tribuentis voluntas. imperiti autem, quod traditur solum vocant beneficium. Imperatoris enim corona et vestis et currus, nihil horum est honor. sed honoris insigne sic nec est beneficium quod sub oculis venit, sed vestigium beneficii. — Senec. 1. de benef.

19 plerique sunt qui beneficia asperitate verborum et supercilio in odium adducunt eo sermone usi ea superbia ut impetrasse pœniteat. — ibidem

20. tempore beneficia magna fiunt. beneficium est unus in fame panis. beneficium est arentibus siti monstrare fontem. eo animo quidquid debetur quo datur, nec quantum sit, sed a quali voluntate perpenditur. maius enim aut minus fit quamvis idem sit, tempore loco causa. — ibidem.

21. Beneficium illius commodum expectat cui præstatur non nostrum, alioquin nobis illud damus. Itaque multa quę summam humanitatem afferunt, precio gratiam perdunt. mercator urbibus prodest. medicus ægrotis mango venalibus: omnes isti quia ad alienum commodum pro suo veniunt non obligant eos quibus prosunt. — Senec. lib. 4 de benef.

22. Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hęsit. quod quis ęgre dimittere visus est et sic dare tamquam sibi eriperet. gratissima autem sunt beneficia parata, facilia, occurrentia. ubi nulla mora fuit, nisi in accipientis verecundia. 23. optimum est occupare antequam rogemur — ibidem.

qu

Seneca 2 li. ibidem. — qz cum homini pulso ad rogandum os concuterat et diffundat rubor, qui hoc tormentum remittit multiplicat munus suum.

Senec ibidem — 24 Non tulit gratis qui cum rogasset accepit nulla res carius constat, quam que precibus empta est molestum enim verbum et onerosum est demisso vultu dicere Rogo.

Senec. ibidem — 25. Lacerat animum et premit frequens beneficiorum commemoratio. demus beneficia non feneremur. dignus est decipi, qui de recipiendo cogitavit cum daret.

ibidem — 26. quamvis omni potenti dare debeas, tamen in beneficio spectandi sunt mores eius, cui datur et animus erga nos et cohabitatio. et vite societas et ad nostras utilitates officia ante collata —

ibidem — 27 Elige eum qui gratis beneficium accipiat non qui redditurus sit. non beneficium sed foenus est circumspicere non ubi optime ponas, sed quaestuosissime habeas unde facillime tollas

Senec. in pro No. — 28. Beneficium qui dare nescit iniuste petit beneficium accipere est libertatem vendere. beneficia plura recepit qui scit reddere. beneficium dando accepit qui digno dedit. beneficium digno ubi das omnes obligas. beneficium qui se dedisse dicit petit. beneficium sepe dare docere est reddere. Inopi beneficium bis dat qui dat celeriter. nihil prodest benefacere didicisse si cessas benefacere —

ibidem — 29 Symonides cum interrogaretur quid inter homines facile consenesceret. Respondit. beneficium

30. Zenon cuidam soliti apud se cantare petenti mutuam pecuniam. si dedero inquit, et te et pecuniam perdo

Vide etiam tit.o ingratitudo inimicitia liberalitas

31 Crede mihi quam uis ingentia posthume | Mart. li. 5. epi
dones | gra.
32 Tu bene si facias, nō me minus se fas est | Ausonius in sent. Chilo[illegible]

Blasphemia. [illegible] 5

1 nō minus peccat, qui blasphemant christum | Aug. sup illud
regnantem in coelis, quam qui crucifixerunt ambu | Mat. Blasphe
lantem in terris. | m.
2 mos erat iudeis, quum aliquid blasphemiae au | Rabō. ibi. sup
diebant, scindere uestes, sicut Paulus et Barnabas | mat.
cum cultu diuino honoraret, sci derunt uestes
suas.
3 Blasphemia est, cum quaedam probrosa in sal di | Hugo. de sancto
gio sita ba Eo uitio et iacula in alterum maledi | uicto
ctio.
vide etiam in tit. clericus, detractio, voluntas.

Bonum. Bonitas. titulus 25

Greg. in mor. 1. neque accepta deo sunt bona quae ante oculos eius malorum ad mixtione maculantur

2. Vir bonus cito nec fieri nec intelligi potest nam ille alter fortasse tanquam foenix semel anno quingentesimo nascitur. neque est mirum ex interuallis magna generari. mediocria et in turbam nascentia, saepe fortuna producit. sed qui sciret quid esset

Senec. epist. 42. Vir bonus nondum se esse crederet, fortasse etiam fieri posse desperaret.

3. aut ista bona non sunt quae uocantur aut homo felicior deo est. quae enim nobis bona uidentur non habet in usu deus. neque enim libido ad illum neque epularum lautitia, nec opes: incredibile autem est bona deo deesse. Hoc ipsum argumentum est bona non esse quae deo desunt. Adde quod multa quae bona uidentur animalibus quam homini plenius contingunt. illa cibo auidius utuntur. Venere

ibidem epist. 85 non aeque quae fatigantur. Virium illis maior est firmitas sequitur ut multo feliciora sint homine. nam sine nequitia, sine fraudibus degunt, fruuntur uoluptatibus sine ullo pudoris aut poenitentiae metu. fallimur. bona illa sunt uera quae ratio dat solida ac sempiterna quae cadere non possunt nec decrescere. caetera opinione bona sunt. hoc uero habent commune cum ueris. proprietas uero boni in illis non est

Senec. epist. 30 4 Non nascitur ex bono malum, non magis quam ex ficu olea. ad semen nata respondent. bona degenerare non potest.

Senec. in prol. 5 Bonarum rerum etsi successus non fuerit conatus ipse honestus est. bona nemini est hora si non alicui sit mala.

idem epist. 22 6. Non est bonitas pessimis esse meliorem

vide etiam. titulo Amissio / contritio / homo / opus / patientia

~~Cap~~. cap. 3.

Charitas. tit.[us] # 1

1. In charitate pauper est dives, sine charitate omnis dives est pauper. haec in adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, et in temporalibus ditissima. in hospitalitate latissima, inter bonos fratres laetissima, inter falsos patientissima. in Abel per sacrificium laeta, in Noe per diluvium secura, in Abrahę peregrinatione fidelissima. In moyse inter iniurias lenissima. in David in tribulationibus mitissima. in tribus pueris blandos ignes innocenter expectat. in machabeis saevos ignes fortiter tollerat. casta in Susanna supra virum. In Anna post virum. in Maria praeter virum. libera in Paulo ad arguendum. humilis in Petro ad obediendum. humana in Christianis ad confitendum, divina in Christo ad ignoscendum. Quid dicam de charitate? si linguis hominum loquar, et angelorum, charitatem autem non habeam, nihil sum. ipsa enim est anima literarum — August. de laude charitatis

pro

prophetiæ virtus, sacramentorum salus, scientiæ stabilimentum. fidei fructus, diuitiæ pauperum vita morientium.

August. Hom 7. sup. Ioan. et de predest.

2. Radix omnium bonorum est charitas et radix omnium malorum est cupiditas, et simul ambæ esse non possunt; quia nisi una radicitus nõ fuerit euulsa, altera plantari non potest sine causa aliquis conat ramos incidere, si radicem nõ contendit euellere.

August.

3. Charitas est oculus rectitudinis oculos semper habens ad deum, glutinum animarum, societas fidelium, oculus non frigida, actio non fracta, non fugax, non audax non preceps.

Greg. in homilia

4. Vt multi arborum rami ex una radice prodeunt. sic multæ virtutes ex una charitate generantur, nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice Charitatis.

Bern. in epist. 2

5. O bona mater Charitas quæ siue foueat infirmos siue exerceat prouectos, siue arguat inquietos diuersis diuersa exhibens. sicut filios diligit vniuersos. cum te arguit mitis est. cum blanditur simplex est. pie solet sæuire sine dolore mulcere patienter nouit irasci. Humiliter indignari. Charitas hominum mater est, et angelorum nõ solum quæ in terris sed etiam quæ in cælo sunt pacificauit. ipsa est quæ deum homini placauit et hominem deo reconciliauit.

Bern. super illud scia inflat. Charitas autem ædificat

6. Cibus indigestus corpus corrumpit inflatum et hydropicum reddit. si digestus fuerit nutrit. sic scientia stomacho animæ indigesta si non fuerit igne Charitatis decocta. malos humores generat, numquid non mali mores. mali humores sunt.

7. Mens quam semel affecerit Charitas sui iu- *Bern. in epist.*
ris esse non sinit. metuit quod nescit. dolet
quod non oportet. solicitatur plus quam voluerit et
patitur nolens. miseretur invita

8. Charitas est mors criminum. vita virtutum, pugnan-
tium palma victorum. concordia mentium. socie- *Cassiod. super psalm.*
tas electorum. quam fides concipit. ad quam spes
currit. cui profectus omnium bonorum servit.

9. Charitas dei quaedam venalis est plena vir-
tutum. sub qua et beata voluntas germinat. et
operatio sancta fructificat. patiens haec in adver- *Cassiod. super psalm. [illegible]*
sis. temperata in prosperis. humilitate potens
afflictione laetissima. inimicis benevola, bonis
suis superans malos.

10. Charitas robur est fidei. fides fortitudo est cha-
ritatis. et verum earum nomen est, ac verus est fru-
ctus ambarum. cum insolubilis manet utriusque con-
nexio: ubi enim non simul fuerint, simul de- *Leo de ieiunio in serm.*
sunt. quia invicem sibi et iuvamen et lumen sunt
donec desiderium credulitatis impleat remunera-
tio visionis. et incommutabiliter videatur et ame-
tur quod nunc et sine fide non diligitur et sine
.|. dilectione non creditur

Vide etiam in tit. amor. dilectio virtus

Caro siue corpus/ tit[us] 27

Aug. sup. Ioã — 1 Spiritus deficit ubi caro requiescit. ut enim caro mollibus. sic anima nutritur duris; illam blanda refouent. hanc aspera exercent

2 In hoc mundo cum nostris tentationibus nascimur. et caro aliquando nobis adiutrix est in bono opere. Aliquando autem seductrix in malo. si igitur ei plus quam debemus tribuimus hostem nutrimus. et si necessitatis eius quae debemus non reddimus ciuem necamus. Saciandae est itaque caro. sed ad hoc usque ut in bono opere nobis sufficiat; Namquisquis ei tantum tribuit. ut superbiat saciari penitus ignorat Ars itaque magna est saciari ne unusquisque per saciaetatem carnis ad iniquitatem prorumpat turpitudinis.

Greg. hom. 5 2. par. Ezec.

ibidem — 3 In non hominem redit omnis homo. cum sex cum limus. cum res vilissima sumus. Unde superbimus ad terram terra redimus.

Senec epist 66 — 4. Maior sum et ad maiora natus quam ut mancipium sim corporis mei. contemptus corporis sui cer

certa libertas est / ~ // ~ // ~ // ~ // ~ // ~ //

5. multipliciter corpore vexamur hoc evenire solet in alieno habitantibus. Hoc enim corpus non domus, sed hospicium. et quidem breve hospicium. quod relinquendum. ubi te grave esse hospiti videas. Seneca

6. Iam qui bona corporis preferunt qz exigue qz fragili possessione utuntur. forma vero mitior. ut rapidus est et velox. et vernalium flo rum mutabilitate fugatior. quod ut ait Aristo teles. si lincei oculis homines uterentur ut eorum visus obstantia penetraret, nonne introspectis visceribus illud Alcibiadis superficie pulcherri mum corpus turpissimum videretur. ideo te pulchrum videri non tua natura, sed oculorum inspectantium reddit infirmitas. Boec. 3. de consol.

7 Vide etiam in titulo a b s i ne tia acceptio, a ni mo. co ncupiscentia. co si deratio de libiis inge nium, Regimen servi tium.

castitas siue continentia tit. 28

Aug. de diffinitionibus — 1. castitas est uirtus sub iugo rationis impetum libidinis refrenans.

2. quidam in iuuentute luxuriose uiuentes in senectute fieri continentes delectant et tunc eligunt seruire castitati quando libido eos seruos habere contempsit. — Isidor. lib. 2. de sum. bono. c. 31

ibidem — 3. nequaquam in senectute continentes uocandi sunt qui in iuuentute luxuriose uixerunt. tales non habent premium quia laboris certamen non habuerunt. eos enim expectat gloria in quibus fuerunt gloriosa certamina.

Ciprian de 12. abusio. — 4 Pudicicia est ornamentum nobilium exaltatio humilium nobilitas ignobilium. pulcritudo uilium, solamen merentium, augmentum omnis pulcritudinis, decus religionis, minoratio criminum multiplicatio meritorum creatoris omnium dei amica.

Tullius — 5. Pudicicia est uirtus non solum impetum libidinis coercens sed et signa cohibens.

6 Ante ait moriar, quam sit tibi copia nostri. Ovid. li. 3. meta.
7 Nos quoque abesse procul iubeo: discedat ab aris cui tulit hesterna gaudia nocte Venus casta placent superis. Tibull. li. 3. Aeneid.

Christianus / lit. 3

1. Ille vere Christianus est qui omnibus misericordiam facit. qui nulla omnino movetur iniuria. qui alienum dolorem tanquam proprium sentit. cuius mensam nullus pauper ignorat. qui coram hominibus inglorius habetur ut coram deo et angelis glorietur. qui terrena contemnit ut possit habere coelestia. qui oppressum pauperem se presente non patitur. qui miseris subvenit. qui ad fletum fletibus provocat alienis. quod bene faciebat Paulus quis infirmatur et ego non infirmor. August. de vita Christ.

2. Ipse est Christianus. qui et in domo sua peregrinum se esse cognoscit. patria nostra sursum est ibi hospites non erimus. Aug. sup. psalm 32

3 Nonquaquam in Christianus initium sed finis. Greg. lib. 28 mor.

4 Tota vita Christiani hominis si secundum evangelium vivat est crux atque martyrium. Max. in serm de nat. Dnj

Vide etiam titulo. fides. veritas.

Christus. titulus 4

1 esurivit Christus qui omnes pascit. sitivit per quem creat[ur] omnis potus. et qui spiritualiter panis est esurientium, fonsque sitientium ab itinere terrestri fatigatus est. qui se ipsum nobis viam fecit. in caelum obmutuit et obsurduit coram conviciantibus. per quem mutus locutus est et surdus audivit. vinctus est qui de infirmitatis vinculis nos solvit. flagellatus est qui omnium flagella dolorum de hominum corporibus expulit. crucifixus est qui cruciatus nostros finivit. mortuus est qui mortuos suscitavit. sed et resurrexit numquam moriturus ne ab ipso quisquam sic disceret mortem contemnere et quasi numquam futurus

Aug. de cathez. rud.

Aug. super Matt. c. 55

2 Ego sum via veritas et vita. tanquam diceret qua vis ire? ego sum via. quo vis ire? ego sum veritas. ubi vis permanere? ego sum vita

Aug. in Joan.

3 Ambulare vis? ego sum via. falli non vis? ego sum veritas. mori non vis? ego sum vita

4 erat Christus uno atque eodem tempore to

tus

tus in inferno totus in coelo. illic patiens iniuriam carnis. hic non relinquens gloriam deitatis. erat apud inferos resurrectio mortuorum. erat apud coelos vita viventium. — August. contra Felic.

5 Christus omnibus omnia factus est, pauper pauperibus, dives divitibus, flens flentibus, esurientibus esuriens, sitiens sitientibus, profluus abundantibus, in carcere cum paupere est, cum Maria flet, cum Apostolis epulatur, cum Samaritana sitit, in deserto esurit, ut cibus primi hominis quem praevaricatione gustaverat ieiunio Dominus solueret. — Ambros. super Luc. lib. 4

6 Omnia habemus in Christo et omnia in nobis Christus. si a vulnere curari desideras medicus est. si febribus aestuas fons est. si gravaris iniquitate iustitia est. si indiges auxilio virtus est. si mortem times vita est. si tenebras fugis lux est. si coelum desideras via est. si cibum quaeris alimentum est. — Ambros. in quodam serm.

7 Redemptor noster homo nascendo, vitulus moriendo, leo resurgendo, et ad coelos ascendendo aquila factus est. — Greg. hom. 4

8. non consolatur infantia Christi garrulos, non consolantur Christi lacrymae cachinnantes, non consolantur panni eius ambulantes in stolis, non consolatur stabulum et praesepe amantes primas cathedras in synagogis. — Bernar. in serm.

9 gemina dulcedo suavitatis exuberat in pectore domini Iesu. longanimitas in expectando et facilitas in donando. nomen Iesu quare charum quia vile sed salubre. si vile non esset, mihi non effunderet. si salubre non esset me non lucraret. Iesus mel in ore melos in aure iubilus in corde. — Bern. sup. cant.

vile

Bern supra

10 Habemus Christum Iesum ex patre nascentem. in patre cubantem. cum patre sedentem. sub patre pendentem. a patre ambulantem pro patre stantem. sine patre morientem.

Beda de tabern. salomonis

11. Nomen IESU apud hebreos a litera Iod apud grecos a Iota incipit. que utraque in sua gente denarij numeri est nota. decem obolos in precium anime sue offerunt. qui in Iesum Christum credentes signum nominis eius. quod a denario numero incipit in fronte et professione proferunt

Petr. Rau. in illud matt. 2 fuge in egyptum

12. Refugium formidat fortitudo. quid sibi uult euangelista de uiro et militis et regis sui tacere fugam, narrare constantiam aperire fortia tacere infirma. et sequi alta. q[uia] fugit autem Christus. non fuit timoris sed mysterij. belli cotus enim et in bello fugit artis est non timoris. insequentem non timet, sed producit ut palam uincat

Hilar. in illud matt. 11 iugum meum suaue est.

13. quid iugo Christi suauius quod onere leuius probabilem fieri. scelere abstinere. bonum uelle amare omnes odisse malum, eterna consequi presentibus non capi, nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestum

Verg. eclog. 4.

14 Ultima Cumei iam uenit carminis etas
magnus ab integro seclorum nascitur ordo
iam redit et uirgo, redeunt Saturnia regna
iam noua progenies coelo dimittitur alto

Claudian. d. mirac. Christi.

15 Angelus alloquitur Mariam, quo prescia uerbo
concipiat salua uirginitate deum.

Clericus

Vide etiam int^o adventus, amor, anima affectio Beatitudo, decima. fabulae humilitas, parentes.

Clericus - 4us. G.

1. Negociatorem clericum ex inope divitem ex ignobili gloriosum quasi quamdam pestem fuge. | Hieron. ad Nepotia.

2. Clericus qui de bonis suis sustentari potest si accipit quod pauperum est sacrilegium profecto committit. atq; per abusionem talium iudicium sibi manducat et bibit. si eges et accipis. das potius quam accipis. si autem non eges et accipis, Rapis. | Hieron. in quadam epist.

3. miror cuius ordinis sive nostri clerici nam in congregatione temporalium se habent ut laici in apparatu vobis ut milites. in acquisitione redituum ut clerici. sed non laborant ut laici neq; pugnant ut milites neq; evangelizant ut clerici. et cum utriusq; ordinis esse cupiunt utrumq; deserunt. utrumq; confundunt. unusquisq; in ordine suo resurget. isti ergo cum deus sic summe sapiens veraciter credit a summo usq; deorsum nil inordinatum relinquere vereor ne alibi ordinandi quam ubi | Bern. lib. 3 de consid. ad eug.

bi nullus ordo. sed sempiternus horror inhabi-
tat.

4 Cum cuncti hominum status aliquid habe-
ant laboris. et aliquid voluptatis. clerici inter

Bern. super illud psalmi in labore hom. non sunt etc.

hec novo artificio discernentes totum quod
delectat in quolibet elegerunt. et totum quod
molestat respuerunt. a militibus acceperunt
superbie fastum, amplam familiam equorum
phaleras. et nobiles apparatus. a mulieribus de
pendentes collo pelles rubricatas. vinum mollici
em. balneum et glosam. a Rusticis fructus agro
rum horrea plena. sed bene cavent militaris lo
rice pondus. muliebrem declinant verecundiam
omnes rustici et agricole victum sibi labore ac
quirunt. hi delitijs affluunt. et tamen adve
niente fructuum tempore, promptuaria eorum
plena tritico. et vinum bibunt. vinum meracissi
mum. et inde incrassantur impinguantur et dilatan
tur. cum ergo resurgere ceperint homines quili
bet in ordine suo. isti cum quibus resurgent. si
divertere voluerint ad milites ipsos exsufflabunt
sicque cuncti homines a suis finibus arcebunt.
et isti cum in nullo fuerint ordine ubi putas est
locabunt. Restat ergo ut illum locum sortian
tur, ubi nullus ordo. sed sempiternus horror
inhabitat. et sint in laboribus demonum qui
in laboribus hominum non fuerunt.

Bern. serm. 23 in cantica.

5 Ministri Christi sunt et serviunt Antichristo
honorati dominis cui honorem non deferunt
inde quem quotidie vides meretricius nitor, stri
onicus habitus regius apparatus, inde aurum in
frenis, in sellis, in calcaribus, plus calcaria quam alta
ria fulgent. inde mense splendide cyphis et cibis in

De comessationes et ebrietates inde cythara et lira inde torcularia redundantia et promptuaria plena eructantia ex hoc in illud. pro huiusmodi volunt esse et fiunt ecclesiarum prepositi decani Archidiaconi episcopi Archiepiscopi.

6 Olim predictum est et nunc tempus impletionis advenit. ecce in pace amaritudo mea amarissima. amara prius in nece martyrum amarior post in conflictu hereticorum. amarissima nunc in moribus domesticorum. non fugare non fugere eos potes ita invaluerunt et multiplicati sunt super numerum. intestina et insanabilis est plaga ecclesie. et ideo in pace amaritudo eius amarissima. sed in qua pace? et pax est et non pax. pax a paganis pax ab hereticis sed non profecto a filiis. vox plangentis ecclesie in tempore isto. filios enutrivi et exaltavi; ipsi autem spreverunt me spreverunt et maculaverunt me a turpi vita. a turpi questu. a turpi commercio. a negocio denique perambulante in tenebris. superest ut iam de medio fiat demonium meridianum. — Bern. ibidem

7. Unde clericus exuberare existimas rerum affluentiam vestium splendorem mensarum luxuriam, congeriem vasorum argenteorum et aureorum nisi de bonis ecclesie. Inde est quod illa pauper et inops relinquitur facie miseranda inculta hispida. propter quod non est hodie ecclesiam ornare sed spoliare non est custodire sed perdere. non est defendere sed exponere, non est instruere sed prostituere. non est pascere gregem sed mactare et devorare. dicente domino de illis, qui devorant plebem meam sicut escam panis — Bern. sup. cant. serm. 78.

8. Currit in clero passim ab omni etate et ordine

Bern. in quo dam serm

a doctis pariter et indoctis ad ecclesiasticas curas
tamquam sine curis iamquisque victurus sit. cum
ad curas pervenerit.

9 Si insurgeret apertus haereticus mitteret
foras et aresceret. si violentus inimicus abs
conderet se forsitam ab eo. Nunc vero quem eii
ciet, a quo abscondet se. omnes amici et omnes

Bern serm. 13 in cantica.

inimici, et omnes necessarij et omnes adversarij
omnes domestici et nulli pacifici; omnes pro
ximi. et omnes quae sua sunt quaerunt.

10. Vide etiam in tit. ebrietas exemplum
muny oratio Poenitentia.

Cogitatio – tit.^us 6

1 Ad peccatum quod opere perpetrat nequaquam peruenies si incentiua uitiorum in mente iugulaueris. et paruulos Babylonis allisseris ad petram cuius serpentis uestigia non reperimus et caute domino promittes — Hier. in epist. ad Demetriadē

2 cogitatio est improuidus animi respectus ad euagationem pronus. — Hug.

3 quocunque tempore non cogitaueris deum puta te tempus illud amisisse. — Cassiod. sup. illud ps. et cor meum de zel. me

Vide etiam intit.^o anima conuersatio cor deus, diabolus, dilectio Mors, oratio, Peccatum Religio, Tentatio

Compassio – tit.^us 7

1 Pia est ista tristitia et si dici potest beata miseria. vitijs alienis tribulari non implicari mœrere non hærere. dolore contrahi non attrahi — Aug. in epist. ad Sebast.

2 Magnæ admonitionis pietatis cognoscimus ueris qui futurus erat pastor ecclesiæ in sua culpa disceret qualiter alijs misereri debuisset. ut ex sua infirmi

greg. in homil Paschę — mitate cognoscerent, quia misericorditer alienam infirmitatem tolerarent.

Chrysost. super epist. ad hebr. ser. 30 — 3 Dum tuus miles non sentit sua cum benignitate contineri vulnera.

4 triplex est modus compassionis. Est quippe compassio Alia ex vitio, alia ex natura, alia ex virtute. compassio ex vitio est quando affectus illius reprehensibilis dolore tangitur ubi illicito prius amore tenebatur. compassio ex natura est quando ex insito sibi pietatis affectu animus alienis condolet quoties contra pietatis vel humanitatis mensuram naturam premi sive affligi videt. Compassio ex virtute est quando propter deum

Hugo de tribus voluntatibus in Christo. — alienis doloribus compatimur, cum scilicet iustitiam premi, vel innocentiam affligi videmus. compassio ex vitio culpabilis est. compassio ex natura irreprehensibilis est. compassio ex virtute laudabilis est. Prima reprehenditur. Secunda laudatur. 3a. Secunda nec culpam habet (quia ex natura est) nec premium quia ex virtute non est.

Senec. in 4 V. — 5 Vide si ad hunc malus est et similibus parce

Vide etiam in tt° ad iuvenium. Beneficium. consolatio. comitium. correctio. crux. divitię. dolor. eleemosyna. excusatio. infirmitas. lachryma. perfectio. servitus.

Vide etiam in tt° ad iu torium beneficium consolatio, comitium. correctio. crux. divitię. dolor, eleemosyna. excusatio

~ll~ Communitas siue congregatio lit.^us 8

1. Nam si dispartibus calamis conuenit unum melos edicere multo magis uiris prudentibus aß cumgit iustum concordi uoce suadere. — Cassiod. epist. 9 Lib. 3.

Vide etiam in tit. contemplatio fauor. homo. iustitia, lex, praedicatio Religio, seruitium Solicitudo superbia veritas. vitium, utilitas et christiani.

concupiscentia lit.^us 9

1. Viscus quidam praui desiderij et delectationis terrenae animam uolare non patitur et citius retrahit mentem. si forte aliquando subleuat — Bern. in serm. 9 sup. cant.

2. Concupiscentia carnis est motus animae in affectu sordidae cogitationis — Isidor. lib 2. de sum. bono.

Vide etiam in tit.^o caro. coniugium uoluntas

Confessio / titulus. 1o

1. Homo quid times confiteri illud quod per confessionem scio minus scio quam illud quod nescio. cur confiteri erubescis peccata tua, peccator sum, sicut et tu. homo sum humani a me nihil alienum puto. confitere homo homini homo peccatori homini peccatori. elige quod uis si non confessus lates inconfessus damnaberis. ad hoc deus exigit confessionem, ut liberet hominem humilem. ad hoc damnat non confitentem ut puniat superbum — *August. sup psal.*

2. confessio est salus animarum dissipatrix vitiorum. oppugnatrix demonum. quid plura? obstruit os inferni, portas aperit paradysi — *August. ibidem*

3. Vulnera clausa plus cruciant, nam cum pu

tre

credo quæ interius fervet e sicut ad salutem do lor aperit — greg. in past. c. 38.

4. Sacerdotes necesse est caute vigilare solicitos quo videlicet delinquentium cordibus tanto moderamine verbum timoris et contritionis infligant. quatenus eos nequaquam a verbo confessionis exterreant. sic corda aperiant, ut ora non obstruant. sed neque absoluant etiam compunctum, nisi uiderint confessum. quoniam quidem corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. quisquis ergo verbum confessionis in ore habet et in corde non habet aut dolosus est, aut uanus. qui uero in corde et non in ore, aut superbus est aut timidus. — August. ad fratr. in erem. ser. 30. tom. 10.

5. Confessio est perquam animæ morbus latens spe consequendæ ueniæ in dei laudem aperitur — Isidor. lib. ethimol.

6. Initium salutis notitia peccati. nam qui peccare se nescit. corrigi non uult. ideo quantum potes teipsum argue. inquire in te ac accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, nouissime deprecatoris. — Senec. epist. 29

7. Quare uitia sua nemo confitetur? quia etiam in illis nunc est somnium narrare uigilantis est et uitia sua confiteri sanitatis indicium est expergiscamur ergo ut mores nostros arguere possimus. — Seneca. epist. 54

8. Omnia vitia in aperto leniora sunt, morbique quoque ad sanitatem tunc inclinant, cum ex abdito erumpunt. ac uim suam proferunt. et auaritiam et ambitionem. et cetera uitia mentis humanæ tunc perniciosa scias esse, cum simulata sanitate subsistunt — Senec. epist. 57

vide etiam in titulo conscientia. correptio. damnum. poenitentia

Confidentia

Claud. in. epig. satis factionis. Iam ad summ, et ueniam eo se stes eximinagoro

manibus hectoreis atrox ignouit Achilles

Victricesfurias matris placauit orestes

Reddidit Aeides. Priamo quas ceperat arces

Pelleum iuuenem regum flexere ruine

Dariumfamulis manibus doluisse perempttum

Fert et ingenti solatus fata sepulchro.

Confidentia tit. 37 LL

Aug. de singularitate clericor. 1. Aduersaria est confidentia que periculis uitam suam pro certo commendat. et Liberia spes est que inter fomenta peccati saluari se sperat incerta uictoria est inter hostilia arma pugnare et impossibilis Liberatio est flammis circumdari et non ardere.

Bern. in serm. 2. Homo securum habes accessum ad deum ubi mater ante filium. filius ante patrem. mater ostendit filio pectus et ubera: filius ostendit patri latus et uulnera ibi nulla potest esse repulsa ubi tot sunt charitatis insignia.

ibidem. 3 confidentia est ex uirtutum conscientia immotam mentem inter aduersa sibi constare

Tullius 4 confidentia est certa spes animi perducendi ad finem rem inchoatam.

Tullius 5. Confidentia enim est perquam magnis et honestis rebus multum ipse animus in se fiducie collocauit

Vide etiam in tit. amicitia. Bellum fides. presumptio securitas peccatorum.

Coniugium . tit.us ~~33~~ 42

1. Omnes res per quas causas nascuntur per ipsas dissolvuntur matrimonium autem non facit coitus sed voluntas. et ideo non illud solvit separatio corporis. sed separatio voluntatis.

Chrisost. sup. illud matth. 19. qui dimis. uxorem. hom. 25.

2. Non uxor ducenda sapienti primum quia studia philosophie impedit. nec potest quisquam libris pariter et uxori inservire. multa sunt que matronarum usibus necessaria sunt videlicet preciose vestes aurum gemme sumptus. ancille supellex varia. Deinde per totas noctes garrule questiones illa ornatior procedit in publicum, hec honoratur ab omnibus. ego in conventu feminarum misera despicior. cur aspiciebas vicinam? quid cum ancilla loquebaris? de foro veniens quid attulisti? non amicum habere possumus, non sodalem. alterius amorem suum suspicatur odium.

Hug. de S.to vict. in libello ad socium volentem nubere.

3. Adde quod nulla est uxoris electio sed qualis adve

ne

nerit talis sit habenda si iracunda si fatua
si deformis si superba si foetida. quod cumque
ibidem vitium est post nuptias discimus. equus asinus
bos canis et vilissima mancipia. prius proban
tur et sic emuntur. sola uxor non ostenditur
ne ante displiceat quam ducatur.

4 Ducunt hodie uxores non causa fornicatio
nis vitandae, sed causa luxuriae. non causa pro
lis sed causa pecuniae. Unde Marci Catonis fi
lia cum ei conquereret ab ea cur post amis
Hugo ibidem sum virum denuo non nuberet. Respondit se
non invenire virum, qui se magis vellet quam
sua. quo dicto eleganter ostendit divitias in
uxoribus magis eligi solere quam pudicitiam, et
multos non oculis sed digitis uxores ducere.
Optima et sana res quam non avaricia concili
at quam non luxuria copulat

5. Optima femina quae rarior est Phenice a
mari sine sollicitudinis amaritudine non po
ibidem test et metu frequentis infortunij. malae vero
quarum tam copiosa sunt examina. ut
nullus sit locus expers malignitatum earum
cum amant amare pungunt et afflictioni va
cant usque ad divisionem corporis et spiritus

6 Jupiter Rex terrenus qui etiam dictus est deo
rum Rex pro singulari corporis strenuitate
et incomparabili mentis elegantia post euro
ibidem pam mugire coactus est. Amice ecce quem boni
tas superis alis extulit. feminae blanditiis compara
vit. poterit et te femina cogere ad mugitum
si Iove non es maior.

7. Patricius flens ait vicino suo Arrio ait ami

ce

ac arborem habeo in horto meo infoelicem de qua se uxor mea prima suspendit et post modum secunda etiam nunc tertia. cui Arrius mirror te in tantis successibus lachrymas invenisse. et iterum dij boni quae dispendia arbor illa suspendit tibi. et tertio amice da mihi de arbore illa surculos quos seram. Amice et ego dico tibi metuo ne te oporteat arboris huius surculos mendicare ex inveniri non poterunt. — ibidem

8. Metellus Respondit Mario cuius filiam dote foelicem forma nobilem, genere claram, fama celebrem ducere noluit. malo inquit meus esse quam suus. cui Marius ipsa potius erit tua, at ille, immo virum oportet uxoris esse. Logicum enim est. talia erunt praedicata qualia subiecta esse permiserint. sic facetia verbi Metellus divertit dorsum. ab oneribus eius — Valer. in epist. ad Rufinum

9. Amice det tibi deus omnipotens omnipotentis foeminae fallaciam non falli — ibidem

10. Socrates ab adolescentulo quodam consultus utrum uxorem duceret! an vero se ab omni matrimonio abstineret! Respondit utrum eorum fecisset acturum poenitentiam. Hinc te inquit solicitudo. Hinc orbitas. Hinc generis interitus; Hinc haeres alienus excipiet. illinc perpetua solicitudo contextus querellarum. dotis exprobatio affinium grave supercilium garrula socrus lingua. successor alieni matrimonij incertus liberorum eventus. — Valer. max. lib. 7 de memorabil. 69 dictis.

11. Mulier speciosa, templum aedificatum supra cloacam — Diogen. Philosophus

12. Duo genera lachrymarum habent in oculis foemi

Pytagoras Philosophus

omnas vero dolores unum, insidiarum alterum.

Vide etiam inter castitas. Mulier peccatum. virginitas

Conscientia 4us. ~~39~~ 13

Ambros. in epistola ad Constantium

1 Seipsum unusquisque et animum suum severum iudicem sui ultorem sceleris et vindicem criminis habeat

greg. in ezech. hom. 9

2 In omni quod dicit semper tacite recurrere debemus ad mentem, et interiorem testem et iudicem requirere. quid enim prodest si omnes laudent et conscientia accusat haud poterit obesse si omnes derogent et sola conscientia defendat

3 Bonum parat habitaculum deo cuius nec

nec ratio decepta nec voluntas perversa nec memoria fuerit inquinata. Bern. in serm

4 Sensum ex integro recuperasse te scias si tuam conscientiam quadruplici compunctione serotis morderi, pudore geminato et gemino metu triam vitam ad perficiendum septenarium triplex confessionis species attestatur. Denique cogita factorem tuum, cogita et benefactorem cogita patrem, cogita deum ad omnia reus et per singula plange. et ad primum et ultimum respondeat timor tuus. ad duo media pudor. ideo omne, quod remordet conscientiam confitearis humiliter, pure, fideliter. et has septem necessarie adimplesti. Bern. sup cant

5 Nunquam securus est reus animus mens enim male conscientiae propriis agitatur stimulis. Isidor lib. 2 solyloq.

6 Numisma Caesaris aurum est numisma dei homo. in solidis Caesar videtur in hominibus autem deus agnoscitur. ideo divitias vestras Caesari date deo autem conscientiae vestrae solam innocentiam reservate. Chrisosth. in illud Matth. 22 reddite quae sunt C. C.

7 Tranquilla conscientia est quae omnibus est dulcis nulli gravis vero amico ad gratiam inimico ad patientiam, cunctis ad benevolentiam quibus potest ad beneficentiam, cui deus nec sua peccata imputat, quae non fecit, nec aliena quae non approbavit, nec negligentiam quae non tacuit, nec superbiam, quae in unitate permansit. Hugo lib. 2 de anima c. 9

8 Conscientia bona titulus est religionis, templum Salomonis, ager benedictionis, hortus deliciarum, aureum reclinatorium, gaudium angelorum, arca foederis, thesaurus regis, aula dei, habita- ibidem

cu-

cubiculum spiritus sancti. Liber signatus et clausus et in die iudicij aperiendus.

ibidem. c. 12 — 9 Conscientia est cordis scientia. cor enim et se novit sua scientia. et multa alia. quando se novit appellatur conscientia, quando preter se alia nominatur scientia.

10 Arborem quam florere vides, quam summa conspicis viriditate lætam, subterraneus succus fecunditatis animat, reddens in superficie quod continet in radice. hominum quoque magna hilaritate decoratur. si visceribus sanis gravamen nullus sentiat lesionis. — Cassiod. lib 2. epist.

11 Rem dicam ex qua mores æstimes nostros. vix quempiam invenies qui possit aperto ostio vivere. ianitores conscientia nostra non superbia opposuit. sic vivimus ut deprehendi sit subito aspici. quid autem prodest recondere se et oculos hominum aures que vitare. bona conscientia turbam advocat, mala autem in solitudine anxia atque solicita est. si honesta sunt que facis omnes sciant, si turpia quid refert neminem scire cum tu scias. o te miserum si contemnis hunc testem. — Senec epist. 97

Senec. epist. 81 — 12. Nemo plus videt estimare virtutem, nemo magis illi esse devotus, quam qui boni viri famam perdidit ne conscientiam perderet.

ibidem — 13. Conscientiam magis quam famam attende. falli namque sepe poterit fama, conscientia nunquam.

Senec. ibidem — 14. mala conscientia sepe tuta est, secura nunquam. itaque nihil ei commiseris nisi quod amico committere possis. Plerique famam, conscientiam au-

tem

tem pana verent || ~ || ~ || ~ || ~ || ~ || ~ ||

15. Nullum conscium peccatorum suorum magis timere quam semet ipsum. alium enim effugere potest, se autem numquam. nequitia est sui poena. ibidem

L6 Estur ut occulta vitiata putredine navis Ovid. lib. 1. de. Ponto.
Aequoreos scopulos ut cavat unda salis
Roditur et scabra positum rubigine ferrum
conditus ut tineae carpitur ore liber
sic mea perpetuos curarum pectora morsus
L7 fine quibus nullo conficiant habent
nec prius hi mentem stimuli, quam vita relinquet
quique dolet, citius, quam dolor ipse cadet.
L7 cur tamen hos tu
evasisse putes quos diri conscia facti Iuuen. sat. 13.
mens habet attonitos? et surdo verbere caedit
L8 omnes in Cesare manus
hunc omnes gladii, quos aut Pharsalia vidit
Aut ultrix visura dies stringente senatu
Illa nocte premunt: hunc infera monstra flagellant
heu quantum misero poenae mens conscia donat

Vide etiam anima confessio, conversatio, fama. gloria vana, Honestas, iniuria, solitudo, virtus.

Consideratio sui / titul. 14

August. super Matth. serm. 59

1 Magis cogitare debetis quid vobis desit quam quod vobis adsit. quod adest cave ne perdas. quod nondum habes, supplica ut habeas. in quantum sis minor est considerandum, non in quantum sis maior. Si enim cogitas quantum precessisti alterum, time tumorem. Si vero cogitas quantum tibi desit, ingemiscis, sanaberis. Si humilis fueris, tutior ambulabis, non precipitaberis, non laberis.

Aug. c. 8. super epist. Joã.

2 Supra te Deus, infra te pecora. agnosce eum qui supra te est, ut agnoscant te quae infra te sunt. ideo quidem dum Daniel agnovisset supra se deum, agnoverunt eum supra se leones.

Greg. 5 mor.

3 Considerata infirmitas propria mala mollius excusat aliena.

ibidem lib. 23

4 quatuor sunt qualitates quibus iusti anima in compunctione vehementer afficitur. cum aut malorum suorum reminiscitur, considerans ubi fuit. aut iudicii dei sententiam metuens et secum querens considerat ubi erit. aut cum mala vitae presentis attendens solerter merens considerat ubi est. aut cum bona supernae patriae contemplatur, quae quia necdum adipiscitur lugens considerat ubi non est.

Bern. de consider. ad Eugen.

5. Consideratio est quae confusa discriminat, sparsa colligit, secreta rimatur, verum investigat, verisimilia examinat, ficta et fucata explorat. Haec est quae agenda preordinat, acta recogitat. in adversis prosperat, presentit in adversis quasi non sentit.

ibidem.

6 Spiritualis homo omne opus suum terna quadam consideratione preveniet. prius quidem an liceat

at deinde an deceat. Postremo an expediat. —//

7. consideratio tui in tria quędam dividatur si consideres quid, quis, qualis sis. quid in natura quis in persona qualis in vita — Bern. ibidem

8. est primum hominis sapientiam affectantis contemplari quid ipse sit. quid intra se. quid infra. quid supra. quid contra. quid ante. quid post ea sit. Hęc consideratio quadripartitum parit fructum, utilitatem sui. charitatem proximi. contemptum mundi. amorem dei. — Chusolt in tract. de symbolo. lib. 3.

9. Redi ergo ad cor tuum et subtiliter discute teipsum. considera unde venis. quo tendis. quomodo vivis. quid agis. quid amittis. quantum quotidie proficis. vel quantum deficis. quibus cogitationibus magis inclinaris. quibus affectibus frequentius tangeris. vel quibus tentationum machinis a maligno spiritu acrius impugnaris et cum totum interioris et exterioris hominis statum. et habitum. et quantum possibile est plene cognoveris non solum qualis sis, verum etiam qualis esse debeas de cognitione tui poteris sublevari ad contemplationem dei — Hugo lib. 3. de anima c. 6.

10. multi quidem multa sciunt. et seipsos nesciunt. cum tamen suma philosophia sit cognitio sui — Hugo lib. de aia. c. 9.

11. Animus quotidie ad rationem reddendam est vocandus. faciebat Sextius ut consumato die. cum se ad nocturnam quietem recepisset interrogabat animum suum quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es? desinet ira vel moderatior erit. qui sciet sibi quotidie ad iudicem veniendum. quid ergo hac consuetudine pulchrius excutiendi totum di- — Senec. lib. 3. de ira ante finem

diem. qualis ille somnus post recognitionem sui sequatur quam tranquillus. quam altus ac liber

Senec. in quadam epistola

12. Maximum argumentum est animi ab altiore sede venientis, si haec in quibus versatur humilia iudicat. et angusta. si exire non metuit. Scit enim quo exiturus sit qui unde venerit meminit

Vide etiam intitulo adulatio caro, contemptus. Correctio, Curiositas, discretio, Honor, ignorantia, Mirabile, Miseria, Mors praesumptio, prosperitas, sacerdos, Sanctitas, superbia, Timor, venia.

Consilium

1 An eum idoneum putabo qui mihi det consilium quod non dedit sibi, et eum mihi vacare credam qui sibi non vacat. Cuius voluptates animum occupant libido devincit. avaricia subiugat. cupiditas perturbat. — Ambros lib. 2 de offic.

2. Dare stulto consilium charitatis est dare sapienti ostentationis dare vero tempore perversitatis sapientie — Greg. in mor.

3. Consilium est examinandarum gubernandarumque causarum subtilis animi prospectus. — Tullius 2. rethor

4 Deliberatio est ante quodlibet inceptum plena maturitatis et solertie consideratio — ibidem

5 Nec tibi dabis impetus liberos. sed circumspicies quo eundum sit. et quousque. — Senec in epist.

6. ignoranti quem portum petat nullus suus ventus est. necesse est in vita nostra multum casus possit, quia vivimus casu. — Seneca epist. 72

7. quidam que tantum amicis committenda sunt omnibus narrant. et in quaslibet aures quidquid illos urit exonerant. quidam etiam rursus charissimorum conscientiam reformidant. et si possent ne sibi quidem crediturі interius premunt omne secretum. neutrum faciendum est, utrumque enim vitium est. et omnibus credere et nulli. sed alterum honestius dixerim vitium. alterum tutius — Senec. 2. p^e epist epist 2.

8. Diu delibera. cito facito nihil curare hoc est insanum esse nihil posse hoc est mortuum vivere — Seneca in prov.

9 Sepultus sit sermo apud te quem tu solus audieris. consilio melius vinces quam iracundia — Senec in prov.

10. deliberandum est diu quidquid statuendum est semel. deliberare utilia mora est tutissima mora omnis odio est. sed facit sapientiam. — ibidem

consolatio

Terẽtius in Andri. 11 Facile omnes cum valemus recta consilia ęgrotis damus; tu si hic sis aliter sentias

ouid. lib. 2. de ponto. 12 cum poteram recto transire ceraunia velo. ut fera vitarent saxa, monendus eram, nunc mihi naufragio quid prodest dicere facto. qua mea debuerit currere cymba via?

Terẽtius in Eunucho 13 omnia prius experiri consilio, quam armis sapientem decet.

Vide etiam mtt.°, communitas, fortitudo, prudentia.

consolatio 11us. ~~47~~ 16

1 Non plangam eum Iacob et Dauid filios in lege morituros, sed cum Christo in euangelio suscipiam resurgentes. Iudeorum luctus christianorum gaudium. Unde Moyses moriens plangitur, Iesus absque funere et lachrymis in monte non sepelitur. ad vesperum demorabitur fletus et ad matutinum letitia.

Hiero. ad Heliodorum de mor. nepot. presbit.

2 Non sis miser ante tempus, cum illa que velut imminentia expauisti fortasse nunquam uentura sint, certe non uenerunt. quedam ergo nos magis torquent quam deberent. quedam ante torquent quam debent. quedam autem torquent cum omnino non debeant. aut augemus dolorem, aut fingimus, aut preoccupamus. si enim futurum est, quid iuuat dolori suo occurrere? satis cito dolebis, cum uenerit interim tibi meliora promitte. Aliquando gladius ab ipsa ceruice reuo

ca

catus est et aliquis carnifici sic superstes fuit sæpe enim nullis apparentibus signis quæ mali aliquid pronunciant animus sibi falsas imagines fingit: aut verbum aliquod dubiæ significationis detorquet in peius aut maiorem tibi offensam proponit alicuius. quam est et cogitat non quantum iratus ille sit, sed quantum liceat irato | Senec. epist. 13

3 quidquid fieri potest quasi futurum cogitemus circumspicienda dies sunt et futuri timor et veteris incommodi memoria. hoc ad me iam non pertinet, illud nondum. grata superveniet quæ non sperabit hora. | Senec. epist. 79

4 noli mala tua facere tibi graviora et te querelis onerare. Levis dolor est si nihil illi opinio adiecerit contra si te exhortari cœperis ac dicere nihil est aut certe exiguum est. duremus iam desinet levem illum dum putas facies. omnia ex opinione suspensa sunt. tam miser est quisque quam credit | Senec. epist. 88.

5 temporis officium solatia dicere certi est | ouid. 4. de pōto
dum dolor in cursu est, dum petit æger opem
ut cum longa dies sedauit uulnera mentis
intempestiue qui mouet illa, nouat.

Vide etiam, in titto Amicitia, Amissio et cōsuentia, dolor, gaudium, Mors, Paupertas, Sapientia Studium, Timor, Tribulatio.

Consuetudo tit. # 47

Aug. serm. 4 dom. de adventu.

1 quando aliquid pungit et dolet aut sanum est aut est in illo spes aliqua sanitatis quando autem tangitur pungitur calcatur nec dolet pro mortuo habendum et de corpore praecidendum.

Aug. de diffin.

2 Mos est semel habitantium consensus qui inveteratus consuetudinem facit.

[illegible]

Isidor lib. 2 ethim.

3 consuetudo est ius quoddam moribus constitutum, quod pro lege suscipitur et tenetur cum ea deficit.

Senec. in extrema parte epist.

4 quod pauci facerent nolemus imitari cum plures facere ceperunt quasi honestius sit quod frequentius sequimur et recti apud nos locum tenet error ubi publicus factus est.

Vide etiam titulos, Conversatio, Divitiae, homo, Lascivia, lex, obstinatio, ~~[illegible]~~ peccatum voluptas

Contemplatio. lit.[ns] 44

1. Omnis qui uno pede claudicat, soli illi pedi innititur quem sanum habet. quia et cuius desiderium terrenum iam arefactum fuerit, in solo pede amoris Dei tota se virtute sustinet et in ipso stat, quia pedem amoris saeculi, quem in terra ponere consueverat, iam a terra suspensum portat.

Greg. super Ezech. hom. 2 extremae partis.

2. Res mundi mundo proiecit et se ipsum Christo devota mente restituit. qui spretis caducis et in usum pauperum distributis simul se spoliavit mundo.

[redacted] Prosper Lib. 1. de vita contempl.

3. Quis enim nescit quod, sicut otium studiosum a carnalibus separatos ineffabilem suavitatem sapientiae caelestis infundit otiosis; ita spiritales occupatio laborum sanctorum multiplices affert fructus humanae societatis occupatio. itineribus quidem diversis incedunt; sed ad unam patriam tendunt. et ad unum regnum disparibus militantes officiis, Christo Rege omnium vocante perveniunt.

Prosper. lib. 3 de vita contemplativa.

4. Tria sunt genera meditationum. unum in creaturis. unum in scripturis. unum in moribus. Primum surgit ex admiratione. secundum ex lectione. tertium ex circumspectione. Admiratio generat quaestionem. quaestio investigationem, investigatio inventionem. Lectio ad cognoscendam veritatem materiam ministrat. meditatio coaptat, oratio sublevat, operatio componit. et contemplatio in ipsa exultat.

Hugo. in suis meditationibus.

5. Circumspectio in moribus duplici consideratione discernit. intus et foris. foris ad famam. intus ad conscientiam. ut quid expediat et quid deceat. deceat ad exemplum. expediat ad meritum. nobis

Contemplatio

bis ad vitium proximus ad exemplum 211

Hugo ibidem

6. Cogitatio vaga incessu semper huc et illuc divertit. sed meditatio destinata promotione semper in ulteriora tendit. contemplatio autē

Hugo in lib. de arca mystica

est liberamentis perspicacia in sapientiæ spe-culo cum admonitione suspensa. meditatio-nis est perscrutari occulta. contemplationis est admirari perspicua

Vide etiam in tt.º Amor, Caro, Desideratio, Index iustitia Meritum, parētes, perfectio, Religio, Solicitudo. Solitudo et tentatio

Contemptus. tt.ns **X L2

1. Non sunt contemnenda quasi parva sine quibus magna constare non possunt. — Hieron. in epist. ad Lætam.

2. Intolerabilis res poscere nummos et contemnere. Indixisti pecuniæ odium. hoc professus es, hanc personam induisti, agenda est. Iniquissimum est te pecuniam sub gloria egestatis acquirere. — Senec. lib. 2 de benef.

3. Paupertati domum aperire voluptates tenere sub freno meditari. vel lætari de dolorum patientia, hæc qui apud se versat in magno gaudio est sed parum blando. — Seneca epist. 22

4. facile contemnit omnia qui ad contemptum suspenit. vis ergo habere omnia contemne omnia. — Senec. epist. 85.

5. Insuperabile loco stat animus qui externa deserunt, inexpugnabilis est. quem multis machinis lacessitum fortuna non transfixit. numquam maior est quam ubi aliena disposuit. et fecit sibi pacem. nil timendo divitias nil concupiscendo. — Seneca epist. 83

6. Fabricius Pyrrhi Regis aurum repulit maius quam regno iudicavit regias opes posse contemnere. — Senec. 3. de benef.

7. Nondum felix es si nondum turba deriserit si beatus vis esse cogita hoc primum contemnere et ab alijs contemni. — Senec. in lib. de moribus.

8. Gravius est contemni quam stultitia percuti. — eadem in prov.

Vide etiam intit. anima. Avaritia Clerici consuetudo. Contemplatio contritio convitium, Cupiditas, Divitiæ gloria bona, gloria vana honor magnanimitas

Contritio ~ tit.^us ~~46~~ 49

1. Alia est compunctio siue contritio quae
Greg. lib. 8 mor. — per amorem nascitur. aliaque per timorem quia
aliud est supplicia fugere. aliud premia desi
derare

2. quo viuentes culpas flet eo altior cognitio
Greg. 27 mor. — ueritatis attingitur. quia ad uidendum internum
lumen polluta iudicum conscientia lachrymis
baptizata renouatur.

3. Contritio est humiliati cordis uera compunc
Chrisost. in lib de compunctione cordis — tio, magna agere et humilia loqui iuste opera
ri. et super peccatis timere et tremere.

4 Dominus nescit differre quem compunctio
Cassiod. super lib psal. ad do minum c. trib — corde sibi senserit supplicare.

5. Contritio est gemibundi cordis commotio salu
Hugo — taris seipsum lachrymarum eruptione testifi
cans.

6 Contritio est compunctio animi cum lachry
idem — mis oriens ex recordatione peccati et timore iu
dicij /
7. Argumentum est immelius transla

a-

ti animi q. vitia sua quae adhuc egrotabat videat. quibusdam egris gratulatio est cum ipsi egros se esse senserint. Senec. epist. 8

8. Magna pars bonitatis est velle fieri bonum. Senec. epist. 55

9. Vide etiam ventos delitiis et votio lachryma peccatum, Pnia.

Conuersatio ~ lit. 442

1. Magis mores commendant statum q. status mores. etenim q. status inferior eo virtus eminentior. Ambros. in gradam epist.

2. Non valde laudabile est bonum esse cum bonis sed bonum esse cum malis. sicut enim grauioris culpe est inter bonos bonum non esse. Ita immensi est preconii bonum et inter malos extitisse. Greg. 1. mor. super illud Vir erat in terra Vus etc.

3. Sit in gestu tuo grauitas in motu simplicitas in incessu honestas. Nil decoris. nil lasciuie. nil petulantie. nihil insolentie. nil leuitatis in tuo incessu appareat. Animus enim in corporis ges

tu

Isidor. lib. 2 soliloq.
tu apparet. et species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis.

Chrisost. lib. 3 de vestigijs philosoph.
4 Sancta conuersatio confundit inimicum, edificat proximum, glorificat deum.

5 Disciplina est conuersatio bona et honesta, cui parum est non malum facere, sed studere in his que bene agis irreprehensibilis apparere.

Hugo. in lib de discipl. monach. 4.

6 Disciplina honeste conuersationis ex quatuor perpendi potest, ex gestu, motu, affatu et conuictu. gestus autem reprehensibilis est si est aut mollis, aut dissolutus, aut tardus, aut citatus. mollis significat lasciuiam, dissolutus negligentiam, tardus pigritiam, citatus siue impetuosus inconstantiam.

Hugo ibidem

Hugo de disciplina monach.
7. Gestus hominis in omni actu debet esse gratiosus sine mollicie, quietus sine dissolutione, grauis sine tarditate, alacer sine inquietudine, maturus sine proterua, et sine turbulentia serenus.

ibidem
8. temperanda est etiam facies et modificanda in gestibus, ita ut nec proterue exasperet, nec molliter dissoluat, sed semper habeat rigidam dulcedinem, et dulcem rigorem.

9. quod enim inordinati motus corporis dissolutionem indicent mentis, probat Salomonis testimonio qui dicit. Homo apostata vir inutilis graditur ore peruerso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, prauo corde machinatur malum et in omni tempore iurgia seminat. quia cum mens intus a custodia sua soluitur, membra foris ad omne malum inordinate commouentur

et

et ueluti corpus paralythici motum quidem habet sed membrorum officia in suis actionibus seruare non ualet — Hug. de discipl. monachor. 4.

10. In affectu sine locutione disciplinationes et conuersationis attendit. in qua quinque res sunt obseruandae. scilicet quid. cui. quomodo. quando. et ubi dicat. quid ut numquam in sermonibus ociosa adhibeantur. ociosa autem sunt quae sunt aut nociua, aut inhonesta aut inutilia. inutilia autem sunt, quae nec loquentibus neque audientibus prosunt. Inhonesta sunt quae uel illius, qui loquitur uel cui loquitur. uel de quo loquitur dignitati non conueniunt. Nociua uero sunt. quae suis suasionibus animos auditorum ad errorem siue prauitatem inducunt. — ibidem

11 Cui primo consideret an propter se uel propter illum loquatur. si propter se, uideat. ut ille talis sit de cuius colloquio utilitas ei prouenire possit. Si propter illum loquitur. caueat ne talis sit ille. qui uel sua exhortatione non indigeat uel etiam ita in malo sit obstinatus. ut exhortatione alterius corrigi se non permittat. Si ergo sic est. numquam nisi ad nostram, uel aliorum aedificationem loqui debemus. — ibidem

12. Quando exhortemur ad constantiam timidos, ad timorem superbos, ad frugalitatem prodigos, ad liberalitatem auaros, ad humanitatem pauidos, ad patientiam zelosos. ad consilium temerarios, ad silentium verbosos. ad verbum exhortationis tacitos. ad mansuetudinem impatientes ad indulgentiam crudeles. ad uerecundiam procaces. ad quietem praecipites. ad prudentiam incautos et omnino quidquid dicere uolumus ex ipsa prius nostri sermonis qualitate colligamus — ibidem

13.

13 Vbi, quędam enim sunt loca in quibus silentium est seruandum. quędam in quibus intelligentia. et ex ratione scripturarum colla-tiones cum disciplina tamen et reuerentia (Hugo ibidem) loci est sine contentione. et clamore verborum haberi possunt. quędam in quibus pro instruc-tione morum verba habenda sunt. quędam in quibus magis loquendi licentia laxatur ita ut non solum de spiritualibus sed etiam de exteriorum dispositione et prouisione sermones admittant. loca autem in quibus uana et superflua dici debeant inuenire non possum.

14 Quando, est enim tempus quando nihil. et est tempus quando aliquid est dicen-dum. nullum vero tempus est quando dicenda sunt omnia. tempus enim tacendi debet prece-dere tempus loquendi. Propterea enim ait Sa-lomon aut tempus loquendi et tempus tacendi sed tempus tacendi et tempus loquendi quoniam per silentium tempus tacendi discit quod postea per verbum tempore loquendi profertur. Sapiens (Hugo ibidem) enim eque cauet, uel ne tempore quando loqui debet per negligentiam sileat. uel ne in omni tempore quando loqui licet per licentiam con-cessam in multiloquium cadat. recte ergo tem-pus loquendi discernit si homo non semper quan-do loqui debet sileat, nec semper quando licet lo-quatur.

15 Modus autem loquendi in tribus consistit scilicet quo gestu, quo sono. et significatione a-liquid dicat. disciplina enim iubet ut loquentis

sit

sit gestus modestus et humilis, sonus demissus et suauis. Significatio uerax et dulcis — ibidem

16. In conuiuio sine comestione disciplinatio nestæ conuersationis attendit scilicet in seipso et in suo cibo. In seipso tripliciter. scilicet in disciplina tacendi, uidendi se se continendi. ut scilicet linguam suam a loquacitate restringat. oculos suos a circunspectione cohibeat et ut cætera membra omnia cum modestia et quiete contineat. — Hug. ibidem

17. Non sicut quidam faciunt, qui cum ad edendum assederint inquieta quadam agitatione membrorum intemperantiam animi sui designant. caput excutiunt, brachia exerunt manus in altum expandunt, et non sine magna turpitudine quasi totum epulum simul absorbere ingentes quosdas gestus et conatus uidentes ostendunt. in uno loco sedentes, oculis et manibus quæ prope et longe sunt omnia circumcurrunt simul panes comminuunt, uinum in calices effundunt. discos in girum circumducunt se ut sicut Rex super obsessam ciuitatem assaltum facturus dubitant ubi primum expugnationem aggrediantur dum simul in omni tempore irruptionem facere concupiscunt. — Hug. lib. de disc. monach.

18. Disciplinam honestæ conuersationis in suo cibo debet quis obseruare. uidelicet. quid quantum. quando cibum sumere debeat — quid. ut scilicet non nimis preciosa et delicata expetat. nec nimis rara et insolita requirat nec nimis accurate et laute preparata concupiscat. In primo luxus arguit. in secundo curi — ibidem

ssitas ostendit. In textu superstito notatur

19. Quantum. cuius mensura taliter est seruandet ut neque contra honestatem neque supra necessitatem sumat. Non omnis uenter idem capit. Alius plus, alius minus. ergo ille cui parum sufficit magis superfluitatem caueat. ille uero cui multum opus est magis ad honestatem attendat. quia neque ille nisi temperantiae metas transierit ad turpitudinem ueniet neque iste nisi prius honestatis oblitus fuerit in superfluitatem impinget. — *Hugo ibidem*

20. Quomodo. Hoc est ut munde et quoque temperate. quidam enim bibentes digitos medio tenus poculis immergunt alij unctas manus ad sua dant uestimenta et rursus ad cibaria tractanda redeunt. Alij nudis articulis uice cochlearis olera sua piscant ita ut in eodem iure manus ablutionem et uentris refectionem quaerere uideat. Alij reliquias dentium suorum ophas factas in poculis demergunt. — *idem ibidem*

21. Haec dicentibus erubescenda essent si a facientibus praesumpta non fuissent. Sed nescit aliquando impudentia erubescere nisi fuerit manifeste confusa. Nunc autem sustineat in audiendo uerecundiam qui noluit in faciendo habere disciplinam. R — *Hec Hugo de St. Vict. de discipl. monach.*

22. Summa ergo summarum haec erit tardiloquum te esse iubeo quemadmodum sapienti uiro incessus modestior conuenit ita oratio pressa non audax. — *Senec epist. 53*

23. Non magis utilitatis est ager cum reditibus am — *ibidem*

amplius quam vicinus equalis cum moribus bonis sit tibi erga singulos facilis libra sermonis ut te blandum pueri, comitem iuuenes, grauem senes mirentur — ibidem

24. Nulla res magis animos induit honestos et in prauum inclinabiles reuocat ad rectum quam uirorum bonorum conuersatio, paulatim enim descendit in pectora. et uim preceptorum obtinet frequenter aspici, frequenter audiri — Senec. epist. 6

25. id agamus ut meliorem uitam sequamur quam vulgus, non ut contrariam, alioquin, quos emendare uolumus fugamus et auertimus a nobis. — Senec. epist. 5

26. tunc foelicem te esse iudica cum poteris in publico uiuere, cum te parietes tui tegent non abscondent. quos plerumque nobis circumdatos iudicamus, non ut tutius uiuamus, sed ut peccemus occultius. Rem dicam ex qua mores nostros estimes. vix quemque inuenies, qui possit aperto ostio uiuere. Janitores conscientia apposuit non superbia. sic uiuimus ut deprehendi sit subito aspici se — Senec. epist. 42

27. ita uiue ut nihil tibi committas nisi quod committere etiam inimico tuo possis — Senec. epist. 3.

28. Sic certe uiuandum est tanquam in conspectu uiuamus. sic cogitandum, tanquam si aliquis in pectus intimum trahere possit. quid enim prodest ab homine aliquid esse posse secretum, cum nil deo clausum est — Senec. epist. 83

29. Salutare est non conuersari dissimilibus et diuersa cupientibus, turba etsi non mutat te impedit tamen, multum autem nocet etiam qui mouit. In uitia alter alterum trudimus quomodo autem reuocari possunt ad salutem

quos

Senec. epist. 82 — quos nemo retinet. Populus impellit. //

30 Hic modus mihi placet temperetur uita inter bonos mores et publicos suscipiant omnes uitam nostram. sed agnoscant. quid ergo? eadem faciamus que ceteri. nil inter nos et illos interest. plurimum dissimiles nos uulgus sciat qui inspexerit propius. non publicabit sapiens publicos mores, nec populum in se nouitate uite conuertet

Senec. epist. 13

Idem epist. 97 — 31. Sic cum inferiore uiuas, quemadmodum superiorem tecum uiuere uelis.

32. omnes tibi pares facies inferiores superbiendo non contemnas superiores recte uiuendo non timeas. in reddenda officiositate neque exactor neque negligens appareas. cunctis esto benignus. nemini blandus. paucis familiaris omnibus equus, seuerior esto iudicio quam sermone et uita quam uultu clementie cultor. clemens ultor seuitie detestator. fame bone neque tue seminator neque aliene inuidus. Rumoribus criminibus suspitionibus minime credulus sed malignis potius qui per speciem simplicitatis aliquibus subrepserint. oppositissimus. ad iram tardus ad misericordiam pronus. In aduersis firmus, in prosperis cautus. occultator uirtutum sicut alij uitiorum uane glorie contemptor et honorum quibus preditus es. non acerbus exactor nullius imprudentiam despicias. rari sermonis ipse loquentium patiens. seuerus sed non seuus. sed hilares non aspernans ~

Senec. de 4or uirt.

33. Si tempus locus exigit. locos quoque cum dignitate sapientie gere ut te nec grauet quisquam tam

quam

q3 asperum nec contemnat tanq3 vilem nō erit tibi senilis, sed grata urbanitas, sales tuj sine dente sint, ioci sine vilitate, risus sine exacinatione; vox sine clamore incessus sine tumultu, quies tibi non desidia erit, et cum ab alijs luditur aliquid sancti honestiq3 tractabis. — Senec. ibidem

34 Cum quedam Sybaritus audiente Pythagora diceret mallem cum mulieribus q3 cum philosophis conuersari, et sues inquit in ceno libentius q3 in pura aqua versari. — Valer. max. lib. 7 de memor. dictis

Vide etiam in tt°. conscientia, consuetudo contemplatio, disciplina et doctrina, excusatio, exemplum innocentia, ordo, sanctitas, societas et solitudo

Aug. lib. 14 confess. 1. Scio quod male est mihi preter te non solum extra me, sed in me ipso. et omnis copia que deus meus non est egestas mihi est.

Aug. serm. 4 de verb. domini. 2. Conuertamus nos ad te. et bene nobis erit de te. malum est nobis de nobis quod dimissimus te dimisisti nos nobis.

Aug. contra quinque heres. 3. Iugramus lapidem quo percutiat incredulus et percusus quasetur. quassatus comminuat. comminutus in puluerem conuertat. conuersus in puluerem compluat. complutus serat. satus faciat fructum. non qui igne consumat sed qui horreo condat.

Ambros. in sermon. de eleemos. et ieiun. 4. Si aurum tibi offeram non mihi dicis eras ueniam. sed iam exigis. nemo differt. nemo excusat. redemptio anime promitt. et nemo festinat.

Hieron. in epist. ad Lętu. 5. Nunquam est sera conuersio. latro de cruce transijt ad paradysum.

Greg. 24 moral. 6. Tres modi sunt conuersorum. inchoatio. medietas. atque perfectio. in inchoatione autem inueniunt blandimenta dulcedinis. in medio tempore certamina tentationis. ad extremum uero perfectio plenitudinis. Prius ergo illos dulcia suscipiunt que consolent. postmodum amara que exerceant. et tunc demum suauia atque sublimia que confirment.

Greg. ibidem 7. Vitam unius cuiusque conuersi. et inchoatio blanda permulcet. et aspera medietas probat. et plena post perfectio roborat.

8. Cum Pharao dimisisset populum non eos duxit dominus per uiam terre Philistijm que uicina est. reputans ne forte poeniteret eum si ui

dis

dissent aduersum se bella consurgere et reuerte- Greg. ibidem
rent in egyptum. ex Egypto itaque exeuntibus
e uicino bello subtrahuntur. quod derelinquentibus
seculum quedam prius tranquillitas ostenditur
ne in ipsa sua teneritudine atque inchoatione
turbati, atque territi redeant ad id quod euaserunt
Prius ergo suauitatem sentiunt securitatis pa-
cis quiete nutriuntur post cognitam uero dulce-
dinem tanto iam tolerabilius tentationum cer-
tamina sustinent, quanto in deo cognouere quod
amant.

9. Plerumque conuersus quisque talibus tentationum ibidem
stimulis agitatur, qualibus ante conuersionis grati-
am numquam se esse pulsatum reminiscitur. nunquam
tunc hec eadem tentationis radix deerat sed quia
non apparebat.

10. ferrum de terra tollitur cum fortis pugnator Greg. 16 mor.
ecclesie a terrena sua conuersatione separatur
non ergo in eo debet despici quod fuit quo-
niam iam cepit esse quod non fuit.

11. Lapis calore solutus in es uertitur quando Greg. ibidem
dura mens superni amoris igne liquefacta ad
ueram fortitudinem commutatur ut peccator qui
prius insensibilis extiterat, post modum per auc-
toritatem fortis, et per predicationem sonorus
fiat.

12 a regione nostra superbiendo, inobedien- Greg. hom. 10
do visibilia sequendo, cibum uetitum gustan- in illud Matt
do discessimus. Sed ad eam necesse est flendo obe- 2. cum natus
diendo visibilia contemnendo, atque appetitum esset I. in. Beth
carnis refrenando redeamus. Per aliam ergo uiam iude
ad regionem nostram regredimur. quoniam qui
a paradysi gaudijs per delectationem recessimus
ad

ad haec per lamenta reuocamur

13 Maius de peccatore conuerso quam de iusto stante gaudium fit in coelo. quia et dux in praelio plus eum militem diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter premit quam illum qui numquam terga praebuit. et numquam aliquid fortiter fecit. sic agricola illam magis terram amat quae post spinas uberes fruges profert quam eam. quae numquam spinas habuit. et numquam fertilem messem produxit

Greg. hom. 34. super euangel.

14. Vitia ante conuersionem quasi pacem in homine habent quando autem expelluntur acriore virtute consurgunt.

Isidor. lib. 3 de su. bono c. 9

15 Utile est Dei seruo post conuersionem tentari quatenus a torpore negligentiae sollicitantibus vitijs, ad virtutes animum per exercitium praeparet victoriae.

ibidem

16. Non locorum mutatio. sed conuersio sensuum aduersa depellit. moerores fugat desperationes abigit excludit angustias et intra domicilium sinceri pectoris laetitiae diuinae praeparat mansionem.

Petr. Rauenna serm. 46

17. Interim cum Hierosolimitanis habitat Iebusaeus. Interim in horto patris familias simul sunt saliunca et abies. vrtica et mirtus. in grege Iacob animalia alba et nigra. agni et haedi. in rete Petri Pisces boni et mali. in arca Noe animalia munda et immunda. In agro domini lilia inter spinas. Zizania inter spicas. in area domini granum cum palea. in cella Christi uinum cum agresta. oleum cum amurca. nostrum non est quemquam iudicare. nouit enim dominus qui sunt eius. quique futuri sunt primi nouissimi. et nouis-

Pet. Rau. in quadam epist

si

simi primi. nos enim precedere potest ad ni
term quem nouissimum reputamus

~~10. cum relego scripsisse pudet, quia plurima cerno
me quoque qui feci, iudice digna lini
nec tamen emendo labor hic quam scribere maior
mens que pati durum sustinet aegra nihil.~~ Ouid. 1. de Ponto.

~~19 scribentem iuuat ipse fauor, minuitque laborem
cumque suo crescens pectore feruet opus
corrigere at res tanto magis ardua quanto
magnus Aristarcho maior Homerus erat~~ idem lib. 3. de Ponto

Vide etiam in tt.o anima beatitudo, cor luctu
& Meritum, misericordia oratio, poenitentia
Reconciliatio Religio, Relinquere, Reddiuatio, sim
plicitas, uoluntas

conuitium – tt.us 23

1. Leuis quidem sermo quia leuiter uolat sed
grauiter uulnerat. leuiter transit sed graui-
ter urit. leuiter animum penetrat sed non le
uiter exit. leuiter profertur sed non leuiter re
uocatur, facile uolat ideo facile charitatem uio
lat, tenerrimum membrum lingua attamen uix
teneri potest, substantia quidem infirmum atque
exiguum sed usu magnum et ualidum inue
nio. tenuis est et lata ideo aptissimum euacu-
andis sordibus instrumentum. Bern. in quo dam serm.

2. Nihil grauius nihilque uiolentius amaris
sermonibus, quorum uulnera tanto difficilius
curantur quanto facilius proferuntur Val. epi. in quo dam serm.

3 Quamuis quis uitam fide muniat scientia regat

cas

ibidem — castitate et sobrietate componat. nihil est quod in homine placeat si in toto corpore lingua displiceat.

idem ibidem — 4 nullus est finis inimicitijs nisi ad tempus obtemperemus iratis.

Senec de moribus — 5. Multi cum alijs maledicunt sibi ipsis conuitium faciunt.

Senec. de sententijs oratorum — 6. Non potest generosus animus contumeliam pati.

7 Antistenes cuidam dicenti sibi, ille male dixit tibi. Respondit non mihi inquit sed illi qui in se quod ille culpat agnoscit. sed et si mihi maledicere curet non curo quod auditus lingua debet esse robustior cum singulis hominibus linguae sint singulae sed aures binae. aliquatenus tamen curo quod ipso fateor me esse superiorem quod superioris personae est hoc pati inferioris facere. gauderem itaque nisi urgente necessitate hominum competerer infelix.

Senec. ibidem et val. max lib. 7.

ibidem — 8. Titus tacitus maledicente sibi metello facile est inquit in me dicere cum non sim responsurus. tu inquit didicisti maledicere ego conscientia teste didici maledicta contemnere. et sicut tu inquit linguae tuae sic ego aurium mearum sum dominus.

Senec in epist — 9 Si merito te aliquis obiurgauerit scito quod profuit, si inmerito scito quod prodesse voluit.

Isidor lib. 2 epist 1. — 10. ipse aperte inuidet abiecte fingit seruiliter superbit. indicit ut dominus exigit ut tyrannus calumniatur ut barbarus, tota die armatus ab auaritia ieiunus a cupiditate terribilis a uanitate crudelis. qui in consilio tacet. in ecclesia uocat in ce

in-

inruis predicat in cubili damnat, in questione dormitur impler quotidie silicas Latronibus villas hostibus. altoziareis. carceres clericus

11. Ipse loquax nec dicax rediculus nec lepidus ornegans nec constans curiosus nec perspicax. tempora presentia colens, preterita carpens, futura fastidiens. beneficii si rogaturus & importunus petendi. dersator negati & emulator accepti. at si rogatus dissimulator petiti uenditor prestiti calumniator morati. infrector soluti odiosior ieiunios, sectator epularum. Laudabilem putare rens non de bene uiuente sed de bene pascente sententiam — Isidor ibidem Lib. 3. epist. 13

12. Inter loqui iciunat quoties non uocatur si inuitet excusans si eiciat explorans si admittat exultans si verberet expectans audulus uiuendi auidior adulandi auidissimus detrahendi, rarendo esse pariter sperans lenum sperans uirum. loquens uenenum facit ambigi an temulentior an facinorosior existimet. — ibidem

13. Prodigus in pseria parcus misericordia proze repletus pietate deficiens. Verbo falsus opere imperfectus, vitiis deditus, dominus in deuotus crudelitate Herodes — ibidem

~~14 cum ze lego scripsisse pudet: quia plurima cerno~~ — ouid. 1. de Ponto

~~me quoque qui feci, in dice digna lini~~

~~nec tamen emendo labor hic quam scribere maior~~

~~mensque pati durum sustinet aegra nihil~~

~~15 scribentem iuvat ipse fauor, minuitque laborem~~ — ibidem. li. 3

~~cumque suo crescens pectore feruet opus~~

~~corrigere at res tanto magis ardua quanto~~

~~magnus Aristarcho maior Homerus erat.~~

Plaut. in [illegible] — 24 in dignis si male dicit, male dictum id esse dico
uerum si dignis dicit, bene dictum est meo quidem.
amico

Vide etiam in titt. aduocati: conscientia, detrac
tio, fama, hospitalitas, humilitas, iniuria.

Cor siue mens. tit. 24

1. quod est cor durum? ipsum est quod nec com
punctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mo
uetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur,
ingratum est ad beneficia, infidum ad consilia,
saeuum ad iudicia, inuerecundum ad turpia,
impauidum ad pericula, inhumanum ad huma
na, temerarium ad diuina, praeteritorum obliuis
cens, praesentium negligens, futurorum non proui
dens. ipsum est cui praeteritorum praeter solas in
iurias nihil omnino non praeterit, futurorum
nulla nisi forte ad ulciscendum prospectio est

Greg. in mora.
Bern. 5. de con
sider.

2 Solus is regnat qui deposito cordis imperio le
gibus rationis ordinat totam familiam motuum
interiorum et exteriorum. si consurgat leoni
na rabies punit per patientiam, si petulantia
bruti per abstinentiam, si ferocitas apri per man
suetudinem, si superbia unicornis per humili
tatem, non inuenit autem inter ceteras artes
liberales ars ista prae aliis liberalis, quia tenet
cor quod omni mobili mobilius est, quod omni
lubrico lubricosius est

Hugo lib. 3
de anima.

3. Cor paruum est et magna cupit, vix ad unius
milui refectionem sufficere posset, et totus eius
mundus non sufficit

ibidem

Vide etiam in tit.o Charitas, conversatio de
litig. devotio. ornatus, relinquere voluntas.

correptio — tit.us 25

1 correptio est errorem innatum vel consue Aug. de diffin.
tudine factum freno rationis inhibere —

2. qui secreto peccauit in te secreto corripe Aug. de verb. dom
eum si solus nosti & eum vis coram alijs ar in cap. 18. matt.
guere. non est corrector sed proditor. —

3 magis amat obiurgator sanans qz adula idem in epist
tor dissimulans ad marcellin.

4 Plurimum interest quo animo quisq; parcat Aug. ad macedo
sicut enim est aliquando misericordia puniens nium epist. 64
ita et crudelitas parcens.

5. Non omnis qui parcit amicus est neq; omnis
qui verberat inimicus. qui freneticum ligat et idem ad Vincent
lethargicum excitat ambobus molestus ambos donatistam
amat, ambos sanat ambo quamdiu egri sunt
indignantur sed ambo sanati gratulantur.

6. Accusare vitia officium est bonum quod tamē
mali faciunt alienas partes agunt. cogitemus ergo
cum aliquem nos reprehendere necessitas coegerit
utrum tale sit vitium quod nunq; habuimus. et
tunc cogitemus nos homines esse et habere potu-
isse

Aug. de serm. dni in monte

isse. Vel quod tale habuimus, et tunc tangat
memoriam communis fragilitatis ut illam cor
reptionem non odium sed misericordia praece
dat. Si autem invenerimus nos in eodem vi
tio esse, non obiurgemus sed ingemiscamus
et ad aequaliter deponendum invitemus.

Ambr. in serm. ad Vincula Petr.

7. Non osculatur pater filium sed aliquando
castigat. ergo quando castigat qui diligit tunc
circa eum pietas exercet. habet enim et amor
plagas suas, quae dulciores sunt, cum amarius
inferuntur. Dulcior enim est religiosa castigatio
quam blanda remissio.

ibidem

8. Novit deus mutare sententiam, si tu no
veris emendare delictum.

Hieron. in epist. ad Veperium de austera correctione

9. Phinees austeritatem, Heliae zelum praeter
severitatem, Ananiam et Saphiram trucidantis
Paulique constantiam, qui Elimam magum
vijs domini resistentem aeterna caecitate dam
navit, non est crudelitas, sed pro deo pietas,
unde et in lege dicit: si frater tuus et amicus et
uxor, quae est in sinu tuo, depravare te voluerit
sit manus tua super eos et effunde sanguinem
eorum. et auferes malum de medio israel.

Greg. lib. 26 moral.

10. In correptione quippe vitiorum sic obesse
debet iracundia non praeesse ut executionis ius
titiae non dominando praeveniat, sed simulando
subsequatur et notum iudicium possessa im
pleat et praecurrat

Greg. in Ezech. p. 2 hom. 6

11. Paulus arguit Petrum. Petrus neutro lau
dat Paulum. amicus ergo veritatis lauda
vit quod reprehensus est, seque etiam minori fratri

ad

ad consensum dedit quatenus qui prius in
Apostolatus erat culmine, esset et primus
humilitatis. Et sequitur. ecce a minori sui reprae
hendi. et reprehendi non dedignatur. non ad
memoriam reducat. quod prius in Apostolatum
vocatus est. nonque claves accepit regni coelestis
est. ne igitur increpationis verba dedignaretur
audire omnia dona quae acceperat quasi a
memoria repulit, ut immensitatem humili
tatis donum teneret.

12. tunc pro tempore melius corrigimus cum
ea quae bene egisse credunt male acta demons
tramus. ut unde adepta gloria creditur, inde
utilis confessio subsequatur. Greg. in Pasto.

13. maior culpa quo citius quae culpa est agnos
citur. eo etiam celerius emendatur minor
vero quum quasi nulla creditur eo peius quo
et securius in usu tenetur Greg. ibidem

14. mundus a vitijs esse debet qui aliena
corrigere curat. quatenus tanto perspicacius
quatenus alijs fugienda videt. quanto hoc
ipse per scientiam et vitam necesse declinat
quod nequaquam pure in membro maculam con
siderat oculus. quem pulvis obtenebrat. et
superiectas sordes tergere non valent manus
quae lutum tenent. Idem. lib. 6. mor

15. Nonnumquam qui inter flagella duritiam
remanent incorrecti dulcis sunt admonitio
ne mulcendi. nam plerumque quos cruciamenta
non corrigunt. ab iniquis actibus lenia blan
dimenta compescunt. quae et quos fortis
pigmentorum coctio curare non valuit. ad salutem
pristinam tepens aqua revocavit — Greg. in pasto. c. 38

16

Bern. lib. 3. de consid.

16. Impunitas incuriæ soboles insolentiæ mater. Radix impudicitiæ transgressionumque nutrix est.

Bern. in cant

17. Magna crimina et tarde credenda sunt cum audiuntur. et citius punienda cum uera citer agnoscuntur

Bern. tractans illud. Matt. 23 duces ceci collã tes culicem. camell autem deglutientes

18. Non ergo timeas contra charitatem esse si unius scandalum multorum recompensaueris pace. melius est enim ut pereat unus quam unitas.

Isidor. lib. 3 de summ. bono. c. 91

19. Prelati nostri culicem liquant et camellum deglutiunt, dum maiora pretermittentes minora discutiunt. ostrinizes strinatores qui magnam in minimis. et paruam aut nullam in maximis adhibent diligentiam.

idem ibidem cap. 46.

20. Qui blando uerbo castigatus non corrigitur acrius necesse est arguatur. cum dolore sunt abscindenda que leniter sanari non possunt.

Chrisost. in quodam serm.

21. Semper scelera dum non resecantur in augmenta faciunt processus quoties secura impunitate peccat. dum enim Absalon fratris occisi facinus non uindicat in parricidium patris recidiuum facinus iterat.

Chrisost. in illud Matt. 18. digi to autem suo.

22. Circa uitam tuam esto austerus circa alios benignus audiant te homines parua mandantem. et grandia facientem.

Origen. Hom 30. in exod.

23. Si docens mysteria legis aperias, secretorum archana discutias. peccantem uero non arguas, negligentem non corripias, seueritatem disciplinæ non teneas. abstulisti quidem uelum, sed non duplicatum. Ignis enim charitatem illuminat non accendit, qui ergo recte

offert et recte diuidit. secum offert duplicatū ut conscientię igniculum lumine seueritatis admisceat

24. Puella in domo Patris arbitri surgit et eis ut nemini Manifestent precipit. iuuenis extra portam turba comitante. Lazarus quo quatriduanus mulieris qui publica noxa publica eget remedio. leuis leuioris. et occulta culpa secreta indiget pœnitentia — Ranan. in illud matt. 9. puella surge et surrexit

25. odio habeant peccata non homines corripiant tumidi extolerent infirmi. et quod seuerius castigare necesse est non seuientis pleata (?) animo sed medentis. — Leo papa. et ponit. 86. dist

26. nihil prodest alicui non puniri de proprio qui puniendus est de alieno peccato — ibidem

27. equus non una causa salutis est alteri his reficit. alter per abstinentię beneficia tenuat, hic lauacra mollia. ille ferrum querit ad uulnera. et uarium posuit remedium diuersa qualitas passionum; feroces distinctione premendi sunt, mansueti similiter admonendi, dolosi caute, simplices sub lenitate tractandi sunt. et ideo ubique necessaria probatur esse prudentia. quę rebus omnibus adhibere uidetur accommoda. — Cassi. epist. 9

28. exhibe te Ioannem incestuosis. mathiam Apostatis. fornicantibus Phinees, Heliam idolatris. Petrum mentientibus. Blasphemantibus Paulum, negociantibus Christum breuissimus est huius temporalis uitę discursus. finis autem horribilis et incertus — Petr. Rau. in quodam sermone in epist.

29. Peruersum corrigere nil aliud est quam stimulare insanum. quam oleum adhibere camino et — Pet. Rau in quodam serm.

uen

uentis incendia superare —//—//—

30. Difficile est cor malitia induratum ad formam disciplinae et speciem honestatis incuruare, sed necesse est ut dura materia cum facile ad formam non flectitur ei acrioris flammae incendium et mallei grauioris percussio adhibeatur.
— *Hugo de S.to Vict. in lib de inst. nouitior.*

31 Seueritas est per quam iudiciaria potestas uel uindicta in aliquem destituendum exercet.
— *Tullius 2 reth.*

32 Tarentinus intuens Villicum suum male meritum, sumpsissem inquit de te supplicium nisi tibi iratus essem. maluit enim impunitum relinquere quam per iram plus iusto punire.
— *Valer. Max.*

33 In iudicando siue corrigendo haec tria lex secuta est quae Princeps quoque sequi debet. ut aut eum quem punit emendet, aut poena eius ceteros meliores reddat aut sublatis malis securiores ceteri uiuant.
— *Senec. de Clem. ad Neron.*

34 Non minus turpia sunt Principi multa supplicia quam medico multa funera.
— *Senec. ibidem*

35 Fortasse de quo conquereris si diligenter inspexeris in sinu reperies. inique publico crimini irasceris stulte tu ne absoluaris ignosce.
— *ibidem*

36 Obiurgationi semper aliquid blande commisce facilius penetrant verba quae mollia uadunt quam quae aspera.
— *Senec. in quadam epist.*

37 Vitia transmittit ad posteros qui praesentibus culpis ignoscit. bonis nocet qui malis parcit. 38 Nemo prudens punit quia peccatum est
— *Senec. in lib de morib.*

sed

sed ne peccet. Res enim optima est non sceleratos extirpare sed scelera — Eidem

39 Audebo peccanti mala sua ostendere vitia eius si non excidero inhibebo non desinet sed intermittet. fortasse autem desinet si intermittendi consuetudinem fecerit — Senec. epist. 40

20 Nobilis equus umbra virgae regitur ignavus nec calcaribus concitari potest. Vulgi imperitiam ad res iustas sola constringit necessitas — Senec. de mor.

21 cum relego scripsisse pudet, quia plurima cerno me quoque qui feci iudice digna lini nec tamen emendo, labor hic quam scribere maior mensque pati durum sustinet aegra nihil. — Ovid. 1. de Ponto.

22 Scribentem iuvat ipse favor minuitque laborem

cumque tuo crescens pectore fervet opus

Corrigere at res tanto magis ardua quanto.

magnus Aristarcho maior Homerus erat

Vide etiam in titulo adiutorium adulatio amicitia communitas cohortatio confessio consideratio crudelitas disciplina discordia discretio

Aug. sup. Joan.

1. Intelligat qui potest, iudicet qui potest, maius ne sit iustos creare, quam impios iustificare; certe enim etsi equalis est utrumque potentiae, hoc maioris est misericordiae.

Aug. ibidem

2. Ex perpetuitate creaturarum intelligitur creator eternus, ex magnitudine omnipotens, ex ordine et dispositione sapiens, ex gubernatione bonus.

Bern. in quodam serm.

3. Considera septem in beneficio creationis, quia creavit te commodo tuo, cum ait bonorum meorum non eges David. Sine merito tuo quia nihil ante promeruit, qui penitus nihil fuit. Cogita qualem fecit secundum corpus egregiam creaturam, secundum animam magis egregiam, ut pote imagine creatoris insignem, rationis participem, beatitudinis sempiternae capacem. Considera et dominationis potestatem, terrorem enim hominis super cuncta animantia imminere decernit. Considera quoque largitatis demonstrationem, quanta tibi largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ad correptionem, quanta ad delectationem, quidni gratias agas.

Bern. de diligendo deo.

4. Si totum me debeo pro me facto, quid iam addam pro me refecto. Hoc modo neque enim tam facile refectus quam factus. In primo opere me mihi dedit, in secundo se, et ubi se dedit me mihi reddidit. Datus ergo et redditus me pro me debeo et bis debeo. Sed quid domino pro se retribuam, nam etsi me millies rependere possem, quid sum ad dominum meum.

Vide etiam. lit. anima - Deus. parentes

Crudelitas ~ tit.us 27

1 Persequi facit homines aut invidia aut ambitio aut superbie odiosa iactantia. pauperem et inopem insequi sola iniquitas est vel crudelitas, cui nec honor queritur, nec abundantia facultatis ambitur. — Cassiod in illud psal. persecutus est hominem inopem etc

2. Quid prodest crudelibus persequi quos vident persecutionibus semper augeri. — idem ibidem

3 Civitatibus crudelitatem et ministram crudelitatis iram et alibi respice crudelitatem et matrem crudelitatis iram. — Seneca in lib de moribus.

4 Severissimi enim nos ad alterius peccantes exigimus et ipsi eadem committimus. — Seneca -

5

Senec. de clem. ad Neron.	5 Nam tam omnibus ignoscere est crudelitas quam nullibi modum tenere.
idem ibidem	6 crudelitas nihil aliud est quam atrocitas animi in poenis exigendis. crudeles vocabo qui puniendi causam habent, modum non habent.
Seneca.	7 Saepissime homines in suis domibus iniquissimi tyranni in alienis humillimi servi sunt
	Vide etiam in titulo coniugium. correptio. magnanimitas.
	Credulitas titulus 22
Ovid. li. 3. de arte amandi.	8 nec cito credideris quantum cito credere laedat exemplum vobis non leve Procris erit.
Lucretius. lib. 2. de natu. rer.	9 sed neque tam facilis res ulla est, quin ea primum difficilis magis ad credendum constet. itemque nil adeo magnum, neque tam mirabile quicquam quod non paulatim minuant mirarier omnes

Crux. lit.^rs 29

1. Crux Christi nobis totius causa beatitudinis est hec nos a cecitate liberauit erroris. hec a tenebris reddidit luci. hec debellatos reddidit quieti. hec alie nos deo coniungit. longe constitutos proximos presentauit. hec peregrinantes ciues ostendit. hec discordie amputatio est. hec pacis firmamentum. Hec donorum omnium abundantia largitio — Aug. in serm. de Parasceue

2. Hodie crux fixa est et seculum sanctificatum est. hodie crux fixa et demones dispersi sunt. hodie crux fixa est. et mors subuersa est. Hodie crux uincit et mors uicta est. hodie diabolus uinctus est et homo solutus est. et deus glorificatus est — Aug. ibidem

3. crucem ut in ea gloriemur dominus suo gestans humero pro uirga regni nobis comendauit, quod est grande ludibrium impijs, grande misterium pijs. et unde mundi Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum reperijt. quod illi uisum est stultitia. Apostolo factum est sapientia et gloria. — Aug. in illud ad galat. 6. mihi ab sit gloriari nisi in in cruce etc.

4. Auctor pietatis in cruce pendens testamentum condidit singulis opera pietatis distribuens. Apostolis persecutionem, Iudeis corpus. Patri spiritum virgini paranimphum, latroni paradysum. peccatoribus infernum. Christianis uere penitentibus crucem comendauit. — Ambros. in serm. de Passione

5. Dei filius sustinuit ignominiam crucis et tu beatos putas qui felicitate istius seculi et delitijs perfruuntur. — Hieron. in epi.

6. Duobus modis crux tollitur. aut cum per abstinentiam affligitur corpus. aut per affectionem proximi eius patitur animus — Greg. in hom. in illud si quis uult uenire post me etc.

7. Diabolus in uirgacrucis transgluttiens carnem humanitatis transfixus est hamo diuinitatis. — Greg. in homi.

8. Scapulis tuis obumbrabit mihi etc. Sub his scapulis quatuor nobis beneficia conferunt. Sub his etenim abscondimur, sub his ab incursu accipitrum et miluorum protegimur, que sunt aeree potestates. Sub his umbraculum salubre nos refrigerat, et nimium ardorem solis repellit. Sub his quoque alimur et fovemur. Has virtutum gemmis quatuor brachia crucis ornant.

Bern serm. 65 in cantic.

9. O vere planta celestis preciosior cunctis sanctior universis. O vere lignum vite, quod solum fuit dignum portare salutis fructum.

Bern in serm /

10. Crux est humilium tuitio invicta, superborum deiectio, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, celestium confirmatio, mors infidelium, vita iustorum. De qua Ioannes Chrisosthomus. Crux est Christianorum spes, crux Romanorum victoria, mortuorum resurrectio, cecorum dux, conversorum via, claudorum baculus, pauperum consolatio, arbor resurrectionis, lignum vite eterne.

Cassio. in illud psal. signatu est super nos etc

11. Crux Christi clavis est paradysi, infirmorum baculus. Pastorum virga, convertentium manuductio, proficientium perfectio, anime salus et corporis, omnium malorum aversio, omnium bonorum datrix.

Damascenus lib 4 c

12. Omnis Christiani vita, qui secundum evangelium vixerit, crux est atque martyrium.

Maxi. in serm de martir

Vide etiam titulo Passio

Cupiditas. Titulus 30

1 non est in carendo difficultas nisi cum fuerit in habendo cupiditas — Aug. in lib. conf.

2 tanto magis inhaeret deo quilibet quanto minus diligit proprium. — idem in quadam epist.

3 Sicut hi qui per insaniam mente translati sunt non iam res ipsas, sed passionis suae phantasias vident. ita etiam mens avari semel vinculis cupiditatis adstricta semper et in omnibus aurum et argentum se videre contemplatur et credit — Ambros. super Ioan. de agro divitis

4 qui moderari nescit cupiditatibus is quasi equis raptus indomitis volvitur laniatur et affligi — Ambros. lib. de virginitate

5 cui cupiditas dominari dicitur subiectus malis omnibus demonstratur. — Greg. 15. moral.

6. mens pecuniae avida neque abstinere novit a vetitis nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. — Leo Papa in serm.

7. An non tibi videtur a terra devorari ille qui semper de terra cogitat. qui semper terrena tractat aliis de terra loquitur et ad caelestia non suspirat — Orig. hom. 19 super illud Levit.

8. quid faciam destruam horrea mea. quis non talem miseretur. quis non infelicitatem eius dolat Angustatur ex abundantia constringitur et testatur ex opulentia infelix in praesentibus bonis infelicior in futuris. et ideo ei non tam reditus largiores quam gemitus ager attulit graviores. — Basilius in tito mil. super illud

9 Omnium malorum Radix est cupiditas transgressionis mater, magistra nocendi, principalia iniquitatis. Auriga malitiae, Sicaria virtutum seditionis origo. fovea scandalorum — Petr. Rav. in serm.

10. Radix malorum est cupiditas. Haec sacrilegia committit et furta. bella gerit et homicidia instat dolis et imminet fraudibus. dissolvit parium ecino — Inno. de Vilit. cond. hum.

Lat

hac iuramentum corrumpit testimonium et per
uertit iudicium

11. Tria maxime solent homines affectare o-
pes uoluptates. honores. de opibus praua, de uo
ibidem luptatibus turpia. de honoribus uana procedunt
nam opes generant cupiditatem et auariciam
uoluptates pariunt gulam. et luxuriam. hono-
res nutriunt superbiam. et iactantiam

12. O ignis inextinguibilis cupiditas insatia
bilis. quis unquam primo uoto fuit contentus. cum
adipiscitur quod optauerat desiderat ampliora
semper in habendis et non in habitis finem con
ibidem stituit. Sanguisuga due sunt filie dicentes affer
affer. nam crescit amor nummi, quantum ipsa pe
cunia crescit

13 ex eo quantum cuique satis est metiuntur homi
nes diuitiarum modum. filiam quis habet pecunia
est opus duas maiore plurimas maiore. etiamsi ue
Seneca in qua asiunt danaum quinquaginta sint filie tot dotes
dam epist. magnam querunt pecuniam. quantum enim cuique
opus est ad id accomodat ut ante dixi diuitiarum mo
dus quid dico qui filias non plures sed innume
rabiles cupiditates habet que breui tempore ma
ximas copias exaurire possint?

14 qualem dicimus esse causarum seriem ex qui
bus nectitur fatum talem dicimus cupiditatem. alte
Senec. epist. 19 ra ex fine alterius nascitur in eam demissus es mi
tam. que nunquam tibi terminum miseriarum ac ser
uitutis ipsa factura sit. Plurima et undique ingesta
non satiant. utrum istorum mauis, in inopia sati-
etatem an in copia famem

15. Vidisti aliquando canem frustra panis aperto
ore captantem, quidquid accepit protinus integrum
de

devorat. et semper ad spem futuri hiat. idem acce... nte nobis quodquid expectantibus fortuna proiecit id sine ulla voluntate demittimus. statim ad alte... rius rapinam erecti et attoniti. in epycurum illud chaos incidemus, inane sine termino est — Senec. epist. 13.

16. Nullum maius malum habet cupiditas quam quod ingrata est, nemo quos vincit sed a quibus vincatur aspicit. et illi non tam iocundum est multos vide... re post se quam graue aliquem ante se. habet hoc vi... tium omnis ambitio nec respicit, nec ambitio tan... tum instabilis est. verum cupiditas omnis incipit a fine. — Seneca epist. 74.

17. Cupidus foelicitatem suam non intelligit qua non unde venerit respicit, sed quo tendat. — ibidem

18. Numquam parum est quod satis est et numquam mul... tum quod satis non est. neminem pecunia divitem effecit. immo contra nulli non maiorem sui cu... piditatem ingessit. — Senec. in epist.

19. Fortissima pestis est cupiditas que solet egentes facere quos rapit dum finem querendi non inve... nit. nam altera cupiditas ex alterius fine nascitur. et ideo fortior est qui cupiditatem vincit quam qui hos... tem subiicit. — Seneca in epist.

20. Alienum nobis, nostrum plus aliis placet. ef... fugere cupiditatem regnum est vincere — idem in prov.

21. cupiditati tarda est etiam celeritas. Valerius aut... dissertum quemque egentissimum esse dicebat — Senec. in prov.

22. Denique auarities et honorum caeca cupido quae miseros homines cogunt transcendere fines — Lucret. li. 3. de nat. rer.

23. scrutamur rimas et vertimus omne profundum que ... argenti semen nunc aurea vena — Verg. de Aetna

24. Vix ego saturno quemquam regnante videbam cuius non animo dulcia lucra forent. — Ovid. li. 1. fasto.

sed quibus intumuit suffusa venter ab unda.
quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae

eadem. li. 2 Aeg.
25 venator sequitur fugientia, capta relinquit
semper et inventis ulterior ra petit

iuuen. saty. 14
26 interea pleno cum turget sacculus ore
crescit amor nummi quantum ipsa pecunia cres
cit.

Cupiditatem Alexandri Magni hys verbis iuuen. saty. 10. perstringit.
27 effugere optat opes, et quae modo voverat odit
odit copia nulla famem relevat, sitis, arida gutture
exit, et in vitio meritus torquet avaro.
28 unus Pellaeo iuveni nō sufficit orbis.
Aestuat infelix angusto limite mundi
ut gyarae clausus scopulis, parvaque seripho.
quum tamē a figulis munitam intraverit urbem
sarchophago cōtentus erit

Curiositas. tit.^us 3

Aug. serm. de eclypsi solis
1. multo facilius invenit siderum conditorem humilis pietas. q̃z siderum ordinem superba curio
sitas.

Bern. in quo dam serm.
2. curiosus foras egreditur. et exterius omnia con
siderat qui sua interna despicit. preterita non respi
cit. presentia non inspicit. futura non prospicit

Prosper. de vo catione gentium
3. que deus occulta esse voluit non sunt scrutā
da. que autem manifesta fecit, non sunt neglig̃e
da. ne et in illis illicite curiosi. et in his damnabi
liter inveniamur ingrati.

ibidem
4 Lauda et venerare quod agit. q̃z tunc q̃z nescire
quod agit.

Hugo
5. curiositas est superflua investigatio ad se non per
tinentium

Richar. de s.^to vict. in quodā serm.
6 O quanti veritatem quesierunt non invenerunt, sed
inveniunt, quesitam invenerunt, non ad veritatem
sed ad vanitatem. et quod miserrimum est in verbis
vite lucra mortis negociantur

7. Odibilius nihil est subtilitate ubi est sola subtilitas. quid enim prodest in illis expendere dies suos / que nec domi. nec militie. neque in foro neque in claustro neque in Curia, neque in ecclesia neque alicubi prosunt, nisi duntaxat in scholis. Scribens Seneca ad Lucillum quid est inquit acutius arista. et in quo est utilis? tale est inquit ingenium. quod sola lasciuitate lasciuiens, nulla in se residet grauitate. — Petr. Rau. in serm.

8 Maximum vitium subtilitatis est nimis se ostendere utilissima autem est dissimulatio subtilitatis. que effectu appareat habitu lateat. — ibidem

9 quidam antequam disciplinis elementaribus imbuantur docentur inquirere de puncto. de linea et superficie. et quantitate anime, de fato. de casu et libero arbitrio. de materia et motu. de principijs corporum de progressu multitudinis et magnitudinis. sectione. quid sit tempus, quid inane quid locus. de reflexione occeani. de situ nili. de varijs latentis nature secretis. de varijs figuris causarum. de primis rerum initijs. et alijs quam plurimis. que plenioris scientie fundamentum et eminentiores exigunt intellectus. — Petr. Rau. in serm.

10. Sobrius intellectus in omnibus optimus est qui reficit animam nec grauat mentem. Vnde melius ne nesti comede quod sufficit tibi. ne forte satiatus euomas illud. et periures nomen dei tui — gloss. super illud eccles. 3. in super uacuis noli scrutari multipliciter

11. Morbus est cupiditas ignota cognoscendi. quam nota repetendi. siue in lectionibus. siue in orationibus. siue in omnibus denique rebus inde enim accidere: ad nouationi nes concurrunt, ad noua conueniunt ades ut quid quid insolitum est in turba etiam notabile sit. — Senec. lib. 3. sup rethorica.

12 Multum temporis illi verborum cauillatio eripuit. nectimus nodos, et ambiguam significationem ver

bis

bis alligamus ac deinde dissoluimus. quid mihi uo-
Senec epist. 45 cum dissimilitudines distinguis. quibus nemo unquam
nisi dum disputat captus est. res fallunt illas dis-
cerne. Sophismata neque ignoranti nocent. neque
scientem iuuant.

13. Nam illi non inuenta sed quaerenda nobis
ibidem reliquerunt. et inuenissent forsitan necessaria
nisi superuacua quaesissent.

14. Verba composita componis et interrogans uin-
cula nectis. et dicis. acuta sunt ista. nihil acuti-
Senec. epist 83. us arista. et inquietudinis? quaedam inutilia
et inefficacia ipsa subtilitas reddit.

idem epist. 45 | 15. nulla est sine difficultate subtilitas &c

16. Relinque istum ludum literarum philosopho-
rum, rem magnificam ad syllabas uocant qui a-
nimum minuta docendo diminuunt. et conterunt
et id agunt. ut philosophia potius difficilis quam mag-
na uideatur. Socrates qui totam philosophiam re-
Senec epist. 72 uocauit ad mores. hanc summam dixit esse sapien-
tiam bona malaque distinguere.

17. demens omnibus merito uiderer si cum saxa
in munimentum murorum senes et foeminae conge-
rerent cum iuuentus intra portas armata signum
eruptionis expectaret cum hostilia in portis bella
uibrarent et ipsum solum effusionibus et cuniculis
Senec epist 26 tremeret. sederem otiosus. et huiusmodi quaestiun-
culas ponens quod non perdidisti habes, cornua au-
tem non perdidisti. ergo cornua habes. numquid ti-
bi demens uidear si istis impendero operam. etenim
obsideor. quid agam? mors me sequitur uita fugit.
aduersus haec me doce aliquid; effice ut ego mor-
tem non timeam et uita me non effugiat.

Senec epist. 49 | 18. mus syllaba est, mus autem caseum rodit er-
go syllaba caseum rodit, quod mihi ex ista sententia

pe

periculum imminet? quod incommodum? an fortior est intellectus? mus syllaba est. syllaba autem caseum non rodit. ergo mus caseum non rodit. O pueriles ineptias. in hoc supercilia subduximus, in hoc barbam demisimus, hoc est quod tristes docemus et pallidi. Si multum esset otii parce dispensandum erat, ut sufficeret necessariis: nunc quae dementia est supervacua discere in tanta temporis egestate.

19. quid te torques et laceras in quaestione quam subtilius est contempsisse quam solvere. Senec. epist. 1.

20. quid horum ad virtutem viam sternit? syllabarum enarratio, verborum diligentia, et fabularum memoria, et versuum lex et modificatio? quid ex his metum demit, cupiditatem frenat? Senec. in lib. de septem liber. artibus. musica monstrat mihi quomodo sint modi flebiles, monstret potius quomodo inter adversa non emittam flebilem vocem, metiri me geometer docet latifundia, potius doceat quomodo metiar quantum homini satis sit. docet quomodo nihil perdam ex finibus meis, at ego discere volo quod totus hilaris amittam. scis rotunda metiri. si artifex es, metire hominis animum dic quam magnus, dic quam pusillus sit. scis quae recta sit linea, quid tibi prodest si quid in vita rectum sit ignoras

20. Hoc est scire quid prodesset? cum sollicitus sim cum Saturnus et Mars ex contrario stabunt aut cum Mercurius vespertinum faciet occasum vidente Saturno. potius quam hoc discam, ubicunque ista sunt propitia esse nec posse mutari ibidem

21. Ista liberalium artium consectatio molestos, intempestivos, verbosos, sibi placentes facit ibidem

cit

ent. et ideo non discentes necessaria, qz super
vacua didicerunt. quare ergo liberalib9 studijs
filios erudimus. nonqz uirtutem dare possunt
Sed qz animum ad accipiendam virtutem prę
parant.

22. Innumerabiles quęstiones sunt de
anima tantum vnde sit? qualis sit? quando
esse incipiat? quamdiu sit? An aliunde alio
transeat? et domicilium mutet. et ad alias ani
malium formas an non amplius qz semel ser
uiat et emissus uagetur in toto. quid sit factu
rus animus, cum per nos aliquid facere desie
rit, quomodo libertate sua usurus, cum ex ista
effugerit cauea? An obliuiscatur priorum? hęc
tam multa tam magna ne habere possent libe
rum hospitium supervacua ex animo tollen
da sunt, non dabit se in has angustias virtus
expellant omnia, totum pectus illi uacet.

23. Non multum nocebit tibi ista transijsse
quę nec licet scire nec prodest. quidquid enim nos
meliores beatosqz facturum est aut in aperto
aut in proximo posuit.

24. quattuor millia librorum Didimus gramma
ticus scripsit. misererer homini si prę sens esset
si in tam multa legisset supervacua. in his li
bris de patria homeri quęritur. de Ænęę matre
uera. his an libidinosior uixerit. in his an Sapho
publica fuerit. et illa alia quę erant dediscenda
scire si scires. Sed et si ad nostros quosqz perue
nero ostendam multa securib9 resecanda
mettere ergo ętatem tuam tam multa non capit
audi quantum mali faciat nimia subtilitas
et qz infesta sit ueritati.

et

25 More hominum euenit, ut quid tim natus mali — Terent. in andria.
prius resciresti, quam ego illud, quod tibi euenit boni

Vide etiam in tit. ~~Adulterium amittio et cons~~ consi deratio doctrina error, iudex me ritum. Philosophia. Studium.

D. cap. 4m

Damnum siue Damnatio tit. 1

1 non sic sapit lucrum quomodo dolet damnum fortior est in confessione Christi qui damnari non timuit, quam qui lucra contempsit. — August. in serm de S.to Stephano

2 Visne ille non damnetur? tu damna. uis ut ille ignoscat? tu ignosce. nemo nisi per indebitam misericordiam liberat, et nemo nisi per debitum iudicium damnat. — Aug. de charitate

3 est pulchritudo uniuersae creaturae per haec tria inculpabili damnatione peccatorum, exercitatione iustorum, perfectione bonorum. — Aug. de uer. relig.

4. Damnum nisi ex abundantia raro uenit — Senec. in prou.

5. Omnia perdidi, cum omnibus perire potuisti noli conqueri, quod incideris, gaude quod euaseris qui se habet, nihil perdidit. — Senec. de remed fortuitorum

vide etiam in titulo aduersitas. Amittio et consilium

5 pauci quos equus amauit — Vergi. li. 6. Aeneid

Impiter antar deas eunxit ad g[?]hera virtus

Ovid. in Ibim — 6 nec mortis poenas mors altera finiet huius

horaque erit tantis ultima nulla malis

nec mala voce mea potuerunt tua cunctare [illegible]

ora licet tribuas multiplicata mihi.

Vide etiam inter Adiutorium amissio et V[illegible] silium

Debitum. tt.[us] 2

Greg. super ezech. — 1. Sic sub auctoritate superbia et humanus timor sub humilitate se palliant. ne sepe neque ille valeat considerare quid deo. neque iste quid debeat proximo

Greg. ibidem — 2. Stultus est debitor qui gaudens pecunias accipit. et tempus quo reddere debeat non attendit

Vide etiam inter avaritia diuitias merito.

Decima — tt.us 3.

1. Hec est domini uetustissima consuetudo ut si tu ei decimam non dederis, tu ad decimam reuocaberis, idest demonibus, que est decima pars angelorum associaberis. dabis inquit impio militi, quod non uis dare sacerdoti. Aug. de doct. christ. et pone 16 q. 1 decime.

2. Attende quod creatura decima inter intellectuales creaturas est homo, quia angeli in nouem ordinibus, decimus autem ordo est hominum et ideo est hominibus decimam soluere ut angelorum ruinam ualeat supplere. Aug. in serm. de dec.

Vide etiam in tt.° elemosyna.

Delitiæ tit.us 4

Aug. in quodā serm.

1. Qui dat pro modica delectatione illud pro quo Christus se tradidit, stultum Christum reputat mercatorem

Ambros. in quodam serm.

2. delectatio cecidit et preterijt, miseriam fecit et abijt, infelicē reddidit et reliquit.

Greg. in homil.

3 Corporales delitię cum non habentur graue in se desiderium accendunt, cum uero habitę sunt comedentem protinus in fastidium uertunt: at contra spirituales delitię cum non habentur in fastidio sunt: cum habentur in desiderio. in illis appetitus saturitatem saturitas fastidium generat. in istis autem autem saturitatem appetitus. saturitas appetitum parit. augent enim spirituales delitię desiderium in mente dum saciant.

Chrisost. de reparat. lapsi.

4 centum si placet annos demus delitijs adde et alios centum si libet adde et decies centum. quę erit ex his ad ęternitatem compensatio? nonne omne tempus uitę huius, quo delitijs frui uidemur, et indulgere libidini quasi noctis unius somnium ad ęternitatis comparationem uidetur.

5

5 ~~In Pr~~ effeminat animos amœnitas nimia. quamlibet viam inmerita patiuntur quorum durata in aspero ungula est in molli palustrique pascuo saginata cito subteruntur et fortior ille ex confragoso venit. nullum laborem recusant manus quæ ab aratro ad arma transferuntur. In primo pulvere deficit unctus et nitidus. Senec. epist 53

6 Ornatum est ab illo mundi conditore qui nobis vivendi iura descripsit ut salvi essemus non ut delicati, delitijs misere ac solicite omnia comparantur. utamur ergo hoc naturæ beneficio inter magna numerando et cogitemus nullo nomine illam melius meruisse de nobis qz qz quidquid ex necessitate desiderat sine fastidio sumit. Seneca in quadam epist.

7 non est ad astra mollis e terris via. Sene. in Hercule furente

Et ipse quoque æthereas meritis invectus est arces
quo non exiguo facta labore via est

Vide etiam in titulo Caro, eleemosyna, et militia, paupertas, periculum, voluptas.

Desiderium lit.us S

Greg. hom. 23 sup evang. 1. Sancta desideria dilatione crescunt si autē dilatione deficiunt desideria non fuerunt.

Greg. ibidē 2 Sancti uiri unde desiderorum suorum detrimenta tolerant inde maiora lucra conuersis alijs reportant.

Greg. in mor. 3. Valentiores uoces apud sacratissimas aures dej non uerba faciunt, sed desideria.

4 quid clamas ad me uoces apud aures dej non faciunt uerba nostra sed desideria. q eternam enim uitam si ore petimus nec corde

Grego. ibidē desideramus et ore tacemus tacentes clamamus.

Vide etiam in tit.o Concupiscentia cupiditas delinq opus nemp.

Desperatio – tit. 6

1. Ne desperando augeamus peccata propositus est poenitentiae portus. Rursus ne sperando augeamus datus est dies mortis incertus. — Aug. in lib. de utilitate poenitentiae agenda

2 nemo diffidat nemo veterum conscius peccatorum praemia divina desperet, novit Dominus mutare sententiam, si tu noveris emendare delictum. — Ambr. lib. 2. super Lucam

3 Desperatio est ad vitae statum, vel virtutum redeuntium fracta spei gubernatio. — Victorinus

4 Nemo sermoneat qui se mutari desperat — Senec. lib. de mora

5 Confugit interdum templi violator ad aram. nec petere offensi numinis horret opem. — ovid. li. 2. de Ponto

6 qui nil potest sperare, desperet nihil. — sen. in Medea

7 qui rapit fatis quid praeter fata requirit? porrigit ad spinas, duraque saxa manus. accipitrem metuens pennis trepidantibus ales audet in humana fessa venire sinus nec se vicino dubitat committere tecto quae fugit infestos territa cerua canes — ovid. 2. de Ponto

Vide etiam in tit. amicitia Apostoli ignorantia poenitentia per totum [illegible]

Detractio – tit. 7

1 Plus nocent in membris detrahentes Christo quam illi qui eius carnem mox resurrecturam peremerunt, quia animas credentium interficiunt — Aug. in glossa in illud psalm. pro eo ut me diligerent detrahebant mihi

2 Si hilari vultu detractorem audieris tu illi das fomitem detrahendi, si vero tristi, ne aliquando discit non libenter dicere, quod didicit non libenter audiri — Greg. in illud prov. 25

3. Ventus Aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem — August. in lib. de paradyso

Hieron ad Celantiam

4. magis tuam uitam ornare disce quam alienã carpere ne semper memor esto Scripturæ dicẽtis noli diligere detrahere, ne eradiceris

5. Rarum inuenies qui irreprehensibilem uitam suam exhibere uelit. ut is non libenter reprehendat alienam. tantaque huius mali libido hominum mentes inuasit, ut etiam qui

Hieron. ibidẽ

procul ab alijs uitijs recesserunt, in istud tamen tanquam in extremum laqueum diaboli incidant.

6. quid aliud detrahentes faciunt nisi, in puluerem sufflant et in oculos suos terram excitant. ut unde puluis detractionis efflauerit, minus inde ueritatis uideant

Greg. hom. 9 in ezechi.

7. Detractor et libens auditor uterque diabolum portat in lingua. si pauper est vilem te et rebellum reputat. si diues ambitiosum, auarum et cupidum. si affabilis dissolutum. si prædicator uel doctor honoris et humani fauoris quæsitorem. si taceris inutilem. si ieiunus hypocritam. si comederis uoratorem

Bern. in serm.

8. Detractores autem quidam simulata uerecundiæ fuco conceptam maliciam, quam retinere non possunt adumbrare conantur uideas a detractore alta præmitti suspiria. Sicque cum quadam grauitate et tarditate, uultu mesto. demissis superciliis et uoce plangenti egredi maledictionem, et quidem tanto persuasibiliorem, quanto creditur ab his qui audiunt corde non inuido. sed magis condolenti affectu quam maliciose proferri. Doleo inquit uehementer pro eo quod eum satis diligo. et nunquam potui de hac

re

re corrigere eum. et alias mihi bene compertu fuerat de eo istud sed per me numquam innotuis set. at quoniam per alterum patefacta res est ueritatem negare non possum; sincera ita est — Bern. serm. 24 in cant.

9. Numquid non vipera est lingua detracto ris ferocissima. plane nimirum, que tam le ta liter inficiat flatu uno. Numquid non lancea est lingua ista? profecto acutissima que tres penetrat ictu uno. — Bern. in serm

10. Detractio est locutio ex inuidia procedens bona aliorum denigrans. — Hugo —

11. Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis cur in amicorum vitijs tam cernis acutum. — Poeta

12. Socrates dicente sibi quodam multos de eo male loqui. non desinis inquit mihi in aurib9 meis maledicere. — Val. maxim9

13. Diogenes cum ei nunciasset amicus te amici cuncti vituperant. oportet inquit sapiē tiam ab insipientib9 ferri. esse enim meliorē indicat mala lingua quem carpit. — Val. maxim9 lib. 7.

14. Nulla tam modesta felicitas est ut ma lignitatis dentes vitare possit qui alienis ma lis sicut suis bonis letant diuites sunt alienis iacturis. locupletes calamitatib9 immortales funeribus. — Seneca. in epist

15. difficilem oportet habere aurem ad crimina / Senec. in prov

16. absentem qui rodit amicum. fingere qui non uesa potest comissa tacere qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueto — Horat. saty. 4. lib. 1.

17. nam tua res agitur paries cum proximus ardet et neglecta solent incendia sumere uires — idem in li. 1. epis. ad Lollium

Mart. li. 6. epi gr. | 1. Sed mi sere retui, rabio nec perditus ore fumantem nasum vivi tentaveris ursi.

Vide etiam in tit. eod. sedi ratio, conversatio convitium ex auditio. fama. invidia loquacitas murmur. odium perfecto.

Deus – tit. 8

Aug. lib. 2 conf. | 1. O aeterna veritas et vera charitas et chara aeternitas. tu es Deus meus. ubi suspiro die ac nocte.

Aug. de charitate | 2. Deus medicamentum est non sano regula est pravo. Lux est tenebratis habitatio est desertis.

3 Deus est in se ipso sicut alpha. et in mundo sicut rector et actor in angelis sicut sapor et decor. in ecclesia sicut pater familias in domo in anima sicut sponsus in thalamo. in iustis sicut adiutor et protector in reprobis sicut pavor et horror.

Aug. in illud Pater noster qui es in coelis.

Aug. epist. c 36 | 4 Deus totus oculus est quo omnia videt. totus manus est quo omnia operatur, totus pes est quo ubique est.

5. Deus manet intra omnia, ipse extra omnia, ipse supra omnia, ipse infra omnia. Superior est per potentiam, inferior per sustentationem, exterior per magnitudinem, interior per subtilitatem. Sursum regens, deorsum continens, extra circundans, interius penetrans. Greg. lib. 2. mor. et hom. 8. in Ezech.

6 Pene omne quod de deo dicit, eo ipso tam indignum est quo potuit dici, nam eius laude non sufficere obstupescens conscientia, quando sufficiet loquens lingua? Greg. lib. 20. mor.

7. Quid est deus? longitudo latitudo sublimitas profundum. longitudo propter aeternitatē latitudo propter charitatem, sublimitas propter maiestatem. profundum propter sapientiam. Deus amat ut charitas, novit ut veritas, sedet ut equitas. dominat ut maiestas, regit ut principium, tuet ut salus, operat ut virtus revelatur ut lux. existit ut pietas. quae omnia faciunt et angeli facimus et nos, sed longe inferiori modo. Non itaque bono quod sumus sed quod participamus. Bern. de consider.

8. Unumquisque quod prae ceteris colit quod super omnia miratur et diligit hoc ei deus est. Significatum illud est. quod in dilectionis laude praeponderat hoc tibi deus est. Origen. sup. Iudic hom. 2.

9 Virtus inexplicabilis, Pietas incomprehensibilis, sapientia ineffabilis, cuius diffinitio est finem in sanctis laudibus non habere. Cassi. in illud psal. magnus dnus.

10. Deus est splendor nunquam deficiens, vita indefessa non moriens, fons semper scaturiens, seminale vitae seminarium, sapientiae principale principium, initiale bonitatis initium. Alanus de conquest. naturae.

Senec. in epist.

11. Prope deus est tecum est intus est. ita di
co Lucilli sacer intra nos spiritus sedet malo
rum, bonorumque nostrorum observator, et cus
tos. hic prout a nobis tractatus est ita nos
ipse tractat. bonus vero vir sine deo nemo est.

Vide etiam in tit.° amor. anima beatitudo
cogitatio. contemplatio. conversatio. creatio. cu
riositas dilectio gloria eterna, laus, miseri
cordia, passio sapientia. scriptura, et in tit.°
trinitas per totum.

Deuotio. tit.^{us} 9

1. Non putrescet cor si leuet ad deum. frumentum tuum si haberes in inferioribus, ne putresceret, illud ad superiora leuares. frumentum loco quaeris mutare, et cor permittes in terra putrescere. frumentum leuares ad superiora; cor leua in coelum. Et unde inquis, possum? qui funes, quae machinae, quae scalae opus sunt? gradus affectus est, iter tuum voluntas tua est. amando ascendis, negligendo descendis. Stans in terra in coelo es si deum diliges. — Aug. super psal. 85.

2. Non omnibus eodem modo data est gratia ista scilicet deuotio. porro Thomas in latere Ioannes in pectore Petrus in sinu Patris. Paulus in tertio coelo secreti huius gratiam sunt assecuti. prior mulier stramen in tuto loco spei Militatis posterior in solo spei. Thomas in fundamento fidei. Ioannes in lecto charitatis. Paulus in intimo sapientiae, Petrus in luce veritatis sic apud sponsum mansiones multae sunt. — Bern. sup. cantica

3. temporis praeteriti fructus est compunctio futuri flos est deuotio. — ibidem

4. Mel in cera deuotio in litera. alioquin litera occidit. si absque condimento spiritus deglutieris. — ibidem

5. est vnguentum contritionis, est vnguentum pietatis. primum pungitiuum dolorem faciens. Secundum temperatiuum dolorem leniens; Tertium sanatiuum morbum expellens. — ibidem

6. Deuotio est feruor bonae voluntatis quem mens cohibere non valens certis manifestat indicijs. — Hug.

Vide etiam in titulo abstinentia. contemptus debilitas, desiderium et servitium.

Diabolus titulus. 10

1. Prius complexionem uniuscuiusque adversarius perspicit. et tunc tentationis laqueos opponit. Alius namque letis, alius tristibus, alius timidis, alius elatis moribus existit. quo ergo adversarius occultus facile capiat vicinas complexionibus deceptiones parat. quia letitia voluptas proxima letis moribus luxuriam proponit et quia tristitia in illam facile labitur tristibus peccatum ire et discordie porrigit. et quia timidi supplicia formidant pavenibus terrores intentat et quia elatos extolli laudibus conspicit eos ad quecunque voluerit blandis favoribus trahit. Singulos igitur hominibus vitijs convenientibus insidiatur —

Greg. 29. mor sup illud Iob. di uidit gelus super terram.

2. Perfecte adversarius vincitur, quando mens nostra ad tentamenta eius in delectationem atque consensum non contrahitur. et inter consolationes proximi ab odio custoditur. et inter flagella dei a murmuratione compescitur.

Greg. in homil.

3. Demonum est mala suggerere, nostrum est non consentire, quoties eis resistimus toties eos superamus, angelos glorificamus deum ho-

Bern. in serm.

no

noramus qui visitat ut pugnemus, adiuvat ut vincamus, consolidat ne deficiamus.

4. quanto propinquius finem mundi diabolus videt tanto crudelius persecutiones exercet ut qui se continuo damnandum conspicit, socios sibi multiplices cum quibus gehennæ ignibus addicat. — isidor. lib. 1. de sum. bono.

5. Diabolus quando decipere quemque quærit prius naturam uniuscuiusque intendit, et inde applicat unde hominem aptum ad peccandum inspexerit. — idem lib. 3 de sum. bono

6. Diabolus serpens est lubricus, cuius si capiti (idest) primæ suggestioni non resistitur, totus in interna cordis dum non sentitur illabitur. — idem ibidem

7. Lata et spaciosa via est itinera vitæ lætalis illic illecebræ, et mortiferæ voluptates, illic diabolus blanditur ut fallat, arridet ut noceat, allicit ut occidat. — Ciprian. in quadam epist.

8. Diabolus mali auctor nequitiæ origo rex hostis, corruptor sæculi, homini semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, foveas fodit, aptat ruinas, stimulat corpora, pungit animas, cogitationes suggerit, committit iras, dat virtutes odio, vitia addit amori, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, humana volat, divina tentat. — Petr. Raven. in illud matth. 4. ductus est I. in desert.

9. Diabolus semper primordia bona pulsat captat rudimenta virtutum, sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens quæ a subvertere fundata non possit. — idem ibidem

Vide etiam in titulo Antichristus, lex, error fraus homicidium mendacium, mors peccatum, pœnitentia et in titulo tentatio p[illegible]

Dilectio 4.us 1

Aug. de laude charitatis.

1 Breue preceptum tibi precipio dilige et fac quod uis siue taceas dilectione taceas siue clames dilectione clames, siue emendes dilectione emendes, siue parcas dilectione parcas radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice nisi bonum exire.

Aug. de spu et anima.

2. miser ego quantum deberem diligere deu meum, qui me fecit cum non eram, redemit cum perieram. non enim eram, et de nihilo me fecit non lapidem non arborem, non aliquod de animalibus sed hominem me uoluit esse. dedit mihi uiuere, sentire discernere reduxit me de exilio redemit de seruicio, uocauit me nomine suo. ut memoriale suum semper esset apud me unxit me oleo letitia, quo ipse erat unctus. ut ab uncto essem unctus. et a Christo dicerer Christianus.

Greg. in Past.

3. nihil est preciosius deo uirtute dilectionis

Bern. sup illud psalmi quid retrib. domino

4. quando ignorabam me instruxit, quando errabam me reduxit quando peccabam me correxit. quando steti me tenuit, quando cecidi me erexit, quando iui me duxit, quando ueni ad ipsum me suscepit. et subdit, nec pro his omnibus quid rependam habeo, nisi tantum ut diligam non enim melius, nec decentius quam per dilectione

re

reperiri potest. quod per dilectionem datum est.

5. non abduci blanditijs. nec seduci fallacijs. neque iniurijs frangi. toto corde tota anima tota virtute diligere est. — Bern. in cant.

6 Ordinem dilectionis illi peruertunt. nec modum diligendi custodiunt, qui aut mundum, qui contemnendus est diligunt. aut corpora sua minus diligenda plus diligunt. aut proximos suos non sicut seipsos. aut deum plus quam seipsos forte non diligunt. — Prosper lib. 1. de vita contempl.

7. Dilectio dei est omnia commoda et incommoda postponere causa perfruendi deo. dilectio proximi est priuata commoda postponere causa perfruendi amico. — Hugo de substantia dilectionis

8. cum humane conditionis status multiplicium vicissitudinum varietate nihil in temporalibus inueniatur preter unum. quod vite coelestis imaginem representet sola dilectio est, quam non alterat casualis euentus, quam separatio corporalis non diuidit, quam temporis longitudo non abolet. quae defectui non succumbit. sola dilectio est per quam amicos absentes videmus, alloquimur amplexamur. que sic angelica quadam agilitate et imaginario commeatu transuolat, recreat ut nihil de damno corporee mollis aut distantie localis iniuria conqueramur. — Petr. Rauena. in epist.

9 Fortis est dilectio ut mors. cum enim compagem membrorum. animeque et corporis foedus amicabile mors abrumperet dilectio econtra diuersas voluptates conflat in unam. et inglutino charitatis diuersarum animarum consolidat unionem. — ibidem

10. nihil est quod non toleret qui perfecte diligit — Senec in prov.

Vide etiam in titulo adiutorium. Amicitia amor, charitas, correptio, crux. Deus, discordia misericordia perfectio proximus. et prosperitas sanctitas. virtus.

Vide etiam. in tit. adiutorium, amicitia, amor charitas correctio, crux, Deus, discordia misericordia, perfectio, proximus et prosperitas sanctitas, virtus.

Discere tit.us 12

Aug. in epist ad Hieron. — 1. Ad discendum quod opus est nulla aetas sera videri potest. quod etsi senes magis decet docere quam discere magis tamen decet discere quam ignorare.

Hiero. in epist. — 2. nihil prodest facere, didicisse et non facere melius nescire aliquid quam cum periculo discere

3 Ab omnibus libenter disce quod tu nescis quia humilitas tibi commune facere potest, quod natura cuique proprium fecit. Sapientior omnibus eris si ab omnibus discere volueris qui ab omnibus accipiunt omnibus debitores sunt. audi Chrisippum in proverbijs quod tu non nosti fortasse novit asellus

Hugo. lib. 3 didascalico — 4 miserabilis est literarum eruditio que naturam laudabilem eximie reddit ornatam. ibi etenim

rum prudens inuenit unde sapientior fiat. ibi bellator reperit unde animi virtute roboret. inde Princeps accipit, quomodo populos sub equalitate componat. nec aliqua in mundo potest esse fortuna, quam literarum non augeat gloriosa notitia. Cass. lib. 3

5. quod in iuuentute non discitur in maturaetate nescitur. ars enim bellandi si non preluditur cum fuerit necessaria non habetur. idem ibidem

6. egre namque dediscitur quod didicit etas tenerior, quia quo semel est imbuta recens seruabit odorem testa diu. ibidem

7. lectio certa prodest varia delectat qui quo destinauit peruenire vult unam sequatur viam non per multas vagetur non ire istud sed errare est. Senec. epist. 43

8. mutuo ista fiunt et homines dum docent discunt. non est quod gloria publicandi ingenij producat in medium, ut recitare istis velis, aut disputare. si haberes istis populo idoneam mercedem. nemo est qui intelligere te possit. cui ergo inquis ista dedici, non est quod timeas ne operam perdideris si tibi didicisti. Senec. epist. 7

9. quod est stultius quam quia diu non didiceris non discere. omnis etatis schola admittit, tamdiu discendum est, quamdiu nescias. si prouerbio credis quamdiu viuas etiam seni discendum est. idem epist. 76

10. mores primum. mox sapientiam disce, que sine moribus male discitur. ibidem

11. debent homines viaticum senectutis literarum eruditionem parare discendo, ne defecerint insipienti animo. literas tanquam baculum infirmo in prou. philosophorum

rus corpori repertas esse eandem finem esse disce-
di. qui et uiuendi

Vide etiam intt.º adiutor contempts curiositas
Doctrina exercitatio magister philosophia
sapientia studium taciturnitas

Disciplina tt.us 13

1 Cor quod sine disciplina est exaltari non ua-
Greg. lib. 13 mor. let quia humana mens, sicut male eleuata in infi-
mis premitur, sic bene pressa in sublimioribus leuatur
2. O quam compositum reddit omnem corporis sta-
tum necnon et mentis habitum disciplina cer-
uicem submittit, ponit supercilia componit uul-
Bern. epi. c. 13 tum, ligat oculos, chachinationes cohibet, mo-
deratur linguam, frenat gulam, sedat iram, for-
mat incessum.
3. iugo disciplinę insolentia nostra domanda est
quousque diuinis ac diuinis seniorum attrita legibus

hu-

humiliter. et sanet cerui sua uoluntas bonumq[ue] in se naturæ quod superbiendo amisserat obediendo recipiat | Bern. in cant.

4 Disciplina custos spei, retinaculum fidei dux itineris salutaris. fomes ac nutrimentum bonæ indolis. magistra uirtutis facit in Christo manere semper: ac iugiter deo uiuere. ad promissa celestia et diuina premia peruenire | Cyprian. epist. 2. de discipl. et habi. uirg.

5. quamuis in nullo loco disciplinam suam homo deserere debeat. diligentius tamen ibi obseruanda est ubi uel neglecta pluribus generat scandalum uel custodita bonis imitationis est exemplum | Hugo de instit. nouit.

6. qui breui tempore pro pudore disciplinam non patitur omni tempore in pudore insipientiæ permanebit. | Pythagoras in suis preceptis.

vide etiam initio. eruditio. et liuius

Discordia tit.us 14

Ambros. in lib. de Patriarchis

1. melius est emigrare cum gratia qz cohabitare cum discordia. melius est sine lite abire qz cum iurgio residere

Ambr. ibi.

2. nulla spacia possunt satis esse discordibus quietis et pacificis etiam angusta abundant. dissonis moribus etiam spaciosa arctantur.

idem —

3. contentio est impugnatio ueritatis cum confidentia clamoris.

Hierō. super epist. ad Rom

4. quisquis corpus affligit. sed concordiam deserit. deum quidem laudat in timpano. sed non laudat in choro.

Laudent nomē eius in choro

5. ubi dissensio est ubi inuidia est ibi chorus non est..

Hierō. sup pro ub. 29 c.

6. Qui modeste alloquitur proximum gratiā accipit responsum. et quasi de uberibus in quibus lac querebat butyrum exprimit, sed qui inceptiuo verbo rexam et discordiam ex fraterno corde prouocat quasi necessaria ultra modum emungens sanguinem elicit

gloss. sup illud eccles. 21. obiurgatio et iniuriæ annullabunt substantiam —

7. Concordia minimæ res crescunt, discordia maximæ dillabuntur.

Greg lib. 9 moral

8 Peruersæ mentes si semel ad studium contrarietatis eruperint, siue prauum siue rectum quod a contradicentibus audiant aduersis hoc responsionibus impugnant. qz cum persona per contrarietatem displicet. nec recta quæ protulerit placent. at contra bonorum corda quibus in odium non uenit persona sed culpa sic peruersa diiudicant, ut recta quæ dicunt assumant, et sic male prolata respuunt. ut tamen approbent quæ ex ueritate cognoscunt

9. Discordia est aliquorum diuersio quos prius

amo

Amores vinculum alligant. concordia est conuenientium in rectitudine animorum indiructa quędam. et vnita complexio. Seditiosus est. qui dissensionem animarum facit, discordias gignit. — Isidor. ethimol

10. Conspiratio apud spiritualiter viuentes contra ordinis disciplinam. et maiorum instituta confęderatio est — Cassiod. super psalm.

11. Summopere iurgia fuge. nam contra parē contendere anceps est. cum superiore furiosū cum inferiori sordidum. maxime autem contra fatuum contentionem inire. nam absētem lędit. qui cum ebrio litigat. — ibidem

12. Principium discordię est aliquid commune suum facere. turpius nihil est quā cum eo bellum gerere. cum quo familiariter vixeris — Senec. in prover.

13 in tremuere tubę, ac scisso discordia crine extulit ad superos Stygium caput, huius in ore concretus sanguis, contusaq; lumina flebant — Petronij. Arbiter. satyricus

Vide etiam in tit. amicitia doctrina, conuiuium, loquacitas, pax, reconciliatio, testimonium

Discretio – tit[ulus] 15

Greg. 29. mor.
1. ex studio arcus distendi[tur] ut in suo tempore
cum utilitate tendat[ur]. qui si otium relaxatio
nis non accipit. faciendi uirtutem ipso tensio
nis usu perdit. sic aliquando in exercitatio
ne uirtus cum per discretionem p[rae]termitti
t[ur], reseruat[ur], ut tanto post ultra ualentior fe
rat[ur], quanto a percussione interim pruden
ter cessat.

greg. ibidem
2. Plerumq[ue] uirtus cum indiscrete tenet[ur]
amittit[ur]. cum discrete intermittit[ur] plus tenet[ur]

ibidem
3. Saepe dum nosmet ipsos plus iusto discu
timus de ipso discretionis studio indiscreti[us]
erramus: et mentis nostrae acies quo plus cer
nere nitit[ur]. eo densius obscurat[ur]. q[uia] qui impor
tune solis radios aspicit tenebrescit.

Bern. serm. 24 super cantic.
4. In cunctis nobis praeesse debet semper dis
cretio. et quasi moderando singulas discer
nere uoluntates, ne opinio uerisimilis fal
lat, ne decipiat sermo uersutus, ne quod bo
num est malum, ne quod malum est bonum esse
credat[ur].

Bern. in cant.
5. Discretio ~~est~~ quippe omni uirtuti ordi
nem ponit modum tribuit. decorem et perpe
tuitatem confert. est ergo discretio non tam
uirtus. q[uam] quaedam uirtutum moderatrix. or
dinatrix affectuum. et doctrix morum: tolle
hanc et uirtus uitium erit, ipsaq[ue] affectio na
turalis magis in perturbationem conuertetur
exterminiumq[ue] naturae.

Chrysost. de cur alien. magis
6. tutius est cordas remitti intensius q[uam] prote
di. remissarum namq[ue] intensio artificis peritia
con

convalescit, sed quę semel rupta est nullo artificio reparatur.

7. quidquid boni enim discretione feceris virtus est. quidquid sine discretione gesseris vitium est. virtus enim indiscreta pro vitio reputatur. — Isidor. in lib. de synodis.

8. Discretio est in diiudicandis rerum causis providentię et humanarum rerum ratio moderatrix. — Isidorus in synonimis.

9. Ratio est gerendorum modo ex causa venientium, ut quid quo loco facias, ac dicas intelligas. — ibidem

10. omni conatu debet discretionis bonum virtute humilitatis acquiri, quę nos illęsos ab utraque potest nimietate servare. vetus namque sententia est. Apogyca isogiga. id est nimietates ęquales sunt. ad unum enim finem nimietas ieiunii ac voracitas pervenit. eodemque dispendio vigiliarum immoderata continuatio monachum quo somni gravissimi torpor involvit, nam per excessum continentię debilitatum quemque ad illum statum revocari necesse est. in quo negligens quisque per incuriam detinetur. — In collatio. Abbatis moy. 2

11. Cum tam disciplinam regularis ordinis moderetur ęqualitas discretionis, ne vel nimia remissio nutritiva sit criminum. vel impia discretio parricida virtutum — Petr. Rav. in quodam serm.

12. discretio virtutibus modum imponit sine qua virtutes sunt vitia. nam si adsit timor et non discretio transit in desperationem, si dolor in amaritudinem: si amor in adulationem. si spes in presumptionem, si letitia in dissolutionem, si ira in furorem — ibidem

. 13. Qui nimis cupit parum stringit. et partiendum

Anonymus — dum est opus sub quo in via non deficias iuxta illud. qui plus posse putat sua quam natura ministrat posse suum superans se minus esse potest.

Vide etiam initio, caro, correctio humilitas loquacitas. prudentia

Diuitiæ titulus. 16

Aug. epist. 140 — 1 Diuitiæ seculares si desunt non per mala opera quærantur in mundo. si autem adsunt per bona opera seruentur in celo. Animum uirilem et christianum, nec debent si accedant extollere nec debent frangere si recedant.

Aug. sup. matt. — 2 Vere illæ sunt diuitiæ quas cum habuerimus perdere non possumus.

Aug. serm. 29 — 3 superbus qui et egenus est in carne crepat in corde mendicat inflatus est non plenus.

ibidem — 4 difficile est ut non sit superbus qui diues est. tolle superbiam diuitiæ non nocebunt.

5. Hoc attendite ne passim diuites reprehendantis. et insummam de paupertate et egestate præ

sumatis. si enim non est presumendum de diuitijs quanto magis non est presumendum de paupertate. pauper ulcerosus non habens escam, non ipsam uestem ablatus est ab angelis in sinum Abrahe. uides quis sublatus est. non uides quo sublatus est in sinum Abrahe. lege scripturam. et inuenies diuitem Abraham. sublatus est ergo in sinum diuitis pauper. an potius ambo diuites deo. ambo a cupiditate pauperes. — Aug in originali sup psalm. 51.

6 Diuitiæ si affluant nolite cor apponere. id est qui non habet non ambiat, is qui habet non superbiat. et non dicit nolite habere sed cor apponere. non enim damnat diuitias unde mereamur coelum, sed cor appositum, quod scilicet non expendit, sed recondit. — gloss. Aug. sup psalm. 61.

7. Non diuisum non separatum tempore messis hoc faciet diuites intellige superbos pauperes humiles habeat quis multas diuitiarum facultates si in eis non extollit pauper est. non habeat aliquid et cupiat et inflet inter diuites reprobos eum deputat dominus, quia pauperes et diuites in corde interrogat deus, non in arca aut in domo. — Aug. in glossa psalm 88

8. Diuites discant non in facultatibus crimen haberi, sed in his qui uti nesciunt. nam diuitiæ ut impedimenta sunt improbis ita bonis sunt adiumenta uirtutis. — Ambros sup Luc. lib. 8

9 Solæ diuitiæ uere sunt quæ nos in uirtutibus diuites efficiunt. si ergo fratres diuites esse cupitis, ueras diuitias amate. si culmen ueri honoris quæritis ad coeleste regnum tendite, si gloriam dignitatum diligitis in illa superna angelorum curia adscribi festinate. — Greg. hom sup Luc. cxij. qui seminat.

10. terrena substantia æternæ felicitati com — Greg. lib. 2 mor

comparata pondus est non subsidium. tempo-
ralis vita æternæ vitæ comparata mors est potius
dicenda quam vita

Bern. lib. de consider.

11. Aurum et argentum et cætera huiusmodi
quantum ad animi bonum spectat, nec bona sunt
nec mala. Usus tamen horum bonus, abusio
mala sollicitudo peior, quæstus turpior.

Bern. serm. 4

12. filij Adam gentes auarum, quid vobis cum
terrenis diuitijs, quæ nec veræ, nec vestræ sunt.
aurum et argentum veræ terra est rubea et
alba, quam solus error hominum facit aut ma-
gis reputat preciosa. Denique si vestra sunt tolli-
te ea vobiscum.

Bern. in serm

13. sudat pauper foris in opere sed nunquid an-
xie diues intus in sua cogitatione laborat? aperit
iste os suum in oscitatione, aperit ille in ruc-
tuatione. et interdum grauius ille fastidio
quam iste inedia cruciatur.

Chrisost. in lib quod nemo læditur nisi a seipso.

14. Diuitiarum sequella est luxuria, ira in-
temperans, furor iniustus, arrogantia superba
omnisque irrationabilis motus.

Chrisost. sup. matt. hom. 30

15. Vanitas vanitatum et omnia vanitas etc.
hunc versiculum si saperent, qui in potentia et
diuitijs versantur in parietibus omnibus et in ves-
tibus suis scriberent: in foro, in domo, in ianuis, in
egressibus. et ante omnia in conscientijs suis et
semper cum oculis cernerent. et corde sentirent

16 Apud antiquos autem prior erat quam ferri cog-
nitus usus. ære quippe prius proscindebant terram
ære certamina belli gerebant, eratque in precio ma-
gis. aurum vero. et argentum propter inutilita-

tem

tem respiciebant. Nunc uersa uice iacet ęs, aurum summo cessit honore. Sic uoluentęętas commutant tempora rerum. Et quod fuit in precio sub honore ęt denique nullo. | Isidor. lib. 16. ethim.

17 Familiaris res ęst humanum cor opibus ac libertate dissolui; quum nisautem et paupertate apud semet ipsum recolligi. Beda super esdr lib. 1.

18 Insidię sunt in diuitiarum amplitudine insidię paupertatis angustijs. Illę eleuant ad superbiam. hę incitant ad querellam. tractat sanitas, terret infirmitas, et illa materia ęst negligentię et hęc causa tristitię. Laqueus ęst in securitate laqueus in timore, nec interest utrum animus qui terreno tenet affectu gaudijs occupet an curis. cum par morbus sit uel sub uana delectatione languere, uel sub anxia solicitudine laborare. Leo Papa in serm.

19. Auriculis seruator argenti securitatem non habet, nescit quietem. et cui deest securitas quies perit, pœna diues ęst ille non censu. Petr. Rau. in quodam. serm.

20 Aurum erogare bonum ęst, reponere malum, contemnere ualidum, fugere perfectum quia se uincere uirtutis ęst ita fœlicitatis euasisse. ibidem.

21. obturatis auribus nihil esset uox unius clamantis. Unde dominus ad aperiendum cor eius totum corpus eius ulceribus conspersit, ut tot essent ora clamantia, quot ulcera existentia. Petr. Rau in serm de diuite.

22. Diues in superfluitate resoluitur et ita lactantia effrenatur, currit ad libitum. et currit ad illicitum. et fiunt instrumenta pœnarum. quę fuerant oblectamenta culparum. Laborin acquirē

do timor in possidendo, dolor in amittendo — mentem eius semper fatigat solicitat et affligit. ubi est thesaurus suus, ibi et cor suum.

Innoc. de vilitate cond. hum.

Hugo

23. Diues dicitur a diuo qui quasi deus nihil credit indigere.

Boetius. 4. de consol.

24. Diuitiae quantis implicitae sint malis breuissime monstrabo. quid enim pecuniam ne congreges conaberis. sed eripies habenti. dignitatibus fulgere volens danti supplicabis. et qui praeire caeteros cupis poscendi humilitate vilesces. Potentiam desideras subditorum insidijs obnoxius periculis subiacebis. gloriam petis. sed per aspera quaeque distractus securus esse desistis. voluntariam vitam degas sed quis non aspernat atque abijciat vilissimae fragilissimaeque rei corporis seruum esse?

Senec. epist. 16

25. Congregatur in te quidquid multi locupletes possederant ultra priuatum pecuniae modum. fortuna te prouehat auro tegat, purpura vestiat. et ad hoc modus deliciarum et opum te perducat, ut terram marmoribus abscondas non tantum tibi habere liceat, sed calcare diuitias. accedant statuae picturae. et quidquid ars ulla luxuriae elaborauit. maiora cupere ab his disces.

Senec. ibidem

26. quid refert quantum illi in arca quantum in horreis iaceat, si alieno imminet? si non quaesita sed quaerenda computat? non enim pauper est qui minus habet sed qui plus cupit. nec qui plus habet sed qui minus cupit diues est.

Senec. in epist.

27. Si cui sua non videntur amplissima licet totius mundi dominus sit miser est. qui autem sibi

sa

Satis est cum divitijs natus est ~ / ~ // ~ //

28. nemo alius est deo dignus quam qui opes contempsit. quarum possessionem tibi non interdico sed efficere volo ut illas intrepide possideas – Senec. epist. 18

29. Brevissima ad divitias per contemptum divitiarum via est. quisquis contemnere potest omnia habere omnia nemo potest. necessarium est ergo parvo assuescere. quidquid vult nemo habere potest. illud autem potest nolle quod non habet. Senec. epist. 63

30 quemadmodum nihil refert utrum aegrum in ligneo lecto aut in aureo colloces, quocunque illum transtuleris morbum suum transferet secum: sic nihil refert utrum aeger animus in divitijs aut paupertate ponatur, malum suum illum sequitur Senec. epist. 18

31 nemo nascitur dives quisquis exit in lucem iussus est lacte et panno esse contentus ab his initijs nobis regna non sufficiunt. Senec. epist. 20

32. quanta dementia heredis sui res procurare et sibi omnia negare. magna enim hereditas ex amico inimicum facit. plus enim gaudebit tua morte quo plus accepit. idem –

33. magnus qui fictilibus sic utitur quemadmodum argento, nec ille minor est qui sic argento utitur quemadmodum fictilibus, infirmi animi est pati non posse divitias. Senec. epist. 5.

34 si ad naturam vives numquam eris pauper, si ad opiniones numquam eris dives. exiguum natura desiderat, opinio immensum. Senec. epist. 16

35. iste quem dominum existimas pecuniae loculus est. multum habet ignoras utrum avarus an prodigus sit si prodigus non habebit si avarus non habet Senec. de remed. fort.

bet. iste quem tu fœlicem admirans credis sæpe dolet, sæpe suspirat, multi illum comitantur, muscæ sequuntur mel, cadauera lupi, frumenta formicæ. prædam sequitur ista turba, nõ hominem.

Senec. ibidem / 36. Si uis inquit Epicures diuitem facere nõ pecuniæ adiiciendum sed cupiditatibus detrahendum est.

37 Hic maxime diuitijs fruitur qui minime diuitijs indiget. nemo autem solido bono fruitur

Senec. epist. 14 qui aliquid interdicit adijcere; et dum decrementum cogitat oblitus est usus.

38. Diuitem illum putas quem aurea supellex in uia sequitur. qui in omnibus prouincijs arat. qui multum suburbani agri possidet, cũ

Senec. ep. 28 omnia dixeris, pauper est. quare? quia debet quantum, inquis, omnia nis: forte tu dicas. utrum ab homine an a fortuna mutuum sumpserit.

39. Diuitiæ inflant animos superbiam pariunt, inuidiam parant. et eo usque mentem alienant, ut fama pecuniæ nos etiam nocitura

ibidem delectant.

40 Ingentis animi est qui diuitias sibi circumfusas diu multumque mirat, quod ad se uenerunt

Senec. epist. 20 / ridet suas magis audit esse. quod sentiat. magnum est non corrumpi diuitiarum contubernio magnus ille est. qui in diuitijs pauper est.

idem epist. 22 / 41. In hoc excusabiles sunt dij quod ista quæ urunt quæ excruciant. optantibus conferunt.

Senec. epist. 60 / 42. ista quæ sic petimus tanquam datura lætitiam aut uoluptatem, causa dolorum sunt.

43. omnia ista nobis accedant non hæreant ut

si auferant sine ulla nostri laceratione dis-
cedant. utamur illis non gloriemur. et uta-
mur parce. tanquam depositis apud nos. — Senec. epist. 81.

44 quisquis habet nummos secura naviget aura
fortunamque suo temperet arbitrio — Petronius arbiter satyra.

45 non domus et fundus, non aeris acervus et auri
aegroto domini deduxit corpore febres
non animo curas. valeat possessor oportet
si comportatis rebus bene cogitat uti. — Hora. lib. 1. epis. ad Lollium.

46 Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas
nudus ad infernas stulte vehere rates
victor cum victis pariter miscebitur umbris. — Proper. li. 3. eleg. ad amicam. avaram

47 quod si quis vera vitam ratione gubernat
divitiae grandes homini sunt, vivere parce. — Lucr. lib. 5. de nat. rer.

48 tantis parta malis cura maiore metuque
servatur. misera est magni custodia census. — Iuven. saty. 14

49 Iupiter admonitus nihil esse potentius auro
corruptae pretium virginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durus pater, ipsa severa
aerati postes, ferrea turris erat
sed postquam sapiens in munera venit adulter
praebuit ipsa sinus, et dare iussa dedit. — Ovid. li. 3. eleg. de auri potentia.

50 et cito vult fieri, sed quae reverentia legum?
quis metus, aut pudor est unquam properantis avari — Iuven. saty. 14

Vide etiam in titulo abstinentia, Ambitio
amicitia, anima, avaritia. Beatitudo, bonum
contemptus, cupiditas eleemosyna. gloria va-
na homo honor, laus paupertas superbia
veritas virtus

Aug. lib. 3. de doct. christ.

1. Sicut gratus est qui cognoscenda enubilat sic et onerosus qui cognita inculcat, nam delectandi gratia etiam nota dicunt ubi non ipsa sed modus, quomodo dicunt attenditur.

Aug. sup. Ioann.

2. Doctrina per malos palmes in sepe botrus inter spinas. caute lege ne dum queris fructum laceres manum. et cum audis bona dicentem ne imiteris mala facientem.

Greg. lib. 6. mor.

3. Quantacumque doctrina mens polleat grauis e[...]ius imperitia est uelle docere meliorem.

Bern. in quadam epist.

4. experto crede aliquid amplius inuenies in siluis quam in angulis, ligna et lapides docebunt te quod a magistris audire non possis.

Bern. sup. cant.

5. Non minus peius est docere animum secretam quam prebere escam corpori.

Hilar. lib. 4 de trin.

6. Intelligentia dictorum ex causis est sumenda quia non sermoni res sed rei est sermo subiectus.

Chrisost. in Policratico lib. 6

7. Si autem utrumque dissocies utilior est usus expers artis quam ars que sui usum non habet. Ars insequenda est sine usu et usus temerarius sine arte.

8. Si bene vixerint eorum est lucrum si bene docuerint uestrum. accipite igitur quod uestrum est. nolite discutere quod alienum est. frequenter enim de malo homine bona doctrina procedit, sicut terra vilis preciosum aurum producit. numquid propter terram vilem preciosum aurum contemnitur. igitur sicut aurum eligitur et terra relinquitur. sic et uos doctrinam accipite et mores relinquite

Chrisost. ibidem super illud que cumque dixerint uobis facite.

9. Doctrinam accipiamus non mores, apibus her
ba

hę non sunt necessarię sed flores. sic et vos flores doctrinę colligite. et conuersationem relinquite — idem ibidem

10. Docilitas enim prudentia erudiendi imperitos — Isidor. in synonimis

11. Discretio est quę rerum consequentiam continet perspicuam dilucidamque cum grauitate expositionem. — ibidem

12. In Physica causa quęrendi in ethica ordo viuendi. in logica ratio intelligendi versatur — Isidor. 2. ethim

13 Sunt enim quedam qui nulli arti quod suum est tribuere nouerunt, sed in singulis legunt omnes in grammatica de syllogismorum ratione disputant, in dialectica inflexiones casuales inquirunt: et quod magis irrisione dignum est in titulo totum ponunt. legunt librum et inceptam tertia vix lectione expediunt. non omnia dicenda sunt, quę dicere possumus ne minus utiliter dicantur ea, quę dicere debemus — Hugo. in didascalicon lib. 3.

14 Narratio est ad causam probabilem faciendam rerum gestarum clara et diligens expositio — Cassiod. sup. psal. 2

15. Miser est qui ante compulsus est docere quam discere. et ante pręsumens bonum prędicare quam facere tanquam sterilis arbor cum non habeat opera pro pomis spargit verba pro folijs et cum non adsit medulla sensuum abundat spuma verborum — Isid. lib. 5. epist.

16 Quidquid pręcipias esto breuis ut cito dicta percipiant animi dociles, teneantque fideles, omne superuacuum pleno de pectore manat — Petrus Blessen.

17. Nunquam super verbis faciam quęstionem de qua facultate sumantur, dummodo edificent ad salutem. nam nec de herbis quęritur, qua terra vel — Petrus. Blessen in quadam epist.

cu-

cuius hortulani cura et cultura adoleverint dummodo non habeant Sanatinam, nam et de fabularum gentilium mortalitate, quando forma eruditionis elicit⁹ quoniam fas est ab hoste doceri.

18. In omni genere causæ necesse est benevolum, attentum et docilem efficere auditorem. Auditorum autem benevolentia captabitur, si res ab eis gestæ fortiter sapienter, mansuete, magnifice proferentur. Attentos autem faciemus si demonstrabimus ea, quæ dicturi sumus, magna, nova et incredibilia esse. aut ad illos, qui audiunt. aut ad homines illustres, aut ad deos immortales aut ad summam Reip. pertinere. Dociles auditores faciemus si aperte et breviter summam causæ exponamus.

Tullius. 1. rethoricæ

19 Ratio dicendi in tribus consistit natura doctrina. et usus Assiduitate. hæc enim sunt quæ non solum in oratore, sed et in unoquoque homine artifice expetunt⁹ ut aliquid efficiat

Tullius. 2. rethoricæ

20. Vitiosum exordium est, quod nimis apparate compositum est. aut nimie est longum et quod non ex ipsa causa natum videt⁹ ut proprie cohæreat cum narratione. et quod neque benevolum. neque docilem neque attentum facit auditorem.

idem. 2 retho.

21. Probabium est sententia generalis cui consuetudo fidem attribuit. opinio co͂munis sensum acco͂modat Incorrupta veritatis integritas acquiescit.

idem ibidem

22. Nunquam nimium dicit quod nunquam satis dicit⁹. quibusdam remedia monstranda sunt quibusdam inculcanda sunt.

Senec. epist. 27

23. Idem vitij habet nimia, quod nulla diuisio simile confuso est quidquid in puluerem sectum est. | Senec. in epist.
24. quod faciendum sit a faciente discendum est | Idem epist. 9 extrem. parte
25. quae nosti sine arrogantia postulanti impertires, quae nescis sine occultatione ignorantiae tibi postula impertiri ~ | or Senec. de 4 virt.
26. eum elige doctorem, quem magis admirerris cum uideris, quam cum audieris. | Idem epist. 35
27. Cupio omnia quae scio in alium transfundere. Aliquidque gaudeo discere, ut doceam. nec me ulla res delectabit, licet sit eximia et salutaris quam mihi soli profuturam udero si cum hac exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, neque enunciem reficiam nullius boni sine socio iocunda est possessio | Senec. epist. 27.
28. Doctrinae et eloquentiae ornamenta in pronunciatione apta, et conuenienti corporis gestu consistunt. quibus qui se instruxerit tribus modis homines aggreditur aures penetrando oculos demulcendo. et animos inuadendo ~ | ibidem
29 Dediscit animus sero, quod didicit diu. | Sene. in Troade
30 fas est et ab hoste doceri | Ouid. lib. 4. Meta.
31 Nauita de uentis, de tauris narrat arator enumerat miles uulnera, pastor oues. | Propert. lib. 2. eleg. ad Mecoenat
32 inter cuncta leges. et percunctabere doctos qua ratione queas traducere leniter aeuum. | Hora. li. 1. epist ad Lollium

Vide etiam ind. Adiutorium, Audire, ad consilium correctio, curiositas. Debitum discere eloquentia. fama, Meritis, honor laus, magister studium, pectorum.

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID

Dolor — tt.us 18

1. Qui peregrinationem propriam diligit, do
Greg. lib. 7 moral. — lere etiam inter dolores nescit. Iusti autem ver
ba dolore sunt plena, quia usque praesentia tolerat
ad aliud loquendo suspirat.

Greg. ibidem — 2. Mitigat unum doloris considerata aequitas
ferientis

3. Magnos cruciatus habet morbus, sed hos
intolerabiles interualla faciunt, summi dolo
ris intentio cito inuenit finem. Nemo potest
ualde dolere et diu. Sic nos amantissima nostri
Senec. epist. 97 — natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem
aut breuem faceret. Hoc itaque solatium uasti
doloris est.

4. Nobis autem ignosci potest prolapsis ad la
chrymas, si non nimiae decurrerint, si illas ipsi

re

repressimus. nec siccis sint oculi amico amisso nec effluen lachrymandum est non plorandum per lachrymas argumenta desyderij querimus et dolorem non sequimur sed ostendimus. Senec. epist. 63

5. finem dolendi qui consilio non fecerit tempore inveniet. ibidem

6 Turpissimum est in homine prudente remedium moeroris lassitudo merendi, malo relinquas dolorem quam ab illo relinquaris. annum feminis constituere maiores ad lugendum non ut tandiu lugerent. et ne diutius, viris nullum legitimum tempus est. quia nullum honestum quam mihi ex illis mulieribus dabis vix retractis a rogo. vix a cadavere revulsis cuius lachrymae in totum mensem duraverint. nulla res citius in odium venit quam dolor qui recens consolatorem invenit. et aliquos ad se adducit. inveteratus vero deridetur nec immerito. aut enim simulatus, aut stultus est. Senec. epist. 66

7. Vinceris a dolore si cesseris. vinces si te contra dolorem intenderis epist. 79

8. Durares est dolor in motu mollis pauci dolorem potuerunt ferre. simus ex paucis imbecilles natura sumus, naturam infamare nolumus illa nos fortes genuit Senec. de remed fortune.

9 doloris rationem ab inimicis exigit. qui patiendo dolorem non ostendit Senec. in prov.

10 Graviter irascitur quisquis dolet deo comendat. ibidem.

11. Animo dolenti nihil oportet credere etiam innocentes cogit mentiri dolor. Homo nescis sine dolore fortunam invenerit. Lesso doloris remedium est inimici dolor. dolor decidit ubi quo crescat non habet ibidem.

Mart. lib. 1. epigra. | 11 no luget quis quis laudari gellia quærit
Me dolet uere. qui sine teste dolet.

Ouid. in. lib. de sap pho. | 12 et lacrymæ et erat oculis et uerba palato
Astrictum gelido frigore pectus erat
Postquam se dolor im minuit, mea pectora planxi
nec puduit ruptis exululare comis
no aliter, quam, quam si nati pia mater adempti
portat ad ex tructos corpus in ane rogos.

idem. li. 3. de Ponto. | 13 ut qz refor mi dant in suetum lumina solem
sic al lentiam mens mea segnis erat.

Val. Ma. li. 3. Argo naut. | 14 dulcibus indulget lachrimis: aperitque dolorem.
Vide etiam ititulo cōpassio. cōfessio et cōsolatio
contritio. I. cap. 5

Ebrietas – titulus 19

Aug. in epist ad quendā comitem – | 1 ebrietas est fomes libidinis quo percarnes
uaporant interna uiscera. Animus lignescit
anima esurit

Aug. ad sacras virgines | 2 ebrietas est flagitiorum omnium mater cul
parumque materia. Radix criminum, origo uitio
rum turbatio capitis. subuersio sensus, tempes
tas linguæ. procella corporis. naufragium casti
tatis. amissio temporis. insania uoluntaria et
no minosus Langor. turpitudo morum. dedecus
vitæ, honestatis infamia. Animæ corruptello –

Aug. ibidem | 3. ebrius in conuiuio aut sermone longo super
flua uerba emittit et uana dicta componit ma
le clamans. et bene sibi sonans.

4 Innumerabiles regum dominationes diu recusā
tes vinolentia in alienum redegit arbitrium –

Ale

Alexander omnium victor vino victus est. in
finiti enim nimio vino impellente multa im
piaque homicidia commiserunt, quamplurimae vr
bes diu obsessae nec captae custodibus somno
vinoque sepultis ab hostibus patefactae sunt. et
incendijs concrematae. — Aug. ad sacr. virg

5 Ebrietas est blandus daemon, dulce vene
num, suave peccatum, quam qui habet
se ipsum non habet. quam qui facit peccatum
non facit sed ipse totus est peccatum. — Aug in quodam serm.

6 Ebriosus cum absorbet vinum absorbetur
a vino. abominatur a deo despicitur ab angelis
deridetur ab hominibus destituitur a virtutibus
confunditur a daemonibus conculcatur ab homi
nibus. — Aug. in lib. de pñia.

7 Ebrietas confundit naturam, amittit
gratiam, perdit gloriam incurrit damnatio
nem aeternam. — ibidem

8 Noe ad unius horae ebrietatem nudauit fe
moralia sua quae per sexcentos annos contexe
rat. — Hieron. in epist ad Oceanũ-

9 In vino luxuria est et ubicunque saturitas
et ebrietas ibi libido dominatur. — Hieró. sup epist ad Titum

10 Ebrietas in laico crimen est in sacerdote sa
crilegium quia alter animam suam necat vino
alter spiritum sanctitatis extinguit. — Petr. Rau. in quo dam serm.

11. Ebrietas mater litium, furoris generatrix
petulantiae magistra. hanc qui habet homo non
est. hanc qui habet non peccatum facit sed est
ipse peccatum. haec enim est rabies voluntaria
inuitatus hostis. illecebra honestatis et pudoris
iniuria ~ — ibidem-

idem ibidem/

12 Vbi enim regnat ebrietas ratio exulat, intellectus obtunditur: consilia deuiant, iudicia subuertunt.

Senec. epist. 84 ad Lucill.

13. quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, et omne quod in imo iacet in summam partem vis caloris eiectat; sic vino exaestuante quidquid in imo iacet abditum effert et prodit in medium. onerati mero quemadmodum non continent cibum vino redundante, ita nec secretum. quod suum est et alienum pariter effundunt.

Seneca ibidem/

14. Alexandrum cuius modo feci mentionē qui tot itinera, tot prelia, tot hyemes perque uita temporum locorumque difficultate transierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria. tutum dimisserunt, intemperantia uiuendi. et ille Herculaneus ac fatalis cyphus submersit. dic ergo quare sapiens non debeat ebrius fieri deformitatem rei et importunitatē ostendere reb9 non verbis: quod facillimum est

ibidem -

15. certe detegit omne vitium ebrietas et incendit ubi possedit animum nimia uis vini quidquid male latebat detegit uel emergit. non facit ebrietas vitia. sed protrahit, tunc impudicus morbum profitetur ac publicat. tunc petulans nec linguam, non manum continent, crescit insolentis superbia crudelitas saeuo, malignus libido, omne vitium grassatur et prodit.

Senec. in prou./

16. Absentem ledit qui cum ebrio litigat ~/.

17. Quid turpius ebrioso, cui fetor in ore tremor

in

in corpore. qui promit stulta prodit occulta cui mens alienat, facies transformat. nullum enim secretum ubi regnat ebrietas. foecundi calices quem non fecere dissertum. Innoc. de contemptu mun. vilitate

18 quid non ebrietas designat? operta recludit foecundi calices quem non fecere disertum? idem li. 1. epis. ad Torquatum

19 Ebrietas ut vera nocet, sic ficta iuvabit. Ovid. de arte, amandi

20 vina parant animos faciuntque caloribus aptos: cura fugit multo, diluiturque mero. ibidem. li. 1.

Vide etiam in tt° de votio. sobrietas

1. Hoc habet proprium ecclesia dum persequitur floret; dum opprimitur crescit, dum contemnitur proficit, dum leditur vincit, dum arguitur intelligit, tunc extat cum superari videtur — Hilar. lib. 4 de trinit.

2. quod inquit Arcturi nomine, qui in celi arce constitutus septem stellarum radijs fulget, ubi universalis ecclesia exprimitur. Arcturus inquit semper versatur et nunquam mergitur. sic ecclesia persecutiones tolerat, sed sine defectu perdurat. — Gregorius 9 mor. in illud Iob qui facit arcturum etc.

3 est inquit in Arcturo quod consideratius possimus intueri. in septem quidem stellis volvitur. et modo quidem tres ad summa elevat atque ad ima quatuor inclinat. modo quattuor superius erigit. et tres inferius premit. sic sancta ecclesia cum modo infidelibus trinitatis notitiam, modo vero fidelibus quattuor virtutes quasi rotatu predicationis status sui speciem quodammodo immutat. — Greg. 29. mor in illud Iob. ante gyrum arcturi

4 Area cessante diluvio in monte requievit, quia et huius corruptione cessante cum malorum operum fructus transierint in coelesti patria velut in sancto monte ecclesia requiescit. — Greg. in epist ad Lesanium

5. Sancta ecclesia duas vitas habet unam qua merces colligit. Aliam in qua iam de receptis muneribus gaudet atque in utraque vita offert sacrificium. hic videlicet sacrificium compunctionis: illic sacrificium laudis. — Greg. in quadam hom. super ezechiel.

6 O vanitas vanitatum sed non vanior quam insanior fulget ecclesia in parietibus et eget in pauperibus suos lapides auro induit et suos filios nudos de — Bern. in apolog.

sent. de sumptib9 agenti4 sennt oculis diuitum

7 O Humilitas et sublimitas et tabernaculu Cedar et sanctuarium dei: et terrenum habitaculum. et celeste palacium et domus lutea et aula regia et corpus mortis. et templum lucis. et despectio demiqz superbis et sponsa Christi — Bern. sup cant

8 ecclesia medium est inter celum. quod est locus tantum bonorum. et infernum qui est locus tantum malorum: ipsa vero ecclesia media est quia indifferenter bonos et malos colligit quod figuratum est in arca Noe ubi animalia munda simul erant cum animalibus immundis — Chrisost. in illud matt. 22. congregan. bonos et malos

9 differentia est inter synagogam et ecclesiam synagoga est congregatio ecclesia vocatio possunt autem irrationabilia congregari vocari autem nequaqz: et ideo visum est doctoribus nominare ecclesiam. Rar. sup matth

10. Tria possumus assignare tabernacula scilicet materiale. mysticum. et morale. i est tabernaculum moysi. tabernaculum Christi. tabernaculum cuiuslibet iusti. tabernaculum moysi fuit ex diversis generibus ornamentorum conveniens structura. tabernaculum Christi est ecclesia. tabernaculum iusti quelibet fidelis anima. Unum fit ex lignis imputribilibus aliud ex sanctis animab9. Tertium ex donis et virtutib9. moyses suum erexit in heremo. Christus in mundo. iustus in animo. omnes tamē in deserto edificaverunt — Hug. lib. 3. de claustro anime

11. ecclesia est singularis fidelium unius cuiusqz civitatis congregatio. Hug.

12 Nunc ecclesia beneficio domini triumphare

de

de suis cladibus. granata persecutionibus si quidē

Cassiod. super psalm. 1. profecit afflictionibus semper augetur sanguine martyrum irrigatur. tristitia magis erigitur. angustia dilatatur. fletibus pascitur ieiuniis reficitur. et inde potius crescit unde mundus deficit

13 ecclesia enim magis incipiet esse uberrima

idem. sup psal 30 cum ad finem seculi erit perducta tunc enim passionibus electorum citius implebitur numerus bonorum.

14. quod enim stipiti rami. quod capiti membra quod soli radii. quod fonti rivuli. hoc apostolice sedis eminentie debent ecclesie omnes quas

Petr. Rav. ubique terrarum religio Christiana fundavit.

Vide etiam in tto Anti Christus. Clerus mundus. servitium. superbia

Electio - tit.us 3

1. Ad episcopalem dignitatem eligi non debuit, qui minora officia gubernare non didicit, quia cura navis illi committi non debuit, qui remum tenere non novit. — Aug. in quo dam serm.

2. electi in principatum noverimus miseriam nostram et humiliemur sub potenti manu dei, quia dominus superbis resistit, humilibus dat gratiam. plerique enim nudi alios vestire gestiunt et pleni vulneribus medicos se esse iactant. — Hieron. super esai. lib. 3.

3. moyses amicus dei qui facie ad faciem domini locutus est potuit utique successores principatus filios suos successores facere, et posteris propriam relinquere dignitatem, sed extraneus de alia tribu eligitur Iesus, ut sciremus principatum in populos non sanguini deferendum esse sed vitae. at cernimus nunc plurimos hominum beneficium facere, ut non quaerant eos qui possint in ecclesia plus prodesse, in ecclesia erigere columnas, sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit, et ut deteriora taceam, qui ut clerici fierent muneribus impetrarunt. et concilia(?) per civitates. — Hieron. super illud Tit. 1. et ponitur 8. q. 1. cap. moyses

4. quaeritur quare Ioannes non electus est virgo scilicet ut esset caput ecclesiae. Respondet quia ei delatum est quia Petrus senior erat, ne adhuc adolescens et pene puer hominibus progressae aetatis praeferretur. — Hiero. contra Iovinia.

5. Res patrie contra naturam est ut sine peccato aliquis sit. sed talis eligatur cuius comparatione ceteri grex dicantur. — Hiero. in epist. ad Ocean.

6. Repugnabat se ferre non posse et iuvenilem etatem in longinquam sacerdotio causabat sed quanto plus repugnabat, tanto magis omnia in se studia concitabat. et merebat negando, quod esse nolebat. eoq; dignior erat, quo se clamabat indignum — *Hiero. ad Heliodor.*

7. Si in quibuslibet ecclesie gradibus provide omnes gradus constituitur. non erratur. nam totius familie domini status et ordo nutabit si quod requiritur in corpore non invenitur in capite — *Leo papa in quodam serm. et ponit. 61. dist.*

8. Valde iniquum et absurdum est ut imperiti magistris, novi antiquis, rudes preferantur eruditis. — *Leo. ibidem*

9. Apud Thraciam in Regis electione non nobilitas prevalet sed suffragium universorum populus enim eligit spectatum moribus. et inveterata clementia. et annis grauem, sed in eo querit cui liberi nulli sunt, nam qui pater fuerit etiamsi vita polleat non admittitur ad regendum. et si forte dum regnat genuerit exuitur potestate. ideoq; maxime custoditur ne fiat hereditarium regnum. deinde etiamsi Rex maximam preferat equitatem nolunt ei totum licere. quadraginta ergo rectores accipit, ne in causis capitum solus iudicet, sic quoq; si displicuerit iudicatum ad populum provocatur. atq; ita datis septuaginta iudicibus dat sententiam eius necessario acquiescit. — *Solin. de mirab. mundi*

10. Aliquis vir bonus nobis eligendus est ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus. et omnia tanquam illo vidente faciamus — *Seneca.*

mus

mus. magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis adsistat.

Vide etiam intt.o acceptio doctrina honor humilitas, iudex, meritum, prelatio, Regimen, servitium

eleemosina tt.us 4

Aug. in ench. 1. Qui vult ordinate dare eleemosinam á se ipso debet incipere. et eam sibi primo dare. est enim eleemosina opus misericordie. verissimeque dictum est miserere anime tue placens deo.

Aug. sup psal 103. 2. Charitas de saeculo non erogat nemo dicat non habeo.

Aug. in enchir. 3. multa sunt genera eleemosinarum que cum facimus adiuvamur, ut nobis dimittantur peccata. sed ea nihil est maius quam quod cum ex corde dimittimus peccata.

Aug. serm. 25 de verb. Dni 4. foecundus est ager pauperum cito reddit donantibus fructum. via coeli est pauper per quam venitur ad patrem. Incipe ergo erogare si non vis errare.

5. Dicit tibi Christus da mihi ex eo quod dedi tibi

Aug. ibidem 6. de meo quero. da et redde. habuisti me largitorem fac me debitorem. habeam te feneratorem temporalia mihi das. eterna tibi restituam. te ipsum tibi reddam quando te mihi reddidero.

Aug. in epist. 6 Si vis esse mercator optimus. fenerator egregius da quod non potes retinere. ut recipias quod non poteris amittere. da modicum, ut recipias centuplum, da temporalem possessionem ut consequaris hereditatem eternam.

7 Utantur divites consuetudine infirmitatis sue sed doleant aliter se non posse. melius enim facerent si aliter non possent. si ergo non extollit se mendicitate pauper, tu quare extolleris de infirmitate? utere cibis electis et preciosis sicut consuevisti, quia aliter non potest quia si consuetudinem mutas egrotas concedit tibi utere neces

sarijs. da pauperibus superflua, uteris preciosis, da pauperibus uilia — Aug. de verb domini

8. ille intelligit super pauperem qui largitur pauperi. nam quid prodest misereri inopis, nisi alimoniam eidem largiaris. — Ambr. sup psal Beati immaculati

9. Hoc est occidere hominem uitae suae subsidia denegare. caue ne inter loculos tuos includas salutem inopum. et tanquam in tumulis sepelias uitam pauperum. — Ambr. ibidem

10. gloria episcopi est pauperum opibus prouidere, ignominia omnium sacerdotum proprijs studere diuitijs — Hiero in epist

11. qui dat indigenti peccatori, non quia peccator est, sed quia homo est, non peccatorem sed iustum nutrit — Hiero sup eccles 12. da misericordi et ne suscipias peccatorem

12. Plus est quod dicimus compati ex corde quam dare, quia quisquis indigenti perfecte compatitur minus estimat omne quod dat. exteriora largiens quod est extra semetipsum prebet, qui autem fletum et compassionem proximo tribuit ei etiam aliquid de semetipso dedit — Greg in moral

13 eleemosina amica dei consistit et semper propinqua est pro quibuscunque uoluerit facile. muneris gratiam impetrat. uincula peccatorum ipsa dissoluit, fugat tenebras, extinguit ignem. hinc cum multa fiducia portae coeli aperientur et ueluti regina intrante nullus ianitorum nullus custodum qui assistunt audent dicere. quae tu es? uel unde? sed omnes eam ut reginam suscipiunt. Virgo est habens alas aureas circumscripta per omnia uenustate, sed succincta uultum habens candidum atque mansuetum penna — Chrisost. serm. 9 in matth.

nata est et levis et semper ante solium rega le consistit.

Chrisost. matt 6
14 que stultitia est illic relinquere unde exiturus es. et illuc non premittere quo iturus est. illuc ergo substantiam tuam colloca ubi patriam habes.

Chrisost. ibidem
15. melius servatur pecunia que in dextra pauperis collocatur, hanc calumniator non extorquet et invidus non criminatur. latro non aufert fur nocturnus non diripit, servus meditans fugam non invadit, sed semper est tuta semper integra semper salva

Basil. hom. 1
16 Panis est famelici quem tu tenes nudi tunica quam in conclavi conservas discalceati calceus qui penes te marcescit indigentis argentum quod possides. quocirca tot labefactas quot subvenire vales.

Petr. Rav. in quodam serm.
17. Manus pauperis est gazophilacium Christi. et quidquid pauper accipit Christus acceptat da ergo pauperi terram ut accipias regnum da micam ut accipias totum, da pauperi ut det tibi. quia quidquid pauperi dederis tu habebis. quod pauperi non dederis habebit alter

Petr. Rav. in quodam serm.
18. Bene tuba quia talis eleemosina hostilis est non civilis, non misericordie dedita sed clamori seditionis emula, non pietatis alumna nec dignatio ostentationis, non commercium charitatis.

Petr. Rav. serm. 14
19. Nemus est quod sapit Deo cibus pauperis in regno Dei coram omnibus angelis et concentu resurgentium, quia Abel passus sit. quia mundus

reservavit Noe. q. Abraham fidem incepit q. Moyses legem tulit q. Petrus crucem resupinus ascendit ante deum tacet. et clamat solum q. comedit pauper.

20. Semina sparga in segetem convalescunt et in unum coacta depereunt. — Cassiod. in epist.

21. Ubi incumbit necessitas non opus est ut personam discutias ne cum indignos misericordia segregas dei filium pariter amittas — Valer. in quodam serm.

22 cum petenti erogas non interest nonne enim requirit dominus utrum mereat ille qui postulat. sed quaerit qualiter praestet qui donat. — Valer. ibidem

Vide etiam in tit.o adiutorium et Avaritia. beneficentia compassio cupiditas divitiae ecclesia. gloria aeterna Hospitalitas iudicium inimicitia liberalitas misericordia, paupertas, poenitentia praelatio venia

Eloquentia tt. 5

Aug. in epist.

1. Plato temporum suorum vir eruditissimus qui de omnia locutus est quecumque dixit ut magna. et quecumque modo parua dixit modo loquendi magnificauit. unde dici potest quidem Tullij linguam omnes mirantur pectus non eque. Aristotelis pectus omnes, linguam non eque. Platonis pectus et linguam eque.

Cassiod. in psal. 73.

2 Eloquens est ille qui scit parua submisse media temperate, magna granditer dicere qui scit inuenire preclare enunciare magnifice, disponere aperte et figurare uarie.

Cassiod.

3 Bonus doctor praemeat apte narrat aperte arguit acriter, colligit fortiter, ornat excelse. docet delectat et afficit.

Tullius in Rethi.

4. Vitiosum est in re seuera delicatum inferre sermonem.

Tullius in prologo rethor.

5. Me quidem diu cogitantem ratio ipsa in hanc potissimum sententiam ducit ut existimem sapientiam sine eloquentia parum prodesse ciuitatibus. eloquentiam vero sine sapientia nimium obesse plerumque, prodesse nunquam.

Tull. ibidem

6 Eloquentia est idoneorum verborum et sententiarum ad pronunciationem accomodatio. continens vocis, vultus. gestus moderationem cum venustate

Senec. in epist

7. Cicero noster a quo Romana eloquentia exsiliuit gradarius. idest ordinarius fuit vir egregius. et vita et scientia et quod post istud est eloquentia. disputabatque expedita magis quam concitate. ut possis dicere facilitatem esse illam non ce

celeritatem. Hoc ergo in sapiente viro exigo ut oratio eius sine impedimento exeat. et proferat magis quam profluat

8. Doctrinæ et eloquentiæ ornamenta sicut dicit Valerius in pronunciatione apta et conuenienti corporis gestu consistunt quibus qui se instruxit. tribus modis homines aggreditur aures penetrando oculos demulcendo. et animos inuadendo. Senec. in epist.

9 circumspiciat se sermo noster et æstimet et præbeat æstimandum. proferat malo quam profluat ibidem

10. Inquirenti cuidam quis modo posset optime dicere. Seneca respondet si nihil dixeris nisi quod bene sciueris. Senec. de sen-

11. Non scholam sed assiduitatem legendi doctrinam uocat. oratorem optimum esse dicere qui plurima paucis diceret. Senec. ibidem

12 sic ait et dicto citius tumida æquora placat collectasque fugat nubes solemque reducit Verg. li. 1. Aeneid

13 flet si flere libet, gaudet audere coactus. Ouid. ad. Pisonem.

14 Dissit innocuus ut agat facundia caussas Protegit hæc sontes, immeritosque premit. Ouid. li. 2. de trist.

15 ~~Fa~~ laurea facundis cesserunt arma togati. Ouid. ad. Pisonem.

Vide etiam in titulo ad uocati doctrina sanctitas scriptura

Error tit.[us] 6

Aug. in epist. ad Marcellã.

1. Non mihi placet vox illa Tulliani eloquij qui nunquam illum verbum quod revocare vellet emisisset quae quidem laus quamvis praeclarissima videatur tamen credibilior de nimium fatuo quam de sapiente perfecto. nisi de illis intelligamus fideles qui inspirante deo locuti sunt angit ergo me potius oratiana illa sententia nescit vox emissa reverti

Greg. lib. 8. mor/

2 Non nulli dum plus exquirunt contemplando quam capiunt usque ad perversa dogmata erumpunt. et dum veritatis discipuli esse negligunt humiliter, magistri errorum fiunt/

Senec epist. 42

3 Ex eo error noster apparet quod ea sola putamus emi pro quibus pecuniam solvimus. ea gratuita vocamus. pro quibus nosipsos impendimus, quae emere nollemus; si domus nostra pro illis esset danda adeo nihil est cuique [?] se vilius

Sen. epist. dicta

4 Bonus animus nunquam erranti obsequium accómodat.

Eucharistia.

Vide etiam inttº discere, doctrina, haere
sis & ignorantia et mendacium oratio
philosophia

Eucharistia, #7

1. Accipe quotidie quod quotidie tibi prosit
sic vive ut quotidie merearis accipere, qui nõ
meretur quotidie accipere non meretur post annũ
accipere. — Aug. matt 5. 28 in illud Panem nrum quotidianũ

2. Quanta enim cordis contritione et lachry
marum fonte, quanta reverentia et tremore
quanta corporis castitate atque animi puritate il
lud divinum et celeste mysterium est celebrã
dum domine deus. ubi caro tua in veritate sumit
ubi sanguis tuus in veritate bibit ubi summis im
ma humanis divina iunguntur. ubi adest praesen
tia angelorum sanctorum. ubi tu es sacerdos et sacri
ficium mirabiliter et ineffabiliter. quis digne
hoc celebrare mysterium potest nisi tu deus o
ti — Ambros. in oratione ante missã dicenda.

tiae et omnipotens offerentem feceris dignū

3 Biberunt ex eo omnes ebrietas foelix. sa

Hieron super Luc.

cietas salutaris. quę quanto copiosius sumit[ur] tanto sobrietatem sumentib[us] donare dignat[ur] et Iudas bibit, sed non satiatur, nec sitim extinguet ignis ęterni quia indigne sitiuit mysteria Christi

4 Accepit Iesus panem et benedicens fregit tradens et figurans corpus suum in panem quod est ecclesia presens. quod accipit in fide

ibidem

benedicit in numero, frangit in passionibus dat in exemplis sumitur in doctrinis format sanguinem suum in calicem vino et aqua commixtum ut alio purgaremur a culpis. alio redimeremur a poenis. Sanguine namq[ue] agni servat[ur] domus a percussione angeli. et aqua maris rubri extinguunt inimici. quę sunt mysteria ecclesię Christi.

5. Sicut corporalis cibus cum ventrem invenerit adversis humoribus occupatum amplius

Chrisost. hom. 6 super matth.

lędit, magis nocet, et nullum pręstat auxiliū ita et iste spiritualis cibus si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdit non sua natura sed accipientis vitio

Vide etiam inti[tula]t[o] mirabile, Lacramentum

exactio.

1 Exigimus, quod debetur nostro corpori: sed non impendimus quod subiectorum debemus cordi — Gre. in. mo

2 magnum scelus est, rem pauperum praestare divitibus et de sumptibus inopum acquirere favores potentum. arenti terrae quam tollere et flumina quae non indiget irrigare. — fid li. 3. de summo bono.

3. ministerialium siquidem tanta est multitudo, quanta est locustarum, ut istis residentibus alij succedant, quod ex parte fuerit de rosarum alij de rore et exitialiter consumant impleturque eis illud propheticum, Residuum erucae comedit bruchus. Residuum bruchi comedit erugo, pauper enim uexet. aperire malitiam exactorum nequamiora moliantur ineum fiant posteriora hominis peiora prioribus — Pet. Blase. in quadam epl.

4 nulla fides pietasque uiris qui castra sequuntur uenalesque manus, ubi fas ibi maxima merces. — in uenalis

Vide eccl. intit crudelitas, ecclesia. praelato, rapina.

Exercitatio tt 8

Senec. epist. 23

1. Quem in ipsare trepidare nolueris ante re exerceas

Vide etiam in titº bellum discretio, doctrina, in ue tg, studium, vita,

Excommunicatio tt 9

1. Peteendum est ne aliquis non recto iudicio eorum qui præsunt ecclesiæ depellatur et foras mittatur. sed non exit ante hoc est si non ita egerit ut mereretur exire nihil lęditur eo quod non recto iudicio ab hominibus uidetur expulsus. et ita fit ut interdum ille, qui foras mittitur intus sit. et ille foris sit, qui intus retineri uidetur.

Origen. super Leuiticum / hom. 4°

Vide etiam in titº ecclesia

excusatio ... 60

1 Peccatum peccato addit quicumque quam facit patrocinia defensiones adiungit — Greg. mor. 22

2 quamuis uera sint credenda non sunt nisi quae certis inditijs comprobantur, nisi quae manifesto examine conuincuntur, nisi quae ordine iudiciario publicantur. non enim qui accusatur sed qui conuincitur reus est — Isidor. lib. 1. de ... li

3 superbus uult se credi constantem. Prodigus liberalem. auarus diligentem, temerarius fortem. inhumanus parcum, ignauus quietum timidus cautum. — Prosper de uita contem. lib. 4

4 Nemo se auarum esse intelligit nemo cupidum caeci tamen ducem quaerunt, nos sine duce erramus. dicimus non ego ambitiosus sum, sed Romae nemo aliter potest uiuere. non ego sumptuosus sum, sed urbs ipsa magnas exigit impensas non est meum uitium quod iracundus sum adolescentia hoc facit. quid quidem nos decipimus. non est intrinsecus, malum nostrum intra nos est in uisceribus ipsis sedet et ideo difficulter ad sani — Senec. epist. 60

ni

nitatem venimus, quos eo ortare nescimus –

5. Intellige tua esse vitia que putas rerum que|dam enim locis et temporibus adscribimus at

ibidem — illa quocunque transierimus secutura sunt –

6. Nullum putaveris locum sine teste, ex|cusatorem querere vitium est, non posse pre|tendit sed nolle in causa est amittere excusa|

Senec. in prov. — tionem, nemo peccat invitus, omne peccatum voluntarium est.

7. Puerum etas excusat, feminam sexus, ex|traneum libertas, domesticum familiaritas, a|micus scilicet est qui offendit. fecit quod noluit. inimicus fecit quod debuit. prudentiori remit|

Senec. in quad. epist. — tamus

Vide etiam in tit.o abusio, Acedia, Amicitia apostoli, Confessio, Correctio, Cupiditas, divi|tie, error, fides, ignorantia, intentio, laus, liberalitas, prudentia, venia, verecundia.

exemplum tt° LL

1 Qui in conspectu populi male vivit quantum in illo est eum a quo attenditur occidit. — Aug. lib. de pasto

2 In plerisque vestri affectus admonitio exceptionis est perfectiorisque lectio atque. — Ambr. sup. beati immaculati

3 volantia animalia se vicissim feriunt alis quia sanctorum mentes inter quod superna appetunt consideratis invicem alternis virtutibus excitantur. ala enim sua me percussit, qui exemplo sanctitatis sue ad melius me accendit. et ala mea vicinum animal ferio, si aliquando opus bonum alteri quod imitetur ostendo. — Greg. 24 mor.

4 Sic sit opus in publico quatenus intentio maneat in occulto ut et de bono opere bonis proximis praebeamus exemplum. et tamen per intentionem qua soli deo placere quaerimus semper optemus secretum. — Greg. hom. 11

5 Perpendo Petrum considero latronem aspicio Zacheum et nihil in illis aliud video nisi ante oculos nostros posita spei et poenitentie exempla. — Greg. hom. 25

6 Nemo amplius in ecclesia nocet quam qui perverse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet delinquentem namque hunc redarguere nullus

pre

Greg. ibidem | presumit. & in exemplum culpa uehementius extendit, quando pro reuerentia ordinis pecca tor honorat.

Bern. in serm | 7 Non videor tibi grauiorem ab eo Christus sustinere persecutionem, qui suggestione maligna, exemplo pernicioso scandali occa sione adeo peruertit animas, quas redemit quã à Iudeo, qui sanguinem suum fudit.

Bern. in epist | 8. Noueris huius trinitatis sacramentum in nullo frustratum a te. Si pascas verbo, pas cas exemplo, pascas orationis suffragio. ma nent autem tria hæc. Verbum, exemplum o ratio. maior autem est oratio.

Bern in serm | 9 Seminemus hominibus bonum exemplũ per aperta opera. seminemus angelis gaudi um magnum per aperta suspiria.

10 Seminauit in terra nostra tota trinitas pater scilicet de cœlo panem. filius veritatem spiritus sanctus charitatem. Seminauerunt an geli, quando alijs cadentibus ipsi steterunt. Apos toli, quando ipsi domino adhæserunt. mar tyres uero manifestum est fortitudinem semi nasse. Porro confessores seminauerunt iustiti am, quam habuerunt in omni uita sua. Virgines sancte planum est quod temperantiam seminauerunt, quæ sic libidinem calcauerunt.

Leo Papa in serm de ieiunio | 11. Validiora sunt exempla quam verba, et ple nius opere docet quam uoce.

Hug. de claustr. aię. lib. 3. | 12 Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut & hoc

Hoc autem fit cum apparet misericordia in affectu. benignitas in vultu. humilitas in habitu. modestia in cohabitatione. patientia in tribulatione.

13. exemplum est alicuius facti vel dicti praeteriti cum certi auctoris nomine propositio — Tullius. lib. 2. rethor.

14. prodest sine dubio custodem sibi imposuisse et habere quem respicias. Hoc quidem longe magnificentius sic vivere, tanquam sub alicuius boni viri ac semper praesentis oculis. cum iam profeceris tantum ut sit tui reverentia. et dimitte eum feceris cum quo peccare non audeas — Senec. epist. 25.

15. Id agamus ut meliorem vitam sequamur quam vulgus non ut contrariam. Alioquin quos emendare volumus fugamus a nobis et avertimus illud quoque efficimus, ut nihil nostri imitari velint, dum timent, ne imitanda sint omnia. hoc primum philosophia promittit. secundum omnem humanitatem et congregationem a qua professione dissimilitudo nos separabit videamus ne ista per quae admirationem parare volumus ridiculosa et odiosa sint. — Senec. epist. 13

16. Dignus tibi sit coram te peccare pudeat discipulus est prioris posterior dies ex vitio alterius sapiens emendat suum. optimum est maiorum sequi vestigia si recte praecesserint — Senec. in prov.

17 Si bene egeris ipse tibi personae auctoritatem dabis. veri boni est scire pati. nec facere nimium auctor malus bonam rem turpem facit. — idem de senten. tijs oratorum

Exemplum

Horat. lib. 1. ser. saty. 4.

LD. sic teneros animos aliena opprobria sæpe absterrent vitijs

Vide etiam vitt. abstinentia apostoli beatitudo. clericus, consuetudo conversatio correctio, detractio, doctrina electio Heretis, laus. malitia, nocumentum peccatum, periculum prædicatio prælatio, sacerdos.

Fabula

1 Apud auctores secularium literarum ut apud Oratium mus loquitur muri et mustella vulpeculæ ut per narrationem fictam ad id quod agitur vera referatur significatio. Unde et Aesopias fabulas ad eum finem relatas nullus ineruditus fuit qui putaret appellanda mendacia. Hæc et in sacris libris ut in libro iudicum ligna sibi Regem fecerunt. et loquuntur ad ficum et ad vitem. quod totum fingitur ficta quidem narratione, sed veraci significatione ista dicunt. — Aug. lib. contra mend. circa medium

2 Fabula etsi vim veritatis non habeat tamen rationem habet ut iuxta eam possit veritas manifestari. referunt inquit seculares quendam virum fuisse ut quoties beneficio virium suarum destitutus amicam et nutricem terram impulsu adversarii contigisset de solo surgens in adversarium magis prævaleret. et sic occasio prostrati occasionem præbebat triumphi: dabat infirmitas fortitudinem. Lapsus palmam. Ruina victoriam. cui hæc conveniunt nisi Christo qui ad hoc cecidit ut gloriosior resurgeret. — Ambr. lib. 3. de offic.

3 Fabulæ a fando dictæ quia non sunt res factæ sed tantummodo loquendo dictæ. quæ ideo sunt inductæ ut ficto animalium mutorum inter se colloquio imago quædam vitæ hominum nosceretur sicut mus loquitur muri. mustella vulpeculæ et in libro iudicum ligna sibi regem requirunt quod totum ad mores ordinatur. ut ad rem quæ intenditur ficta quidem narratione sed ve — Isidor. lib. 1. ethim.

ve

uera significatione perueniat. Sic enim Demos-
tenes usus est fabula aduersus Philippum qui ab
Atheniensibus postulauit decem oratores. et ille
finxit fabulam lupi suasserunt pastoribus. ut
in amicitiam conuenirent. cumque hoc pastori
bus placuisset petierunt lupi ut primo sibi ui
ce securitatis canes traderent in quibus ui-
bat occasio iurgiorum. Annuerunt pastores
et tunc lupi omni adempta formidine om
nem gregem non solum pro sacietate, sed etiam
pro libidine dilacerauerunt. Sic inquit Philo
sophus sublatis oratoribus in populo Athe
niensium facturus est oratores populi postu
lat quo facilius possit opprimere spoliatam cus
todibus urbem.

Gell. lib. 2

4 Esopus qui merito sapiens existimatus est ubi
sua monita sua non seuere neque imperiose
precepit, sed ut philosophus moserat salubriter
ad perspiciendum mentes animasque hominum
causa audiendi quadam illecebra indixit.

ibidem

5 Apuleyus aulus de deo socratis introdu-
cit fabulam Esopi de coruo tenente carnem
in ore, cum dixisset vulpecula quod cygno melius
cantabat et volens cantare dimisit carnem
de ore ac potius crocitauit. quia cantauit et
sic suam defectionem publicauit, quod mul
tis accidit qui volunt se magnificare et ultra
mensuram virtutem suarum ostentare

Alanus de com
planctu nature

6. In superficiali lyre cortice falsum reso
nat fabula. lyra enim fabula poetica interi
ore auditoribus intelligentie secretum altius
eloquitur. ut exterioris falsitatis abiecto puta
mine dulciorem nucleum ueritatis secrete in
tus

tus lector inveniat ~ ~ ~ ~ ~

7 fabulas existimo necessarias non ex eadem causa qua poetis. sed ut imbecillitatis nostrae adminicula sint. et ut dicentem. et audientem in rem presentem adducant — incertus auctor

Vide etiam in tit.o Doctrina. medicamentum.

Fama tit.o 2

1 Cavete omnes suspiciones. et quidquid fingi seu dici probabiliter potest. ne fingat antevertite — Aug. lib. conf

2. Duo sunt tibi necessaria scilicet conscientia et fama conscientia propter te, fama propter proximum. qui conscientiae suae confidens famam negligit crudelis est. — Aug. decim. serm. cleri.

3 Incliti animi signum est famae diligere commodum et lucra causarum. nam qui affectat famae commoda pecuniae negligit augmenta — Cassiod. lib. 1. epist

4 Quidam laudes hominum vilipendunt et in hoc sunt laudabiles. quidam omni tempore venantur famam seculi. et omni tempore sunt infames. quidam apud alios venerabiles apud se vilescunt. quidam de se plus linguae adulatrici quam conscientiae suae credunt. — Petr. Rav. in quadam epist.

5. templum Dianae ephesiae decus adeo magnificum quod Xerxes cum omnia Asiatica templa igne daret huic uni pepercit sed hoc Xerxis clementia sacras aedes nondum a malo vindicavit nam Erostratus ut nomen memoriae sceleris exter

Solin. de mirabil. mund. et situ terrar. — tendaret incendium fabricę nobilis manu sua extruxit. Requisitus cur hoc fecisset. Respondit noto adipiscendę famę latioris

6. Parente deo fama non facit in populos dimissa vel diffusa notitia. Nemo homini de eum multi male de illo existimant. et impune — Senec. epist. 31.

7. Male autem de te opinari homines sed ma

9. moueret si de me Marius. si Cato. si Lelius sapiens. si alter Cato. si Scipiones duo istalo querent moueret. si hoc iudicio facerent. quod nunc morbo faciunt. — Senec. de rem. fort.

8. Damnum appellandum est cum mala fama lustrat honestas nemo aliud est patrimonium. Vis omnibus esse notus prius effice ut neminem noveris. — Senec. in epist.

9 Fama malum quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, viresque acquirit eundo. parva metu primo, mox sese attollit in auras — Verg. lib. 4. Aeneid.

10 mixtaque cum veris passim commenta vagantur millia rumorum confusaque verba volutant e quibus hi vacuas implent sermonibus aures — Ouid. li. 12. Meta.

11 en ego laetarum venio tibi nuntia rerum fama, per immensas aera lapsa vias — idem. li. 4. de Ponto

12 fama manet facti, posito velamine currunt et memorem famam, qui bene gessit, habet. — Ouid. lib. 2. fasto.

13. quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense me tamen extincto fama superstes erit — idem. li. 3. de tristi.

Vide etiam intit. conscientia conversatio correctio detractio discere, exemplum —

fin

Fauor. #23

1 Nunq[uam] volui placere populo. nam que ego scio non probat populus. quod probat populus ego nescio. quis enim placere potest cui non placet virtus. malis artibus fauor popularis acquiritur. similem te illis facias oportet. alioquin non probabunt nisi agnouerint — Senec. epist. 29

2 Nunq[uam] multis placeas. sed quam libet sit sine de maximum in te vitium est qui non multis melioribus placere, sed pluribus — Senec. in epist.

3 Conueniens homini nem est, hominis seruare voluptas
et melior nulla quaeritur arte fauor — Ouid. li. 2. de Ponto

Vide etiam in tit. adulatio et consuetum eloquentia exactio fraus. Hospitalitas hypocrisis laus praedicatio veritas.

Aug. in serm. 22 — 1. Fides appellata est ab eo quod fit duę syllabę sonant cum dicit fides. prima syllaba est a facto secunda a deo. interrogo te ergo verum credas? dicis credo. fac quod dicis et fides est.

Aug. sup. Ioan. — 2. Sunt in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis species. et tamen quidquid est in arbore pulchritudinis uel decoris ex illa procedit. sic ex fidei humilitate quidquid meriti, quidquid beatitudinis anima susceptura est ex fidei fundamento procedit

ibidem — 3. quid est fides nisi credere quod non uides unde et quomodo capit trinitas recte o homo interrogas. quomodo credit non bene interrogas. immo ideo bene credit. quia non capit nam si cito caperet non esset opus ut crederet qui uideret.

August. de spiritu et litera — 4. Noli intelligere ut credas sed crede ut intelligas. intellectus merces fidei est.

Greg. hom. 26 sup. euang — 5. Diuina operatio si ratione comprehenditur non est admirabilis. nec fides habet meritum cui humana ratio prębet experimentum

Greg. ho. 29 — 6. tunc enim ueraciter fideles sumus si quod verbis promittimus, operibus complemus.

Bern. sup. cant — 7. quid non inuenerit fides? attingit inaccessa deprehendit ignota. comprehendit immensa apprehendit nouissima. ipsam denique ęternitatem suo illo uastissimo sinu, quodammodo circumcludit.

ibidem — 8. Dicamus fidem uitem, Virtutes palmites botrum opus. deuotionem vinum

9 q̃ magna magorum fides est non dicentes si magnus est puer hic, quę necessitas fugę est et occultę recessionis. hoc enim est verę fidei non quęrere causas eorum quę vere pręcipiuntur sed suadari solum a deo | Chrisost. sup. matt c. 2

10 Lapis quidem durus est sed cum factus fuerit de eo opus desistere nescit, sic et gentiles cum difficultate credunt. et tamen credentes in ęternum permanent in fide | idem. matt. 3 potens est dominus de lapidibus istis etc.

11. sicut semper discere signum est numquam pos se proficere sic testimonium semper quęrere signum est numquam velle credere | idem. matt. 12 vo lumus a te signum videre.

12. Fides religionis catholicę lumen est a nimę ostium vitę. fundamentum salutis ęternę. | idem. sup. symbolū

13. fides lampas est q̃ sicut lampas illumi nat domum ita fides animam. | idem. matt. 25

14. ecce quod a te requirat immensa illa pietas. quod facile possit implere nuda pau pertas despecta mediocritas. indocta simpli citas non permultas distrahatis ambages ne duris difficultatibus occupandus involvaris quod a te et pro te reposcit. intra te enim id est ons famulatus et cordis affectus secundum il lud corde credit etc. In anima ergo tua re posuit omnia animę tuę presidia deus tuus ut unde peccatum egreditur inde et peccati me dicina peteret | Chrisost. ibidem

15 fides est voluntaria certitudo absentium supra opinionem et infra scientiam constituta | Aug.

16 Utinam attenderent iudęi. utinam attende rent pagani cum quanta conscientię securitate

pro

pro hac parte ad diuinum iuditium poterimus
accedere. Nonne cum omni fiducia deo dice
re poterimus. Domine si error est a te ipso
decepti sumus. Nam ista tantis signis et pro

Ricard. lib. 1. de trinit.

digijs confirmata sunt. et talibus quae nisi
per te fieri possunt. et certe a summae sancti
tatis uiris sunt nobis tradita. cum summa
et authentica attestatione probata te ipso
cooperante. et sermone confirmante sequen
tibus signis

Petr. Rau. in quodam serm.

17. Totum in se habet homo qui se habet ipse
autem se habet qui deum habet. deum uero
habet. qui eum credit. et confitetur auctorem
habet.

Tull. lib. 2 rethor.

18. Fides est perceptio ueritatis rerum animas
sertione sine causarum cognitione /

Senec. in prou.

19. Malo mihi successum deesse quam fidem
probetiam est equus qui habet in consilio
fidem. fidem qui perdit. nihil potest ultra
perdere. fides ut anima unde abijt nunquam
redijt. fidem nemo unquam perdit nisi qui non
habet

Claud. li. 2. in Stiliconis laudes

20 haec est amicitia longo post tempore firmat
men tuo quam adamante ligat, nec mobile mu
tat

~~propert. lib. 2. eleg.~~

Ouid. ep. 16.

21 non boue mactata coelestia numina gaudent
sed quae praestanda est et sine teste fide

Ouid. epist. 16. Heroid.

22 Tarda solet magnis rebus in esse fides

Lucan. li. 8. bel. ciuil.

23 ardua quippe fides robustos exigit annos

24 et fidei rarae foedus, pacisque tributum.

Manil. li. 2. astrono.

ut quam sibi coelum, sic tellus diuidet ipsa

25 Foedera mortales ne saevo rumpite ferro.

Vide etiam in titulo Charitas, Doctrina, Elemosina, Eucharistia, Gloria aeterna, Haeresis, lex, praedicatio, Resurrectio, salus, scriptura, spes, suspitio.

Fortitudo titulus

1. qui vera virtute fortis est, nec temere audet nec inconsulte timet — Aug. in epist. ad Hiero.

2. Iusti et fortis viri est neque adversis frangi nec prosperis sublevari, sed in utroque esse moderatus. — Hieron. in Ioele.

3. Fortitudo corporis est imbecillitas animae, et rursum imbecillitas corporis est fortitudo animae. — idem in Amos lib. 2.

4. fortitudo atque constantia via regia est a qua declinat ad dexteram qui temerarius est et pertinax: ad sinistram qui formidolosus est et pavidus. — Hiero. in originali super Isaiam.

5. fortes facti sunt sancti. carnem domant, virtutibus coruscant. spiritum roborant, terrena despiciunt. coelestia appetunt. occidi possunt, flecti autem nequeunt. nec sustinere falsa per-

cu

Greg. in quadam hom. — infirmitatem metuunt. nec lessi umquam a ne ritate conticescunt

6. Bonus circuitus est si Iustitia quaerit iustitia inuenit. fortitudo uendicat tempe

Bern. in lib. de consid. — rantia possidet ut sit iustitia in affectu pru dentia in intellectu. fortitudo in affectu. te perantia in usu.

7. Sicut continens uita labor perseuerantia et Agon certamina faciunt. utrumque quod uirium uirtutes appellas. sic e contrario

Greg. super leb. mum. hom. 25 — uita remissa negligens, et ignaua facit uirum ignauum indicas.

8. fortitudo cum ad aspera in eunda promptum faciat potius communem utilitatem quam sua commoda attendit. sicut enim scientia remota

Tull. in rethor. — iustitia calliditas potius, quam sapientia appel landa est. sic animus ad periculum paratus si sua cupiditate non communi utilitate im pellitur temeritatis nomen habet, quam fortitu dinis

Tull. ibidem — 9. Fortitudo est immobilis inter aduersa gloriosa animi claritudo. res arduas pulchre ad ministrans. quae neque aduersis infestando frangitur. nec prosperis blandiendo elatur

ibidem — 10. Constantia est inter fluctuantes causas et personas nullamentis concussa trepidatione

11. Itaque non incommoda optabilia sunt sed

Senec. epist. 68 — uirtus. qua perferunt incommoda, Non pati tormenta optabile est sed fortiter pati —

idem epist. 58 — 12. fortes quidam et paratissimi fundere sanguinem suum. alienum uidere non possunt, alij

Fortitudo

gladium facilius recipiunt quam vident.

~~vide etiam in titulo Bellum. consilium devotio. Stabilitas. magnanimitas. mors. perseverantia. prudentia. Sapientia. timor. tribulatio. virtus.~~

~~Fraternitas~~

13 omne solum forti patria est, ut piscibus aequor — Ovid. lib. 1. fasto[rum]

ut volucri vacuo quicquid in orbe patet

14 quae cum sis fortem videris, miserum negas — Sen. in Hercule. furente

15 Hectora qui solus qui ferrum ignesque Iovemque sustinuit toties unam non sustinet iram. — Ovid lib. 13. Meta.

Vide etiam in titulo Bellum. Consilium devotio, Stabilitas, magnanimitas, mors, perseverantia, prudentia, Sapientia, timor, tribulatio, virtus.

1. Vera fraternitas est que fratrem veneratur
Rab. sup matt. ult. c. — deum timet, corripit dissolutum, que presenti obsequitur absentem non videt, sanum applaudit infirmum non deserit, placatum non provocat, iratum ut maiorem metuit.

2. nec potest unquam pacis integritas custodiri
ibidem — ubi voluntatum diversitas invenit.

3. Huius primum fundamentum est substantiam mundialium in contemptu habere iniustum enim atque impium est si post abrenunciatam mundi et omnium, que in eo sunt unitatem precciosissimi fratris supelex vilissima que superfluit preferat. secundum est ut unusquisque ita suas resecet voluntates, ne se sapientem, atque consultum esse iudicans, suis malit, quam fratris deffinitionibus obedire. Tertium est ut sciat omnia etiam, que utilia et necessaria estimat postponenda bono charitatis et pacis. quartum est ut
ibidem. — credat, nec iustis, nec iniustis de causis penitus irascendum. Quintum ut adversus se iracundiam fratris etiam sine ratione conceptam eo modo quo suam curare desideret sciens equaliter sibi perniciosam alterius esse tristitiam. ac si adversus alium ipse moveatur nisi eam, quantum in se est de fratris etiam mente depulerit

4 vivitur ex rapto non hospes ab hospite tutus
Ovid. lib. 1. Meta. — non socer a genero: fratrum quoque gratia rara est

Statius. li. 12. Theb. — 5 Reliquias tenues odio supplevit, et enim

iam lety fratri frater sub corde reliquit
Vide etiam initt° exemplum, Humilitas, ira, Obedientia, Pax, Societas.

Fraus et Dolus tit° 7

1. Fallacia est per quam moribus deceptorijs veritas palliata vel odium alterius vel proprium commodum intendit. — Aug. de diffinit.

2. Venena non dant nisi melle circunlita et vitia non decipiunt, nisi sub specie umbraque virtutum. — Ambr. lib. de Virg.

3. Diuturna fraudatio tediorum est nutrix suspicionum fomes. impatientie fax. noverca amoris desperationis mater. — Bern. in cantic.

4. Dolus est cum aliud agit et aliud simulat callidus est. qui exitum virtutis dolo aut fraude imitat. — Isidor. in Synonimis

Valer. max. lib. 9

5 Occultum et insidiosum malum perfidia cuius efficacissime uires sunt. mentiri et fallere. fructus in aliquo admisso scelere consistit. qui mendacijs et fallacia, quasi praeclaris artibus gaudet.

Senec. in prov. 6.

6 Fraus est accipere quod non possis reddere repelli se homines facilius quam decipi ferunt

Ovid. lib. 2. fastor.

7 Sic ceterum, sic et pecudes cadunt ubi in ... aperte.
Non dat insidias armaque tecta parant.
fraude perit virtus

Ovid. l. 3. de arte amandi.

8 Iudice me fraus est concessa repellere fraudem
armaque in armatos sumere iura sinunt

Vide etiam in titulis Amicitia, Discretio, Doctrina, Hypocritis, Mendacium, Mercatio, simplicitas, Suspicio. Tentatio, Veritas

Gaudium

1 Comparemus gaudia veritatis cum gaudio unitatis. et si oraremus doleamus. si dolemus oremus. si oramus exaudiamur. si exaudimur et illos lucramur. — Aug. sup Ioannē

2. Iubilum namque dicitur quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abscondi possit, nec sermonibus aperiri. et tamen quibusdam prodit motibus. quamvis nullis proprietatibus exprimat. — Greg. 24. moral

3 Iubilatio dicitur cum cordis letitia oris efficacia non explet. sed quibusdam modis gaudium prodit quod ipse qui gaudet nec tegere prevalet nec explere — Greg. 28. mor.

4 Solet letitia arcana mentis aperire. atque parendo amittere. adversa vero cum nos exterius deprimunt interius cautiores reddunt. — ibidem

5. Illud est verum ac summum gaudium quod non de creatura. sed de creatore concipitur quod cum acceperis nemo tollet a te. cui aliunde comparata omnis iocunditas meror est omnis suavitas dolor est, omne dulce amarū est omne decorum foedum est, omne postremo quod delectare potest molestum est — Bern. in quodam serm.

6. Dicimus nos magnum gaudium ex illius consolatu, quod non est gaudium. sed ut saepe initium futurae tristitiae. gaudio enim iunctum est, non desinere. nec in contrarium verti. omnes tendunt ad gaudium. sed unde stabile et magnum consequantur ignorant. ille ex conviviis et luxuria, ille ex ambitione, et circumfusa clientum turba; ille ex amico, alius ex studiorum liberalium vana ostentatione. et nihil

nā

Gaudium

Senec. epist. 67 — nantibus literis, omnes istos oblectamenta fallacia, et brevia deceperunt: sicut ebrietas quae unius horae hilarem insaniam longi temporis tedio pensat.

Ovid. li. 7. meta. — 7. gaudia principium nostri sunt saepe doloris.

Ovid. 7. Meta. — 8. flebile principium melior fortuna secuta est.

9 nil adeo fortuna gravis miserabile fecit.

idem. 4. de Ponto — ut minuant nulla gaudia parte malum

nulla dies adeo est australibus humida nimbis.

non intermissis ut fluat imber aquis.

Vide etiam in titul. Contemptus iudex, serenitas et Tristitia.

Gloria vana tit. 2

1. magna est eius gloria qui nullis laudibus crescit, et nullius vituperatione minuitur — Cassiod. in quadam epist.

2. Gloria est alicuius magnifici vel boni ac tis late patens praeconium, et ut perhibent qui de magnis materia loquuntur secundum virtutem dat gloria. — Tullius

3. expedita et compendiaria via eos ad gloriam pervenire socrates dicebat, qui id agerent ut quales videri vellent, tales etiam essent qua quidem admonitione aperte monebat ut homines potius ipsam virtutem auirent quam umbram eius consectarent — Valer. max. lib. 7 cap. 2

4. Paterna namque gloria nos reddit ingloriosos cum ab eius vestigiis dissimilitudine resilimus — Senec.

5. Heu quam difficilis gloriae custodia est — Senec. in prov.

Gloria vana sive mala tit. 3

1. Saepe homo de ipso vanae gloriae contemptu vanius gloriatur, non enim eam contemnit dum gloriatur intus de gloria, quam amplexatur — Aug. lib. conf.

2. Vana gloria huius seculi fallax est suavitas, et infructuosus labor et perpetuus timor et periculosa sublimitas. Initium sine providentia, finis cum poenitentia. — Aug. sup. psal. 149

3. Non est tanti gaudij excelsa tenere quanti moeroris est de excelsis corruere, nec tantam gloriam sequi post victoriam, quantam ignominiam post ruinam. — Ambr. in suo past.

4. Gloria vana est inordinatus animi motus quo aliquis propriam desiderat excellentiam ut alios honore praecellat. — Hiero. in quadam epist.

gloria vana

Hieró ad nepotiá | 5 Ne nimis religiosus uelis uideri nec plus humilis q̃ necesse est. gloriam fugiendo non queras.

~ Greg. libro mor | 6 sub hoste quem prosternit moris qui de culpa quam superat eleuat.

Bern. in. serm° | 7. Non parua condemnatio est ex eo bono quod comuniter dat gloriari priuatim

Chrysosth. in Ioán | 8. qui omnium pecuniarum contemptum habent, et nulli imaginationi totius mundi se immiscuerint, et tyrannicas corporum concupiscentias sustinuerunt, hi multotiescasti a uana gloria omnia perdiderunt.

Hug. 1. de ani- | 9. quid profuit multis inanis gloria breuis letitia mundi potentia carnis uoluptas, et plenę diuitię. magna familia. et mala concupiscentia quid quid illis accidit tibi accidere potest. quia homo est homo de humo limus de limo de terra es et de terra viuis. et in terram reuertens. quoniam veniet dies ultima quę subito ueniet. et forsitam hodie erit. certum est quia morieris. sed incertum quando aut quo modo uel ubi; quoniam mors ubiq; te expectat. tu quoq; si sapiens fueris. ubiq; eam expectabis

Hug. lib. de uanitate mundi | 10. Vanitas est quę pulchritudinem confert nec fructum laboranti nec fulcimentum innitenti.

Tullius ~ | 11. Gloriam a deo immoderato quęrimus affectu q. boni magis uideri q̃ esse, mali autem esse q̃ videri uolumus. Vnde Poeta. falsus honor iuuat. et mendax infamia terret.

Senec. epist. 88 | 12. Qui sordido uehiculo erubescit precioso gloriabitur. quid ad rem pertinet mulę saginatę. quid ista vehicula celata. quid falerę deaurate. quid

mo

Monilia demissa pectoribus? ista nec dominum possunt facere meliorem, nec mulam.

13. quæris qualis mensa quali argento compa-ribus ministris et lembus afferat cibus. nihil præter cibum natura desiderat. numquid enim tibi fauces uret sitis. aurea quæris pocula? ambitiosa non est fames. contenta est desinere quo desinat non nimis curat. — ibidem

14 Numquid fortis se fortem gloriabitur quem corporis egritudo efficit infirmum? — senec de moribus

15. Numquid dives in opibus suis gloriatur cuius spem fur vel tyrannus arripuit. — ibidem

16. Numquid Nobilitas gloriabitur affectando numquam indignus et miserabilioribus serviens? — ibidem

17. Cito ignominiæ fit superbi gloria. — senec. in prov. 16.

18 artibus ingenuis quæsita est gloria multis — ovid. li. 2. de Ponto

19 facta ducis vivent, operosaque gloria rerum hæc manet, hæc avidos effugit una rogos. — idem. de Philone.

20 Et nunc non parvas animo dat gloria vires et facunda facit pectora laudis amor. — ovid. li. 5 de tristibus.

21 excitat auditor studium laudataque virtus Crescit, et immensum gloria calcar habet — idem. de Ponto.

Vide etiam intitulo contemptus & humilitas

Gloria ætherna tt. 4

Aug. de symbol lib. 3.

1 facilius possumus dicere in illa vita æterna quid ibi non sit, quam quid ibi sit. non est ibi mors non est ibi luctus, non est ibi lassitudo, non est infirmitas. non est fames, nulla sitis, nullus æstus, nulla corruptio, nulla indigentia, nulla mestitia, nulla tristitia.

Aug. ibidem

2. Tantum meruit vidua duobus minutis quantum emit petrus relinquens retia, quantum emit Zacheus dando dimidium patrimonium regnum dei tantum ualet, quantum habueris

Aug. in psal. 120

3. Hæc est ocium sorum negocium, hæc opus uacantium. Hæc altio quietorum. hæc cura securorum.

Aug. in epist.

4 diuitiæ si diligunt ibi seruent ubi perire non possunt. honor si diligitur illuc habeatur ubi nemo indignus honoretur. salus si diligitur ibi adipiscenda desideretur ubi adepta nihil timetur. vita si diligitur ibi acquiratur ubi nulla morte finitur. 5 talis erit illa delectatio pulchritudinis

Aug. in Joann. homil. 3.

ut semper tibi presens sit. et numquam satieris. imo ut semper satieris. et numquam satieris. si enim dixero, quod non satiaberis fames erit. si dixero quod satiaberis fastidium times ubi nec fastidium erit nec

nec fames. Quid dicam nescio. Sed deus habet quid exhibeat.

6. ecce venale est regnum dei eme si vis. nec multum existimes de re magna propter pretij magnitudinem, tantum valet, quantum habes. noli querere quid habeas. Sed qualis sis. res ista valet tantum quantum es, tu te da et habebis illam. Sed malus sum inquies. ecfor te me non accipit dando te illi bonus eris. — Aug. de spiritu et anima

7. Incomparabiliter superna civitas clara est ubi victoria. ubi veritas. ubi dignitas. ubi sanctitas, ubi vita ubi ęternitas. — Aug. de vita ęterna

8. Si consideremus quę et quanta sunt quę sanctis dabunt in die iuditij, quę et quanta quę nobis promittunt in celis, vilescunt omnia quę habent in terris. terrena namque substantia superne foelicitati comparata pondus est non subsidium. — Greg. in homil.

9. temporalis vita vite ęternę comparata mors est dicenda potius quam vita. ipse enim quotidianus defectus corruptionis. quid est aliud quam quędam prolixitas mortis. quę autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit. illa supernę civitatis quanta sint gaudia. angelorum choris interesse. cum beatissimis spiritibus glorię conditoris assistere presentem dei vultum cernere incircunscriptum lumen videre. nullo mortis dolore affici. incorruptionis perpetuę munere lętari. — Greg. in hom.

10. quod deus preparavit diligentibus se. fide non capit spe non attingit charitate non apprehendit desideria et vota transgreditur. acquiri potest estimari non potest. — Aug. ibidem

11 Corona decim stellarum in patria prima stel- — Bern. in quodam serm.

La memoria sine oblivione secunda ratio sine errore tertia voluntas sine omni pertur batione, quarta impassibilitas cum qua corpus nostrum surget sine corruptione. quinta claritas qua configurabit claritati corporis Christi. sexta agilitas ut secundum mobilitatem cogitationum nostrarum sit agile. septima subtilitas. ut quantumlibet spissum vel solidum erit impenetrabile. octava est diligere proximum suum in omni veritate, tanquam seipsum nona est videre proximum suum diligentem se sicut diligit semetipsum. Decima est deum perfecte diligere. sed plusquam seipsum. undecima est diligere seipsum tantummodo propter deum duodecima est videre deum diligentem se supra quam diligat seipsum.

Bern. in serm

12 O vere felix et gloriosa societas o sanctum convivium o desiderabiles epulae. ubi nimirum anxietas nulla nullum poterit esse fastidium quin societas sima et summum inerit desiderium.

Bernardus

13. festinemus ad locum tutiorem idest ad agrum uberiorem. ad pastum saniorem. ut habitemus sine metu abundemus sine defectu epulemur sine fastidio

Bern. in serm

14. O beata regio paradysi o beata regio delitiarum ad quam suspiro de valle lachrymarum ubi sapientia sine ignorantia ubi memoria sine oblivione. ubi intellectus sine errore. ubi ratio sine obscuritate fulgebit. beati qui habitant ibi. et laudabunt deum in secula seculorum amen. Regnum dei conceditur promittitur ostenditur. percipitur concedit in predestinatione promittit in vocatione, ostendit in iustificatione

per

percipie in glorificatione ~//~//~//~//~//~

15. Intueare cœtum non solum ex hominibus sed ex angelis atque archangelis, thronis et dominationibus, principatibus ac potestatibus convocatum. de Rege autem qui horum medius residet. dicere vox nulla sufficiet. effugit omne sermonem. atque omnem sensum humanæ mentis excedit decus illud, illa pulchritudo illa virtus illa gloria. illa magnificentia — ibidem

16. futura vita ubi credit esse beate sempiterna sempiterne beata. ubi certa securitas secura tranquillitas, tranquilla iucunditas, foelix æternitas. æterna foelicitas. ubi amor perfectus timor nullus, dies æternus. alacer motus. et unus omnium spiritus. — Prosper de vita contemplativa

17 futura vita ubi ipsa civitas quæ est angelorum sanctorumque omnium congregatione beata meritis fulgentibus micat, æterna salus exuberat veritas regnat, ubi nec fallit quisquam. nec fallitur. ubi nullus beatus eiicitur. ubi nullus miser admittitur — Prosper. ibidem

18. Patriam nostram paradysum computemus parentes Patriarchas iam habere cepimus, quid non properamus! et currimus. ut patriam nostram videre. ut patres salutare possimus. magnus nos illic numerus expectat parentum fratrum, filiorum frequens nos et copiosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura adhuc de nostra salute solicita. ad horum conspectum et complexum venire quanta et illis et nobis in commune letitia est. — Cypr. epist. 6. de mortal.

19. Benedicite dominum cœlum extendere. ubi meretrices et publicanos eum constat admit

mittere. Nam cum sint rei per iustitias cæli in istorum facti sunt. et gratiæ largitate peccantium.

Cassiod. in illud psal. extendens cœl. sicut pellem

70. Æternitas est diuturnitas sine initio et fine. et carens omni mutabilitate.

Boetius

Vide etiam in tt.º Accedia. Amor, Angelus, Anima, Beatitudo, consolatio, deliciæ, desiderium, diuitiæ, gaudium, infernus, innocentia, tempus. vita,

Gratia. tit. 9

1. Uberior est gratia q̃ precatio. semper enim dominus plus tribuit q̃ rogat — Ambr. sup. lucã

2 Gratia uehementior est ad diligendum q̃ natura. reddendo uacuat pecunia. gratia autem et habendo soluit. et soluendo retinetur — Ambr. de offficijs

3. Filij israel manna deserentes cum peponibus et carnibus porros cepasq; desiderauerunt q; videlicet peruersę mentes gratię dona despiciunt et pro carnalibus uoluptatibus laboriosa huius uitę itinera. et lachrymis plena concupiscunt — Greg. in mora.

4 Gratiam in tribus consistere arbitror in odio preteritorum. contemptu presentium bonorum et desiderio futurorum — Bern. de lib. arbitr.

5 Preoccupatum quippe secularibus desiderijs animum delectatio sancta declinat. nec miscere poterunt uana ueris. ęterna caducis. spiritualia carnalibus. summa imis. ut pariter sapias quę sursum sunt. et quę super terram — Bern. serm. 77.

6 tunc ergo cum adfuisset gratia time. cum abierit time. cum denuo reuertetur et hoc semper pauendum est — Bern. serm. 54

Videlicet in tit°. aduentus. anima, con. creatio. deuotio, Maria, Poenitentia. prędicatio. salus

Gratitudo sive grãz actio 76

Aug. in illud psal. tota die rep. os m. l

1. quid est tota die id est sine intermissione laudare in prosperis quia consolaris, in adversis quia corrigis. antequam essem quia fecisti me cum essem quia salutem dedisti cum peccassem quia ignovisti. cum conversus essem quia adiuvisti cum perseverassem quia coronasti.

Aug. in epist. ad Marcellinum

2 quid melius et animo geramus et ore promamus, et calamo explanemus quam Deo gratias. hoc nihil dici brevius, neque audiri laetius, neque intelligi gratius, neque agi fructuosius potest.

Chrysost. hom. 25 in Matth.

3 optima beneficiorum custos est ipsa beneficiorum memoria. et perpetua confessio gratiarum.

Cassiod. in illud psal. qui misericor. ante oc. m. est

4 Iugiter sibi sub benefacere facit cui collatum beneficium ante oculos semper assistit.

Cassiod. epist. 4

5. Invitat ad magna qui gratanter suscipit modica. et spem de futuris recipit, qui transacta beneficia recognoscit. nec desperatione frangitur, qui magnorum munerum consolatione roborat.

Senec. in quadam epistola.

6 Nullum officium magis quam referenda gratia necessarium. nam si Hesiodus iubet reddere maiori mensura quam acceperis utenda, quid debemus facere provocati beneficio, imitari agros fertiles qui multo plus reddunt quam acceperunt. quod si non dubitamus bona conferre his quos speramus nobis profuturos quales debemus esse in eos qui iam profuerunt? nam dare vel non dare in nostra potestate est. non reddere viro bono non licet si absque iniuria id facere possit.

7 Ad Reddendum gratiam opus est et tempore et facultate et aspirante fortuna nihil tamen necessarium. aut cum maiori cura dicendum quam beneficium dare et gratias agere — Senec. 3. de benef.

8. quidam furtiue gratias agunt et in angulo et ad aurem uerentur palam ferre. ne suspectus uirtute, quam alieno adiutorio habere dicantur — Senec. 2. de benef.

9 Nunquam tibi gratiam referre potero tamen illud certe non desinam ubique confiteri referre non posse. nam qui grate beneficium accipit primam eius pensionem soluit. — ibidem.

10. Sapiens omnia examinabit secum quantum accepit. a quo. et quando. ubi. quemadmodum. itaque negamus quemquam scire gratiam referre. nisi sapientem. — Senec. epist. 80

11. Hoc certe iustitiae conuenit suum cuique reddere beneficio gratiam iniuriae talionem aut certe malam gratiam. — Senec. epist. 83

12. non omnes grati sciunt debere beneficium potest etiam imprudens. et rudes et unus de turba. ignorat autem quantum pro reddebeat — ibidem

13. Sapienti notum quanti res quaecunque taxanda sit. nam stultus etiam si bonae uoluntatis est aut minus quam debet, aut tempore. aut quo non debet reddit loco, aut id quod reddendum est effundit atque abiicit. — ibidem.

14 Gratus sum non ut mihi alius libentius praestet priori excitatus exemplo. sed ut rem iocundissimam faciam. — ibidem.

15. Credamus itaque nihil esse grato animo honestius. omnes hoc urbes, omnes etiam ex bar — ibidem

ba

barus regionibus gentes conclamabunt in omni iu
dicio rerum diversitate referendam bene merentibus
gratiam. omnes uno ore affirmabunt in his dis
cors turba consentiet.

26 Im memor illorum, vestri non im memor
unquam.

qui mala sollicite nostra levatis, ero.

27 semper inoblita repetam tua munera mente
et mea me tellus audiet esse tuam.

28 hec mihi semper erunt imis infixa medullis
perpetuusque anime debitor huius ero.

Vide etiam intitulo Beneficentia, creatio
dilectio, homo, ingratitudo lachrymabalis, nocumentum, pacientia, virtus.

1. Ventris ingluvies decit ad istum, dominus omnia munda creavit. et qui saturari cibo respuit, quid aliud q; divinae ordinationi contradicit. — Aug. lib. de conflic. vitiorum.

2 non propter porcum sed propter pomum mortem primus homo invenit. et Esau primatum suum non propter gallinam. sed propter lenticulam perdidit. scio enim Noe omnegenus carnis quod cibo esset usui manducare concessum. Heliam cibo carnis refectum. Ioannem mirabili abstinentia preditum, animalibus idest locustis in escam cedentibus non fuisse pollutum. et scio Esau lenticulae concupiscentia deceptum et david propter aquae desiderium a seipso reprehensum. et Regem nostrum non de carne, sed de pane tentatum — Aug. in gloss. super illud Rom. 14 noli propter escam destruere opus dei, omnia quidem munda sunt

3. fames amica Virginitati est inimica lasciviae. saturitas vero castitatem prodigit, nutrit illecebram. — Ambros. in serm 40.

4 sit vilis et vespertinus cibus olera et legumina interdumq; pisciculos pro summis ducas delitijs qui Christum desiderat. et illo pane vescit non quaerit magnopere q; de preciosis cibis stercus conficiat. — Hieron in epist ad Paulin

5 Hippocrates in Aphorismis docet crassa et obesa corpora, quae crescendi mensura impleverunt. nisi cito ablatione sanguinis minuantur in paralysin et pessima morborum genera erumpere. et ideirco necessariam esse demptionem ut rursum habeant in quae possint crescere, non enim manere in uno statu naturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere nec posse vivere alias, nisi crescendo capax sit. unde Galenus vel doctissimus Galeni interpres a — Hiero in epist.

deps

deps gustum vita et aer sanguinea est dicit,
in exhortatione medicine, nec vivere posse diu
nec sanos esse. animas quoque ita nimio sanguine
et adipibus quasi luto involutas nihil tenue ni-
hil coeleste. sed semper de carnalibus exultare
et ventris ingluviem cogitare.

Greg. lib. 30 mor
6. Non cibus sed appetitus in vitio est unde
et lautiores cibos plerumque sine culpa sumimus
et abiectiores non sine reatu conscientie degus-
tamus

Greg in past.
7. Cocorum princeps muros Hierusalem dest-
cit, quia dum venter ingluvie tenditur virtutes
anime luxuria destruuntur.
8. Non ad conflictum spiritualis agonis assur-
gitur si non prius intra nos met ipsos hostis positus
gule videlicet appetitus edomatur quia si non ea
que nobis sunt viciniora prosternimus inani-

Greg. mor 30.
ter ad ea que longius sunt impugnanda tran-
simus. in cassum namque contra exteriores ini-
micos in campo bellum geritur, si intra urbis me-
nia civis insidians habet.

Bernardus in Apologetico
9. Melius est exiguo sanguine ad usum uti
quam quoque ventosso legumine usque ad ructum exsa-
turari. precipue cum Esau non de carne sed de
lente sic reprehensus. et de ligno Adam non de
carne damnatus. et Ionathas de gustu mellis non
carnis morti adiudicatus. e contrario Helias
innoxie carnem comedit. Abraham angelos
gratissime carnibus pavit. et de ipsis sua deus fie-

Bern. ibidem
ri sacrificia precepit.
10. Paulus Timotheo modico vino utendum con-
suluit. et dominus ipse bibit, ita ut vini pota-
tor

tor appellatus sit. Apostolis quoque bibendum dedit insuper ex eo sacramentum sui sanguinis edidit

11. Dum oculi coloribus palatum saporibus illiciunt infelix stomachatus. cuj nec colores lucent nec sapores demulcent, dum omnia suscipere cogit oppressus magis obruit quam reficit. — Bern. ibidem

12. Impossibile est saturum ventrem pugnas interioris hominis experiri, nec bellis robustioribus attentari, dignum est eum, qui potest desiderabile mori consulere — ibidem

13. quidam cum ad edendum assederint inquieta quadam agitatione membrorum intemperantiam animi sui designant, caput excutiunt brachia exuunt, manus in altum expandunt et non sine magna crepitudine. quasi totum epulum simul sint absorbturi ingentes quosdam conatus. et gestus satis indecoros ostendunt in uno loco sedentes, oculis et manibus quae prope et longe sunt omnia circumcurrunt, simul quoque panes comminuunt. vina in calices infundunt discos in gyrum circumducunt, anhelant et suspirant prae angustia. ita ut existimes eos alium patentiorem rugienti ventri aditum quaerere quasi angustia faucium non possint esurienti stomacho satis sufficienti abundantia ministrare et velut super obsessam civitatem assaltum facturus dubitans, ubi primum expugnationem aggrediatur. dum simul in omnem partem irruptionem facere concupiscit — Hugo in suo claustro animae.

14 Solent Dijs templa construi, altaria erigi ministri ad serviendum ordinari immolari pecudes thura concremari. Deo siquidem ventri templum — Hugo ibidem.

plum est coquina Altare mensa ministri coqui immolate pecudes coctae carnes, fumus incenso rum odor sapor.

Hugo — 15. gula est solius corporis causa illecebrosus et avidus ciborum appetitus.

ibidem — 16. Gula uel castrimargia est uorax edacitas nauseanti stomacho applaudens naturalibus finibus non contenta

Alanus de complanctu naturae. — 17. Diuersa animalium genera non uentris ergastulant in carcere aquatile animal secum pedestre aereum genus in eodem sepulchro intumulari mirans. quibus si detur licentia exeundi egressui uix portae sufficit amplitudo

Senec. 10. rethoric. — 18. quidquid auium uolitat, quidquid piscium natat, quidquid ferarum discurrit nostris sepelit uentribus quaere nunc cur subito moriamur, quia mortibus uiuimus.

Senec. epist. 61. — 19 Ventri obedientes animalium numero computant non hominum.

Senec. epist. 7. — 20. multos morbos fercula multa ferunt innumerabiles quia morbos innumerabiles quos coquo numerant.

ibidem — 21. Vna silua pluribus elephantibus sufficit homo uero pascit uix terra et mari

Senec. epist. 21 — 22. Venter praecepta non audit poscit et appellat non est tamen molestus creditor paruo contentus est si das illi quod debes non quod potes.

Innoc. de uilit. conditionum — 23 Gula paradysum clausit primogenituram uendidit, suspendit pistorem. decollauit baptistam Nabuzardan princeps coquorum templum incendit et Hierusalem totam euertit. Balsasar in conuiuio manum contra se scribentem aspexit mane, tecel. Phares. et eadem nocte interfectus est a chaldeis

gula

24 luxuries nunquam parvo contenta paratis | Lucanus. l. 4 de bel. civil.
Ambitiosa fames, et lautae gloria mensae.

Vide etiam int.º abstinentia, avaritia, conversatio, delitiae, decoro, discretio, divitiae, ebrietas, gloria vana, ieiunium, peccatum, sobrietas, temperantia, vitium.

H. cap. 8

Heresis tt.º L

Aug de diffinit. 1. Herethicus est qui pro alicuius temporalis comodi. et maxime glorie principatus que sui gratia falsas ac nouas opiniones gignit uel sequit

August. ibidē 2. Herethicus est qui conceptam noui erroris perfidiam pertinaciter defendit.

3. Si qui sententiam suam quamuis falsam atque peruersam nulla pertinaci animositate defendunt. querunt autem tanta solicitudine ueritatem corrigi parati cum ad eam uenerint nequaquam sunt inter herethicos deputandi.

Aug. ibidem

4 Resecande sunt putride carnes et scabiosa ouis ab ouili repellenda est. ne tota domus massa et pecora ardeat corrumpat putrescat intereat. Arrius in Alexandria una scintilla fuit sed quoniam statim oppressus est totum orbem ejus flamma populata est. [redacted] 11~

Hiero. in epist

5. Quicunque aliter scripturam intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat a quo scriptura est licet ab ecclesia non recesserit tamen herethicus appellari potest

Hieronimus

6 Schisma est error pertinax catholicam pacē in singulari perturbans ecclesiam.

Aug.

vide etiam in titulo de tractu. et error per totū

Homicidium tit. 2

1 Inbonam odit in homine nunquid homicida poterit appellari! adhuc viuit homo, et ille iam ceus est mortis — Bern. in quodam serm.

Homo — tit. 3

1 Vide hominem prius quatuor virtutibus armatum. quid hunc deerat. quem misericordia custodiebat. veritas docebat. iustitia regebat. pax fouebat. — Bern super cant

2 Omnem creaturam sensibilem deus armatam et munitam creauit. Alios velocipedum cursu. Alios unguibus alios pennis, alios cornibus hominem solum sic disposuit ut virtus illius sit ipse deus. et ideo quod infirmorem eum fecit ita ipsi fortiorem esse voluit ipse ut necessitate infirmitatis coactus semper necesse habeat dominum suum requirere — Chrisost. sup. matt. 7.

3. Comparatus est homo iumentis etc. — Chrisost. homilia de ascensione

etij. Peius est comparari quod nasci naturaliter non habere rationem tolerabile est hominem uero ratione decoratum irrationabili naturae comparari voluntatis crimen est.

Hugo in didascal. lib. 1.

4 quis usum vestimentorum prius adinuenit considerauit quod singula quaeque nascentium propria quaedam habebant munimenta quibus naturam suam ab incomodis defendunt. cortex ambit arborem, pennae tegit volucrem. Piscem squama operit. lana ouem induit. Pilus iumenta et feras vestit concha testudinem excipit ebur elephantem iacula non timere facit. nec tamē sine causa factum est quod cum singula animaliū natura sua arma habeant secum nata solus homo inermis nascit et nudus. oportuit enim ut illis quae sibi providere nesciunt natura consuleret. homini autem ex hoc maior experiendi occasio prestaret cum illa, quae ceteris naturaliter data sunt propria sibi ratione inueniret. mul to enim magis enitet nunc ratio hominis eadem inueniendo quod habendo claruisset, nec sine causa proverbium sonat, quod ingeniosa fames omnes excuderit artes.

Hugo ex Pli. lib. 7.

5. Vide homo dicit mundus quo modo amauit te qui propter te fecit me. seruio tibi quia factus sum propter te ut serujas illi qui fecit et me et te. me propter te. et te propter se. si sentis beneficium redde debitum. si accipis benignitatem redde charitatem.

Pli. hist. nat lib. 7

6. Principium iure tribuet homini cuius causa uidet omnia animalia genuisse natura magna et saeua mercede contra tanta sua munera ut nō satis estimare parens melior homini an tristior nouerca fuerit ante omnia unum animantium cunctorum alienis uelut opibus ceteris uarie tegu

men

menta tribuit testas cortices coria spinas pilos
plumam pennas squamas uellera truncos etiā
arbores qз cortice interdum gemino a frigoribus et
calore tutata est Hominem tantum nudum
et in nuda humo natali die abiicit ad uagitum
statim et ploratum. nullumqз tot animalium
aliud ad lachrymas et hoc protinus uite principio

7. Ne feras quidem inter nos genita uincula ex- ibidem.
cipiunt et omnium membrorum nexus. at homo in-
feliciter natus iacet manibus pedibusqз deuinctis
flens animal ceteris imperaturum et a suppliciis
uitam auspicat unam tantum ob culpam qз na-
tum est heu dementiam ab his initijs existiman-
tium ad superbiam se genitos. prima roboris spes. pri-
mum temporis munus quadrupedi similem fa-
cit 8. Cetera uident sentire naturam suam alia
pernicitatem usurpare alia praepetes uolatus alia Plinij. ibidem
uires. Alia nare. hominem nihil scire sine doctri-
na non fari non ingredi. non uesci breuiterqз no
aliquid naturae sponte qз flere. itaqз multi exti-
tere qui non nasci optimum censerent, aut qз ocis-
sime aboleri. Uni animantium luctus datus est
uni luxuria. et quidem innumerabilibus modis
ac per singula membra uni ambitio, uni auari-
cia uni immensa uiuendi cupido. uni supersti-
tio uni sepulturae cura atqз etiam post se de futu-
ro nulli tamen uita fragilior nulli rerum cunctarum
libido maior nulli pauor confusior nulli rabies
acrior.

9. Cetera animantia in suo genere probe Plin. ibidem
degunt congregari uidemus. et stare contra dissimi-
lia leonum feritas inter se non dimicat serpentū
morsus non petit serpentes, nec maris quidem bel-
luae ac pisces nisi in aduersa genera saeuiunt at ho-
mini plurima ex homine sunt mala ~

10. Infructuosa interimit cespitem. necat plantas
exaurit terrae vires cultorem conficit dominum affi-
cit possidentem ac si excidere istam lucrum est
istam non habere commodum est. Sic homo utique qui
naturae donum munus animae rationis beneficium
excellentiam sensus sedulitatem mentis artis indus-
triam culturae bonum in steriles atque inopes actus
evertit occupat inergit ante usufructum. cultori
gratiam negat. unde sicut arbor de terra sic iste
de vita meret excidi.

Petr. Ravenna in illud. Arborem fici etc.

11. Omnis suo bono constat. vitis fertilitas commen-
dat vinum sapor. et velocitas cervum quam dorso for-
tia iumenta sint quaeris. In cane sagacitas prima est
si feras investigare debet. cursus si consequi au-
dacia si mordere et invadere. illud cuique opti-
mum esse debet cui nascitur. quo censetur. In homine
optima quidem est ratio. hac antecedit animalia
cetera deos sequitur. Ratio ergo perfecta proprium
hominis bonum est cetera illi cum animalibus
satis superque communia sunt. est fortis videlicet
et leones. formosus est. et pavones. velox est et
equi. corpus habet et arbores. habet impetum
ac motum voluntarium et bestiae et vermes. ha-
bet vocem. sed quanto clariorem canes. acutiorem
aquilae graviorem tauri. dulciorem et mobiliorem
Luscinae.

Senec. epist. 77 ad Lucill.

12. quod in homine proprium ratio haec recta
et consummata hominis felicitatem implevit.
ergo si omnis res cum bonum suum perfecerit lau-
dabilis est et finem suae naturae tetigit. haec ra-
tio perfecta virtus eademque honestum est. id itaque
unum bonum in homine est, quod hominis est. L

Sen. ibidem

13. Si quis omnia alia habeat valetudinem divi-
tias. imagines multas frequens atrium sed malus
ex confesso sit improbabis illum. Item si quis ni-
hil illorum habeat quae retuli. careat pecunia clien-
tium turba nobilitate avorum et proavorum serie si ex

Senec. ibidem

con-

confessio bonus sit probabis illum. ergo hoc unum bonum hominis quod qui habet in omnium malorum copia damnat ac reficit

14 quaequam conditio rerum eadem hominum est navis bona dicitur non quae pretiosis coloribus picta est nec cui argenteum aut aureum rostrum est nec cuius tutella ebore caelata est, neque fiscis atque opibus regijs pressa est. sed stabilis et firma et iuncturis aquam excludentibus spissa ad ferendum incursum maris solida. gubernaculo parens velox et non sentiens ventos. gladium bonum dices non cui deauratus est balteus. nec cuius vagina gemmis distinguitur sed cui ad secandum subtilis acies est. et mucro munimentum omne rupturus. regula non quam formosa sed quam recta sit quaeritur. eo quidem laudatur cui comparatur. quod illi proprium est. ergo in homine quoque nihil ad rem pertinet quantum aret quantum feneret, a quam multis salutetur. quam pretioso incumbat lecto quam perlucido poculo bibat. sed quam bonus sit. bonus autem est si ratio explicita et recta est et ad naturae suae voluntatem accommodata. haec vocatur virtus. haec est honestum et unicum hominis bonum. — Senec. ibidem

15. Quod autem sit vir bonus dicam vir bonus quod honeste se facturum putaverit faciet si ne pecunia, si laboriosum erit faciet etiamsi damnosum sit faciet etiamsi periculosum erit. Rursus quod turpe erit non faciet etiamsi pecuniam afferat etiamsi voluntatem, etiamsi potentiam ab honesto nulla re deterrebit. ad turpia nulla spe invitabit — Sen. ibidem

16 Sicut formosa pictura est cum nulla pars errat sic et formosus homo in quo nulla pars peccati foeda est. — Seneca ibi

./. ~~vide etiam in titulo Ascensio, Bonum, [illegible] mors natura Regimen voluntas~~

Ouid. lib. 1 Meta.	17 pronaq; cum spectent animalia cetera terram os homini sublime dedit, coelumq; tueri iussit, et erectos ad sydera tollere uultus.
Manilius lib. 4. Astronom.	18 erectus capitis, uictorq; ad sydera mittit sydereos oculos, propiusq; aspectat olympum inquiritq; iouem, nec sola fronte deorum contentus manet, et coelum scrutatur in aluo cognatumq; sequens corpus se quaerit in astris
Ouid. li. 4. fastor.	19 sed nos immitem credula turba sumus
Ausonius in. Bis pirenei sententijs	20 pernicies hominum quae maxima? solus homo alter
Ouid. li. 1. de remed. amo.	21 ut corpus redimas ferrum patieris et ignes arida nec sitiens ora lenabis aqua ut ualeas animo quicquam tolerare negabis? at pretium pars haec corpore maius habet.
Horat. li. 1. epis. ad. Lollium	22 nam cur quae laedunt oculos festinas demere: si quid est animum. differs curandi tempus in annum?
Ouid. li. 3. de tristib.	23 Hector erat tunc cum bello certabat, et idem tractus ab Aemonio non erat Hector equo
Ouid. li. 15. Meta.	24 editus in lucem iacuit iacuit sine uiribus infans. Mox quadrupes rituq; tulit sua membra ferarum
Cornelius Gallus.	25. O quam dura premit miseros conditio uitae nec mors humano subiacet arbitrio dulce mori miseris, sed mors optata recedit at cum tristis erit, praecipitata uenit
	26 vide etiam in tit.º affectio, Bonum, Miseria mors. natura. Regimen, Voluntas

1. Remotis obstaculis uanae opinionis sceleranda perspicient scelera nuda inspiciant fallacia tegmina et uanae laudes et gloriae auferant apparebunt miseriae peccatorum — Aug. lib. 3. de ciu. dei.

2. gloriam et honorem non debet sequi uirtus sed ipsa uirtutem. unde honores quos expetunt omnes cato petere non debuit. sed ciuitas ob eius uirtutes non petenti dare — Aug. ibi lib. 5.

3. Regnum gentium nationumque imperium penes reges erat. quos ad fastigium honoris non ambitio popularis. sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. — Aug. lib. 4 de ciu. Dei.

4. Vbi honor non est ibi contemptus est. ubi contemptus ibi frequens iniuria ibi et indignatio ubi indignatio ibi et quies nulla. ubi quies non est ibi mens a proposito saepe deficit. ubi autem per inquietudinem aliquid aufert ex studio minus fit ab eo quod tollit quod minus est perfectum dici non potest. ex hac supputatione illa sententia nascitur monachum in patria sua perfectum esse non posse perfectum autem esse nolle delinquere est — Hierō. in epist.

5. non est dignum ut inde exigas honorem unde refugis laborem — Hieron. ibidem

6. deiecisti eos dum alleuarentur. cum eleuat deiicit. qui honoribus proficit et moribus cadit. — Greg. in registro

7. Dum mali Praepositi suam contra ueritatem honorem exigunt ab omni rectitudine sequentium corda subuertunt — Greg. in moral.

8. Praedicatores boni et honorem propter elationem fugiunt et honorari tamen propter imitationem uolunt — Greg. ibi

9. differentia dignitatis facta est inter sanctos ut unus sit episcopus, alius minister contra machinationes caroris wegie. et peruersitas mundi. et operatio inimicis ho — Chrisost. super Mat

honores ut videant esse. sed revera non sunt nisi ministeria.

Chrysost. ibi 10. Quicunque desiderat primatum celestem sequatur humilitatem terrestrem. non enim qui maior fuit in honore ille maior. sed qui iustior ille maior

Chrysost. super matt. 11. Honoris magnitudo his qui non digni sunt in honore stimulus incipit esse penarum

ibidem 12. episcopus si debitum honorem non acceperit a presbitero aut presbiter si non acceperit a diacono aut diaconus a lectore irascitur et turbatur. si autem viderit episcopus presbiterum aut presbiter diaconum circa obsequium ecclesie non permanentem aut peccantem eundem, neque irascitur, neque curat quoniam omnes de suo honore solliciti sunt de honore autem dei nullus.

Beda 13. Christus ad sanandum filium reguli ire noluit ne divitias honorare videretur ad servum autem vadit ne servilem conditionem sprevisse putaretur. In his superbia nostra retunditur qui in hominibus non naturam qua ad imaginem dei facti sunt. sed divitias veneramur

glossa. eccli. 23 14. qui primatus sui auctoritatem perdit in despectionem et angustiam se mittit. qui autem locum suum sapienter custodit se ac suos ad profectum dirigit.

Hugo 15. quidam honores fugiunt ut honoribus obruuntur. subesse fugiunt ut possint preesse. sperentium gloria ut acquirant contemnunt. et mundum ut obtineant relinquunt

Hugo. 16. Parati filij hominum ad honores angelicis humeris formidandos. tamen virgula debet esse cuius domus innititur. nec vitulus. sed bos ad aratrum ponitur. 17. Dignum autem videtur ut qui est scientia preditus reddatur honore reverendus

Cassiod. lib 4 epist.

18. Abstrahunt nos a certo diuitiae honores potentia et cetera quae in opinione nostra cara sunt, pretio suo vilia nihil habent magnificum, quo mentes nostras in se trahant praeter hoc quod mirari illa consueuimus, non enim quae concupiscenda sunt laudant, sed concupiscunt quae laudata sunt. — Senec. epist. 82

19. quaecunque uident eminere rebus humanis quamuis pusilla sint et comparatione humillimorum difficiles ac arduos tramites habeant confragosa in fastigium dignitatis uia est. hac tamen scandere hunc uerticem libet cui fortuna se submisit, omnia quidem sub te quae pro excellentissimis habent aspice. et tunc uenies ad summa per planum — Senec epist. 85

20. Cum uelis ueram hominis aestimationem habere. et scire qualis sit nudum inspice. deponat patrimonium, deponat honores et alia fortunae commoda corpus ipsum exuat, animum intuere qualis quantus sit. alieno aut suo magnus. — Senec epist. 77

21. Homines candidatos bonos uiros dicimus quomodo obuios si nomen non occurrit dominos salutamus — Senec in epist.

22. Pecunia ex quo in honore esse coepit uerus honor cecidit — Senec in epist.

vide etiam in titulo. Acceptio ~~adulatio~~, ambitio Amicitia. ~~auaritia~~. creatio. Diuitiae/gloria homo. ~~matrimonium~~. praedicatio, praelatio. reuerentia. Sacerdos, Solemnitas. Solicitudo.

23 in pretio pretium nunc est, dat census honores
census amicitias, pauper ubique iacet — Ouid. lib. 1. fasto.

22 curia pauperibus clausa est, dat census honores
inde grauis iudex, inde seuerus eques. — idem. lib. 3. eleg.

Honestas tt. 9. 5

Ambr. lib. 2 de off. — 1 Tantus splendor honestatis est ut vitam beatam efficiat tranquillitas conscientiae et securitas innocentiae

Tullius 3 de officijs — 2 nihil turpe faciendum bono viro etiamsi ex omni parte lateat etiamsi omnes deos hominesque celare possimus. nihil tamen in nobis avare nihil iniuste. nihil libidinose nihil incontinenter esse faciendum sapientis enim est proprium nihil facere quod poenitere possit. nihil inuiste sed splendide constanter. graviter. honeste omnia

Senec. in epist. — 3. ita vive ut nihil tibi committas nisi quod etiam inimicis tuis committere tuto posses

Senec. epist. 20 — 4. melius probas honesta quam sequaris vides ubi posita sit foelicitas. sed ad illam pervenire non audes

Vide etiam in titulo clericus. conscientia conversatio. dignitas. doctrina. lascivia. modestia temperantia

Hospitalitas. tº 6

1. Disce Christiane sine discretione exhibere hospitalitatem, ne forte cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris ipse sit deus — Aug. contra her. res. 5.

2. obsecutus loth angelis peregrinis consuetudine hospitalitatis liberatus a periculo ciuitatis et temporale euasit incendium. et æternum consecutus est premium — ibidem.

3. Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia ut ne potum quidem aque frigidæ a premijs remunerationis immunis sit. vides quod Abraham deum recepit hospitio dum hospites quærit. uides quod loth angelos recepit. unde scis et tu an cum hominem recipis recipias Christum. licet in hospite Christus sit quod Christus in paupere est sicut ipse ait hospes fui etc — Ambr de offic.

4. Socrates cum hospites suos satis tenui cena susciperet et amicus eius ei improperaret respondit si boni viri sunt equanimiter ferent. si mali non curabunt. si res tua tibi non sufficit tu parcendo fac ut rei sufficias tuæ — Seneca

Impius est, quam nõ admittit hospes.
Viuit ex rapto, nõ hospes ab hospite tutus. — Ouid. lib. 5. de trist. idem. lib. 1. Meta.

vide etiam intº sapientia Christiana.

Hn.

Humilitas

1. Discite a me non mundum fabricare non cuncta visibilia et invisibilia creare, non in ipso mundo miracula facere et mortuos suscitare sed q(uonia)m mitis sum et humilis corde. cogitas mag(nam) n(on) construere fabricam celsitudinis de funda mento prius cogita humilitatis. — Aug. de verb. do.

2. omnes delectat celsitudo sed humilitas gra dus est. quid tendis pedem ultra te cadere vis, n(on) ascendere. a gradu incipe et ascendisti. — ibidem

3. o medicinam omnibus consulentem omnia tumentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem. omnia superflua resecantem om nia depravata corrigentem que superbia sa nari potest si humilitate filij dei non sanatur que avaritia sanari potest si paupertate filij dei non sanat que iracundia sanari potest si patien tia filij dei non sanat. — ibidem

4. Non aliam tibi ad intuendam et capescen dam veritatis viam invenias, q(uam) que monstrata est ab illo qui gressuum n(ost)roru(m) tanq(uam) deus vi dit infirmitatem ea autem prima est humili tas. et quoties interrogares secunda humilitas et tertia humilitas. et quoties hoc interrogares dicerem alludens dicto cuiusdam petentis a quodam Philosopho. quid esset melius in Re thorica? Respondit. Prima eloquentia. secun da eloquentia tertia eloquentia. et sic ecc.ᵒ — Aug. in epist. ad Dioscorum

5. excelsa est patria humilis est via. ergo qui que rit patriam quid recusat viam — Aug. sup. Ioan.

6. qui paupertate contentus est non est contentus in iuria. et qui potest ferre verberum penas exa gitat verbo contumelie. et qui potest administra tiones contemnere dolet sibi aliquem honorificen — Ambr. in Lucam lib. 7.

tia

tia esse prelatum grande est in hominibus te
nere humilitatis mensuram.

ibidem — 7. Nihil excelsius humilitate que quasi se
per superior nescit extolli. quia nemo id affectat
quod infra se iudicat.

Ambros. in quodam serm. — 8. Decemus nostre christianitatis sinmagisteri
ut amantibus uicissitudinem. cedentibus patien
tiam rependamus. qui ergo fuerit patientior ad
iniuriam. is potentior constituet in regno.

Hiero. ad celantiam — 9. Aliud enim est virtutem habere. aliud uir
tutis similitudinem. multo illa deformior est su
perbia. que sub quibusdam humilitatis signis
latet. nescio enim quo modo turpia sunt vitia
cum virtutum specie celant.

Greg. lib. 27 mor. — 10. quia origo virtutis humilitas est. illa nimi
rum virtus ueraciter pullulat que in radice pro
pria. idest in humilitate perdurat. a qua nimi
rum si abscinditur arescit. quia uiuificantem immi
nus humorem caritatis perdit.

Greg. hom. 6 — 11. qui sine humilitate virtutes congregat qua
si pulverem in ventum portat.

Greg. super cant. — 12. ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. ali
ter olet flos vine. quia magna est uirtus eius. et opi
terolet flos vue. quia magna est uirtus eius. et opi
nio predicationum que inebriat mentes audienti
um. aliter flos oliue quia suaue est opus mise
ricordie. que refouet et lucet. aliter flos rose
quia myrrha est flagrans que rutilat et redolet
et cruore martyrium. Aliter flos lilij quia candida
nita carnis de incorruptione Virginitatis. ali
ter flos viole quia Virtus humilium. qui ultima lo
co tenentes se a terra in altum non subleuant
et celestis regni purpuram in mente seruant
Aliter redolet spica cum ad maturitatem perduci
tur quia bonorum operum perfectio societatem eorum

qui

qui esuriunt iustitiam preparat ~~~

13. Humilitas vera est qua quis de se parua estimat et bona alterius sine inuidia et liuore commendat. — Gregorius

14 describit Iob tentatus sed non tentatione prostratus. Ut et maiorem virtus spem nostram sustineat. et maiorum casus ad cautelam humilitatis accingat. quatenus dum illa gaudentes subleuant, ista metuentes premant. — Greg. in homil

15. Humilitas est virtus qua homo verissima sui cognitione sibimetipsi vilescit. — Bern. de dui de cim grad humil

16. gloriosa res humilitas qua ipsa etiam superbia palliari appetit ne vilescat — ibidem.

17. Solus quinuere humilis est parcit animę suę qui ne putet quod non est semper quantum in se est uult nescire quod est. — ibidem

18. oportet humiliter sentire de se intentem ad altiora. ne dum supra se attollitur cadat a se. nisi in se firmiter per ueram humilitatem fuerit solidatus. quia nisi humilitatis merito maxima nimme obtinerent. — Bern. sup cant

19 Cum te humiliatum uideris habeto illud signum in bonum omnino argumentum gratię propinquantis. Alij cum ratione humiliantur alij patienter, Alij libenter. Primi rei sunt. sequentes innoxij ultimi iusti. — ibidem

20 Rara auis in terris aut sanctitatem non perdere aut humilitatem sanctimonia non excludi. et ideo beata quę utramque retinuit. — Bern. super cant serm. 45.

21. Primatus enim fugientem desiderat desiderantem se horret. — Chrisost hom. 3 in matth.

22. Humilitas est ex intuitu proprię conditionis uoluntaria mentis inclinatio. — Hug

23. Blanda est et officiosa semper humilitas in ami

miciciis grata in contumeliis secura non ex[illegible]
prosperis non mutat ad uerses non extorquet sermonem non requirit uoce adulantium nisi quam se non laudatorum indignum.

Valens epus in quodam serm.

24 Tria sunt que radicatam nutriunt humilitatem scilicet assiduitas subiectionis. consideratio proprie fragilitatis. et consideratio rei melioris

Basilius in exa meri

25 erubescant elati ubi credunt locum habere superbiam cum celum et terram ab humilitate uideant occupatam.

Cassiod. super illud psal. et humiles spiritu

26 magna saepe te reuint, sum macaduisti bito

Claud. de sepulchro speciosis

Vide etiam in tit.o Confessio Conscientia Consideratio, exemplum, honor, iustitia, in[illegible] laus Maria, Modestia. Paupertas periculum predicatio, prelatio, sapientia, superbia. voluntas

~~Vide etiam in tit.o conuersatio~~

1. cap. 9

Iactantia tt°. L

1 Animaduertendum est non solum rerum corporearum nitore atque pompa, sed etiam in ipsis rebus spiritualibus esse posse iactantiam. et eo periculosiorem quo sub specie seruitutis dei decipit. Aug de serm. domini in monte

2 Noli te iactare quod quis fecisse cum feceris et plerumque cum ita fecisti. Chrisost in matt

3 Nihil est quod magis diminuat laudis preconium quam suos continuo iactare successus. et singulis diebus anni uendere diem unum legitur de mario quod cum plurima fecisset egregie unius iactatione gloriam famam perdidit, et quae sibi ipse sumpsit adscribere quod ex ore alieno captare debuerat publice commendationis uota demeruit. Valer max lib 2

Vide etiam in tt°. eo fide ratio. eleemosyna gloria uana, mors et natus, sapientia, superbia.,

Aug. serm. de ieiunio

1. Ieiunium purgat mentem subleuat sensum carnem spiritui subiicit cor facit contritum et humiliatum, concupiscentie nebulas dispergit libidinum ardores extinguit. castitatis uero lumē accendit.

ibidem

2 Qui constitutum numerum manducandi uno die preterit non ut unius diei uiolator accusatur sed ut totius quadragesime transgressor arguitur.

Ambr. de Helia et ieiunio

3 Ieiunium mors culpe excidium delictorum remedium salutis radix gratie fundamentum est castitatis. hoc gradu ad deum citius peruenitur hoc gradu antequam currum Helias ascendit.

Ambr. de off.

4 Ieiunij labor compensat mentis placiditate leuat usu sustentat ocio. aut fallit neg[illegible]

Hiero. super marcum

5. Non sanat oculum quod calcaneo adhibetur ieiunio passiones corporis. oratione pestes sanande sunt mentis.

Greg in pastor

6 Non deo sed sibi ieiunat qui que uentri ad tempus subtrahit non inopibus tribuit. sed uentri postmodum offerenda custodit

Greg in homil

7 Illud ieiunium deus approbat ut hoc quod tibi subtrahis alteri largiaris. ut unde tua caro affligitur inde egentis proximi caro reparetur

8. Si sola gula peccauit sola ieiunet et sufficit. si uero peccauerunt et membra cetera cur non ieiunent et ipsa. ieiunet igitur oculus a curiosis aspectibus et omni petulantia ut bene humiliatus coerceat in poenitentia, qui male libere uagabatur in culpa. ieiunet auris nequiter pruriens a fabulis et rumoribus. et quecunque ociosa sunt et ad salutem minime pertinentia. ieiunet lingua in detractione et murmuratione ab inutilibus et uarijs atque scurrilibus uerbis. Interdum quoque ob grauitatem silentij ab

ab ipsis que uideri poterant necessaria ieiunent
manus ab ociositissimis et ab operibus omnibus- Bern. serm. 38
quecunque non sunt imperata. sed et multo magis
et anima ipsa ieiunet a vitijs. et a propria volun
tate sua. etenim sine ieiunio hoc cetera reproba
tur. sicut scriptum est quia in diebus ieiuniorum ues
trorum voluntates vestre inueniuntur.

9. Quid est condonari commissa nisi ieiunio breui ibidem
ieiunia redimi sempiterna? gehennam enim me
ruimus ubi nullus unquam cibus est nulla consola
tio. nullus terminus. ubi guttam aque diues postu
lat et accipere non meretur.

10. Ieiunium orationem deuotionem et fiduci ibidem
am donat. oratio uirtutem impetrat ieiunandi. et
ieiunium meret gratiam orandi. ieiunium ora
tionem roborat, oratio sanctificat ieiunium et
representat domino

11. Oratio iusti ut ait scriptura penetrat coelos- ibidem
Sint ergo ieiunio nostro ut facile coelos penetret
ale due orationes scilicet atque iustitie. nonne tu ma
gnum si ieiunat cum Christo qui sessurus est ad mē
sam patris cum Christo.

12. qui peccat et ieiunat non ad gloriam dei ieiu Chrysost. in Matt
nat, nec se humiliat. sed sue substantie parcit.

13 Non in sola abstinentia cibi stat nostri summa ie
iunij aut fructus. Se corpori esca subtrahitur nisi mēs ibidem
ab iniquitate reuocetur et ab obtrectationibus lingua
cohibeatur

14 tale ieiunium sine eleemosyna est quale sine Cessarius in ad
oleo lucerna. monit. secunda

15 Ieiunijs sic est adhibenda temperies ut corpus Fulgentius ad
nostrum nec saturitas exciteur, nec inedia inmode Prob.
rata debilitet.

16 ieiunium Christiani egentis debet esse refectio

ie

Ieiunium pacem debet nutrire non iurgia. quale illud est autem quod non vesceris carnibus et de ore tuo omni esca sordidius egreditur maledictum quale est illud quod sanctificat venter ieiunio et polluit lingua mendacio.

Maxi. in natali Domini

17 Pulchre Abbas Macharius cuidam percontanti cur fame ab hora tertia pulsaretur. qui in coenobio hebdomadis integris refectionem saepe contemnens non sensisset esuriem. Respondit quod hic nullus est ieiunij tui testis. qui te suis laudibus nutriat aut sustentet. ibi autem digitus hominum et xenodochie refectio saginabat.

in collatione Serapionis.

18 Ieiunium scimus esse dei arcem Christi castrum murum spiritus sancti. vexillum fidei. castitatis signum. sanctitatis trophaeum.

Petr. Rav. in quodam serm.

19. Ieiunium quamvis auferat vitiorum nutrimenta carnis amputet passiones. criminum causas propellat tamen sine misericordiae unguento sine pietatis rivo, sine eleemosynae sumptu perfectam salutem mentibus non reponit. Ieiunium sanat vulnera peccatorum. sed cicatrices vulnerum sine misericordia non emendat.

Petr. Rav. ibidem

Vide etiam in titulo Abstinentia. caro. discretio. oratio. satisfactio. Christus. servitium.

ignorantia tit. 3

1. melius est nescire quam errare. melior est fidelis ignorantia quam temeraria scientia. — August.

2. Pessimę matris ignorantię pessimę item duę filię sunt. scilicet falsitas et dubietas. illa miserior ista miserabilior. illa perniciosior ista molestior. — August

3. non parum est scire quod nescias frustra sibi de ignorantia uel infirmitate blandiuntur qui ut liberius peccent libenter ignorant uel infirmantur — Bern. de 12 gradibus humil.

4. Hebetudo mentis est acutę mentis obtusio carnalis intemperantię crassis sensibus indulta. — Hugo.

5. tolerabilius est poena viuere non posse quam nescire — Senec. in prov.

6. non est leuius omnino nescire quod liceat quam facere aliquid quod scias non licere — Senec. ibidem

7. prętextę ueniam dabit ignorantia culpę. — Ouid. Heroid. epist

8. descriptas seruare uices operumque colores
cur ego si nequeo ignoroque poeta salutor?
cur nescire pudens praue quam discere malo? — Horat. in arte Poetica

1 Non liberaret humanum genus nisi sermo dei dignaret esse humanus. nam et ille homo dicit esse humanus qui se exhibet hominem. si ergo humanus dicitur qui in domo sua suscipit hominem. quanto humanius est qui in seipso suscipit hominem. — Aug. de verbis Apostoli

2. si ergo homo non perijsset filius hominis non venisset — ibidem

3. O iudee citharam respice ut musicum melos sonis dulcibus reddat. tria pariter adesse videntur ars manus chorda. et tamen unus sonus auditur ars dictat. manus tangit. chorda resonat. tria pariter operant sed sola chorda resonat. nec ars nec manus sonum reddunt. sed cum corda pariter operant. sic nec pater nec spiritus sanctus susceperunt carnem. et tamen cum filio pariter operant. sola chorda excutit sonum. carnem solus filius accepit operatio tribus constat. sed quomodo pertinet ad solam chordam soni redditio. sic pertinet ad solum Christum humanę carnis susceptio. — Aug. de incarn Domini contra Iud.

4 Dicat mihi Iudeus incredulus quemadmodum arida virga fronduit. et floruit. et nuces protulit. et ego dicam illi. quomodo virgo concepit et peperit. sed profecto nec Iudeus virgę poterit explicare conceptum. neque ego virginis partum — ibidem

5. formam viri assumendo et de femina nascendo utrumque sexum hoc modo honorandum indicauit. — Aug.º Faust.

6 si ratio queritur non erit mirabile. si exemplum poscitur non erit singulare. demus deum aliquid posse quod nos fateamur intelligere non posse in talibus rebus tota ratio facti est potentia facientis — Aug. in 2 epist ad Volusianum

7. vultis eius saltus agnoscere: de coelo venit in uterum de utero venit in presepium, de presepio venit in crucem — Greg. hom. 39 sup cant. 2

cem. de cruce venit in sepulchrum de sepulchro redijt in coelum

8. Si Primus homo non delinqueret secundus ad passionum opprobria minime venisset — Greg. lib. 3. mor.

9. Tria opera tres mixturas fecit omnipotens illa maiestas in assumptione nostre carnis ita mirabiliter singularia et singulariter mirabilia, ut talia nec facta sint, nec facienda super terram. coniuncta quippe sunt adinuicem deus et homo. mater et virgo. fides et cor humanum. Verbum enim anima et caro in unam conuenere personam et hec tria unum et hoc unum tria sunt. nec in confusione substantie sed in unitate persone. Hec est prima et superexcellens mixtura. secunda est virgo et mater utique et admirabilis et singularis. a seculo secum non est auditum q, virgo esset que peperit. et mater esset que virgo permansit. Tertia est fides et cor humanum. et hec quidem inferior. sed non minus forsitam fortis. mirum enim quomodo cor humanum his duobus fidem accomodauit. quomodo credi potuit q, deus homo esset, q, virgo fuerit que peperisset. Sicut ferrum et testa iungi non possunt sic hec duo nequeunt commisceri si non misceat glutinum spiritus scilicet dei. et hec quidem mixtura excellens. secunda excellentior. sed tertia excellentissima — Bern. serm. 10

10. Aduerte homo qui limus est non sis superbus et qui deo unitus es non sis ingratus — Bern. serm. 22

11. venit medicus ad egrotos Redemptor ad uenditos ad errantes uia ad mortuos vita — Bern. in serm

12. Nemo hominum nouit nec noscere potest ad plenum, quid boni ad gratiam quid congruentie ad sapientiam, quid decoris ad gloriam, quid comodi ad salutem penes se ipsam contineat huius venerandi mysterii scilicet humane redemptionis inscrutabilis altitudo. — Bern. in quadam epist.

Leo Papa in serm 13. Nostris remedijs congruebat ut unus atque idem dei et hominum mediator mori posset ex uno. et resurgere posset ex altero.

ibidem 14. Incarnatio hoc faciendo contulit quod facta et sacramentum salutis humanae in nulla unquam antiquitate cessauit. quod praedicauerunt Apostoli hoc praedixerunt prophetae. nec sero est impletum quod semper est creditum. nec minus adepti sunt qui in illud crediderunt promissum quam qui susceperunt donatum.

Aug. lib. de sacram. 15. Nulla causa veniendi fuit. nisi peccatores saluos facere. tolle morbos tolle uulnera et nulla est causa medicinae

vide etiam titulo Aduentus. amor ascensio. humilitas. Maria. necessitas.

Infernus. tit. 5

Aug. de gen. lib. 8 1 melius est dubitare de occultis quam litigare de incertis. illum quippe diuitem in ardore poenarum et illum pauperem in refrigerio gaudiorum intelligendos esse non dubito. sed quomodo intelligenda sit illa flamma inferni ille sinus Abrahae. illa diuitis lingua. ille digitus pauperis. illa sitis tormenti illa stilla refrigerij uix fortasse a mansuete quaerentibus contentiose autem errantibus nunquam inueni-

2. In inferno erit frigus intolerabile ignis inextinguibilis vermis immortalis, foetor intolerabilis palpabiles tenebrae, flagella caedentium horrida visio daemonum, confusio peccatorum desperatio omnium bonorum. erit enim miseris mors sine morte. defectus sine defectu quia ibi mors semper incipit. et deficere nescit. — Greg. mat. 8. super illud eiicietur in tenebras exter.

3. Ibi clamabit Pilosus ad Pilosum unus ad alium. daemon ad daemonem percute, dilacera interfice velociter spolia detrahe cito praedare infernas et ebullientibus impone lebetibus. — Bern. in quodam serm.

4. Prius benedicti vocabuntur in regnum quam maledicti in caminum ignis detrudantur aeterni. quo videlicet acrius doleant videntes quid amisserint. et iusti videbunt et laetabunt considerantes quid evaserunt. — ibidem

5. ibi erit fletus et stridor dentium fletus quidem ob ignem qui non extinguitur. Stridor ob vermem qui non moritur plane fletus ex dolore Stridor ex furore — Bern. in serm

6 Infernus latus est sine mensura profundissimus sine fundo. plenus ardore incomparabili plenus foetore intolerabili. plenus dolore innumerabili ibi miseria, ibi tenebrae. ibi ordo nullus. ibi horror aeternus ibi nulla spes boni nulla desperatio mali. — Hugo lib. 4 de aia.

vide etiam in titulo Avaritia. mors. Poena.

Infirmitas tit.us 6

Aug. de opere monacho[rum]

1. Qui ueram ostendit corporis infirmitatem benigne tractandus est. qui autem falsam pretendit et conuinci non potest deo dimittendus est.

Hiero. in quadam epist.

2 corporis debilitas nimia etiam uires anime frangit. mentisque ingenium marcescere facit, quodquid cum modo et temperamento fit salutare est

Hugo lib. 2 de anima

3. quosdam presciens deus multa peccare posse flagellat eos infirmitate corporis ne peccent ut eis utilius sit frangi languoribus ad salutem quam remanere incolumes ad damnationem

Petr. Rau. in quadam epist

4. Quidam pro libitu suo uiuunt et semper sunt uegeti quidam a regulis Hyppocratis non deuiant et assidue sunt infirmi

Senec epist 72

5. In omni morbo tria grauia sunt metus mortis, dolor corporis intermissio uoluptatis

ibidem

6. morieris non quia egrotas sed quia uiuis cum conualueris non mortem sed ualetudinem effugies

Senec epist 2

7. nihil eque sanitatem impedit sicut remediorum crebra mutatio, non conualescit planta que sepe transfertur. nihil magis egris prodest quam ab eo curari a quo uoluerint

Senec in epist

8 Bona ualetudo iocundior est eis qui de graui morbo curati sunt quam qui numquam egro corpore fuerunt

Senec in prost

9 bene dormit qui non sentit quam male dormit.

~~uide etiam titulo caro. consideratio. dolor. gaudium gratia gula medicina sanitas senectus~~

Ouid. lib. 3. de trist.

10 et nunquam querulis causa doloris abest.

ibidem. li. 4.

11 nam neque sunt uires, nec qui color esse solebat
Vix habeo tenuem, que tegat ossa, cutem,

Vide etiam tit.° caro. consideratio dolor gaudium gratia, gula, medicina sanitas senectus

Inimicitia tit. 7

1 Ea eleemosina nihil est maius quam quae ex corde dimittimus quod in nos quisque peccavit minus igitur bonum est erga eum esse benevolum qui tibi nihil fecit mali: illud multo grandius et magnificentissimae bonitatis est, ut tuum quoque inimicum diligas. et qui tibi malum vult et si potest facit tu semper ei bonum velis faciasque quod possis. — Aug. in enchirid.

2. Virtus est coram hominibus tolerare inimicos. sed — Greg. in Pastor.

vir

Virtus coram Deo diligere quia hoc deus solum sa
crificium accipit quod ante oculos eius in alta
ri boni operis charitatis flama incendit ~

3. Inimicus etenim dei perfecto odio odisse est

Greg. ibidem — et quod facti sunt diligere et quod faciunt incre
pare, mores pravorum premere vite prodesse

Greg. in mor — 4 Humana mens omnem quem inimicum
tolerat etiam iniquum et impium putat ~

5 Gravissimum inimicitie genus esse corde ad

Cassiod. in ps. 54 — versarios et lingua simulare devotos ~

6 Nulla pestis efficacior ad nocendum quam familia

Boet. 3. de consol — ris inimicus

7 Quid est homini inimicissimum? Alter homo

Senec. lib. 1. de mor. — Inimicicias tarde suscipe amicicias moderate ex
erce

8 Cum inimico nemo in gratiam cito redit De

Senec in prov — inimico ne dixeris male, sed cogites gravior est
inimicus qui latet in pectore gravius malum est
omne quod sub aspectu latet Inimicum ulcisci
vitam est accipere alteram Inimicum quamvis
humilem docti est metuere Inimicum cum retines
extra incitas quidam occiderunt quosdam inimi
cos non quia habebant sed quia metuebant .

Senec in prov — 9 Nulle sunt occultiores insidie quam hee que latent
in simulatione officii, aut in aliquo celsitudinis
nomine Nam eum qui palam est adversarius
facile cavendo vitare posses Troianos ideo fefel
lit equus quia formam misericordie mentitus est

ibidem — 10 Sumere vindictam ex inimico perdidisti si te
inimicum senserit gravius adversarium securi
tate decipies, nocere nescit qui se velle nocere pro
diderit / ~~vide etiam in titulo Adulatio amicicia
dilectio divitie. mirabile ... oratio venia.~~

inimicitia

LL Pax erit hęc nobis, donec mihi vita manebit
cum pecore infirmo quę solet esse lupis — Ouid. in. ibin.
L2 Sed licet arma feras et vulnera sęua mineris
nō tamē efficies vt timeare mihi — idem. 2 de Pōto.

Videatur etiam intitulatio adulatio, amicitia, dilectio, diuitię. mirabile, odium, oratio, uenia,

Ingenium tt.[us] 2.

Ambr. matt 25. — 1. Abscondere talentum in terra est acceptum ingenium in terrenis actib[us] implicare et non lucrum spirituale acquirere.

Greg. prost. 30 — 2 semper in robusto et vegeto corpore animus mollior iacet atque tepidum cor et rursum in corpore debili ac infirmo fortior viget et promptior spiritus.

Sen. epist. 77 — 3. Potest ingenium fortissimum ac beatissimum sub qualibet cute latere. potest ex deformi humili que corpore quo formosus ac magnus animus ex ita non enim deformitate corporis foedatur animus sed pulchritudine animi corpus ornatur

Sen. de tranquill. animi — 4 nullum ingenium potest esse magnum ante quam habeat aliquid ad mixtum de furia

Petr. Rauenn. in quadam epist. — 5. non semper ingenij uena respondet ad uotum et quandoque dicta laudabiliora casu scribenti se offerunt quae per studij uehementiam et indaginem laboriosae meditationis inueniri non possunt

Mar. lib. 2. epig. — 6 Aurum et opes, et rura frequens donauit amicus qui uelit ingenio cedere, rarus erit

Ouid. lib. 5. de trist. — 7 adde quod ingenium longa rubigine laesum torpet, et est multo quam fuit ante minus. fertilis assiduo si non renouetur aratro. nil nisi cum spinis gramen habebit ager

Horat. Saty. 2. li. 2. — 8 ingenium res. Aduersae nudare solent, celare secundae.

~~Martia. li. 5. epigr.~~ — ~~de ingratitudine~~ ~~112~~ 9 Quae pe salutatus, nunquam prior ~~ipse salutas~~ sic erit aeternum Pontiliane vale.

iuue. saty. 7 — 10 Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo

Ouid. epist. 12. ~~Heroid.~~ — 11 est aliqua ingrato meritum exprobare uoluptas hac fruar, haec de te gaudia sola feram

~~Ingratitudo~~ ingratitudo tt.us 9

1. Sicut boni per contumelias meliores existunt — Greg. in mor.
ita semper reprobi de beneficio peiores fiunt

2. Ingratitudo inimica est animae exinanitio
meritorum. virtutum dispersio beneficiorum perditio — Bern. sup. cant
uentus urens siccans fontem pietatis rorem mi
sericordiae fluenta gratiae. — Bern serm. 52

3 nihil ita displicet deo praesertim in filijs gra
tiae sicut ingratitudo.

4 est superbia et delictum maximum uti datis — Bern de diligen
tanquam innatis et in acceptis beneficijs gloriam — do deo
usurpare beneficij — Chrisost in matt

5. quanto maiora beneficia sunt hominibus cons
tituta tanto grauiora peccantibus iudicia

6. nihil est quod a deo provocet indignationem — Petr. Rau. in qua
altissimi sicut ingratitudo. ipsa est malorum prouo — dam epist.
catio beneficiorum exinanitio meritorum extermina
tio

7 est enim benignissimi ut arbitror et pleni — Plinius in prolo
ingenui pudoris fateri per quos profeceris obnoxij — go de nat. hist
profecto animi et infelicis ingenij deprehendi in fur
to malle quam mutuum reddere cum praesertim fiat
ex usura sors.

8. Gratiarum actio est pro gratia suscepti mune — Tullius de offic
ris non ficta munerantis laudatio — Hugo

9 Gratias deo agere est totum deo et nihil homi
ni attribuere — Sen. epist 48

10. quidam quo plus debent magis oderunt Leue aes
alienum debitorem grauem facit inimicum — ibidem

11. quaereris incidisse te in hominem ingratum
si hoc periculum uitare uolueris non dabis be — ibidem
neficia ita ne apud alium pereant et apud te
peribunt

12 Ingrati esse timemus non aliena causa sed nos — ibidem
tra uenenum quod serpentes in alienam perniciē
pro

proferunt sine sua continent. non ita vitium ingratitudinis continet. torquet se ingratus et macerat. odit quae accepta, quae redditurus est. et extenuat injurias vero dilatat, atque auget —

ibidem 13. quid autem est miserius cui beneficia excidunt herent injuriae —

14. queris quid sit quod oblivionem nobis acceptorum faciat? cupiditas accipiendorum cogitamus non

ibidem quod impetratum, sed quod petendum sit. nescimus estimare res de quibus non cum fama sed cum rerum natura deliberandum est.

15. eo productus est furor ut periculosissima res sit beneficia in aliquem magna conferre. nam

ibidem quia putat turpe non reddere non vult esse cui reddat. habe quod accepisti. non repeto non exigo profuisse totum est —

~~16 vide etiam in titulo Beneficentia. Co passio gratitudo liberalitas. malitia~~

Mart. li. 5 – 16 Saepe salutatus, nunquam prior ipse salutas

epigram sic eris aeternum Pontiliane vale.

iuvenal saty. 7 17 scire volunt omnes, mercedem solvere nemo

Ouid. epist. 12 18 est aliqua ingrato meritum exprobare voluptas

Heroid. hanc fruar, haec de te gaudia sola feram —

Vide etiam in titulo Beneficentia. co passio gratitudo. liberalitas, malitia —

Iniuria tt. 10

1. Non in dei iniuria benegni sumus et in nostris contumelijs exercemus odia. — Hieron. in epist. ad Cyprian.

2. meam iniuriam patienter sustinus impietatem contra deum ferre non potuj. — Greg. lib. 30. mor.

3. tunc illata vita bene toleramus cum ex secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus leue quippe uidebitur quod iniuria percutimur. dum malo nostra conspicimus quod peius est quod commeruerimus. sicque fit ut contumelijs gratia magis sed ira debeat. quarum interueniente deo iudice poena grauior declinari posse creditur. — ibidem

4. Gloriosius est iniuriam tacendo fugere sed respondendo superare. et si seruus contumeliam dicat iustus taceat. et si infirmus iniuriam faciat, iustus sufferat. et si pauper criminet iustus non respondeat. — ibidem

5. Quare ergo non erubescit peccatis non parcere qui deo uel proximo saepe se recolit parcenda peccasse. — Greg. in mor. lib. 5.

6. In propijs iniurijs patientem esse laudabile est iniurias autem dei dissimulare impium est. — Chrisost. in matth.

7. Si vindicare uis sile et funestam ei dedisti plagam. — Chrisost. ibidem

8. Iniuria est verbo uel facto contra legem iniuste agere. exprobare est in faciem male dicere. — Isidor. in synonij

9. Grauissimum genus iniurie est usque ad pedem contumelie peruenire. — Chrisost. in illud psal. conculcauerunt.

10. Vindicatio est per quam uis aut iniuria et omnino quodquod obscurum aut ignominiosum est defendendo aut ulciscendo propulsatur. — ibidem

11. turpe est maxime homini virtuoso refricare iniurias. et odiorum sopitas cineres denuo suscitare. — Tullius de amic.

12. memoria beneficiorum fragilis iniuriarum tenax. — Sen. in prov.

13. Iniuria iniuste irrogata eius infamia est qui fecit. — Sen. in prov. philosophorum

14. Viri boni est scire pati. nec facere iniuriam. — ibidem

15

15 Iniuriam convenire cum patientia difficile est

ibidem — 16. Duplicat dolorem sustinentis indignitas inferentis. intolerabileque fit malum cuius auctorem turpe sit confiteri. solatium enim mali est dignitas aduersantis. Duplicat dolor cum ab eo a quo non meruerit venit. quanto magis iniuria est affector quanto proximus est qui facit. si aliena temere protuleris vitia tua intempestive audies crimina

ibidem — 17. Iniuriam irrogatam ait eius esse insaniam qui fecit discedens a maledicente sibi ait ut tu linguae tuae sic ego mearum aurium sum dominus

18. contumeliam nec fortis nec ingenuus pati potest. grave crimen etiam leniter cum est dictum nocet. Heu quam miserum est ab illo laedi de quo non possumus credi. iniuriarum remedium est obliuio

Sen. in prov. — in calamitoso risus etiam iniuria est. multum minatur qui unum facit iniuriam.

Ouid. li. 3. de arte amandi — 19 quaelibet extinctos iniuria suscitat ignes

~~Ouid. 4 fast.~~ — ~~20 conscia mens recti famae mendacia ridet. sed nos in vitium credula turba sumus~~

Vide etiam tit.º Humilitas, ira, miseria, Iustitia, venia,

Innocentia tit. LL

1. Illa est vera innocentia quae nec inimico nocet — Aug. sup. psalm

2. Vera Innocentia est ubi integritas est sine peccato venditio est sine debito flagellum sine merito — Aug. in ps. 38

3. Sicut parvulus non perseverat in iracundia non laesus meminit, non videns pulchram mulierem delectatur, non aliud cogitat aliud loquitur sic et nos nisi talem habuerimus innocentiam et animi puritatem regna coelorum non poterimus intrare. — Hier. sup. illud matt. quicunque humiliaverit se sicut parvulus

4. Innocens inter ipsa tormenta fruitur innocentiae bono. et inter malignantes quum de poena metuit de innocentia gloriatur. — Hier. ad Demetriad

5. immediocris est titulus Virtutis inter pravos bene vivere et inter malignantes innocentiae retinere candorem et morum lenitatem. — Bern. in cant

6. Gaude de innocentia et exulta gaudendo quam per ubique illaesa est ubique secura. si tentaris proficis si humiliaris erigeris. si pugnas vincis si occideris coronaris. tu in servitute libera es. in periculo tuta in custodia laeta. tibi omnis reatus adversitur tibi universa malicia subiugatur te potentes honorant suscipiunt principes, magnates exquirunt et illi nonnunquam te desiderant qui impugnant tibi boni parent mali invident zelantque mulieres inimici succumbunt. nec unquam poteris victrix non esse etiamsi iudex iustus defuerit. — Chrisostomus

7. Puritas innocentiae conservata fons est et origo omnis scientiae et virtutis. — Hugo

8. Innocentia est puritas animae omnem iniuriae illationem abhorrens. — Tul. de off.

9. triumphus innocentiae est non peccare ubi liceat in quem plus potes peccare desine. — Seneca in proverb.

10. In malis sperare bonum nisi innocens nemo solet / ~~vide etiam in titulo~~ conscientia. ~~conversatio~~ ~~Honestas~~ ~~Solicitudo~~ — ibidem

in nocentia

ouid. lig. fasti. LL Conscia mens recti famæ mendacia ridet
sed nos in vitium credula turba sumus.
Vide etiam in titt° conscientia conversatio honestas
solicitudo.

1725 -

Instabilitas tt.us 12

1 tria sunt que uagam mentem stabilem fa ciunt. vigiliae meditatio et oratio. quarum assiduitas et iugis intentio confert animae sta bilem firmitatem. — Ioan. cassiod.

2. Stabilitas est mentem fixam obtinere nullo locorum uel temporum uarietate in diuersa iactare. — Hugo.

3. Vir est qui contra biformes fortunae euentus uniformi mentis constantia militat praemunitus — Tullius

4 maximum indicium malae mentis est fluc tuatio et inter simulationem virtutum et amorem vitiorum assidua iactatio. — Senec. in prov.

5 nec peregrinatione longa nec locorum uarieta tibus tristitiam mentis grauitatemque discuties animum debes mutare non caelum. sequun tur enim te quocunque perueneris vitia. quid miraris peregrinationes tibi non prodesse cum te circumferas? premit te eadem causa quae expulit. quid terrarum iuuare nouitas potest. quid cognitio urbium aut locorum. in irritum cedit ista iactantia. onus animi de ponendum est. non ante tibi ullus placebit lo cus. uadis huc et illuc ut excutias incides pondus quod ipsa iactatione incommodius fit sic in naui onera immota minus urgent inae qualiter conuoluta citius eam partem in quam incumbunt demergunt. mouet ipso tibi noceas aegrum enim concutis. in ultimas expellis ter ras magis quis ueneris quam quo interest. bene uiuere omni loco positum est — Sen in epist

6 frequens migratio instabilis est animi. uitari nunquam possis continere primum corporis fugam siste. / vide etiam in titulo Conuersatio. — ibidem

intent

Intentio tt.⁴ L3

1. Quod non bona intentione facis non tibi pro-
Aug. matt. 6 — derit. quomodo feceris non quomodo illi
euenerit. tibi imputabitur.
2 Sicut fabrica columnis columnae autem ba-
Greg. in mor — sibus. ita uita nostra in virtutib(us) virtutes au-
tem in intentione interna subsistunt
3. ut intentionis oculus simplex sit duo illi arbi-
Bern. de praecep — tror esse necessaria. charitatem in intentio-
to et dispensatione — ne et ueritatem in electione. quomodo de-
nique simplex erit oculus cum ignorantia ueri-
tatis, eius qui bonum diligit et malum nesci-
us agit. Huius quidem bonus oculus ex qua-
pius, non tamen simplex quia caecus. et est qui
bonum et libenter agit et prudenter intelligit
illius uero oculum non immerito simplicem
dixerim, ut pote cui neutrum bonum desit. nec
zelus bonus nec scientia. is uero oculus nequa est
qui

est qui perversus pariter et coecus bonum agit et malum credit.

4 nihil interest quo animo facias quod vi tiosum est fecisse. q[uia] facta cernunt animus vero non videt. — Ser. de moribus

Vide etiam in tit.[lo] Eleemosyna excusatio exemplum, iactantia, Hypocrisis, loquacitas, nocumentum, Relinquere.

Invidia — tit.[lus] 24

1. Invidia est filia superbiæ sed ista mater nescit esse sterilis ubi fuerit continuo parit suffoca matrem et non erit filia — Aug. de verb. dom. sup matt

2. Invidia vitium diabolicum quo solus diabolus reus est, et inexpiabiliter reus non enim diabolo dicit[ur] ut damnet[ur] adulterium comisisti furtum fecisti. villam alienam rapuisti sed homini stanti invidisti — Aug. lib. 1 de doct. Christ.

3 tolle invidiam et tuum est quod habeo tolle invidiam et meum est quod habes — Aug. sup Ioan. / Aug. in quodam serm.

4 Invidia est odium alienæ felicitatis respectu superior[um] q[ui]a eis non equat[ur]. respectu inferior[um]

q[uia]

q. sibi equant. Unde Cain invidit Abel prosperitati. et Rachel Lyæ foecunditati. Saul david felicitati. per invidiam procuratus est lapsus mundi et mors Christi.

Hiero in epist ad Demetr. 5. ora te quod invido delectationis prestat invidia. quem secretis quibusdam conscientiæ aculeis livor ipse discerpit. et alienam feliciatate tormentum facit.

greg. 32. mor 6. evenire plerumque solet ut non amissa charitate etiam inimici ruina nos letificet. et rursus eius gloria sine invidiæ culpa contristet. q. per ruinam eius quosdam bene erigi credimus et proficiente illos plerosque iniuste opprimi formidamus.

Greg in hom 7. qui ergo livoris peste plene carere desiderat illam hereditatem diligat. quam cohæredum numerus non angustat

Chrisost. in il lud matt 22 et indignati sunt 8. quemadmodum columna si recta fuerit accepto pondere amplius confirmat. si autem modice oblicata fuerit non solum non confirmat sed amplius vadit ad latus. sic et cor hominis si fuerit rectum videns opera viri iusti audiens doctrinam sapientiæ eius amplius confirmat. sed si cor perversum fuerit non solum non confirmat sed magis ad invidiam excitat et magis pervertit.

Chris. sup mat 9 o invidia quæ sibi semper est inimica. nam qui invidet sibi quidem ignominiam facit. illi autem cui invidet gloriam parit.

Prosper. lib 3 de vit. et virt 10. tantos invidus habet per quæ tortores quantos invidiosus habuit laudatores

ibidem 11. Invidia in suum auctorem reciproca est de bono alterius tabescentes animi cruciatus

12. Invidia nihil iniustius est quæ protinus ipsum auctorem perimit excruciatque suum.

13 . Hunc scilicet inuido melius minax toruus aspectus . pallor in facie in labijs tremor in denti- Petr. Rauena
bus stridor verba rabida et efferata conuitia et
manus ad violentiam prompta iuxta illud poeta
Pallor in ore sedet macies in corpore toto . nunquam recta
est facies liuent rubigine dentes . pectora felle uirent
Lingua est suffusa ueneno Risus abest nunquam pote-
ris nisi ferre dolores .

14 . virum fortem excitat ad virtutis exercitium
alieni liuoris aculeus . nec mentis oculos torquere ibidem
permittet inuidia detractus . Iacob qui in baculo suo
Iordanem transierat non redijsset cum duabus tur-
mis . nisi eum inuidia Esau agitasset . Ioseph
non imperasset egypto . nisi fratrum inuidia ip-
sum uendidisset . scriptum quippe est Abel esse
non potest . quem Cayn malicia non exercet

15 . Si quis in torrente diuitiarum natat cum Cras- Alanus de
so opes spargit . cum Cicerone in specie disputat cum planctu nat
Platone philosophiam facie ad faciem speculatur
cum Hypolito castitatis speculo sigillatur . in hunc
omnes suarum detractionum aculeos expendit

16 Inuidis Aliena prosperitas aduersa , aliena
aduersitas prospera iudicatur . Hi in aliena gratu- Alanus . ibidem
latione tristantur , in aliena tristitia gratulantur
isti suas in aliena paupertate diuitias suam pau-
pertatem in alienis diuitijs mentiuntur . isti autem
aliene fame serenitatem detractionis nubilo nu-
bilare conantur . aut eiusdem gloriam sola tacitur-
nitate furari . isti autem puram aliene probitatis
sinceritatem fermentant . aut ueris falsitatis fer-
menta maritant . sapientie gloriam deglutiat liuor
ingluuies .

17 Inuidia quo monstruosius monstrum
aut quod damnosius damnum ! que culpabilior
cul

culpa quæ penalior pena? Hæc est erronea cæcitatis Abyssus humanæ mentis infernus conte-
Alanus ibi — ntionis stimulus corruptionis aculeus. quis sunt inuidiæ motus nisi humanæ tranquillitatis hostes. mundanæ tentationis satelites? Animi labrantes vigiles hostes alienæ felicitatis excubiæ.

Alanus ibidē — 18. Si quis ergo liuoris rubiginem inuidiæ tineā a mentis thesauro velit proscribere in alieno dolore suum dolorem inueniat condolendo. alienum gaudium suum faciat congaudendo in alienis opibus suas penset diuitias. in aliena paupertate suam lugeat paupertatem.

19 nulla tam modesta felicitas est quæ malignitatis dentes uitare possit. diuites enim sunt
Valer. maximus lib. 4 — alienis calamitatibus. locupletes calamitatibus. immortales funeribus. unde quidam interrogatus quomodo inuidos non haberet? Respondit. si nihil inquit ex magnis rebus habueris. aut nihil feliciter gesseris. nam sola miseria caret inuidia.

Tull. 2. rethor — 20 Africano Iustitia virtutem. virtus gloriam gloriosa æmulatione comparauit

Seneca epist. 17 — 21 Inuidiam effugies si te non ingesseris oculis si bona tua non iactaueris. si scieris in sinu gaudere.

Sen. de moribus — 22 Et si multos inimicos tibi facit iniuria multos tamen facit inuidia

Senec. ibidē — 23. Homo sum qui modo de uitabo sceleratiorum inuidiam? facilius est pauperi contemptum effugere quam diuiti inuidiam.

24 Utinam inuidi oculos haberent in omnibus ciuitatibus. ut de omnibus felicitatibus torquerentur nam quanta felicium sunt gaudia. tanti inuidorum sunt gemitus.
ibidem

25

25. Venenum serpentes in alienam perniciem effundunt sine sua contagione. huic (?) tantum uitium inuidię continet. nam inuidum torquet et macerat. bona odit et extenuat miserias uero dilatat atque auget — Senec. in epist.

26 Nunquam melius torquebis inuidos quam uirtuti et glorię seruiendo — ibidem

27 Inuidia tacite sed grauiter irascitur. inuidiam ferre aut fortis aut felix potest — ibidem

28 Si non inuideris maior eris nam qui inuidet minor est. Scito quod est inuidia dolor est animi ex alienis commodis. Scito etiam et illud quod nullus inuidet uir bonitate preditus. — San. in prov.

28 pallor in ore sedet, macies in corpore toto — Ouid. li. 2. meta
nusquam recta acies, liuent rubigine dentes
pectora felle uirent, lingua est suffusa ueneno.
Risus abest, nisi quem uisi mouere dolores.

29 quacunque ingreditur florentia proterit arua — et infra
exurit que herbas, et summa papauera carpit
Afflatu que suo populos, urbes que domos que
polluit, et tandem tritonida conspicit arcem.
uix que tenet lacrymas, quia nil lacrimabile cernit.

30 dum malis obtrectat facta immortalia liuor — Silig. li. 11 bel. Pun.
nec sinit adiectas ductoris crescere laudes.

31. inuidia siculi non inuenere tyranni — Horatius. lib. 1. epist ad Lollium.
maius tormentum.

32 fertilior seges est alienis semper in agris. — Ouid. lib. 1. de arte amandi
uicinum que pecus grandius uber habet.

33 at nos uirtutes ipsas inuertimus, atque — Horat. Satyr. 3. lib. 1.
syncerum cupimus uas incrustare, probus quis

34. Hi sunt, inuidię nimirum regula mores. — Mart. li. 3. epigra.
pręferat antiquos semper ut illa nouis.

Vide etiam in tto de tractio, discordia, labor. malitia

glo. August in illud lib. 27 que est species hypocrisis

1 Seneca idest damnabilius colebat idola quia illa que mendaciter agebat sic ageret ut eum populus veraciter agere existimaret

Aug. matt. 7

2. cum ceperint aliquibus temptationibus ea ipsa vel subtrahi vel negari que illi velamine consecuti sunt vel consequi cupierunt, tunc necesse est ut appareat utrum lupus sit in pelle ovina an ovis in sua.

Hiero. in quadam epist.

3. Interius vero foris totus ambiguus monstrum est velut quedam bestia compacta secundum illud poeticum Leo pars prima draco media ipsa chimera.

Greg. lib. 1 mor

4. Ve peccatori terram ingredienti duabus viis duabus quippe viis peccator ingreditur quando et dei est quod opere exhibet et mundi quod per cogitationem querit.

greg. lib. 8 mor

5 Symon crucem portans nequaquam moritur quia omnis hypocrita corpus quidem per abstinentiam afficit sed tamen per amorem glorie mundo vivit

ibidem

6. Non indues vestem lino lanaque contextam per lanam simplicitas, per linum subtilitas designatur. Et nimirum vestis que ex lana linoque contexitur linum interius celat lanamque exterius demonstrat. vestem ergo ex lino lanaque contextam induit qui in locutione vel actione quantum intus subtilitatem malicie cooperit. et simplicitatem foris innocentie ostendit

Greg. ibidem

7 Hypocrisis est vitiorum simulatione clausum vitium abscondere et arte palliare

greg. in registro.

8. quod dicturi sumus qui iniqua operibus docemus et sola voce ea que sunt iusta pretendimus. ossa cineris atterunt et mente tergemus. corpus despectis vestibus tegit et elatione cordis purpuram superamus

ia

iacemus in cinere et excelsa non despicimus doctores humilium duces superbiæ ovina facie lupinos dentes abscondimus — Greg. in regist.

9 Hypocritæ volunt esse humiles sine despectu pauperes sine defectu bene vestiti sine solicitudine delicate pasci sine labore. Alijs adulantes alijs detrahentes mordaces ut canes dolosi ut vulpes superbi ut leones intrinsecus autem lupi rapaces. mellis dulcedinem idest inanis gloriæ et latentis lasciviæ ut ursi quærentes volunt esse sine auctoritate iudices sine visu testes. Potius falsi accusatores et omni veritate carentes. — Bernardus.

10. Herodes devotionem promittit sed gladium acuit et maliciam cordis depingit colore humilitatis huius personam representant hypocritæ. qui dum ficte deum quærunt illum nunquam invenire merentur — Chrisost. matt. 2

11. Nulla res sic exterminat bonum sicut simulatio nam malum sub specie boni celatum dum non cognoscitur non cavetur — Chrisost. mat. 7

12 Lupus tectus pelle ovina per vocem cognoscitur et per actum ovis balat inclinata deorsum. lupus ululat contra celum. Hic superbiæ illud humanitatis signum. ovis herbam manducat lupus carnem — idem ibidem

13. Hypocrita si bonum est bonum esse ut quid vis apparere quod non vis esse. si malum est malum esse ut quid vis esse quod non vis apparere. si bonum est bonum apparere melius est bonum esse si malum est malum apparere, peius malum esse. ergo aut appare quod est aut esto quod appares — Chrisosthom. 9

14 Pharisæorum iustitia erat in ostentatione operis et non in rectitudine intentionis in locutione non in opere. in corporis afflictione non in mandatorum observatione. in minoribus observantijs relictis gravioribus legis — Chrisost. matt. 5

15 Hypocrisis subtile malum secretum virus, venenum latens. Virtutum fucus tinea sancti- — Petr. Rav. in serm

ta

tatis. Hypochrisis secreta simulat prospera fallit curiosa mente. et crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum. ieiunium ieiunio perimit oratione orationem uacuat. misericordiam miseratione prosternit. Hypochrisis cognata febri frigido populo propinat ardorem. quod corporibus est hydropis id hypochrisis animabus. sicut enim hidropis bibendo sitit Hypochrisis inebriata est siti.

ibidem

16. Utrius minusque nulla capitalior quam eorum qui cum maxime fallant id agunt ut boni uiri uideantur ideo pocula nunquam te fallant animi sub uulpe latentes. impia sub dulci melle venena latent

Petr. Rauensb.

17 Preceptor celestis uult iactantiam tollere ypocrisim auferre vanitatem demere. submouere inanem gloriam et sic iustitiam uult celari. iustitia per se sibi abundat ad gloriam. spectaculum populi uulgi laudes fauores hominum, mundi gloriam non requirit. illa uero iustitia que est hypochrisis iustitia non est. mentitur oculis fallit aspectu uidentibus illudit decipit audientes, seducit turbas trahit populos. famam ledit et uendit. clamorem emit mercedem rapit presentem premium non querit futurum cecat oculos. ceca ipsa non uideris uult uideri

Val. max. lib 7

18. Demostenes cum interrogaret quid in dicendo esset efficacissimum? Respondit Hypochrisis. interpellatus iterum secundo et tertio idem dixit. etc.

Senec epist. 13

19. Illud te admoneo ne eorum more qui non proficere sed conspici cupiunt facias aliqua. que in habitu tuo aut genere uite notabilia sint. asperum cultum et intonsum caput. et negligentiorem barbam et indictum argento odium, et cubile humi positum. et quidquid ad laudem peruersa uia sequitur euita

ibidem –

20. quod si nos hominum consuetudini ceperimus ex

excerpere. Intus omnia dissimilia sint populo- | ibidem
frons nostra conueniat. non splendeat toga nec sor
deat quidem. non habeamus argentum in quo so
lidi auri celatura descenderit. sed non putemus fragi
litatis inditium auro argentoque caruisse

21. Nempe propositum est secundum naturam vi | Senec ibidem
uere. hoc autem contra naturam est torquere cor
pus suum. et faciles odisse mundicias. et squalorem
appetere. et cibis non tantum vilibus uti sed tetridis

22. non habemus ista odorifera nec emptorem | Senec epist. 33
decipimus nihil inuenturum, cum intrauerit preter
illa que in fronte suspensa sunt.

23. multorum que imbecilla sunt latent vitia. ins
trumenta illis explicande nequitie desunt sic tuto | Senec epist 42
serpens pestifer tractatur dum riget frigore non desunt
tamen illi venena. sed torpent, multorum crudeli
tas luxuria et ambitio ut paria pessimus audeat
fauor fortune defuit.

24 multo magis ad rem pertinet qualis tibi quam qualis | Sen. epist. 87
alijs uidearis

25. numquam bona fide vitia mansuescunt tigres ac leo | Senec. 160
nes numquam feritatem exuunt aliquando submittunt
et cum minime expectaueris exasperat toruitas mi
tigata

26. Nemo potest personam fictam diu ferre ficta in | Senec ad Neronem
naturam suam cito recidunt quibus autem ueritas
subest et ita dicam que cumque ex solido enascuntur
in maius meliusque procedunt

27 malus ubi se bonum simulat tunc est pessimus | Senec. in prov.

Vide etiam in titulo Abstinentia. Adulatio ambitio a
uaritia confessio conscientia contemptus. conuersatio
conuersio. detractio. Doctrina fraus gloria vana. Honor
Similitas. Inimicitia. Patientia perfectio prelatio. re
ligio. sacerdos. superbia. verecundia

iuue. saty. 2 — 28 qui curios simulant et Bacchanalia ~~imitant~~ uiuunt
Clodius accuset moechos? catilina cethegum?

Persiq. saty. 5 — 29. Pelliculam ueterem retines, et fronte politus
Astutam vapido geris sub pectore vulpem.

iuue. saty. 1 — 30. ~~iuuenalis satyra~~. cedamq patria, uiuat Arturius istic
et catulq, maneant, qui nigrum in candida uertunt.

Vide etiam int.º abstinetia adulatio Ambitio auaritia confessio conscientia contemptq conuersatio, cor, correctio detractio doctrina, fraus gloria uana, Honor Humilitas, inimicitia patientia, perfectio, prælatio. Religio, sacerdos superbia uere sudia.

ira #16

Aug. in epist ad neb. — 1. ira est qcum inest animo turbulentus appetitus inferendi ea quæ facilitatem alterius impediunt nocere plerunq non hominibq tantum sed et calamo iras conuer in scribendo eum collidimus atq frangimus et aleatores tesseris. et pictores penicillo. et cuicunq instrumento quilibet ex quo difficultatem se pati arbitrat.º ac etiam ex assiduitate irascendi fel etiam crescere medici affirmant. cremento autem fellis rursus et facile et propensius existentibq causis irascimur

Aug. in epist. — 2. sicut acetum corrumpit uas si diutius ibi fuerit sic ira corrumpit cor si in alium diem durauerit.

3. Furor est ira bieuis que non tam ex proposito ma litie quam ex euentu subito contingit — August

4. qui autem nunquam ueniam petit aut non ex a nimo petit frustra est in monasterio — August

5 ira fratris si fuerit inueterata iam odium est ira turbat odium extinguit. ira festuca odium trabs est — Aug. sup psal. 54

6. Resiste ergo si potest cede si non potest si preueneuit et preoccupauerit mentem tuam iracundia et ascenderit in te non relinquas locum tuum. locus tuus patien tia est — Ambr. de off. lib 1.

7 Irascimini ubi est culpa cui irasci debeatis non po test enim fieri ut non rerum dignitate moueamur — Ambr. ibidem

alioquin non uirtus sed lenitudo et remissio iudicatur — Ambr. ibidem

8. qui sibi irascitur quia cito motus est desinet irasci alteri qui autem uult iram suam probare iustam plus in flamatur et cito in culpam incadit

9 est ut passio grauissima culpa consciente quam ratio emollit et comprimit. emolliri enim potest eradicari non potest. quoniam animus qui est ratio nis capax non est harum passionum dominus sed repre hensor. neque enim fieri potest ut facilis ad iracundiam non irascatur sed ut ratione se temperet indignationem suam habeat a puniendo se reuocet. sicut et propheta nos docet dicens irascimini et nolite peccare. concessit quod nature est negauit quod culpa est. — Ambr. de Iacob et uita beata lib. 1.

10 Preclarum est motum temperare consilio. nec mino ris uirtutis dicitur cohibere iracundiam indignationem quam compescere quam omnino non irasci. cum plerumque il lud lenius istud fortius estimetur — Ambr. sup luc lib. 5.

11 Incentiuum ad male operandum aut iracundia aut cupiditas esse consueuit. — Ambros. de para dyso.

12. est ira que iustitiam dei non operatur et furori proxima mentisque uim eripit. in tantum ut labia tremant dentes concrepent, uultus pallore mutetur recte illud laudatur Archite tarentini qui cum uillico suo iratus. iam te inquit cederam, nisi iratus essem — Hiero. sup Ioel propheta.

13. Per iram iustitia relinquitur quia dum perturbata mens iudicium sine ratione exasperat, omne quod furor suggerit rectum putat. per iram vitae socialis gratia amittitur. quia qui se ex humana ratione non temperat necesse est ut bestialiter vivat. per iram mansuetudo amittitur. per iram concordia rumpitur. per iram lux veritatis amittitur. quia cum menti iracundia confusionis tenebras incutit huic deus radium suae cognitionis abscondit. — ibidem

14 Per iram spiritus sancti splendor excutitur qui super humilem et quietum requiescere dicitur. quia cum ira quietem subtrahit suam spiritui sancto claudit habitationem. cuius recessione animus vacuus ad apertam mox insaniam ducitur. et usque ad superficiem ab intimo cogitationum dissipatur — ibidem

15. Plus saepe ira in vindicta exigit quam minus accipit ira cum delinquentium culpas insequitur non debet menti quasi domina praeire, sed post rationis tergum quasi ancilla famulari — Greg. in mor

16. quod si ira animum invadit, mentem edoma, vince teipsum differ tempus furoris. cum tranquilla mens fuerit fac quod placet — ibidem

17 Nam irae suae stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit. lingua se praepedit. facies ignescit. exasperantur oculi. et nequaquam recognoscuntur noti. ore quidem clamorem format, sed intus quid loquatur ignorat. In quo itaque iste ab arreptitijs longe est qui actionis suae conscius non est — ibidem

18. Aliquando iracundus manus non erigit sed in maledictionis iaculum lingua vertit. fratris nam quam interitum precibus exposcit. et hoc deum perpetrare expetit — ibidem

19 Alia est ira quam impatientia excitat alia quam zelus format, illa ex vitio, haec ex virtute ge-

ne

nerat. Ira per vitium oculus mentis excecat ira/
autem per zelum turbat. Si nobis et proximis de/ — ibidem
linquentibus irascimur non peccamus. Si enim sic
proximos ut nos amare precipimur restat ut sic
eorum erroribus sicut nostris vitijs irascamur
20. Non irasci ubi irascendum est et nolle emen — Bern. in epist
dare peccatum est. plus vero irasci quam irascendum est
peccatum peccato addere est
21. Si non potes iram vitare tempera. si non potes fu — Isidor. lib. soli loqui.
rorem cavere cohibe. tene silentium patientie tacendo
citius vinces
22. Non dolere quod peccaveris magis indignari atque — Chrisost. hom. 23 in Matt.
irasci facit deum quam id ipsum quod ante peccaveras
23 Coercere nequit omnino animus proficua semel — Chrisost. Matt. 2
voluntate viciatur. qui zelus saepe nescit et ira con
silium non habet..
24 Reges siquidem cum ex alijs causis irascuntur — ibidem
cito placantur. illa autem eorum ira est inextinguibi
lis quam regni zelus accendit.
25. Nam si ira non fuerit nec doctrina proficit nec — Chrisost. in illud Matt 5. qui irascitur fratri
iudicia stant. nec crimina compescuntur. itaque qui
cum causa non irascitur peccat. patientia enim irra
tionabilis vitia seminat negligentiam nutrit, et
non solum malos, sed etiam bonos ad malum invi-
tat 26. qui cum causa irascitur non fratri suo irascitur
sed vitio. qui vero irascitur fratri respiciendo ad natu — Valeri. lib.
re communionem. vel fidei unitatem reus erit iudicio — Beda. paralip. 2
27 Hec est natura ire ut dilata languescat et pere — Cassiod. in psal irascimini et nolite peccare
at. prolata vero magis ac magis conflagret
28. melior est qui vincit iram quam qui capit civitatem — ibidem
29. ubi est fervida vindicta non est temperata ius
titia
30 ira est ~~[illegible]~~ subita animi tempestas que dum — Hug.
inordinate se concutit eos hominis ad insaniam protrahit — Valer. max lib. 8
31. crudelitas horridus habitus truculenta species violen

ti

t. spiritus vox terribilis cui silentium dare est incre
mentum adjicere. etenim quo modo ipsa sibi statuet
si non quidem sugillationis frenis fuerit revocata
Senec. lib. de ira 32. immodica ira gignit insaniam. hec ardescit
affectus ex amore potius quam ex odio nascitur. non ni
mirus minus inter seria quam inter ludos et iocos.
nec interest ex qua causa nascatur sed qualem perve
niat animum. sic ignis non refert quam magnus sed quo
incidat. ingentis ire exitus furor est, et ideo vitanda
est non immoderationis causa sed sanitatis.
33. nihil inter insanum et iratum est non unus dies
ibidem alter semper [redacted] insanit alter semper [redacted] irascitur
34. iracundia infelicitas germinat. iracundus cum
irasci desierit tunc irascitur sibi. respicere nihil con
Sen. in prov. suevit iracundia
35. quo minus presseris iram eo ab ira magis preme
ibidem ris. tunc enim incipimus alijs irasci cum nobis de
sinimus. finis namque ire initium est poenitentie
36 ad virum bonum cito moritur iracundia breve
ibidem amans est ipsa iracundie memoria. fulmen est ubi
cum potestate habitat iracundia. gravissima est pro
bi hominis iracundia. gravis tamen poena est quem
post facti poenitet
37. In amore semper mendax iracundia est. iratus
breviter vites inimicum diu. iracundiam qui vincit
ibidem hostem superat maximum. iratus etiam facinus con
silium putat. siquis irascitur ab alio poenas a se exigit
~~Vide etiam in titulo consideratio, convitium, correc~~
~~tio, crudelitas, discordia, militia, mansuetudo, mi~~
~~sericordia, mors, odium, patientia, suspicio, venia~~
ultio.
Ovid. Heroid. 38 vince animos, iramque tuam qui cetera vincis
39 ira furor brevis est animum rege qui nisi paret
Horat. li. 1. epist. ad Loll. imperat, hunc frenis, hunc tu compesce catena

Ira

40 d assacium tenuem ~~et~~ moram. male cuncta ministrat. Statig. li. 2. Theb.

41 cunctanolant dum dextra ferox in vulnere sequit, Claud. de iracundo

pro telo gerit quicquid suggesserit ira.

42 quaslibet infirmitas ad iniuriam manus. Ovid. li. 1. elegiar

43 Nunc face supposita feruescit sanguis ira Pertig. saty. 3

scintillam oculi, dicis et facis et quod ipse

no sani est hominis, no sanguis et Orestes

Vide etiam intt°, ad adelatio, ad in itum, correctio, crudelitas, discordia, militia, mansuetudo, misericordia, mors, odium, patientia, supplicio venia, iniuria

Iudex sive Iuditium — tt°. 27

1. Ignorantia iudicis plerunque est calamitas innocentis. Aug. lib. 19 de civ. dei

2. mitigat iudicem pudor eorum. exacerbat autem pertinacia denegantium Am. de Cham et Abel.

3. Iudicaturo domino lugubrem mundum immugiet. et tribus ad tribum pectora ferient potentissimi quondam Reges nudo latere palpitabunt. adducet cum suis Iuditer Plato discipulis. tunc Aristotelis argumenta non proderunt. quando veniet ille filius paupercule quaestuariae iudicaturus fines terrae Hiero. in epist ad Heliod.

4. quoties diem illum considero toto corpore contremisco. sive enim comedo, sive bibo. sive quidlibet aliud facio, semper videt illa tuba terribilis sonare in auribus meis, surgite mortui venite ad iudicium. Hieron sup matt

5. durum valde est ut qui nescit moderamina mente Greg. ecc. 7

te suç tenere iudex constituat aut fiat alienç.

Greg hom. 32 | 7. Presentis temporis ita agenda est letitia ut nū
q̄ amaritudo sequentis iudicij recedat a memoria

Greg. in mor. | 8 diuina iudicia dum nesciunt non audaci sermo
ne discutienda sunt, sed formidoloso silentio uene
randa.

ibidem | 9 quid faciet virga deserti ubi comouetur cedrus pa
radysi. quid faciet agnus ubi aries tremit. si ius
tus vix saluabitur impius ubi adparebit.

Bern. in quadā epist. | 10. quid faciet de iniustis iudicijs qui ipsas etiam
iustitias iudicabit. qui cuiq̄ merita recitabit. ue
niet ueniet inquam dominus iudicij ubi plus uale
bunt pura corda. q̄ astuta verba. conscientia bona
q̄ marsupia plena. ibi iudex non fallet verbis nec
flectet donis

Chrisost. matt 24 in illud ex luxxi uirtutes mo nebunt. | 11. exurgente Rege celesti iudicare uiuos et mortu
os uirtutes angelicç mouebunt terribiles ministri
terribilem dominum precedentes

ibidem | 12. Patre familias moriente domus turbatur fami
lia plangit. et nigris se uestibus induit. sic humano
genere propter quod facta sunt circa finem constitu
to coeli ministeria lugent et candore posito tenebris
induunt

1. ad corint. 15 | 13 uere uox magna uox tubç terribilis cui omnia
obediunt elementa. quç petras scindit inferos aperit
çreas portas frangit. vincula mortuorum dirumpit
et de profundo abysi animas liberatas corporibus
suis assignat. hec autem omnia citius consumet
in opere q̄ sagitta transit in aere. dicente Apostolo
in momento in ictu oculi.

Isidor. lib. 3 de sum. bono. | 14 Grauius lacerant pauperes a prauis iudicib9 q̄ a
cruentissimis hostib9 nullus enim predo tam cupid9
in alienis q̄ iudex iniquus in suis

ibidem | 15 sepe iudices praui cupiditatis causa aut differunt
aut subuertunt iudicium, non finiunt cepta partium
ne

negocia quousque marsupia eorum qui causantur exauriant.

16 Quatuor modis iudicium humanum pervertit timore, cupiditate, odio, amore. a dextris erunt peccata accusantia. a sinistris infinita demonia. subtus horrendum chaos inferni. desuper iudex iratus. foris mundus ardens. intus conscientia urens. i bi vix iustus salvabitur. Heu miser peccator sic deprehensus quo fugies. latere erit impossibile. apparere intolerabile. — Anselmus de similitudinibus mundi.

17 Mirandus est Zelancum mirabilem iustitie rigidum qui cum civitati Locrensium cui preerat lege lata cavisset. ut qui adulterium commisisset exocularetur. omni miseratione post habita deprehenso in hoc crimine filio eius adolescente precepit ut utroque lumine privaret. cumque plebs civium submissis precibus rogitaret indulta ob principis gratiam flagitij veniam ad deliberandum paululum spacij captans. sibi et filio unum oculum districtus iudex effodit, piu patrem et severum iudicem declamando egit itaque censura mirabili. ut sibi et filio videndi usus super esset. et in ultionem flagitij duo lumina ut decreverat exceçarent. ita debitum supplicij modum le gi reddidit. ac mirabili temperamento se intermi sericordem patrem. et iustum legislatorem partitur. — Valerius lib 6

18. Tandiu iudex dicitur quandiu et iustus putatur. quia nomen quod ab equitate sumit per superbiam non tenet. — Cassiod. in epist.

19 Officium officialium est hodie iura confundere. lites suscitare, transactiones rescindere, dilationes innectere. supprimere veritatem, fovere mendacium, questum sequi. equitatem vendere. inhiare actionibus. versutias concinnare. — Petr. Bless.

20. Proprium munus magistratus est se intelligere personam civitatis gerere, dignitatem et decus sus tinere. leges servare. iura describere. et ea fidei sue commissa meminisse. — Tullius de offic.

C21.

Senec. in prov.

21. Ad poenitendum properat cito qui iudicat. Fatetur facinus is qui iudicium fugit. Grave iudicium est qui iudicium non habet. In iudicando criminosa est celeritas. Iudex damnat cum nocens absoluitur.
~~vide etiam in titulo acceptio aduocati. Antichristus confessio, excommunicatio, excusatio. Iustitia. lex misericordia. mors. munus. poenitentia. Regimē resurrectio. Symonia. testimonium. timor~~

Ouid. li. 1. Metha.

22 Esse quoque in fatis reminiscitur adfore tempus
quo mare, quo tellus, correptaque regia coeli
ardeat et mundi moles operosa laboret

23 Hos Caesar populos si nunc nō usserit, ignis
uret cum terris, uret cum gurgite Ponti
cōmunis mundo superest rogus, ossibus astra
mixturus.

Lucretiq. li. 5. de nat. rer.

24 principio maria, et terras, coelumque tuere
quorum naturam triplicem tria corpora Memmi
tres species tam dissimiles, tria talia texta
una dies dabit exitio, multosque per anños
sustentata ruet moles, et machina mundi.

Vide etiam in titulo acceptio aduocati. Antichristus
cōfessio, excomunicatio, excusatio, iustitia, lex, misericordia, mors. munus, poenitentia. Regimē
resurrectio symonia, testimonium, timor.

Iuramentum tit. 28

1. ecce dico charitati vestre et qui per lapidem iurat periurus est. — Aug. de verbis Apost in glos. ad Rom. 1.

2. quacunque arte verborum quis iuret deus tamen qui conscientie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iurat intelligit. — Isidor de sum. bono lib. 2.

Vide etiam. intt.° mendacium, promissio, veritas

iustitia et Iustus. tit. 29.

1. male quidem possidet qui male utitur — 11. — Aug. ad macedon

2. Iustitia est que nihil alienum vendicat que cuilibet dat quod suum est, que negligit propriam utilitatem, ut servet communem equitatem. et secundum ipsum prima iustitia in deum, secunda in patriam. tertia in parentes. quarta in omnes. — Ambr. 1. de offi.

3. quod peccatores voluptatem estimant, hoc procul dubio iusti penam putant. iustus miranda agit. et opprobria recipit. ut qui exire foras per laudes — Greg. in mor.

des potuit. repulsus contumeliis ad semet ipsum re-
dit. et eo robustius intus in deo solidat quo foris nõ
inuenit ubi requiescat.

Bern. in serm.

4 Bona uinea iusti immo bona uinea Iesu cuius
uirtus uitis. cuius actio palmes. cuius uinum tes-
timonium conscientiæ. cuius lingua torcular ex-
pressionis. et lachrimæ piæ contribulatorum uel Jesu
amantium.

ibidem

5 Iustitia est reddere unicuique quod suum est
tribue ergo tribus quæ sua sunt superiori, æqua-
li et inferiori. redde reuerentiam et obedientiam
prælato. quorum altera cordis, altera corporis est
tribue æquali consilium, quo ignorantia erudiat
et auxilium quo infirmitas iuuet. tribue sub-
iecto custodiam ut possit cauere peccatum et dis-
ciplinam, ut quod minus cauit minime mane-
at impunitum.

ibidem

6. Rectus est ille qui ad terrena non curuat
qui ad coelestia totus erigit. qui diuinæ uolunta-
ti humiliter subiicit. cuius medium non excedens
ab extremis, paupertate et patientia regulat

Anselm. in lib. cur deus homo

7 Iustitia est animi libertas tribuens unicui-
que suam propriam dignitatem, maiori reuerẽ-
tiam, pari concordiam minori disciplinam, deo
obedientiam, sibi sanctimoniam, inimico pati-
entiam. egeno operosam misericordiam.

Ricard. lib. de contempl.

8 Cur fere omnes coniugia Lyæ abhorrent et in
amplexus Rachel tantum suspirant, quia perfecta
iustitia iubet inimicos diligere parentes propri-
osque relinquere, illata mala patienter ferre, obla-
tam gloriam ubique declinare. sed ab huiusmũ-
di amatoribus quid stultius, quod laboriosius esse
reputat. Hinc est quod ab eis Lya et Lippa creditur et
laboriosa uocatur.

Cassiod. in illud psal. erogat iustitiam

9 Iustitia non nouit patrẽ
nõ

non nouit matrem; Veritatem nouit personam nō accipit. deum imitat.

10. Iustitia Regis pax est populorum tutamen patriæ. immunitas plebis munimentum gentis cura languorum. gaudium hominum, tempe ries aeris. serenitas maris, terræ fœcunditas, so latium pauperum. hæreditas filiorum, et sibimet spes futuræ beatitudinis. — Ciprianus de duo decim abusion —

11. Quisquis iustitiam sectari desideras, prius de um time et ama, ut ameris a deo. amabis eta um time et ama. ut ameris a deo. amabis enim deum si in hoc illum imitaueris, ut velis o mnibus prodesse, nulli nocere. et tunc te iustū iustum appellabunt omnes sequent, venerabunt et diligent. iustus enim ut sis non solum non no cebis. sed etiam nocentes prohibebis. nam nihil no cere non est iustitia, sed abstinentia alieni. — Seneca. 4. de virtu tibus

12. Ita iustitiæ regula tenenda est ut reuere tia disciplinæ eius negligentiæ comu nitate despecta uilescat, neque seueritate atrocita te durata gratiam humanæ amabilitatis amit tat — ibidem

13. ab alio expectes quod alteri feceris præs tabis parentibus pietatem. cognatis dilectionem pacem cum hominibus habebis. bellum cum vitijs prestabis. amicis fidem. omnibus æquitatem — Senec in prouer

14 te propter colimus leges ~~sequitur~~ ani mosque ferat — Claud. de cos. Malij Theod.

exui mq: nitidis quisquis te sensibus hausit irruet intrepidus flammis hybernasecabit æquora cū fortes hostes superabit inermis.

ille uel æthiopum plumijs solabit æstus illum trans scythiam vernus comitabit aer

15. Victa iacet pietas, et uirgo cæde madentes — ouid. lib. 1. Meta

Iniventus

Ultima cœlestum terras Astrea reliquit

iuve. saty. 6. — L6 Paulatim deinde ad superos Astrea recessit
hac comite, atque duæ pariter fugere sorores.

ouid. li. 3. fastor. — L7 et cum cive pudet conseruisse manus.

Vide etiam intt.° consideratio, dolor, fortitudo, Hypocrisis, iudex, lex, misericordia, munus, pax peccatum, pietas, Rapina, sapientia virtus.

Iuuentus — ff 9. 20

1. Præmittit ætatis generalem cautantiam quo plus commendat humilitatis suæ gratiam. venerabilis humilitas in senectute, quæ effœta viribus debilitata fractius, tristes doloribus anhela suspirijs cotta curarum æstibus, et in ipsa inuenendi mœsto fastidio alacritate est obsita cantantiæ rara sane iuuenibus est humilitas, ideo ergo mirãda dum ætas vigeat, dum vires solidæ dum sanguis æstuat. dum solicitudo nescit, dum ægroratio debilitas dum lætitia frequentat. tunc fervet cautantia. tunc se iuuentutis extollit affectus, tunc humilitas quasi vilescit. obiecta contemnit. tunc subiectio degenere conscientiæ æstimat infirmitas.

Ambr. super Beati immaculati —

2. multos videmus iuniorum super senes intendere moribus dies antiquorum tempora prævenire meritis. Et quod deest ætati virtutibus compensare. quæsta Apostolum nequis contemnat adolescentiam bonæ indolis. senectus venerabilis non est numero annorum. sed magis merito morum computata —

Bern. in epist ad Theoualdum militum

3 Sicut in senibus sobrietas et morum perfectio requirit, ita in adolescentibus obsequium et subiectio et obedientia rite debet — Cyprian de 12. abus.

4 Sicut fructus non inuenit in arbore in qua flos prius non apparuit, sic in senectute honorem legitimum consequi non poterit qui in adolescentia disciplinae alicuius exercitatione non laborauerit. disciplina igitur absque obedientia qualiter fieri poterit. Adolescens ergo sine obedientia adolescens sine disciplina est — ibidem.

5. nulla erit processu temporis clementia Principi difficilis, qui in annis puerilibus dedicit seruire pietati — Senec in epist.

6. magnum expecta gaudium cum puerilem animum deposueris, et te in uirum philosophia perduxeris. adhuc enim non pueritia sed quod grauius est puerilitas remanet. et hoc quidem peius est quod auctoritatem habemus senum, vitia uero puerorum: nec puerorum tantum. Sed etiam infantium. — Senec. epist. 16

7 Adolescentulum verbosum et eloquentiae studentem, cum sit sapientiae inanis, non aliud quam hostem iustitiae reputa. — Bernar ad eugen.

8. Impossibile est iuuenem carnis vitijs non temptari. — Hieronimus

9 Honor adolescentium est timorem dei habere, parentibus deferre, honorem habere senioribus. castitatem tueri, humilitatem non aspernari. diligere clementiam. et uerecundiam quae ornamenta sunt iuuenilis aetatis, in senibus grauitas, in iuuenibus alacritas, in adolescentibus uerecundia commendatur, — Ambros. de offic.

10. Sicut ignis in lignis uiridibus suffocatur, ita sapientia in adolescentia tentationibus, et libidine impedita, non explicat suum fulgorem et studio et oratione incentiua iuuentutis intra repellant — Hieró. ad Nepocia

Vide

Labor

~~Vide etiam in titulo caro, castitas, consilium conuersio, addiscere, honestas, Regere, senectus~~

Tibullo li. 1. eleg. 4. — L1 Qui di iam iuuenem premeret cum serior aetas
Moerentem stultos praeterijsse dies.

Ouid. epist. 4. Heroid. — L2 Sint procul a nobis iuuenes, ut foemina compti
fine coli modico forma uirilis amat.

Verg. in Aetna — L3 nec sanctos iuuenes attingunt sordida fata
sed iuri cessere, domus est iura piorum.

Vide etiam in titulo, caro, castitas, consilium, conuersio, addiscere, honestas, Regere, senectus.

Cap. L0

Labor titulus L

Greg. in Ezech. — 1. quibusdam prauis mentibus nihil est laboriosius quam si eis praecipiat ut in huius mundi actibus non laborent.

Hieron. in epist. — 2 Nullus labor durus, nullum tempus uideri longum debet quo gloria aeternitatis acquiritur.

Hiero. ad Nepotia. — 3. quantis sudoribus haereditas cassa expetitur. et minori labore pretiosa margarita Christi emi poterat.

Bern in cantic. — 4 qui in labore hominum non sunt, in labore profecto daemonum erunt.

Libentius suscipit labor pro desiderio voluntatis quam pro amore virtutis — Leo Papa de ieiunio septimi mensis

6. multum abhorret opus cuius inchoatio remedia continuatio est labor, finis est odium — Senec. in epist.

7. Si qua per laborem recte feceritis labor cito recedet. beneficium dum vivitis non abscedet. Si qua per voluntatem pravam nequiter feceritis voluptas cito abibit, nequiter factum apud vos semper manebit. — Seneca ibidem

8. Dum licet, et veros etiam nunc aditis annos discite, eunt anni more fluentis aquae — idem li. 3. de Arte amandi

vide etiam in tt° accedia, consolatio, Honor, perseverantia, Religio, sapientia, solicitudo, virgo

Lachrimæ tt.^us 2

	1 Lachrimas Petri lego satisfactionem non le-
	go. sed quod defendi non potest ablui potest.
Ambr. super Lucam	Lavant lachrimæ delictum, quod voce pudor
	est dicere vel confiteri. Lachrimæ veniam non
	postulant. sed merent
Ambr. ibi	2 Flevit amare ut lachrimæ lavarent delic-
	tum. hic similiter lachrimis diluere culpam, nil
	invenio quod dixerit. sed q. flevit.
	3 Pascunt frequenter lachrimæ et mentem al-
Ambr. de obitu Valentini	levant fletus. refrigerant pectus. et mestum con-
	solant. est enim pijs affectibus quædam flendi
	voluntas. et plerumque graves lachrimas evapo-
	rat dolor.
	4 O lachrima humilis tua est potentia tuum
	regnum. tribunal iudicis non vereris. amicorum
Hieró in epist	tuorum accusatoribus silentium imponis. non est
	qui te accedere vetet. si sola intraveris vacua
	non redibis. magis crucias diabolum, quam pœna infer-
	nalis. quid plura? vincis invincibilem ligas om-
	nipotentem inclinas filium Virginis
Hieró ibidem	5. Docente te in ecclesia non clamor populi sed
	gemitus suscitetur lachrimæ auditorum laudes
Hieró in Isaiam	tuæ sint. Petrum ter negantem, amaræ in locum
	suum restituere lachrimæ
Gregor in illud holocaustum tuum pingue fiat super Ezechi	6 Oratio deum lenit sed lachrima cogit. Illa
	ungit illa pungit
	7. Holocaustum siccum est bonum opus quod
	orationis lachrimæ non infundunt holocaustum
	pingue est quando hoc quod bene agit corde
	humili etiam per lachrimas irrigat
	8. Irriguum superius accipit anima tua cum se
Greg. in registro. de Axa filia Caleb	lachrimis regni cœlestis desiderio affligit. irri-
	guum vero inferius accipit cum inferni supplı-
	cia flendo pertimescit ~

9 Lachrymae poenitentium vinum sunt angelorum quia in illis odor vitae sapor gratiae gustus indulgentiae sanitas redeuntis innocentiae reconciliationis iocunditas et serenatae conscientiae suavitas — Bernard. in cant.

10. illas enim lachrymas in vinum bonum mutari dixerim quae supernae compassionis affectu in fervorem transeunt charitatis pro qua etiam ad horam tui ipsius immemor sobria quadam ebrietate uideris — Bern. ibi

11. ecce pro omnibus quae ab initio conuersationis meae retribuit mihi compunctionem videlicet lachrymarum, deuotionem in meditationibus consolationem in laboribus directionem in meis actionibus. pro his inquam et innumeris alijs beneficijs quid ei retribuam rursus? qui totum dedit quod ulterius impendere habeo. — Bern. in serm.

12 deliciae angelorum sunt lachrymae nostrae. et delectabiles lachrymae penitentium — Bernardus

13. sicut post vehementes imbres mundus aer ac purus efficitur ita et post lachrymarum pluuias serenitas mentis sequitur. atque tranquillitas — chrisost. in matt

14. fletus est cibus animarum corroboratio sensuum. absolutio peccatorum refectio mentium lauacrum culparum — Cassiod. in illud ps. fuerunt mihi lachr. in panes ~~[illegible]~~

15. luctus est cum quis ex carcere [?] animo quod minus actionis potest in superiorem insequis studet fletibus satisfacere — Victorinus

16. multis enim consolationi sunt lachrymae et maxima ex parte magnitudinem doloris minuunt. dolor siquidem speciem ignis gerit. qui dum plus tegitur plus erumpit et ignescit — Petr. Blessen.

~~vide etiam in titulo [illegible] dolor gaudium in titulo poenitentia~~

17 flebam meos casus, est quaedam flere voluptas expletur lacrymis egeriturque dolor. — Ouid. li. 4. de trist.

ouid. Epist. ad liuia co sol. — Lb. supprime iam lacrymas, nō est reuocabilis istis
quem semel umbrifera nauita lyntre tulit
Sed rigidum ius est, et ineuitabile mortis

idem. lib. 1. de Ponto — Lq quod q; facis lacrymis opus est, nō sanguine dixit
Ipse per has flecti principis ira solet.

vide etiam int.to singulum Dolor, Gaudium tristitia, poenitentia,

Lascivia tt.º 3

Ambr. lib. 1 de off. — 1 caueamus ne dum laxare animum uolumus soluamus omnem harmoniam, quasi concentum quendam bonorum operum, usus enim cito inflectit naturam

Tull. lib. 1. de off — 2. Ludo et ioco uti quidem licet sed sicut somno et quietibus ceteris, tunc scilicet cum grauioribus et serijs rebus satisfecerimus

Seneca. — 3 Sic te geras sapienter ut nullus te habeat tanquam asperum, nec contemnat quasi uilem, illi autem qui in ludo deficiunt, neque ipsi dicunt aliquid ridiculum, et dicentibus molesti sunt, qui scilicet moderatos aliorum ludos non recipiunt

Seneca 4 de virtu. — 4. omnia tolerabilia praeter turpitudinem crede a verbis quoque turpibus abstine, quia licentia eorum impudentiam nutrit. sermones utiles magis quam facetos et affabiles ama, miscebis interdum serijs iocos sed temperatos et sine detrimento dignitatis et uerecundiae, nam reprehensibilis ludus est si im

mo

modicus et si pueriliter effusus, et muliebriter fractus
odibilem quoque hominem risus aut superbus aut
clarus aut malignus aut fractus. aut alienis ma
lis euocatus
vide etiam in titulo consolatio conuersatio diui
tiæ. gaudium. gula. honestas. laus. locacitas. mo
destia. ociositas. ornatus. prælatio. Religio. tristi
tia. Virginitas.

Laus tit.us 4

1. Securitas laudis in laude dei est. ubi lauda
tor securus est. ubi non timet ne de laudato eru
bescat. — Aug. super psalmum

2. Non timinus laudis nitescentes nisi qui ei bel
lum indixerunt. quia etsi cuique facile est laude carere
dum negatur, difficile est ea non delectari dum offertur. — Aug. ibidem

3. nec ualde gaudere debemus quando laudamur
nec

ibidem

nec contristari quando vituperamur quia nec depravare iniuria nec coronare potest laus aliena.

4 Dicit sermo divinus ne laudaveris hominem in vita sua, tanquam si diceret lauda post mortem, magnifica post consummationem. duplici tamen ex causa utilius est homini memoriae laudem dare quam vitae, ut illo potissimum tempore merita sanctitatis extollas, quando nec laudantem adulatio movet nec laudatum tentat elatio.

Ambros. in natali S. Eusebij

Lauda ergo post pericula, praedica securum, lauda navigantis felicitatem sed cum pervenerit ad portum, lauda ducis virtutem sed cum perductus est ad triumphum. quis autem dives possit sine trepidatione laudari, qui et de praeterito meminit se habere quod doleat et de futuro videt sibi superesse quod timeat etc.

Hiero. in epist.

5. Plures in hoc ipso placere cupiunt quod placere contemnunt, et miro in modum laus dum vitatur appetitur.

6 Vitium satis hominum est et suam laudem quaerentium alios viles facere, quia alterius vituperatione se laudari putant. et qui suo merito placere non possunt placere volunt in comparatione peiorum.

Hiero. in epist.

Greg. in mor.

7. Saepe bono operi dum laus humana obviat mentem operantis immutat. quae quamvis quaesita non fuerit, tamen oblata delectat

8. Pene omne quod de deo dicit ex ipso iam indignum est quod potuit dici, nam cuius laudi non sufficit obstupescens conscientia, quomodo sufficiat loquens lingua?

ibidem

9 Laus sua iustos cruciat, iniquos exultat sed iustos dum cruciat purgat iniquos, dum laetificat reprobos monstrat.

ibidem

10. Quaecumque virtutes ab-

sun

humano favore laudem receperit quasi plantatj ibidem
ligni ante tempus comedit.
11. Quo arbor altius ad superiora surrexerit 2 reg. 22. mor
eo vim ventorum vehementius sentit; quia plusquam
qui in bona opera attollitur eo ampliori aborelau
dantium flatu fatigatur
12 Valde perfectorum est sic ostenso opere aucto ibidem
ris gloriam quaerere ut de illata laude nesciat pri
vata exultatione gaudere.
13. quasi latrunculus est appetitus laudis huma ibidem.
nae qui recto itinere gradientibus ex latere iungi
tur ex occultis educto gladio gradientium vita tru
cidet. 14. Cum enim pro recto opere laus transi ibidem
toria quaeritur aeterna retributione res digna vili
precio venundatur
15. Iustum est ut bene operantibus laudes tribua
tur assensus, nam si equorum cursus hominum cla Cassiod. lib. 1. epist
moribus incitatur et insonantium manibus agitatur
ut mutis animalibus velocitas appetatur quantum
inde homines stimulari posse credimus quod ad
laudis aviditatem singulariter incendimus.
16. Generosus est parentes laudas, dives es non Apuleyus de deo
credo fortunae, validus est aegritudine fatigabitur Socr.
pernix est abibit in senectutem. formosus est ex
pecta parum et non erit.
17. In homine quoque illud laudandum est quod Seneca epist. 41
ipsius est familiam formosam habet, domum pul
chram. multum serit. multum foenerat, nihil
horum in ipso est. sed circa ipsum. lauda in illo quod
neque eripi potest, nec dari. quod proprium hominis
est. quaeris quid sit. Animus et ratio in animo per
fecta quod autem est ratio, hoc ab illo exigat rem
facillimam secundum naturam suam vivere
18 quod stultius est quam in homine aliena laudare

quod

ibidem — quod eo dementius, quia ea mirat(ur) quae ad alium protinus transferri possunt. nemo gloriari nisi de suo debet.

19 Lauda parce, vitupera parcius. similiter enim reprehensibiles nimia laudatio et immoderata vituperatio. illa siquidem adu-

Senec. in epist. — latione, ista malignitate suspecta est. testimonium veritati non amicitiae reddas.

20. Sit tibi tam triste laudari a turpibus, quam si lauderis ob turpia. laetior esto quoties displices malis, et malorum de te aestimationes pravas, veram tibi laudationem adscribe. sectator aequitatum

Senec. de 4or virt. in quadam epist. — non de bene vivente, sed de bene placente laudabilem profert sententiam.

Senec. epist. 69 — 21. quid autem loqueris quod homines de alijs libentissime faciunt de te apud te male aestima

22. Bonum est laudari, sed praestantius est esse laudabilem. neminem cito laudaveris, nemi-

Senec. lib. de mor. — nem cito accusaveris. vitium est omnia credere, vitium est nihil credere.

23. Parva laude dignus est qui tantum miseris antefert. lascivia et laus numquam habent con-

Senec. in prov. — cordiam. quam magnum est nolle laudari et esse laudabilem.

~~Vide etiam in titulo Adulatio. Conscientia. vitium. Deus. eleemosyna. eloquentia. fama. fa-vor. gloria bona. Honor. ieiunium. Praelatio. sanctitas. Superbia. virtus.~~

1 Persius Saty. 1. — 24 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.
at pulchrum est digito monstrari et dicier hic est.

25 qualem commendes etiam atque etiam aspice ne mox. | Horat. lib. epist. I ad Lollium.
incutiant aliena tibi peccata pudorem
quem sua culpa premit deceptus, omitte neri.
26 nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes | Horat. lib. I. epist. ad Lollium
27 iam nemo est in tenues ansa est ducere vivos vivus feci dabonis | Manilig. lib. 2. Astro.
Vide etiam in titulo Adulatio. conscientia convivium Deus, Eleemosyna, Eloquentia, fama favor. gloria bona, honor, ieiunium, pro laboran... ditor, superbia, vitaque.

Lex. tit.

1. Lex dei charitas est. lex data est ut gratia quereretur. gratia data est ut lex impleretur. | Aug. in lib de spiritu et Lit.
2. factae sunt leges ut earum metu humana coerceatur audacia. tutaque sit inter improbos innocentia et in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur nocendi facultas | Isidor. lib. 2. ethim.
3 erit lex honesta iusta possibilis secundum naturam. secundum consuetudinem patriae loco temporique conveniens, necessaria, utilis. manifesta quoque, ne aliquid per obscuritatem in captione contineat, nullo privato commodo. sed pro communi civium utilitate adscripta. | Isidorus ibidem
4 Octo genera poenarum in legibus contineri Tullius scripsit. idest damnum, vincula verbera talionem, ignominiam, exilium. servitutem et mortem. | ibidem
5. Iura publica certissima sunt humanae vitae

Solatia infirmorum auxilia potentium frena vide
Cassiod. et securitas venit. et conscientia proficit
6. q3 Poro subtiliter Anacharsis leges araneae
telis comparauit. ait enim illas infirmiora anima
lia retinere valentiora transmittere. ita his hu
miles et pauperes constringi potentes non alligari
Vide etiam in titulo consuetudo. dilectio. gra
tia. perfectio. sacerdos.
Petronius Arbiter satyricon. 7 quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat?
aut ubi paupertas vincere nulla potest?
Vide etiam in tit.° consuetudo dilectio. gra
tia perfectio. sacerdos

Liberalitas tit. 6

Aug. de diffin. 1. Liberalitas est motus quidam animi faciens et
approbans liberas largitiones sine spe retributio
Ambr. lib. 1. de viduis nis. 2 nemo plus tribuit q3 qui sibi nihil reliquit
3. non solum quaerit quantum. sed de quanto
et quo animo dedit
Ambr. sup. epist. ad Cor. 4. dominus non vult simul effundi opes sed dis
pensari nisi forte ut Heliseus boves suos occidit
Am. lib. 2. de off. et pauperes pavit de eo quod habuit, ut nulla cu
ra teneret domestica
5 Denique perfecta liberalitas fide causa loco tem
ibidem pore commendat ut principium operis circa domesti
cos fidei

6 Considera Christi substantiam ne imprudenter effundas idest ne immoderato iudicio vertere pauperum tribuas non pauperibus et secundum dictum prudentissimi viri liberalitatem liberalitate perimas. — Hiero. ad Paul

7 liberalitas non cumulatione patrimonij sed largitatis diffinit affectu. — Hiero. lib. de vidua

8 quibusdam inopiam ferre non valentibus tolerabilius est non tribuere quam post largitionem suam ex inopie angustia murmurare — greg. 19. mor.

8 nunquam est uacua manus a munere si arca cordis repleta est bona uoluntate — ibidem

9 nulli paruus est census cui magnus est animus nec de rei familiaris mensura pendet modus pietatis. maiora quidem sunt impendia diuitum et minora mediocrium. sed nec discrepat fructus operum ubi non deest affectus operantium — Leo papa in appa rit. domini

10. si non est omnium equalis facultas debet esse par pietas quoniam fidelium largitas non de muneris pensat pondere, sed de beneuolentie quantitate — ibidem

11. semper illi quod largiat occurrit cui bene uelle non deficit — ibidem

12. Honestius est rem negare quam longos terminos dare. quia minus decipitur cui celeriter negatur unde ad multam instantiam res exhibita cara uidetur emptione. gratius est donum quod uenit ante preces — Cassiod in epist

13 Parua ex uoto offerentes magna faciunt munera consumunt autem auctorem suum, que constiterunt extorta. — Val. in serm

14. tunc solum preciosa est pecunia quando usu largiendi desinit possideri — Boeti. de consol

15. quemadmodum sequa et acerbissima crudelitas est que trahit poenam. et misericordie genus est — Senec. lib. de officijs seu beneficijs

cito

cito occidere ita maior est muneris gratia quę minus diu pependit. sicut in telis eadem uis est ferri. sed multum interest utrum excusso lacerto torqueant, an remissa manu effluant. ita illud quod dat interest quo modo det an tardè an cito.

Ibidem 16 Omnis benignitas properat et proprium est libenter facientis cito facere. si de die in diem trahens profuit non ex animo fecit. itaqz duas res maximas perdidit. et tempus et argumentum amicę uoluntatis.

ibidem 17 non nunqz magis nos obligat qui dedit parua magnifice. qui regum opes ęquauit animo. qui exiguum tribuit. sed qui libenter. qui paupertatis suę oblitus est dum in ea respicit. qui occasionem quo prodesset quęsiuit.

Seneca 18. multo gratius uenit quod facili qz quod explena manu uenit se dat. exiguum est quod in me contulit sed amplius non potuit. At hoc quod dedit magnum est sed dubitauit. sed distulit. sed cum daret gemuit. sed superbe dedit. sed cum contulit ambitioni dedit non mihi.

idem 19. non refert quid sit quod das nisi a uolente uolenti. a quibus ergo accipiemus? ut breuiter tibi respondeam ab his quibus dedisse uideamus

idem 20 Vnum bene positum beneficium multorum amissorum solat damna. beneficium est beneuola actio tribuens gaudium. capiensqz tribuendo et eciã id quod facit prona et sponte sua parata

ibidem 21. Caue ne beneficium sit ultra facultatem maius inest enim tali liberalitati cupiditas rapiendi ut ad largiendum suppetant opes. sequuntur enim ad talem largitionem rapinę. cum enim dando egere cęperint alienis bonis manus inferre coguntur. et maiora odia eorum assequuntur quibus ademerunt qz fauores eorum quibus dederint

22 Officium liberalitatis est omni petenti dare / ibidem
dess imitari. si dess imitaris, da etiam ingratis
nam et sceleratis sol oritur. et piratis maria patent.
dij omnium auctores ignorantibus beneficia dare
incipiunt, ingratis perseuerant. non cessant dij
beneficia congerere. unam sortiti intentionem
scilicet prodesse, imitemur illos etiam si multa
in irritum data sint. ingratus est non fecit mihi
iniuriam sed sibi, nam gratum beneficium sem
per delectat ingratum semel.

23. Refert cuius animi sit qui prestat non cuius / Senec epist. 83
staty. non est gloriosum quod ab inimico extorqu
ersante est. nihil facit virtus quod necesse est / ibidem

24. multi sunt qui non donant sed proiiciunt
non uoco liberalem sed pecunie sue iratum

25. Ab Antigono cinicus petijt talentum. Respo / Senec lib. de
dit plus esse quam cinicum deceret accipere, repulsus / benef.
petijt denarium. Respondit minus esse quam regem
deceret dare. turpissima huiusmodi cauillatio
est. inuenit enim quomodo neutrum daret. in
talento cynicum, in denario Regem respexit. cum
posset denarium cynico et talentum dare tanquam
Rex

26. melius Alexander cum daret ciuitatem cuidam / ibidem
dicenti non conuenire ciuitatem humili fortune sue
Respondit. non quero quid oporteat te accipere sed
quid deceat me dare. Socrati cum multa pro suis
facultatibus offerret eschines pauper auditor ait
nihil inquit dignum te quod dare possum inuenio
et ob hoc solum pauperem me esse sentio tamen
dono tibi unum quod habeo meipsum. hoc autem
munus rogo qualecumque est boni cogites. alij enim
cum multum tibi darent, plus sibi reliquerunt
sed ego nihil de me nihil reliqui. nemo enim plus
tribuit quam qui sibi nihil reliquit. Cui socrates tu
inquit magnum munus mihi das. ubi te tam par
uo

us estimas habebo itaqz curã ut te tibi melio
rem reddam qz accepi. ecce quomodo estimes hoc
munere vicit omnem iuuenum opulentorum
munificentiam. vides quomodo animus in
uenit liberalitatis materiam etiam intra an
gustias. nec existimes illum vilem sibi fuisse
qz precium se sibi fecit ingenuosus adolescens
non ergo qualia quęqz sint. sed a quali prospi
ciendum est

27. melius puto apud pauperes bonos qz apud
Seneca de benef. diuites magnos collocare beneficium. et reddit
rationem. nam qui locupletes sunt beneficio
obligari nolunt. immo cum acceperint benefi
cium, quamuis magnum, aut beneficium se pri
us dedisse arbitrant, aut aliquid a se expectari
suspicant, cum vero inopi bono benefacis expec
tatum se non suam fortunam putat. et ideo sin
contentione res venerit sequere Themistoclem
qui de nuptijs filię suę consultus. malo virum qui
pecunia egeat, qz pecuniam quę viro

28 sicut non est liberalis qui sibi donat, nec
Senec. lib. 5 de benef. clemens qui sibi ignoscit, nec misericors qui ma
lis suis tangitur. sed qui alijs. ita etiam ne
mo sibi ipsi beneficium dat. sed naturę suę parat
quę monet ad refutanda nociua et appetenda
proficua.

29 Bis est gratum si quod opus est ultro offeras
Senec. in Prov. benignus etiam causam dandi cogitat. cui semp
debeas ubi negas rapere imperas

30 Duplex fit bonitas cum accedit celeritas mi
Seneca ibidem nus decipitur cui negat celeriter. ages sic alienum
negocium, ut tuum non obliuiscaris. Amico ita
prodesto ut tibi non noceas.

Si extra fortunam est quicquid donatur amicis
quas dederis, solas semper habebis opes. — Mart. lib. 5 epigra.

Vide etiam intt.° Beneficentia & Hospitalitas, haeredes, paupertas, petitio, promissio, servitium.

Libertas - tit.° 7

1. Prima libertas voluntatis erat posse non peccare. novissima erit multo magis non posse peccare. Prima immortalitas erat posse non mori; novissima erit multo magis non posse mori. prima erat perseverantiae potestas bonum posse non deserere, novissima erit perseverantiae felicitas bonum non posse deserere. — Aug. de corrept. et grã.

2. Ille vero in quavis conditione servitij liber est qui amore non capit avaritiae vinculis non tenetur metu criminis non alligatur qui securus expectat praesentia, quem non terrent futura. — Ambr. de Joseph

3. Cum nobis triplex posita sit Libertas a peccato - a miseria. a necessitate hanc ultimo loco positam contulit nobis in conditione natura. in primam restauramur a gratia, media per diligentiam gratia comitata exercet in via. tertia autem reservatur — Bernar. de lib. arb

no

nobis in patria. dicas prima libertas naturę secunda gratię. tertia glorię. Prima habet vberrimum multum honoris. secunda plurimum virtutis nouissima cumulum iucunditatis.

4 Liber est ęstimandus qui nulli turpitudini seruit.

Senec. epist. 31 — 5 quid eques aut libertinus? nomina ex ambitione aut iniuria nata. subsilire in cęlum ex angulo licet.

Senec. epist. 47 — 6 quid sit libertas quęris? nulli rei seruire nulli necessitati, nullis casibus, fortunam in ęquum deducere.

idem in prou — 7 Liber non est quem superbus inflammat animus

~~8 vide etiam titulo nobilitas sacramentum seruitus. violentia~~

Horatius. Saty. 7. lib. 2. — 8 quis nam igit liber? sapiens sibi qui imperiosus.
quem neque pauperies, neque mors, neque uincula terrent

vide etiam in titulo nobilitas sacramentum. seruitus. violentia

Libido -ut. 2

Ambr. in quadā epist. — 1 Libido velut fornax est cito accendit, propere corruit.

Ambr. lib. de Abel et Cain — 2 Seminarium criminum stimulus libido est quę nunquam manere quietum patitur affectum, noctu feruet, die anhelat

Hieron. in epist. — 3 non vsus rerum sed libido utentis in culpa est

4 In serico et in pannis eadem nominat libido

nec

nec Regum purpuram timet, nec mendican tium spernit squalorem. multoque melius est stomachum dolere quam mentem. imperare corpori quam seruire. gressu vacillare quam pudicicia. nisi statim nobis pudicitiae subsidia blandiuntur. quae sunt infelicium remedia; cauendum est nimis, quod dolore curat Hieró. in epist ad Salui

5 Libidinis initium contimebis si exitum cogitaueris senec. lib. de mor

~~vide etiam in titulo Virginitas voluptas~~

6 Sed quia caecus inest vitijs amor, omne futurum Despicit suadentque breuem praesentia fructum Et ruit in vetitum damni secura libido. Claud. l. 3. in eutro.

Vide etiam in titulo Virginitas voluptas.

Loquacitas

Augustinus — 1. Absit ut multiloquium deputem quando necessaria dicunt, quantalibet sermonum multitudine aut prolixitate dicant.

Ambros. super Beati immacul. — 2 Periculum est dicere non solum falsa sed etiam vera, si ea non quibus oportet insinuet. quod vitium quadripartitum est, vel adulationis vel avaritiae vel iactantiae vel loquacitatis incautae

Amb. lib. de off. 1. — 3. Quia plures vidi loquendo in peccatum incidisse vix quempiam tacendo, ideoque tacere nosse quam loqui difficilius est

Ambr. ibidem — 4 Alliga sermonem tuum ne luxuriet ne lasciviat et multiloquio peccata sibi colliget. sit restrictior et ripis coerceatur cito lutum colligit amnis et undas. iugum sit verbis tuis et statera atque mensura, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus

Amb. lib. 1. de virginitate — 5. ingreditur mors per ostium tuum si falsum loquaris, si turpiter si procaciter, postremo si ubi non oportet loquaris

Hiero. ad Nepotia — 6 nihil tam facile quam vilem plebem et indoctam linguae volubilitate decipere, quae quicquid non intelligit plus miratur

Greg. in Pasto — 7 Qui dimittit aquam caput est iurgiorum, aquam quippe dimittere est linguam in fluxu eloquii relaxare. quod contra in bonam etiam partem dicitur aqua profunda verba ex ore viri. qui ergo dimittit aquam caput est iurgiorum, quia qui linguam non refrenat concordiam dissipat

Greg. lib. 8 mor. — 8 lingua sub magni moderaminis libratione moderanda est, ne insolubiliter obliganda, ne aut laxata in vitium defluat, aut restricta etiam ab utilitate torpescat

Bern. in quodam serm. — 9 tenerum membrum est lingua et tamen vix teneri potest, substantia quidem infirmum atque exiguum sed usu magnum et validum. in uenis tenuis est et

et

et lata ideo evacuandis sordibus aptissimum instrumentum.

10. Vanus sermo cito polluit mentem et facile agitur, quod libenter auditur — Isidor. lib. solilo.

11. Lingua dicitur quia ligat adulando mordet detrahendo. attrahit mentiendo ligat et ligari non potest. labilis est et teneri non potest, sed labitur et fallit. Labitur ut anguilla, penetrat ut sagitta. tollit amicos, multiplicat inimicos, movet rixas, seminat discordias, uno ictu multos percutit et interficit blanda est. et subdola lata et parata ad extorquenda bona et miscenda mala. qui custodit linguam suam custodit animam. quoniam mors et vita in potestate linguae est — Hugo lib. 2 de anima

12. quibus citra honestatis rationem lingua polluitur his conscientia quoque sordidissima est. quia infrenis facilius contingit. ut quispiam secta loquens vivat obscene. idest immunde quod valeat ostendi. quippe inter existat improbus dictis et probus moribus — Isid. lib. 3. epistol.

13. numquam tacet quem morbus loquendi tenet — Aul. gel. lib. 8

14. quidam a Pythagora quaerens quomodo inter sapientes discipulos computari posset. Respondit. serva silentium donec necessarium sit tibi loqui. si nihil dixeris nisi quod bene scieris si gesseris optima et locutus fueris pauca. nam silentium signum est sapientiae et loquacitas signum est stultitiae ne festines respondere. donec fuerit finis interrogationis. nec quaestionem in conventu solvere tentes cum sapientiorem te interesse prospexeris — Pythagor. in suis praeceptis.

15. non multis verbis opus est sed efficacibus seminis modo spargenda sunt — Senec. epist. 38

16. quemadmodum sapienti viro honestior incessus convenit ita oratio pressa non audax summa ergo summarum haec erit tibi, tarde loquentem te esse iubeo. — Senec. epist. 40

17. sermonem maximo temperamento cum — idem in quadam epist.

lo

Loquente dyssensa lingua patit aut extraneus vere
cundiam aut familiaris calumniam, aut impe
ritus iniuriam. aut crudelis invidiam, aut peri
tus infamiam.

Senec. in prov. — 18 Imago animi sermo est qualis vir talis ora
tio. magnum est vocis et silentij temperamentū
garrulo non respondere convitium est

Senec. lib. de mo ribus — 19. ut licentiosa mancipia animi imperio
redige linguam cupiditatem opprime. si non po
test paululum remitte. sepe ea que sanari ra
tione non poterant sanata sunt tempore

20 Conscientiam amici nullus invenit lingue
preceps. canibus imbecillibus mos est quanto plus de

Seneca in Prov. — fecerunt viribus, tanto magis latratibus indulgere

~~vide etiam in titulo Advocati, consilium, adver~~
~~satio, convictum, cor, discordia, obedientia, otio~~
~~sitas, odium, taciturnitas, verecundia~~

21 eximia est virtus prestare silentia rebus

Ovid. lib. 1. epist. ad Severum — At contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Horat. li. 1. epist. ad Sevam — 22 sed tacitus pasci si posset corvus haberet
plus dapis, et rixe multo minus, invidieque.

Ovid. lib. 2. eleg. — 23 querit aquas in aquis, et poma fugatia cap
tat.
Talus. hoc illi garrula lingua dedit

vide etiam in tit.° advocati, consilium, adversa
tio, convictum, cor, discordia, obedientia, otio
sitas, odium, taciturnitas, verecundia.

Luxuria tit. 9

1. quanti et quales episcopi et clerici post confes sionum et uelitiarum calcata certamina post magnalia. et signa mirabilia usque quaque monstrata noscuntur cum his omnibus naufragasse. cum uo sunt in naui fragili nauigare. quantos leones domuit una infirmitas delicata id est luxuria que cum sit uilis et misera de maximis efficit preda. — Aug. de singular clericorum

2. ex uoluntate peruersa facta est libido et dum seruit libidini facta est consuetudo. et dum consuetudini non resistit facta est necessitas. — Aug. lib. confes

3. Qui luxuriat uiuens mortuus est et ferreas mentes libido domat. que maiorem in uirginibus patitur famem. dum dulcius putant omne quod nesciunt. — Hiero. matri et filiae.

4. O quam acerbus fructus luxurie amarior felle crudelior gladio — Hiero. in epist

5. libido enim transacta semper sui relinquit penitudinem. et numquam saciat. et extincta reaccenditur. usu crescit. et deficit. nec rationi paret. que impetu ducit — Hiero. in epist

6. O ignis infernalis luxuria cuius materia gula cuius flamma superbia. cuius scintille praua colloquia cuius fumus infamia. cuius cinis immunditia cuius finis gehena — ibidem

7. ex quo luxuria semel mentem alicuius occupauerit. uix eum bona cogitare permittit. sunt enim desideria nisula. quia ex suggestione oritur cogitatio ex cogitatione affectio. ex affectione delectatio ex delectatione consensus. ex consensu operatio ex operatione consuetudo. ex consuetudine desperatio ex desperatione peccati defensio. ex defensione gloriatio ex defensione damnatio — Greg. in mor

8. Alia est carnis luxuria qua castitate corrumpimur Alia cordis. qua de castitate gloriamur. — Bern. in serm. / Bern. super cant

9. luxurie currus quadriga uoluitur uitiorum ingluuie vide

videlicet ventris libidine citus mollicie vestium otii soporisque resolutione. talis equis eque dictis prosperitate vitae et rerum abundantia et quibus praesident duo ignavia corpor. et infida securitas

10. vitium libidinis facile ex vacantia et ocio nascitur. nam definitio amoris haec est animi vacantis passio. unde Ovidius Otia si tollas periere cupidinis arcus.

Hugo

11 Luxuria est immoderata carnis petulantia dulce venenum, importuna licet perniciosa potio quae humanum corpus debilitat, et virilis animi robur enervat

idem

12. Petulantia est ex carnalium cogitationum conceptione totius corporis pectoralis hebetudo

idem

13. Venus est illecebrosa voluptas adulterina iocunditas quae mel habet in ore, fel in corde aculeum in dorso.

14 Semper illam praecedunt ardor et petulantia semper comitatur foetor et immunditia, semper sequitur dolor et poenitentia.

ibidem

15. Quis multiplices eius species enumerare valeat. Haec enim Pentapolim cum adiacenti regione subvertit Sichem cum populo interemit. haec filios Iudae percussit. Iudeum et madianitidem pugione transfodit. tribum Beniamin pro uxore Levitae delevit. filios Heli sacerdotis in bello prostravit. Haec Uriam occidit. Amon interfecit. Plurimos lapidavit. haec Ruben maledixit. Samsonem seduxit, Salomonem pervertit. verum est ergo quod legitur propter speciem mulieris multi perierunt

Claud. lib. 2. in Stilic. laudes.

16 luxuries praedulce malum, quae dedita semper
corporis arbitriis, hebetat caligine sensus
Membraque circaeis effeminat acrius herbis
Blanda quidem vultu sed qua non taetrior ulla
interius fucata genas, et amicta dolosis

ille

Me cebris tortos auro circumligat hydras

27 nihil non permittit mulier sibi, turpe putat nihil. — iuue. saty. 6.

cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
Auribus extentis magnos commisit elenchos

28 id aspiciate — Silius Italicus lib. 15. bel. Pu.
florentes quondam luxus quos vexerit urbes
quippe nec ira Deum tantum, nec tela, nec hostes
quantum sola noces animis Magna voluptas.

29. quae bello est habilis, Veneri quoque convenit aetas — ouid. li. 1. eleg. sine amo
turpe senex miles, turpe senilis amor.

Vide etiam, verbo Abstinentia, auaritia, caro, castitas, concupiscentia, Ebrietas, gula, libido, Mulier, oratio, superbia, vitium, voluntas.

M. cap. 11.

Magister tit. 1

1. Dionisius magistrum sibi in grammatica elegit Donatum. in Rethorica Victorinum. in Theologia gregorium nazianzenum. similiter theophrastus sibi elegit Aristotelem. Aristoteles Platonem. Plato Socratem. Regina Austri sapientissimum Salomonem. — Isidorus in Synonimis

2 magistrum vocat cuius non vult esse discipulus de mandato magno interrogat, qui nec minimum seruat. — Chrisost. in illud Math. 22. magister quod est m. m. in lege

3 Principium disciplinae humilitas est. cuius cum multa sint documenta. haec tria praecipue ad lectorem vel auditorem pertinent. Primum ut nullam scripturam vilem teneat. Secundum ut a nemine discere erubescat. Tertium ut cum scientiam adeptus fuerit ceteros non contemnat.

Boetius de discipl. scholarium.

4. Nulla res discipulis est ita perniciosa sicut iracundia magistri contumeliosa.

Vide in titulo doctrina

Magnanimitas tit. 2

Tull. 1. de off.

1. Magnanimitas est virtus spontanea difficilium aggressio et rationabilis.

Senec. lib. 4 de virtutib.

2. Si magnanimus fueris nunquam iudicabis tibi contumeliam fieri. de inimico dices non nocuit mihi sed animum nocendi habuit. et cum illum in potestate tua videris vindictam putabis vindicare potuisse. scito enim magnum et honestum esse genus vindictae ignoscere

Seneca. ibidē

3. mensura ergo magnanimitatis est nec timidum esse hominem, nec audacem

Seneca. ibi

4. eris magnanimus si pericula neque appetas ut ta

temerarius. neque formides ut timidus. nam timidum non facit animum nisi reprehensibilis vitae conscientia.

5 Magnitudo animi si a communitate humana sit remota feritas quaedam erit et immanitas — ibidem

6. Pauper fiam inter plures ero, exul fiam me natum putabo quo mittar. non sum uni angulo natus. Patria mea totus huius mundi est. — Senec. in epist

7. Magnanimo nihil est magnum. Stilbon Philosophus capta patria amissis rerum eius eccevir fortis et strenuus ipsam sui hostis victoriam vicit. facilius est totam gentem quam magnanimum vincere — Senec. epist. 23

8. Magnanimi est magna contemnere et mediocria malle quam nimia. — idem epist. 37

9. Animum excellentem moderatum omnia tamquam minora transeuntem, quidquid timemus optamusque ridentem coelestis potentia agitat. non potest res tanta sine adminiculo numinis stare. quemadmodum radij solis contingunt quidem terram sed ibi sunt unde mittuntur. sic animus magnus ac sacer conversatur quidem nobiscum. sed haeret origini suae. — Senec. epist. 40

10 Animus intuendus ut pariter fugiendorum ac petendorum non ex opinione, sed ex natura precia rerum imponens asperis blandisque pariter invictus neuter se fortunae summittens supra omnia quae contingunt accidunt que eminens imperturbatus intrepidus. quem nulla vis franget, quem non attollant fortuita. nec deprimant, talis animus virtus est. Haec est eius facies. — Senec. epist. 66

11. Magnanimo de rebus magnis iudicandum est fortunatior est qui omnia rerum diversarum onera rigida cervice sustollit, ac supra fortunam extat. nam mirum est in tranquillitate non concuti illud mirare. ibi extolli aliquem. ubi omnes deprimunt; ibi stare ubi omnes iacent. — ibidem

magnanimitas

12. magnanimus stat rectus sub quolibet pon-
dere, nulla illum res minorem facit. nihil illi
[Senec. epist. 72] eorum, que ferenda sunt displicet. quidquid cade-
re in hominem potest in se cecidisse non queritur.
vires suas novit. vincit virtute fortunam.
[Senec. de moribus] 13 nil magnum est in rebus humanis nisi mag-
no animo despicias.
14 proprium enim est magnanimitatis vere no
[ibidem] sentire se percussum, in magnis enim fera et ma-
gna ad latratum canum lenta respicit.
unde etiam in titulo. contemptus. divitie. fortitu-
do. labor. nobilitas. pusillanimitas. virtus

Malitia n.º 3

1. Melius iudicauit deus de malis benefacere q̃ȝ mala nulla esse permittere. Aug. in enchirid

2. malignitas est mala uoluntas hominis cum ultra non possit uel beneficijs grates non referre Aug. in serm

3. malicia est per quam moribus deceptorijs ueritate palliata, uel odium alterius, uel proprium comodum attendit Aug. in quadam epist.

4 malicia est mentes atque animæ deprauatio a tramite ueritatis deuia, quæ incuriosorum animos frequenter obrepit. Ambr in examer

5. mala non sunt nisi quæ crimine mentem implicant. et conscientiam ligant. ibidem

6. habet malicia currum suum rotis quattuor consistentem. seuitia. impatientia. audacia. impudentia. ualde enim uelox est currus iste ad effundendum sanguinem qui nec innocentia sistitur nec patientia retardat, nec timore frenatur nec pudore inhibet. trahit autem duobus perniciosis equis et ad omnem perniciem paratissimis. terrenæ potentiæ. et seculi pompa. porro præsident his duobus equis aurigæ duo timor et liuor. timor quidem pompam liuor potentiam agit Bernar in cantic.

7 Consideras huius stultitiæ mistum dolum tyranni aut enim Herodes credit scripturis, aut non si aut enim credidit ut quid ergo interrogabat scripturas quas putabat esse uaniloquas? si credidit ergo timens prophetiam esse immobilem quomodo ergo sperabat illum regem posse interficere quem futurum esse dicebant scripturæ. nam si prophetiæ credidit clarum erat ipsum aduersus impossibilia conari. sed si non credidit tunc nec sibi timere debuit, nec puero insidiari. Respondet Chrisosthomus anima semel malignitate capta stultior cunctis efficit. tale quippe est uitium malignitatis ut Chrisost. in matt c. 2

ut a nullo plerumque impulsa se se ipsa precipitet et sepe absque effectu operis erumnosa et impossibilia conet efficere

idem. matt. 22 — 8 Sicut ignis quanto amplius ligna susceperit in maiorem flamam erigit, sic anima malorum quanto magis veritatem audierit eo amplius in maliciam excitat

ibidem — 9 Etate minores malicia pares, nam pulli serpentum statura breviores sunt veneno autem equales. catuli luporum etsi venatione nocere non possunt. iam tamen in sanguine gaudent et morsibus ledunt

ibidem — 10. Pharisei apud se dicebant unus loquatur pro omnibus. et omnes loquamur per unum ut si vicerit omnes videamur vicisse si autem victus fuerit solus videatur confusus. ecce sagacitas malignantium

Cassiod. super psalm. — 11. Nequitiam veteres diffinierunt voluntariam esse maliciam in quam non casu incidimus, sed spontanea voluntate versamur. nequam dictus est. nequaquam. idest nullo tempore aptus

Ricar. de verbis Apost. in illud non serm. malitie — 12. malicia est ex proposito et deliberatione malo cognito prono animo consentire

13. malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit at venenum quod serpentes in alienam perniciem perferunt sine sua continent. non est huic simile hoc habentibus pessimum est

Tullius. et Sen. epist. 82 — 13. malefacere qui vult nusquam non invenit causam, malevolus semper sua natura vtitur

Senec. in prov.

vide etiam in titulo Adulatio. correptio. discordia fortitudo. Fraus. Homo. Hypocrisis. documentum poenitentia. Predestinatio. prudentia. Sapientia simplicitas

mandatum

mandatum . tt. 4

1 Sunt mandata que duris atque carnalibus impo- | Bern. in cantic.
nunt animis ex legenitque et disciplinę. et sunt olea-
riunt animis . . . dispensationis, que infirmis et pusillis corde miseri-
cordię apponunt. et sunt consiliorum solida fortitudine apponunt. et sunt . . . sancti-
trageg. que ex intimis sapientię proponunt . . .

2. mandata Moysi in actu facilia sunt ut non occidas. et ideo in remuneratione modica et in peccato magna. sed mandata Christi ut non irascaris in actu difficilia. et ideo in remuneratione magna et in peccato minima. | Chrisost. mat. 6

3 merito dedit preceptum qui premisit exemplum. | Cassiod. sup psal.

4 Nihil arduum humilibus. nihil asperum mitibus. et facile omnia precepta veniunt in effectum, quando et gratia precedit auxilium. et obedientia mollit imperium; nec dicitur ibi necessitate servire ubi diligit quod iubetur. | Leo papa in appa-ritione domini

vide etiam in concupiscentia. correctio. dilectio. exemplum; mansuetudo. oratio. peccatum. superbia. timor

mansuetudo

Mansuetudo. tt. 5

Ambr. ad Vercellenses episcop.

1. mansuetus homo cordis est medicus

2. quid enim mihi prodest carere sceleribus nisi fuero mitis atque mansuetus

Ambr. sup. Luc lib. 5.

3 Beatus qui severitatem ad mansuetudinem tenet, ut altero disciplinam servet, altero innocentia non opprimat.

Ambrosius

4 nihil est foedius praeceptore furioso qui cum debeat esse mansuetus et humilis ad omnes ex diverso torvo vultu trementibus labijs rugata fronte effrenatis superciliis. facie inter pallorem et ruborem variata clamore perstrepitat. et errantes non tam a bono extrahit, quam ad malum sua secum ira praecipitat.

Hiero. super epist. ad Titum ubi nō iracund.

5 mitis est quem non rancor vel ira afficit sed omnia aequanimiter sustinet. non irritat. neque irritatur, non nocet, nec nocere cogitat.

Hiero. in glos. matt. 5. beati mites

6 Sunt quidam mites sed quamdiu nihil dicitur vel agitur nisi pro eorum arbitrio, patebit autem

Bern. sup. cant.

quam

6 Longe sunt a uera mansuetudine silentes ocasione casu

7. magna est virtus si non ledas a quo lessus es / magna est fortitudo si etiam lesus remittas. magna est gloria si cui potuisti nocere parcas — Isidor. in solilog lib. 2

8 beneuolentia est bona erga aliquem uoluntas ultra quam ualet affectum suum pretendens. — Hugo

9 benignitas est longitas rerum per compassionē — idem

10. clementia est temperantia animi in potestate ulciscendi uel lenitas superioris aduersus inferiorē — idem

11. clemens dicitur animus quando est generaliter compatiendum ~~[illegible]~~ facilis ad remittendum promptus ad subueniendum — idem

12. mansueti legent non dixit lege docti non ei [illegible] nantes non psalentes. sed mansueti legent qui charitate precipua omnium rerum temperantiam habere consueuerunt — Cassiod. psal. 33

13. mansuetos appellamus manu assuetos idest patientes et mites qui alienas iniquitates tolerant nec aliquem grauare presumunt. — Cassiod. psal. 36

14. ornamentum enim bonorum omnium est sincera benignitas que numquam est sola que de virtutibus cognoscit esse generata — Cassiod. in epist

15 mansuetudo est mitas animi utriusque statum mundi lance pensans equali — Tullius de offic

16 clementia est uirtus per quam animus concitatus in odium alicuius benignitate retinetur — Tull. 2. rethor

17 clementia est que alieno sanguini tamquam suo parcit. et scit homine non esse prodige utendum — Senec de clemen ad Neronem

uide etiam in titulo correctio — spiritus sanctus —

Maria tt 6

Aug. serm. de assump.

1. Auctrix peccati Eva auctrix meriti Maria. Eva occidendo obfuit. Maria vivificando profuit. Illa percussit, ista sanavit.

Aug. serm. de nat. B. M.

2. Ave Maria gratia plena Dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecum in utero, tecum in auxilio.

3. Felicior partus spiritualis quam carnalis beatior enim fuit Maria concipiendo Christum fide quam carne. Materna enim propinquitas nihil ei profuisset nisi felicius ipsum in fide quam carne gestasset. Idem super illud Lucae. 11. beati qui audiunt verbum Dei etc. Hoc inquit est dicere materm mea quam appellatis felicem, inde felix est quia verbum Dei custodivit, non quia in illa verbum caro factum est.

Aug. lib. de virginit.

4. Quid nobilius Dei matre? quid splendidius ea quam splendor elegit? quid castius ea quae corpus sine corporis

rit generaret? et ut de ceteris eius virtutibus taceam, virgo erat non solum corpore sed etiam mente. cor de humilis verbis gravis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in cumulis divitia rum sed in prece pauperum spem reponens, inte(n)ta operi, verecunda sermone, arbitrum humanis non hominem sed deum quaerere, nullum laedere omnibus benevelle, maioribus assurgere, aequa libus non invidere, iactantiam fugere, rationem sequi et amare. quando ista fastidium humile? quando risit debilem, quando vitavit inopem? nihil in oculis torvum, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum, non gestus fractior non incessus solutior, non vox petulantior, ut ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis, figura probitatis. talem hanc evangelista monstravit talem angelus reperit, talem spiritus sanctus elegit quid enim in singulis morer? quae digna fuit ex qua dei filius nasceretur — ibidem

5. Quo enim iam deo plena nisi ad superiora celsi festinatione conscenderet? nescit tarda molimina spiritus sancti gratia

6. Disce virginem moribus disce virginem vere cundia, disce virginem oraculo, disce virginem ministerio. solam in penetralibus quam nemo virorum videret solus angelus reperit. solam sine comi te solam sine teste, ne quo indigno depravaretur affatu. disce ergo virgo verborum vitare lasciviam maria autem angeli salutationem verebatur ab angelo salutatur. ubi clauso super se ostio orabat patrem in absconditis. non est enim putandum ostium virginis apertum ne vel orantis turbaret silentium vel continentis castitas tentaret. — Ambrosius

7. ave maria gratia plena dominus tecum est. talibus namque decebat virginem oppignerari muneri — Hierō. serm. de assumpt.

bus ut esset gratia plena que reddidit coelis gloriam, terris deum pacemque refudit, fidem gentibus finem vitijs, vite ordinem, moribus disciplinam

8\. Quod natura non habuit usus nescivit ignoravit ratio, mens non capit humana, pavet coelum stupet terra, creatura omnis etiam coelestis miratur hoc totum est quod per Gabrielem Maria divinitus annunciat. — *Hiero. ibidem*

9 ceteris Virginibus per partes prestatur gratia Marie vero se tota infundit gratie plenitudo que fuit in Christo, quamque aliter, et aliter quam in Christo fuit plenitudo gratie tanquam in homine personaliter deffinito, in Maria vero ut in templo singulariter consecrato, vel aliter in Christo fuit plenitudo gratie sicut in capite influente in Maria sicut in collo transfundente — *Hieronymus*

10\. Per te accessum habeamus ad filium o benedicta inventrix gratie, genitrix vite, mater salutis ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis, excuset apud ipsum integritas tua culpam nostre corruptionis, et humilitas Deo grata nostre veniam impetret vanitati, copiosa charitas tua, nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, fecunditas gloriosa fecunditatem nobis conferat meritorum — *Bern. in serm. 2*

11\. ad beatam Virginem sicut ad medium, sicut ad archanum dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negocium seculorum respiciunt, et qui in coelo sunt, et qui in terra, et qui in inferno habitant, et qui nos precesserunt, et nos qui sumus, et qui sequuntur, et nati natorum, et qui nascentur ab illis illi qui sunt in coelo ut restaurent, et qui in inferno ut eripiant, et qui precesserunt ut prophete fideles inveniant, et qui sequuntur ut glorificent — *Bern. ibidem*

. 12

12 Per te Virgo sancta celum impletum est in Bern. serm. 98
fernus euacuatus est instaurate ruine celestis
Hierusalem. miseris expectantibus perdita uita
data. 13 Nihil est quod tantum me terreat, nec
est aliquid quod tantum me delectet sicut de Bern. in quo
beata Virgine sermonem habere. terret inquam dam serm.
me indignitas propria, sed me delectat Virginis
laus et excellentia

14 Ille solus o Virgo beata tuas laudes sileat qui ibidem
te fideliter inuocatam senserit unquam in suis ne
cessitatibus sibi defuisse. et quid mirum si inuoca
ta adest, que etiam non inuocata presto est!

15 O uenter capacior celis, diffusior terris la ibidem
tior elementis, qui illum continere ualuit, quē
totus orbis comprehendere non potuit. et qui de
tribus digitis molem terre apprehendit.

16. Si criminum immanitate turbatus si consci
entie feditate confusus. si iudicii horrore per
territus. si barathro desperationis absorberis ma Bern. in serm.
riam cogita, mariam inuoca, non recedat a corde
non recedat ab ore. nam ipsam cogitans non erras
ipsam cogitans non desperas. ipsam sequens non de
uias. ipsa tenente non corruis. ipsa protegente nō
metuis, ipsa duce non fatigaris. ipsa propitia per
uenis. et sic in te metipso experiri poteris quam me
rito dictum sit. nomen Virginis Maria idest ma
ris stella.

17 Oportet Vniuersos christicolas inter fluctus hu ibidem
ius seculi nauigantes attendere hanc maris stellā
que supremo cardini idest deo proxima est. et res
pectu exempli eius cursum uite dirigere. quod qui
fecerit non iactabitur uane glorie uento, nec fran
getur scopulis aduersis, nec absorbebitur syrenea uora
gine uoluptatum. sed prospere ueniet ad portum qui
etis eterne.

18

18 Ius misericordiae tuae o benedicta longitudi
nem profunditatem sublimitatem nequeat inves
tigare nam longitudo eius usque ad novissimum
Bern. in serm — diem invocantibus eam subvenit universis. Lati
tudo eius replet orbem terrarum ut tua miseri
cordia plena sit omnis terra. Sic et sublimitas
eius civitatis supernae invenit restaurationem
et profundum eius sedentibus in tenebris et um
bra mortis obtinuit redemptionem.

19 Maria omnibus facta est sapientibus et insipi
entibus copiosissima charitate debitricem se fe
cit, omnibus misericordiae suae sinum aperit ut
de plenitudine eius accipiant universi captivus
Bern. serm. 98 — redemptionem, eger curationem, tristis consolatio
nem, peccator veniam, iustus gratiam, angelus
laetitiam, denique tota trinitas gloriam, filii perso
na carnis humanae substantiam, ut non sit qui se
abscondat a calore eius

20. Beatam me dicent omnes generationes ex
hoc beatam me dicent omnes generationes quae
Bern. in sermo — omnibus generationibus vitam et gloriam tri
buisti. in te enim angeli laetitiam, iusti gratiam
peccatores veniam in aeternum. merito ergo in te
respiciunt oculi omnis creaturae quia in te et per te
et de te benigna manus omnipotentis quidquid
creavit recreavit

21. Maria virginem se oblita gloriatur de fecundi
Bern. sup missus est — tate et tu negligendo de humilitate blandiris
tibi de virginitate.

22 Mulier evangelica quae miscuit tria sata fa
rinae fuit beata virgo. quae in incarnatione fermen
Bern. lib. 5 de consider. — to fidei suae commiscuit tria sata novum antiquum
et aeternum. scilicet animam de novo creatam cor
pus de natura Adam. et aeternum in unione divi

nitatis / 23. O inestimabilis mariae laus Joseph plus credidit castitati quam utero intumescenti plus gratiae quam naturae. conceptionem vidit, sed fornicationem non existimavit. possibilius credebat mulierem sine viro concipere, quam mariam posse peccare — Chrysost. sup. Matt.

24 Ioseph iustus erat in verbo, iustus in facto iustus in legis consummatione iustus in merito gratiae. ideo eam dimittere volebat, quoniam virtutem mysterij et sacramentum quoddam magnificum in ea esse cognoscebat, cui approximare se indignum aestimabat, exemplo Petri Lucae 5. recede a me quia homo peccator sum. — Aug. in illud Matt. Ioseph cum esset vir iustus.

25. tu patrona humani generis in afflictis rebus medica singularis. quis tuo non egeat munere cum sit peccare commune — Cassiod. in quadam epist.

26 Dum unigenitus dei existens ante secula ex mariae utero natus est homo investigabili facta est et ancilla domini per deitatem et mater verbi per carnem. — Greg. in regist.

27 Umbra non aliter exprimit nisi per lumen et corpus. Virtus altissimi mariam obumbrat quia in eius utero lux incorporea corpus sumpsit ex qua videlicet obumbratione omne in se refrigerium mentis accepit — Greg. in mor. sup illud. virtus altiss. 56. tit.

28 Quicunque sibi mariae optat premium imitetur exemplum. — Ambr. de Virginit.

29 Sicut in transitu meo mariae non est corrupta Virginitas sic mea ibi non est maculata maiestas — Aug. contra duas heres.

30 Maria quam mente passa est plus quam martir fuit nimirum. et eius dilectio amplius fortis quam mors quae mortem Christi suam fecit. — ~~[illegible]~~ Hieron. in serm.

31. magna fuit sanctificatio Hieremiae qua potuit vitare faciliter culpam mortalium. maior sanctificatio Joannis baptistae qua potuit vitare frequentiam venialium, maxima Virginis mariae qua potuit vitare: immo vitavit omne peccatum — Bern. ad Canon. lugdun.

32

R. in sermi. nat Virg. & Bern. 32. illud est illud vas rivinum in figura in quo iussit Heliseus mitti sal.

33. Que est virgo tam sublimis ut salutatur ab angelo, tam humilis ut desponsata sit fabro

& R. Hom. 2 — 34 super illo verbo In plenitudine sanctorum detentio mea. vere in plenitudine sanctorum detentio virginis Marie. cui non defuit fides patriarcharum, spes prophetarum, zelus Apostolorum. constantia martyrum. sobrietas confessorum castitas Virginum. fecunditas coniugatorum. sed neque ipsa puritas angelorum

Bernardus

35. Sinum sue misericordie Maria omnibus aperit. ut de plenitudine eius accipiant universi. captivus redemptionem, eger curationem, tristis consolationem. iustus gratiam. angelus letitiam denique tota trinitas gloriam. Persona filij de carnis substantiam

Bernardus

36 Per istas duodecim stellas intelligimus duodecim prerogativas in beata virgine fuisse Regia generatio. Angelica salutatio. precipua sanctificatio. mirifica conceptio. integritas sine corruptione in continendo. fecunditas sine commixtione in concipiendo, facilitas sine aggravatione in filium ferendo. Suavitas sine afflictione in pariendo. Sobrietas pudorata in eloquio humilitas comprobata in animo. acerbitas degustata in martyrio. et credulitas conservata in triduo.

Bern. in Apocaly.

Vide etiam in titulo incarnatio. necessitas.

Martirium

1. Seculi homines infeliciter felices sunt mar-
tyres autem infeliciter felices erant. — Aug. super psalm

2. Iniuria est pro martyre orare cuius nos de-
bemus orationibus commendari. — Aug. de verb. Apost

3. Nos sine ferro et sanguine martyres esse
possumus si ueraciter sapientiam in animo cus-
todiemus. — greg. hom. 35

4 Quod martyrium grauius est quam inter epulas
esurire, inter multas preciosas uestes algere, pau-
pertate premi inter diuitias, quas offert mundus
quas ostentat malignus, quas desiderat noster
appetitus. propterea pauperibus pariter et marty-
ribus regnum celorum promittitur. quia pro paupertate
quidem emitur sed pro passione pro Christo absque dila-
tione percipitur — Bern in serm.

5.

martirium

5. Fortissimus Abraham sed beatus Laurentius fortior fortissimo. audiamus qualiter Abraham sua dimisit et Laurentius sua dispersit et dedit pauperibus. Abraham filium suum deo obtulit Laurentius se ipsum pro filio dei. hic ignem parat alligat filium, gladium euaginat. sed angelum audit prohibentem ne perficiat. ille ad ignem positus Christum predicat carnifices uero urgentes carbones ministrando verbum non exasperat efficit holocaustum domino. id est totum incensum, intus igne charitatis, externus uero flamma tribulationis. Hic qui obediens efficitur filium recipit incolumem, ille qui perseuerat in tormentis a dei filio recipit ad salutem.

Hugo de claustro anime

6 Hic enim baptisma scilicet martyrium in gratia maius, in potestate sublimius, in honore preciosius.

Ciprian in quadam epist.

vide etiam in titulo Humilitas. Virginitas Christianus.

1. Scivit medicus quod salutiferum, quid ne cõtrarium petat egrotus, egrotus es tu. noli te ergo medico dictare, que uobis medicamina uelit apponere. — Aug. in quodam serm.

2 Omnis medicina habet ad tempus amaritudinem. sed postea fructus doloris sanitate monstrat. — Hieronimus

3 Usus medicinalis est ut sepe feruorem uiscerum in pruriginem cutis trahat. et plerumque inde interius curat. unde exterius sauciat. ita nonnunque diuine dispensationis medicamine agitur ut exterioribus doloribus internum uulnus adimat. — Gregor. in past.

4 Ego plagis conscientie mee malum iudico accommodatius medicamentum probrijs et contumelijs. — Bernard. in epist.

5. O sapientia quanta arte medendi in uino et oleo anime mee sanitatem restauras. fortiter suauis. et suauiter fortis. fortis pro me et suauis mihi. — Bern. sup. cant.

6 Medicorum consilia debita quipariũ docti et satis seduli officiosissime multos occidunt — Senec. in epist.

Vide etiam in titulo eleemosina + eucharistia. gratia gula. Humilitas. mansuetudo munus. tribulatio.

~~Eucharistia~~

Mendatium tt. 9.

~~Dicta~~

Aug. sup Ioann in illud mendax est et pater eius — 1. quomodo deus pater genuit filium veritatem sic diabolus lapsus genuit quasi filium mendaciū

2. Quidquid figurate fit aut dicitur non est mē-

Aug. ad cantica — dacium. 3. Concessum est diabolo interdum vera

Chrisost. in mat. — dicere ut mendacium suum rara veritate commendet. 4 Mendacia sermonis habent quem deci-

idem. mat. 21 — piant ipsa sibi mentiuntur sicut ait psalmus mentita est iniquitas sibi ~

5. Quidam in suis mendaciis gratiosi sunt qui-

Petr. Bless. — dam semper laborant esse veridici et mendaciis servi reputari.

6. Mendacium est falsa verborum prolatio cum

Tullius — intentione fallendi

~~vide etiam in titulo Adulatio confessio seiunium veritas vitium~~

Iuve. sat. 3. — 7 quid Romae faciam, mentiri nescio. librum si malus est, nequeo laudare, et poscere: motus

Vide etiam in tit° adulatio confessio, ieiunium veritas vitium.

Mercatio – tt. 20

1. Volens se vilem estimari christus ne ab omnibus erat ne quis pauper deterreat — Ambr lib. 6. in luc

2. Aurum vel divitias siquidem per bella querere nefas est. per maria periculum. per falsitates opprobrium. per agriculturam vero licitum est honestum vero est lucrum. per quod nemo ledi iuste acquiri. et nulli preiudicat. — Cassiod. in epist

3. Sordidum est eorum officium qui emunt a mercatoribus quod statim vendant. nihil enim proficiunt. nisi quodammodo mentiant. Agricultura enim nihil melius. nihil uberius. nihil homine libero dignius. hanc laudat Horatius beatus ille qui procul negocijs ut prisca gens mortalium paterna rura bobus exercet suis. solutus omni fenore. — Tullius.

Vide etiam in titulo clericus. predicator — 211.

Meritum – tt. 21

1. Simplices et indocti regnum celorum rapiunt et nos cum litteris nostris ad infernum descendimus — Aug. matt 5. 12.

2. Non est magni meriti si quod foris erga nos agatur in corpore. sed magis pensandum est quid agat in men — greg. Hom. 10

mente, nam presentem mundum despicere
transitoria non amare, mentem medullitus in
humilitate deo et proximis sternere, contra il
latas contumelias patientiam servare et custo
Greg. hom. 10 dita patientia; dolorem malicie a corde repellere
egenis propria tribuere, aliena minime ambire
amicum in deo diligere propter deum et eos qui
sunt inimici amare, de afflictione proximi lugere
de morte inimici non exultare. hec est nova
creatura.

Bern. serm. 53 3. Hoc totum hominis meritum si totam suam
spem ponat in eo qui totum salvum fecit. suffi
cit ad meritum scire quod non sufficiant meri
ta. 4 Preposterus enim ordo ante meritum ex
idem, in cant igere premium. et ante laborem sumere cibu
5 domine multi volunt tecum conregnare
Bern. in serm sed non compati volunt. invenire et non quere
re. volunt consequi et non sequi.
Crist. de rep 6 vidimus aliquotres nonnullos cepisse pos
lapsi tremos et factos merito priores
7 Qui enim ordine est vel dignitate primus
Cassio. lib. 1. debet meritorum laude esse precipuus.
idem. lib. 4 8 Iunioribus concedit spes labores dum vicissi
tudo fuerit reddita veteranis.
9 hoc est profecto difficillimum regnandi genus
exercere iuvenem in suis sensibus principatum
Cassiod. rarum omnino bonum est dominum triumpha
re de moribus et hoc consequi in florida etate
ad quod vix credit cana modestia pervenire

vid. etiã intt.° Anima Charitas, cõsolatio Gloria vana, Gloria eterna, Gratitudo, otiositas, penitentia, Remuneratio, sanctitas, tentatio, Tribulatio, vanitas,

Militia tt.° L2

1. Nihil enim magis in itinere vel in acie custodiendum est, qȝ ut omnes milites incedendo ordinem servent, quod aliter non potest fieri nisi ut exercitio deambulare celeriter, et equaliter discant. periculum enim gravissimum semper ab hostibus sustinet, divisus et inordinatus exercitus — Veget. de re mil. lib. 2.

2. sed et clausis ex desperatione crescit audacia sicut et paucioribus. et sicut spei nihil est sumit arma formido — idem ibidem

3. una salus victis nullam sperare salutem — ibidem

4. quid fieri debeat tractato cum multis. quid vero facturus sis cum paucissimis ac fidelissimis vel potius ipse tecum — ibidem

5. Vegetij Renati testimonio inutilis est omnino militie nutritus tenere et delitijs assuetus eum autem censet aptiorem qui sub deo etarma nutrit in labore. solis patiens, umbre negligens balneorum nescius equeferens frigoris iniurias et caloris, Rudis in causis, simplex malitibus cibi-

mo — Petr. Bless. in epist. 94.

moderatione contentus qui non erubescat fossā
ducere . reparare aggeres . ferre lapides . et cemē
tum lignorumq; materiam comportare
6. Clypeos deferunt deauratos praedam potius
ibidem hostium cupientes, quam certamen ab hostibus. bella
tamen et conflictus equestres depingi faciunt
in sellis et clypeis ut se quadam imaginaria
visione delectent in pugnis, quas actualiter in
gredi, aut videre non audent .
7 In his Frontinus refert cum scutum vidisset
ibidem . cuiusdam auro et gemmis multipliciter adorna
tum, dixit se non mirari, si tanta clypeum dili
gentia ornasset, in quo plus praesidij quam in se habe
ret 8. Hi sunt quorum testimonio laudari au
ibidem dis in ocio occupationes in pace. praedas interar
ma fugas internina victorias cum sint in prae
torijs leones, in praelijs lepores
9 Porro ordo militum nunc est ordinem non
tenere, nam cuius os maiori verborum spurcicia
pollŭit, qui detestabilius iurat, qui minus deum
timet ministros dei vilificat, qui ecclesiam non
idem epist. 94 reveretur . iste hodie in coetu militum fortior, et no
minatior reputat
10 hodie militaris disciplina quam Vegetius
Renatus et alij pleriq; docuerunt prorsus eva
ibidem . nuit, et se in quandam delinquendi liberta
tem, et scurrilitatis speciem deformavit . olim
enim se iuramenti vinculo milites obligabant
quod starent pro Reipublicae statu, quod in acie non fuge
rent . et quod vitae propriae utilitatem publicam prae
haberent . sed et hodie tyrones enses suos recipi
unt .

ure de altari ut profiteatur se filius ecclesie atque honorem sacerdotij ad tuitionem pauperum ad vindictam malefactorum et patrie liberationem se gladium accepisse/ potius in contrarium versa est. nam ex quo hodie militari cingulo decorantur statim insurgunt in Christos domini, et deseviunt in patrimonium crucifixi spoliant et predant subiectos Christi pauperes, et miserabiliter atque immisericorditer affligunt miseros ut in miserijs aliorum illicitos appetitus et extra ordinarias impleant voluntates.

11 Nullum laborem recusant manus que ab aratro ad arma transferuntur quam libet tenerum viam patiuntur iumenta, quorum durata in aspero ungula est. in molli et palustri pascuo saginata cito subvertuntur et conteruntur. fortior autem miles ex confragoso venit. sed ille unctus et nitidus in primo pulvere defecit. — Senec. in quadam epist.

12 Non fuit Romanis rubor eburneo Scipione deposito agrestem aratri stivam repetere. sed Atili manus rustico opere attrite salutem publicam stabilierunt, ingentes hostium copias persumderunt. et que prius arantium iuga rexerant postea triumphalis currus habenas retinuerunt potest pauperes consolari Atilius. sed multo magis ~~consolari et~~ docere locupletes. quam non est necessaria magne laudis cupido. aut anxia opum comparatio. virtus enim nudo homine contenta est. ~~13 vide etiam titulo Rerum et consilium~~ — Valer. lib. 4

13 nec enim sibi bella quierunt — ouid. ad Pisonem

14 nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur venalesque manus. ubi fas. ubi maxima merces — Lucanus. lib. 10. bel. civil.

mirabile siue mira
culum –

Vide etiã in tit.º resurrectio, Christiani.

– Mirabile siue mira, culum – tit. 13

1 Quidquid igitur mirabile fit in hoc mundo profecto minus est quam totus hic mundus. idest celum et terra. et omnia que in eis sunt que certe Deus fecit nam et omni miraculo quod fit per hominem maius miraculum est homo. quam uis igitur miracula visibilium naturarum vi dendi assiduitate vilescunt, tamen ea, cum sapienter intuemur, inusitatissimis, rarissimis ma iora sunt — Aug. lib. 10. de ciu. dei.

2 Aliter magi faciunt miracula, aliter boni Christiani, aliter mali magi per priuatos cum demonibus contractus. boni Christiani per publicam iustitiam, mali Christiani per signa pu blice iustitie. — Aug. lib. 83. qq.

3 Dicamus aliquid deum posse, quod nos fate amur inuestigare non posse. in rebus enim mirabilibus tota ratio faciendi est potentia fa cientis. — Augustinus

4 Nihil mirabilius in rebus huma nis quam diligere inimicos — idem lib. conf.

5 Sunt omnes admirari alta montium ingentes fluctus maris et latissimos lapsus fluminum, et Occeani ambitum et gyros siderum et relinquunt seipsos et non mirantur. nam et omni miraculo quod fit per hominem, maius miraculum est homo. — ibidem

6 Prophetizare et uirtutes facere et demonia eijcere interdum non est meriti qui operatur. sed uel inuocatio Christi hoc agit. uel ob condemnationem eorum qui inuocant uel utilitatem eorum qui uident et audiunt. — Hiero. in illud matt. 7. nonne in nomine tuo virtutes multas fec.

7 Diuina mirabilia semper debent considerari per studium et nunquam discuti per intellectum — Greg. in homil.

8. Quattuor mirabiles imitatores fecit deus de piscatore primum ecclesiae pastorem. de persecutore magistrum gentium et doctorem. de publicano primum euangelistam. de latrone primum caelicolam. — Chrisost. super. 1. matth.

9 mirabilius est uidere hominem conuitia passum et non motum, quam hominem grauissime percussum et uulneratum non cadentem. — idem sup matth.

10. miracula in signum sunt non fidelibus sed infidelibus. quia signum fidelibus non est necessarium, qui iam crediderunt. sed infidelibus ut conuertantur. Nam Paulus pro non credentium infidelitate patrem Publij de infirmitate febrium uirtutibus curat. infirmitatem uero Timotheum non oratione, sed medicinaliter temperat. ut noueris miracula pro incredulis non pro fidelibus fieri — isidor lib. 1. de sum. bono.

11. Res multis modis apparent mirabiles aliquando ex magnitudine. aliquando ex paruitate aliquan

quando quae rarae aliquando quae pulchrae. secundum magnitudinem attenditur, quando res quaelibet sui generis modum in quantitate excedit. sic miramur gigantem inter homines. cetum inter pisces. gryphonem inter volucres. elephantem inter quadrupedes. draconem inter serpentes. Secundum parvitatem considerant quando res aliqua ceteris sui generis quantitate equari non potest. ut tinea vermes. et syniphes. et alia similia quae inter cetera quidem animalia vivunt. sed ceteris omnibus corporis exiguitate dispares sunt. Vide ergo quid magis mireris dentes apri vel tineae. alas gryphi. vel cinifis. caput equi vel locustae. crura elephantis vel culicis. leonem vel pulicem. tygridem vel testudinem. ibi miraris magnitudinem. hic miraris parvitatem. illis dedit oculos quos vix comprehendere potest oculus. et in tam exiguis corporis, sic omnifaria lineamenta Naturae sua congrua plenissime distribuit, ut nihil videas deesse in minimis eorum omnium quae natura formavit in magnis.

Hugo de operibus trium dierum

12. miramur quare etiam Crocodillus manducans inferiorem molam non movet. et quomodo Salmandra in igne illesa permanet. Quis dedit Hericio spinas. et docuit eum ut se pomis turbine discussis involuat. quibus onustus incedens stridet quasi plaustrum. et formica hyemis superventurae prescia granis horrea sua replet. Aranea quoque de visceribus suis laqueos nectit ut predam capiat. isti sunt testes sapientiae dei. 13 est adhuc aliud verum et evidens

Ibidem

dens. diuinæ sapientiæ argumentum quod omne ~~[illegible]~~ genus sibi simile procreat. et una species propagata primæ originis formam non immutat non ouis vitulum, non vaca agnum. non cerua leporem non leo vulpem, sed unius similem imaginem suam extendit et propaginem. Aliud genus est fagus. aliud quercus et aliud unumquodque suam speciem habet. et unumquodque sui generis seruat similitudinem. unde folium quomodo intrinsecus productis costulis. hinc et illinc intexitur mirare unum, mirare aliud. omne quod est unius generis unius inuenies similitudinis. tot costulas in uno, quot costulas in alio. talem formam in uno quam in alio omnis enim natura quasi cuiusdam dictantis intrinsecus præceptum accepit. nusquam terminos suos excedere præsumit. — ibidem.

14. In facie uultuque nostro nullas duas in tot milibus hominum indiscretas effigies existere quod ars nulla in paucis numeris præstet affectando. — Plin. lib. 10. hist. nat

Vide etiam in titulo Anima. Antichristus. castitas confessio consideratio. eucharistia. incarnatio Resurrectio et sortilegium per totum

Aug. de diffin — 1. miseria copia tribulationis et inopia consolationis, quando multifarie quis patitur et a nemine relevatur.

Aug. lib. de verb domini — 2. qui neguiter vult vivere nonne tantum miseriorem esse convincitur quanto facilius mala eius voluntas impletur.

Aug. 1. confes — 3. Quid miserius misero non miserante seipsum et flente Didonis mortem quae flebat amando Aeneam non flente ante mortem suam quae flebat non amando te.

Aug. de trinit. — 4. magna hominis miseria cum illo non esse sine quo non potest esse. in quo enim est procul dubio sine illo non est. et tamen si eius non meminit eumque non intelligit, neque diligit cum illo non est.

Hiero in epist — 5. Apud Christianos non qui patitur sed qui facit contumeliam miser est.

Greg. in ezech — 6. Peccantes quosque tunc consideremus amplius miseros quando eos conspicimus in culpa sua sine flagello derelictos.

Greg. ibidem — 7. ille bene novit in miserijs exterioribus subsistere, qui scit de spe interna semper gaudere.

Bern. serm. 8 — 8. generalis est humano generi miseria triplex si diligenter advertimus, nam et faciles sumus ad seducendum, et debiles ad operandum, et fragiles ad resistendum. si discernere volumus inter bonum et malum decipimur. si tentamus facere bonum deficimus. si conamur resistere malo deficimur et superamur.

Bern. de 12 grad humil — 9. Sicut pura veritas non nisi puro corde videtur sic miseria fratris non nisi misero corde sentitur.

idem ibidem — 10. Consideranti tibi quid sis occurret tibi homo nudus et pauper et miser et miserabilis

ho-

Homo dolens q. homo sit erubescens q. nudus sit plorans q. natus sit murmurans q. homo natus sit ad laborem non ad amorem. homo natus de muliere et cum reatu. breui uiuens tempore, ideo cum metu repletur multis miserijs. et propterea cum fletu uere multis grauiis corporis et animę simul.

11. Quare de uulua egressus sum ut uiderem laborem et dolorem. consumerent in confusione dies mei. si talia locutus est de se ille quem deus sanctificauit in utero. qualia loquar de me. quem mater mea genuit in peccato. heu me dixerim mater quid me genuisti filium amaritudinis et doloris, quare non in uulua mortuus sum? egressus ex utero non statim perijcur exceptus genibus lactatus uberibus natus in combustionem, et in cibum ignis utinam interfectus fuissem in utero ut fuisset meum sepulchrum. et uulua eius conceptus ęternus fuissem enim quasi non essem de utero translatus ad tumulum

Innoc. de uilita condit. humanę

12. Quis ergo det oculis meis fontem lachrymarum ut fleam humanę conditionis ingressum, culpabilem humanę conuersationis progressum, damnabilem humanę dissolutionis egressum. considerauerim igitur cum lachrymis de quo factus est homo. quid faciat homo, quid facturus sit homo. sane formatus est homo de terra, conceptus in culpa. natus ad poenam agit praua, quę non licent. turpia quę non decent. uana quę non expediunt

ibidem

13. formatus est homo de puluere de luto de

cine

cinere, quodque vilius est de spurcissimo spermate conceptus in pruritu carnis in fervore libidinis, in foetore luxuriae. quodque deterius est in labe peccati natus ad laborem timorem dolorem quodque miserius est ad mortem. agit prava quibus offendit deum, offendit proximum, offendit seipsum. agit turpia quibus polluit famam polluit personam, polluit conscientiam. agit

ibidem. vana quibus negligit seria, negligit utilia negligit necessaria, fit cibus ignis qui semper ardet et urit inextinguibilis, esca vermis qui semper rodit et comedit immortalis, massa putredinis quae semper foetet et sordet horribilis.

14 Sapiens miser plus miser est quam rusticus miser

Sup principium Boetij de consol. scit enim exagerare causas dolendi quas rusticus miser ignorat

15. miserum te reputo quia nunquam fuisti miser, in tam transiuisti. et non inuenisti aduersarium

Senec. in quadam epist nimis miser fuisti. miseros reputo qui nimia felicitate torpescunt.

16 calamitosus est animus futuri anxius et ante miserias miser, qui solicitus est ut ea quibus

ibidem delectatur ad finem ^extremum^ usque permaneat. nullo enim tempore conquiescet. et expectatione futuri praesentia quibus poterat frui amittet

Senec. de remedijs fortu. 17. miserior es qui in omnem fraudem oculis aperis quam si oculos non habueris.

~~vide etiam in titulo compassio. Homo Honor timor. voluntas~~

Ouid. lib. 5. de trist. 18 Simili res passus, fortunque parcere debes.

nō habet in nobis ullū ira locum.

19 nae quam est ille miser, cui facile est mori — Sen. in Herc. Oeteo.

20 o quam miserum est, nescire mori. — idem in Agamemnon

21 sub pedibq timor est, securaqz summa malorum — ouid. lib. 14. Meta.

22 o utinam a nostro secedere corpore possem — ibidem li. 3.

nec mihi mors grauis est positura morte dolores

23 accumulat animo pereundi mille figuras — idem epist. Meta. 20

mors q; minus poena, quam mora mortis habet

Vide etiam uitt° copassio, homo, Honor, timor voluntas

Misericordia tt.° 19

1. misericordia est animi condolentis affectus cum additamento beneficij ut compatiamur proximo et largiamur de proprio. — Aug. de diffin

2. nihil ad misericordiam sic inclinat sicut proprij periculi cogitatio — Aug. ad gal

3. non est quo fugias a deo irato nisi ad deum placatum. — idem psalm. 74

4 Beati illi qui subueniunt miseris quoniam sic eis rependit dominus ut a miseria liberentur. nam id ipsum iudex iustum ut qui a potentiori adiuuari uult. adiuuet inferiorem in quo fuerit ipse potentior. — idem de serm. domi

5. misericordia est alienae miseriae in nostro cor — idem 9. decim. dej.

corde compassio quantoque si possumus subvenire compellimur.

6 longe melius et humanius et piorum sensibus accommodatius in Caesaris laudem locutus est Cicero ubi aut nulla de virtutibus suis nec admirabilior nec gratior quam misericordia est — Aug. ibidem

7. nec omisso iudicio sis etiam pauperi in mala causa misericors. cui si parvo cultello perunctus cor. et tanto nequiorem reddis. quanto iustum sibi favere videt. — Aug. lib. 1. apolog

8. non memini me legisse mala morte mortuum. qui opera charitatis exercuit libenter. habet enim multos intercessores. et impossibile est multorum preces non exaudiri. — Hiero. in epist. ad nepotian.

9. misericordia affectio est quae nec voluntate cohercet nec rationi subiecto. sed ipsa ars pearmentis ad compassionem dolentium necessario cogit affectu ita ut si peccatum esset misereri etiam velle nec non possem non misereri. est multum timor plus humilis fructuosus qui cuilibet quantulibet peccatori facile misericordiam promeretur. talis timor generat. nutrit et servat humilitatem, mansuetudinem patientiam et longanimitatem. — ibidem

10. septem speciales misericordias enumerat Bernardus dei erga peccatores. prima est quod a multis peccatis custodit. secunda quod peccata dissimulat. tertia quod visitat et invitat. quarta quod clementer suscipit poenitentem. quinta quod continendi et emendatius vivendi confert virtutem. sexta gratia promovendi et septima spes obtinendi. — Bern. serm. 88.

11. Magnae misericordiae sunt quattuor filiae scilicet amissio amaritudinis. subtractio opportunitatis. virtus resistendi et sanitas affectionis — Bern. in serm.

12 Deus tristatur non de sua iniuria sed de nostra perditione sicut rex benignus audiens criminosas personas lege quidem compellente ipse mortis sententiam dictat aduersus eas, tamen misericordia instigante lachrymas super ipsas fundit. Et uult eas adiuuare et non potest contradicente sibi iustitia quoniam misericordia tunc est uere misericordia, si sic facta sit ut iustitia per eam non contemnat. Si autem contempta iustitia misericordia obseruet ipsa misericordia misericordia non est, sed fatuitas. iustitia enim sine misericordia non est iustitia. sed crudelitas. Sicut et misericordia sine iustitia non est misericordia sed fatuitas. Chrisost. sup. Matt

13 egentibus instum est non diuitibus subuenire fundit potius qui fundit in plenum. nam illud potius recondit, quod uasis uacuis congregatur. Cassio. in epist

14 misericors est cum creat, quod nullis beneficijs prouocat, ut prestet miserator est cum res cadentes sua pietate reconstruit. idem in illud psal. miserator et misericors

15 In regno celi coram omnibus angelis in conuentu resurgentium. quod Abel passus sit, quod mundum conseruauit Noe, quod Abraham fidem seruauit. quod Moyses legem tulit. quod Petrus crucem Iesu primus ascendit deus tacet. et clamat solum quod pauper comedit dicens esuriui qui enim misericors est misericordia dignus est. Petr. Rau. in quodam serm. in illud Matt. esuriui et ded. m. m.

16 Ite proferte stolam primam. non dixit unde uenis. ubi fuisti? ubi sunt que tulisti? quare tantam gloriam in tantam turpitudinem commutasti? Sed proferte stolam primam. et induite illum. uidetis quod delicta non uidet uis amoris, tardam misericordiam pater nescit. delicta qui dis Petr. Rau. in serm

cu

cubit prodit. // 17 Misericordia est vici-

Sen. lib. de clemē. — na miseriæ. habet enim aliquid trahitque ex aliena; imbecilles oculos esse scias, qui ad alienam lippitudinem et ipsi suffunduntur.

Senec. in prouer. — 18 frustra rogat qui misereri non potest. grauis tamen pœna est quem post facti pœnitet. mali causa est qui requirit misericordiam.

Ouid. epis. ad Liuiam. de mort. fil. — 19 Supprime iam lacrymas, non est reuocabilis istis. quem semel umbrifera nauita lintre tulit

Propert. li. 3. eleg. — 20 Desine Paule meum lacrymis urgere sepulchrum pandit ad nullas ianua nigra preces

Verg. li. 1. Aeneid. — 21 non ignara mali miseris succurrere disco

Sen. in Troade. — 22 AGAM. cur dextra regi spiritum eripuit tua?
PYR. mortem misericors sæpe pro uita dabit.

vide etiam in tt.º Adiutorium, apostoli. auaritia, Bellum, Beneficentia Charitas compassio conuersatio. correctio Eleemosina, excusatio Hospitalitas, Humilitas, ieiunium. paupertas pietas, venia. Christiani.

Modestia tit. L6

1. In omnibus motibus vestris nil fiat quod cuiusque offendat aspectum sed quod vestram deceat sanctitatem. — Aug. in regula

2. Sermones proferamus libra iustitiae examinatos. ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus atque in verbis modus, temperantia cordis habeat animi mundiciam Iustitia misericordiam prudentia pacem. fortitudo mansuetudinem — Ambr. lib. 3 de offic.

3. est gressus probabilis in quo sit species auctoritatis. gravitatisque pondus. tranquillitatis vestigium, ita tamen ut studium desit. atque affectio sed motus sit tibi purus ac simplex. — ibidem

4. In te consistito non infra deiici non supra attolli. non euadere in longius. non extendi in latius tene medium si non uis perdere modū locus medius tutus est. medium sedes modi. et modus virtus. — Bern. lib. 3. de consider.

5. medio est gradus lentior per iter rectum quam uelocitas festina per devium. — Leo Papa in serm de Pentecoste.

6. Risus est vox confusa letitiae insultationem immoderata hilaritate denuncians. — Cassiod. in psalm

7. Lascivia est indecens motus dissoluti animi et corporis ex intemperantia carnali prodiens. — idem. ibidem

8. novum est sub amore Principis custodire modestiam. quae tam clara quam rara est. quia gaudia semper animos inquietant, modus enim raro letis rebus intervenit. — Cassiod. lib. 4 epist.

9. modestia est cultum et motum et omnem nostram occupationem ultra defectum. et citra excessum sistere. de qua Horacius. est modus in rebus sunt certi denique fines, quos ultra citraque neque consistere rectum. — Hugo — Tull. 2. rethor.

10. modestia est pudici et honesti habitus cum

Laudabili profectui verecundia .//~//~//~//.

ibidem 11. Modestia est seruata propria virtute omnibus iuste pro eius moribus conuenientium se contemperare.

Senec. epist. 66 12. Si disputarem nec manum iactarem nec vocem attollerem, sed ista oratoribus reliquissem contentus sensus meos ad te pertulisse, quos nec exornassem neque abiecissem. Non delectent verba nostra sed prosint. Sit talis sermo, ut res potius quam se ostendat.

Vide etiam inter caro, conuersatio, discretio, gloria vana, humilitas, infirmitas, lasciuia, magnanimitas, praesumptio, prosperitas, tristitia, verecundia.

Monachus tit. 27

Hier. ad Heliod. 1. Constat monachum in sua patria perfectum esse non posse.

Bern. in quadam epist. 2. Labor et latebrae et voluntaria paupertas haec sunt monachorum insignia, haec vitam solent nobilitare monasticam. Nostri autem oculi omne sublime uident, nostri pedes omne forum circumeunt, nostrae linguae in omnibus au-

dicunt consilijs. nostrę manus omne diripiunt patrimonium

3. Super fratrum transgressiones non super patrum traditiones constitue qui Abbas eligit mandatorum cultor. et vitiorum ultor. Bern. de precep et dyspensat

4 Leguminia inquit ventosa sunt. caseus stoma chum grauat. lac capiti nocet. potum aquę nō sustinet pectus. caules nutriunt melancholiā choleram porri accendunt, Pisces de stagno aut de lutosa aqua mē penitus complexioni non congruunt. quale est hoc. ut in omnibus fluuijs agris hortis. cellarijs reperiri vix possit quod come das. puta te quęso monachum esse non medicū nec de complexione iudicandum, sed de professio ne. parce obsecro primum quieti tuę parce de inde labori ministrantium, parce grauamini domus. parce conscientię. conscientię non dico tuę. sed alterius scilicet qui prope te sedens et edens de tua singularitate murmurat. et de tua superstitione scandalizatur. || Bern. in cant. serm. 30

5. Qui monachum profiteris qui crucifixus es qui debes lugere, rides. dic mihi ubi Christus hoc fecit, audisti hoc alicubi, numquid sedō tristatum legisti Chrisost. sup epist ad hebr.

6 Summa monachi Virtus humilitas. summū vitium eius superbia est. Isidor. de sum bon. lib. 1.

7 Monachi sibi claustra faciunt quibus homo exterior teneri possit, sed utinam claustra fa cerent. quibus homo interior ordinate teneret Hugo de claustro anim. lib. 1.

8. In choro sum corpore et aliquo negocio men te, nunc intus maneo. nunc foris exeo, aliud canto. et aliud cogito. psalmodię verba profero et psalmodię sensum non attendo. sed mente va Hugo de anim lib. 1.

gus

quis habitu dissolutus oculis attonitus. illuc oculos huc prospiciens. quecumque ibi geueris illustro atque perspicuo habitum monachi non conuersatione habens in magna corona et ampla cucullo omnia mihi salua existimo

Hug. de 12 abusion.

9. ordo claustri et ordo curie diuisus est. ibi sedes in insidijs cum diuitibus in occultis ut interficeas innocentem. hic audis non sedi cum concilio uanitatis. et cum iniqua gerentibus non introibo. ibi insidiaris ut rapias pauperem rapere pauperem dum attrahis eum. hic dicis odiui ecclesiam malignantium, et cum impijs non sedebo. ibi dextera tua repleta est muneribus. hic lauas inter innocentes manus tuas. ibi laudatur peccator in desiderijs anime sue et iniquus benedicitur. hic benedicitur deus. si ui esse monachus curialis laudas quod non debes defendis quod non expedit. operaris quod non licet. loqueris quod non decet.

Hug. de claustr anime lib. 5.

10 si monachus es quid facis in turba? si amas silentium cur declamantibus assidue interesse delectaris? tu semper ieiunijs et fletibus insistere debes. et tu philosophari queris? simplicitas monachi philosophia eius est sed docere inquis alios uolo. non est tuum docere sed plangere. si tamen doctor esse desideras audi quid facias, uilitas habitus tui. et simplicitas uultus innocentia uite. et sanctitas conuersationis tue docere habent homines.

Petr. Rauena

11 Solitaria sane uita celestis doctrine schola est ac diuinarum artium disciplina.

uide etiam in titulo Acedia. Honor. ornatus religio. Sacerdos

Mors

1. Omnis gloria dei et omnis salus hominum in morte Christi constituta sunt. Christus et Aug.
2. diem mortis omnes affuturum sciunt cum tamen omnes aut fere omnes differre conentur etiam qui post mortem se beatius credunt esse victuros, tantam habet vim carnis et animae dulce consortium. Aug. de grat. no. test.
3. Prima mors animam pellit volentem a corpore secunda mors animam nolentem tenet in corpore. Aug. lib. 1. de civ. dei.
4. Vocantur ante tempus boni ne diutius vexentur noxijs mali vero et impij tolluntur ne diutius bonos persequantur. Aug. lib. de vita christiana.
5. nescis qua hora veniat semper vigila ut quod nescis quando veniat paratum te inveniat cum venerit. et ad hoc forte nescis quando veniat ut semper paratus sis. idem.
6. nonne multi sani dormierunt et obdormierunt. nonne casus nostros nobiscum in hac carne portamus? nonne fragiliores sumus quam si vitrei essemus vitrum enim etsi fragile est tamen si servetur diu durat. Aug. de doctr. christ.
7. Latet ultimus dies ut observentur omnes dies. sero parantur remedia cum mortis imminent pericula. Aug. in quadam epist.
8. Platonis sententia est omnem sapientium vitam meditationem esse mortis. debemus igitur et nos premeditari quod aliquando futuri sumus et quod velimus nolimus abesse longius non potest. Hieron. in epist. ad Heliod.

9. memento mortis tuę et non peccabis qui quotidie recordat se moriturum contemnit presentia et ad futura festinat.

Hiero. cyprian.

10 Ad hoc autem conditor noster latere voluit nos diem nostrum et finem vitę nostrę esse incognitum. ut dum semper ignoratur semper proximus esse credatur. et tanto quisque sit ferventior in operatione quanto et incertus de vocatione. ut dum incerti sumus, quando moriamur semper parati ad mortem debeamus venire.

Greg. 12. mor

11 cum venerit et pulsaverit. qui qui de sua spe et operatione securus est confestim pulsanti aperit qui lętus iudicem sustinet. et cum tempus propinquę mortis agnoverit de gloria retributionis hilarescit.

Greg. in hom.

12. sic mors cum venerit vincet si prius que venerit semper timeat.

greg. in hom super illud sint lumb. v. precinct.

13. quasi sub hoste quem prosternit moritur qui de culpa quam superat elevatur.

idem. in moral

14. quid est vita mortalis nisi via? et qualis sit fratres mei perpendite in laborem ac lascercere et tamen eamdem viam nolle finire

idem in homil.

15 mors iustorum bonis est in adiutorium malis in testimonium ut inde perversi sine excusatione pereant. unde electi exemplum capiunt ut vivant

greg. matt. 10 in testim. illis erit.

16. In omnibus operibus tuis memorare tuę mortis horrorem. iudicii tremendi valde discrimen. ardentis gehennę metum. ab oculis tui cordis elongari nullatenus patiaris. cogita peregrinationis tuę miseriam recogita annos tuos in amaritudine animę tuę. et cogita humanę vitę pericula. et cogita fragilitatem propriam. et in huiusmodi cogitatione. si perseveraveris, dico tibi parum sentires, quidquid foris videt esse molestum dicam toto

Bern. in quodam serm

cor

corde circa interiorem molestiam occuperis etc. — Bern. in serm

17. Novissima sunt quattuor mors iudicium gehenna gloria. quid autem horribilius morte? quid terribilius iudicio? quid intolerabilius gehenna! et quid iocundius gloria!

18 miser homo quare omni hora non te disponis cogita te iam mortuum. quem scis de necessitate moriturum. distingue qualiter veniet vertentur in capite. venæ rumpentur in corpore. et cor scindetur dolore — ibidem

19. quid in rebus humanis certius est morte? quid incertius hora mortis invenitur? non miseretur inopiæ. non reveretur divitias. non sapientiæ non moribus. non ætati denique parcit. nisi quod senibus mors est in ianuis. iuvenibus vero in insidijs — Bernardus

20. quam mitius me privares o austera mors vitæ usu quam fructu. nam vita sine fructu gravior est quam mors — idem. in cantic.

21. Bona mors iusti propter requiem melior propter novitatem. optima propter securitatem econtra mors peccatorum pessima. mala siquidem in mundi amissione. peior in carnis separatione pessima in vermis ignisque duplici contritione — Bern. in quadam epist.

22 pretiosa mors sanctorum. pretiosa plane. tanquam finis laborum. tanquam victoriæ consummatio. tanquam vitæ ianua. et perfectæ securitatis ingressus. — ibidem

23. nihil convenientius esse potest quam ut mors operata sic mortem. spiritualis corporalem. culpabilis pœnalem. voluntaria necessariam. — Bern. ad milites templi.

24 mors minime necessarium est naturæ iam corruptæ quæ non est fugienda sed potius amplectenda. Et iterum fiat voluntarium, quod futurum est necessarium. offeramus deo pro munere, quod pro debito tenemur reddere. — Chrisost. matt 10

25. Percutit hac animadversione peccatori ut moriar — Cæsarius in admonit. 6 et August.

riendo obliviscatur sui, qui vivere oblitus est dei.

26 Natura nihil hominibus brevitate vitae praesti
Seneca. tit melius. tot periculorum genera. tot morbi. tot
metus. tot curae totiesque invocata morte, ut nullum
frequentius sit votum.

27. Nemo scit nostrum quam prope versetur deus, sic
Senec. in extrema itaque formemus animum tanquam ad extrema ven
parte epist. epist. 12 tum sit. Venientem mortem nemo hilaris recepit
nisi qui ad illam diu se composuerit.

28 Alia genera mortis spei mixta sunt. desinit
morbus. incendium extinguitur. Ruina quos vide
bat oppressura deposuit. mare quos hauserat
Senec. epist. 20 eadem in qua sorbebat hora proiecit incolumes
miles gladium ab ipsa peritura cervice revocavit
nihil autem habet quod speret quem senectus du
cit ad mortem.

29 Hic plus erit ille minus quid refert utrumque
tam satur est. hic plus vivit ille minus quid re
idem epist. 88 fert. uterque non sit et hic pluribus annis vixit. hic
paucioribus. nihil interest si tam illum multi anni
beatum fecerint quam hunc pauci

30. cum multum ambulaveris. et diu redeundum
est stultum est timere quod non possis vitare.
mortem non effugit qui etiam distulit. moriar
ibidem nec primus neque ultimus omnes me antecesserunt
omnes sequentur. hac conditione intravi ut exirem

31. nihil aeque tibi proficiet ad temperantiam
Senec epist. 25 omnium rerum quam frequens cogitatio brevis aevi et
huius incerti. quodquid facias respice ad mortem

32. non refert quot annos habeam. sed quot ac
ceperim. si plus vivere non possum, haec est mea se
nectus. quicumque ad extremum sui fati venerit
Senec. in epist hic moritur senex 33. omnis dies velut ultimus

est

ordinandus est. de foelicitate hominis ultimus dies — ibidem
indicat. 34 certum est uitam mortemque per — Senec. epist. 72
uicesire. et composita dissolui. ac dissoluta com
poni. omne humanum genus quodcunque est quod
cunque erit morte damnatum est. omnes que
usquam pomerit urbes. ubi fuerint aliquan
do quaeret. et uario excidij genere tollent. alias
destruent bella. alias desidia. pax que ad inertiam
uersa consumit. et magnis opibus exitiosa res lu
xus. 35 quotidie morimur quotidie demitur — Senec. epist. 24
aliqua pars uitae. et tunc quoque cum crescimus ip
sa uita decrescit. infantiam amissimus. deinde
pueritiam deinde adolescentiam. usque ad hesternu
diem quodquod transit temporis perijt. hunc ip
sum quem agimus diem cum morte diuidimus
36 si fines bonorum ac malorum nouerimus — Senec. epist. 79
ita demum nec uita tedio erit. nec mors timo
ri. si mors accedit et uocat, licet immatura sit.
licet mediam praecedat aetatem. cognita est illi
ex magna parte natura sit tempore honesto
non crescere.
37 non afligit sapiens liberorum amisione no ami — Senec. epist. 75
corum eodem enim animo fert illorum mortem quo
suam expectat — Senec. lib. de senect.
38 non me uixisse poenitet quoniam no ita
uixi ut no frustra me natum existimem et ex ui
ta ita discedo tanquam ex hospicio no tanquam do
mo co morandi enim natura diuersorium nobis
non habitandi dedit — Senec. ibidem
39 illi mors grauis incumbit qui notus

nimis omnibus ignotus morit[ur]

ibidem — 40. Nullum maius solatium est mortis quam ipsa mortalitas nullum autem omnium istorum quae extrinsecus nos terrent quam quod innumerabilia in ipso ~~...~~ sinu pericula sunt.

Senec de natu. quae. — 41. Si volumus esse felices si nec deorum nec hominum nec rerum timore vexari si despicere fortunae supervacua promittentem et levia minantem si volumus tranquille degere et ipsis diis felicitate controversiam agere anima in expedito est habenda.

ibidem — 42 affice mortem tibi cogitatione familiarem ut si ita sors tulerit possis illi obiam exire.

ibidem — 43. O te dementem et oblitum fragilitatis tuae si tu times mortem cum tonat.

Senec. in epist. — 44 optimum est antequam optes mori. incertum est quo loco mors te expectet tu illam in omni loco expecta egregia res est mortem morte condiscere quid ad illum carcer et custodia et claustra liberum habet ostium

Senec ibidem. — 45 Satis multum temporis sparsimus incipiamus vasa in senectute colligere in freto vixinus moriamur in portu

ibidem — 46 ante senectutem curavi ut bene viverem in senectute ut bene moriar bene autem mori est libenter mori.

ibidem de co... mor. — 47 nullum magnum quod extremum est mors ad te venit timenda erat si tecum esse posset necesse est aut non perveniat aut transeat.

ibidem. — 48 Recognosce exemplum eorum qui domesticis insidiis perierunt aut aperta vi aut dolo intelliges non pauciores servorum ira cecidisse quam regum

ibidem — 49 dolor levis est si ferre possum ~~...~~ est

breuis si ferre nō potuit desinam ęgrotare posse desinam
obligare posse desinam mori posse n̄ repente in mortem in
cidimus minutatim procedimus quotidie morimur etc.

90 Vltima hora qua esse desinimus nō sola mortem fa
cit sed sola cō sumat tunc ad illam peruenimus sed di
u uenimus. — Ibidem

91 Me mererare cor noli qui tibi metum faciunt nō
nemo debet esurientes siquis multitudinem eo loco timeat
per quem transitus est singulis que ad tuam mortem
multis aditus nō ē licet illam multi minentur. Senec 29 epist
nemo tibi eripiet quem unus dedit.

92 inquietam nobis uitam facimus metu mortis et tā
ta est hominum dementia ut quidam timore mortis
cogantur ad mortem [illegible] neminis [illegible]
mus uitam et neminis odeximus mortem [illegible]
a desinere sed nō timere. Vir fortis et strenuus nō fu
gere debet de uita sed exire. Senec. 24 epist

93 Bassus senex si quid in eo mali aut metus in morte
est, morientis uitium esse dicebat nō mortis. tam stul
tum esse, qui mortem timeat quam qui senectutem. nā
quemadmodum senectus adolescentiam sequitur ita
mors senectutem. timenda mors est semper timenda
est. quod enim tempus morti exemptum est? utramque
mortem ut numquam timeas semper cogita. Senec 30 epist

94 illum lauda et imitare quem nō piget mori
cum iuuet uiuere que enim est uirtus cum eiicia
ris exire? Senec. 55 epist

95 vir lucilii quantum satis erat mortem plengit lictus. Senec 66 epist

expecto. numquam me carcer ista compellit ad metum numquam ob honorem huius corpusculi mentiar. fortes sinus ad uersus fortuita, non contremisco ca[m]que in iurias, no[n] uulnera, n[on] uincula, no[n] egestatem. mors equidem est aut finis aut transitus nec desinere timeo nec transire quia nusquam tan anguste ero.

Senec. 67 epis. 56 Mors enim par est. per quae uenit diuersa sunt in quod desinit unum est. mors nulla maior est aut minor est. habet enim eundem in omnibus modum finisse uitam.

Senec. 67 epist 57 optabilem rem existima bonam mortem optimum est. memorabilem mori aliquo opere uirtutis. quum aliquis tormenta fortiter patitur omnibus uirtutibus utitur.

Senec 72 epist 58 siquis in mortem ante primos annos delatus est non magis conqueri debet quam qui cito nauigauit.

ibidem 59. nil melius eterna lex efficit quam quod unum introitum nobis ad uitam dedit multos exitus.

ibidem 60. nemo nostrum cogitat quod quandoque sibi ex hoc domicilio exeundum sit ueteres inquilinos indulgentia loci et consuetudo etiam inter iniurias detinet. Vis ad uersus hoc corpus liber esse? tamquam migraturus habita propone tibi quandoque hoc contubernium carendum fortior exis ad necessitatem exeundi.

Senec 72 epist 61 Nemo tan imperitus est ut nesciat sibi quandoque moriendum tamen quum prope accesserit tergiuersatur tremit et plorat. quid fles miser? quid trepidas? omnes ac necessitate ducunt

eo ibis quo omnia eunt. ad hanc legem natus es. hoc pa
tri tuo accidit hoc matri hoc maioribus hoc omnibus
ante te hoc omnibus post te. quantus te populus mo
riturorum sequitur quantus tecum ibit fortior ut opi
nor esses si multi tibi commorerentur. multa milia
hominum hoc ipso momento quo tu mori dubitas a
nimam varijs generibus emittunt. an non putabis te
ad id aliquando perventurum ad quod semper ibas. ~~nu~~
~~llum~~ nullum sine exitu iter est.

62 Mors non est gloriosa, sed fortiter mori glori — ibidem
osum est nemo mortem suam laudat, sed, eum, cuius mors
abstulit animum. interest, utrum malitia illi an
virtus manum admoverit. mors enim quae in Catone
gloriosa est, in Bruto turpis et erubescenda. Cato
illa honestissime usus est turpissime Brutus.

63 mollia perte nec calida nec frigida in forna — ibidem
cem coniecta eo calvit in aquam remissa refrixit
mors honesta est per id quod honestum est et animus
~~et animus~~ et eius contemnens.

64 quae latebra est in quam non intret metus mo — Senec 57 epist
rtis. quae tam emunita et in altum subducta vitae
quies quam dolor non terreat.

65 nemo nostrum aliter quam quomodo na — Senec 27 epist
tus est exit a vita falsum est. peiores morimur
quam nascimur nostrum istud non naturae
vitium est. quid enim turpius quam in ipso
limine securitatis esse solicitum?

Senec. i quadr. epist. — 66 quotidie enim propius ab illo moriamur ex illo unde nobis cadendum est hora nos omnibus impellit.

Senec. i lib. de moribus — 67 Stultum est mortem horrere et somno delectari: cum somnus assiduus sit mortis imitatio.

Senec. i pro. — 68 Bis enim mori est alterius arbitrio mori cuius mortem amici expectant vitam cives oderint. Crimen relinquit vitae qui mortem appetit. dum est vita grata mortis conditio est optima.

Senec. i pro. — 69 Heu qui timidus est qui se morituurum putat honesta turpitudo est mori pro bona causa. lex universa quae iubet nasci et mori felicitatis est antequam mortem incurrere tolerabilior est qui mori vult quam qui male vivere.

Anselmus — 70 non nocet bonis si occidant in subita morte rapiant. non enim subito moriunt qui semper se cogitabant morituros. sive ferro interimantur sive a bestiis lacerentur aut flammis tum dis inmergant aut eis pendantur in cruce fatigant in quolibet alio infortunio moriantur semper est preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius ut dicit quacumque hora iustus moriatur iustitia eius non auferet ab eo et ita mors non obest immo multum prodest eis quia siquid peccati contraxerint per humanam fragilitatem relaxatur per mortis acerbitatem.

17 inter spem curamque, timores inter et iras. Horat. lib. 1 epist.
omnem crede diem tibi diluxisse supremum ad Albium.
grata superveniet quae non sperabitur hora.
18 non est, crede mihi, sapientis dicere vivam Mart. lib. 1 epigram
sera nimis vita crastina, vive hodie.
19 Pange choros, pete vina, rosas cape, tingere idem lib. 2. epigr. 8
nardo.
ipse iubet mortis te meminisse Deus
20 Heu mortem invisam, quae sola ultricibus Maphaeus Vegius lib. 13
armis Aeneid. Verg. addito
atque frenat animos, cum numina tolli.
21 fortunae arbitriis tempus dispensat ubique Ovid. ad Liviam de
illa rapit iuvenes, sustulit illa senes morte filij:
quaque ruit furibunda ruit, totumque per orbem
fulminat, et caecis caeca triumphat equis
22 Haud ullas portabis opes Acherontis ad undas
nudus ad infernas stulte vehere rates Mart. eleg. 5 lib. 3.
victor cum victis pariter miscebitur umbris
consule cum Mario capte Iugurtha sedes
Lydus Dulichio non distat Croesus ab Iro
optima mors Parca quae venit apta die.
23 quid genus aut virtus, aut optima profuit illi Propert. lib. 3. eleg. 8
tot bona tam parvo clausit in orbe dies
24. sub tua purpurei venient vestigia reges Claud. li. 2 de Raptu Pros.
25 et pace et bello cunctis stat terminus aevi Silius Italicus l. 3. bel. Pun.
26 mille modis lethi miseros mors una fatigat. Statius lib. 9. Theb.
27 mitius ille perit subita qui mergitur unda Ovid. 3. de Ponto
quam sua qui liquidis brachia lassat aquis

Boetius. Metro. 1. lib. 1. — 28 Mors hominum foelix, quae se nec dulcibus annis inserit et moestis saepe vocata venit

Claud. L. bel. Gild. — 29 Ne more satis vitae quam serre pudoris?

Statius. lib. 3. Sylua. — 30 Gaudia florentes quae manu sciderit Atropos annos.

Pubentesque. rosae primos morientur ad austros

Vide etiam in tit.° Amor, Charitas, concupiscentia, consolatio, curiositas, desperatio, divitiae, gloria vana, Homo, liberalitas, Miseria, Negligentia, poenitentia, Resurrectio, securitas, suffragium, Timor, vita

Mulier tt. 29

1 de carminibus scintillę dissiliunt de ferro rubigo nutritur: morbos aspides sibilant et mulier fundit concupiscentię pestilentiam in risum aliquando dissolvitur: nunc blanditias exhibet et quod est venenosius super cuncta psallere delectatur, aut cantare: cuius cantu tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. — Agost. i lib. de sing. cle

2 Memento Thamar, quę ab amon fratre suo corrupta fuit, ubicunque est tabernaculi cohabitatio carnis non facile tollitur delectatio. — ibidem

3 Gravem inimicum sortita est castitas cui non est resistendum, sed dimisso freno longius fugiendum nec eo minus illę fugiendę sunt quia religiosę videntur quanto religiosiores videntur tanto citius alliciunt et sub pretextu pietatis latet viscus libidinis expertis crede experto loquor coram Deo non mentior cedros libani, duces gregum sub hac peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspicabar quam Ambrosij vel Hieronymi impudica turpidine. — Augus. de cohabitatione clericorum et mulierum

4 quanti et quales clerici simul et laici post confessionum victoriasque, calcata certamina, post magnalia et mirabilia usquequaque monstrata, nascentium his omnibus naufragasse, quum tuto tunc in navi fragili navigasse. quantos leones domuit una infirmitas delicata? quę cum sit vilis et misera de magnis efficit prędam quod salomon ait: pręcium meretricis vix est unius panis. mulier autem pretiosas animas rapit. — Aug. ibi

Amb. lib. i de David — 5 Sanson ualidus atque fortis leonem suffocauit sed amorem suum suffocare nō potuit. vincula soluit hostium, sed suarum nō soluit nexus cupiditatum. messes incendit alienas sed unius ipse mulieris accensus igniculo messem suę uirtutis amisit.

Ambro. ibi — 6 Illud aduerte quod extra paradisum uir factus est mulier intra paradisum ut aduertas quod nō loci, nō generis nobilitate, sed uirtute unusquisque sibi comparat gratiam. Denique extra paradiso hoc est in inferiori loco, uir factus melior inuenitur, et illa quę in meliori loco, hoc est in paradiso facta, deterior inuenitur.

Hie. i ep. ad nepot. — 7 Hospitiolum tuum aut raro aut numquam mulierum pedes terant omnes puellas aut uirgines christi. aut ęqualiter ignora aut ęqualiter dilige. Vide ne sub eodem tecto maneas, nec in pręterita castitate cōfidas, nec Sansone fortior, nec David santior nec Salomone poteris esse sapientior. memento semper. quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecit. Vnde ait quidam Adam, Sansone Petrum David Salomonem decepit mulier. quis modo tutus erit?

Hei. i ep. ad matrē et filiam — 8 De industria dessuta fuit tunica ut aliquid intus appareat operit quod fędum est, et aperit quod formosum est crispanti cingulo angustum pectus artat. capilli in frontem vel in aures defluunt palliolum interdum cadit ut candidos nudet umeros et quasi uideri nō luerit celat festina quod detexerat uolens.

ali

aliud pollicet aliud ostendit. lingua perat, pectora castitatem et totum corpus profea impudicitiam. vix est ista turpis aut senio cō fecta que ñ gaudeat et libent audeat si dicat esse pulchra. delectant castas et illam preconia forme.

9. novi ego quasdam iam maturioris etatis et plerasque generis libertini adolescentibus delectari et filios que eret spirituales paulatim pudore superato, per ficta matrum nomina erumpere in licentiam maritalem. Hiero. ad rusticum mo

10. matrem tuam ita vide ne per illam alias vide recogaris. quarum vultus cor dituo hereant et tacitum vivat sub pectore vulnus. ancillulas que illi in obsequio sunt tibi scias esse insidias et quanto vilior est earum cōditio tanto facilior est ruina. Hiero. ibi

11. Ioanes Baptista matrem sanctam habuit Pontificis filius fuit nec tamen patris opibus nec matris affectibus inde mo parentum cum periculo castitatis manere voluit. Hiero. ibi

12. nunquam de mulierum formis disputes. nec quid in cuiusdam domo agat alia domus parte noveris. femine nomen tuum noverint vultum tuum nesciant. Hier. ibi

13. uxorem pauperem alere difficile est divitem ferre tormentum est. quid potest diligens custodia cum uxor lexua ri impudica nō possit pudica nō debeat? infida enim custos castitatis est necessitas et illa vere pudica dicenda est, cui licuit peccare sed noluit. Hiero. cōtra Iovinianum

14. pulcre cito adamat feda facile cōcupiscit. difficile custoditur quod plures amant. molestum est possidere quod nemo habere dignet. minore tamē mise Hiero. ibi

ria

li

xia de formis habetur qua de formosa lex Va tur.

Ibi. C ponit Theo frasty en lib. de nuptijs

L 5. nihil tutum est in quo toties vota suspi rant. alij forma alij ingenio alij facetijs alij liberalitate sollicitat aliquo modo expugnatur quod undique incessitur.

Chris. super Mad. Matt. cap. nõ expedit nub.

L 6 quid aliud est mulier nisi amicitie inimica ineffugabilis pena necessarium malum naturalis tentatio desiderabilis calamitas, domesticum periculum delectabile detrimentum mali natura boni colore depicta? ergo si dimittere illam peccatum est. necesse est autem ut aut ad dimittentes adulterium faciamus aut tenentes quotidianas pugnas habeamus.

Chriso. inter. decoll. ioan. Bap.

L 7. quid enim quis dicat aut quomodo quis enarret mulierem illam crudelem malitiosam? ego quidem estimo nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri male. quid inter quadrupedia animalia leone seuius? sed nihil hac ferocius. quid in serpentibus dracone acrius? nec hic quidem cum muliere mala conferri potest. nam leo et draco in malo inferiores sunt. Danielem in lacu veriti sunt. iustum vero illum Naboth iezabel interficit. cetus ionam in ventrem custodit. Dalida santonem crinibus tum illecebris ratis etiam capite deformatum alienigenis tradidit. Ioanem Baptistam in deserto viventem dracones et aspides cornutique sub dita feritate tremuerunt. Herodi

as

ad vero eiusdem caput abscindit et tantis viri mor
tem in pretium saltationis accepit. O malum
summum et acutissimum diaboli telum mulier.
per mulierem Adam ab initio in paradiso cecidit
mulier ipsum exterminavit. per mulierem mi
tissimus ille David sui militis innocentis Uriae ipsius
tot dolo occidendum gentibus presentavit. mulier
sapientissimum Salomonem in prevaricatio
nis sacrilegium precipitavit. mulier forti
ssimum Sansonem rapit raptum quod excecavit
mulier castissimum Ioseph vinculis alligatum
in carcerem trusit. mulier Ioannem totius mun
di caput capite truncavit. quid dicam de homini
bus, cum mulier angelos de celo deposuerit mulier
malitia omnes postravit omnes iugulat omnes
interficit omnes elidit. mulier impudens ne
mini nempe parcit non levitam honorat non sacerdo
tem reveretur non prophete defert. o malum omni
malo peius mulier mala. sive illa pauper sit
sive dives si facultates habet cooperatrices sunt
malitie sue. o malum intolerabile, vipera irre
mediabilis venenum insanabile mulier ma
la si iniuriam patitur insanit: si honorem accipi
at extollitur si potentis uxor sit non cessat nocte ac
die calidis stimulare sermonibus blanditur ne
quiter: et quod vult importuna rapit violenter
si pauperem habeat virum ipsum ad iracundias et
rixas incitare non desinit. si vidua sit omnes passim

de

despicit et ad omnem audatiam superuig in flat. timor Dei n refrenat linguam suam nec irata futurum iudicium prospicit nec ad Deum attendit.

Raba. Super illud matht 26.

18. Sicut per feminam hostis antiquus primos parentes seduxit: ita per mulierem ad magistrum negandum quem filium Dei confessus fuerat principem ecclesiae compulit.

recessit ad eum una ancilla. Raba. super illud mat. 28. num auint a sepulchris.

19. quia enim in paradiso mulier propinauit uiro mortem à sepulchro mulier uiris adnuntiat uitam ut sicut ocatio ne sexus mulieribus nuntiatrix uitae: ut quae uiro transfuderat culpam transfunderet et gratiam.

Hugo ibi

20. ad fauces distillans labia meretricis et nitidiora oleo guttur eius etc. in fauo enim duo sunt mel, et cera: et in facie meretricis, similiter duo. scilicet decor et gratia. hoc est pulcritudo oris et dulcedo sermonis cera succendit ignem mel praebet dulcedinem. sic pulcritudo meretricis igne libidinis inflamat carnem. blandimento uero lenocinantis sermonis [illegible] mentem. Stillat mel et cera dum meretrix uerba sua mollit et facit dulcia. Hanc dulcedinem eternae mortis amaritudo comitatur unde sequitur ibi: nouissima illius amara quasi absinthium et acuta quasi gladius biceps. diligit mulier ut capiat: decipit ut rapiat. amat quod habes non quod es.

Vale. max. ad hunc

21 ait Cato uticensis: si absque femina

esset

esset mundus cu' uersatio nostra no' e' absque diis.
amice: Cato no' nisi seu sa et cogita loquebatur nec
quisquam fe minarum excratur ludibria nisi lu
tg neque ne co'sciug his fidem habere debet nisi
expertg. his no' erat quod flos ueneris ro sa et
quod sub eg purpura multi latent aculei.
22 amice. ne longo dis pendio te sus pendam Valer. ibi.
lege aureolum Theo phrastilem Medeam iasonij
et uix pauca inuenies impossibilia mulieria
mice det tibi deus omnipotens femine fallaciam
no' falli.
23 quis muliebri garrulitati aliquid co'mittitq ibi de 3
illud solum potest tacere quod nescit.
24 Viros ad unumquodqz maleficium singu Tulig 2. rhe toric
lq cupiditates impellunt. mulieres ad omnia ma
leficia cupiditas una ducit. muliebrium enim uiti
orz omnium fundametum est auaritia.
25. aut amat aut odit mulier: nihil tertium
dedisceere flere feminam me datium est. duo ge
nera lachrymas habent in oculis femina
rz: ueri do loris unum insti diaz aliud. q multi
et quum sola cogitat mal ecogitat.
Vide etq titit. co'cupis centia co'iugium ebri
etas. ornatg. Re surrectio. sacerdos. societas
26. Centum fro'te oculos, centum ceruice Ouid. li. 3. eleg. siue amo.
gerebat
Argus et hos unus ~~saepe~~ fefellit amor

in thalamo Danaë saxo ferroque perenni
quae fuerat virgo tradita, mater erat.

Ouid. li. 2. de re. amo. 27 neve puellarum lacrymis moveare caveto
ut flerent oculos erudiere suos.

ide. li. 3. de arte amãdi. 28 quo non ars penetrat, discunt lacrimare decenter.
quoque volunt plorant tempore quoque modo.

Propr. li. 2. eleg. 7. ad Amicam. 29 sed nobis facile est verba, et componere fraudes
30. nulli se dicit mulier mea nubere malle

Catullus de muliere sua. quam mihi, non si se Iupiter ipse petat
dicit sed mulier cupido quod dicit amanti
in vento, et rapida scribere oportet aqua.

Ouid. epist. 9. Hero id. 31 fama Pelasgiadas subito pervenit ad urbes
decolor, et factis inficianda tuis
quem nunquam Iuno seriesque immensa laborum
fregerit, huic Iolem imposuisse iugum
plus tibi quam Iuno, nocuit Venus: illa premendo
sustulit, haec humili sub pede colla tenet
tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues
cum tener in cunis iam Iove dignus eras?
Coepisti melius, quam desinis: ultima primis
cedunt: dissimiles hic vir, et ille puer
quem non mille ferae, quem non Sthenelëius hostis
non potuit Iuno vincere vicit amor.

32 quid mirare mea si versat foemina vitam — Propert. li. 3. eleg. de
et trahit addictum sub sua iura virum — impe riis fem.
33 Eia rumpe moras. Varium et mutabile semper — Verg. lib. 4 Aeneid.
foemina.
34 Nulla fere causa est in qua non foemina — Iuven. saty. 6.
litem.
moverit, accusat Manilia si rea non est.
componunt ipsae per se, formantque libellos
35 Nupta virum timeat, rata sit custodia — Ovid. lib. 3. de arte
nuptae — amandi.
Hoc decet, hoc leges, iusque, pudorque iubent.
36. Adde, quod et partus faciunt breviora iuventae — Ovid. lib. 3. de arte amandi
tempora: continua messe senescit ager.
37 vide etiam virtus, concupiscentia, coniugium. Ebrietas ornatus. Resurrectio. Sacerdos. Societas

Mundus n.o 20

Aug. ad Dioscor. 1. Mundus esse periculosior est blandus quam molestus et magis cavendus quum se illici diligi quam quum admonet cogitque contemni.

Aug. ibi. 2. in hoc mundo nō timere nō dolere nō laborare nō periclitari impossibile est. sed plurimus interest qua causa qua expectatione quo termino quisque patiatur.

Aug. lib. cōfess. 3. o amatores mundi cuius rei gratia militatis? major nō esse poterit spes vestra in mundo quā ut amici mundi sitis. ibi quid nisi fragile, plenum periculis et perquot pericula pervenit ad maius periculum? pereant hec omnia et dimittamus hec vana et inania. cōferamus nos ad solam inquisitionem eorum que finem nō habent. vita hec misera est mors incerta subito obrepit: et post hec negligētie pena supplicio luenda est.

Aug. sup. epi. ioannis 4 mundus transire et cōcupiscentia eius. quid uis utrum amare temporalia et transire cum tempore, an Christum amare et in eternum vivere?

Aug. sup. psal. 5. ecce turbat mundus et amatur quid si tranquillus esset? formoso quomodo hereres qui sic amplecteris fedum? flores eius quomodo colligeres qui a spinis nō revocas manum?

August. 6. vincula huius mūdi asperitatem habent verā iocunditatem falsam certum dolorem incertam

uoluptatem durum laborem timidam quietem re
plenam miseriæ. spem Beatitudinis inanem. Aug. in quodã Serm.

7. ecce qui noster mundus est et sic amatur quid si
dulcis esset? o munde immunde tenebris periculis
quid faceres si maneres? quid faceres dulcis si ama
rus alimenta metiris?

8. quam rarus in terras qui possit dicere portio Amb. 118. psal
mea. et quam alienus à uitijs et quam segregatus à la
be peccati qui nihil habeat comune cum seculo nihil
sibi mundi huius uendicet non sit corporalium potesta
o cupiditatum quem non inflammet libido non
stimulet auaritia, non lascivia effeminet, non lu
xuria decolorret, non sternat ambitio, non maceret in
uidia non aliqua negociorum secularium cura solli
citet?

9. Discite in hoc mundo supra mundum esse. et si cor Amb. lib. de uirginitate.
pus geritis uolitet in uobis ales interior.

10. Sancti uiri, quia nihil huius modi appetunt, pro Greg. in moral
culdubio nullis tumultibus in corde premuntur

11. absit ut fidelis quisque qui deum uidere de Greg. ibi
siderat, de mundi percussionibus lugeat quem finiri
eisdem suis percussionibus non ignorat.

12. mihi mundus crucifixus est quia nec Pau Greg. lib. 9 moral
lus mundi gloriam quærebat et se mundo et
sibi mundum crucifixum esse gloriabat.

13. Me huius modi ueraciter mala sentit quisque bona
inhiat non appetit.

14 ecce mundus qui diligit fugit sanctissimi ad Greg. in hom
quo

quorum tumbam consistimus florentem mundum mentis despectu calcauerunt. erat uita longa salus continua opulentia in rebus. fecunditas in propagine tranquillitas in diuturna pace et tamen cum in se ipso floreret iam in eorum cordibus mundus aruerat. ecce iam in seipso mundus aruit et adhuc in nostris cordibus floret. ubique mors ubique luctus ubique desolatio, undique percutimur undique amaritudine replemur. et tamen caeca mente carnalis concupiscentiae eius amaritudines amamus. fugientem sequimur labenti inhaeremus et quia labentem retinere non possumus cum ipso labimur quem cadentem tenemus.

Grego. lib. 4 moral.

L5 Non tenet mundum in amore, nec rursus in amore mundi tenetur sed uicissim sibi utrique extincti sunt quia dum alter alterum non appetit. quasi mortuus mortuum non attendit.

Ber. i ser.

L6 Cui Christus incipit dulcescere necesse est amarescere mundum.

Ber. sup cant.

L7. plenus est mundus spiritibus, qui interna sunt interna carne sunt. uersari in his et minime laedi diuinae potentiae est et non uirtutis nostrae.

Ber. i ser.

L8 Mundus est ubi malitiae plurimum. ubi sapientiae modicum. ubi omnia sunt uiscosa. omnia lubrica. omnia operta tenebris et obsessa laqueis ubi periclitantur animae corpora affliguntur ubi omnia uanitas et afflictio spiritus. et in ioele dicitur confusum est gaudium a filiis hominum.

19. Mundus clamat ego deficiam. caro clamat, ego inficiã. diabolus clamat ego decipiam. Christus vero dicit ego reficiam. Bernard.

20. periculum probat transeuntium rari tas pereuntium multitudo. In mare Massilie de quatuor navibus nõ perit una. in mare huius mũdi de quatuor animabus vix evadit una. Bern.

21. Habemus pro mari mũdum pro navi ecclesiam pro velo pœnitentiam, pro vernaculo crucem pro nauta Christum pro vento spiritum sanctum. Grisost. sup. math.

22 in explicatione Romani regni necesse est recurrum ceteum mari. Effrē. li. 1

23 fallax n. est hic mũdus finis dubius exitus horribilis. iudex terribilis, pena infinibilis. Pet. Bles. Batoni

24. amor mũdi nos in fortunę potestate adducit. hic amissis liberis mestus, hic solicitus egris hic turpibus et aliquam passis infamiam tristis hanc imaginem animo tuo prone, ludos facere fortunam et in hunc mortalium cętum honores divitias, gratias et cetera quorum alia inter dirripiendum manus scissa sunt, alia infida societate divisa, alia magno detrimento eorum in quos devenerãt deprehensa. Vide etiã in tit. abusio. amor. apostoli. avaritia. Gloria vana. Gloria ęterna. homo. iustitia. passio

pr.

prelatio. sapientia. secularis et simplici
tas. solicitudo. stultitia. tentatio. tribulatio. uita.

Manilius li. 1. Astronom.

25 Et quod terra maneat, diuisque simillima forma
cui neque principium est usquam, nec finis in ipso
sed simili toto remanet, perque omnia par est.

Lucanus lib. 1. bel. ciuil.

26 secula tot mundi suprema coegerit hora
Antiquum repetens iterum chaos omnia mix
tis
sydera syderibus concurrent ignea pontum
Astra petent, tellusque extendere littora nolet
excutietque fretum: fratri contraria phoebe
ibit et obliquum bigas agitare per orbem
indignata, diem poscet sibi, totaque discors
Machina diuulsi turbabit foedera mundi.

Vide etiam in titulo abusio, Amor Apostoli, Auari
tia, gloria uana, gloria eterna, homo, iustitia
Passio, Prelatio, sapientia, secularis, simplicitas
solicitudo. stultitia, tentatio, tribulatio, vita,

Munus tt. 22

aur. i. ep. ad Cor. I. — 1. Libertatem arguendi amittit et peccat qui a beo accipit, qui ideo dat ne corrigat.

Greg. in ho. — 2. ante dei oculos nunquam est uacua manus a munere, si arca cordis plena sit bona uoluntate. ~~non ex Abel~~

Greg. lib. 22 moral. ~~muneribus~~ — 3. non ex Abel muneribus, sed ex Abel munera oblata placuerunt.

Chrisost. ibi — 4. quis non erubescat dicere quid mihi dabis: ut tibi iustitiam faciam? non ne simile est ac si dicat quid mihi uultis dare ut me ipsum abnegem officium perdam et Deum ~~[illegible]~~ vendam?

ibidem — 5. quo beatus Eugenius munera cautius abigebat, ad eum undique multiplicius confluebant. hoc quod fere ubique accidit ut fugiant, dum quaerunt; dum fugant accelerant. cum idem prior quidam modice facultatis cuius causam non dum audierat marcam auri deuotione multa instanter offerret non dum inquit ingressus est domum et iam uis corrumpere dominum corruptio nemque ut sanctus credidit quicquid offerebat lite pendente.

Isido. de sum. bono lib. i — 6. Tres sunt munerum acceptiones quibus contra iustitiam humana uanitas ~~[illegible]~~ militat. id est fabor amicitiarum, adulatio laudis et corporalis acceptio muneris. facilius autem peruertitur animus rei corporeae munere quam gratiae laudis que fabore.

Cas. in ep. — 7. oblatio. n. muneris tenera est regiminis.

Pet. Bles. — 8. Per exemptorum enim est in principe uel aurum

ad

adorare munera uel fauorem querere persona
rum, recte siquidem propheta: in quorum manibus iniqui
tates sunt, dextera eorum rep. est mu. Transibunt iniqui
tates. in penam et munera in dolorem. quia tes
timonio. iob: ignis deuorabit tabernacula eorum
qui munera libenter accipiunt.
Vide etiam intt.° Amicitia, Amor, Elemosy
na, Liberalitas, Proditio, Tribulatio.

Murmur n°. 22

Aug. sup. Ioann. — De nulla re magis Deum offendisse populus in desertis dicit. quam cu tradeum murmurando.

ibidem — 2 quisquis pro peccato percutitur, nisi murmurando renitatur, eo ipso iam iustus esse inchoat quo ferientis iustitiam nō accusat.

Bernar. de co[n]s. libe ratio. — 3. Si is, qui murmurat secundum animam mortuus est qui instigat quo modo uiuit?

ibidem — 4. animę quę sanę sunt, portari nō indiget ac p[ro] hoc nec onus sunt. quoscunque igit[ur] de tuis inueneris tristes, pusillanimes murmuratores: ipsos te patrem. ipsos te noueris esse abbatem cōsolando exhortando, increpando agis opus tuum et portas onus tuum et portando sanas quos sanando portas.

Isid. li. 3. de sum. bo — 5. Discat nō murmurare qui mala patitur etiam si ignorat, cur mala patit[ur]. Per hoc quisque, sciens se pati arbitretur, quia ab illo iudicat[ur], cuius nūquā iniusta iudicia sunt.

Hugo — 6. murmuratio est. per quam odiosę adulationis, uel derogationis sibilo quodam alter in alterius odium

mux mux

excitatur. Susurrari est, in ter amicos discordiam semi
nare.
Vide etiam intit° diabolus.

N. cap. 12

Natiuitas Christi 231

Au. 1. ser. de epipha.
1 Nobilitas fuit Christi nascentis in virginitate parientis, nobilitas parientis in diuinitate nascentis.

Gre. ho. x cum natus esset iesus in bet.
2 nato regi aurum offerimus si in conspectu illius claritate sapientiæ resplendemus. Thus offerimus, si cogitationes carnis per sancta orationum studia in ara cordis incendimus, ut suaui odore per cœleste desiderium redolere valeamus. Mirrham offerimus, si carnis desideria per abstinentiam mortificamus.

Gre. in ho.
3 Cœli rege nato, rex terræ turbatus est quia nimirum terrena altitudo confunditur, quum celsitudo cœlestis aperitur.

ibidem
4 Jesus Christus filius dei nascitur in bethlehem iudeæ. Iesus saluator. quid tam necessarium perditis quid tam optabile miseris. quid tam utile desperatis?

Ber. 1 ser. de epipha ~~Christus sup. Illa~~
5. Vbi aula regia? ubi thronus? ubi curiæ regalis frequentia? Nunquid aula est stabulum? thronus præsepium? et totius curiæ frequentia Ioseph et maria?

Chrys. sup. Mat. 4. nonne hic est faber ~~fil.~~
6 non illius est filius fabri quem putatis sed fabricatoris omnium. qui fabricatus est auroram et solem. nonne dicendum filius fuit agricolæ et tamen radix fuit stirpis regiæ? Cur ergo Christum propterea parentum ignobilitatem contemnent?

Leo. papa. in ser. de apparitio.
7. adorarunt magi in carne uerbum in infantia sapientiam in infirmitate uirtutem. et

in

in hominis ueri tak do minum: maiestatis: ut sacramenta fidei suę intelligentię que manifestent, quod cordibus credunt, muneribus protestant': tus pontifici myrrham homini, aurum offerunt Deo.

2 Coęternitatem suę maiestatis ostendit Hodie enim apud Deum nullo initio incepit, nullo fine concludit. non enim ei fuit uel erit: sed semper manet. semper est. et quicquid dixeris illi hodie est.

Cass. sup Mud psal. ego hodie genui te.

Vide etiam intt.° aduentus gaudium malitia. christus

Natura

Au. i quędã. epis. 1 Nullum quippe uitium ita cõtra naturam ut naturę deleat extrema uestigia.

Hugo. 2 Natura creatrix est quędam uis et potentia diuinitus rebus insita alia ex alijs in suo genere producens.

Tul. in lib. de na. re. quest. 3 natura an fuerit nouerca homini proiecto corpore fragili anxio ad molestias. mollia ad labores prono ad libidines.

Se. in epist. 4 tenenda est uia, quam natura praescripsit nec ab illa declinandum. illam. illam sequentibus omnia facilia et expedita sunt. cõtra illam nitentibus, nõ alia uita est, quam cõtra aquam nauigantibus.

Ouid. lib. 1. Metha. 5 hic licet et toto tollerato cõfluat orbe
ipse licet renolet ceratis Dedalus alis
quid faciet? num me puerum de uirgine doctis
artibus efficiet? num te mutauit Ianthe?

Persij. satira 5. 6 mille hominum species et rerum discolor usus
Velle suum cuique est nec uoto uiuit uno.

7 viuitur exiguo melius natura beatis | Claud. lib. i. in Ruffinum.
omnibus esse dedit si quis cognouerit uti
Hæc si nota forent frueremur simplici cultu
Classica nō fremeret nō stridula fraxinus iret
nō ventus quateret puppes nō machina muros
8 sufficiat census si quis me cōsulat edam. | Iuuenalis. Saty. 14
in quantum sitis atque fames et frigora poscunt
quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis.
9. discite quam paruo liceat producere vitam. | Lucanus. lib. 4. bel. ciui
Vide etiam virtus cōsuetudo, asceticus, diuitiis homo, lasciuia otiositas, paupertas senectus.

Negligentia. *cd. 3*

Gre. I. mo. — 1. Si curare parua negligimus insensibiliter seducti audacter etiam maiora perpetramus.

Io. Cassia. — 2 quodam modo custodiri negligentius solet quicquid facile credit posse reparari

Sen. I. epi. — 3. turpissima est iactura quae per negligentiam fit. quem mihi dabis qui aliquod pretium tempori ponat qui diem estimet qui intelligat se quotidie mori? in hoc enim fallimur, quod mortem non prospicimus. magna pars eius iam praeterit quicquid aetatis retro est mors tenet, tu vero omnes horas complectere: sic fiet. ut minus ex crastino pendeas si hodierno manum inieceris.

Hugo. — 4 negligentia est animi torpor, quo quis minus diligens est in exequendo quod exequi debet.

vide etiam in titulo consilium, correctio, loquacitas, natura.

Nobilitas.

Hie. i. epi. ad Celantiam — 1 Sola apud Deum libertas est non seruire peccatis. summa apud Deum nobilitas est clarum esse uirtutibus

ibidem — 2 nulli te unquam degeneris nobilitate praeponas. nec obscuriores quaslibet et humili loco natas, te inferiores putes. nescit religio nostra personas personas. nec conditiones hominum, sed animas inspicit.

Hie. i quadam epist — 3 ille apud Deum praestantior. non quem nobilitas generis. nec dignitas seculi sed quem de bonis fidei et sancta uita commendat.

ibidem — 4. nihil aliud in deo in nobilitate appetendum nisi

quod

quod nobiles quadam necessitate constringunt ne ab antiquorum probitate degenerent. Non enim datur nobili patris palma sed cuique sui. et plerumque nobilitas carnis ignobilitatem parit mentis.

5. Generositas clarum corpus aptum forma evidens ingenium velox eruditio nisi celsitas et morum honestas. gloriosa quidem sunt si tibi vindicas, et quicquid erat et iudicet. — Bern. in epi. ad magistrum gualterium de calvo monte

6. Ille clarus ille sublimis ille nobilis ille tunc integram nobilitatem suam putet, si dedignetur servire vitiis et ab eis non superari. — Chrys. sup. Mat.

7. quid enim prodest ei quem sordidant mores generatio clara? aut quid nocet illi generatio vilis quem mores adornant? ipse enim se vacuum ab omnibus bonis ostendit qui gloriatur in patribus. quid profuit Cham quod fuerit Noe filius? nonne separatus de medio filiorum, qui secundum carnem frater fuerat natus secundum animam factus est servus? nec familia eius sancta potuit defendere impios mores? — Chrys. in Med Matt. + Patrem habemus Abraham

8. quid Timotheo nocuisse credis quod fuit ex patre gentili. aut quid nocuit Abrahe quod patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem? nonne et separatus a genere suo positus est in caput fidelium: etiam non diceretur filius peccatorum. sed pater sanctorum? nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores. — Chrys. ibi.

9. Stagnum de argento egreditur sed non est argentum. Itaque argentum collatum servat stagnum autem foras — ibidem

expellitur. melius est de contemptibili genere clarum fieri quam de claro genere contemptibilem nasci. qui enim de claro genere clarus nascitur gloria claritudinis eius non est eius solius sed communis de... qui autem de contemptibili genere clarus egreditur tota gloria claritudinis eius solius est. qui vero de contemptibili genere contemptibilis nascitur turpitudo contemptibilitatis solius eius non est sed etiam generis. qui autem de claro genere contemptibilis nascitur, omnis turpitudo est eius solius. ideo melius est ut inte gloriemur parentes. quam tu in parentibus glorieris.

Cassi. in quadam ep.

10. nobilitas a me procedens est mihi cordi plus quam quae ex patrum procedit nobilitate quia in quo desinit cuiusque nobilitas: tunc auro nobilitate congrue indiget.

Cassi. lib. 3 epist.

11. Sicut indigna posteritas laudes antiqui generis abnegat: ita praeclara de patribus egregie dicta confirmat. iuxta illud: Praeconia veterum praesens docuit vena virtutum. laudabilis enim vena suam servat originem et fideliter posteris tradit, quae inter gloriosa transmissione promeruit.

ibidem

12 eis qui non nati sunt nobiles sed facti nihil crudelius iuxta illud asperius nihil est humili cum surgit in altum.

Senec. 37 epist.

13. habet hoc optimum generosus animus quod concitatur ad honesta. neminem excelsi ingenij virum humilia delectant et sordida [illegible] qui ad me

tia

no cumentum
~~negligentia~~

no

liora imperium animi dedit. ponet se ex tracō di
tionem fortune prosperate tabit adversa cō muniet
et aliis ad miranda despiciet.

L4 nobilitas animi generositas est sentij: nobi
litas hominis et generositas animus. — ibidem

L5. ingenuitas nō recipit cōtumeliam. — senec. lib. 1 de mo
ribg

L6. quid iuvat ad mota per avorum nomina cælo
inter cognatos posse referre Iovem! — ouid. Epist. 12 Hero.

L7. pro fuerint si iuta labat perit omnis in illo
gentis honos, cuius laus est in origine tota. — idem. ad Pisonē

L8 nam genus et proavos et quæ nō fecimus ipsi
vix ea nostra voco. — Ouid. lib. 13. Meta.

L9. omne animi vitium tanto cōspectius in se
Crimē habet, quanto maior qui peccat habet. — Iuvenalis. Saty. 8.

20. quo quis enī est maior magis est placabilis iræ
et faciles motus mens generosa capit. — Ouid. lib. 3. de tristib.
corpora magnanimo satis est prostrare leoni.
Pugna suum finem cum iacet hostis habet.
Vide etiam in. tit. nativitas.

Nocumentum tt. 4

L facinus est quod agit indomita cupiditas
ut noceat alteri — Aug. sup Ioann.

2. quantum ad peccati rationē pertinet nocuit qui
~~qui~~ nocere dispotuit. — Hiero. 1 epi.

3. et si omnes qui mare et terram habitant cō
veniant ad lædendum nocere nequaquam pote
runt ei, qui a se met ipso nō lædit. — Chryso. de reparat. lapsi.

raro lædit homo ab extraneis si sui eum nõ lædant. magis enim insidijs nostrorum quam aliorum periclitamur.

Senec. in epist.

4 Ridiculum est aliquem odio nocentis innocentiam tuam perdere. insidiosissime nocet. cui gratiæ aguntur pro iniuria.

Vide etiam in tit. Cautelas. Diabolus. homo. inimicitia. ,O.cap. 13

Obedientia tit. 1

Aug. de opere monacho

1. quid iniquius quam velle sibi obtemperari a minoribus et nolle obtemperare maioribus?

Ageus. in psalm.

2. nõ potuit Deus perfectius demonstrare, quantum sit bonum obedientiæ nisi quum prohibuit abeo re quæ nõ erat mala. sola ibi obedientia tenet palmam, sola ibi obedientia inuenit pœnam.

Greg. 12 mora.

3. obedientia nõ seruili metu. sed charitatis affectu seruanda est nõ timore pœnæ sed amore iustitiæ.

Greg. li. 35. mor tractans illud

4 obedientia sola uirtus est quæ menti cæteras uirtutes inserit insertasque custodit. melior est obedientia quam uictimæ obedientia uictimis iure præponit quia per uictimas aliena caro per obedientiam uero voluntas propria mactat.

5. nec studium bonæ actionis. nec otium sanctæ contemplationis nec lachrymæ penitentes extra Bethaniam esse potuerunt.

Bernar. de noua

6. perfecta obedientia legem nescit terminis nõ arctatur: nec contenta angustijs professionis largiori

uoluntate feratur in latitudinem charitatis et ad omne quod intelligit ipso tamen uigore liberalis alacris que animi notum non considerans in infinitam libertatem extendit.

7 melius est obedire deo quam hominibus, et ipsis melius magistris, quam discipulis, porro in magistris melius nostris quam extraneis quibus aut melius constat obedire, ipsis procul dubio non obedire est detestabilius. — ibidem

8. Verus obediens mandatum non procrastinat sed statim parat aures auditui linguam uoci pedes itineri, manus operi et se totum intus colligit ut mandatum peragat imperatis. — Bernardus

9 non attendit uerus obediens, quale sit quod precipit hoc solo contentus, quia precipit. — ibidem

10. in ipsa obedientiæ uia tibi fortasse aliqua dura et aspera occurrere possunt, ut accipias interdum precepta non nulla, que licet salubria sint, minus suauia uidentur. hoc si moleste ceperis sustinere, si diiudicare prelatum, si murmurare in corde, etsi exterius impleas quod iubet non est uirtus sapientiæ, sed uelamen malitiæ — Ber. serm. 22

11. optimum in moribus dixerim, qui in nullo prorsus resistat prioribus, aut inuideat paribus, aut subiectis in superbia preest. prelatis obediens. sociis congruens, subditis utiliter condescendens. Deo deuotus magistris subditus. senioribus obediens, minoribusque imperare angelis placens. uerbo utilis corde humilis — Ber. sup. cant.

omnibus mansuetus.

ibidem. 12 Mult videnique sub praeceptore quiete in nunc quos si iugo absoluas. videas non posse quiescere. nec se ullo modo aequalibus seruare innoxios. simpliciter ac sine querela inter fratres educari: super fratres non solum inutiliter, sed etiam insipienter et inquiete. minime. minimeque quidem egentes magistro nec tamen idonei magisterio.

Tullius. 13 in obedientia et ex duritia mentis obstinatae cui debeas imperandi nolle obtemperare.

Ovi. lib. 1. de arte ama. 14 Bellirides puerum cithara perfecit Achillem atque animos molles his co[m]pressit arte feros. qui toties socios, toties exterruit hostes Creditur annosum pertimuisse senem quas Hectore sensurus erat poscente magistro Verberibus iussas praebuit ille manus.

Vide etiam intit. Coniugium. Cupiditas nondatum et mutatio et voluntas.

obstinatio [2]

Aug. 8. confessio. 1 Suspirabam ligatus non ferro alieno sed mea ferrea voluntate. velle meum tenebat inimicus et inde funes mihi fecerat. ex perversa enim voluntate facta est consuetudo et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas, quibusque quasi quibusdam annulis sibimet annexis, tenebat me strictè dura servitus.

Tullius 2 Pertinatia est ex irrationali et inflexibili

mentis obstinatione melioribus nolle cedere.

3. Tunc est co[n]summata infelicitas, ubi turpia non solum delectant sed etiam placent. Et desinit esse remedio locus: ubi quae fuerant vitia, mores fiunt

Vide etiam in. tit. Charitas. Co[n]suetudo et initi. Desperatio peccatum.

otiositas n°3

1 Nullus fructus otij imo magis dispendium. otio Esau amisit primatus benedictionem quia maluit cibus accipere quam quaerere. — Aug. 1 ep. ad fr. cellen.

2 sapientiam scribere in tempore otij ergo sapientiae negotiatur et quo otiosior sapientia, eo exercitior in suo genere. — Ber. sup. Cant.

3. qui otia quiete perfruit nisi spiritualiter vixerit, more pecudum vivit. — Prosper de vi. Contemplativa

4 Otium sine literis mors est et vivi hominis sepultura. omnia nobis mala solitudo persuadet. eius circumspice singulos: nemo est cui non tantius sit cum quolibet esse quam secum. — Seneca.

5. Nullus mihi otium dies exit. partem noctium studijs vendico. non vaco somno sed succumbo et oculos vigilia fatigatos cadentesque in opere detineo. — Sene. 8. ep.

6. Demetrius vitam otiosam et sine ullis fortunae occursionibus mare mortuum reputat. in otio enim cusso iacere non est tranquillitas, malitia est. malo ut me fortuna in castris suis quam in delitiis habeat. — Sene. 68 ep.

Sen. ep. 9 — 7 Gloriari otio mens ambitio est uitam in odium otium adducere solet.

Sen. in quer. — 2 et sunt quos corpus in noxium est et in mille facinorum furias mens otiosa discurrit.

Vide etiam. in tit. Acedia. homo. militia. solicitudo. tempus.

Odium. tit. 4

Aug. de nobis can. — 1 Tria sunt genera hominum quae odit Deus. remanentem retro redeuntem oberrantem. excitandi sunt remanentes in uiam reducendi tardi exortandi. qui non proficit remansit in uia. qui forte a meliori proposito declinat ad illud quod deterius reliquerat reuersus est retro. qui fidem deserit, a uia exrauit.

Aug. sup. illud psal. Perfecto odio ad oderat illos. — 2. hoc est perfecto odio odisse, ut uitia non homines oderis ne uitia propter homines diligas.

3. festuca in oculo ira est, trabs in oculo odium est

Aug. de diffinit. — 4 Odium est uetus ira ex pluribus causis collecta diuturno tempore perseuerans.

August. infer. — 5. in comparatione odij. ira festuca est sed festucam si nutrias trabs erit. si euellas et proiicias nihil erit

August. de uera relige. — 6. nemo potest perfecte diligere quo uocatur nisi oderit unde reuocamur.

Hiero. sup. Michea. — 7. propemodum naturale est ut minus hominis hominis oderit maiorum.

Chris. sup. Mat. 22. — 8. sicut rex in imagine sua honorat sic Deus in homine

diligit et odit nõ potest hominem odire qui de | 209
um amat nec poest deum amare qui hominem o
dit.
9. Nemo poest aliquid oblivisci quod diligit aut re | Chris. in homil.
tinere nõ odit.
10. Haec est pugna periculosa et haec gloriosa victo | Chris. ibi
ria. qui poterit odisse quod amat et amare quod odit.
11. Bonos quis nisi stultissimis oderit. malos vero | Boet. de Consola
odisse ratione caret. | lib. 1
12. simul ista mundi rector Deus potuit odium atque reg | seneca.
num. odia qui nimium timet regnare nescit.
13. peiora sunt tecta odia quam aperta et agnoscia | sene. in prover.
mat qui odium ostendit.
14. propterea te loquax inimicus minus quam ta | ibidem
citurnus offendit
15 quamvis agas ut nequis me rito non oderit erunt | sene. in prover.
tamē semper qui te odient.
vide etiam in. tit. amor Correctio. Diabolus. Homi
cidium. ira. labor. Loquacitas. Regimen et in tit ve
nia.

OPUS ~ tt^s

1. quum desideria bona cõcipimus semina in terra mitti | Greg. in homil.
mus. quum v° opera recta incipimus, herba sumus. quum
autem ad profectum boni operis crescimus, ad spicam
pervenimus. quum in eiusdem boni operis perfecte
solidamur iam plenum frumentum in spica pro
ferimus.
2. probatio dilectionis exhibitio est operis nõ sibi | Greg. in homil

dignum credat quicquid sibi animus sine restatione operis respondet, de dilectione eo ditaris mens, lingua et vita requiritur. nunquam est amor dei otiosus. operatur enim magna si est. si vero operari renuit amor non est.

3. in opere perfectus non est cui adhuc linguis pravitas contradicit. nec in sermone laudabilis, qui hoc quod loquitur opere non ostendit.

Ovid. lib. 3. Metha. 4 Dexteris; quod rebus opus est, spectemur agendo.

idem lib. 1. de arte amandi 5 Reddite depositum pietas sua foedera servet. fraus absit. vacuas caedis habete manus.

idem lib. 2 de arte amandi 6 cum mora non tua est totis incumbere remis utile et admisso subdere calcar equo.

idem 1. fasto 4 7 da mihi te placidum dederis in carmina vires.

Vide etiam in. tit amor doctrina exemplum fama humilitas. intentio. labor. laus. otiositas oratio salus. sapientia. scriptura.

Oratio tit. 26

Agus. sup psal. 85 1. Oratio tua locutio est ad Deum. quando legis Deus tibi loquitur. quando oras cum Deo loqueris.

Agus. in quodam ser. 2. oratio si pura est. si casta fuerit coelos penetrans vacua non redibit.

Agus. ad proham. 3. Dicuntur fratres in Aegypto crebras quidem orationes habere sed eas urebitissimas tamen et raptim quodammodo iaculatas, ne illa vigilanter erecta quae oranti plurimum necessaria est per productiores moras evanescat atque hebetetur intentio.

Agus. in lib. de temporum prosperi 4. fideliter supplicans Deo pro necessitatibus hu-

ius

ius vive et mi sericorditer nõ audit. quid enim
in fir mo sit utilig, magis novit medicus, quam ęgro
tus.

5. oratio oranti est subsidium, Deo sacrificium Agus. in. ser.
dęmoni bus autem est flagellum.

6. Plus placet deo latratus canum mugitus bouj Augus.
grunnitus porcorum quam cantus clericorum luxuriã
tium.

7. oratio est animę sanctę pręsidium angelo bono Augus.
solatium dia bolo supplicium gratum Deo obsequi
um et pęnitentię religionis laus tota, perfecta glo
ria spes certa, sanitas incorrupta.

8. Multum peccari est Deum quem pręcamur Augus. ad. Dios
diuturna et pia cordis excitatione pulsare. na ple cor.
rum que hoc negotium plus gemitibus quam sermo
nibus agitur plus fletu quam affatu.

9 hę sunt duę ale orationis quibus volat ad deum. Aug. in ser. de qua
id illud quod commu nicatur ignoscit delinquenti drage.
et donat egenti.

10 quum oras clamas nõ uoce sed mẽte. nã et tacẽ Augus. in ser.
tes exaudit Deus nec quęrit locus quia tum lentus
Hieremias cõfortatur in carne. Daniel inter
leones exultat. Tres pueri in fornace tripudiant
Iob nudus in ster quilinio triumfat. para disum de cru
ce latro invenit. nõ est locus Ubi nõ sit Deus.

11. de quotidianis breui bus que peccatis sine qui Augus. in. enchiri
bus hęc vita nõ ducit, quotidiana oratio fi delium
satis facit.

Aug. in ser. — L2 Oratio Deum iungit. sed la[crymam] co[m]pungit: hec lenit illa cogit

Aug. sup psal. 69. — L3. orationis pure magna est virtus et velut fidelis nuntius. mandatum peragit et penetrat quo caro no[n] pervenit.

Aug. in quodam ser. — L4 Oratio refectio est ieiunioru[m]: duritiam cordis emollit austeritatem temperat. ieiuniu[m] dulcificat. sicut enim sine potu no[n] est plena refectio: sic et ieiunium sine refectione orationis no[n] poest animam perfecte nutrire.

Amb. de offic[iis] — L5. sit oratio pura. simplex. dilucida atq[ue] manifesta, plena gravitatis et ponderis no[n] affectata elegantia. sed no[n] intermissa gratia

Ite[m] Amb. de virginibus — L6. Vbi est oratio adest verbum fugat cupiditas libido discedit.

Amb. in hexaem[eron] li. 5. — L7. Si p[ro] te rogas tantum pro te solus rogabis si autem pro omnibus rogas omnes pro te rogabunt

Amb. sup psal. — L8. desciscunt orationes leves diffidentes inutiles seculi curis atriti, plene ex rebus corporalibus implicitis bonorum operum fructibus infecunde.

Hiero. in Luc. — L9. Egredientes de hospitio armet oratio: regredientibus de platea occurrat ante sessio nec prius corpusculum requiescat quam animam pascat.

Hiero. sup Marcu[m] — 20 ieiunio passiones corporis oratio pestes sanande sunt mentis.

Hiero. 2. epi. — 21 quoties pro centum animabus psallimus vel ministramus tantum prodest cuilibet. quantum

si pro qualibet canexetur.

22 Dominus noster sciens clementiæ sue pondera atque mensuras interdum non exaudit clamantem ut eum probet et magis provocet ad rogandum et quasi in igne ex coctum iustiorem et pudiciorem faciat — Hiero. sup. Habac

23. lectionem frequenter interrumpat oratio et animam iugiter ad sequendum Deo grata vicissitudo sanctæ operationis accendat. — Hie. ad demetri

24 quisquis pro alijs intercedere nititur sibi potius ex charitate suffragatur et pro semetipso tanto citius exaudiri meretur quanto magis devote pro alijs intercedit — Gre. i mo.

25 Talis requirendus est ad orandum qui sit idoneus ad placandum quia quum is qui displicet ad intercedendum mittitur irati animus ad deteriora provocatur — Gre. i pa.

26 illam orationem Deus non exaudit cui homo quando psallit non attendit. — Gre. i quadra. hom

27. cunditoris auribus illa maxime oratio commendatur quam pro inimicis quoque intercedere nititur — Gre. i mo

28. quando fidelis et humilis est fervens oratio fuerit cælum sine dubio penetrabit unde certum est quod vacua redire non possit — Bernard.

29 non voce clamosa pulsandus est deus sed conscientia recta placandus quia non est vocis sed cordis auditor. orans nihil novum faci — Chris. sup. Matt

A ... at, quod aspiciat homines. nec voce clamet. nec manus expandat nec oculo tollat ut ut notabilis fiat.

ibidem — 30 dicendo pater noster et veniam peccatorum et poenarum in veritum et iustificationem et liberationem et filiorum adoptionem et hereditatem Dei et fraternitatem cum unigenito copulatam, et sancti spiritus dona largissima uno sermone significavit.

Chris. sup. Matt. 22 — 31 nihil potentius homine orante qui orat cum iciunio duplices alas habet. nam. neque oberrat, neque torquet.

Chris. sup. Matt 22. — 32 Colonus Dei, consilium diaboli ~~et ei auxilium dei~~ inquirit: colonus autem diaboli et ei auxilium dei quarit non invenit. Unde fur orat ut perficiat et fornicator cuius signum facit ut non comprehendat et tanto citius capit quia nescit iustus Deus patrocinium criminibus dare.

Chris. sup. Matt 26. — 33. Conveniendo erat cum sine eis orare, in quod docemur tempore orationis querere secretum et fugere tumultum.

Chrisostomus — 34. petentis negligentia reprehendit ubi dantis misericordia non dubitat.

Isidor. de Sum. bo. li 3. ca. 8 — 35. qui vult cum Deo semper esse frequenter debet orare et legere. nam cum oramus ipsi cum Deo loquimur. cum vero legimus, Deus nobiscum loquitur. omnis profectus ex lectione et meditatione procedit

ibidem — 36. quid prodest strepitus labiorum ubi cor est mutum?

Sicut

sicut enim vox sine modulatione est quasi vox porcorum, sic oratio sine devotione est quasi mugitus boum

37. Duobus modis oratio impedit, ne impetrare quis quis valeat postulata: hoc est si aut quisque adhuc mala committit: aut si delinquenti sibi debita non demittit: ~~aut si~~ — ibidem cap. 7

38. sæpe multos Deus non exaudit ad voluntatem ut exaudiat ad salutem. — ibidem

39. orationibus mundamur. lectionibus instruimur: utrumque bonum est si liceat: si non licet utrumque ~~bonum~~ melius est orare quam legere. — ibid. cap. 8.

40. psalmus dæmones fugat, angelos ad auditorium salutis invitat. scutum est in nocturnis terroribus, diurnorum requies laborum, tutela pueris. iuvenibus ornamentum, solamen senibus, mulieribus aptissimus decor, deserta habitari facit, urbes sobrietatem docet, incipientibus primum efficit elementum, proficientibus incrementum, perfectis stabile firmamentum. — Bas. in Hexamer. li. 9

41. quo modo obtinebit quis ut in oratione sensus eius non vagetur? si certus sit adsistere ante oculos domini? — ibidem

42. Si quis intendat ita animum suum in singula verba psalmorum, sicut gustus intentus est ad discretionem saporis ciborum, iste est qui complet quod dicit: psallite sapienter. — ibidem

43. Deus in adiutorium meum intende. domine — Io. Cas. in colla. 10 ca. c.

ne ad aliud nodum &c.ᵃ Hunc versiculi orationem in adversis ut eruamur. in prosperis ut servemur ne extollamur incessabili iugitate fundenda est. hunc egit versic. meditatio in tuo pectore indirupta volvatur. hunc in opere quolibet sive ministerio sive in itinere constitutus decantare non desinas hunc et dormiens et reficiens et in ultimis naturae necessitatibus meditare.

Val. max. — 44. Socrates nihil ultra a diis immortalibus petendum arbitrabatur, quam ut bona tribuerent, quia hi demum scirent, quid unicuique esset utile.

Cy. de orat. dom. — 45. non dicimus pater meus sed noster nec da mihi sed da nobis: quia Christianitatis magister noluit privatim precem fieri: ut scilicet quis pro se tantum precetur unum enim orare pro omnibus voluit quando in uno omnes ipse portavit.

Cas. sup psal. 16 exaudi Dom. — 46 igitur est oratio perfecta cuius et cantat (clamat) et lingua et actus et sermo et vita et cogitatio.

Cas. sup ps. Psalli sap. — 47 non solum cantantes, sed etiam intelligentes psallere debemus. nemo enim sapienter quicquam facit, quod non intelligit.

Cas. sup ps. Confite. tibi in vasis. — 48 pulchre definitum est psalmos esse vasa veritatis quasi spiritualia dolia vinum domini incorrupto sapore servantia.

Ib. sup ps. misere mei — 49. magna voce ille clamat ad Deum qui quamvis lingua taceat bonis tamen operibus perseveranter clamat.

50. oratio posita est per quam ira Dei suspendit venia procurat. poena refugit et pax mior largitas impetrat cum Deo loquit, cum iudice fabulat praesente sibi facit quem rei dere non potest valet. ad penetralia iudicis sceat ad mittit et nullus inde aespuit nisi qui in ea sepibus invenit. — Cass. sup. ps.

51 ipsa est suavissima virtutis harmonie quem vox cognoscit operibus et sonare orati hec duae res dis crepabili varietate dissentiant neque quam possunt psalmodie rem peratam efficere cantilenam. nec ad aures Domini venit quod simutua concordare varietate confundit. — ibidem

52. in psalmis enim cit modo des plorando superatur Diabolus, et cui nullae hostes ad pugnandum sufficient, oratione unius pauperis inclinat. — Cass. sup psal. 102

53. Virtutem sanctae orationis intende: quia tanto se credit celerius audiendam. quanto de imis penetralibus clamat ad Dominum. — ibidem

54. psalmodia, est consolatio flentium cura dolentium, sanitas aegrotorum. haec animae remedium, haec miseriarum omnium cognoscit esse suffragium. neque qui tali munere privat ab omni beneficio consolationis excludit. — Cassio.

55 oratio serenat cor, abstrahit a terrenis, modo dat coelestis. sublevata ad caelestia reddit capatius et dignius ad accipienda bona spiritualia. — ibidem

56. oratio est pie mentis et humilis ad Deum conversio fide, spe. et charitate subnixa. — Hugo.

57. quae non missa Deo vacuis in nubibus haeret — Plinius ad Antonium

nec penetrant superi stellantem regis in aulam.

Iuvenalis. saty. 10. — 58 tranquillae per virtutem patet unica vitae

Horatij lib. 1. epist. ad Lollium. — 59. quod superest aevi, si quid superesse volunt dij
sed satis est orare iovem. qui donat et aufert
det vitam. det opes aequum mi animum ipse parabo

Ovid. lib. 1 de arte amandi — 60 Hectora donavit Priamo prece motus Achilles
. flectitur iratus voce rogante deus.

Boetius metro 9. lib 3. — 61. da pater augustam menti conscendere sedem
da fontem lustrare boni, da luce reperta
in te conspicuos animi defigere visus.
dissice terrenae nebulas et pondera molis
atque tuo splendore mica tu namque serenum.

Verg. lib. 2. Aeneid. — 62 Iupiter omnipotens precibus si flecteris ullis
aspice nos hoc tantum et si pietate meremur
da deinde auxilium

Tibullus eleg. 4 lib. 3 — 63 ergo ne te dubites blandas adhibere querelas
vincuntur molli pectora dura prece.

Vide etiam in tit. Auditorium. angelus. communitas. contritio. divites. eleemosyna. exemplum. ieiunium, labor. lachryma. martyrium. petitio et praedicatio. remuneratio. sanctitas satisfactio. servitium, votum.

Ordo tit. 47

Aug. de diffi. — 1 maritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum nec illum qui viduam vel repudiatam. vel meretricem matrimonio sumpsit neque qui semet ipsum quolibet sui corporis membro in

dig.

dignatione aliqua uel iusto uel iniusto timore superatus excommunicauit. neque illum qui uxorem accepit de eo uincitur, aut in scena lusisse dignoscitur neque illum qui publica pro mortalia causa deflet. neque eum qui per ambitionem ad inuitationem Simonis magi pecuniam offerret neque illum qui aliquid ad iniuriam uxor sua intulerit. uel afflictione diaboli uexatus est, dicimus.

Vide etiam. initi. acedia. Sacerdotes. simonia

ornatus

1 animaduertendum est non in solo rerum corporearum nitore atque pompa sed etiam ipsis sordibus luctuosis esse posse iactantiam et eo periculosiorem, quo sub nomine seruitutis Dei decipit. — Aug. lib. ser. domi.

2 neglecta mundities et inculta uestis cultus ipse sine cultu. — Aug. de doctri. xpi

3 inter sericum et linteamina, quibus tibi uideris fulgidus et formosus, intellige te nudum ad cissum tradidisse, mendicatem. — Hie. in epi.

4 artificialis speciei superducit et faciei obducit naturalis eam quam hominis artificium artem superet creaturis. — Inno. de militate con di humanae

5 omnium istarum pulchritudinem contemnes si exporauerit. equum emptorus tolli iubes stratus detractis uestimenta uenalibus, neque uitia corporis latent. ornamenta ipsa ementibus suspecta sunt. sacrus. brachium aspiceres alligatum nudari iubes — Senec. 21 epist

et ipsum corpus ostendi. Mulierem in uo lutam ꝗs timas si uis illam ęstimare totamqꝫ scire qualis sit fasciam solue: multum mali sub illa habet.

Senec. lib. de. moribus. — 6. Adolescens si fœminis ornamentis te ornaueris, iniuriam facere cogitas.

Plautus in mustellaria. — 7. mulier recte olet ubi nihil olet

Vide etiam in tit. Gloria vana. Homo. Hypocris religio. uirginitas. P. cap. 14.

Patientia tit. 1

Aug. sup psal. 99. — 1 fili si ploras, pie plora noli cum indignatione noli cum typo superbie. unde plangis? quod pateris medicina est nō pœna: castigatio nō damnatio. noli repellere flagellum si nō uis repelli ab hereditate noli attendere quam pœnam habeas in flagello, sed quem locum in testamento.

Amb. sup Beati immaculati — 2. illud est magnificum, si subiectus contumelijs iudicium Dei laudes, si uexatus ęgritudine iudicio dei deputes si te inopia premit nō reuocet quominus laudes iustitiam Dei.

Greg. i mo. sup illud. frater. fui draconis. — 3. Nullus perfectus est qui inter mala proximo 4 patiens nō est ~~nō est~~. qui enim ęquanimiter aliena mala nō tolerat ipse sibi per impatientiam testis est quia ab omni plenitudine longe ditat Abel quippe renuit esse quem Cain malitia nō exercet sicut in triticura paleę grana premunt et sic flores inter spinas prodeunt et rosa quę redolet cresit cum spina quę pungit.

Patientia

4 Patientia vera ipsum amat quem portat nam tolerare et odisse nō est virtus mansuetudinis sed velamentum furoris. — Gre. sup Eze. ho. 7

5 doctrina viri per patientiam noscitur. Tanto ergo quisquis minus ostendit doctus quanto cōvincit. minus patiens. nec enim potest veraciter bona docendo impendere si vivendo equanimiter nesciat mala tolerare. — Gre. sup. euangelio hom. 35.

6. Donis suis Deus flagella permiscet ut nobis omne quod nos in seculo delectabat amarescat et illud incendium surgat in animo quod semper ad cœleste desiderium inquietet et excitet, atque ut ita dicam, delectabiliter mordax suaviter cruciet hilariter cōtristet. — Gre. sup Ezech.

7 Beatus Iob quot voces patientie in laudem Dei percussus reddidit, quasi tot in adversarij pectore jacula intorsit et acriora multo quam sustinuit inflixit. — Greg. l. moral.

8. post quam nō abstulit nisi quod dedit sua recepit, nō nostra abstulit. — Gre. ibid.

9 nulla sunt bona que agimus si nō equanimiter proximorum mala toleramus. — Gre. sup Ezech.

10. patientia est, aliena mala equanimiter proximorum mala toleramus. — Gre. i ho. sup euā quum audier plia

11. patientia est. aliena mala equanimiter perpeti. contra eum quoque qui mala irrogat, nullo dolore mordere.

12. Tribus modis virtus patientie exerceri solet. alia — Greg. sup Ezech. homi. 7

nam[que] sunt quae a deo alia quae ab antiquo ad
versario alia quae a proximo sustinemus. a pri
mo namque persecutiones damna et contumelias
sustinemus. ab antiquo adversario tentamenta
a deo autem flagella toleramus. sed in his omnibus
modis vigilanti oculo semetipsam debet mens cir
cumspicere, ne contra mala proximi pertrahatur ad
retributionem mali; ne contra tentamenta adver
sarii seducatur ad delectationem vel consensum de
licti; ne contra flagella opificis prorumpat ad ex
cessum murmurationis.

Greg. 1 moral. — L3 Nunquam est patientiae virtus in prosperis. ille vero patiens est, qui et adversis conteritur: et tamen a spe[cie] suae rectitudinis non curvatur

Greg. in psal. — L4 impatientes dum perturbationi suae minime obsistunt etiam si qua alta tranquilla mente fecerant bene gesta, confundunt et improviso impulsu destruunt. quicquid forsitam diu labore providi construxerunt.

Greg. in ho. super evan. g. quum audieritis — L5. plerumque ideo patientes videmur quia retribuere mala non possumus. sed qui id circo malum non retribuit, quia nequaquam valet. procul dubio patiens non est quia patientia non in ostensione inquiritur sed in corde.

Ber. 2. de cons. ad eugenium. — L6. non bona patientia est. cum potis esse liber servum te permittere fieri. vera patientia est. pati vel agere contra quod libeat, sed non praeter quod liceat.

Ber. in quadrag. ser. — L7. paupertatem aequo animo ferre virtus patientiae est. sponte appetere sapientiae laus est. sunt qui

pauperes esse volunt. eo tamen pacto ut nihil eis de
sit et sic diligunt paupertatem ut nullam patiantur
inopiam. sunt et alij mites sed quandiu dicitur vel
agitur nisi pro eorum arbitrio, sed quam longe sunt a pa
tientia apparet. si levis oriatur occasio.

[2]8. Primus gradus patientiae est non incipere iniusti
tiam. secundus postquam inceptum est, equalibus non
vindicari. Tertius est, non facere vexantem, quae patitur
sed quiescere. quartus tribuere seipsum in patiendo
mala. quintus est amplius tribuere ille multo qui fecit.
Sextus, non odio habere qui operatur haec. septimus dilige
re. octavus benefacere. nonus Deum pro ipso orare
deprecari. — Chrys. sup Math. 18. audistis quia dictum est antiquis oculum pro oculo.

29. nihil ita confusionem facit gerenti mala, si
cut fortis tolerantia. patientis est neque in verbo neque
in opere reddere vindictam — Chrys. sup ep. ad Ro. Ser. 30

20. magna virtus est, si non laedas a quo laesus. mag
na est gloria si cui nocere potuisti parcas. nobile
vindictae genus est ignoscere victo. — Hugo. lib. 3. de anima

24. impatientia est impetuosum animi motum
non refrenare. — Hugo. lib. 1. de claust. anim.

25. patientia est honestatis aut utilitatis causa rerum
arduarum ac difficilium voluntaria ad diuturna
perpetio. — Cas. sup psal.

27 patientia religiosi viri est laborum ac dolo
rum omnium perpetuitura rerum et amore Domini
grata tolerantia. — ibidem

25 patientia est quae omnia vincit adversa non co

vinc

Virtu dō sed sufferendo nō murmurando
sed gratias agendo ista est quae facem...
tius uoluntatis abstringit ista est quae lym
pidas animas Deo reddit.

Chris. sup. psal. eq anbe ta gaia surd. — 24. nihil po est esse fortis nihil egregius quam
audire noxia et nō respondere cōtraria.

Cass sup psal oppr. no minus — 25. ouis quia nō habet arma resultationis. rap
toribus suis probat esse sensibilis nō enim aut cornu ua
let, aut dente cō rendit, aut fuga praesumit sed mani
bus latronis patienter acquiescit dum nulla se reclu
tatione defendit: sic famuli Christi.

uoluntarie sacrificabo tibi: — 26. uoluntarie Deo sacrificant qui inter angusti
as passionum iugiter gratias agunt.

Tul. 2. T. rhe — 27. patientia est uirtus cōtumeliarum et omnis
aduersitatis impetus aequanimiter portans.

Val. Ma. li. 3 de memo dictis — 28. Aequalitas & inaduersis genere quid aliud est
quam se uiventem fortunam in aadiutorium tuum
sui pudore uitam cōuertere?

Val. ibidem. lib. 4. — 29 tarentinus intuens uillicum suum male
meritum sumpsissem inquit supplicium nisi
tibi iratus essem. maluit impunitum relinquere
quam per iram amplius iusto punire. nimis libera
lis. Tarentini ar chytas moderatio moderatio quia
alium quem potius castigaret inueneral ideste
ipsum.

Senec. T. ep. — 30 Nihil impatientius imperitia quae rationes au
dire dignatur.

Senec. T. pu — 31 Feras nō culpes quod mutari nō potest

32 Libentius feras, quod necesse est. — Senec. de moribus

33. Xenophum male dicenti sibi cuidam inquit male dicere didicisti ego conscientia teste didici male dicta contemnere — ~~Senec. de moribus~~ in sequentis philosophorum

34 Tacitus in senatu Lucio Metello male dicenti sibi facile est inquit in me dicere. quia ego respondere tibi non sum potentia ergo tua. non mea ac cusanda est patientia. — ~~in sequentis philosophorum~~ ibidem

35. Diogenes cum illi dixisset quidam quidam, ii superant te multi. oportet inquit, sapientiam ab insipientibus feriri. esse meliorem in dicat lingua, quem carpit. — ibidem

36. gaudet patientia durus. — Lucanus lib. 9. bel. civ.
Laetius est quoties magno sibi constat honestum

Vide etiam in tit. consolatio convitium correctio Cupiditas. detractio. doctrina Dolor. fortitudo Humilitas. iniuria ira iustitia Magnanimitas mansuetudo. martyrium. Murmur. Passio Reverentia. Societas. Tribulatio virtus. vita voluntas.

Parentes tit. 2

1. amandus est generator sed praeponendus est creator — Aug. in quodam ser. 4

2. Decius imperator cum Decium filium suum imperiali diademate proponeret integ nisi renuit filius, dicens. vereor ne si fiam imp.e — Val. Ma. li. 4

ratot & discã esse filiq. Malo nõ esse
imperator sed humilis filiq quam impe
rator et filiq indevotus. imperet pater
meus meum imperium sit parere humiliter
imperanti. Nam paternum affectum exuit qui
mole super posita filium extinguit. Patq enim
alendi et nutriendi sunt pueri et quum patq
cessrant quos patq cedere debent in virq ascendat.

Senec. 31 epi. 3. Sordum se paretibus suis pacta. bono aio ma
le precat ex tinis E felix, ora Deos qui quid tibi
ex his quq optantur veniat nõ sunt bonaque inte
cogeri volunt.

Senec ibi. 4 Iam nõ ad miror si omnia nos a prima puer
tia mala sequantur. inter execrationes parentum
crevimus, exaudiunt dij quoq; nostrã pronobis vo
cem gratuitam.

Senec. 32. ep. 5 eõtentum tibi omnium opto. quoq tibi pare
tes eogiam optaverunt.

Socrates in pu. phi losoph. 6. iratus filio ipse se convertens fio modestioñ
quam grave est quod pater iubet impossibile.

Iuuenalis. saty. 14 7 maxima debet puero reverentia siquid
Turpe paras nec tu pueri cõtempseris annos
sed peccaturo obstat tibi filiq infans.

Verg. 2 Æneid. 8 Eia age chare pater cervici imponere nostrq
ipse sibi bilo humeris, nec me laboristegravabit
quo res cunq; cadent unum et cõmune pericla
una salus ambobus erit.

Vide etiam virtut, amicitia, cõiugiq, correctio

Dile

Dilectio, Gloria bona, liberalitas. Monachus relinquere, sapientia, virtus

Passio n° 3

1 inspice vulnera pendentis. sanguinem morientis, pretium redimentis. cicatrices resurgentis. caput habet inclinatum ad osculandum, cor apertum ad diligendum brachia extenta ad amplexandum totum corpus expositus ad redimendum. hec quanta sint cogitate hec in statera vestri cordis appendite et totus nobis figat incorde qui totus pro nobis fixus fuit in cruce. — Aug. in lib. de virginitate.

2 multos filios Deus fecit unicus filius emit sibi fratres sangine suo probatus reprobatus redemit venditus honoravit in iuriatus, vivificavit occisus vendis rebus nostris nullum majus earum pretium accipimus quam nosipsos quia talibus implicati nostri non eramus. — Aug. in ser.

3. fusus est sanguis medici et factum est medicamentum phrenetici — Aug. in lib. 3 quinquaginta [?] rexeses.

4 filius Dei ad crucem ducitur, qui est vera palma victoriæ spinis coronatur qui pellavit spinas venit confrigere. ligatur qui soluit compeditos. ligno suspenditur qui erigit elisos. aceto potatur fons vitæ. disciplina cedit talis vulneratur vita moritur. Occidit ad tempus vita ut mors ut in perpetuum a vita occideret mors — Aug. in lib. de octo ciuitatib. contatis

5. nulla est oficiorum laborem ad portam da onera [?] — Aug. de verbis Apost. 4

Facit libenter impendi nisi quum cogitamus quanta quanta pro nobis pertulit Dominus.

Aug. in ser. de natale domini

6. Homo factus est hominis factor ut sugeret ubera regens sydera ut esuriret panis ut sitiret fons. dormiret lux ab itinere via fatigaret falsis testibus veritas accusaretur in dexiuo [?] mortuorum iudice mortali iudicaret, ab iniustis iustitia damnaret, flagellis disciplina cederet spinis botrus coronaret in ligno fundamentum suspenderet uirtus infirmaret salus vulneraret vita moriret.

Aug. in ser. de quadragesi

7 quem uis totum rerum pretium eius attende et cum morte christi totum mundum appende.

Aug. 2 lib. de summo bono.

8 omnium de in mundo uenit qui redemit ex tribus barbaris: et tunc nis eum perdere quando ille tibi dis potuit liberare.

Aug. sup Ionnes

9 Fratres ut a peccato sanemur christum cruci fixum intueamur. quo modo qui intuebantur serpentem æneum in deserto non peribant morsibus serpentium: sic intuentes fide Christi mortem non sanat morsibus peccatorum.

Amb. sup Mud. Matte 26 cum gladibus et fustibus.

10 Stultum est cum gladijs querere eum qui ultro se offert: et in nocte per proditorem inuestigare quasi latentem, qui quotidie in templo docet. sed factus congruit temporis et personis. quia cum essent tenebris in tenebroso tempore tenebrosum opus exercebant

Amb. in quodam ser.

11 autor pietatis in cruce pendens testamentum condidit singulis pietatis opera distribuens apostolis

Sibis. per excutionem iudeis co xpus patri spi
ritum. Virgini paranym phum latroni para
ditum peccatori infernum. Christianis penite
tibus caucem.

L2 omnis creatura cō patit Christo morie — Hiero. sup Matt.
ti. sol obscurat terra mouet petre scindunt
velum templi diuidit, sepulcra aperiunt: solus
mi ser homo nō cō patit pro quo solus Christus pa
tit.

L3 Corpori voluit ut nos lauaret verberi voluit — Hiero. in quodā ser
ut velamē culpe et ignorantie a sordibus nostris
auferret: in capite percuti ut caput nostrum id
est Adam sanitati restitueret: colaphis et dictis
verbis derideri. ut nos ei labiis et manibus id est
verbis et operibus applaudamus.

L4 nihil a Deo graue quod nō equanimiter to — Greg. in quodam
leret, si Christi passio ad memoriam reducat. — ser. ep.

L5. Tanto Deus ab hominibus dignius honorādus — ibidem
est. quanto pro hominibus indigna suscepit.

L6. quid tam efficax ad curandum conscientie — Ber. sup cant. ser. 62
vulnera, necnō ad purgandam aciem mentis
quā Christi vulnerum sedula meditatio?

L7 in passione domini tria specialiter cō ue — Ber. I. ser. ferie qua
nit intueri opus, modum, causam. nam in o — dominice palmar. 4
pere quidem patientia. in modo humilitas in
causa charitas cōmendat. patientia singularis
humilitas admirabilis sed charitas inesti ma
bilis.

Bernardus — 18. pater ignosce illis quia nesciunt quod faciunt. Christus flagellis cesus spinis coronatus clavis confossus patibulo afixus opprobrijs saturatus omnium tamen dolorum immemor ait ignosce illis. Hinc multe miserie corporis hinc dolores hinc miserationes. hinc oleum exultationis hinc gutte sanguinis decurrentis in terram.

Ber. — 19. quam dulciter Domine Jesu cum hominibus conuersatus es quam abundanter multa et magna bona hominibus largitus es quam fortiter tam indigna tam aspera et dura pro hominibus passus es. dura verba. duriora verbera duri[ssi]ma supplitia.

Bern. — 20. O duri et indurati et obdurati filij Adam, quos non emollit tanta flamma tanta benignitas, tam ingens ardor amoris tam vehemens amator qui pro vilibus sarcinulis tam pretiosas merces expedit.

Ber. in quodam ser. — 21. O bone Jesu quid tibi est? mori nos debuimus et tu soluis? nos peccauimus et tu luis? opus sine exemplo gratia sine merito charitas sine modo.

ibidem — 22 nonne satis propter te vulneratus sum? numquid pro iniquitate tua afflictus sum? cur addis afflictionem afflicto? magis aggrauant me vulnera peccati tui quam vulnera corporis mei.

Ber. in ser. quodam — 23 scio quod merita mea non sufficiunt mihi

~~24~~ quod mihi deest audacter usurpo ex visceribus christi. quae misericordia affluunt nec desunt foramina per quae defflueant. patet enim arcanum cordis per foramina corporis patent viscera misericordiae dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto.

24 dilexit nos deus sapienter fortiter dulciter. dulciter nempe dixerim quod carnem induit: sapienter quod culpam vitavit. fortiter quia mortem sustinuit sed super omnia reddit te mihi amabilem bone Jesu calix quem bibisti opus nostrae redemptionis. hoc enim omnino amorem nostrum sibi vendicat. hoc inquam nostram devotionem blandius allicit. iustius exigit. arctius stringit et vehementius afficit — Ber.

25 Magna misericordia ut Deus mundi acciperet formam servi. panis esuriret fons sitiret lux obscuraret. virtus infirmaret. vita moreretur. redemptor venderet ut homo moriendi tempore dimeret — Cass. sup. Miud. ps. Magna. misericor. do.

26. quod fuit durum pati
meminisse dulce est — Senec. in Herc. furen.

27 gaudens ubi vertice raso
garrula securi narrare pericula nautae — oratius

28. forsam et haec olim meminisse iuvabit. — Vergilius

Vide etiam in tit ascensio. crux. Humilitas incarnatio proditio. resurrectio. Tribulatio Christus.

Patria n° 4

Au. sup. illud psal. in die. tribula ti. m. da. etc. — 1. Cui perigrinatio dulcis est non amat patriam si dulcis est patria amara est peregrinatio, tota die tribulatio quando in patria non est delectatio.

Ber. sup. illud Luc. 4. nemo propheta in pa. sua. — 2 non solum dominus et caput prophetarum qui a Moyse propheta nominatur sed Elias et ceteri prophete minus in patria quam in ceteris civitatibus sunt honorati: quia prope naturale est cives civibus invidere. non enim considerant presentia viri opera, non virtutem sed fragilis recordantur infantie, quasi non et ipsi per eosdem etatis gradus ad maturam etatem pervenerint

Cas. sup. illud ps. super flumi. Babylon. — 3. nimis dulcis est recordatio patrie que in hostili terra probatur existere: nam quanto hec amara sentitur, tanto fit illa suavior. de loco enim peregrinationis proprie domi illis crescit affectus.

Hug. de. sanct. Victo. re. in didascali. lib. 3. ca. 2. — 4 ut ait Ovidius: nescio qua natale solum dulcedine cunctos ducit et immemores non sinit esse sui. Magnum principium virtutis est ut discat paulatim exercitatus animus visibilia et transitoria primum commutare, ut postmodum possit derelinquere. delicatus ille est adhuc cui patria dulcis est. fortis autem iam cui omne solum patria est perfectus vero cui mundus exilium est.

Pet. Rau. — 5 non ne exulavit Brutus? non ne exulavit Aeneas?

in quo tamē exilio nō degenerauit Troiana nobilitas.

6 E que uix sibi est et bona patriæ uixisse et eius mala in se transferre noluisse. Val. Ma. lib. 1

7. patria enim carere nō est malum quia fortissimo omnis locus patria est. Socrates enim nō Atticæ exilij libertatem domesticæ seruituti antepo suit. A. gelius li. 1 c: 15

8. patriam meam transire nō possum omnium una est. extra hanc nemo proijci potest. nō patria mihi interdicitur sed locus. in quamcumque terram uenio in meam uenio. nulla exilium est, sed altera patria est. patria est ubicumque bene est. illud autem per quod bene est in homine nō in loco est. si enim sapiens, peregrinatur: si stultus exulat. Senec. de re med. fo

9. nemo patriam diligit quia magna sed quia sua. Vlysses ad suo sax Ithacæ properat quemadmodum Agamemnon ad mycenarum nobiles muros.

10. Rursus amor patriæ ratione valentior omni quod tua fecerunt scripta retexit opus. Ouid. li. 1. de pōto.

11 nescio quo natale solum dulcedine cunctos ducit et immemores nō sinit esse sui. ibidem.

quid melius Roma? Scythico quid frigore peius.

hunc tamē ex illa Barbarus urbe fugit.

12 est aliquid patrijs uicinum finibus esse idem. 2 de. pōto

13. omne solum forti patria est. ut piscibus æquor. et uolucri uacuo quicquid in orbe patet. ouid. in fast.

14 Roma patrem patriæ Ciceronē liberā dixit

Iuuenalis. saty. 8. Malo pater tibi sit Thersites dummodo tu sis Aeacidæ similis Vulcaniæ arma capessas quam te Thersitæ similem pro ducat Achilles.

Vide etiam in tit. amicitia, dolor, honor.

Paupertas 495

Aug. de uer. apos serm. 28. Nō tibi displicat tua nihil ea potest ditius inuenire. Vitius nobis est quod locuples sit. cœlum. eius quibus thesauris cōferri possit, quod paupertati uidemus indultum? ut ad regnum cœlorum ueniret? diues possessione sua obtinere nō potuit nunc obtinet, ut eo tempore perueniat.

Au. super psal. 76. 2. omnis philosophiæ magra nobis est inopia. nō ita laudamus Ioseph, quum frumentum distribuebat. sicut cum carcerem habitabat.

Aug. de uerbo. do. 3. Hi sunt pauperes spiritu, qui quando faciunt aliquod bonum, Deum laudat quādo aliquid mali, se accusat.

ibidem. 4. fœcūdus est ager pauperum. cito reddit donātibus fructum. uia cœli est pauper, per quem uenit ad patrem. incipe erogare si nō uis errare.

Aug. sup. ps. 31. 5. pauper dei est in animo nō in sacculo.

Hiero. I quādā. epi. 6 ob hoc maxime amāda est paupertas quia quo amaris ostendit quippe nō habet adulationem comitem sibi parcentem, fortunam hominis ex nō personam amatem.

Hiero. in. ep. ad. Nepot 7 nō ab lapis amictæ lineo incedere, sed pretium

res

vestium lineas nō habere laudabile est.
Medica sca in hamo ponit ut matronas in eo saeculi protrahant sic bestiæ sic aves sic capiunt et pisces.

B natus in paupere domo et in tugurio rusticano qui vix milio et pane cibario rugientem satiare ventrem poteram: nunc similam et mella fastidio — Ibidem.

9. paupertas in opia mentis est nō in quantitate possessionis. nam cui cum paupertate vere conuenit diues est. — Gre. [illegible] ho. Hom. gaza diues.

10. paupertas manuductrix quædam in via quæ ducit ad coelum. unctio athletica exercitatio quædam magna et admirabilis portus tranquillus. Nihil opulentius eo, qui paupertatem sponte diligit. et cum alacritate suscipit. — Chrys. Ser. 18 [illegible] ep. ad Hebr.

11 paupertatis tres sunt species. Sunt enim quidam qui rebus temporalibus egent. sed inuiti et hæc uocari egestas solet. egent enim rebus et egent bona uoluntate qua ditius nihil esse potest. Sunt alij qui rebus abundant sunt tamen pauperes spiritu. et hæc est aurea paupertas. quia licet affluant diuitiæ cor da tamen opponere. Tertia est mediocritas quam philosophi uocant frugalitatem quæ est uoluntaria — Hugo. de clau. animæ lib. 2. cap. 9.

12 nō sibi felix pauper erit. nisi felices caeci dissimulauerit. honesta res est læta paupertas. — Senec. ep. 20

illa q̃ nõ est paupertas si leta est. cui cum pau
pertate bene cõuenit diues est. nõ qui parũ
habet sed qui plus cupit pauper est.

Senec. ep. 2. L3 nõ iucunda res est aqua et polenta
aut frustum hordeacei panis. sed summa uo
luntas est ex his capere uoluntatem. et ad
id se deduxisse, quod eripere nulla fortunæ
iniquitas possit.

Sene. ep. 17 L4 paruo fames cõstat magno fastidiũ
paupertas cõtenta est desideriis instantibus
satisfacere

Sene. ep. 20 L5 ob hoc unum amãda est paupertas
quod a quibus ameris ostendit

Sen. ep. 25. L6 panem et aquam natura de
siderat nemo ad hæc pauper est. intra
quæ quis quis desiderium suum clause
rit. cum ipso iõue de felicitate cõ
tendit.

Sen. de quatuor uirt. L7. nec paupertas tibi immũda sit, nec par
simonia sordida nec simplicitas neglecta
nec lenitas languida. et si res tibi exiguæ sint
nõ sint tamẽ angustæ nec tua defleas nec
aliena mireris.

Sen. ep. 19. L8. ne imparatos fortuna nos deprehendat
fiat nobis paupertas familiaris. securius diui
tes erimus, si experti fuerimus, q̃uam nõ sit gra
ue pauperes esse. ad paupertatem nos sponte des
cendere. hoc occupare est tela fortunæ.

quod

19 quod divitijs nō potest scire paupertate scies | Se. ep. 20
illa verus certus q̄ retinebit amicos. discedit
qui nō te sed illa sequebatur. O quando ille
dies veniet quo nemo in ho nō ae mo mentiat.
at.

20 quis pauper est? q sibi videt pauper qui | sene. de ma
paupertatem timet timē dus est. Scire uti pau
pertate maxima felicitas est.

21 multis ad philosophandum obstitere di | sene. ep. 17
vitiæ. paupertas autem expedita secura est. aut ergo
pauperis eris aut pauperi similis si animo va
caveris.

22 nudum Latro dimittit: etiam in obsessa | sene. inf
via pauperi pax est.

23. paupertas mihi gravis est imo ne paupertatis | Sen. de remed. fort.
tatis nō est in paupertate vitium sed in paupere
pauper es: quia pauper tibi videris. nihil deest
avibus, pecora in diem vivunt. feris in alimentis
solitudo sufficit. Accepit ille grandem pecuni
am, ergo et superbiam.

24 Solum hoc incomodum paupertas pati | philosop.
tur, quod nō possit egentibus subvenire.

25 paupertas equa nimiter tolerandaest nam
sic facientes reddunt ipsam levem.

26 paupertas me sæva domat dirus q̄ cupido | Claudianus de paup. amore
sed tolerāda fames, nō tolerādus amor.

27. nihil habet in felix paupertas durius inde | Iuvenalis saty. 3
quam quod ridiculos homines facit.

Claudian. lib. in Eutrop. 28 Asperius nihil est humili cum surgit in altum cuncta ferit dum cuncta timet. desevit in omnes

Ouid. lib. 1. in fast. 29. in pretio pretium nunc est, dat census honores census amicitias: pauper ubique iacet.

Ouid. t. nuce. 30. sic timet insidias, qui se scit ferre viator quod timeat tutum carpit inanis iter.

Iuuenalis. saty. 3. 31 Haud facile emergunt quorum virtutibus obstat Res angusta domi.

Vide etiam initio consolatio contemptus cupiditas, diuitiæ Eleemosyna. Hypocrisis liberalitas martirium, patientia, perfectio philosophia, prædicatio, Religio, Relinquere saluspe perbia. superfluitas et Tribulatio viatus christus.

Pax. 496

Aug. de verbis do. cap. 158. 1 Pax est serenitas mentis. tranquillitas animi simplicitas cordis vinculum amoris consortium charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit superbos calcat humiles amat discordes sedat inimicos concordat. cunctis est placida. nescit extolli. nescit inflari. hanc qui acceperit teneat qui perdiderit repetat. qui amiserit exquirat quoniam qui in eadem non erit inuentus a patre abdicatur a filio exhæredatur nihilominus a spiritu sancto alienus efficitur. nec ad hæreditatem domi [non deest]

ni poterit venire, qui testimonium pacis noluerit observare.

2 Concorda cum adversario tuo nescis quo vita finiatur. quum vita finita fuerit, iudex restat, et minister et carcer. at si servaveris adversario tuo bonam voluntatem et cum eo consenseris, pro iudice invenies patrem, pro ministro seu angelum tollentem te in sinu Abrahe, pro carcere paradisum. — Aug. de verbis domin. cap. 1

3. Tale bonum est bonum pacis: ut in rebus creatis nil gratiosius soleat audiri, nil delectabilius concupisci et nihil utilius possideri. Spiritus enim humanus nunquam vivificat membra nisi fuerint unita. sic spiritus sanctus nunquam vivificat ecclesie membra nisi fuerint in pace unita. — Aug. de civitate Dei.

4 quisquis vel quod potest corrigi vel quod non potest corrigere salvo pacis vinculo excludit: vel quod salvo pacis vinculo excludere non potest equitate improbat firmitate supportat, hic est pacificus — Aug. ep. contra parme. lib. 2

5. Sicut multum nocet si unitas desit bonis, ita valde est noxium si non desit malis. si ergo perversos nequitia in pace iungit, profecto eorum malis actibus roboratur, quia quo sibi in malitia congruunt eo robustius bonorum afflictio nibus illidunt — Gre. 3 past.

Ber. 2. ep. — 6 nõ timeas cõtra charitatem esse si unius scandalum, multo ꝑ recompensaueris pace melius est enim ut pereat unus quam unitas.

Isid. de summo bono. lib. 3. — 7 cõcordia malorũ cõtraria est bonorũ et sicut optandum est ut boni pacem habeant ad inuicem. ita optandũ est ut mali sint discordes. impedit enim interbonorũ si uni tas nõ diuidit malorũ.

Leo. i. ser. — 8. tunc est uera pax hominis et uera libertas quando et caro animo iudice regit: et animus Deo pãe fide gubernat.

Leo. papa. — 9 hęc est uera pax a Dei uoluntate nõ diuidi et in his quę solius Dei sunt, delectari. qñ enim sensualitas nulla parte resistit uoluntati et uoluntas nulla pͭe cõtradicit rationi, tunc est serenitas mẽtis et tunc est regnum Dei.

Cassi. sup. psal. — 10. pax est cõcordantium in bono animorũ ordinata tranquillitas.

idẽ sup. ps. — 11 pax uera est cõcordiam habere cum moribus probis et litigare cum uitiis

Laus quę est in pace locorum Cassi: sup. psal. 72. — 12 quum enim peccatores uident locupletes multis qꝫ dominare posse uiris et in mundo nõ est quod timeant pacem habere putant sed pax ista cum cõscientia semper litigat, irritat in tuis scelus et cum hostem nõ habeat secum decertat.

ha.

L3 Habeatis unitatem Spiritus in vinculo pacis. nec inveniri pot[est] forma ex patria conversationis angelicae quam unitas socialis. — Cass. sup. psal

L4. in hoc enim gratia regis extollitur et servat si in equitate pacis populum dirigat et iniustitiae rigore conservet. haec enim est bonarum artium mater decora: haec mortalium genus reparabili successione multiplicans facultates protendit mores extollit et tantarum rerum ignarus cognoscit qui eam minime percepisse sentit. — Cass. lib. 1 ep. 1

L5 Decet regalis apicis curam generalitatis custodire concordiam quia ad laudem regnantis trahitur si ab omnibus pax ametur. quid est enim, quod principem melius praedicet quam quietus populus concors senatus. et tota respublica morum honestate vestita. — idem. ep. 22.

L6 quietissimam vitam agerent homines in terra si haec duo verba a natura omnium rerum tollerentur. meum et tuum.

L7. Nosti ne igitur quod omne quod est tandiu manere atque subsistere solet quandiu sit unum sed interire atque dissolvi pariter quando unum esse desierit?

L8 interea pax arva colat pax candida primum
duxit araturos sub iuga curva boves — Tibul. eleg. 10. lib. 1

L9 Candida pax homines, trux decet ira feras. — ovid. lib. 3 de arte amandi

Peccatu 477

Augus. in quod ger.
~~Aug. ... ...~~
~~... ...~~

1. qui peccatum suum timet et se nō corrigit peccato solidat nō tollit.

Augus. lib. 3. de libero arbit.

2. quis peccat in eo, quod nullo modo caveri potest?

Aug. de duab. animab.

3. peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod iustitia vetat.

Aug. sup. psal. 5.

4. nō regnet peccatum in vestro mortali corpore. nō dicit nō sit sed nō regnet. inest peccatum quum delectaris, regnat quum consenseris

Augus. de decē cordis.

5. nolite contemnere venialia quia minima sunt. sed timere quia plura. plerumq. enim bestiae minutae multae necant. nunquid minutissima sunt grana arenae, sed si arena amplius in navi mittatur, mergit illam ut pereat? quam minutae guttae pluviae nō ne flumina implent et domos deiiciunt? timenda est ergo ruina multitudinis et si nō magnitudinis

Aug. l. li. de ser. in monte exponit. de poenit. dist. secunda.

6. tribus gradibus ad peccatum pervenitur suggestione, delectatione, consensione. ita quo. species peccati tres sunt differentiae in corde, in facto et in consuetudine tanquam tres mortes. una quasi in domo, quum corde consentitur libidini altera quasi prolata iam extra portam quum

in

in factum procedit assentio: tertia quum in ea (?) ... malè tanquam molle [illegible] premit animus quasi in sepulchro [illegible] ens quę tria genera mortuos Dominum re suscitasse quisquis euangelium legit agnoscit.

7. liberum sic confirmemus arbitrium, ut dicamus, nos semper indigere auxilio et tam illos errare, quum Manichęo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quam illos qui cum Iouiniano dicunt hominem peccare non posse. velle amare re est meum tamen sine Dei auxilio non erit meum. — Amb. in quadr. ...

8. peccare in spiritum est per malitiam et inuidiam fraternam impugnare charitatem. — Amb. in li. de spiritu sancto.

9. sicut non tanquam grauis est peccatum diligere quam perpetrare ita nequius est odisse iustitiam quam non fecisse. — Hier. in quadr. ...

10 Non numquam in paruis deteriùs quam in maiori peccat maior. n. quo citiùs [illegible] culpam cognoscit: eo etiam celeriùs emendat. minor vero dum quasi [illegible] quasi nulla credit [illegible] quo et securiùs in usu retinemus. — Gre. ho. 52 extreme partis.

11 hoc inter peccatum et delictum distat, quod peccatum est malum facere: delictum vero bona derelinquere. quę sunt in opere tenenda. Vel peccatum in opere est delictum in cogitatione. — Gre. ... partis ...

12 quatuor modis peccatum perpetratur in corde quatuor ... in opere ... — Isi. lib. 2 cap. 19 de sum. bono

de naq suggestione delectatione consensu et defensionis audatia perpetrat. fit enim suggestio p. diabolum. delectatio p. carnem. co[n]sensus per spiritum defensionis audatia per elationem. quatuor modis peccatum co[n]summat in opere. prius nam q. latens culpa agit post modum etiam ante oculos hominum sine co[n]fusione reatus aperit. deinde et in co[n]suetudinem ducit. ad extremum quoque vel falsæ spei seductionibus vel obstinatione miseræ des[per]ationis enutritur.

Gre. lib. 249 cap. 12. L3. Peccatum quod ex peccato orit. no[n] iam peccatum tantummodo sed peccatum est et pena peccati quia iusto iudicio omnipotens deus cor peccantis obnubilat: ut precedentis peccati merito etiam in alia cadat itaque qui malum sciens perpetrat deinde iuste in alia etiam nolens cadat.

Gre. in. ho. L4 usitata culpa obligat mentem. ut nequaquam surgere possit ad rectitudinem conat et labit. quia ubi sponte diu perstitit, ibi et quum noluerit cadit.

Gre. in. ho. et pom. de pedi. 2. L5. peccatum tribus modis admittit nam aut ignorantia aut infirmitate aut studio perpetrat et gravius est quidem infirmitate quam ignorantia, sed multo gravius studio quam infirmitate peccat.

16. posse enim peccare datum est homini non ut proinde peccaret, sed ut gloriosior appareret si non peccaret cum peccare posset. — Ber. de li. arbitrio.

17 peccandi lapsus non dono ascribendus est potestatis. sed vitio voluntatis, et si datum fuit voluntati posse stare et recadere, et non enim tam facile quis valet exire de fovea sicut in eam labi. — Ber. ibid.

18. quare peccas? quia nescis quid facias? absit quia cogeris ut facias? absit sed quia placet, ut sic facias. — Ber. in quodam ser.

19 Tanto maius peccatum esse cognoscit quanto maior qui peccat habet. Crescit enim delicti cumulus iuxta ordinem meritorum. et saepe quod minoribus ignoscit maioribus imputat. — Isidor. de sum. bo. li. 2. ca. 18

20 maioris est culpae manifeste quam occulte peccare. dupliciter enim reus est qui aperte delinquit quia et agit et docet. — Isid. ib. ca. 20

21 istis fomitibus quasi quibusdam gradibus convalescit omne peccatum: cogitatio namque prava delectationem parit: delectatio consensionem. consensio actionem. actio consuetudinem, consuetudo necessitatem. necessitas mortem. sicque in his vinculis homo implicatus quadam catena vitiorum tenetur adstrictus. — ib. ca. 23

22 Diabolus nulla praecedentis peccati vindicta superbiens peccavit. ego visa eius poena non continens ad peccatum properavi. ille in innocentia constitutus. — Anselmus in li. de casu diaboli

ego vero restitui. ille perstitit in malitia deo re
probante ego vero deo revocante. ille vero obdurat ad pu
nientem, ego vero ad blandientem. et sic uterque contra de
um. ille contra non requirentem se: ego vero contra moni
entem pro me. Ecce cuius imaginem horrebam, horro
rem in multis aspicio me horribiliorem.

Cass. sup. ps. pro co. ut me diligeret detrahebat. 23. tribus modis omne peccatum contrahit primus gradus delictorum est. non reddere bona probo
nis. secundus reddere mala pro. ~~contra me diligentes~~
malis. Tertius est tribuere mala pro bonis. contra
hec sunt tria laudabilia primum impendere bona
pro bonis. secundum. secundum. malum pro malo non
reddere. Tertium perfectissimum viri virtutis genus
est. bonum pro malo tribuere.

Sen. in quadr. ep. 24. Ideo peccamus quia de partibus vitae omnes de
beramus, de tota nemo deliberat.

Sene. lib. de mori bus. 25 Bonus vir est, qui eo usque perduxit affectu animi
ut non tantum peccare non velit, sed etiam non possit.

Sen. in prov. 26 plerique metu peccare cessant non innocentia
profecto tales timidi non innoncentes dicendi
sunt.

Sen. ibi: 27 Bis peccas quum peccatum obsequium acco
modas nihil peccant oculi si non animus oculis
imperet.

Marci. li. 3. epigra 28. quod tegit. nunquam credit esse malum.

ouid. li. 2. Elegiar. 29. Aequo animo poenam qui meruere ferunt

ibidem lib. 11 30. mitte deum nunc Bacchus peccasse fatere.

resti[tuit] facti[que] fide data munera soluit

31 saepe levant poenas ereptaque lumina reddunt cum bene peccati poenituisse vident. — Ovid. li. 2. de p[onto]

32 quem poenitet peccasse pene est innocens — Sen. in Agam[emnone]

33 Quis furor est quae nocte latent in luce fateri? et quae clam facias facta referre palam? — ouid lib. 3. [a]mor. elegiar[um]

34 ad coelum que manus et splendida brachia tollens da veniam Lenee pater, peccauimus inquit, sed mi cedere precor, speciosoque eripe damno — ouid. li. 11. Metamor.

35. en ad tuum et veniam confessus crimina poscit — Claud. in Epig. [de] facto.

36. ocyus ite viri et nascentem extinguite flammam ne serae redeant post aucta pericula curae. — Silius Italicus lib. 2. bel. Pu.

37 turpe quid ausurus te sine teste time. — Ausonius in thalerijs [se]cunt.

38 omne nefas omnemque mali purgamina causam credebant nostri tollere posse senes. — [3]8 ouid lib. 1. fast.

39. multa miser timeo quia feci multa proterue exemplique metu torqueor ipse mei. — ouid. li. 2. elegi[arum]

40 at mens sibi conscia facti praemetuens adhibet stimulos, terretque flagellis — Lucre. lib. 3. de Nat. rer[um]

41 te videt in somnis tua sacra et maior imago — Iuuel. saty. 13

42 humana turbat pauidumque cogit fateri hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent cum tonat exanimes, primo quoque murmure coeli. — ibidem.

43 abstulit hunc tandem Ruffini poena tumultum absoluitque deos. iam non ad culmina rerum iniustos crevisse queror. tolluntur in altum ut lapsu maiore ruant. — cla. lib. 2 in Ruffinum.

ratiq. saty. 3 44 dandaest hellebori, multo pars maxima altarii
l. 2

Vide etiam in tit. Clerius, cogitatio, confessio, conjugium, conscientia, consideratio, consuetudo, conversio, correctio, cupiditas, curiositas, excusatio, libertas, maria, passio, Pax, poena, reiudicatio, resurrectio, sanctitas, virtus, voluntas.

45

Pœna tit. 2

Aug. lib. 2. confession. — 1 Iussisti Domine et sic est ut pœna sit sibi omnis inordinatus animus.

Aug. de. utilit. agende. pœnit. — 2 quia impuditum non debet esse peccatum puniatur, ne tu ab illo puniaris. peccatum tuum in dicente habeat non patronum.

Gre. in. mor. — 3. electos dei ex nimicis et pia agere et crudelia tolerare. Hinc ergo colligit: districtus iudex quanta miseria ad distructione quos reprobat, si hic cruciat quos amat

ibidem — 4 sicut uno sole omnes tangunt, nec tamen sub uno ordine omnes sentimus quia in aequali tate corporis sentit etiam pondus caloris: sic damnatis una est gehenna, que affligit, et tamen non omnes uno calore exurit. quia quod hic agit dispar ualitudo corporum, hoc illic exhibet dispar causa meritorum.

Gre. ho. 13. sup euang. Sint lumbi uestri pr. cincti. — 5 nemo Dei longanimitatem negligat quia tanto districtiorem iustitiam in iudicio exiget, quanto longiorem ante iudicium patientiam prorogauit.

Alii.

6 Altissimus enim est patiens redditor patiens dicit quia peccata hominum et patit et reddit. nō quos diu ut cōvertant tolerat nō cōversos dure damnat. — ibidem

7 anima illis potita bene esse perdidit et esse nō perdidit. et qua rerum percogitat ut et mortem sine morte et defectum sine defectu et finem sine fine patiat quatenus ei et mors immortalis sit, et defectus indeficiens et finis infinit. — Gre. li. 4. dialog.

8. horrendo modo fit miseris mors sine morte finis sine fine defectus sine defectu: quia et mors semper vivit et finis semper incipit: et deficere defectus nescit. mors perimit et nō extinguit: dolor cruciat sed nullatenus pavorem fugat: flamma cōburit sed nequaquā tenebras excutit. — Gre. in mor

9. ob hoc inflexibilis et obstinatę mentis malum punit ęternaliter licet temporaliter perpetratum: quia quod uire defuit tempore uel opere. longum esse cōstat in pertinaci uoluntate, ita ut si nunquam uelle peccare desineret immo semper uiuere uellet ut semp peccare posset. — Ber. in ep. 25.

10 quid tā pœnale quam semper uelle quod nū quam erit et semper nolle quod nūquā non erit — Ber. de cōsideratione.

11 iustius est enim in iustum iuste euadere quam iustum iniuste punire: quia reus et si semel euaserit pōt iterum perire in nocens aute si semel perierit tāq nō pōt reuocari. — Chrys. sup mathę. cai

L2 quis putas tūc mœror erit quę tristitia quum separabunt impij a cōsortio sanctorum et a visione Dei et traditi in ptāte dęmonum ibunt cum ipsis in ignem ęternum. ibiq semper erunt sine fine in luctu et gemitu ubi erit dolor intolerabilis, fœtor incorporalis timor horribilis morsus pis aię sine spe veniæ et miseriorum dię. ubi nec qui torquet aliquādo morit: sed sic morient ut semper vivant et sic vivent ut semper moriant.

Hug. li. 1 de anima

L3. iuste puniunt, qui aliena rapere conāt. sic satanas cœlum sic protoplastus perdidit paradisum.

Hug. li. 2. de anima.

L4 occultam culpam sequit aperta percussio ut mali exterioribus in terra puniant et corpus publice corruat, qui latenter peccabat.

Cassio. sup psal.

L5. lento enim gradu ad sui vindictam ira divina pcedit ira et tarditatem supplicij grauitate pensat.

Val. Max. de memo. dictis.

L6 satis pœnarum est potuisse puniri gravis tamen pœna est, quem post facti pœnitet.

L7. regula peccatis quę pœnas irrogat ęquas.
nec scutica dignum horribili sectere flagello.

Hra. saty. 3. li. 1.

L8 me dolor incentus, me lubrica duxerit ętas.
meti mox impulerit, me demum egerit ardor.
te tamē haud decuit paribus cōcurrere telis.

Clau. in epig. satis factionis apud Hadrianum.

L9. leniter ex merito quicquid patiare ferēdū est.
quę venit indigne pœna, dolenda venit.

ovid. Epis. 15.

Vide etiam in tit Baptismus caro cōfessio corre

Ctio. gaudium. gloria vana. infernus. hy-
pocrisis, labor, lachryma. lectio, poenitentia
timor. Tribulatio.

Pœnitentia

1 Poenitentia abolet peccata indubitanter credimus et in ultimo spiritu vitae si admissorum poeniteat — Aug. de eccles. dog. c. 42.

2 Melius est modica amaritudo in faucibus quam aeternum tormentum in visceribus — Aug. de 10 chordis.

3 In tribunal mentis tuae ascende contra te: et reum te constitue ante te; noli te ponere post te. ne Deus te ponat ante te. — Aug. in li. de utili. agē poenitentiae

4 Sunt multi quos peccare non pudet sed poenitere. o incredibilis insania de vulnere ipso non erubescis et de ligatura vulneris erubescis. non ne vulnus foetidum et putridum est? confuge ergo ad medicum. age penitentiam. dic: iniquitatem meam ego cognosco et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi quia tu solus sine peccato. — Aug. sup. psal. 84.

5 Iugum meum leve est et sarcina mea levis. haec sarcina non est pondus oneratis, sed alae sunt volaturis. habent enim et aves pennas suas sarcinas et quidem portant illas in terram portantur ab illis in coelum. — Aug. sup. psal.

Aug. in soliloquijs — 6 Inanis est poenitentia quam sequens cul pa coinquinat. nihil prosunt lamenta si re plicentur peccata. nihil valet a malis veniam poscere et mala de novo iterare.

Aug. li. de poenit. — 7. poenitentia languores sanat leprosos curat et mortuos suscitat, sanitatem auget gratiam conservat, claudit gressum aridis copiam. equis restituit virtum. vitia fugat virtutes exornat mentemque munit et roborat

Aug. li. de mira. sacrae scrip. — 8. qui per poenitentiã peccata diluit angelicae felicitatis consors in eternum erit.

Aug. ser. 36. — 9. si quis positus in extrema necessitate aegritudinis voluerit accipere poenitentiam et accipit et mox reconciliabitur et hinc vadit: fateor vobis nõ illi negamus quod petit: sed nõ praesumimus quod bene hinc exit. si securus hinc exit, ego nescio poenitentiam dare possumus securitatem autem nõ. nõ quidem dico damnabitur sed nec dico liberabitur. Vis ergo a dubio liberari? tene certum et dimitte incertum. age poenitentiam dum sanus es, si sic agis dico tibi quod securus es qui poenitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. si vis agere poenitentiam quando iam peccare nõ potes peccata te dimiserunt nõ tu illa.

Aug. ibi. — 10 quem enim morbus urget et poena terret ad veram vix veniet satisfationem: maxime

cum

cum filij quaerit eli cito dilexit. sint praesentes uxores studijs ad se vocet. multos enim solet se rotina poenitentia decipere.

L1 peccauit dauid quod solent Reges sed poenitentiam gessit. fleuit, ingemuit, quod non solent reges. confessus est culpam et obsecrauit indulgentiam. Amb. de David li. I.

L2 quod David peccauit conditionis est quod supplicauit correctionis. Lapsus communis. confessio specialis. in culpam etenim incidisse naturae est: dolore virtutis. Amb. ibi

L3 Egressus malitiae virtutis operatur ingressum eodem enim studio quo crimen excludit innocenciam copulat. Amb. de Cain et Abel. li. 2.

L4. fidelior factus est Petrus postquam fidem se perdidisse defleuit: atque ideo maiorem gratiam repperit quam amisit. Amb. in quodam ser.

L5 amaritudinem radicis dulcedo pomi compensat periculi amaris spe lucri delectant. dolorem medicinae spes salutis mitigat. qui desiderat nucleum frangit nucem paenitentiam agit qui vult gratiam ad herere bono. praeconio Christi narrare possunt qui ad palmam indulgentiae meruerint per venire.

L6. qui mala quae perpetrauit insinuat sed flere quae insinuerat, recusat quasi sub ducta veste vulnus detegit. sed rapiente mente medicamentum vulneri non Gre. ho. 33. sup euang.

appostit penitētia

Gre. i. pa. ca: 52 — 17 Fit plerumque gratior Deo amore ardens vita post culpam quam in securitate torpens innocentia.

Gre. in quadā ho. — 18 Quum in gravi peccato miser homo labit: suadet ei diabolus, ne poeniteat. necessitatē peccatum leve et modicum in corde affirmat: misericordiam praedicat, longum spacium vitae promittit. permanere in peccato suggerit: ut sic in contemptum Dei et desperationem sui inducat et pereat.

Gre. sup. illud Ma. 3. facite fructus poeni. dig. — 19 Unusquisque conscientia convenit ut tanto maiora quaerat bonorum lucra per propriam quanto graviora intulit damna per culpam

Ber. in ser. quodā — 20 Equum indomitum flagella domant animam immitem contritio spiritus et assiduitas lachrymarum.

Ber. in ep. 72. — 21 Quid levius onere penitentiae, quod non solum non onerat sed et portat omnem cui importandum imponit? Mirum opus naturae unde grossescit materia: inde sarcina levigat et quantum crescit in mole tantum decrescit in pondere.

Chrys. sup. illud. Ma. 23. onera. gravia — 22 Si erramus parvam poenitentiam imponendo. melius est de misericordia Deo rationem reddere quam de austeritate. ubi enim paterfamilias est largus: dispensator non debet esse avarus. Et si Deus benignus ut quid sacerdos austerus?

cerca

23 circa uitam tuam esto austerus. circa alios benignus. audiant te homines parua mandantem et grauia facientem. — ibidem

24 non dolere quia peccaueris magis indignari atque irasci facit deum quam illud peccatum quod ante perpetraueras. — Chrys. ho. 36 sup Matt.

25 Clerici peccantes difficile poenitentiam agunt erubescit enim aliquando fieri reus qui semper fuerat iudex. — Chry. sup illud Ma. alligant onera grauia.

26. non est graue cadere luctantem sed iacere deiectum. non est perniciosum in praelio uulnerari. sed post uulnus acceptum desperatione curandi medelam ulceri denegare, saepius etiam athletas uidemus post frequentes lapsus et deiectiones plurimas coronatos, militem quoque scimus post multas fugas uirum fortem fuisse et uicisse uictores. — Chry. in ep. ad Helio. monach

27 sicut in praeceptis medicinae medicamentum quidem multas herbas recipit unam autem dominatissimam: sic in poenitentia eleemosyna dominantior et potentior est et uni uerum ipsa efficit. — Chryso. in quodam. ser.

28. iugum meum suaue est et onus meum leue. quid iugo Christi suauius? quid onere leuius? a scelere abstinere bonum uelle omnes amare, nullum odisse, eterna adsequi praesentibus non capi nolle inferre alteri quod tibi perpeti — ipso. sup. Matt

sit molestum

Hugo. li. 3. de mysterijs ecclesie

29 poenitentia appellata quasi punientia eo quod ipse homo in se poenitendo punit quod male admisit. Tria enim quae sunt in percussione pectoris: id est pectus sonus et manus significat quod poenitentia est de his quae mente voce et opere peccavimus.

Cyprian. de laude poeni.

30. O poenitentia quid de te novi referam? omnia ligata tu solvis omnia clausa tu reseras omnia adversa tu mitigas omnia contrita tu sanas. omnia confusa tu lucidas omnia desperata tu animas

Cassi. sup. psal. 6

31. Senario psalmo pro peccatorum poenitentiis aptavit, quia sexta die homo creatus Christus pro peccatis crucifixus in ipso die primus homo peccavit.

Petr. Chrysologo in quadam. ser.

32 quis in saeculo peccavit enormius Paulo? quis in religione gravius Petro? illi tamen per poenitentiam meruerunt ut qui non solum ministerium sed etiam magisterium sanctitatis. memor igitur miseri cordis quam filio prodigo revertenti pater evangelicus legitur impendisse: et illud: nolite ergo ante tempus iudicare quousque veniat Dominus etc. nam multae sunt quae de iudicio Dei homines ignorant. quia fortasse quae vos laudatis, ille reprehendit et quae vos reprehenditis ille laudabit.

Horatij. Oda. 24 li. 3.

33. Scelerum pro sibi bene poenitet.

vide

Vide etiam in tit abstinentia anima Beatitudo. Caro cogitatio confessio contritio et conversatio et correctio crux desperatio electio synagoga error lachryma meritum murmuratio, peccatum, poena, restitutio, satisfatio, tempus, tribulatio, venia.

Perfectio

1 Haec est in omnibus sola perfectio suae imperfectionis cognitio. — Hier. in ep. ad Theoph.

2 tanto quisque perfectus est quanto perfectius sentit dolores alienos — Gre in Mo.

3 mons altitudinem virtutum signat ad quam angelus hortatur. qui non viderit se posse conscendere, melius est ut in segor, id est in parvula remaneat contentus laicali et communi vita quam montis virtutis arripiat et ad secularia redeat. est civitas haec iuxta etc. iuxta dicitur et tamen ad salutem tuta quia activa vita est nec a mundi curis ex toto deserta nec a gaudio aeternae salutis aliena — Gre. sup illud. gene. 19 in monte salvum fac.

4 oneri oneri addit et minus onerat et sic oneri gravissimo legis accedens quadriga evangelij et auxit perfectionem et minuit difficultatem. — Ber. in ep. 72.

5. nemo perfectus est qui perfectior esse non — Ber. in quadr ...

appetit et eo perfectionem quisque reprobat quo ad maiorem tendit perfectionem.

Ber. in ser. 6. Bonum adquirit gradum qui bene ministraverit melio rem forte qui bene vaca verit deo optimum autem qui perfectus est in utroque.

Prosp. li. 3 de vita contempla. ri. 7. Deo a quo nos sumus facti reddamus nec dominari nobis ea quibus sumus naturaliter praepositi permittamus dominetur ratio subiiciat corpus ratio animus deo et impleta est hominis tota perfectio: ut sicut viventi mus vita carentibus sensibilia non sentienti bus immortalia mortalibus rationabilia rationabilibus praeponimus: ita bene vivendo voluptuosis utilia utilibus honesta honestis sancta et sanctis omnia perfecta praeferamus.

8. fiat voluntas tua. voluntas Dei est quae Christus et fecit et docuit. humilitas ~~et fecit et do cuit~~ in conversatione. stabilitas in fide verecundia in verbis in factis iustitia in operibus misericordia in moribus disciplina in iniuriam facere non nolle et factam posse tolerare cum fratribus pacem tenere Deum toto corde diligere amare in illo quod pater est timere quod Dominus est Christo nihil omnino praeponere, quia nec nobis quicquam ille praeposuit.

9. ieiunia vigiliae meditatio scripturarum nuditas

ac pri

ac privatio omnium facultatum nō perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt quia nō in ipsis cōsistit disciplinę finis. sed per illa peruenit ad finem.

Vide etiam in tit. anima cogitatio Dolor error exemplum. fauor fortitudo. iustitia. laus. Meritum. Pręsumptio relinquere. sacerdos sanctitas scandalum. simplicitas Christianus.

Periculum. tit 21

1 periclitatur castitas in delitijs humilitas in diuitiis pietas in negotijs ueritas in multiloquio charitas in hoc mundo. Ber. in quodam ser.

2 bona turpitudo est quę periculum uincat. citius inuenitur periculum quum cōtemnitur nō quam periculum sine periculo uincitur. Sen. in prouer.

Vide etiam in tit. Cōfidentia. misericordia mors mundus pręlatio.

Perseuerantia. tit 22

1 recumbonum agit si ante uitę terminum deserat; quia frustra uelociter currit qui prius quam ad metas ueniat deficit. Gre. 1. li. mo.

2. perseuerantia est unica filia summi regis, finis uirtutum cōsummatio totius boni repositorium Ber. in. ep. 129

ad virtutis [illegible] nemo videbit Deum .

Bern. 2 ser. I [illegible] Pet. et Pau. [illegible] 3 bonam vitam ego puto mala pati et bona facere et sic perseverare usque ad mortem.

~~[illegible]~~ 4 turpe est cedere conari et luctari cum [illegible] semel recepisti non est vir fortis ac strenuus qui laborem fugit nec crescit ille animus ipsa rerum difficultate.

Sene. ep. 1.

ibidem. 5 nihil est quod non expugnet pertinax opera et intenta ac diligens cura

6 in exercitio est beata vita, sed perseverantia penetrabilis

Ovid. l. 3. eleg. 7 perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim

saepe tulit lassis succus amarus opem

Petitio. th. 23

Aug. de verbis do. cap. 1 1 quum aliquid aliquando tardius dat Deus, commendat dona non negat. desiderata diu dulcius obtinentur cito autem data vilescunt. pete. quaere. insta petendo et quaerendo crescis ut capias. servat tibi Deus quod non vult cito dare ut et tu discas magna magis desiderare

Aug. sup. Io. ca. 74 quodcumque petieritis. 2 male utitur eo quod vult accipere deo potius miserante non accipit. proinde si hoc ab illo petitur unde laeditur exauditus magis metuendum est ne quod potest non dare propitius det iratus.

Greg. lib. 6. mo 3. saepe vox nostra eo proficit quo differtur. et quum

super

superficie tenus petitio negligit, vota nostra altius cogitationum radice solidant. et quo ad superficiem tardius exeunt, eo ad frugem multiplicioram surgunt. — sicut semina messis gelu pressa solidant

4 Desideria utique nostra dilatione extendunt, ut proficiat, ut ad hoc quod percepturi sunt eo valescant. excitant in certamine, ut maioribus cumulent premiis. in retributione labor protrahit pugnam ut crescat corona victoriae. — Gre. ibi

5 quum his qui displicet ad intercedendum mittit irati animus ad deteriora provocat.

6. petentis negligentia repul. vendit, ubi dedantis misericordia non dubitet. — Chrys. sup. Matt. petite et ac.

7 Supplicatio est quando desiderium mentis cum magna devotione exprimit. — Hug. de sancto. victore

8 iustum est ut in git rogat quis non petat offendit. — Cassi. sup. psal. fac cum servo tuo. etc.

8. honestius est enim negare quam longos res minus dare. quia minus decipit cui celeriter negat. unde res ad multa amentiam exhibita, cara videt. emptori. — Cassio in quadam epys.

9. nihil petas quod negaturus fuisti nihil negabis quod petiturus fuisti — ibidem

10 ingenuitatem laedes, cum indignum rogas negat sibi ipse qui quod difficile est petit petenti autoritas dat. quum credit Dominus gregis

tare posse quod petis.

Ouid. li. de pōto. — 1 Ah nimium est quod amice petis mo de ra tius opta et tamen iratus quaero cum ira te velatum.

Ouid. li. 4. de pōto. — 2 scilicet eius demest quam cis pugnare videt supplicibus facilem sontibus esse mecum

Ouid. li. 4. de pōto. — 3 et pudet ad metuo semperque eademque precari ne subeat animo te dia iusta tuo verum quid faciam? restimo de rata cupido est Da veniam vitio mitis amice meo.

Vide etiam in tit Auditorium Amicitia. beneficentia. Clerius. Contritio. Divi tiae. Munus. oratio.

Philosophia tt. 24

Aug. li. de doctri. christi. — 1 si qua vera philosophi dixerunt ab eis sunt tam quam ab iniustis possessoribus vendicanda in usum nostrum.

Aug. li. 6. de civi tate Dei. — 2 philosophi eo damnabilius colebant idola quo illa quae mendaciter agebant sic agerent, ut eaque populo veraciter agere existimarent.

Chrys. li. i. de nu gis curialium et vestigiis philosoph. — 3 res siquidem mostruosa est philosophus curialis et dum utrumque esse affectant neutrum est eo quod curia philosophiam excludit et ineptias curiales philosophus usque quaque non re

cipit

cipit.

4 Pius fortasse philosophos uocat qui huiusmodi naturam erratica curiositate pertractant rerum sicut illi posita fronte itinera sibi recccant pelagi inundatione confusa ita et isti capite demisso uenas rerum ratione humana alli duo labore perxut — Cassiu. sup illud psal. Volucres coeli et pisces maris.

5. Astrologiam sacrilegã summa intentione fugiamus, quam etiam nobilium philosophorum iuditia damnauerunt. — Cas. sup. psal. 70.

6. philosophia est disciplina omnium rerum diuinarum et humanarum rationes inuestigans — Tul. in li. de uniuersalita.

7. o philosophia dux uite o uirtutis indagatrix et pultrix que uitiorum: tu inuentrix legum, tu magistra morum et disciplinę fuisti. — Tul. ibidem

8. nunquam in tantum conualescet nequitia nunquam sic contra uirtutes coniurabit ut non philosophię nomen uenerabile et sacrum maneat. — Sene. ep. 14

9. tandiu liberalibus artibus immorandum est quamdiu animus agere melius non potest rudimenta sunt, non opera. sunt autem liberalia dicta, quia libero digna. — Sene. ep. 17

10 sic dicamus ut quę fuerunt uerba sint opera. nullos autem peius mereri de omnibus mortalibus in dico quam qui philosophiam uelut quoddam artificium uenale didicerunt. qui — Sene. ep. 28

aliter viuunt. quam viuendum esse percepi
unt.

Ibidem. 1 Vtinam quemadmodum vniuersa mun
di facies in conspectum venit, ita philosophia to
to nobis posset occurrere simillimum mundo spe
ctaculum. profecto omnes mortales in admira
tionem sui raperet, relictis his. quae nunc magna
na magnorum ignorantia credimus.

Sen. epis. 20 — 2 facere docet philosophia non dicere et hoc
exigit, ut ad legem suam quisque viuat, ne ora
tioni vita dissentiat ut verbis opera concordent.

Sene. ep. 24 — 3 hoc enim turpissimum est quod nobis obiici
solet. verba philosophiae non opera nostra stare.

Oratiq. li. 1. epis. ad Maecoena. — 4 sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
possis et magnam morbi deponere partem.

orat. li. 1. epis. ad Lol. — 5 inter cuncta leges et percontabere doctos
qua ratione queas traducere leniter aeuum.

ouid. li. 1. fastorum — 6 felices animae quibus haec cognoscere primis
inque domos superas scandere cura fuit
sic petitur coelum non ut ferat Ossan Olympus
summaque Peliacus sydera tangat apex.

Vide etiam in tit. Curiositas, Doctrina
fides. Paupertas. Relinquere Mundum.

Pietas

Pet. chrysol. in sermo 145 de gene. chrysti. — 1 Sine Deum nec pietas sine iustitia est

neque

neq; sine pietate iustitia nec sine pietate coelesti sensus, sine bonitate equitas, sine equitate bonitas no habet. Vix vires si separate sunt dilabunt. Aequitas sine bonitate, seuitia est et iustitia sine felicitate crudelitas est.

2. pietas amica parentibus grata Deo dominum conciliat necessitatibus fruet dei cultura, merces eterna rum filios stipendium. Pietas inquam eius ornat agenos portus, miserorum suffragium indulgentia peccatoris. — Amb. sup. beati immaculati.

3. Sepe flectit humilitas, quod necessitas potuit superare necessario. — Amb. in quadz. ep.

4. necessitudini generi divine religionis pietas ante fert. Nulla enim merces Deo melior quea que habet pietatis munera. — Amb. in li. de uidui

5. uolens discipulus reuerti domum et suis omnia ee tiare, magistri uoce prohibet sepultura patri no dat et pietatis genus est impium esse pro domino. — Hier. i. ep. ad Marc.

6. ille bene agit qui pia sunt querit primus seruare que iusta sunt: ut collocatus in proximo renu misericordie de iustitie fon te ducatur. — Gre. li. mo.

7. nulla est scia si utilitatem pietatis no habet et valde in utilis est pietas, si scientie discretione caret. — Gre. li. mo.

8. pietas est ex benigne mentis dulcedine grata omnibus auxiliatrix afectio ex divini cultus religiosa devotio. — Hugo. in. li. de. claus anime.

Cassio. li. 4 ep. — 9 hęc. n. est per fecta pietas quę ante quam fec tas precibus nouit eos tide rare fatigatos.

Tul. in sua. rhet. — L0 pietas est per quam sanguine iunctis patrię q3. beneuolis officium et diligens tri buitur cul tus.

So ling. in li. de mi ra. mūdi. — L1 Eximia ciconijs inest pietas. nam quantum temporis impē derunt foeti bus educādis tantum et ipsę a pullis inuicem alunt.

Soling. ibi — L2 leonum clementię indicia multa sunt prostratis parcunt. in uiros potius q̄ in foeminas sęuiunt. in fantes nō nisi magna fame perimunt. nec a mi sericordia separātur.

Ver. li. 2. Aeneid. — L3. descendo ac ducente Deo flāmam inter et hostes expedior, dant tela locum, flam męq3 recedunt

ouid. li. 4. fasto. — L4 in satus Aeneas pietas spectata per ignes sacra patremq3 humeris, altera sacra tulit

ibidem — L5 An magis hunc morem pietas Aeneia fecit in nocuum uicto cui dedit ignis iter.

idem. li. de po̅to. — L6 cum foret Aeneę ceruix uincta pareñti dicitur ipsa uiris flamma dedisse uiam.

Vide etiam. in tit. Bene ficentia Charitas. Com passio. Deuotio. Eleemosyna. Misericordia. Relinquere.

Potestas ##L6

Au. li. de singul. clerc. — L A cuius diuitibus quam pau peribus in uri

ui det. et nō inopes sed locupletes inquietat infestatio seu ua latronum. Plus duces et principes quam milites ab hostibus appetun(tur) et inpugnan(tur) et uiolentius pulsantur uestis et nitentibus cul mina quecunq(ue) sunt altiora ideo magnopere, quo plus ceteris unusquisq(ue) potest sciat esse sibi metuendum.

2 optandum est itaq(ue) ut potestas nō detur nisi lico tractatum. propter quē uincenda potentes nolunt esse homines et uolunt propter uincendos homines, ut quid hoc. nisi ut uere dicti falso uicant. nec sic sint ueritate sed opinione multorum. hanc igit(ur) potentiam plane optet unusquisq(ue) at q(ue) appetat ut potens sit in se ipso et miro modo ad uersus seipsum pro se ipso. — Au. li. 13. de trinita.

3 cogitatio si ati duc mētem excoquit. omem superbe tumorem premit et potentē acceptam nō honorem sed onus stima manifestit. — Gre. mor.

4 Potestas nō q(ue) quum habet et cogitanda est ad utilitatem. et dicimus landa propter timorem. quatenus qui utit(ur), ut prodesse debeat posse se nesciat. — Gre. ibi.

5. Tunc solum potestas bene gerit(ur) quum nō amatur, sed timēdo retinet(ur), quē ut ministrare recte ualeat, oportet primum, ut hanc nō cupiditas, sed necessitas imponat. — Greg. libr. mor.

6. beatus. Dauid ita erat in potestate positus tā. — Chry. in li. de cō punctione cordis.

quam omnibus ipse esset subiectus et in solio regali erat ut vinctus in carcere, et in purpura quasi in cilicio iacebat cinere conspersus et corde compunctus. Aula regalis erat ei tanquam eremi vastissima solitudo.

Chrys. sup. Ma. c. 2.

7 semper enim gradus potestas maiori timori subiecta est. sicut ramum arbor in excelso posita, etiam si levis aura flaverit movet, sic et sublimes in culmine dignitatum existentes etiam levis nuntij fama conturbat, humiles autem humiles autem sicut in convalle plurimum tranquillitate consistunt.

Tul. in rhet.

8. potentia est ad sua conservanda et alterius obtinenda idonearum rerum facultas.

Sen. de clementia ad Neronem.

9. princeps debet esse sermone affabilis, accessu facilis, vultu quoque maxime populos demulcet amabilis, aequis propensus in quaesita certaus. Talis inquit a tota civitate amatur defenditur colitur. hic princeps beneficio suo tutus nil praesidijs eget, arma ornamenti animi pro se habet.

10 Regnantibus multo periculosius est quam his qui iudicant, hi enim singulos timent illi universos.

11 Plato cum vidisset Dionysium tyrannum corporis sui custodibus septum, quid tantum mali, ait, fecisti: ut ita a multis custodiaris?

Vide

Vide etiam in tit ambitio. apostoli diuitiæ Electio. Exaltio. ex comunicatio Exemplum Hypocrisis prælatio. Rapina. Regimẽ, stultitia, superbia, voluntas.

Prædestinatio siue prouidentia diuina tit 27

1 Prædestinatio est diuinæ voluntatis per gratiam electio — Aug. li. de præd. Sancto.

2 scient memoria tua nõ cogit facta esse. quæ præterierunt: sic Deus præscientia sua nõ cogit facienda quæ sunt futura. — Aug. li. 3. de lib. arbi.

3. Nemo venit nisi tractus quare illum trahat et illum nõ trahat, nolli velle iudicare sinõ uis errare. semel accipe et intellige nõ dum traheris: ora ut traharis. Ramum uiridem ostendis oui et trahis illam. nuces puero demostrantur et trahit. sine lesione corporis trahit. cor diis vinculum trahit. — Aug. sup. 7 tom. tr. 27

4. tolle malitiam fratrum Iosephe et inuidiam simul perimes dispensationem Dei et quæ in Aegypto pro salute om gentium gesta sunt. si Iosephe nõ vendit. somnium Pharaonis nõ exponit, nemo frumenta in Aegypto cõgregabit. peribit Aegyptus et finitimæ regi — Orige. sup. Num. 22 petit angelus mini cõtra Balaam

ones et ipse Israel et semen eius qui ad pauem Aegyptum non ingrederetur nec egrederetur in mirabilibus dei, nec fierent uirtutes quas fecit per moysen et Aaron. nemo mare rubrum sicco pede transibit, non dabit manna. neque aqua de petra nec lex in monte Sinai terram promissionis nullus intrabit.

Orig. ibi. 5 Tolle regis Balaac malitiam et nusquam erunt prophetiæ Balaam. aufert malitiam iudæ et proditionem auferes pariter et crucem christi et passionem. si non fuisset mors christi, nec resurrectio eius, nec aliquis primogenitus ex mortuis, nec spes resurrectionis.

Orig. ibi. 6. Tolle astutias diabili. nec erit corona uictoriæ legitime certati, si desint obsistentes. non erunt agones. ne uictoribus munera parantur. non solum ergo bonis utitur Deus ad opus bonum: sed etiam malis. sunt uasa ad honorem sunt ad contumeliam utraque tamen necessaria.

Cassio. sup. psal. 79. 7 persecutionibus crebris uiuit. ut cito prædestinatorum numerus impleatur.

Praedicatio 12

1. Sic debet esse sermo Dei fidelibus tanquam piscibus hamus: tunc capit quando capitur et reti et hamo piscatur perfectus. sed reti turba concluditur hamo singularis eligitur. — Aug. sup. Ioan.

2. frequenter in loquentium prolatus sermo, caret intelligentia. — Aug. de doctrina christiana

3. ad panem ventris cum labore pervenitur quanto magis ad panem mentis statis et auditis. laborat ne moriatur homo non rediturus et non laborat ne peccet homo in aeternum victurus? — Aug. sup. Ioan.

4. et dicit Dominus furari verba sua quod boni uolunt videri, loquendo quae Dei sunt cum mali sint, faciendo quae sua sunt — Aug. de doctrina Christiana.

5. delicata doctrina est pugnanti ictus dictare de muro et cum ipse unguentis delibutus sit crassentum militem accusare libidinis. — Hier. in ep. ad nepot.

6. non confundat opera sermonem tuum nequando in ecclesia loquenti tacitus quilibet respondeat: cur ergo quae dicit, ipse non facit? Delicatus magis est qui pleno ventre de ieiuniis disputat. accusare avaritiam et latro potest. sacerdotis christi os mens, manusque concordent. — Hier. in ep. eadem.

7. ut lixivium per cinerem humidum fluens lavat et non lavatur: ita bona doctrina per ma — Hier. in quadam epi.

tium. doctorem animos credentium fauatasor
de peccatorum.

8. Fauctus etenim terræ absque pecunia comede
re est ex ecclesia quidem sumptus accipere, sed
eidem ecclesiæ prædicationis pretium non præbere
terræ igitur fauctus absque pecunia comedit, qui eccle
siæ commoda ad usum corporis percipit, sed exhortatio
nis ministerium non impendit. quid ad hoc nos pas
tores dicimus? qui ad reatum districti iudicij præ
currentes, officium quidem præconis suscepimus;
sed alimenta ecclesiastica muti mandu camus?
exigimusque nostro debet corpori, sed non impedimus quod
subiectorum debemus cordi.

Gre. in. mo. exponens Mud. Iob. si fauctus terræ comedi absque pec.

9. ad prædicandum namque plus conscientia sancti
amoris ædificat, quam exercitatio sermonis. qui e
nim uita sua interius pensat et exemplo suo foris ad
modo nendo alios ædificat, quasi in corde linguæ calamum
tingit in eo, quod manu uerbi proximis exterius scri
bit.

Gre. sup. Eze. ho. 10.

10 nisi spiritus sanctus adsit cordi audientis. otiosus
est sermo doctoris. nemo ergo docenti homini tri
buat quod ex ore docentis intelligit. quia nisi intus sit
qui doceat doctoris lingua exterius in uacuum labo
rat.

Gre. ho. 30. sup. euangelia.

11 mundari prius oportet et sic alios mundare. sapien
tem prius fieri et sic alios facere sapientes. lumen
fieri et sic alios illuminare ad Deum accendere et

Gre. na. Zanzeny in apologe.

alios

alios ad Deum adducere: Santi ficari et uita sanctifi
care: manus habere rectas et sic indigentibus porri
gere manus.

L2 lex ipsis prædicatoribus imposita est ut ipsi iure do
illuminet, quæ loquendo suadere festinat. nā loquendi
autoritas perdit quā do uox opere nō adiuuat. — Gre. i. mo. et i. past.

L3. Vt longe ante nos reuerendæ memoriæ Gregorius
Nazanzenus edocuit nō una et eadem exhortatio
cunctis cōgruit quia nec cunctos par morū qualitas astrin
git. sæpe enim alijs officiunt, quæ alijs prosunt. quia
plerumque herbæ quæ alia nutrirent alia occidunt et lenis
sibilus equos mitigat et catulos instigat et medica
mentum quod hunc morbum mitigat, alteri uires iu
git. et pastus qui uitam fortium roborat paruulos
necat. pro qualitate igitur audientium formari de
bet sermo doctorum ut sua singulis cōgruat et tamē a cō
ædificationis arte nunquam recedat. — Gre. i. past. et in. mo

L4 ille uberes fructus prædicationis colligit, qui
semina bonæ operationis præmittit. nam loquendi au
toritas perdit quando uox opere nō adiuuat. — ibidem.

L5. Vbi cōscientia mordet reatus criminis. linguam
ligat timor cōfusionis. — ibidem.

L6. ille laudabiliter spicula emittit qui prius quā
feriat cōspicit. male nāque arcus ualidi cornua stri
git, qui sagittam fortiter dirigens nescit quem ferit. — ibidem

L7. qui ad usum prædicationis uerba sepræparat
necesse est, ut causarum origines a sacris paginis su

mat

mat. ut omne quod loquitur ad diuinæ autoritatis firmamentum revocet atque in eo edificium sue locutionis firmet.

ibidem — 18. sine gloria implere quod doces aliis meretur minas, et ipse a fructu mercedis participatione se minuas.

Gre. in. pa. — 19. videant quos a prædicationis officio ætas vel imperfectio prohibet et tamen præcipitatio mouet ne cum intempestive arripiant quod non valent perdant illud quod tempestive aliquoties implere potuerunt. nam et pulli auium, si ante pennas perfectio ne volare appetant: unde in alta ire cupiunt inde in ima cadunt sic et conceptam sobolem si prius quam formetur. foemina proferat non tam domum quam tumulum replet.

Gre. in quadam ho. — 20 prædicatores boni et honoris propter adulationem fugiunt et honorari tamen propter imitationem volunt.

Gre. in quadam ho. — 21. dispensanda est prædicatio pro loco et tempore et loco et capacitate quæ si rara fuerit non sufficit. si assidua vilescit.

ibidem. — 22 ad regnum ætern beatitudinis pervenire non valet, qui non vult opere implere quod docet. nam cuius vita despicitur restat, ut eius prædicatio contemnatur.

Gre. in fine past. loquens de seipso — 23. usurpavi mihi otis officium, quod ferrum reddit acutum. cum sit inutilis ad secandum pulchrum depixi hominem pictor fœd foedus aliis quod

ad.

ad perfectionis littus dirigo qui adhuc in delictorum fluctibus versor.

24. sicut cibis et de litijs caro, ita spiritus verbis divinis convalescit. nutrimenta igitur spiritus sunt divina lectio orationes assiduæ, sermo doctrinæ. his alitur cibis, his convalescit, his actor efficitur. orig. super leviticum ho. 39.

25. fides ex auditu auditus autem per verbum dei dicit apostolus. si ergo quilibet sine prædicante non audit, sine auditu non credit, sine fide non intelligit, sine intellectu bene non agit. verbum prædicandum est, ut audiens credat, credens intelligat et intelligens bonum opus perate [?] exercere valeat: quoniam potentes uti libero voluntatis arbitrio, nec opera sine fide, nec sine operibus fides sola iustificat. Prosp. li. 1. vitæ contemplativæ.

26. ad rem moveris non ad verba composita. nam oratio eius qui veritatem operam dat, incomposita debet esse et simplex. Se. in quadam ep.

27. Oratorem te puta tibi esse ipsi ante omnes quod oportet persuaseris. nihil enim turpius est quam quod obicit in obiiciente cognoscere passionem. Se. li. de moribus.

28. Hæc sit propositi nostri summa quod sentimus loquamur quod loquimur sentiamus. concordet sermo cum vita. Se. ep. 24

29. facili me bono fueris: sicut taceris quæ vituperas, si bene te instruxeris pudeat te deteriora fa... sen. li. de moribus

cere, quam pertinaceris alterius cognoscito tibi esse similem quam.

Vide etiam in tit. Adulatio. Amor. Angelus. apostoli. auditor. confessio. confidentia. consilium. contemplatio. conversatio. correctio. detractio. doctrina. eloquentia. excusatio. exemplum. fabula. gloria. vana. gratia. honor. hospitalitas. lachryma. magister. misericordia. philosophia. prælatio. sacerdos. scriptura. verbum, veritas.

Prælatio

Au. li. de verb. Do. — 1 Dilligendus est pastor tolerandus est mercenarius: sed cavendus est latro

2 nihil in hoc seculo excellentius sacerdotibus nihil sublimius episcopis reperiri potest. ut quum dignitatem consoulis demonstramus: digne vocamus

Amb. in suo. pasto. — quod sumus et quod sumus professione actione potius quam nomine demonstremus ut nomen congruat actioni et actio respondeat nomini. ne sit honor sublimis et vita proclivis ne sit deifica professio et illicita actio. ne sit religiosus amictus et irreligiosus profectus. ne sit gradus excelsus et deformis excessus ne locutionem simulemus columbinam et mentem habeamus et mentem habeamus lupinam: ne digne nobis respondeatur a domino per

pro

prophetam: Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe est a me.

3. Opus natura non dignitatem laborem non delitias non crescere fastigio sed humilitate decrescere ut fiat servus et minister hominum propter Christum ut inter missa Rachelis decora facie intret ad Liam oculis lippam, de monte cum Moyse descendat ad campos. idest de otio contemplationis ad laborem actionis. — Hie. sup. Mich. ii quis. episcoporum desiderat.

4. quidam non quaerunt eos in ecclesia columnas erigere: quos plus cognoscunt ecclesiae prodesse sed quos vel ipsi amant vel quorum sunt obsequiis deliniti vel pro quibus maiorum quispiam rogaverit et ut deteriora taceam, qui ut clerici fierent muneribus impetraverunt. — Hie. in quadam ep.

5 apud viros bonos indigna ista sit dignitas quam multi ingni possident. frustra enim se iactat habere dignitatem, cuius non exhibet operationem. — Ibidem

6. talis debet esse dispensatio regiminis ut is qui praeest. caute circa subditos mensura moderetur quatenus arridens timeri debeat et iratus amari, ut eum nec nimia letitia vilem reddat aut immoderata severitas odiosum. — Gre. 3. mo.

7. miscenda est lenitas severitati faciendo quoddam ex utroque temperamentum: ut neque multa asperitate exulcerent subditi neque nimia — Gre. ibidem.

benignitate solvant. Nec nimirum illa tabernaculi arca significat, in qua cum tabulis virga simul et manna erat. quia cum scripturae sacrae scientia in boni rectoris sit pectore, sit virga districtionis sit manna dulcedinis.

8. Hinc David ait. Virga tua et baculus tuus &c.

ibidem. Virga enim percutimur et baculo sustentamur. sit ergo districtio virgae, quae feriat, sit et consolatio baculi quae sustentet.

9. Moyses sic amavit eos quibus praefuit ut pro eis nec sibi parceret et tamen delinquentes sic persecutus

ibidem. est quos amavit ut eos etiam Domino parcente prosterneret utrobique legatus fortis utrobique mediator admirabilis: causam populi apud deum precibus causam Dei apud populum gladiis allegavit.

10. Subtilissima ars vivendi est culmen tenere et

Gre. in mo. gloriam reprimere. esse quidem in potentia sed potentem se esse nescire. ad largienda dona potentem se agnoscere ad repetenda noxia omne quod potentia valet ignorare.

Gre. ho. 11. super Ezech. Fili hominis speculatorem dedi.

11. Ubi subiectus ex tua culpa morit(ur) ibi is qui praeest quoniam tacuit reus mortis tenet(ur).

Gre. in registro. 12. Sicut is qui invitatus renuit quaesitus refugit, sacris est altaribus admovendus sic qui ultro ambiat vel importune se ingerit est procul dubio repellendus.

Gre. ibidem 13. Ecclesiasticos cum alienare v. quum aliena

rent dicitur, qui honoribus proficit et mo
ribus cadit.

L4. pensandum valde est ad culmen re
giminis quisque qualiter veniat. atque ad hoc
rite perveniens qualiter vivat et bene vivens — Gre. in pasto.
qualiter doceat et recte docens infirmitatem
suam quotidie cognoscat. ne aut humilitas ac
cessum fugiat, aut pervenienti vita contradicat
aut vita doctrina destituat aut doctrinam præ
sumptio extollat: nec virtutibus pollens coactus ad
regimen veniat nec virtutibus vacuus nec coactus
accedat.

L5. tanto debet populi actionem actio trans — ibidem
cendere prælati, quanto distare solet a grege vita
pastoris.

L6. si dilectionis testimonium est cura pas — ibidem.
toralis, quisquis virtutibus pollens gregem dei
renuit pascere summum pastorem convincitur
non amare

L7. ministrorum ad aratum opus est for — Ber. in quadam
titudinis et constantiæ. speculator factus es. opus epist.
est prudentiæ. debitor es sapientibus et insipi
entibus opus est iustitiæ. prædicare debes opus est tem
perantiæ.

L8. scholares et pueri et impuberes adolescentu — B. in epist. ad archi
li ob sanguinis carnalitatem, ad ecclesiasticas episcoporum Senonensem
promovent dignitates et a ferula transferunt

Runt ad principatum presbyteris. Ultro respuerint, quod ministerio gesserint quam quod meruerint principatum.

Ber. 1. ep. 19 In alto posito non altum sapere difficile est et omnino inusitatum. sed quanto inusitatius tanto gloriosius.

Ber. de co[n]si[deratione] li. 2. 20 Nunc audi canticum meum minus suave sed salutare. monstruosa res. gradus summus et animus infimus. sedes prima et vita ima. lingua magniloqua et manus otiosa. sermo multus et fructus nullus. vultus gravis et actus levis. caput canum et cor vanum. facies rugosa et lingua nugosa ingens auctoritas et nutans stabilitas.

Ber. in quadam epist. 21. Hec raritas pretium facit nil in ecclesia pretiosius nil optabilius est bono utilique pastore. verum perrara avis est ista iuxta illud: Rara avis in terris nigroque simillima cygno.

Ber. sup. cantica 22 quomodo in pascua divino[rum] eloquior[um] educet greges dominicos pastor idiota? sed si doctus quis fuerit non autem bonus, verendum ne quantum nutriat doctrinae verbi: tantum noceat vitae sterili.

Ibidem. 23 Canales hodie in ecclesia multos habemus conchas autem perpaucas tantae charitatis sunt per quos nobis fluenta coelestia manant: ut ante infundere quam infundi velint promptiores

cere

cere quod nō didicerunt et alijs præesse gestientes qui se ipsos regere nesciunt.

24 discere subditorum matres uos esse debere nō dominos: studere magis amari, quam metui. et si interdum seueritate opus est paterna sit, nō tyrannica matres fouendo patres corripiendo uos exhibeatis. suspendite uerba, producite ubera pectora lacte pinguescant nec tipho turgeant. ibidem

25 discant ate coepiscopi tui comatos pueros et comptos adolescentes secum nō habere. certe inter mitratos discurrere calamistratos nō decet. Ber. de cō. si de rat.e li 4.

26 Væ tibi quē præest et nō prodest: sed uæ grauius si quia præesse metuis prodesse refugis.

27. negligentiam prælatorum intantam deordinationem et confusionem induxit quod in eis est terra sursum et coelum deorsum pedes sunt supra caput et facies retro. interiora effusa sunt extra Deus ibi conculcatur et terra deificatur. diabolus thronorum sibi cum fice recepit Deus uero cum suo meliore repellitur. Terra sursum et et coelum deorsum ubi terrena coelestibus præponuntur. pedes sunt supra caput, ubi uiri spirituales despiciuntur homines ū terrena sapientes, ad regimē temporalium utiles in honore habentur facies est retro: cum in operibus quæ uident bona potius utilitas terrena intenditur quam merces æterna. interiora effusa sunt Ber. in expositione regulæ beati Benedicti part 3 c. 7. tractans illud psalmi 25 coelum sursum et terra deorsum

extra quum bona in terna negliguntur et exteriora diligunt: Deus v̄o conculcatur et terra dignificat: ubi deficit charitas et regnat cupiditas diabolus honorifice recipitur et Deus cō tumeliose repellitur: ubi raptores et usuarij cum honore recipiunt, et magnis expensis procurantur boni v̄o pauperes vel repulsam patiunt vel male procurantur.

Chrys. in Dialogo li. 3.

28 nō errores p̄ofectum abscondi p̄nt oculis sed et exigua eorum celeriter innotescunt nā et athleta quam diu domi manet et cū nullo congreditur potest q̄ infirmus sit latere. quum v̄o nudus in agone cōstiterit qualis sit cōfestim probatur. ita ergo et qui privatam vitam et nō multis occupatam negotijs agunt habent velamē delictorum suorum ipsam solitudinem, quum v̄o adducunt in medium et illo secreto sicut vestibus exuunt per apparentes motus quasi nudas animas sistunt oculis intuentium

Chrys. sup illud matt. 20 cā undecimā horam.

29. prius in cōvallibus fit obscuritas diei declinante sic prius ī laicis et secularibus incepit obscuritas. nunc autem quando vides, quod sacerdotes positos in summo vertice dignitatum qui montes dicunt, apprehendit iniquitas tenebrosa quomodo dubitet quin iam finis est mundi?

Hugo. de claustro animae. li. 1 c. 1

30 epis capi domos nō impares ecclesiis magnitudine cōstituunt: pictos delectant habere thalamos

mos. vestiunt ibi imagines pretiosis colorum in
duméntis: pauper autem sine vestibus incedit et vacuo
ventre clamat ad ostium et ut verbum fatear
spoliant pauperes et ingerant vestiant lapides
et ligna: ornant pretoria columnis fores domibus
anteponunt. quæ utinam pauperes includerent
nō excluderent.

31. Sunt quidam, qui sciunt et possunt et volunt prodesse. quidam qui sciunt et possunt nec no lunt: quidam qui nec sciunt nec possunt sed volunt: quidam qui nec sciunt nec possunt nec volunt. scire posse et velle Charitatis est vel superbiæ. scire et posse et nolle humilitatis est vel inertiæ. nec scire nec posse sed velle cupiditatis est et Stultitiæ nec scire nec posse nec velle discretionis est et prudentiæ. qui enim sciunt et possunt et volunt prodesse si velint prodesse Charitatis est alioquin superbiæ: sciunt possunt et nolunt humilitatis est quod renuunt. in ertiæ cum sciant omnino desistat. qui autem nec sciunt nec possunt sed volunt cupiditatis videtur quod volunt Stultitiæ si velint quod nec sciunt nec possunt. illi siquidem qui nec sciunt nec possunt nec volunt prudenter agunt. summa enim discretio est nolle quod nō possis fugere quod nescis — flug. de. 42 abusio. clau.

32. Tres sunt species negligentium prælato — flugo ibi.
4 quidam qui bene vivunt et subiectos male vive

re

permittunt. quidam qui male uiuunt et subiectos bene uiuere cogunt. quidam qui male uiuunt et subiectos male uiuere volunt. qui bene uiuunt et subiectos male uiuere permittunt exemplum quidem præcedunt sed quia corrigendo errantes no increpant delinquunt. licet enim bene uiuant. necesse tamē est ut de grege sibi cōmisso, Domino gregis rationem reddant. illi uero qui male uiuunt et subiectos bene uiuere cogunt. errates re uocant, sed rectos et fortes occidunt exemplis. de sextia specie nō oportet facere mentionem.

Pet. Chrysologus in quadā epis

33. ceterum absurdum est in prælato seruilitate operam dare et labia Christi euāgelio cōsecrata, immunda et damnabili uerborum scacitate polluere.

Tullig. in sua. rheto.

34 prælatio simulationem aperit. illis enim difficile est in potestatibus temperare qui per ambitionem se esse probos simulauero. sunt enim nō ex animo sed ex fortuna: modo humiles modo elati. omnium enim rerum nihil ad prælationes tenedas melius quam diligi. nec alienius quā timeri. tutius est uolentibus, quam coactis imperare.

Innocentius de uil. cōditionis humanæ.

35 Statim ut ambitiosus promotus est ad honorem, in superbiam extollitur et in iactantiam effrenatur nō curat prodesse sed gloriatur preesse

prælatio

præsumit se meliorem quia cernit se superiorem; at bonum facit non gradus sed virtus: non dignitas sed honestas. priores et dignat. amicos notos ignorat, hesternos comites contemnit antiquos. vultum avertit, cervicem erigit fastum ostendit grandia loquit. sublimia meditat. subesse non patitur præesse molit. præceps et audax, gloriosus et arrogans. gravis et importunus.

36. sis pares inprimis, nam cum dicamur in omni munere sola deos æquat clementia nobis — Claud. de 4 Honorij cons.

37 Hoc te præterea crebro sermone monebo. ut te totius medio telluris in orbe vivere cognoscas, cunctis tua gentibus esse facta palam, nec posse dari regalibus usquam secretum vitijs. nam lux altissima fati occultum nil esse sinit, latebrasque per omnes intrant et obstrutos explorat fama recessus. — ibidem.

vide etiam. initi. abusio ambitio clericus compassio correctio. divitiæ. ecclesia. electio. excusatio. exemplum. Honor. humilitas. iudex. iustitia. peccatum. prædicatio. pusillanimitas. Rapina. Regimen. sacerdos. subiectio superbia. tentatio.

Præsumptio — tt. 20

L nimium præceps est qui intrare contendit — Aug. de singul. cleric.

ubi alios cecidisse viderit et vehementer in-
frenis. cui non incutit cui non incutit timor aloquente.

Gre. in. mo. — 2 in praecipite pedem porrigit, qui mensuras sua-
rum limitem non attendit et perfectus amittit quod
poterat, qui audacter ea ad quae pertingere non va-
valet arripere festinat.

Ber. 12 gradibus humilitatis. — 3 praesumptuosus primus in conventibus residet
in consiliis primus respondet. non vocatus accedit.
non missus intromittit. reordinat ordinata reficit
facta quicquid ipse non fecit aut ordinavit, nec
recte factum, nec pulchre stimat ordinatum. iu
dicat iudicatores praeiudicat iudicaturis. si ad pri
oratum sive in abbatem aut in vidum iudi
cat aut deceptum.

Ber. ibi — 4. quomodo praesumptuosus culpam suam confi-
tebitur qui nec esse putat nec putari culpabilis patitur.
propterea quum culpa ei imputatur. crescit non ampu
tatur.

Ber. ibi — 5. O superba praesumptio praesumptuosa superbia,
quae non solum angelos deo voluit adaequare, sed ho
mines praesumpsit deificare. porro quos erexit de
pressit et quos exaltavit humiliavit. Nectu
rrim elevavit linguam confudit Goliam prostra
vit Aman suspendit.

Cassio. li. 1 — 6 qui venit instimi antequam instituatur ali
os instituere cupit et docere antequam discat

p[er]ius quam erudiat promulgare uult leges. et ante quam discat ordines syllabar[um] philoso phari incipit prius quam subiiciat uult habere subiectos et ante quam maiorum iussis obtemperet excipit iubentis officium. et ante quam instruat instruere ac monere usurpat.

7. cum no[n] sit nostrum quod sumus, quo[m]o[do] nostrum est quod habemus? stultitiæ genus est, ut cu[m] alij debeas uitæ beneficium tibi adscribas ornamenta uirtutum. — Val. epis. ingeo d[e] ser.

8. Rex indor[um] xerses græcis bellum induxit cui familiarium unus dicebat græcos aduentu nuntij belli no[n] expectaturos: sed ad primam aduentus famam terga uersuros. alius dicebat: græciæ no[n] uinci sed obrui mole exercitus. alius timendum esse. ne in urbes uacuas uel desertas inuenirent no[n] habituram Regem ubi tantas uires exercere possit alius dicebat: uix illi naturam rer[um] sufficere angusta esse classibus maria militibus castra explicandis copiis equestribus campestria cælum uix petere sagittis. dum in hunc mo[dum] regem æstimatione nimia sui furentem co[n]citarent dixit Damaratus: multitudo ista quæ tibi placet tibi metuenda. uerum est enim rex magna nunquam posse regi, nec diu durare pot[est] quod regi no[n] pot[est]. Nihil tam magnum quod perire no[n] possit. sic co[n]tingit ut dixit Damaratus. — Vale. Maximo li. 1.

~~proditio~~ Proditio

nam ut fugax animal gauido regestu regnum tuum repetere est coactus. Multi enim ignorantia viresque suas et dum credunt se tam magnos, sicut audivi attraxere superuacua bella et in discrimine parauentura.

9 imperita rusticitas plura promittit et credit se scire quae nescit.

Proditio

2. Heu heu quam breuibus pereunt ingentia causis.

imperium tanto quaesitum sanguine, tanto seruatum, quod mille ducum peperere labores. quod tantis Romana manus contexuit annis proditor unus iners angusto tempore uertit.

Claud. li. 2. in Ruffinum.

~~2~~ 2 Virgo immane nefas adamatoque dedit auro

Tarpeia et patriis reserauit claustra sabinis.

Silig. Italicus li. 13 bel. Pun.

~~Vide etiam initium Bellum, confidentia consideratio, Clementia curiositas desperatio diuitiae doctrina fortitudo, Humilitas ebrietas, iustitia Paz largitio, lenitas superbia.~~

3. iudas de apostolatus fastigio in proditionis tartarum labitur nec familiaritate conuiuii nec intinctione bucellae nec obsequii gratia frangitur, ne hominem tradat quem filium Dei nouerat.

Hieron. in.

4 instrumentum rapacis mortem irrogat seruus Dominum discipulus magistrum sic prodit. gradi

~~Hieron.~~ in.

Ambro. super lucam. matt 26 et osculatus est eum

si inquit per instrumentum pacis pernicies
tam pacem de osculo machinaris ipsam pro
ditionem.
qui cum sacri arx persarum magna pecuniam
tentas. eius animum in proditionem dirige
ret admitti legatos iussit cum fratre olera co
mederet audire inquid hoc prandium prodi
torem facit. — Vale. Max. lib. 7.
Vide etiam inter Ecclesia. inimicitia. militia
societas veritas.

Profectus

1 non tu in accipiendo officies et deus in dando
deficit quantumlibet capaces faciescas
pacem ventrem asseveras fons vincit sitien
tem. — Aug. de verbo. apo. cap 26.
2 Nemo quantum proficit nisi inter adversa
cognoscit. — Gre. li. 24. mo.
3 sequens etas cum aliqua opinabili novi
tate succedit nam sig lo riorum et posteri
tas ex rendere facultates quanto prestan tius
hereditarias exferae mi tures. — Cas. li. 2 epis 22.
3 venerior in venta a sapiente mihi ista ac
quisita sunt mihi laborata. sed agamus bo
num patrem familias. faciamus ampriora

que accepimus. maior ista hereditas a me ad posteros transeat. multum ad huc restat operis multumque restabit. nec ulli nato post mille secula precludet occasio adhuc aliquid addiendi.

vide etiam initit exemplum. Honor, otiositas, studium, Tribulatio.

Promissio. tt. 22

Am. li. i de offic.

1. Est contra officium nonnunquam promissum solvere sacramentum sicut Herodes, qui necem Ioanni prestavit, ne promissum negaret.

Ca. in quadam epis.

2. quid honestius rem negare, aut longos terminos dare? terminum termino addere, negandi est hoc tempus calliditas negandi.

Pet. Arayolo. in quadam epi.

3. timeo ne in nostra promissione illud vulgare proverbium locum habeat: dum herba crescit equus morit et dum fugas canis mingit, fugiens lepus evadit. dubitatur an si bene fieri cuique dilatio excusat expectantem.

Glo. super eccle. ii. 22 mox e hoiz ne dac. sine.

4. sunt qui plura promittunt et pauca reddunt et eos quibus mentiendo promittunt

inimicos sibi faciunt

5 prius quam promittas delibera: et quum promiseris facies: prius si negaveris, fecisse postea fallere est. id ergo agas ut nequis merito tuo te oderit. — Vid. de arte ama.

6 pollicitis dives qui libet esse potest

7 multa fidem promissa levant ubi plenius aequo — Horat. lib. 2 epis ad florum.

Laudat venales qui vult extrudere merces.

8 mobilis Aeoniae de remige incertior auro certa pollicitis pondere verba carent. — ovid. epis. 6.

Vide etiam in tit. Beneficia

Proximus. tit. 23

1 Non deligis proximum tuum tanquam teipsum, nisi ad id bonum ad quod ipse tendis adducis. — Au. de mori. li. 1.

2 qui ergo amat homines aut quia iusti sunt aut ut iusti sint amare debet. aut quia iustus est aut ut iustus sit sic enim diligit proximum suum tanquam teipsum sine ullo periculo. — Au. octavo de tri cap. 6.

Vide etiam in tit. acceptio. Adiutorium. Amor Charitas Compassio Considerat. Contemplatio. Conversatio. Commune. dilectio. discordia. excusatio. no lentes.

Prosperitas

Aug. de verbis D. lib. 2. — 1 Nemo frangit ad versorum molestia qui prosperorum delectatione non capit.

Au. sup. psal. 7. — 2 Nemo gratulet homini qui prosperat in via sua cuius peccatis deest ultor et adest laudator, maior hic ira domini est. irritavit enim dominum peccator ut ista patiat, id est ut correctionis flagella non patiat.

Aug. de verbis dom. c. 23. — 3. Magnae virtutis est cum felicitate lucta ri, magnae felicitatis est a felicitate non vinci.

Aug. sup mat. ser. 27. — 4 ideo Deus felicitatibus terrenis amaritudines miscet, ut alia quaerat felicitas cuius dulce donum non est fallax

Aug. ep. 36. — 5 prospera huius mundi asperitatem habent veram. iocunditatem falsam, certum dolorem. incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem. rem plenam miseriae. spem beatitudinis inanem.

Hie. in quadam epis. — 6 difficile imo impossibile est. ut praesentibus et futuris quis fruatur bonis ut et hic ventrem et ibi mentem impleat. ut de delitiis ad delitias transeat et in utroque seculo primus sit ut in terra et in coelo appareat gloriosus.

S. hor.

7 Si haberes sapientiam Salomonis, Pulchritudinem Absalonis, si fortitudinem Sansonis, si longaevitatem Enoch, si divitias Croesi, si potestatem Octaviani, quid proderunt haec: cum tandem caro datur vermibus et anima daemonibus cum divite sine fine cruciandae. — Hie. super illud Mat. 27 quid prodest homini si universum mundum lucretur, animae vero suae detr. etc.

8 Sancti viri cum sibi suppetere prosperitatem mundi conspiciunt pavida suspicione turbantur. timent enim ne hic labores suos fructus recipiant: timent ne quod divina iustitia latens in eis vulnus aspiciat et exterioribus eos muneribus cumulans ab interioribus repellat. — Gre. in mo.

9. quem nec abundantia in superbiam elevat nec in necessitate cupiditas excitat novit abundare, novit penuriam pati — Gre. sup. Ezechiel.

10. cum quis positus est in prosperitate diligi incertum est utrum prosperitas an persona diligatur. Amissio autem felicitatis interrogat vim dilectionis: nec prosperitas quippe amicum indicat nec adversitas inimicum celat. — Gre. in. mo.

11. iustis amplius placet ex adversitate mala perpeti, quam ex prosperitate terrenae dispensationis cura fatigari. — ibidem

12 praesentis vitae prosperitas aliquando eleuat eo datur ut ad meliorem vitam provocet aliquando, ut in aeternum plenius damnet. — Gre. in pa

Ber. li. 2 de consideratione

L3. quid profuit illi superbia? quid divitiarum iactantia? mundi potentia? vana voluptas? brevis letitia? magna familia? mala concupiscentia per voluptatem? ubi iocus? ubi risus? ubi iactantia? ubi arrogantia? heu de tanta letitia quanta tristitia.

Bas. in. suis. sent.

L4 divitiis et floribus et maiorum nobilitate te iactas: de patria et pulcritudine corporis et honoribus, qui tibi ab omnibus deferunt, te extollas. respice teipsum quia mortalis es et quia terra es et in terram ibis. circumspice eos, qui ante te syderis fulgore splendebant. ubi sunt quos ambiebant civium potentatus? ubi insuperabiles oratores? ubi qui conventus festa disponebant? ubi equorum splendidi nutritores? ubi exercituum duces? ubi satrapae et tyranni? nonne omnis pallens? versibus eorum vitae memoria est? respice sepulchra et vide quis servus quis dominus, quis dives. discerne si potes vinctum a rege fortem a debili pulchrum a deformi. memor itaque tui esto aliquando extollaris. memor autem eris si teipsum respexeris.

Aug. li. 2. de curialium nugis et vestigiis philosophorum.

L5. Noverca virtutis prosperitas, blandiens sic applaudit ut noceat. et infelici successu sic fortunatis obsequitur ut in fine perniciem operetur. cultoribus suis ab initio propinans dulcia et quum inebriati fuerint

le

le tale uiaus miscet et si quid delte xigest quo
ssem sui claressit, amplius eo suspentibus ocu
lis den siorem infundit caliginem.

26 suis quippe meritis putaret datum si peccator ingiter floreret illerus ideo Daniel saluatus est
et trium puerorum flamma superata est. dicamus
ergo hunc uersum in quibuslibet periculis. dicamus
in gaudijs, quia talis confessio et abrum nis eri
pit et in prosperitate custodit. — Cas. sup illud psal ... dom. et rec tum. iud.

27 in omni aduersitate fortune infelicissimum
infortunij genus est, aliquando fuisse felicem. — Boe. de consola. li. 2.

28. quem felicitas amicum in fortunium facit
inimicum. — ibidem. li. 3.

29 Cetera exempla fortune uariantis innumera. etenim que facit magna gaudia, nisi ex malis. aut que magna in meta nisi ex in gentibus
gaudijs! nulla est profecto soli de felicitas quam
contumelia ulla uite rumpit. — Plin. li. 7 historiarum ... di.

20 omnia que superfluunt, nocet segetem
nimia sternit ubertas rami onere franguntur
ad maturitatem non peruenit nimia fecunditas
idem quoque animis euenit, quos immoderata prosperitas rumpit, quando tantum in
aliorum in iuriam, sed etiam in suam utuntur — Sene. 28 ep. ad lucil.

21. ad omne fortuitum bonum suspiciosi et
pauidi stare debemus et fera et piscis spe
aliqua oblectante decipitur. munera ista for — ibidem

tunc reputamus. in sidiis sunt beneficia ista usitata nos habere putamus.

Se. 37. ep. 22. Res est antiqua felicitas, ipsa se exagitat. mouet cerebrum. nō uno genere alios irritat: hos in potentiam. alios in luxuriam. hos inflat, hos mollit et totos resoluit

Se. 39. ep. 23 ipsa enim felicitas nisi se temperet premit et præterit. multarum urbium in ipso flore luxuriosa imperia ceciderunt: et quicquid uirtute paratum erat in temperantia corruit

Se. 24. ep. 24 neminem eo fortuna prouexit ut nō tantum minaretur illi, quantum promiserat.

Se. li. 2. rheto. suz. 25 ludit de suis fortuna muneribus et quę dedit aufert, quę abstulit reddit. nec unquam tutius experiri illam est. quam quum locum iniurię nō habet.

Se. de sent. orato. 26. magni animi calamitatibus magnis sępius euersi. quieto ria tempora pauperes habuimus. aurato capitolio bella ciuilia gessimus. Diuitias putas aurum et argentum: ludibria sunt fortunę, quę inter iocum ipsis dominis ueniunt. Omnis enim blandientis fortunę speciosus de periculo nitor est: et sine causa se effluit et sine ratione destituit. nulla certa felicitas est. Mel Crœsus inter reges opulentissimus uinctis

post

post tergum manibus ductus est.

27 non habet ut putamus, fortuna longas manus: neminem occupat nisi haerentem sibi — Se. in quadam ep.

28 saepius res relinquit quos numquam fortuna respexit, quam quos deseruit. noli huic tranquillitati confidere. in momento mare evertit. eodem die quo tibi luserant navigia sorbent. — Se. de tranquilli. animi. circa medium. lo.

29. minus diligenda sunt prospera quae adseperatione sumant principium. — Se. ibid.

30 errant qui in prosperis omnes impetus fortunae putant fugisse. sapienter cogitant qui temporibus secundis casus adversos reformidant. — Tulli. 2. rhe.

31 semper humanae laetitiae tristitia repentina succedit, et quod incipit a gaudio desinit in moerorem. mundana quippe felicitas multis amaritudinibus est respersa. non ut ille qui dixit risus dolore miscebit et extrema gaudii luctus occupat. — Inno. de vilitate conditionis humanae.

32. subito quum non suspicatur infortunium accidit, calamitas irruit, morbus invadit mors interripit, quam nullus evadit.

Vide etiam. in tit. amicitia Amor Animo Beatitudo Bonum Consilium Caritas Cupiditas. divitiae Gaudium. miseria Potestas. Relinquere Tentatio, Tribulatio.

Prouidentia siue prudentia. tit. 25

Au. li. de mo eccle.

1. prudentia est amor ea quibus adiuuatur ab eis, quibus impeditur, sagaciter eligens.

Hie. sup. Ezechi. de hoc effecto.

2 prouidentiae Dei omnia quae uexat et quae ... tat poena, medicina est.

Gre. in. hom. quum audieritis praelia.

3 minus iacula feriunt, quae praeuidentur et tolerabilius mala mundi suscipimus si contra haec per prouidentiae clypeum munimur. sagitta enim praecognita facilius euitatur.

Isid. li. 4. epist.

4. scopulus ille uitandus est, ubi alter offendit. pecora ipsa uitare nouerunt quae se laesisse cognoscunt. itinera illa non repetunt, ubi in foueam corruerunt. tenaces laqueos aues capta declinat recte auis ... pecta non incidet: et omnia quae possunt habere contraria, facilius caueant assumerent si curam salutis propriis non haberent.

se. de 4. uirtutibus.

5. prouidentia est praesens notio futurum pertractans euentum.

ibidem

6 si prudentiam amplecteris ubique idem eris et prout temporis ac rerum uarietas exigit ita te accommodes tempori. nec te in aliquibus

mutes, sed potius aptes. sicut manus que eadem est quum in palmam extendit et quum in pugnum adstringit.

7. Prudentis proprium est examinare consilia et non cito facile credulitate ad falsa prolabi: de dubiis non diffinias, sed suspensam tene sententiam. Sen. ibid

8. Si prudens esse cupis in futura prospectum intende et que possunt contingere animo tuo cuncta propone: nihil tibi subitum sit. sed totum ante prospicias. nam qui prouidens est non dicit: non putaui hoc fieri quia non dubitat sed expectat: non suspicat sed cauet. ibidem

9 Si prudens est animus tuus tribus temporibus dispensetur. presentia ordina futura preuide, preterita recordare. nam qui nil de preteritis cogitat, uitam perdit: qui nil de futuro premeditat in omnia incautus incidit. ibidem

10. Prudens si terminos suos excedit, callidus et inuestigator latentium et scrutator qualiumcunque noxarum ostendit, male dico factu plenus, uersipellis et simplicitatis inimicus conuectator et culpator et postremo uno nomine a cunctis malus homo uocabitur in has ergo maculas prudentia immoderata perducet. ibidem.

11. Preter cogitati mali mollis ictus uenit. ideo stultis fructus credentibus omnis ui dett nouare... Sen. 77 epist.

inopinata facies. Sapiens autem assuescit futuris malis et quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando.

Senec. de mor.

52 quicquid a sapiente diligenter præuidet quum ad rem agendam peruentum fuerit facilius separat atque decernit. melius enim est ante tempus occurrere quam post uulnus datum remedium quærere. nam sibi non est cauendi tempus in medio malorum.

Se. in pu.

53. Bonum est in alieno malo fugienda intueri ruina præcedentium docet posteros. et cautior est super in reliquum lapsus anterior. ex uitio enim alterius sapiens emendat suum. et ignorantissimus est, qui post exemplum inuenit incautus. indemnis autem est castigatio, quam pertulerunt extranei iuxta illud: felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Ibidem.

54. grauis nocet quodcumque inexpertis accidit. melius est præcauere quam pauere. utilius est erubescere, quam pauescere.

Pythagoras in præceptis.

55 excludenda sunt omnibus modis languor a corpore imperitia ab animo luxuria a uentre, a ciuitate seditio, a domo discordia, a cunctis rebus intemperantia. Duorum temporum maxime habenda est cura: mane et uespere. in altero gerenda prospice in altero prospice quæ gesisti.

pru

Prudentia sive prudentia

16. Prudentis est, ne quem in casum incidat cavere et siquid forte acciderit fortiter ferre. fortis. fortis nemo potest iudicari nisi et prudens fuerit. virtus sine sapientia, temeritas pericolosa putanda est. quid prudentis opus est? cum posse et nolle nocere. quid stulti proprium? non posse et nolle nocere. quae nam summa boni? mens quae sibi conscia recti. — Socrates. eiusque sentent.

17 Credemihi miseros prudentia prima relinquit — ovid. li. 4. de ponto.

a. Terrentius cum re consilium quae fugit

18. Retrahendo animus, ne solis viribus equum credere, sed spe acri potior prudentia dextra. — Val. flacc. li. 4 argo

19 nullum numen habes si sit prudentia — iuve. saty. 10.

prudentis est nolle nocere cum possit.

Stulti vero contra

20 cum rapiant mala fata bonos. ignoscite fasso. — ovid. li. 3. eleg. 8

pro uidentia siue prudētia.

so llicitor nullos esse putare deos.
Vita tamē munitur pius, cole sacra colētes,
mors grauis a templis in caua busta
trahet.

Verg. ecloga 2 — 21 nec curare Deum credis mortalia quemquam.

Claud. li. 2. in Ruffinum. — 22 sed cum res hominum tanta caligi
ne uolui
aspicerem, lętosq; diu florere nocentes,
vexarique pios, rursus labefacta cadebat
Relligio, causęq; uiam nō sponte sequebar
alterius ua cuo quę semina cu
rrere motu.
Affirmat magnum quę nouas per inana
re figuras.
fortuna nō arte regi, quę numina sensu
Ambiguo, uel nulla putat, uel nescia nostri.

Ibidem. — 23 Abstulit hunc tandem Ruffini poe
na tumultum,
absoluitque deos iam nō ad culmina rerum
iniustos creuisse queror: tolluntur in altum
ut lapsu maiore ruant.

Vide etiam onib. cōsilium dis cretio
homo. liberalitas, probatio, sapientia, sim
plicitas, timor, tribulatio.

Pusi.

46. prudentis est, ne quem in casum incidat cavere et si quod forte acciderit, fortiter ferre. fortis nemo potest iudicari nisi et prudens fuerit. virtus sine sapientia, temeritas po- tius tota putanda est. quid prudentis opus est? cum posse et nolle nocere? quid stulti proprium? non posse et nolle nocere. quae nam summa boni mens? quae sibi conscia recti. — Sophocles in Scriptis sententijs. August.

47 crede mihi miseros prudentia prima relinquit et sensus cum re, consilium que fugit. — ovid lib. 4 et pon.

48 sed tenerd animos. ne tolis viribus aequum ire dese, saepe acri potior prudentia dextra. — Valer. flacc. lib. 4 argo

49 nullum numen abest si sit prudentia — iuuenalis saty. 10.
prudentis est nolle nocere cum possit

Stulti vero ira

vide etiam virtus eo solicem. Discretio. homo liberalitas. prelatio. sapientia, simplicitas timor tri bulatio.

Pusillanimitas tit. 26

1 Segnissimi est, torpere cum se ad provec- tum cognoscat invitatum. — Cassio. li. 2 ep. 1

2. Directae mentis est. quia fami liaris rei me minit, quum vocat ad regnum. iacensani — Sct. Chrysolo.

mus plebeum numulum thesauris regalibus anteponit. pauper contentus qui parvis in cunctis perdit magna et inhians temporalibus perdit æterna.

3. Contentus esto negotijs in quæ descendisti ne luctare cum officio quod semel cepisti. turpe est oneri cedere.

4 Vide etiam infra Acedia et correctio, discretio Exemplum, fortitudo, ira. Labor. loquacitas perseverantia prælatio, solicitudo.

Q. cap. 15

Quærere Deum

Aug. sup psal. cap. 4. — 1. quærite faciem eius semper. si semper quærendo invenit? an semper dixit in tota vita qua hic vivimus? ex quo hic debere nos facere cognovimus. quando et inventus quærendus est. eum Deum invenit fides sed adhuc eum quærit spes. charitas autem et invenit eum per fidem. et eum quærit habere per spem. ubi tunc sic invenit ut ultra non quærat? forte quum facie ad faciem eum videmus, sicuti est adhuc perquirendus erit et sine fine quærendus quia sine fine amandus.

Aug. sup Ioann. — 2 quæramus inveniendum quæramus inventum: ut inveniendus quærat occultus. ut inventus quæ-

rat immensus est

3. Si homo ita creatus est, ut per id quod in eo prae cellit, attingat illud quod cuncta praecelli, id est unu verum optimum sine quo nulla natura subsis tit. nulla doctrina instruit, nullus usus expedit ipse quaerat, vbi nobis secura sunt omnia. ipse cernat; ubi nobis omnia certa sunt. ipse diligat ubi nobis recta sunt omnia. — Aug. de ciui tate. Dei.

4. quaerite Dominum dum inueniri potest. no ... non uidet dominus et prope est. in iudicio ui debit et prope no erit nec dum in iudicio appa ruerit, et uideri potest et inueniri no potest. — Gre. li. mo. 27. c. 10.

5. nemo te domine quaerere ualet nisi qui prius inuenerit. vis ergo inueniri ut quaeraris quaeri ut inuenieris. potest quaeri et inueniri no tamen praeueniri. — Ber. de dilige do. Deo.

6. si nolumus frustra quaerere dominum quaeramus ueraciter. quaeramus frequenter quaeramus perseueranter ut nec quaeramus pro illo aliud, nec cum illo aliud sed nec ab illo ad aliud co uertat. facilius enim est coelum et terram trasire, quam ut sic quaeres no inueni at: sic petens no accipiat et sic pulsanti no aperiat. — Ber. serm. 24.

7 id quaere quod potes. ~~Deum~~ inuenire, id dis ce, quod potes scire; id opta, quod optari bonis po test. — Sen. 2 quadam episto.

Vide etiam in tit. Deus

R. cap. 9 L6

Rapina tt. 1

Aug. de verb. dom. cap 20

1. Si in ignem mittit, qui nō dedit rem propriam, ubi putas mittendus erit qui invasit alienam? si cum diabolo ardet, qui nudum nō vestivit ubi putas arsurus est, qui expoliavit? nō nocent mala praeterita sinō placent.

Aug. 4 de civitate Dei. ca. 4.

2. remota iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia? quia latrocinia quid sunt nisi parva regna? hoc malum tantum crescit: ut et loca teneat, sedes constituat, civitates occupet, populos subiuget, et evidentius regni nomen assumit. quod ei iam in manifesto confert nō dempta cupiditas sed addita impunitas, ideo eleganter et veraciter. Alexandro magno quidam Pirata comprehensus, respondit cum ab eo interrogaret quid sibi ut mare haberet infestum, ille libera voce, quid tibi inquit, et orbem terrarum? sed ego quia exiguo navigio facio latro vocor: quia tu magna classe imperator

Rab. sup. mat 26 esurivi et nō dedi.

3. quid recipiet qui aliena tollit, si semper ardebit, qui sua nō dedit?

Casio. sup. psal. 2.

4. sicut ovis tondentem se nō increpat ita nec iustus cupiditatem se expoliantis accusat.

que

5 quæ sinumerat a Socrate circumduceret. respo Val. Ma. li. 7.
dens ait, video magnos latrones ducentes par
vum latronem ad suspendium qui digniores
sunt suspendio. sacrilegia inquit minuta pu
niuntur, sed magna in triumphis feruntur.
6 nulli cui rapina feliciter cessit: gaudium
rapti durabit in posterum.
7 Carpite de plenis pendentes vitibus uvas idem ouid eleg. 20
Pars bene Alcinoi poma benignus ager.
8 at vos exiguo pecori furesque lupique
parcite de magno præda petenda grege. Tibullus. lib. 2. eleg. 2.
Vide etiam in tit. Caritas. debitas. Ecclesia. elee
mosyna. iactantia. liberalitas. Restitutio
Timor. voluntas.

Reconciliatio tt. 2

1 Si cogitatur offendisti cogeris reconciliare Chrys. sup. mat. 5
si verbis verbis si factis factis. non enim quem vade prius reconsi
factis læseris sine factis placaveris. sine causa
oras ad Deum sine causa elemosynas facis de
rebus quibus alios spoliasti. quid enim prodest. sunt
ad Deum pro se orat et alius ad versum se deum
interpellet: iuxta illud ecclesiastici. xxxiiij. do
na iniquorum non probat altissimus
2 Frustra propiciari sibi deum quærit quicunq; Isido de summo bono

placari improximum negligit.

Sen. in li. de. moribus. 3. Offendo ab aliis, ate reconciliatio incipiat. quis ignosci tibi beneficium tuum impera ut nō ignorcere ei dixeris, sed absolue. quia grauissimus poene genus est, & humeliosa uenia.

Vide etiam intit de correctio. Eleemosyna. Odium uenia.

Regimen siue regere tt23

Aug. sup ioann. 1. Recta domus, ubi uir imperat fœmina obtemperat. rectus ergo ille homo, ubi spiritus imperat caro seruit.

Gre. in moralib. 2. Bene sanctiuiri scripturæ sacræ testimonio reges uocantur. quia praelati cunctis moribus carnis motus luxuriæ appetitum infrenant, modo auaritiæ temperant modo gloriam inclināt, modo sugestiones liuoris obruunt modo ignem furoris stinguunt. reges ergo sunt qui tentationum suarum moribus nō cōsentiendo succūbere, sed regēdo præesse nouerunt.

Gre. Nazanzenus inpo log. 3. re uera mihi uidetur esse ars artium et disciplina disciplinarum. hominem regere qui

rex, et est inter omnes animantes maxime et moribus varius et voluntate diversus.

4 Summus locus bene regitur, quum is qui praeest, vitiis potius, quam fratribus dominatur. — Gre. 3. mor.

5 Caput quippe subiectorum sunt cuncti qui praesunt et ut recta pedes valeant itinera carpere hic procul dubio caput ex alto providet ne a profectu suo itinere pedes aberrent, quum curvata corporis rectitudine caput sese ad terram declinat. — Gre. in pastorali

6 Quemadmodum videns arborem foliis pallentibus marcidam, intelligis quod aliquam culpam habeat circa radicem ita quum videris populum indisciplinatum sine dubio cognosce, quod sacerdotium eorum non est sanum. — Chrysos. in tracta de symbolo

7 Nulla gens est ita sollicita circa regem suum sicut apes, unde regi incolumi omnibus mens una est, amisso rumpere fidem constructaque mella destruere: et quando nequit volare, fert ipsum turba apum, meliorem pugna quaerunt et si moritur, moriuntur et ipsae. — Chrys. in poli cricio. li. 7.

8 Qui praesunt populis, si volunt firmum esse solium super hilaritate et gratia vultus plenos exhibeat, ne per arrogantiam rigidi plebis odium incurrant. — Rab. in glo. super illud prover 25 aufert impietate de vultu regis.

9. Publicae disciplinis mater, est mens regentis. et quale fuerit dominantis arbitrium talem parit libertatis aspectum. Facilius est quippe — Cassio. lib. 3. epist.

si vivere hoc est, errare naturam. quam dissi
milem princeps possit formare rem publicam
is enim potest alios regere, qui se studuit sub
decore tractare.

Boetiq. li. 1 de co[n]sola. — L 0 Sententia Platonis est beatas fore respubli
cas si eas vel studiosi sapientiae regerent: vel ea
rum rectores studere sapientiae contigisset.

Se. 3. ep. ex tag me partis. — L 1 inter homines antiquos optimus
animo 4 q[ue] rector eligebatur. ideoque sum
ma felicitas erat gentium, in quibus non
poterat esse potentior nisi melior.

Se. li. 10 rhet. suq. — L 2 quo modo aut cui tandem hic libe
re imperabit qui non potest cupidita
tibus suis imperare? refrenet primum
libidines, spernat voluptates iracundiam
teneat coerceat avaritiam: ceteras animi labes
repellat. tunc incipiat alijs imperare. quum
ipse impotentissimis dominis dedecori ac turpitu
dini parere desierit. tum quidem hic obediet
liber habendus omnino non erit.

Se. de clemencia ad Neronem. — L 3 inexpugnabile munimentum amor civium
quid pulchrius est, quam vivere optantibus cunctis?
quis hunc audeat struere aliquod periculum, sub
quo iustitia pax securitas, dignitas floruit!
sub quo opulenta civitas copia bonorum omnium
abundat!

Sene. quadr. ep. — L 4 ut in corporibus sic in imperio gravissimus

est

est morbus quia a capite diffundit.

L 5. si uis omnia tibi subjicere, te subiice rationi multos reges si te ratio rexerit ab illa disces, quid et quem ad modum aggredi debeas. — Sene. ibid.

gentes barbaros impatientes quo impatientes quo: ali eni arbitrij facilius est regere, quam animum tuum et tinere et tibi tradere. — Se. in quadã. ep.

L 7. simul ista medicit rector deus posuit odium atque regnum. qui ergo odia nimium timet. regnare nescit. — sene. ibi.

L 8 sicut hominibus reges, ita regibus dominari desideria dominat hoc est regnum nolle regnare cum possis. vis ergo regnum tibi dare magnum? rege teipsum. — Sene. ibi.

L 9 illud regnum in gradu et eterno facile steterit, ubi minimum eiaiem. veneris pecunie quo; cupido sibi vendicauerit. — Socrates insuis exhortatio.

L 10 qui multas habet potestatem rerum primum purgare conscientiam debet: ut quae delicta corrigit non admittat et quae quod vindicat. Stultum enim est ut uelit quis alijs imperare cum sibi ipsi imperari non possit. — ibidẽ

Vide etiam intit. Caro, cor, correctio electio exactio, fama, honor, ira, iustitia odium: Pax, Poenitentia perfectio philosophia, potestas, prelatio, Rapina, sapientia, lex

vicium.

Religio 4

Aug. in eps.

1. Quantumlibet vigilet disciplina domus meae: homo sum et inter homines vivo. nec mihi arrogare audeo ut domus mea melior sit quam arca Noe. ubi tantum inter octo homines unus reprobus inventus est aut melior sit quam domus Isaac: cui de duobus geminis dictum est in Malachia: Iacob dilexi Esau autem odio habui. simpliciter autem fateor charitati vestrae coram nostro domino Deo qui est quiet testis mihi super animam meam ex quo Deo servire coepi quoniam sicut difficile sum expertus non esse meliores quam qui in mundo monasterio profecerunt ita non sunt deteriores expertus quam qui in mundo defecerunt. hinc arbitror dictum in apocalypsi: iustus iustificetur adhuc et qui in sordibus est sordescat adhuc.

Greg. sup. Ezech. ho. 9.

2. Saepe de vita proximorum quaerimus mutare locum, conamur secretum vitae remotioris eligere, videlicet ignorantes quia si desit spiritus non adiuvat locus. Loth enim de quo loquimur in Sodomis sanctus extitit

in

in mo te peccarunt. quod autem loca mentem non muniant ipse humani generis primus testatur parens qui in paradiso cecidit. sed minus sunt omnia quae loquimur ex terra. nam si locus saluare potuisset satan de coelo non caderet.

3. attende diligenter quid diligas quid metuas, unde gaudeas vel contristeris et sub habitu religionis animum secularem et sub pannis conversionis inveniescor perversum. — Ber. in ser. 36.

4 tu qui in congregatione es bene vive ordinabiliter sociabiliter et humiliter ordinabiliter tibi sociabiliter proximo humiliter deo. — Ber. in quodam ser.

5 Claustris paradisus ad tuam spiritualis primitiam, quanti tot floribus vernat, quot virtutibus abundat. Dum enim diabolus officians fratrum circuit debet eum fugare ab oratorio lectio a refectorio lectio a dormitorio oratio vigilia a capitulo patientia — Ber in quadam epis.

6 siquid religionis oritur qui cumque resistit qui cumque repugnat plane cum Aegyptijs paruulos Israelitici germinis necare conatur imo cum Herode nascentem persequitur saluatorem. — Ber. in quodam ser.

7 felix domus et beata cum per congrega — Ber. in quadam epis.

tio

tio, vbi de Maria Martha cõ querit naz mariam Marthę ęmulari in dig nus pro x tus est.

Hugo. de claus. animę. li. v

Q abundãs est paupertas religio, me dio cri sufficiens tolerabilis diuiti infir mis larga de licatis cõpatiens, for tio ribus mo derata poe ni tentibus misericors per uer sis se uera bonis optima, hę sunt be neficia re ligio nis.

ibidẽ

Q qua tuor sunt in habitu re ligio nis no tabilia: scilicet, vtilitas et super fluitas pau citas et pretio sitas, in utilitate uana gloria et simulatio in pre tio sitate super bia aut delectatio, in paucitate in to lerã tia siue des peratio, in super fluitate uera amor seculi nõ amor coeli, amor palatij, nõ para disij no tat.

Hugo. li. de claus animę. de 12. ab usionibus.

LO habet enim lex claustra lium iudices et testes atque cõ silia rios suos. in lege etenim domini duo testes sunt uita et cõ scien tia duo iu dices me ditatio et cõ scien tia duo cõ siliarij. amor Dei et proximi. Bonus testis bona uita bonus iudex bona cõscientia co ram deo testis est cõscien tia co ram homi nibus uita.

ibidẽ

LL an nescis diabolum ex pulsum a capitulo coeli Adam a ca pitulo paradi

si

si vidam a capitulo para Christi. primum capitulum fuit in coelo, secundum in paradiso tertium horto in uno quoque tamen peccat Deus. in primo culpa superbiae in secundo inobedientiae in tertio avaritiae. De primo dicit ponam sedem meam ad Aquilonem et ero similis altissimo. De secundo dicit de ligno scientiae boni et mali ne comedatis. De tertio dicit: et retulit triginta argenteos et proiecit in templo. poena culpae casus, secundae labor, tertiae laqueus. De prima dicit: vidi Satan tanquam fulgur de coelo descendentem. De secunda in sudore vultus tui vesceris pane tuo. De tertia laqueo se suspendit. His tribus tres claustralium ordines assimilant. Hi scilicet primi: quoniam sedem praelationis quaerunt et praeesse non possunt alij qui nec obedire volunt. tertij familiares magistris loculos portantes et in occulto detrahentes.

12. sunt enim quidam qui mente vagi aculis attoniti habitu dissoluti, plana parietum prospicientes perlustrant. aliud cantant et aliud cogitant. in choro sunt corpore et in foro, mente. nunc intus nunc foris exeunt psalmodiae verba proferunt, sed psalmodiae sensum non intelligunt. sunt alij voce dissoluti qui vocis modulatione gloriantur: non tantum gaudent de dono gratiae sed etiam alios aspernunt. Tumentes elatione aliud cantant, quae sibi habeant: et quanta est levitas vocis tanta sit an — Hugo. ibid.

est

est et in 27. cantat fortitan ut placeant populo magis quam Deo. si tu cantas, ut ab aliis laudem quaeras, vocem tuam vendis et faciam non tuam sed tuam.

ibidem — L3. ego autem eo modo accedam qui gesto plumam struthionis in habitu religionis ut non placeam moribus, sed uestibus quasi enim struthio uolatum simulo: sed tantum pedibus terram tango. uolito habitu sed tango affectu. unde et ueritas dicit: Hi sunt qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intus sunt lupi rapaces exterius enim eo tegor ouis uellere, intus autem lupino cupiditate.

Hugo. — L4 superstitio dicitur uerae religioni superaddita falsa religio.

prosper. de uita contemplativa. l. i. — L5 [illegible] quidam qui uelut conuerti ex pristinis moribus nihil abiiciunt. non mente mutati sed ueste non actu sed habitu. Hi sunt qui sermone tantum, non opere seculo renuntiasse eos uidentur: secularites uiuunt: et uitia sua in anti professione uiri et melioris abscondunt: ac religionis imaginariae nomine palliati, opinionem uirtutis pro uirtute suscipiunt. praedicant magna nec faciunt, accusant uitia, nec deponunt. publice sibi dis placere simulant, quod occulte committunt: magni student uideri non fieri.

Cass. sup psal. 43. — L6 religionis affectus non solum de no-

ne

ne corporis, sed magis arcano gerit cordis

17. ad professionem nostram pertinet tribulatione et abiectione gaudere, paupertatis studium quaerere et no solum facultates sed etiam ipsas voluntates Deo cordibus dicare. nihil enim habere in tedium, res necessitatis est. nihil autem cupere virtutis. ~~Cass. sup. ... diebus ... ecl.~~ Claris. in admonit 25.

18. Videte vocationem vestram fratres charissimi. venire ad eremum, summa perfectio est non perfecte in eremo vivere summa damnatio est quid prodest si in loco quies tenebat et inquietudo in corde servet? si in habitatione sit silentium et in habitatoribus vitiorum sit tumultus et conturbatio passionum? si exterior vestra serenitas teneat et interior tempestas? Claris. in admonit. 28

19. verus religiosus debet esse neglector quietis. fugax voluptatis. appetitor laboris patiens abiectionis impatiens honoris pauper in pecunia, dives in ed... humilis ad merita, super bius adrui tia. Euseb. in quadam ser.

20 iuxta sententiam cordis mei: si paradisus in hac vita praesenti est, vel in claustro, vel in scholis est. quicquid enim extra haec duo est, plenum est anxietate inquietudine amaritudine, formidine, sollicitudine et dolore. Petr. Chr. in quadam ~~...~~ ser mo.

21 spes fructuum relevat agricolam a labore fortem ... pugilem contemnere facit molestias et ... ibidem

Spes eu vexit. tibi generosus fuxet gravamina claustri, et grave servitutis officium expectatio iubilei. nudus athleta fortius dimicat, natator exuit, ut flumen transeat, viator exonera tur a sarcinis, ut expeditius currat.

Tullius de nãa deo. 22. Religio est perquam venerenti famulatu cerimoniis divini cultus exercetur.

Ovid. li. 1. fast. 23 pros perolueruit linguis animisque favete nunc dicenda bona sunt bona verba die.

Tibullus. li. 2 eleg. 1. 24. luce sacra requiescat humus, requiescat arator
et grave suspenso uomere cesset opus.
solvite vincla iugis, nunc ad praesepia debent
plena coronato stare boves capite
omnia sint operata Deo, nõ audeat ulla
lanificam pensis imposuisse manum.

Ovid. li 2 de ponto. 25 Dij quoque aut cunctis hilari pietate colantur
tristitiam poni pena festa iubent.

Tibullus. eleg. 2. li 2. 26 casta placent superis, pura cum veste venite
et manibus puris sumite fontis aquam.

Verg. li. 2. Aeneid. 27 tu genitor cape sacra manu patriosque penates.
me bello ex tantanto digressum et cæde recenti
attractare nefas donec me flumine vivo
abluero.

ouid. li. 2. fasto. 28 innocui veniant, procul hinc, procul impius esto.

Cassio. s. silliq. italic. li 17. bel. Pun. 29 tum puppe è media magno clamore sacerdos.

par.

parere pollutis, et tingere in culpa palmis.
et procul hinc moneo, partes hinc quoque qui
prophanae.
Vide etiam in tit. Abusio communitas conte
platio. devotio. fraternitas et iactantia. Hy
pocrisis Mandatum. Monachus. murmur
obedientia, ordo. Paupertas, par poenitentia
perfectio. Licras. Relinquere sacerdos sanctitas
solitudo, superbia Tentatio. voluntas.

Relinque

re. tit.o 4

1 Utilius terrena opulentia tenet humilior quam superbe relinquat. — Aug. ad Paul.

2 Dominus non vult simul effundi opes, sed dispensari, nisi forte ut Eliseus boves suos occidit, et pavit pauperes ex eo quod habuit, ut nulla cura teneret domestica — Ambro. li. de officijs

3. ecce nos reliquimus omnia et cetera grandis fiducia. Petrus piscator erat, dives non fuerat, cibos manu et arte quaerebat. et tamen loquitur confidenter, reliquimus omnia. omnia enim relinquit, qui voluntatem habendi deserit. — Hiero. sup. Matthe:

4 licet in collo tuo parvulus dependeat nepos, licet sparso crine et scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat, per calcato perge patre et siccis oculis ad — Hie in quadam epist.

re xMum cunis curola. solum pietatis genus est in hac re re esse crudelem.

Hiero. 2 ep. 5 Festina quæso te et habens in salo pedem navi ac[?] funem magis præcide quam sol ve.

Hie. in epis. 6. Crates thebanus homo quidem ditissi mus cum ad philosophandum Athenas pergeret magnum auri pondus abiecit, nec putavit se simul posse virtutes et divitias possidere: Abite, inquit, malæ cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar a vobis. philosophus gloriæ animalis, et popularis auræ vile mancipi um totam simul sarcinam deposuit.

Gre. in mo. 7. quasi quodam iugo servitutis premunt pavorse ra dum appetunt: premunt adversa dum formi dant. at si quis semel dominationem desi de riorum temporalium a collo mentis excusserit, quo dam iam etiam in hac vita libertate perfrui tur. dum nullo desiderio felicitatis afficitur, nullo adversitatis terrore coarctat.

Gre. in ho. 5. 8 Multum enim reliquit, qui sibi nihil reti nuit. multum reliquit, qui quantum libet pa rum, totum deseruit. certe nos et habita cum amo re possidemus et ea quæ minime habemus ex desiderio quærimus. multum ergo Petrus et Andreas dimi serunt, quando utrique etiam desideria habendi de reliquit. multum dimisit, qui cum re possessa etiam concupiscentiis renunciavit. a sequentibus

ergo tanta dimissa sunt, quanta a non sequentibus concupisci potuerunt.

9 quisquis divini stimulo amoris excitatus haec possessa reliquerit, illic procul dubio culmine iudiciariae potestatis obtinebit: ut simul tunc iudex veniat qui nunc consideratione iudicii sese spontanea paupertate castigat. — Gre. in ho. sup illud Vos qui reliquistis etc.

10. qui vult venire post me abneget semet ipsum et sequatur me etc. ad sive venientibus dominus praecipit ut renuntiemus nostris: quia qui ad fidei agonem venimus luctamen contra malignos spiritus sumimus nihil autem maligni spiritus in hoc mundo possident proprium. nudi ergo cum nudo luctari debemus. Nam si vestitus quisque cum nudo luctatur, citius ad terram deicitur quia habet unde teneatur. quid enim sunt terrena omnia, nisi corporis indumenta? qui ergo contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abiciat ne succumbat. — Gre. in ho. 32

11 Si vultis omnia retinendo relinquitis ut cum terrena mente ad aeterna tendatis. si enim nihil in hoc mundo amando possidetis, etiam possidendo cuncta relinquitis. — Gre. in ho.

12 Illi qui ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, in bonis quae faciunt sacrificium offerunt olocaustum, quod maius est sacrificio. — Gre. sup Ezechiel.

13 Ecce nos reliquimus omnia etc. Bene Petre et non ad insipientiam tibi, nimirum quia exultavit, ut — Ber. in colloquio Sen. ad Petrum

relinquere

gigas ad currendam viam nec currentem sequi
poteras oneratus, non inutilis commutatio, pro eo
qui super omnia est, omnia reliquisse.

Ibidem. 44 omnia sane dixerim non tantum possessiones, sed etiam cupiditates. Plus enim mundi concupiscentia, quam substantia nocet et hec fugiendarum causa divitiarum precipua est quod aut vix, aut nunquam sine amore valent possideri, facile enim contaminant omnibus quae frequenter adhaeret

ibidem 45 Age ergo quid relinquere dispones omnia, te quoque relinquendum numerare memento. Imo vero maxime et principaliter abnega temetipsum: si desideras sequi eum, qui exinanivit propter te semetipsum

Ioan. Cass. ca. 27. 46 Nemo est qui non habeat quod dimittat. Universis renunciavit facultatibus mundi; qui cuique affectum possidendi eas radicitus amputavit.

Idem in prima collatione abbatis Moysi cap. 6. 47 Non nullos huius mundi maximas facultates et non solum multa auri et argenti talenta verum etiam et praediorum magnificentias contemnentes post haec vidimus pro scalpello, pro graphio pro acu, pro calamo commoveri, qui si intuitus contemplationem cordis mundi fixam teneret: nunquam utique pro parvis rebus admitterent, quod ne pro magnis ac pretiosis incurrerent opibus, eadem penitus abjicere maluerant. Nam plerumque tanto zelo codicem servat ut eum ne leviter quidem

re

legi, vel eo regi ab aliquo patiant. Et inde fu
roris occasiones et impatientiae ac mortis incu
rrant inde mone et stipendia patientiae et chari
tatis acquirere, cumque omnes divitias suas pro
Christi amore dispenserint pristinum tamen cor
dis affectum in rebus parvis et minimis retentā
res et pro ipsis quo nunquam movi iracundias ...
ve luti qui nō habeant apostolicam charita
tem ex omnibus infructuosi steriles que reddun
tur

L6. prima abrenuntiatio, qua corporaliter
universas divitias mundi facultatesque contemni
mus. secunda qua mores ac vitia affectusque pri
stinos animi carnisque respuimus. Tertia qua
mentem nostram de praesentibus universis ac vi
sibilibus evocantes futura tantummodo contempla
mur. et ea quae sunt invisibilia concupiscimus — eadem interatio colla. abbatis. Paf. nutii cap6.

L9 prima renuntiatio rerum alienarum est. ideoque
per se solam perfectionem renuntianti conferendo
sufficit: nisi pervenerit ad secundam, quae vere
ab renuntiatione rerum nostrarum est. quam adepti ex
pulsione omnium vitiorum tertiae quoque abre
nuntiationis fastigia conscendemus. ut etiam de
num illud supremum mereatur audire
quod dicit ad Abraham: veni in terram
quam tibi demonstravero, quia perfecte
renuntianti tribuit, ut terram promissio
nis intrare mereatur. — ibi. c. 10.

Se. 12 ep. 20. Sunt quidam qui quæstus eorum perferunt, nulli alij rei quam quæstui uacantes exurere illos qui quæstus cupiere, deplorant et de casu rerum loquuntur fuga quibus uacare non possunt.

Rab. in. gl. sup. Mat. vini et sequere me. 21. Veni dixit: non tam in cessu pedum quam renouatione morum. quod est non ambire terrena, non caduca lucra affectari fugere honores infimos, contemptum omnium mundi quæ et coelestia libenter amplecti cunctis prodesse, amare, iniurias nulli inferre, at illatas patienter sufferre, sed et inferentibus ueniam a domino postulare. non suam sed conditoris sui gloriam quærere, quicquid ualet ad amorem supernorum eligere. hæc et huiusmodi gerere est uestigia sequi domini.

Vide etiam in tit. abusio. Apostoli. Auaritia. Contemplatio contemptus gloria uana. Honor. Liberalitas. perfectio. Pietas. uirtus Christus.

Remuneratio. 119

Cassio. libi. 2 epist. Graue nimis est, ut fructu laboris sui fraudetur industria: et cui debet pro sedulitate conferri præmium dispendium patiatur iniustum et maiorum omnium probat extremum: ut inde quis cogatur detrimenta suscipere unde

cor

credebat auxilio suppetenti, molestiam pati sine causa, poenam sine culpa, damna sine delictis.

2 Tribuenda est iustis laboribus compensatio meritorum: quia ex probata militia creditur, si remunerata transit. Athletam populus palma designat esse victorem sudores bellicos cincta corona testatur. expectant equos etiam praemia sua et tanta iustitiae vis est, ut nec illis tardius deu laboris pretium qui sentire non non poterant denegatum quod si ita est dignum est haec huius modi reddere, qui per honesta cognoscitur obsequia placuisse. — Cass. ibid

3 Vide etiam in tit. labor, gloria aeterna, stor. pietatis, labor, mandatum. meritum. Mirabile otiositas opus peccatum, sacerdos, Tentatio, Tribulatio.

Recidiuatio. 1196

1. venisti per viam fornicationis ambula per viam castitatis. venisti per viam avaritiae ambula per viam Eleemosynae: si autem per ipsam viam redieris, verum sub aegno uadis Herodis — Chrys. sup. matth. 2. per aliam viam reversi sunt.

2 cogita o homo graviorem esse culpam post veniam: renovatum vulnus peius dolere post curam molestius hominem sordidari post gratiam, quare in indulgentiae ingratus est, qui post veniam peccat. sanitatis indignus est qui semet — Chryso. in ho quadam.

ipsum post quam sanatus est vulnerat, nec mundari meret qui semet ipsum post gratiam sordidat.

3 qui gaudent in bonis quæ invenit ex re nata mala, quæ enatit difficile redit ad malum. Videlicet etiam intit correctio Peccatum Poenitentia verecundia.

Restitutio c. 7

Aug. de verbis apostoli.

1 quod invenisti et non reddidisti rapuisti: quantum potuisti fecisti. quia non plus potuisti ideo non plus fecisti. qui alienum negat si poterit tollit.

Resurrectio c. 7

Aug. in quodam sermone paschali.

1 ecce resurrexit ab antro sepulchri redivina caro phoenicis quam cinnamomum decorat pietatis. granum frumenti quod solum in terra mortificatum est in passione. multum fructum attulit in resurrectione. Solus enim mortuus est, sed solus minime resurrexit. quorum enim sepulchra in eius passione sunt patefacta. horum corpora christo resurgente sunt de pulvere suscitata. et sicut cum domino resurrexerunt, ita cum eo ascendente etiam in cælos ascendisse credunt.

Aug. de verbis domini.

2 Tres. scilicet filiam archisynagogi adhuc in domo iacentem iuvenem filium viduæ extra portam ela-

tum

tum, et Lazarum quatri duarum sepultum. sunt tria genera peccatorum, quos hodie suscitat christus delectationis, operis, consuetudinis.

3. Raptus est Dei filius ab humanitate ad divinitatem in assumptione, a passibilitate ad immortalitatem in resurrectione, a minoritate ad patris equalitatem in ascentione: quia quantus fuit descensus a sinu patris ad patibulum crucis ~~usque~~ tantus fuit ascensus a patibulo crucis usque ad dexteram patris. — Aug. in glos. super illud apocalips. 22 raptus est filius eius ad Deum.

4 Venit christus et completa sunt in ortu eius, vita dictis passionibus, morte, resurrectione, ascensione, omnia patriarcharum prophetarum. — Aug. in ep. ad volusia

5. Hec est dies quam fecit Dominus etc. quis dies? nempe ille qui tribuit mundi principium, lucis exordium autor luminis ipse Dominus Jesus christus, qui de se met ipso ait: ego sum inquit dies: qui per diem ambulat, non offendit est enim paschariense anni principium, primi mensis exordium, novella germinum reparatio a terre hyemis nocte discussa, primum veri restituta commoditas: in quo Deus de sua humo coeli machinam suspendens diem solis ardore radiabit, splendorem lune solatio noctis attribuit pedem cameram splendentium et astrorum decoravit ornatu — Amb. in ep. de mysterio pasche.

6 non factum est, ut discipulis Dominum videntibus post resurrectionem clamis ille discipulus — Gre in. ho. notans illud Joann. 20. quia vidisti me thoma.

tunc deesset, post autem veniens audiret, audiens dubitaret, dubitans, palparet, palpans crederet. non casu gestum est, sed videndo et palpando factus est testis verae resurrectionis.

Gre sup Mud. matt. ult. quidam autem dubitaverunt.

7. quod discipuli tarde crediderunt non tantum firmitas illorum, quam nostra firmitas fuit. nam illis dubitantibus, resurrectio multis argumentis monstrat. quia et come dit, et se oculis videndum et manibus palpandum et contractandum praebuit, quod de solo spiritu esse non potest. minus Maria magdalene praestitit, quae statim credidit, quam Thomas, qui diu dubitavit.

Gre in. mor.

8. consideremus parvum cuiuslibet arboris semen quod in terra iacuit, ut arbor ex illo prodiret et comprehendamus si possumus, ubi in illa tanta parvitate seminis tam immensa arbor latuit quae ex illo processit, ubi lignum, ubi cortex, ubi viriditas foliorum, ubi ubertas fructuum. numquid non in semine tale aliquid videbatur cum in terra iaceret? quid ergo mirum, si tenuissimum pulverem a nostris oculis in elementis redactum, quum vult deus in hominem reformat qui ex tenuissimis seminibus immensa arbusta redintegrat.

Chrys. sup Mud. Ma 22 quidicunt non esse resurrectionem.

9. in omni re aut actu virtus agendi spes est futuri. qui enim arat ut metat, qui pugnat pugnat ut vincat. et post pauca: Tolle ergo spem resurrectionis et rectio tota est obedientia omnis

nis p[ro]letatis.

L0. Resurget iustus ut iudicet, peccatores iudi cet impius ut sine iudicio puniat. — Ca. sup. illud ups. no[n] resu[rgent] impii in iudi[cio]

LL est in christo homine unius cuiusque nostrum caro, sanguis et portio. ubi ergo portio mea reg nat, regnare me credo. ubi dominat sanguis meus dominari me sentio. ubi glorificat caro mea me glo rosum esse cognosco. — Maxi. in ser. de pas.

L2 quia in paradiso mulier propinauit viro mortem, a sepulchro mulier viris annuntiat vitam: ut sicut occasione sexus muliebris fuit introductio mortis, ita hic ex pietate sexus mu liebris nuntia[tio] vitae: ut quae virio transfudrat culpam, transfundat et gratiam. — Rab. sup. illud. mar ultri. iterenunc fra tribus et Pe.

L3 quod apostoli resurrexisse dominum muli eribus nuntiantibus, aut no[n] credunt, et licet no[n] tum iudicasse referunt, grauiter nemo arguat. alter dubitat qui alius credit. decipi no[n] potest qui no[n] est facilis audire. ignauus nimis est qui post exemplum inuenit in cautus: rudis miles ad aciem eo currit, qui causam belli nes cit, vim bellatoris ignorat. peritia autem est no[n] segnities, quum sensim miles veteranus accedit. — Pe. chry. ser. 79.

L4 Desinunt ista, no[n] pereunt. etiam mors quam perti mescimus ac recusamus intermittit vi tam. no[n] eripit. Veniet iterum quae nos in lucem repo — Se. 36 e[pistola].

net, dies equo animo debet redituros exire. ob
serua orbem rerum in se remeantium. Aestas ab
iit sed alter illam annus adducet, hyems occidit re
ferent illam sui menses. solem nox obruit. sed
ipsam statim dies abiget

Sen: in Hippolyto. — L 5 Adde quod extinctos vel aqua vel morte vel
igne.
nullo potest iterum restituisse dies.

Verg. ecloga 4. — L 6 Delectos heroas: erunt etiam altera bella.
atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles

Verg. lib. 6. Aeneid. — L 6 et pauci laeta arua tenemus.
donec longa dies perfecto temporis orbe.
concretam exemit labem, purumque relinquit
Aethereum sensum, atque aurai simplicis ignem.
has omnes ubi mille rotam uoluere per annos
Lethaeum ad fluuium Deus euocat agmine mag
no
scilicet immemores supera ut conuexa reuisant
Rursus, et incipiant in corpora uelle reuerti.

Claud. lib. 2. in Ruff. — L 7 quos ubi per uarias annos per mille figuras
egit lethaeo purgatos flumine, tandem.
Rursus ad humanae reuocat primordia formae.
Vide etiam in tit amor a se tio.

Reverentia 479

Glo. eccle. 3. sup. illud hono. patrem. nunquam ut sup. ueniat sibi ben. etc. — L Quam nuditatem patris irrisit et lemen

surum

suum in seruitutem perpetuam damnauit. Absalom quoque dauid de regno expulit et eo cubinas eius incestauit sed morte eo dignas poenas luit. Helisei caluitium pueri irriserunt Bethel et duo ursi de saltu ex eis quadraginta duos lacerauerunt et pueriles stultitia iudaeorum in caluariae loco christum crucifixum irrisit. sed quadragesimo secundo anno post ascentionem eius duo ursi, uespasianus et Titus de saltu gentium egressi, ille sortes quam nissime lani auerunt

2 boni reuerenti sunt ne offendant ne forte per eos ille prouocet ad iram qui corda semper inhabitat. Gre. sup eze. 6.

3. dignitas est alicuius cultu et honore et uere cum dia digna auctoritas. Tulli. in. rhe.

4 obseruantia est per quam homines aliqua dignitate antecedentes, cultu quodam et honore ueneratur. ibidem

5. Reuerentia est uirtus aliqua praelationis sublimitatis debitus honorificationis cultum exhibens. ibidem

6 ueneratio est uirtus qua reuerentiam exhibemus maioribus in corporis humiliatione gestu, nutu, et uerborum emissione. ibidem

7 Pythagoras tanta ueneratio ab auditoribus tribuitur est, ut quae ab eo acceperant in disputationem deducere nefas putarent qui etiam inter Val. Max. li. 8 de me mor. dictis

pellari ad reddendam causam hoc plumas
pon debant ipsum dixisse magnus honor
sed scholasticus.

Boe. li. 3. de co sol. 8 nō possumus ob honores reuerentia in
dicare dignos quos ipsi honoribꝫ iudicamus
indignos.

Se. 40. ep. 9 Bonus uir sine Deo nemo est. Ille dat consi
lia magnifica et recta. magnorum fluminum
capita ueneramur. coluntur aquarum calentium
fontes et stagna, quae uel opacitas uel immen
sa altitudo sacrauit.

Ibidem. 10 si hominem uideris interritum periculis,
inexpugnabilem periculis, intactum cupidita
tibus, inter aduersa felicem, in medijs tem
pestatibus placidum, ex superiore loco homi
nes uidentem, nō subibit te ueneratio eius?
uis isthuc diuina descendit.

11 multum egerunt qui ante nos fue
runt sed nō peregerunt. suscipiendi tamen sunt
et ritu deorum colendi. quam uenerationem prae
ceptoribus generis humani a quibus tanti boni ini
tia fluxerunt. si consulem uideo aut praetorem
omnia quibus honor haberi solet faciam: equo
desiliam, caput adaperiam, semitam cedam. quo
modo ergo Marcum Catonem et Lelium sapi
entem et Socratem cum Platone animum
meum sine dignatione summa recipiam?

ego illos ueneror et tantis nobili b[ea]titudine g[ratia]o.
Vide etiam in tit. Angelus. Exemplus. Ecclesia, honor et martyrium.

S. cap. 27.

Sacerdos

1 nihil in sacerdote tam peri culosum apud Deum, tam turpe apud homines quam quod sentiat ueritatem nō libere pronuntiare. — Am. in ep. ad Theo. imperator.

2 ex inordinata et indisciplinata multitudine sacerdotum, hodie dat corruptionem totius nostri uenerabile sacramentum, nam qui debuerat esse uicarij apostolorum et filij Petri, facti sunt ipsi ludi et preambula Antichristi. — Amb. in quodam ser.

3 absit ut de his quicquam sinistrum loquar qui apostolico gradui succedentes Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos etiam nos christiani sumus, qui claues regnum coelorum habentes, quodam modo ante diem iudicij iudicat — Hie. in ep. quadam.

4. grandis dignitas sacerdotum, sed grandis ruina si peccant. Letamur ad ascensum sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudij excelsa tenuisse quanti meroris de sublimioribus corruisse. nec enim solum pro nostris delictis sed demus rationem, sed pro omnium, quorum abutimur donis et nullaquam sumus de eorum salute soliciti. — Hie. sup. Eze. li. 2.

Grae. in.. ho. 5 nos qui ex oblationibus fidelium vivimus quas illi pro suis peccatis obtulerunt, si comedimus et tacemus, eorum pro cul dubio peccata manducamus.

Gre. in. ho. dignus est merc.. etc. 6 pensate fratres quia eius diurnatio nis est sine labore percipere mercedem laboris: quanti criminis proelia peccatorum accipere et nihil contra peccata praedicando dicere.

Grae. in. ho. 27 7 ingrediuntur electi. sacerdotum manibus expiati coelestem patriam et sacerdotes Christi per vitam reprobam ad inferni supplicia festinant: cui rei similes dixerim sacerdotes malos, nisi aquae baptismatis? quae peccata baptizatorum diluens illos ad regnum coeleste mittit et ipsa in cloacas descendit!

Ber. in ep. 2. 8 quicquid praeter necessarium victum ac simplicem vestitum de altari retines, tuum non est rapina est, sacrilegium est.

Idem. in ep. 9 quid tibi cum foeminis qui ad altare cum domino familiaris es? qualiter eisdem labiis osculaxis in altari filium virginis quibus osculaxis in lupanari filiam meretricis!

Ber. ibid. 10. Heu heu domine Deus quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in ecclesia tua primatum diligere gerere principatum. arcem Simonis occupaverunt, apprehenderunt munitiones et universam deinceps libere

et ipo

et potestatis tradunt incendio ciuitatem. non est iam dicere, ut populus, sic sacerdos, quia nec sic populus, ut sacerdos.

Accessit ad iesum Petrus accessit et iudas. accesserunt discipuli. accesserunt et milites crucifigentes. accedunt et peruersi sacerdotes: qui ea quae offerunt in mensa christi offerunt in mensa diaboli. ista est alea fabeti. in illa deum inuocant. in ista periurant, legem dei nec sciunt nec discunt. uacantes otio comessationibus et ebrietatibus, student terrenis inhiant. terrena sapiunt, assidui in plateis, in ecclesia rari; tardi ad inuestigandum culpam peccatoris, parati ad quaerendum uestigia leporis uelociores ad congregandos canes quam ad uocandum pauperes. libentius porrigunt panem cani, quam pauperi. plures seruiunt ei ad mensam quam ad missam. famulas aut famulos secum habere uolunt, sed clericos habere non possunt quia nollunt. hi sunt quorum thalamus ornatior est ecclesia sua. mensa paratior altari, cyphus calice preciosior, equus carior missali cappa pulchrior capula camisia delicatior alba. ecce quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum.

Hugo. ibid. de xij abusionibus.

Sacramentum

Ouid. li. 1. de fa-
sto.

L 2 Vatiunor moneq locum dare sacra fe-
renti.

Non multi sed magno poscit Madro
talia coe teter frexi pagco mia gaudet.
ut sua quid ualeat numina teste probent.

Tibullus. eleg. 1.
lib. 2.

L 3 vor quoq abesse procul iubeo discedit ab
aris
cui tulit hesterna gaudia nocte venus
Casta placent superis pura cum veste venite
et manibus puris sumite fontis aquam.
Vide etiam intit confessio. cōrrectio. decima
, ebrietas. Eleemosyna. Eucharistia, exemplum
fama. monachus, otiositas, ornatus
poenitentia, pax latio. sacramentum.

Sacramentum.

Aug. in. lib. cōtra
donatistas.

L Sicu quia lapis et aqua fructum fe-
rre nō potest et per lapideos canales
transit aquam ad areolas et in canale
lapideo nihil generat, sed hortus pluri-
mum fructum affert. Spirituali s uir-
tus sacramenti ut lux pura ab illumi-
nandis recipit: sed per immundos trans-
iens nō coinquinatur.

Vide

vide etiam in tit. Baptismus eucha-
ristia. excommunicatio misericordia
salus.

Salus tt.º 3

1 nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitante venire, nullum invitatum salutem, nisi Deo auxiliante, operari, nullum nisi orantem auxilium promereri; nullum voluntate dei perire sed permissu. — Aug. in li. de di-finit.

2 nullum omnipotente Deo tale sacrificium quale est zelus animarum. — Gre. ho. 12. sup Ezech.

3 ~~Facile omnes cum valemus recta consilia aegrotis damus.~~
~~tu si hic sis aliter sentias.~~ — ~~Terent. in An-dria~~

vide etiam in tit. anima error vitium

Sanctitas vel
Sanctus tt.º 4

1 Nullus sanctus et iustus caret peccato, nec tamen ex hoc desinit esse iustus, vel sanctus cum affectu teneat sanctitatem. — Aug. de. dif eccles dogma.

2 ille iuste et sancte vivit, qui rerum integer estimator est. ipse est qui ordinatam habet cha- — Au. in. li. de doctri. christia.

bet Charitatem, ne aut diligat, quod no͞ est diligendum aut no͞ diligat quod ~~no͞~~ est diligendum, aut amplius diligat quod minus est diligendum. aut minus diligat quod amplius est diligendum. aut minus aut amplius quod æque diligendum est.

Aug. ibi. 3. ista sunt quæ sanctitatis causa servanda sunt: Pudicitia corporis, castitas animæ et veritas doctrinæ.

Hier. in quada͞ epis. 4. no͞ Hierosolymis fuisse sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est, qui et Hierosolymis et de Britannia æqualiter patet aula coelestis.

Greg. in mo. 5. Sancti viri, quo altius apud Deum in virtutum dignitate proficiunt, eo subtilius dignos se esse deprehendunt: quia dum proximi lucis fiunt quicquid eos in se ipsis latebat invenerint.

Pet. chrys. in ser. de Ioan. Bap. ser. 127 6. Ioannes virtutum schola magisterium vitæ. Sanctitatis forma. norma iustitiæ. virginitatis speculum, pudicitiæ titulus castitatis exemplum, poenitentiæ via, peccatorum venia, fidei disciplina. Ioannes maior homine, par angelis, legis summa, evangelii satio. apostolorum vox, silentium prophetarum, lucerna mundi officium præconis, præco iudicis. Domini testis. totius medius trinitatis.

7 Plena laudatio est, quae genus, mores, officium, factum, iudicium quae comprehendit. genus in maioribus mores in aequitate, officium in sacerdotio, factum in mandato iniustificatione iudicium. — Beda sup. Luc. li. 1. tractans illud, erant ambo iusti ante Deum.

8 Stephanus, ut nominis sui coronam mereretur accipere, charitatem pro armis habebat et per ipsam ubique vincebat. per charitatem Dei saevientibus Iudaeis non cessit per charitatem proximi pro lapidantibus intercessit: per charitatem arguebat errantes, ut corrigerentur: per charitatem pro lapidantibus orabat, ne punirentur — Fulg. in ser. de Sancto Stepha.

9 Augustinus episcopus, acer ingenio suavis eloquio, saecularis literaturae peritus, in ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in quaestionibus solvendis acutus. in convincendis haereticis circumspectus, in expositione fidei nostrae catholicus, in explanandis scripturis canonicis cautus, haereticorum omnium malleus fortissimus. — Prosp. li. 3. de vita contempl.

10. O lucerna digne super candelabrum ecclesiae posita quae late catholicis urbibus de septiformi ligno pastum, oleo lentiae lumen effundens densas haereticorum caligines discutis et lumen veritatis a confusione tenebrarum splendore clarificii sermonis enubilas. os enim tuum fis- — Pauli in epi. ad eugenium

tulam

tulam aquæ vivæ et venam fontis æternæ meruero dixerim, ac fontem aquæ vivæ salientis in vitam æternam: cuius desiderio sitivit itè anima mea et ubertate tui fluminis inebriari terra mea concupivit

isido. li. 7. etymolog. — 11 Augustinus tanta scripsit, ut diebus ac noctibus nò solum scribere libros eius quisquam sed ne legere quidem valeat.

Isid. ibid. — 12 Hieronymus se sex millia librorum origenis legisse fatetur.

Vide etiam in tit. Beatitudo. exemplum militia. solemnitas solitudo superbiæ.

Sanitas 25

isid. li. 4 — 1 Sanitas est integritas et temperantia naturæ ex calido et humido, quod est sanguis. unde sanitas dicta est. quasi sanguinis status.

Terent. in Andria — 2 facile omnes cum valemus recta consilia ægrotis damus.

tu si hic sis aliter sentias.

Sapientia vel scientia 26

Aug. de vera religione — 1 qui se di legit stultum, nō proficiet ad

sapientiam nec fiet quisque qualis esse cupit, nisi oderit qualis est.

2 non aliam putes esse sapientiam nisi veritatem in qua cernitur et tenetur summum bonum. nullo loco est nusquam deest foris admonet, intus docet de mentes in se omnes in melius commutat. a nullo in deterius commutatur. nullus de illa iudicat nullus sine illa bene iudicat. Aug. de libero arbitrio.

3 haec tota scientia magna hominis. scire quia ipse nihil est per se. et quoniam quicquid est ex deo est et propter deum est. Aug. super psal. 70

4 qui se dicit scire quod nescit temerarius est. qui se negat scire quod scit, ingratus est. Augu. in sermo de ascensione.

5 haec est sapientiae et scientiae recta distinctio, ut ad sapientiam pertineat aeternarum rerum cognitio intellectualis ad scientiam vero temporalium rerum cognitio rationalis. Augus in li. de trinitate.

6 Sapienti nihil alienum nisi si quod virtuti incongruum. quocunque accesserit sua omnia, totus ei mundus possessio est quoniam toto eo utitur quasi suo. Amb. ep. 36 ad constantium.

7 Ubicunque accesserit sapiens, ubique civis est ubique sua intelligit. nusquam se peregrinum nusquam hospitem se iudicat. Amb. ibid

8 qui thesauros effodit terram reiicit foveam in altum facit sedulus insistit donec inveniat quod quaerit. Sic qui thesauros sapientiae invenire desiderat Glo. Hiero super Matt. prover. 2. si sapientiam quaesieris sicut thesaurum effo. Matt.

rat

rat omne quod dus te recreum esse reiiciat. ipse fossam humilitatis faciat, nec quiescat donec inveniat.

Glo. Hier. sup illud prover. 4. Nam et ego filius fui pa. mei tenel.

Quo nihil magis ad spem percipiendae sapientiae mentis erigit, quam quum eos quos in sapientia claros cernimus, aliquando parvulos et indoctos fuisse meminimus.

Gre. lo. ca. 27 moralium ex pone illud Iob 12 deridetur iusti simplicit.

LO. Huius mundi sapientia est, cor machinationibus tegere, sensum verbis velare quae falsa sunt, vera ostendere: quae vera sunt, falsa demonstrare. haec nimirum prudentia usu a iuvenibus scitur, haec a pueris pretio discitur. hanc qui sciunt caeteros superbiunt despiciendo. hanc qui nesciunt subiecti et timidi in aliis mirantur. haec sibi obsequentibus perquirit honorum culmina quaerere, adeptarum temporalis gloriae vanitate gaudere, irrogata ab aliis mala multiplicius reddere: quum vires suppetunt, nullis resistentibus cedere, quum virtutis possibilitas deest, quicquid per malitiam explere non valet, hoc in pacifica bonitate simulare.

Gre. ibid.

Li. Iustorum sapientia est, nil per ostentationem fingere, sensum verbis aperire: vera ut sunt diligere, falsa devitare bona gratis exhibere, mala libentius tolerare, quam facere, nullam iniuriae ultionem quaerere, pro veritate contumeliam lucrum putare. sed haec iustorum simplicitas deridetur: quia ab huius mundi sapientibus puritatis virtutis fatuitas creditur. quicquid namque stultius videtur mundo, quam mentem verbis ostendere? nihil

machinatio ne callida simulare? nullas iniurijs contumelias reddere? pro maledicentibus orare? paupertatem quaerere? possessa relinquere? rapienti non resistere? percutienti maxillam alteram praebere?

L2 Summa cura prouidendum est ne accepta sapientia, cum ignorantiae tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat et iam sapientia esse nequeat. quae etsi locutionis virtute fulgeat, elationis tamen uelamine corloquentis obscurat. — Gre. in mor.

L3 Vera scientia afficit, non extollit, nec superbientes quos impleuerit sed lamentantes facit. quia quis cum repletus fuerit Deo pio ri, se scire adpetit et iam sui conscius, tanto per illam robustius sapit quanto se infirmum in illa uerius recognoscit. — Gre. in mor.

L4 prima sapientia est uita laudabilis, et apud Deum pura mens per quam puri puro iungi et sancti sancto sociantur. — Gre. Nazanzenus in apolog.

L5 ille mihi uidetur esse sapiens qui pauca quidem de uirtute animi commonet et proloquitur, plura autem in suis actibus atque operibus ostendit et fidem uerbi operum suorum astipulatione confirmat. — Gre. ibid

L6. sapientia illa clara est non quae in uerbis uolat, sed quae uirtutibus constat. — Gre. ibid

L7 ille scire Deum familiarius adpetit, qui prae amore pietatis nescire desiderat, quod carnaliter sciuit. — Gre. in mo.

L8. uides quod non probat multa scientem, si modum — Ber. sup. Cant. ser. 36. expt nens illud corint. siquis existimat se scire etc.

dum sciendi nesciuerit. Vides quomodo fructum et utilitatem scientiæ in modo sciendi constituit. quid ergo dicit, nisi ut scias quo ordine, quo studio, quo fine quæque nosse oporteat, quo ordine? ut illud prius quod maturius mouet ad salutem. quo studio? ut illud ardentius, quod uehementius ad amorem. quo fine? ut non ad inanem gloriam curiositatem, aut aliquid simile, sed tantum ad tuam et aliorum ædificationem.

Ber. sup cant. ser. 23.

19 Sol non omnes, quibus lucet etiam calefacit: sic sapientia multos, quos docet quid sit faciendum non continuo etiam accedit ad faciendum. aliud est multas diuitias scire aliud est possidere: nec notitia diuitem facit. sed possessio.

Ber. in quadr. 4.

20. Utinam saperes et intelligeres, ac nouissima prouideres. saperes quæ Dei sunt. intelligeres quæ mundi sunt: prouideres quæ inferni sunt: profecto inferna horreres. superna appeteres, quæ ad manus sunt contemneres.

Ber. ser 36. super cant.

21 Sunt qui scire uolunt in eo fine tantum ut sciant. et turpis curiositas est. et sunt qui scire uolunt, ut scientiam suam uendant uerbi causa pro pecunia, pro honoribus et turpis quæstus est et sunt qui scire uolunt, ut sciantur ipsi et turpis uanitas est. sed sunt quoque, qui scire uolunt ut ædificent et charitas est. et sunt qui scire uolunt ut ædificentur et prudentia est.

22 Otium stul[ti]tiam, labor sciam generat. Scientiæ labor in tria dividit, scilicet in laborem disciplinæ exercitij et doctrinæ. in pueritia labor disciplinæ. in iuventute exercitij: in senio doctrinæ. ut quæ nescit in pueritia discat, quæ didicit, in iuventute ad usum ducat, quod ad usum duxerit in senio doceat. — ~~Have modis dicuntur~~ ~~Ebb~~ Hugo de claustro aīæ. c. 2

23. Scientia litterarum, quod primum est in homine mores purgat quod secundum vocabulorum munus trat gratiam ita utroque beneficio et tacitos ornat et loquentes, cui est facere de irato benevolum, de superbo placatum, de altero mitem, de adversante propitium. — Cassio. lib. 3. epist.

24 Scientia violentia non aufert, antiquitate non corrumpit, absconsione minuit et communicatione multiplicat — Cass. in. eš.

25 Sapientis est nihil ad mirari quum acciderit, nihil ante quam evenerit, non invenire posse arbitrari. — Tullig. in quadam ep.

26 totius prudentiæ compendium in litteris continet. si res publica gerenda est senatus consilia commendanda sunt, si castra mutanda, si machinæ exigendæ, si renovandi aggeres, si propugnacula facienda, si militiæ cultus. si reverentia legum, si finitima, vel gentium amicitiæ sunt servandæ ubi hæc omnia erudiunt ad perfectum, Princeps quidem sine litteris, est navis sine regimine et volucris sine pennis. — Petr. Raven in quadam epis.

27 in litteris prudens invenit unde sapientior. — idem in quadam epyst.

Sapientia uel scientia

Fiat ibi bellator reaperit unde animi uirtute roboret, unde princeps accipit quomodo populos sub aequalitate componat, nec aliqua in mundo potest esse fortuna quam literarum non augeat gloriosa notitia.

Alanus de co planctu natu.

28 cum sapientia nostris temporibus nullius fauctus praemii et stipendijs, nullius famae eam fauoris aura extollat: ipsa vero pecunia honoris titulos et laudis emat praeconia: sola tamen sapientia super omnem possessionem praeeminet generosa possessio, quae sparsa colligit erogata reuerxit, publicata suscipit incrementum per quam nobilitis scientiae thesauris secretis penetralibus mentis innascit. fructus internus delectationis acquirit, haec est sol, per quem mentis lumine discit in tenebris, cordis oculus, deliciosus animi paradisus. haec in coeleste terrenum in immortale caducum, hominem in Deum deificae mutationis autoritate conuertit.

Sene. 60. ep.

29 Sapiens ad omnem incursum inuictus et intentus est. non si paupertas, non si luctus, non si ignominia non si dolor impetum faciat, pedem referet. inuictus contra illa ibit et inter illa sapiens plenus est gaudio hilaris et placidus etiam inconcussus cum dijs ex pari uiuit.

Sen. 71. epi

30 considerat cum quibus uiuit quomodo quod acturus, cogitat semper qualis non quanta sit.

ibidem

31 an existimem aliquem non futurum sapien

tem

rem qui literas nescit? sapientia res tradit nō ~~uer~~ba. de diuinis humanisq3 cogitat. de praeteritis, de futuris, de caducis de aeternis, de tempore.

~~32 orationis propitiatio Dei quaerit ieiunio cō cupiscentia carnis extinguit, eleemosynis peccata redimuntur: simulq3 per omnia Dei imago in nobis renouat.~~ — Leo. papa. in sermone de ieiunio

32 rem maximam promittit tibi sapientia, ut te reducat tibi. nō ex singulis uocibus sapientes expectandi sunt, sed ex perpetuitate atq3 cōstantia. — Se. in . pue.

33. Proximos illi tamē occupauit Pallas honores — Horatius Oda. 12 lib. 1

34 uirtus est uitium fugere, et sapientia prima. — Horat. lib. epist ad me coenat.

Astitia caruisse

35 tu nihil in uita dices faciesque Minerua — Horatius de arte poetica.

36 certare ingenio cōtendere nobilitate. — Lucretius. de natura re. 2

nottes atq3 dies niti praestante labore
ad summas emergere opes, rerumq3 potiri.
sed nil ~~est~~ dulcius est bene quam munita tenere.

¶ Vide etiam in tit. Apostoli, auaritia, ciuitas cōsideratio cor curiositas. discere. Doctrina. eloquentia. fortitudo homo ignorantia. laus, loquacitas. miseria, otiositas. Regere sanctitas. Studium, vitium.

Satisfactio 112 167

Aug. in soliloquiis

1 Satisfactio est peccatorum causas excidere et suggestionibus eorum aditum non indulgere.

Aug. in enchiridio c. 71.

2 De quotidianis brevibus levibusque peccatis, sine quibus vita haec non ducitur, quotidiana fidelium ~~satisfactio~~ oratio satisfacit. eorum enim est dicere. Pater noster qui es in coelis: qui iam regenerati sunt ex aqua et spiritu sancto. Delet haec oratio minima et quotidiana peccata. delet etiam illa a quibus vita fidelium etiam scelerate gesta sed poenitendo in melius mutata discedit.

Gre. in pa.

3 nequaquam satisfacimus, si ab iniquitate cessamus, nisi voluptates quoque quas dileximus contrario oppositis lamentis insequamur.

Leo papa in sermo de ieiun.

4 Oratione propitiatio Dei quaeritur, ieiunio concupiscentia carnis extinguitur, eleemosynis peccata redimuntur: simulque per omnia Dei imago in nobis renovatur.

Vide etiam in tit. abstinentia. eleemosyna humilitas, lacryma. oratio poenitentia.

Scandalum. tt 28

1 Sicut necesse est. ignem calere et niuem frigere, ita est necesse, ut iniquitas mudi erroribus plena, scadala pariat, per quorum vero charitas pietatis operibus luceat.
Hier. sup Mud Ma 18. necesse est ut ueniat scadala.

2 qui scandalizat parumlus est, maiores enim scandala no recipiunt.
Hie. sup Mud Matt. qui scadalizauerit unum de pusillis istis etc.

3. inquantum possumus sine peccato uitare proximorum scadalum debemus. si autem de ueritate scandalum orit. utilius scandalum nasci permittit, quam ueritas relinquat.
Gre. sup eze Ho:

4 no omnium scandala equa sunt lance pensanda aliter nanque accipienda sunt scandala pusillorum, et aliter Phariseorum. illorum quippe scadalum de ignorantia, istorum de malitia descedit illi scadalizant, quia ueritatem nesciunt isti quia oderunt.
Ber. de precepto et dispe sat.

¶ Vide etiam intit. correctio de tractio exemplum perrumptio veritas

Scriptura

Sacra. tt 229

1 modus ipse dicendi, quo sacra scriptura ceterit
Au. 2. ep. ad Volusi.

quamvis omnibus accessibilis, paucissimis ta-
men penetrabilis. nam quae aperta continet, ea
quasi amicus familiaris sine fuco ad cor loquitur
indoctorum atque doctorum. ea vero quae in mysteriis
occultat: nec eloquio ipso superbo erigit, quo non
audeat accedere mens tardiuscula et inerudita
quasi pauper ad divitem, sed invitat omnes hu-
mili sermone, quod non solum manifesta sed
etiam secreta exerceat veritate, hoc in promp-
tis quod in reconditis habens. sed ne aperta fas-
tidirentur, eadem rursus aperta desiderantur, deside-
rata quodam modo renovantur, renovata suavi-
ter intimantur. his salubriter et prava corrigun-
tur et parva nutriuntur et magna oblectan-
tur ingenia.

Ibidem

2 quae disputationes, quae literae quorumlibet phi-
losophorum, quae leges quarumlibet civitatum duobus
praeceptis sunt comparandae: ex quibus Christus
dicit totam legem, et prophetas pendere huius-
modi diliges Dominum Deum tuum ex toto
corde, et proximum tuum, sicut teipsum: in his
enim duobus mandatis lex pendet et prophe-
tae.

Ibidem

3 hic philosophia: quoniam omnes natura-
rum causae in Deo creatore sunt. Hic ethica: quo-
niam bona vita et honesta non aliunde forma-
tur, quam cum ea, quae diligenda sunt et quae

ad

ad modum diligenda sunt diligunt[ur]: hoc est Deus
et proximus. hic logica quoniam veritas lumenq[ue] a-
nimae rationalis non nisi Deus est, hic etiam lau-
dabilis Reipublicae salus. neq[ue] enim optime custo-
ditur civitas nisi fundamento et vinculo fidei firmaeq[ue]
que concordiae, quum bonum commune diligitur sum-
mum atque verissimum Deus est.

4 Scriptura et creatura ad hoc sunt ut ipse quae- — Au. 2 de trinitate.
rat, ipse diligat et qui ipsam creavit et illam in-
spiravit.

5. Sic loquitur scriptura ut altitudine superbos irride- — Au. sup. Genesim ca. 19
at, profunditate attentos terreat, virtute magnos
pascat, affabilitate parvulos nutriat.

6 quicquid homo extra didicerit, si noxium est hic
damnatur. si utile est hic invenitur. et quum ibi
quisq[ue] invenerit omnia, quae utiliter alibi didicit,
multo abundantius ibi inveniet ea, quae nusquam
alibi invenire potuit.

7 maior est huius scripturae autoritas quam om- — Au. li. 11. sup. gene ad literam
nis humani ingenij perspicacitas

8 si in scriptura sacra tantum essent, quae facillime — Au. de vera reli.
intelligerentur, nec studiose quaereretur, nec suaviter
inveniretur veritas

9 Titubat fides, si divinarum scripturarum vacillet — Au. de doctri. christ.
autoritas. Porro fide titubante etiam ipsa charitas
languescit.

10 vere lectione divina vitae saeculi foedam — Hie. in ep. ad Demetri ~~[illegible]~~ virgi.

corrigendo, pulchra conseruando et pulchrum
refaciendo. Scriptura enim speculum est foeda
ostendens et corrigendo docens.

Hie. in ep. ad
dam. papam -

LL. de scripturis disputatem nō docet Aristote
lis argumenta nec inquirere: nec ex flumine Tulli
anę eloquentię ducendus est riuulus, nec ares
quintilianę flosculis et scholari declamatione
mulcē dę. sed pedestris et quotidianę similitudinis
et nulla lucubratione redolens oratio necessa
ria est, quę rem explicet, sensum edisserat obscura
manifestet

Hie. sup Mich. pat.
L47 et adipe frum.
satiat te

L2 pinguissimus sermo diuinus est. omnes
in se habens delitias. quicquid uolueris, ex ser
mone diuino nascit, sicut tradunt Iudęi: quoni
am manna quando comedebant. secundum
uoluntatem, uniuscuiusque sic sapiebat in ore

Hie. sup epl. ad ephe.
li. 1.

L3 nō putemus in uerbis scripturarum esse Euan
gelium, sed in sensu: nō in superficie, sed in medu
lla: nō in sermonis foliis sed in radice rationis

Hie. in quadam
epis.

L4 Sicut stellas ~~maris~~ coeli nō exstinguit nox
sic mentes fidelium, inhęrentes firmamē
to sacrę scripturę. nō obscurat mundana iniquitas

Hie. in plo. Bibli:
c. 6.

L5 quod medicorum est promittunt medici tractant
fabrilia fabri. Sola scripturarum est ars, quam
sibi passim omnes uendicant.

L6. scribimus indocti doctique poemata passim.
hanc garrula anus, hanc delirus senex. hanc

Sophista uerbosus. hanc uniuersi praesumunt lacerare. docent ante quam discant.

L7 diuinas scripturas saepius lege. imo de manibus tuis sacra lectio non deponat, in scripturis diuinis per quas solas potes plane Dei intelligere uoluntatem. prohiberi quaedam, praecipi quaedam. concedi aliqua, suaderi non nulla, prohibentur mala, praecipiuntur bona, conceduntur media, suadentur perfecta. — Hier. ad Demet. uirgin.

L8. Scriptura sacra mentis oculis quasi speculum quoddam opponit. ut ibi interna facies nostra uideatur. ibi enim foeda. ibi pulchra nostra conspicimus. ibi sentimus quantum proficimus, quantum uel a profectu longe distamus. — Gre. in mor.

L9 Sacra scriptura omnes scientias locutionis suae more transcendit. quia in uno eodemque sermone, dum narrat textum, prodit mysterium. et sicut mysteriis sapientes exercet, sic superficie simplices refouet. habet enim in publico, unde paruulos nutriat et seruat in secreto, unde mentes sublimium admiratione suspendat, quasi quidam fluuius est, ut ita dixerim planus et altus in quo et agnus ambulet et elephans natet. mirabilis fluuius est iste qui et ita planus: quod ibi agnus id est simplex et illiteratus potest siccis pedibus transire et elephans id est magnus — Gre. in ep. ad Leand. in lib. mor.

et subtilis possit natare imo potest et submergere

20 omnem scientiam atque doctrinam sa-
Gre. in mor. cra scriptura transcendit: ut taceam quod vera praedicat, quod ad coelestem patriam invitat, quod a terrenis desideriis cor legentis revocat, quod dictis obscurioribus fortes exercet et parvulis humili sermone blanditur. Nec igitur clausa est, ut pavesci debeat, nec sic patet ut vilescat. sed usu fastidium tollit, et tanto plus diligitur quanto amplius meditatur.

ibidem 21 scriptura sacra aliquando nobis cibus est aliquando potus. cibus est in locis obscurioribus, quia quasi exponendo frangitur et manducando glutitur. potus vero est in locis obscurioribus quia quasi exponendo frangitur et manducando glutitur. potus vero est in locis apertioribus: quia ita sorbetur, sicut invenitur.

Gre. ho. 6. sup Ezec 22 quia scriptura sacra ostendit staturam suam in aedificatione morum: ostendit altitudinem in promissione praemiorum ostendit oribile aspectum in terroribus suppliciorum. recta est, ~~et im mirando alta et mirando horribilis~~. enim in praeceptis alta in promissis. horribilis in minis.

ibidem 23 quod de scripturis sacris auctoritatem non habet, eadem facilitate contemnitur qua probatur.

24 Scriptura sacra in utroque testamento et monendo recta est et promittendo alta et minando terribilis. — ibidem

25. Divina colloquia cum legente crescunt. nam tanto illa quisque altius intelliget quanto in eis altius intendit, unde nec elevantur rotae si non elevantur animalia. quia nisi legentium mentes ad alta profecerint, divina dicta velut in imis non intellecta iacent. quum enim legenti cuilibet scripturae sacrae sermo, si tepidus divini eloquii sensus riget. eius mentem non excitat, et in cogitatione nullo interius lumine emicat rota otiosa et in terra est quia animal non levatur a terra. — Gre. ho. 7 sup. Eze.

26 vadunt animalia ad utilitatem proximi, stant ad custodiam sui, elevantur ad contemplationem Dei sed et rotae pariter vadunt: stant et elevantur. quia quaesita sacra lectio talis invenit qualis et sit ipse a quo quaeritur. ad activam vitam profecisti ambulat tecum. ad immobilitatem atque constantiam profecisti, tecum stat. ad contemplativam vitam per Dei gratiam pervenisti, volat tecum. — ibidem

27 In sacro volumine scripta sunt lamentationes, id est poenitentiae peccatorum. carmen vero, quia ibi praenuntiantur gaudia iustorum. vae autem, quia illic expressa est damnatio reproborum. — Gre. ho. 9 sup. Eze.

Chrys. sup Mat. c. 1. — 28. inter mille pecuniarium sermonum talenta vix centum denarios spiritualium potexis invenire verborum, imo nec decem quidem absolos.

Chrys. sup Mat. 22 omnia parata sunt. — 29 in scripturis enim ignorans invenit quid discat, contumax, quid timeat. laborans pugnia, pusillanimis mediocris iustitie cibos quidem si pinguem non faciunt animam, mori tamen non permittunt. qui autem magni animi est invenit ibi spirituales escas, que perducant eum prope ad angelorum naturam, qui vero est vulneratus a diabolo, invenit ibi cibos medicinales ad salutem per poenitentiam.

Chrys. ho. 25 sup Matt. — 30. quicquid terribile est in scripturis utiliter cit. propterea clericus qui semper meditatur scripturas, aut omnino observat eum, ut erit perfectus, aut si semel coeperit illas contemnere nunquam excitatur in illis ut timeat.

Isi. de sum. bon. lib. 1 — 31 omnis latitudo scripturarum in oratione dominica, et symboli brevitate concluditur.

Hugo de. ar. Noe. — 32 Sacra scriptura est liber vite, cuius origo eterna, cuius corporalis essentia, cuius cognitio vita, cuius scriptura indelebilis, cuius inspectus desiderabilis, cuius doctrina facilis, cuius scientia dulcis, cuius profunditas inscrutabilis, cuius verba innumerabilia et unum tantum verbum omnia.

33 nihil in hac uita dulcius sentitur nihil auidius sumitur? nihil ita mentem ab amore mundi separat, nihil sic animum contra tentationes roborat, nihil ita hominem excitat atque adiuuat ad omne opus et ad omnem laborem sicut studium sacrae scripturae. Hugo li. de anima

34. ad sacrae scripturae cogitationem opus est intima compunctione, potius quam profunda inuestigatione, suspiriis quam argumentationibus lachrymis quam sententiis oratione quam lectione, gratia lachrymarum quam scientia literarum. coelestium potius contemplatione quam terrestrium occupatione. ibidem

35 in refectorio sacrae scripturae tres mensae idest tres intellectus diuinae scripturae ponuntur uidelicet historialis, mysticus et moralis prima mensa est simplicibus, secunda doctoribus tertia communis est utrisque. in prima cibus est grossior, in secunda subtilior, in tertia dulcior. Prima continet saporem exemplorum. secunda rim mysteriorum, tertia dulcedinem morum prima pascit miraculis, secunda figuris tertia uerbis. Hugo ibid. li. 3.

36. in sacra scriptura quicquid docet ueritas, quicquid praecipit, bonitas quicquid promittit felicitas est. Nam deus ueritas est sine fallacia. Bonitas sine malitia, felicitas sine ibidem

mi seria.

Cassi. sup. ps. in p. 6.

37 Veretoriusus liber psalmos, sermo tam palis, cura sauciati cordis, fauus interioris hominis, occultas lingua virtutum, quę superbos humilitate inclinat, reges pauperibus subditis affabilitate pax mitigat.

Cassi. sup. ps. 15.

38 Schola coelestis, eruditio vitalis auditorium veritatis, disciplina celesti singularis, quę discipulos occupat sentibus fructuosis, non inanium lenocinatione verborum.

Cassi. sup. ps. 147.

39. Alleluia huic verbi tantus honor est ut cum sit in Hebrea lingua reconditum nullo tamen constat alio sermone translatum, hoc tenet curta natio servans et quicquid est deditum dei tatati, dignitatem huius nominis praedicatione veneraret.

Rabbi Moyses li. 1. c. 1.

40. Cui assimilabunt verba legis et prophetarum ante, quam veniret? Salomonis puteo cuius aquę sunt profundę et frigidę et non poterat homo bibere de illis, sed quid fecit quidam subtilis? coniunxit funem in funi et lineam lineę et hausit et bibit. sic proverbia Salomonis de similitudine ad similitudinem de parabola ad parabolam donec stetit super secretis legis.

Vide etiam entit. adulatio detractio derisio, doctrina, ecclesia excusatio, fabula

philo.

philosophia pag. dedicatio sanctitas.

Secula. tt. 20

xis.

1 Sicut homo graues habens oculos, me lius in loco tene broso quam in sole posuis uidet: sic homo terrenus in terrenis est astutus et in spiritualibus cecus. Chrys. sup. Matth. 6 si lumen quod in te est etc.

2 Hi sunt martyres seculi mundi professo res, de capulicarij, milites eloquij per mul tas siquidem tribulationes promerent infer num.

Vide etiam in tit. martirium, otiositas, prae dicatio scriptura.

Securitas. tt. 22

1 Quelibet occulta loca sine gratia infusa ani mas saluare non possunt. nam Loth. in ipsa peruersa ciuitate iustus fuit: in monte pec cauit. sed ista cur dicimus cum maiora no uerimus? quid enim paradiso iocundius? quid coelo securius? et tamen homo de para diso et angelus de coelo peccando cecidit. Gre. in ho. quadam et ponit 40 dist.

2 quibusdam sepe magnitudo uirtutis oc casio fuit perditionis ut ui de co(n)fidentia ui Gre. in past.

uirtutis

rei rum in ordinate securi essent per negligentiam in ordinate morerentur. mater enim negligentiæ solet esse securitas. Videndo ergo meretricem id est Magdalenam de tua liberatione nō desperas, sed etiam in damno cogitando. securus esse nō debes cōfidentia stantem evertit. et desperatio post lapsum ex iacere nō dimittit.

3 nusquam est securitas fratres, nec in coelo, nec in paradiso, multo minus in mundo, in coelo enim cecidit angelus. sub præsentia divinitatis, in paradiso Adam de loco uoluptatis, in mundo iudas de schola saluatoris.

Augo. li. 3. de anima. 6 — 4 sic comedo. bibo et dormio securus quasi iam transierim diem mortis et euaserim diem iudicij et tormenta inferni, sic ludo et rideo quasi iam regem in regno tuo.

Tull. in. rhet. — 5 Securitas est incommoditates imminentes et rei in choatæ fines non formidare.

Sen. 16. ep. — 6 securitas magna portio est, nihil inique facere, cōfusam uitam et perturbatam potentes agunt, tantum metuunt, quantum nocent.

Vide etiam in tit avaritia cōfidentia

cons

conscientia. Contemplatio, divitiis, error, fides, laus.

Senectus tt° 22

1. Sic senectus nostra puerilis est, pueritia senilis idest ut nec sapientia nostra sit cum superbia, nec humilitas sine sapientia. Aug. sup. psal. 113

2 oportet ut senilis sermo no solum non sit gravis sed etiam brevis. Aug. in quodam ser

3. infantia nostra innocentia sit, pubertia sit reverentia, adolescentia patientia, iuventus virtus, senium meritum, senectus nihil aliud, quam canus sapiens intellectus. ibidem.

4 cum cuncta vitia in sene senescant sola avaritia iuvenescit. Aug. ibi.

5. quid naam accusas. o. homo? habet illa impedimenta quedam, senectutem et infirmitatem: sed senectus ipsa in bonis moribus dulcior, in consiliis subtilior, ad constantiam subeundae mortis potior, ad reprimendas libidines fortior. infirmitas corporis, sobrietas mentis est. Amb. in examer lib. 1.

6 Pascha, hebraice dicit transitus. scilicet quia per hoc misterium de peioribus ad meliora transitur Bonus transitus est de peccato transire ad iustitiam de vitiis ad virtutes de senectute ad infantiam. ad infantiam autem dico, non eta Amb. in ser. de pascha

tis

sed simplicitatis.

7 Aetates quaedam sunt meritorum namque senectus morum invenit in pueris et innocentia infantium invenit in senibus. Amb. ibid.

8. inter abusiones huius saeculi sola maior est senis obstinatio, qui morti proximus, mortis non abhorret adventum qui quasi ad ostium huius mundi positus foris expectat nec tamẽ vitae praesentis attendit egressum, nec futurae considerat. Audit nuntios mortis et credere non vult eis. Tres sunt enim nuntij mortis, casus, infirmitas, senectus. Casus dubia infirmitas gravia senectus certa nuntiat. Casus nuntiat mortem latentem. infirmitas ad parietem, senectus praesentem ex incertitudine mortis timor. ex infirmitatis gravitate dolor ex certitudine senectutis non obstinatio sed afflictio et humilitas sequi deberet. Hugo de claustro animae lib. 2.

9 quid stolidius fieri potest simens ad perfectionem festinare non commendat? quando totius corporis habitu senectute confectus homo ad interitum properat, dum oculi caligant, aures graviter audiunt capilli fluunt facies in pallorem mutat. dentes lapsi numero minuunt, cutis arescit, flatus non suaviter olet pectus sufocat, tussis cachinnat, genuat trepidant talos et pedes tumor inflat? homo interior qui Cyprian.

senescit his hominibus aggrauatae hec omnia ueteram iam domum nostri corporis cito pregnuntiant.

L0 quid superest, nisi dum huiusque defectus appropinquat, nil aliud cogitare quam quomodo future aditus prosperitates comprehendat quis quod senex aggerat? in iuuenibus enim incertus huius uite terminus instat: senibus vero citius maturior ex hac luce recessus. cauende ergo sunt homini due particule, que in illius carne non ueterascunt et totum hominem ad peccandum trahunt, cor videlicet et lingua. — Cyprian

LL Amplectenda est et amanda senectus. plena est uoluptatis, si illa sciat uti. gratissima sunt poma quum fugiunt. deditos uino potio extrema delectat quod in se iocundissimum hominis voluptas habet, in finem suum differt. — Sen. ep. 12

L2 iocundissima est aetas devexa iam non tamen precepi: quam dulce est cupiditates fatigasse aut reliquisse! — ibidem

L3 molestum est mortem ante oculos habere. Primum ista tam seni ante oculos debet esse quam iuueni. deinde nemo tam senex est ut improbe unum diem non speret. unus autem gradus uite est unus autem dies par omni est — Sen. ebid.

L4 gratias ago, non tenno in animo etatis iniuriam, cum sentiam in corpore tantum uitia — Sen. ep. 26.

et diuiciis ministeria sonum utrique animus et gaudet non multum sibi esse cum corpore, potius aliquando petendus nunquam recusandus.

Sen. ep. 22 — 15 nihil turpius, quam senem viuere insipientem.

ibid. 23. — 16 numera annos tuos et pudebit eadem velle quae volueras moreantur ante te te uitia.

Se. ep. 62. — 17 Turpis et ridiculosa res est elementarius senex. desine eadem velle senex, quae uolunti puer hoc opus sit, hoc cogitatio imponere uel scribe malis finem.

Sene. in lib. de moribus. — 18 monstro similis est auaritia senilis quid quid enim stultius est ut dici solet, quam uia deficiente augere uiaticum?

ibid. sen. — 19 Honestior est qui ad otium senectutem retulit, quam qui in otio inuenit et tunc laborare incipiat.

Sen. ibid — 20 Amus quum ludit, mortis delicias facit. heu quam miserum est, fieri me uendo senem frustra ad senectam uetum est, cum repetas adolescentiam. senectuti familiaris est loquacitas thesaurum in sepulchro ponit qui senem exhaeredem facit.

innoc. de uilitate co. di huma: — 21 senex facile prouocatur et difficile reuocatur. cito credit et tarde discredit tenax

et cupidus tristis et querulus, velox ad loquendum: et tardus ad audiendum laudat antiquos et spernit modernos. vituperat presentia et commendat preterita, suspirat et anxiat, torpet et infirmat. Audi Poetam: Multa senem circumveniunt incomoda.

22 ortus cuncta suos repetunt mortemque requirunt, — Cornelius gallus.
et redit ad nihilum, quod fuit ante nihil
hinc est quod baculo incumbens ruitura senectus
assiduo pigram verbere pulsat humum
et numero tamo vens certo vestigia passu
Talia rugato credit ore loqui:
suscipe me genitrix, nati miserere laborum
membra velis gremio fessa fouere tuo.

23 terga dedit tremuloque gradu venit ægra senectus. — Ouid. li. 4 Meta.

24 Turpe seni vultus nitidi vesteque decoræ — Cornelius gallus
atque etiam est ipsum vivere turpe seni
Crimen amare iocos. crimen convivia cantus
O miseri quorum gaudia crimen habet

25 ne solanti subdius misera da senectus — idem

26 sed quam continuis et quantis longa senectus — Iuuena. saty. 10

27 venturæ memores iam nunc estote senectæ — Ouid. li. 3. de arte amandi

sic nullum Nobis tempus abibit iners
28 miles depositis annosus secubat armis

Propertiq. eleg. 26 lib. 2.

grandaeuiq. negant ducere aratra boues
Putris et in uacua requiescit nauis arena
et uetus in templo bellica parma uacat

ouid. li. 5 fasto.

29 uerbaque ius auderet coram sene dig
na rubore.
diceret? ceruicem longa senecta dabat.

senec. in hippolyto.

30 laetitia in iuuenem, frons decet tristis senem

ouid. li. 9 Meta.

31 iura senes norint. et quid liceatq. nefasq.
fasque sit inquirant, legumq. examina seruent.
Vide etiam in tit. auaritia. castitas, consilium, conuersio correctio iuuentus. mors,
Regere, uita.

Seruitus tit.o 243

Aug. li. 4 de ciui tate dei,

1 Bonus etiam si seruit, liber est, malus autem et si regnat seruus est nec est uni us hominis: sed quod grauius est, tot do minorum, quot uitiorum.

Hiero. in ep. ad simplicianum.

2 est sapienti, seruire libertas, ex quo co lligit quod stulto imperare seruitus est et quod peius est cum paucioribus prasit plu

ribus

ribus dominis et gravioribus servit. servit enim propriis passionibus, servit suis cupiditatibus, quarum dominatio nec nocte, nec die fugare potest, quia intra se dominos habet, intra se servitium patit intolerabile

3. qui servitutem contempserit, in qualibet turba dominatium liber est — Sen. 28. ep.

4 servi sunt, immo homines. servi sunt immo contubernales, servi sunt, immo humiles amici. servi sunt, immo conservi. si cogitaveris tantundem in utrosque licere fortunae. itaque derideo istos, qui turpe existimant cum servo suo coenare. superbissima enim consuetudo, coenanti dominum consistentium servorum turbam circumdedit. maiestatis suae diminutionem putant ad eandem mensam cum servo accedere. — Sene. 47. ep.

5. infelicibus servis movere labia, ne hoc quidem, ut loquant, licet: sed sic fit ut isti de domino loquant, quibus coram domino loqui non licet. at illi quibus non tantum coram dominis, sed cum ipsis erat sermo, quorum os non consuebat, parati erant pro domino porrigire cervicem in convivis loquebant, sed in tormentis tacebant. — ibidem.

6 vis tu cogitare illum quem servum tuum — Sene. ibit

vocas ex eisdem seminibus ortum, eodem frui coelo, aeque spirare, aeque vivere, aeque mori, tantu illum ingenuum videre potes quam ille te servum. Stare ante limen Calisti dominum suum vidi et aliis intrantibus excludi. marciana clade multos multos ex splendidissime natos fortuna depressit alium ex illis pastorem, alium custodem Casae fecit.

Sen. ibid. 7 Sic cum inferiori vivas, quemadmodum superiorem tecum vivere velis. quoties in mentem venerit, quantum tibi in servum liceat, veniat in mentem tantundem in te domino tuo licere. at ego inquis nullum habeo dominum. bona aetas est. forsitam habebis. nescis qua aetate Hecuba servire coepit, qua Croesus, qua Darij mater. qua Plato. qua Diogenes

Sen. ibid. 8 Erras si existimas me quosdam quasi sordidioris operae rejecturum, ut pute illum mulionem et illum bubulcum non ministeriis illos aestimabo, sed moribus. sibi quisque dat mores, ministeria casus assignat.

Sen. 47. ep. 9. Servus est sed fortasse liber animo. Servus est ostende quis non sit. Alius libidini, alius avaritiae alius ambitioni, omnes timori. nulla servitus turpior est, quam voluntaria.

Se. 22 ep. 10 paucos servitus, plures servitutem tenent.

L1 qui in servos suos iratus et crudelis est, satis ostendit potestatem adversus alienos sibi defuisse — Sen. lib. de moribus

L2 Servis tuis hilarem te praestes non superbum: superiorem te colant potius quam timeant. — Se 47. ep.

L3 si quis existimat servitutem in totum hominem descendere pars eius melior est excepta corpora obnoxia sunt et adscripta dominis mens quidem sui iuris est. — Sene. 3 de beneficiis

L4 plerique hominum stultitiunt qui serviles cibos et servilem fugiunt vestem, serviles mores non fugiunt. — Se. de moribus

L5 liberi servi quod personam veritas separat servum liberum quod mendacium miscet. — ibidem

L6 cum Diogenes ex libertate in servitutem venderetur, et eum quidam emere vellet quid sciret percunctatus est Respondit novi, inquit hominibus liberis imperare. at ille cum manumisit filios quod ei tradens, accipe inquit liberos meos quibus imperes. — Aul. gellius lib. 2.

L7 fallit egregio quisquis sub principe credit servitium nunquam libertas gratior extat quam sub rege pio. — Claud. li. 3. in Stilic. laudes

~~L8~~ vide etiam in tit caro divitiis libertas, mors, patientia Relinquere Sacramentum.

Servitus Dei L4

L Vis ut serviat caro tua animus tuus? Deo ser — Aug. ~~[illegible]~~ sup Ioann.

uiat animatua. Debes regi ut possis regere.

Aug. lib. 10. Confess. 2 Quum mihi accidit ut me amplius can-
tus, quam res, quæ canit moueat poenaliter me
peccare confiteor et tunc mallem non audire can-
tantem

Lex inmor 3 qui accingit indiuino seruitio properat quid
aliud, quam se contra antiqui adversarij cer-
tamen parat? ut liber in certamine ictus suscipi-
at quibus sub tyrannide in captiuitate seruiat.
unde unde cum deo pax robustior oritur, nobis ab ad
uersarijs durior pugna reseruat.

Ber. in grad. ser. 4. Reuelat seruo dei potestas mercenario fe-
licitas, filio ueritas. seruus dicit: vadam ad por-
tas inferi mercenarius non uideo dominum de-
um meum in terra uiuentium filius psalmos
nostros cantabimus etc.

Cas. sup psal. 102. 5 Deus sustinet ut corrigat, flagellat ut erudiat
probat ut præstet. si fas est ut coelum non coopeii
at terram, non potest fieri, ut Deus non prote-
gat sibi purissime seruientem.

Cas. li. 5 ep. 11 6 mutat quaslibet largitates malorum serui-
entium manus: quia sicut fontis puritas per
limositatem corrumpit, sic affluentia boni
principis malis distributoribus inmutat.

Sen. de sent. ora torum. 7. Hæc est condicio uestra. odiuistis tandiu odio uo-
bis sumus, quandiu usui ut in iuriam uocatis
finem seruitutis.

quan

& quandiu servus praestat quod a servo exigi solet, ministerium est. ubi plusquam a servo necesse beneficium est. ubi enim in affectum amici transit, beneficium vocari incipit. Se. 3 de benef.

Vide etiam in tit Diabolus fraus homo

Simplicitas et 245

1 Habeto simplicitatem columbae, ne cuiquam machineris dolos: et astutiam serpentis, ne aliorum supplanteris insidijs. quia non multum distat in vitio aut decipere, aut decipi posse. Hiero. ad rustic. mon.

2 prudentia absque simplicitate malitia est et simplicitas absque ratione stultitia nominatur. ~~Au. ho. 2. sup. ioann.~~ Hiero. sup. Oseae

3 simplex eris si te mundo non implicaueris sed explicaueris: explicado enim te a mundo, simplex implicando duplex eris. Au. ho. 2 sup. ioan.

4 nihil simplici corde felicius: quia ex quo innocentiam erga alios exhibet nihil est quod pati ab alijs formidet. habet enim quasi artem quandam simplicitatem suam. nec suspectus est pati, quod se fecisse non meminit at contra mens praua semper in laboribus est. quia aut mala quae inferat: aut metuit, ne sibi haec ab alijs inferat. Greg. in mo.

Ber. in ser. quodam. — 5 omnibus non bis in conuersationibus continua uirtus magis necessaria est: quam simplicitas humilis et grauitas uerecunda.

Ber. de templo. Salo. lib. 1. — 6 de beato Iob dicit: quod erat uir simplex et rectus simplex ui delicet per innocentiam mansuetudinis, rectus per cautelam discretionis. simplex quia nullam lesione imorum desse dei derabat. rectus quia se a nullo corrumpi permittebat.

ibidem. — 7 simplicitas sine rectitudine dissoluta est et stulta. rectitudo autem sine simplicitate austera nimirum existit et dura. uerum utraque uirtus coniuncta, perfectum reddit hominem.

Vide etiam intit. Adulatio, doctrina, hypocrisis. meritum. sapientia.

Simonia 426

Amb. in suo past. — 1 Sicut ualidioribus morbis capite uitiato reliquum necesse est corpus in undatione superioris morbi letaliter irrigari: ita et hi qui caput habent ecclesiae morbo pestifero fraternum uitiant corpus ita ut uideas in ecclesia passim, quos non merita sed pecuniae ad episcopatus ordinem prouexerunt.

nempe

2 nempe hoc est quod doleo: quod archi episcopus episcoporum carnalis effecit nam pro pter pecunias specialiter leprosum ordinavit pe cunia inquit tua tecum sit in perditionem: quia donum sancti spiritus gratiae pretio comparasti et commertium mirabile in anima et exitium peregisti — ibidem

3 oculis quidem carnalibus videtur, quis episco pus magnus et divinis obtutibus inspicitur le prosus magnus qui per pecuniam acquisivit inde bitum ordinem. et apud deum perdidit interio rem hominem carnis cepit dignitatem et anima perdidit honestatem. — ibidem

4 quod dedit quod episcopus ordinaret au rum fuit et quod perdidit animo fuit et quod dedit lepra fuit. — ibidem

5. Saepe sinistra principia ad felicem perveni unt exitum ut labor per supplantationem pervenit ad benedictionem. et fruges quele prosa manu serit mundata mente metit. ut ex a dulterino concubitu pulcra soboles nascitur. sic et pecunia quae per simoniam acquiritur felicem exitum habet, cum pauperibus pro fusura erogatur sed nihil horum simonialis patrocinatur. — Petr. in ep.

6. simoniae haeresis contagium iam olim in Ba laam pullulavit: qui divinationis pretio — Hugo l. 2. de sacra parte 10.

potito, ad male dicendum populum Dei perrexit
Et tunc hujus duo legitur autores emersisse
alter sub prophetica: alter sub apostolica
doctrina. Primus Giezi magister esse videtur
Et inde Simon ei dicitur emptor. Horum autem sectatores
sicut non sunt in errore diversi: ita nec
in damnatione divisi.

7 certe acceptior est apud Deum iustitia quam
praebenda. ideo cum in utraque possit simonia committi:
damnabilior tamen est omnis venalitas
in exhibitione iustitiae quam in venditione
decimae, aut praebendae.

Vide etiam in tit. munus

Sobrietas tit. 47

Au. li. ad sacr. virg. 8

1. Sobrietas est mentis et sensus membrorum omnium corporis que tutela castitatis pudicitiae que munimentum, pudori proxima, omni citae pacis que libera honestatis que semper conjuncta criminum que et vitiorum omnium profuga.

ibidem

2. Sobrietas est recti iudicii nervus memoriae recordationis que inseparabilis sapientiae secretorum cunctos arcani velamen lectionum et doctrinae ea pax studiorum et artium bonarum disciplina pari.

ter est magistra ingeniorum et capiendorum perdisce quia, bonae famae semper habita salubria atque utilia creans virtutis singulare auxilium, cuncta cum ratione disponens, in congregatione honestorum semper congerens.

3 Hanc sanam ac salubrem formam vitae tenete, ut corpori tantum indulgeatis quantum bonae valetudini satis est. cibus famem sedet, potio sitim extinguat, vestis frigus arceat, domus munimentum sit adversus infesta corporis. hanc utrum cespes erexerit, an varius lapis gentis alienae nihil interest. scitote tam bene hominem culmo, quam auro tegi. cogitate nihil praeter animum esse mirabile, cui magno nihil magnum est — Sen. epi. 8

4 Sine fastidio implendus est venter, quid enim ad rem pertinet, quid accipiat, perditurus quicquid acceperit? — Se. ep. 21.

5 Sobrietas est affectus moderationis cohercentiva crapulae et diluvium ebrietatis. — Tull. de of

6 vides ut pallidus omnis. — Horat. l. 2. saty. 2.

Vide etiam intit. abstinentia ebrietas, gloria vana, gula sacerdos. Temperantia.

Socie tas

1 voluit Christus deseri noluit perdi volu — Amb. sup luc. li. 4.

luit ab apostolo suo tradi: ut cum sis desertus a toto proditus ab ipso moderatore feras tuum errasse iudicium periisse beneficium.

Amb. in ser. de cathe. sancti Petri.

2 Erat in navicula Simon Petrus sed erat pariter et Iudas proditor quamvis illius fides fundaret naviculam huius tamen perfidia eam perturbabat. tranquilla est ubi Petrus solus navigat tempestas ubi Iudas adiungit. licet esset Petrus firmus suis meritis. perturbabat tamen criminibus proditoris. utrius igitur de lectio cultus merita quassant.

Aug. l. 3. de anima

3 amabilis socius omnibus est officiosus et meliorationis, quia debetur ad deum benignus ad proximum, sobrius ad mundum, domini servus, proximi socius, mundi dominus. superiora habet ad gaudium, equalia ad consortium, inferiora ad servitium.

Cass. lib. 3. epistolar.

4 ipsi quoque homines duplices manus socias aures, oculos geminos divina tribuerunt ut robustius perageret officium, quod duorum fuerat societate complendum.

Se epistol. 11.

5 omnium societatum nulla praestantior est nulla firmior est, quam cum viri boni moribus similes, sunt familiaritate coniuncti.

ibidem.

6 nulla res magis animos et inhonestos et in pravum inclinabiles revocat rectum quam bonorum virorum conversatio. Paulatim

enim

enim deus cendit impeltora: et uim precep
tor obtinet, frequenter aspici, frequenter au
diri.

7 Convictor delicatus paulatim eneruat
et emollit necesse est aut imiteris aut oderis — Sene ibi
utrumque autem deuitandum est ne aut similis
malis fias, quia multi sunt ne uel inimicus
multis, quia dissimiles sunt. cum his conuer
sare, qui te meliorem facturi sunt, illos admi
tte, quos tu potes facere meliores.

8 nullius rei sine socio iucunda est possessio
no magis utilitati est ager cum redditibus am — Sen. incep.
plis, quam uicinus equalis cum moribus bonis.
sit tibi erga singulos salubri libra sermonis, ut te
blandum pueri, comem iuuenes, grauem
senes mereant

9 ante circumspiciendum est, cum quibus edas
et bibas quam quid edas et bibas. — ibidem

Vide etiam in tit. Auaritia Consolatio
Conuersatio, discere excusatio fraternitas pot

Solennitas 429

1 Valde absurdum est nimia sanctitate
uelle honorare martyrem quem sciamus — Hie. in ep. ad
deo placuisse in nijs. — Custo.

2 si desinas ab omnibus secularibus operibus. — Orige. sup exod. ho. 69.

et nihil mundanum geras sed spiritualibus operibus vaces, ad ecclesiam convenias lectionibus divinis aurem praebeas. De hoc celestibus cogites de futura spe solicitudinem geras, verum iudicium pre oculis habeas, non respicias ad presentia et visibilia sed ad invisibilia et futura: hec est observatio sabbati christiano.

Vide etiam in tit. Sanctitas.

Solicitudo

Sive occupatio tit. 20

Gre. in mor.

Amant perversi homines pro huius mundi gloria tribulationes, cunctisque prorsus sudoribus libenter serviunt et gravium labores iugo devotissime colla submittunt, quod bene sub effraim specie osee propheta nos describit, qui ait. Effraim vitula docta diligens trituram. Vitula enim triturae laboribus assueta relaxata plerumque ad eundem laboris usum etiam non compulsa revertit. ita pravorum mens huius mundi servitio dedita et rerum temporalium fatigationibus assueta: etiam si libere vacare liceat subesse tamen terrenis su

dori.

doribus festinat.

2 qui peponos et cepas exprimit que plerum q qui comedunt lachrymas cetunt: nisi difficultas vite presentis que a dilectoribus suis et sine labore agetur tamen cum lachrymis agat. Manna ibidem ferentes cum peponibus ac carnibus, porros, cepas q que serunt, quia in deliciis petere nebes deliciis per gratiam quietis dona despiciunt et pro carnalibus voluptatibus laboriosa huius mundi itinera etiam lachrymis plena concupiscunt. Contemnunt habere ubi spiritualiter gaudeant et desiderant ter appetunt ubi carnaliter gemant. — ibidem

3 qui rebus temporalibus occupati tunc bene exteriora disponunt, quum solicite ad interiora refugiunt quum nequaquam per turbationes strepitus diligunt, sed apud semet ipsos intus in tranquillitatis sinu requiescunt. — ibidem

4 per occupationem quippe secularibus desideriis animum delectatio sancta declinat, nec mis cere poterunt vana veris, terrena caducis, spiritualia corporalibus, summa imis: ut pariter sapiat, que sursum, et que super terram. — Ber. in quo da ser

5 Cor meum, quando supernorum non curat gaudium implicat amore terrestrium quum, Miser volvit vanitas recipit curiositas deducit, voluptas inficit cupiditas afficit luxuria in — ibidem

inquinat, torquet inuidia, cruciat tristitia, turbat iracundia, sicque innumeris tot casibus uitijs omnibus, uitijs omnibus, et quasi multa mens dispergi et quærit, nec inuenit, ubi requiescere possit.

Sen. epistol. 29 — 6 Non inuenio cum quo te malim esse quam tecum, si potes obducte, et occupationibus istis nec iactare debes, nec abscondere. id age, ut otium tuum non emineat sed appareat. Si latebras times te satis propria monstrabunt. tenebras habere non potes. sequetur quocunque fugeris multum prius tiui lucis quietem potes uendicare sine illius odio.

San. epis. 55. — 7 ubique mecum sum. rebus enim me non dat trado sed commodo.

Sen. 72 epist. — 8 numquid non succedent occupationes nouæ? serimus illas, ex una exeunt plures.

in que. philosophorum. — 9 cum diogeni fur de nocte saccullum cum nummis subtrahere conaretur, et ille sentiret, tolle, inquit infelix: ut facias utrosque dormire.

Vide etiam intit auaritia, caro contemplatio Cupiditas de uotio diuitiæ gratia ludere, labor, mundus, prælatio Prosperitas Regimen simplicitas solitudo.

Solitudo et tumultus: 1021

Sa

1 Sapiens numquam esse solus potest. habet enim secum omnes qui sunt et qui fuerunt boni et animum liberum et quocumque vult, transfert et quod corpore non potest cogitatione complectitur et si hominum inopia fuerit, loquitur cum Deo numquam bonus solus erit. Hier. cotra Iovinian

2 infinita eremi vastitas te terreat sed tu paradisum mente deambula quotiescumque cogitatione ascenderis, toties in eremo non eris. scabra sine balneo contrahitur cutis. sed qui in christo semel lotus est non illi necesse est iterum lavari. Hiero. in ep. ad Helio

3 Si carni quod licet abscindimus mox in spiritu, quod delectat invenimus. intentioni quippe animus, sicut exterior evagatio claudit, interior accessus aperit. nam quo se extra se spargi propter disciplinam mens non potest, eo super se intendere per provectum potest, quia et in altum excrescere arbor cogitur, quae per ramos diffundi prohibetur et quum rivos fontis obstruimus fluenta surgere ad superiora quaerimus. Greg. li. 30. mo.

4 qui corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanae terrenorum desideriorum cogitatione se inserit, non est in solitudine. si vero premat aliquis corporaliter popularibus turbis, et tamen nullos saecularium curarum tumul Gre. ubi sup. Illud Iacob. cui dedi in solitudine. domum.

tus

tq in cor Dei patuat nō est inurbe.

5 Crates cum vidisset secreto ambulantem adolescentulum inte rogauit quid illic solus faceret. me cum inquid loquor. cui crates caue inquit rogo et diligenter attende ne cum homine malo loquaris.

Val. Maxi. ex Sene.

6 proiice quęcunque cor tuum laniant quę si aliter extrahi nequirent, cor ipsum cum illis euellendum erat.

Sen. li. 2 epist.

7 quidam adeo in latebras refugiunt, ut putent in turbido esse, quicquid in luce est.

Sene. epist. 2

8 lugentem timentemque custodire solemus ne solitudine male utatur. nemo est ex imprudentibus, qui relinqui sibi debeat. illud enim quod solitudo habet cōmodum, est nō timere iudicem.

Sen. epis. 10

9 quid autem prodest recondere se, et oculos hominum, auresque vitare! Bona cōscientia turbam aduocat mala et solitudine anxia est, atque solicita. si honesta sunt quę facis omnes sciant: si turpia quid refert neminem scire cum tu scias?

Sen. ep. 92

10 qui res et homines fugit, illi et quę cupiditatum suarum infelicitas relegauit: qui alios feliciores videre nō potuit, qui velut timidum atque iners animal metu recondebauit: ille sibi nō uiuit, sed quod turpissimum

Sen. 56. epis

est

est, ventri, somno, libidini; no sibi vivunt qui nemini.

L1 omnia nobis mala solitudo persuadet. nemo est cui no tutius sit cum quo libet esse, quam secum. ibidē

L2 quid tibi praecipue vitandum existimes quaeris? turbam. nunquam illi tuto commiseris, nunquam a turba mores quos extulise fero. aliquid ex eo, quod composui turbat aliquid ex his, quae fugavit redit inimica est multorum conversatio. nemo aliquid vitium nobis ingerit aut commodat, aut imprimit. quo maior est populus cui miscemur hinc periculi plus est. Sene. epis. 7.

L3 nil tam damnosum bonis moribus quam in spectaculo ae sidere tunc enim per voluptatem facilius vitia subrepunt ibidē

L4 secessi no tantum ab hominibus sed rebus et in primis rebus meis. qui nihil videntur agere maiora agunt. Sen. epis. 8

L5 tumultuosam probantes vitam quotidie cum difficultatibus rerum magno animo colluctantur. sapiens feret ista no eliget et mallet esse in pace quam in pugna. Sen. 22 epis

L6. Incundum est esse secum quamquis se dignum diutissime quo fruatur afficit. Sen. 5. epis

L7 animalia quaedam, ne inveniri pos Se. ep. 80

possent, tua circa ipsum cubile eo sederunt idem mihi faciendum est, alioqui non deerunt qui persequantur. meliora aperta transeunt condita et obstruta rimantur furem signata sollicitant vile videtur quicquid patet.

Se. 74 epis. 18. amplectendum est otium, quod inter Deos agit, quod Deos facit sed forte eo quaereris virtutem abscondi nulla virtus latet et latuisse non ipsius est damnum

Se. l. de mori. 19. Solitudinem quaerit qui vult cum innocentibus vivere. optimus animus et pulcherrimus Dei cultor est.

ibidem. 20 non vivas aliter in solitudine aliter in foro.

Sen. in quadam epis. 21 fuge multitudinem fuge paucitatem fuge et unum. Unus pro populo mihi est et populus pro uno. mihi satis est unus satis est nullus.

Sen. in ep. 22 omnes vacant qui volunt. neminem res sequuntur, ipsi illas amplexantur et argumentum felicitatis occupationem esse putant.

23 Vide etiam in tit. accedia, detractio. otiositas. Prelatio, societas. Taciturnitas.

Sortilegium & divinatio 22

1 Varro quatuor dixit esse divinationis genera, terram, aquam, aera, ignem. hinc geomantiam, hydromantiam, aeromantiam, pyromantiam, dictam esse. Stat. divini dicti sunt, quasi Deo pleni, divinitate enim se plenos simulant et astutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectat. Duo sunt autem genera divinationis: ars et furor. incantatores dicti sunt qui peragunt verbis artem, sunt arioli, sunt aruspices sunt augures, qui et auspices et sortilegi, auspicia et auguria, sunt phytones. genethliaci, sunt salutatores, sunt et praestigia. Cuncta autem haec sunt a christiano vitanda et omni penitus execratione repudienda atque damnanda, neque in his omnibus ars daemonum est ex quadam pestifera societate hominum et malorum angelorum exorta.

Isid. li. 8. cap. 9 ubi plenius de omnibus agi[tur] et ex. Aug. in decre. q. 26.

2 Divinatio est earum rerum praedictio et praesentio quae sunt fortuitae.

Tullo. in 2. de divine

3 Mos plenetarios quos mathematici

Aug. li. 3. confess

cos vocat, plane eo tulere non desistebam; quod quasi nullum ei sacrificium et nullas preces ad aliquem spiritum ob divinationem dirigeret; quod tamen christiana et vera pietas eos sequentes expellit et damnat.

Hiero. super Ionam. 3 non debemus sub exemplo Ionae sortibus credere, vel illud de actibus apostolorum huius testimonio copulare, ubi sorte Mathias in apostolatum eligitur.

Gre. ex ponit. 26 q. 5 Si quis. 4. Si quis ariolos, aruspices vel incantatores observaverit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit.

Spes.

Bernard. 5 tria considero in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. non est via ad regnum sine praemissis regni, nec sperare potest coeleste regnum, cui nec super propria regnare membra adhuc donatur.

idem. 6 tu es patientia mea si tribulatio infert, perfecte superabo, tu es spes mea: si praemia promittantur, perfecte obtinebo: si insurgat hostis, non nisi in te sperabo.

Origen. super exo. ho. 9. 7 futurorum spes laborantibus requiem parit, sicut in agone positis dolorem vulnerum mitigat spes coronae.

Cas. super psal. 8 spes est virtus, qua sperare mus praemia

Æterne justorum meritis reddendum.

9 Spes est ultimum adversariorum solatium. memoriæ minimum tribuit qui plus spei plurimum. — Sene. in quadā epist.

10 Spe bonorum quicquid dignitatis imponi potest, ferre convenit. remedium bonorum futurorum spes est, nec innocentem et libitat conscientiam, quum in adversis solatium est non meruisse, quæ patit; fortuna innocentem deseruit sæpe et bona spes nunquam. — Sen. in proverb.

11 vita vitæ mortalis, spes est vitæ immortalis. — Aug. sup psal.

12 Spes commodi, fuerat labores, et metum abscondit periculorum. — Amb. sup psal. 12.

13 decreatore desperare est, spem in creatura ponere. — Gre. in moral.

14 Tu es domine spes mea: quicquid agendum quicquid declinandum, quicquid tolerandum quicquid optandum tu es Domine spes mea. hæc una mihi omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. pax tendat alter meritum sustinere se iactet pondus diei et æstus ieiunare bis in sabbato se dicat. postremo non esse sicut, sicut cæteros hominum gloriet. Mihi autem adhærere Deo bonum est et ponere in domino deo spem meam. — Bern. ser. 9. sup qui habitat.

15 Simi hi pro magnitudine peccatorum — Ber. ex ser. eod

nenda, sperabo. si insurgant aduersum me
praelia, si saeviat mundus si fremat malig
nus. si ipsa caro aduersus spiritum concupis
cit, interego sperabo.

Ouid. epist. 16. Heroid — L 6 fallit augurio spes bona saepe suo.

Ouid. li. 1. de ponto — L 7 quamuis effugit me vitiis indebita nostris
magna tamen spes est in bonitate Dei.

L 8. carcere dicuntur clausi sperare salutem
at quae aliquis pendens in cruce vota facit.
haec dea quam multos laqueo sua colla ligantes
non est proposita passa perire nece
me quoque conantem gladio finire dolorem.
arguit iniecta continuitque manu

Tullius. elegia ultima. lib. 2 — L 9 iam mala finissem letho, sed credula vitam
spes fouet, et melius cras fore semper ait
spes alit agricolas, spes sulcis credit aratis
semina quae magno foenore reddat ager
haec laqueo uolucres, haec captat arundine pisces
cum tenues hamos abdidit ante cibus
spes etiam validis solatur compede vinctum
crura sonant ferro, sed canit inter opus

Vide etiam. in tit. de desperatio. Resurrectio
Tribulatio.

Spiritus Sanctus · n.º 23

1 Sanctus semper opus in me spiratur, cogit compelle ut faciam: suade ut te diligam: confirma me ut te teneam custodi me ne te perdam. Aug. in ep. ad quendam comitem

2 Spiritus sapientiae negligentiam impigre repellit, spiritus intellectus diligentiam rationabiliter quaerit, spiritus consilii divinam providentiam prudenter invenit, spiritus virtutis instigationes fortiter reprimit, spiritus scientiae oblivionem. ubicumque diu esse integre non sinit spiritus pietatis humanam fragilitatem clementer indulget, spiritus timoris Dei improvidam ignorantiam ardenter decoquit et bene replet. Hie. sup. Marcum

3 Sapientia domum aedificat, intellectus gubernacula invenit, consilium bona dictata facit, virtus impatientia animam possidet, scientia divinitatis Dei et salutis acquirunt, pietas prosperitas praesentis vitae et futurae consistit, timor humanitas conservat et omne peccatum expellit. Hiero. ibid.

4 Porro ad faciendum bonum quid nobis bonus Spiritus operatur? profecto monet movet et docet. monet memoriam, movet vo Gre. in mo

lun tatem et docet rationem. nec nimi mam paleam intra cordis quod possidet, habitare lu patit residere. sed statim igne subtilissime circūs pitionis et compunctionis exurit spiritus dulcis et suavis.

Gre. ibid. Q habitare in corpore animam probant vitales sensus corporis. habitare in anima spiritus, probat vita spiritualis. Illud exutu et audi tu cognoscit, istud ex charitate et humilitate, cęteris que virtutibus.

Gre. sup. Eze. 6. septem gradu numerat ascensus civitatis. sunt enim multi, qui iam per septem gradus, ed est, per sancti spiritus septiformem gratiam aditum vitę coelestis invenirent, primo rem Dei humiles, per pietatis studium mitiores et s, per scientiam discreti, per mentis fortitudinem liberi per consilium canti, per intellectum providi sapientiam maturi.

~~7 septem gradum erat ascensus civitatis. sunt enim multi, qui iam per septem gradus, dest,~~

Gre. in. ho 7. Spiritus sanctus in columba et igne apparuit. quia omne cor, quod eius gratia tangit, et mansuetudinis lenitate tranquillum et zelo iustitię fit ac censum.

Gre. in. mox. 8. Spiritus sanctus contra singula tentame

ra

ta credit, et in septem virtutibus temperat, ut contra stultitiam, sapientiam contra hebetudinem intellectum, contra praecipitationem consilium, contra timorem fortitudinem contra ignorantiam scientiam contra duritiam pietatem, contra superbiam det timorem.

Spiritus sanctus in linguis igneis apparuit. quia omnes quos repleuit, ardentes pariter et loquentes fecit. Gre. in. ho. linguis de legit.

LO. quia Dominus discipulos et zelo succendit et verbo erudit intus reddit, foras linguas igneas ostendit, in significatione admota sunt elementa, ut ignem et sonitum sentirent corpora, igne vero invisibile, et voce ne positu decerent corda. foris ergo fuit ignis, qui apparuit, sed intus qui scientiam dedit. Gre. in. ho.

LI. ideirco Spiritus sanctus in igne et in columba monstratus est, quia videlicet omnes, quos implet et columbae simplicitate mansuetos et igne zeli ardentes exhibet. nequaquam ergo spiritu sancto plenus est: qui aut intra quietitate mansuetudinis feruorem aemulationis deserit, aut rursus in aemulationis ardore virtutem mansuetudinis admittit. Greg. gor.

L2. in terra datur Spiritus, ut diligatur proximus, e caelo datur Spiritus ut diligatur deus. sicut ergo una est charitas et duo praecepta: ita unus Gre. in. ho. 23

Spiritus et duo dona.

Gre. sup. Eze chi. — L3 Ecce si electos patres noui et ueteris testamenti, Dauid, Danielem, Amos, Petrum, Paulum et Mattheum et apertis oculis fide intueor. implet namque spiritus sanctus puerum citharedum et psalmistam facit, implet abstinentem, puerum et iudicem senum facit. implet pastorem armentarium et prophetam facit. implet piscatorem et principem apostolorum facit. implet persecutorem et doctorem gentium facit. implet publicanum et euangelistam facit. quam ergo insani sumus, qui hunc spiritum non quaerimus?

Gre. sup. illud Matt. 4. ductus est Iesus a spiritu. — L4 absque ulla dubitatione ea ue nerunt accipit, ut a spiritu sancto ductus credat ut illuc eum suus spiritus duceret, ubi eum ad tentandum spiritus malignus inueniret.

Ber. sup. cant. ser. 5. — L5 cum absque corporis adminiculo nec bestialis spiritus seruilis conditionis debitum soluere, nec spiritu alius coelestisque creatura implere ministerium pietatis, nec rationalis anima tamptotimo, quam etiam sibi sufficere ad salutem, liquet omnem creatum spiritum, siue ut iuuet, et iuuetur corporeo prorsus indigere solatio.

Ber. ser. 3 pentecost. — L6 spiritus sanctus multiplex dicit, quia multiplicitter filijs inspirat. Ecce dat enim ad usum

ad

ad miraculum, ad salutem, ad auxilium, ad solatium, ad fervorem, Ad usum uitæ bonis et malis communia bona abundantissime tribues. Ad miraculum in signis et prodigiis. ad salutem quum toto corde reuertimur ad Dominum Deum. ad auxilium, quum in omni colluctatione adiuuat infirmitatem nostram. ad solatium quum testimonium perhibet spiritui nostro quod filii Dei sumus. ad feruorem: quum in cordibus perfectorum uehementius spirans ualidum ignem charitatis accendit, ut non solum in spe filiorum Dei sed etiam in tribulationibus glorientur, contumeliæ gloriam reportantes.

47 Spiritus Iesu, spiritus bonus, spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis spiritus fortis infirma roborans, aspera planans corda purificans. quicquid in hoc seculo neque uidetur difficile et angustum, leue facit et hic illatum opprobrium gaudium indicat, despectionem exaltationem esse persuadet. Ber.

48, O quam uelox est sermo sapientiæ et ubi Deus magister est, cito discitur quod docet non est ad hibita in ter pre tatio ad audiendum, non consuetudo ad usum, non tempus ad studium sed spirante, ubi uoluit, spiritus ueritatis propriæ singularum gentium uoces factæ sunt in ecclesiæ ore communes. ab hoc ergo die Leo. papa. in. ser. de pe te cost

tuba euangelicę prędicationis intonuit. ab hoc die imbres charismatum, flumina benedictionum, omne desertum et uniuersam aridam rigauerunt.

Bed. ho. 9 sup. illud luc. exurgens maria abijt in mōte.

Lg nulla in discendo mora est ubi spiritus sanctus doctor adest.

Vide etiam initit. Baptismus. Peccatum Prędicatio. Superbia,

Studium tt. 22

Grec. in. mor.

1 Id circo et desidiosus ingenium repercuti ut de negligentia iustius puniat, quia quod sine labore adsequi potuerat, scire contempsit. Et e diverso nonnunquam studiosus tarditate intelligentię premitur, ut eo maiora pręmia retributionis inveniat, quo magis in studio inventionis elaborat. nihil ergo est in terra sine causa, quando et studioso tarditas ad pręmium proficit, et desidioso velocitas ad supplicium crescit.

Orig. sup. c. 4 exod.

2 pungeoculum et dabit lachrymam: punge mentem et dabit intellectum. nihil enim tam incredibile, quod nō deo fiat probabile.

Hugo. l. 3. de doc. c. 4.

3. Tria sunt studentibus necessaria natura

exercitium disciplina, disciplina. in natura co[n]sideratur, ut facile audita percipiat et percepta firmiter retineat. in exercitio, ut labore et sedulitate naturalem sensum excolat. in disciplina, ut laudabiliter uiuens, mores cum scientia componat.

4. Sapiens ille uir graeciae Demosthenes cum expletis 107. annis se moriturum nosset dixisse fertur se dolere, quod egrederetur e uita quando sapere coepisset. Plato octuagesimo anno, scribens, mortuus est, Socrates nonagesimum octauum in docendi et scribendi labore compleuit. Hinc Homerus quod de lingua nestoris iam uelut iam et pene decrepiti dulcior melle oratio fluxerit. — Hugo li. 6. didascalicon.

5. prudens lector uel auditor omnes libenter audit, omnia legit, non scripturam non personam neque doctrinam spernit. ab omnibus indifferenter quod sibi deesse uidet, quaerit. non quantum sciat sed quantum ignorat, considerat. — ibidem

6. Studium est assidua ac sagax retractatio cogitationis, aliquid inuolutum explicare nitens, uel scrutans penetrare occultum. — ibidem

7. meditatio est frequens cogitatio, modum et causam et rationem uniuscuiusque rei inuestigans. — ibidem

8. Studium est animi assidua et uehemens applicatio ad aliquid agendum, cum summa — Hugo.

uoluntate occupari

Boe. lib. 1. de co solat. — Tu quoque si uis lumine claro cernere uerum, tramite recto carpere callem gaudia pelle, pelle timorem, spemque fugato nec dolor adsit, Nubila mens est uincta que frenis, hæc ubi regnant.

Se. 21. ep. — 50 Studia etiam saluti corporis prosunt. in remedium enim cedunt honesta solatia. et quicquid animum erexerit etiam corpori prodest. Cogito quam multi corpora exerceant, ingenia quam pauci. quantus ad spectaculum lusorium uel lusorium fiat concursus, quanta sit bonarum artium solitudo, quam imbecilli animo sunt quorum lacertos humerosque miramur.

Se. 87. ep. — 51. Otium sine literis mors est et uiui hominis sepultura. alit lectio ingenium et studio fatigatum non sine studio tamen reficit. nec scribere tantum, nec legere debemus. altera res contristabit uires et exhauriet. de stylo dico. altera soluet ac diluet. inuicem hoc et illo commutandum est et alterum altero temperandum, ut quicquid lectione collectum est stylus redigat in corpus.

ibid. — 52 apes debemus imitari, quæ ut uagantur et flores ad mel faciendum idoneos carpunt: deinde quicquid attulere, disponunt, ac per fauos digerunt. ita debemus quæcumque ex diuersa lectione congessimus separare. melius enim distincta

ser

[illegible] uant. deinde ad debitam facultatem inge-
nij in unum saporem varia illa libamenta co
fundere. ut etiamsi adparuerit unde sumptum
est, aliud, tamen esse, quam unde sumptum
est, adpareat.

L3 quod in corpore nostro videmus operari na- ibidem
turam, alimenta quæ accepimus quandiu in sua
qualitate perdurant et solida innatant stoma
cho, oneri sunt. at cum ex eo quod erant, muta
ta sunt tunc demum in vires et sanguinem tra
deunt. idem in illis quibus aluntur ingenia, præs
temus ut quæcumque hausimus, nō patiamur in
tegra esse, ne aliena sint, coquamus illa, alio
quin in memoriam nō ibunt, nō in ingenium
nostra illa faciemus. Unum quidem fiet ex
multis, hoc faciat animus noster omnia
quibus est adiutus, abscondat. ipsum tamen os
tendat, quod efficit.

L4 quicquid facies, redi a corpore ad animum
Illum diebus ac noctibus exerce labore domi neco ~~ibidem~~
colitur ille. hanc exercitationem nō frigus Sen. 15. ep.
nō æstus, impediet: nec senectus quidem. neque
ego te iubeo semper imminere libro, aut pugi
llaribus dandum est aliquod intervallum ani
mo ita tamen ut nō resolvatur sed mu
[illegible]

~~L5 quicquid facies, redi a corpore ad animum.~~ ~~Se. 15. ep.~~

~~[illegible]~~

Se. lib. 1. de benefi. L5 Solet plus prodesse si pauca sapientiae praecepta teneas, sed illa in promptu, ut in usu tibi sint, quam si multa quidem didiceris, et illa ad manus non habeas

ibidem. L6. Non refert quam multa sciat luctator, sed tantum quantum victoriae satis est. sic in studio multa delectant, pauca vincunt licet nescias, quae ratio Oceanum effundat et revocet. quid sit, quod geminorum conceptum separet: partum tamen iungat utrum unus concubitus spargat in duos, an toties concubuerit, cur pariter natis fata non sibi nocebit transire, quae nec licet scire nec prodest. quicquid enim nos meliores beatosque facturum est. ut in aperto aut in proximo posuit.

Se. 1. ep. L7 Certis ingeniis innutriri et immorari oportet. si velis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat.

ibidem L8 vitam in peregrinatione agentibus hoc evenit, ut multa hospitia habeant nullas amicitias. idem accidit his, qui nullius ingenio se familiariter applicant, sed omnia cursim et properanter transeunt. non prodest cibus, qui statim sumptus emittitur. nihil ita sanitatem impedit, sicut remediorum crebra mutatio, non convalescit planta, quae saepe transfertur. nihil ita utile est quod in transitu ~~prosit~~. sed modo

ingenijs

in quis. hunc librum euoluere volo, modo illum fastientis stomachi est multa degustare. quæ ubi varia sunt et diversa, inquinant, non alunt. quum igitur multa percurreris, unum excerpe quod illa die concoquas.

19 Labor Scholasticus, otium est, sed negotiosum, et quod animum reddit ad honesta solicitum. — Sen. in ep.

20 Studiis et diuitiis pariter vacare non potes nec animam illam dignatur habitare sapientia, quam videt infectam desiderijs et curis temporalibus involutam. — Se. 17. epist.

21 Si vis vacare animo, aut pauper sis, aut pauperi similis. Multis enim ad philosophandum obstitere diuitiæ, paupertas autem expedita est secura. — ibidem

22 omnibus quidem prodest subinde animum relaxare. excitatur enim otio vigor, et omnis tristitia, quæ continuatione studij pertinacis adducitur, feriarum hilaritate discutitur. Studia enim leniter tacta delectant, contracta et fortius admota fastidio sunt — Se. 1. Rhet. suas.

23 at tu dum primi floret tibi temporis ætas utere, non tardo labitur illa pede. — Tibullus eleg. 8. lib. 1.

24 quot frutices sylvæ, quot flavas Tybris arenas mollia quot martis gramina campus habet Tot mala pertulimus, quorum medicina quies est. — Ouid. li. 5. de tristib.

nulla mihi in studio, Pieridumque mora.

Ovid. li. 1. de Ponto. 25. Scilicet est cupidus studiorum quisque suorum
tempus et assueta ponere in arte iuvat.
Saucius eiurat pugnam gladiator et idem
immemor antiqui vulneris arma capit
nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus un
dis
et ducit ad remos, qua modo navit aqua

Ausonius in epig. ad Philomusum. 26 emptis quod libris tibi bibliotheca refer
ta est
Doctum et grammaticum te Philomuse pu
tas.
Hoc genere et chordas, et plectra, et barbita
conde
Hodie mercator, cras citharoedus eris.

Ovid. li. 4. de Ponto 27 Da veniam fasso studiis quoque frena re
misi
ducit et digitis litera rara meis.

Stultitia tit. 25

Ambros. 1 Res cundanda in incipienti potestas est, non
adspicienda libertas. in incipientis in libertate ru
ina vehementior est

Greg. in mo. 2 Stultus viator est, qui in via amoena
prata conspiciens, oblivius est, quo tende

bat

bat.

3 tantoque magis intus amplius stultior fit quanto conatur exterius sapiens videri. — Gre. li. mo.

4 inter cetera mala hoc quoque habet stultitia: semper incipit vivere — Sen. 13. epist.

5 stulto nulla re opus est nulla enim uti scit, sed omnibus eget. omnis stultitia laborat fastidio sui nemo est ex imprudentibus, qui relinqui sibi debeat — Sen. 20. epist

6. humilis est stultitia, res abiecta, sordida servilis multis affectibus et saevissimis subdita — Sen. 36. epist.

7 si quando fatuo delectari volo. non est mihi longe quaerendus, me video. — Sen ibid

8. quod stulti proprium est non posse et velle nocere. — Ausonius in Bis severe

Vide etiam virtus fortitudo, sapientia, sex virtus simplicitas.

Subiectio et 26

1 Tales esse, qui praesunt, exhibeant ut quibus subiecti occulta quoque sua prodere non erubescant, et quum tentationum fluctus parvuli tolerant, ad pastoris mentem, quasi ad patris sinum recurrant. — Grego. in past

2 Curandum est ut rectorem subditis et matrem pietas et patrem exhibeat disciplina — Gre. ibid.

at q[uae] inter haec et licita ex imperfectione quidem [illegible] neant districtio rigida aut perversitas sit admissa.

Isi. 1. de. sum. bon. — 3. Non erit caro subiecta animae: nec anima rationi, si animus non est subditus Creatori, tunc autem recte nobis subjicientur omnia, quae sub nobis sunt, si nos subjicimur ei a quo nobis ista subiecta sunt.

Cass. sup. psal. 104. — 4 Talis vicissitudo accipit, ut qui amore domino servire noluerunt, odientibus inimicis iusto iudicio probarent esse subiecti.

Vide etiam in tit. Doctrina. ex actio. executio potestas. praelatio. Regimen.

Superbia

27

Aug. de catechizandis rudibus — 1 Magna est miseria superbus homo, sed maior misericordia humilis Deus.

Aug. li. de. nat. et gratia. — 2 Caetera vitia in malefactis, in malefactis sunt, sola superbia etiam in benefactis est cavenda.

Aug. de civitate Dei. lib. 14. — 3. Audeo dicere superbis esse utile cadere in aliquod apertum et manifestum peccatum unde sibi displiceant, qui iam sibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus sibi displicuit, quando flevit, quam sibi placuit quando praesumpsit. hoc dicit sacer psalm. imple facies eorum ignominia et caetera.

~~suffragium~~
Superbia

4. Vitia qui ppe cetera in peccatis, superbi adversus in recte factis timenda est: ne illa quae laudabiliter timedabunt, ipsius laudis cupiditate amittant. — Aug. in epist. ad Dioscorum

5. si vix tolerat divites superbus, pauperem superbum quis ferat? — Aug. ser. 29

6. Vermis divitiarum est superbia. difficile est, ut non sit superbus, qui dives est. tolle superbiam et divitiae non nocebunt. — Aug. in ser. 31.

7. quid prodest dis peragendo dare pauperibus, pauperem fieri, cum animam misera superbiores fecit divitias contemnendo quam fuerat possidendo? — Aug. in li. de vita clerico.

8. Humilitas homines sanctis angelis similes facit, et superbia ex angelis demones facit: et ut euidenter ostendam ipsa est omnium peccatorum initium, et finis et causa quia non solum peccatum est ipsa superbia, sed etiam nullum peccatum potuit aut potest, aut poterit esse sine superbia, ~~sed etiam~~ — Aug. ad quendam comitem.

9 Precipe diuitibus huius seculi ante omnia non superbe sapere. nihil est enim quod sic generat diuitiae, quomodo superbiam, omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suum, et alius vermis mali, alius piri, alius superbia. ergo precipe diuitibus huius mundi non superbe sapere. et claudit initium, do — Aug. in ser. de verbis domini

cet

Ad usum.

Aug. in reg. — 10. alia quæcumque iniquitas in malis operibus exercet, ut fiant: superbia vero in bonis operibus insidiatur, ut pereant.

Aug. in quadam ep. — 11 Sit miris modis in anima hominis ut de falsa humilitate magis inflet, quam si apertius superbiret. Et non nunquam deijcit Deus occultam mentis superbiam per carnis manifestam luxuriam.

Hierony. — 12. Superbia natione cælestis, sublimium appetit mentes, et quasi ad proprios revolans ortus, appetit gloriam, et potestatem hominum corrumpere, quæ de gloria et puritate angelorum exurgit ut quos invenit participes naturæ, faciat sodales ruinæ.

Hie. in epi. — 13 quid tam superbum, quid tam ingratum videri potest, quam adversus eius vivere voluntatem, a quo ipsum vivere acceperis: quam illius præcepta despicere, qui ideo aliquid imperat, ut causam habeat remunerandi?

Hiero. sup. Marcum. — 14. Multo illa deformior est superbia quæ sub quibusdam humilitatis signis latet. nescio enim quomodo turpiora sunt vitia quum virtutum specie celantur.

Gre. in mor. — 15. Plerumque latet superbia, et castitas innotescit. atque ideo tentata diu castitas, vis castimoniæ perdit: quia cooperta superbia usque ad finem

in

in eo recto se tenet.

16. Superborum mens semper est ad irrogandas contumelias valida, ad tolerandas infirma, ad obediendum pigra, ad lacessendos alios importuna, ad ea quae facere debet, et praevalet ignava: ad ea autem quae nec facere debet, nec praevalet parata. hoc in eo quod sponte non appetit nullis exhortationibus flectitur. Ad hoc autem quod latenter desiderat quaerit ut cogatur: quia dum metuit ex desiderio vilescere, optat vim in sua voluntate tolerare. Gre. ibid.

17 omnis superbia eo ipso in imo iacet quo in alto se erigit, ut inde magis supposita cunctis sit, unde cunctis appetit superesse. ibidem

18 Vitium superbiae ab ipsa radice secandum est, ut quum latenter oritur, tunc vigilanter abscindat, ne provectu vigeat, nec usu roboret. ibidem

19. Plerumque mali eo magis contra Deum superbiunt, quo ab eius largitate et contra meritum ditantur, et qui provocari bonis ad meliora debuerunt, donis peiores fiunt. ibidem

20. quum is, qui de terrena prius gloria superbiebat, postmodum de sanctitate extollitur, nequaquam elatio corpus eius deseruit, sed ad eum contecta veniens, ut cognosci nesciat, vestem mutavit. ibidem

21 quatuor sunt species quibus omnis ibidem

tumor arrogantium demonstrat. quum bonorum aut semetipsis habere se estimant aut sibi datum superiedunt, et pro suis se hoc accepisse meritis putant. aut certe quum iactant se habere quod non habent, aut despectis ceteris, singulariter uideri habere appetunt quod habent.

Ber. de dilig. do Deo. 22 magna superbia et de lictum maximum est. uti datis tanquam innatis et in acceptis beneficiis gloriam usurpare beneficij.

Isid. li. etymo logo. 23 arrogantia est animi motus quo quis mouet ad iactandum se habere quod non habet.

Hugo. 24. iactantia est, fastu meritis idaque se maiora quam sunt descripsi mittere.

25. superbia est elatio uitiosa, que inferiorem despiciens, superioribus et paribus satagit dominari.

Hugo. lib. 2. de aia 26. Superbia in celo nata est, sed uelut immemor qua uia inde cecidit, illuc postea redire non potuit.

Hug. ibi. lib. 2. 27 Cetera uitia solas illas uirtutes impetunt, quibus ipsa destruuntur: ut luxuria pudicitiam, ira patientiam: sola uero superbia contra cunctas animi uirtutes se exigit et quasi generalis et pestifer morbus omnes

co rrum pit. Signa autem superbię hęc sunt
Clamor in locutione, amaritudo in silentio
dissolutio in hilaritate, furor in tristitia
honestas in imagine, inhonestas in actio
ne, rancor in reprehensione.
28. quatuor enim sunt, quę trahunt Augus. de cla
elationis currum. amor dominandi, amor ustro. ani. li. 2.
propriæ laudis, contemptus et inobedientia. ro
tę uero sunt: iactantia mentis et arroga
ntia uerbositas et leuitas. auriga huic curru
spiritus superbię. amatores mundi sunt, qui
ferunt in hoc curru. infrenes sunt equi
uolubiles rotę, auriga peruersus et qui porta
t, infirmus.
29. Superbia de angelo diabolum fecit et Cass. sup. ps. 12.
homini mortem intulit et concessa beatitudi
ne uacuauit, omnium malorum mater, sce
lerum fons, uena nequitię.
30 familiare est hominibus extolli quum be Cass. in quadam
ne de se cognouerit ęstimari. ep.
31 omnis fere uir totus deligit sibi similem inno. de uilitate
solus superbus odit elatum, unde inter superbos conditionis huma
semper sunt iurgia. nę.
32 Heu hominum unde iste fastus, ista super Alanus. li. de com
bia? cui ętrunota necessitas, cui uitam la planctu. naq.
borio sadę uoluit poenalitas, cuius poenalita
tem poenalior mortis concludit necessitas: cui

cui esse momentum, vita naufragium, mundus exilium, cui vita aut abest aut spondet absentiam, mors aut instat aut minatur instantiam.

Sene. de sent. orat — 33 nunquam in solido stetit superba felicitas et ingenium imperio et magnae fastigia ambitione fragilitatis humanae collapsa sunt

Claud. de 4. Honorii. cons. — 34. in qui natura egregios ad cuncta superbia mores

Ovid. li. 6. Meta. — 35. sum felix, quis enim neget hoc? felixque manebo
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit
Maior sum quam cui possit fortuna nocere

Vide etiam infra avaritia charitas contemplatio. cor, cupiditas, curiositas, divitiae, doctrina, eleemosyna, gratitudo, Homo Humilitas et iactantia invidia, laus. paupertas, potestas, Praelatio, Praesumptio, sapientia.

Superfluitas. tit. 23

Amb. ad Vercellen. — 1 nihil tam necessarium quam cognoscere quid sibi sit necessarium.

Vide etiam infra Avaritia. cor, clericus

di

diuitiæ, Ebrietas, ornatus, Prosperitas sobrietas, Studium.

Suspitio tit. 29

1 Si de bem si gutaueris, fauies quidem falle re doauerunt, dum timet falli. et illis peccati occasionem suspicando fecerunt. — St. ep. 2.

2 hoc habet omnis affectus, ut in quo ipse insanit, in idem putet cæteros insanire. — sen. in. li. de mori.

Vide etiam in tit. Charitas, consolatio, detractio, accusatio, fama, mulier, testimonium, Iustitia.

I. cap. 17.

Taciturni tas. tit. 1.

1 quam plures uidi loquendo peccatum incidisse, vix quemquam tacendo ideoque tacendo ideoque tacere nosse dificilius est quam loqui. scio loqui pleros, cum tacere nesciant. Rarum est tacere quemquam cum sibi loqui nihil prosit. Sapiens est ergo qui nouit tacere — Amb. lib. 1 de offic.

2 ille scit recte dicere qui et ordinate nouit tacere — Gre. in. mor.

3 hæc regalis procul dubio uirtus celerius necessa — Cass. lib. 3 epist.

ria sentire et tardius in verba prorum pere. nescit enim proferenda loqui, qui ipse proferenda suo prius tradit examini.

Sidon. li. 7. epist. 4 Pythagoras discipulis advenientibus prius legit tacendi patientiam, quam loquendi non stra...e doctrinam, et sic incipientem quemque inter disputantium coetaneorum cathedras mutum sustinuisse quinquennium: ut etiam: ut etiam celeriora quorum piam ingenia non liceret ante laudari, quam deberent agnosci. quod donec sapientiam non combiberis, non maior est gloria dixisse quod noveris, quam siluisse quod nescias.

Sene. de sent. ora. 5 loqui ignorabit qui tacere nescit. sapienti expedit tacere prose, quam loqui contra se.

Sen. ibid. 6 Xenocrates loquaci cuidam: audi, inquit melius: os unum anatura, aures duas accepimus.

Sen. 16. ep. 7 nihil aeque proderit quam quiescere et animum cum alijs loqui, et plurimum secum.

Id. in lib. de moribus 8. in hoc incumbe, ut libentius audias quam loquaris: quod tacitum velis, nemini dixeris. auribus frequentius, quam lingua utere, quicquid delatum est. ante, quam alijs tibi dixeris.

Sene. in pro verbis. 9 taciturnitas stulto homini pro sapientia est. tacere qui nescit, nescit loqui.

Lo qui ignorabit qui tacere nescit. — Ausonius in Pitta. sent.

LL Arcanum neque tu scrutaberis ullius un-
quam commissumque teges et uino tortus et
ira — Hora. lib. 1. epist.

Vide etiam, entit, loquacitas, Religio, Soli-
tudo

Temperantia L et 2

L. temperantia facit abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum et uerecundum. haec uirtus si in animo habitat libidines frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, uitiosa castigat, omnia in tra nos confusa ordinat, cogitationes prauas remouet, sanctias inserit, ignem libidinosae uoluptatis extinguit, mentem placida tranquillitate componit et totam ab omni semper tempestate uitiorum defendit. — Prosper. de uita contempla.

2 temperantia uoluptatibus imperat alias odit atque abigit, alias dispensat, et ad sanum modum dirigit, nec unquam ad illas propter ipsas uenit, scit optimum esse modum cupitorum, non quantum uelis sed quantum debeat summere. — Sene. ult. epist.

Vide etiam initi. Abstinentia. fortitudo. Modestia. Prosperitas. Sobrietas. Studium. virtus.

Tentatio

Aug. sup psal. 60. 1. Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine peccato, sine tentatione: quia profectus noster per tentationem nostram fit. nec sibi quisquam innotescit, nisi tentatus. nec potest coronari, nisi vicerit, nec potest vincere, nisi certaverit nec potest certare, nisi inimicum et tentationes habuerit

Au. in. ser sancti. vincentij 2. duplicem aciem producit mundus contra milites Christi. blanditur enim ut decipiat, terret ut frangat. non nos teneat voluptas propria, non nos terreat crudelitas aliena et victus est mundus. ad utrosque aditus occurrit Christus, et non vinci[tur] christianus.

Aug. de verbis do. serm. 6. 3. Bonus si fuerit, qui tibi praeest, nutritor tuus est. malus si fuerit, tentator tuus est, et nutrimenta libenter accipe, et in tentatione approbare

Am. in li. de Noe. 4. nulla mens est nulla anima, quae non recipiat etiam malorum motus agrestes cogitationum.

Amb. in. quadra. c. 14. 5. Tentamenta tua, si ad te respicias grandia sunt. si ad bella tortem fortissimum, ludus

et

et umbra certaminis. nemo miles cum uxore pergit ad bellum.

6. dum parvus est hostis, interfice: ut nequitia elidat in semine. — Hie. in ep.

7. multos suaspiq felicitas stravit, multos diuturna pax incautos reddidit. eoque illos inopinatos hostes gravius pertulit, quo longo quietis usu negligentes invenit. vnde sancti viri, quum multa se perficere virtutum prosperitate considerant, quodam superno dispensationis moderamine exerceri se etiam tentationibus exultant. quia custodiunt, quanto tentationis impulsu concussi, infirmitatem suam humilius agnoscunt. — Gre. in mo. tractans illud Pepigi fœdus cum oculis meis

8. Hostis noster quanto magis nos sibi rebellare conspicit, tanto amplius expugnare contendit: eos enim pulsare negligit quos quieto iure se possidere sentit. — ~~ibidem~~ Gre ho. 2.

9. quis sit spiritus, qui loquitur, ipsa suggestio declarabit. semper enim spiritus carnalis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiæ semper amara loquitur. — Gre. in mo.

10. fratres simodo præsentes vidremus Adam in eo articulo positum, ac cedentibus cogitationibus in cor eius, et coarctari inter preces uxoris, et præceptum creatoris, nonne clamaremus adversus eum dicentes. cave — Ber. in. ser. omnium. Sanctorum

tibi mulier: uide, ne feceris. seducta est mulier
nō acquiescas ei. ut quid ergo quoties apponere hē
dit nō tentatio similis, nō persuademus simi
liter nobis ipsis?

Chrys. sup. Matth. Ma. 4. Mitte te deorsum.

L1 nō impulit nō tetigit, sed tantum dixit
mittere deorsum, ut intelligamus quod qui
obedit diabolo, ipse se deponit, diabolus enim su
ggerere potest, cogere nō potest.

Orig. sup. lib. nume.

L2. Sicut caro, si sale nō aspergatur quā
uis sit magna et praecipua corrumpit: ita et
anima nisi tentationibus assiduis saliat, con-ti
nuo resoluitur et relaxatur.

Leo. papa in sermo.

L3 nō desinit antiquus hostis tenta
tionum laqueos ubique praetendere, ut
quoquo modo fidem credentium uale
at corrumpere. nouit enim cui illecebras
carnis ingerat, cui nixus in uidiis infundat
cui incitamenta luxuriae apponat: nouit quē
moerore conturbet, quem admirationes sedu
cat: omnium discutit mores omnium uen
tilat causas, omnium scrutatur affectus
et ibi quaerit causas nocendi, ubi uiderit
quem quam diligentius occupare,

Leo. ser. 35.

L4 nulla sunt sine tentationum
experimentis opera uirtutis, nulla sine
perturbationibus fides, nullum sine
hoste certamen, nulla sine congressione uicto

ria

ria.

L5 ad magnam uti litatem fidelium materia est reservata certantium, ut non superbiat sanctitas, dum pulsatur infirmitas

Prosp. de uocatione gentium. lib. 1.

L6 Bellum graue, quia occultum, quia cum fortiore, quia hostis. hostis insidie non uidentur. aduersarius nec labore deficit, nec uictus aliquando discedit. sed tanto atrocior redibit, redditus, quanto eum per diuinam gratiam debellari posse cognoscit.

Ca. sup. ps. 91. tota die bellans tribulauit me.

L7 fili accedens ad seruitutem Dei, sta &c. mundus aduersus de seruitores suos fortius pugnat: et egredientes uite secularis illecebras, grauior congressus expectat. nam et in exitu Israel de Aegypto pharao uehementius excandescit, et satanas egrediens ab homine, quem, quem ab infantia tenuerat, ipsum grauius in egressu discerpsit. commeniis curens uite presentis est tentationibus appetendi. nam ad uirtutis exercitium Heie (?) ab isto lynis relictus est. Heliseus uel iebuseus, et apostolo spiritus satane datus est, ne reuelationibus extollatur. arenam pugne ingressus es in qua non apprehendes brauium nisi cucurras. non coronaberis nisi pugnes.

Pe. chrysolo. in quadr. cap. 1.

L8. vide etiam intit. angelus, caro, cogitatio concupiscentia coniugium. consuetudo

cō uersio crux, deuotio, Diabolus et humilitas, ie iunium, Regime, securitas, seruitium Tribulatio, initium.

Tempus siue temporale. tt. 4

Au. in. quodā ser.

1 Discernendum est quid præcedat, æternitate, quid tempore, quid electione, quid origine. æternitate, sicut Deus omnia. tempore sicut flos fructum: electione sicut fructus florem: origine, sicut sonus cantum.

Aug. ibi.

2 fallax in temporalibus bonis suauitas labor et perpetuus timor, et periculosa sublimitas: initium sine prouidentia, et finis cum poenitentia.

Hiero. sup. Hiere. lib. 2.

3. nihil longum, quod finem habet, æternitati comparatum omne tempus breue est.

Hier. sup. illud. eccle 4 1 ~~sui ecclesiæ hoc regulus illo. omnia ...~~

4 nemo uestrum paruipendat tempus quod in uerbis consumitur otiosis. Volat uerbum irremediabile, nec aduertit insipiens, quid amittat. licet fabulari, dicunt, donec hora prætereat. o donec prætereat hora, quam tibi ad agendam poenitentiam. ad obtinendam ueniam ad acquirendam gratiam; ad promerendam

Ber. in. ser. ad scholares

dam. gloriam, miseratio eo dilectis indul
geat. donec transeat tempus, quo divinam
propitiare debueras pietatem properare ad
angelicam societatem, suspirare ad amissa
here ditatem. excitare remissam volunta
tem, flere commissam iniquitatem.
5 nil pretiosius tempore, et heu nil hodie vilius invenitur. transiit dies salutis, et nemo recogitat. nemo sibi perire diem, et nunquam rediturum causat. sed sicut capillus de capite, sic nec momentum peribit de tempore. — Ber. ibid.
6 nihil horum temporalium stabile neque solidum est: nos tamen cupimus tamquam aut semper futura, aut semper habituri. — Sen. 69. epist.
7 fluunt omnia et in assidua diminutione sunt corpora nostra rapiuntur fluminum more. quicquid vides, currit cum tempore. homo, fluida est materia et caduca et omnibus obnoxia causis. — Sene. 67. epist.
8. nemo se iudicat quicquam debere qui tempus accipit quum interim hoc unum est, quod ne gratus quidem potest reddere — Sen. epist. 8.
9 omnia aliena sunt tempus tantum nostrum est, quotidie deterior posterior dies. — Sen. in pue.
Vide etiam intit. Amor, cupiditas deli

tię. delectatio. gaudium solicitudo. vita.

Testimonium. tt. 45

Isido. 3. de sum. bono

1 testis falsus tribus est personis obnoxius primo Deo quem periurando contemnit; secundo iudici, quem mentiendo fallit; postremo innocenti, quem falso testimonio lędit.

Tullius

2 infertur de testimonio quotacunque alicui sit authoritas, propter coniunctionem affinitatis minor putanda est

Vide etiam in tit. societas

Timor tt. 46

Greg.

1 nullum genus mortis bono et recte viventi metuendum est.

Gre. in pastorali

2 ignorat itaque gratiam libertatis, quem ligat servitus timoris.

Ber. sup. cat. ser. 37.

3 noveris te, ut Deum timeas, noveris ipsum ut ęque ipsum diligas. in altero initiaris ad sapientiam, in altero consummaris, quia initium salutis, timor domini et plenitudo legis est charitas. quemadmodum ex nostra tui venit in te timor Dei atque ex Dei notitia, Dei itidem amor: sic econtrario, de igno

ra

rantia tui, superbia et dei ignorantia venit de peccato.

Qui hoc est omnis homo. 4. Deum time et mandata eius observa hoc est omnis homo, absque hoc nihil est homo. Ber. ibid. ser. 20

5. Fugit ovis tremebunda lupo veniente atque cedit se columba tremens accipitre visa. de caverna mus exire non audet exuriensque cum imminente cato. et tunc videns furem conterebatque eo. Ber. in ep. quadrag.

6. Principium nostrae salutis sapientiaeque secundum omnes scripturas, timor Domini est. De timore domini nascitur compunctio salutaris. De compunctione cordis procedit abrenuntiatio, idest nuditas et contemptus omnium facultatum, de nuditate humilitas procreatur. De humilitate mortificatio voluntatem generatur. De voluntatum mortificatione extirpantur, atque marcescunt universa vitia. Vitiorum expulsione virtutes fructificant atque succrescunt. Virtutum pullulatione puritas cordis acquiritur. per cordis puritatem apostolicae charitatis perfectio possidetur. vera est beati Antonii sententia. Io. Cas. de instit. mo. lib. 4.

7. Si amor dei teneri non potest, saltem teneat et terreat timor iudicii, metus gehennae, laquei mortis, dolores inferi. ignis inextinguibilis, vermis corrodens, sulphur foetens flamma Hug. li. 3. de anima.

ma

tarta ira. et omnia mala.

Cass. sup. ps. 4. fir mamentum est. domi. — 8. humanus timor diffidentiam tribuit. Dominus autem, spei firmamenta concedit.

idem. sup. ps. 32. — 9. qui deum bene timet et amat, qui bene amat et timet, res illæ in coelesti devotione sociatæ sunt.

Cassio. sup. illud ps. Dulcis et rectus Dominus. — 10. quum audis, quod Dominus tuus dulcis est, attende quid diligas. quum audis quod rectus, attende quid timeas, ut amore et timore Dei excitatus legem eius custodias.

Sen. 13. epist. — 11. nos et uenturo torquemur, et præterito multa bona nostra nobis nocent. timoris tormentum memoria reducit, prouidentia anticipat. nemo tantum præsentibus miser est.

Sen. ibid — 12. Plura sunt quæ nos terrent, quæ premunt et sæpius opinione quam re laboramus, quam re. Cito accedimus opinioni et ea uerimus pergas, quemadmodum aliquos pulueris motus fuga pecorum exuit castris, aut quos aliqua fabula sine autore conterruit, nescio quo modo uana perturbant. Vera enim modum suum habent uerisimile est, aliquid futurum mali, non statim uerum est, quam multa inexpectata uenerunt, quam multa expectata nunquam comparuerunt.

quid.

L3 quid enim prodest mala accerscere et praesens tempus futuri metu perdere? stultum est, quia aliquando futurus miser esse iam miserum, quicquid verearis ne eveniat, ve tum utique propone, et quodcunque est illud malum totum ipse metire, actorem tuum tota. intelliges, aut non magnum aut non longum esse quod metuis. Sen. 24. epist.

L4. stulta vitia est timore mortis mori. venit qui occidat, expecta quod occupet. cur suscipis alienae crudelitatis procurationem? utrum invides carnifici tuo, an parcis? Sene. 72. epistol.

L5. quemadmodum ves in auris fundae sonus terruitat: ita nos non ad ictum tantum excitamur, sed ad strepitum. inter suspecta male vivitur. infirmus animus antequam malis opprimatur, quae aut praesumit, illa ante tempus cadit. quid autem dementius, quam angi futuris, nec se tormento reservare, sed accersire sibi miserias? Sen. 75 epist.

L6 nemo tam timidus est, ut malit semper pendere, quam semel cadere. Se. 22. epistol

L7 quod nimis nolunt miseri, hoc facile credunt: imo quod metuunt nimis numquam amoveri nec tolli putant. Sen. in epi.

L8. quemadmodum perniciosior est hos Sene. 79. epist

hostis fugientibus, sic omne fortuitum incom
modum magis instat timentibus et auerso.
19 qui inti diu timet in nullas inci
idem. de sent oratore. | det. necesso perit ruina, qui ruinam
timet. Semper enim metuendo sapiens
uitat malum. nam uni modum quamuis
humilem. docti est metuere, iure sa ...
parua necat morsu spatio tumuissi perstantium
A cane non magno saepe tenetur aper. causa
pusilla nocet, sapiens non ea tiam uitat.
20 multos in summa pericula misit
ibidem | uenturi timor ipse mali, fortissimus ille est,
qui promptus metuenda pati.
Sen. in prou. | 21 quid demetia est fugere, cum ...
ire non possis? quotidie damnatur qui sem
per timet. Res uera est, quod qui a multis
timetur, multos timeant. peius est regibus quam
seruentibus rem uera: quia isti singulos
illi uniuersos timent
22. stultum est timere quod uitare non
Sene. ibid. | potest. tutissima res est, nihil timere praeter
ter deum. timidum non facit animum
nisi reprehensibilis uitae conscientia
mala.
Tul. in tusc. quaest. | 23 timor sicut modestiae cognatus
est: ita familiaris est sapienti: quia

me

Omnem com ponit et humilat.

24 tum vero ancipiti mentem formidine pressus. — Vergil. lib. 12 Aeneid.
obstupuit steteruntque comae, et vox faucibus haesit.

25 occupat obsessos sudor mihi frigidus artus — Ouid. lib. 6. meta.
Caeruleaeque cadunt toto de corpore guttae

26 dixit que metu gelidos pavor occupat artus — Lucan. li. 1. bel. ciuil
et tacito mutos volvunt in pectore questus

27 Desine mitem animum vano infamare timore — Ouid. li. 3. de ponto.
Saeva quid in placidis saxa vereris aquis?

28. Degeneres animos timor arguit. — Verg. li. 4. Aeneid.

29 credere quod iubeat, locus est et nomine index ~~et quia mens semper quod~~ — idem. lib. 3. de arte amandi
et quia mens semper quod timet esse putat

30. nos sumus incerti, nos anxius omnia cogit — Ouid. epist. 13. Heroid.
quae possunt fieri, facta putare timor.

31. non est quod timeas, fortuna mitior nostra est. — Ouid. li. 3. de tristib.

32 crux est si metuas vincere quod nequeas — Ausonius in Thaletis sentent.

Mart. lib. 11. epig.

33 Desperasse iuuat, uelutiiam rupta sororum
fila, minus gaudent, qui timuere nihil.

Vide etiam in tit. Auaritia, confidentia, consideratio, consolatio, correctio cupiditas damnum. fortitudo, gratia intentio Magnanimitas. mors, potestas, spes, Tribulatio, uoluptas.

Tribulatio. 4th/7

Aug. sup ps. 21

1 intelligat homo medicum esse Deum et tribulationem medicamentum esse ad salutem, non poenam ad damnationem. sub medicamento positus ureris secaris, clamas. non audit medicus ad uoluntatem sed audit ad sanitatem.

Aug. sup. psa. 60.

2 in fornace ardet palea, et purgat aurum. illa in cinerem uertitur, et, ex illo sordibus exuitur, fornax mundus, aurum iusti, ignis tribulatio, artifex Deus. quod uult ergo artifex facio: ubi ponit me artifex tolero. iubeor ego tolerare, nouit ille purgare, ardeat licet palea ad incendendum me, et ad consumendum me

illa

illa quasi in vane rem verterit, ut ego sordibus carerem.

3 nullus servus Christi sine tribulatione est. si putas serus habere persecutiones, non dum coepisti esse Christianus. — Aug. in quodl. ser.

4. si te promissa patris bene agnouisti, non timeas flagellari, sed exheredari. — Aug. sup. psal.

5 flagellum interius et exterius glorificat creatorem, compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit virtutem, protegit infirmitatem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat poenitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem seruitutem. — ibidem

6 quod te Dominus permittit pati, flagellum corrigentis est, non poena damnatis. ad hereditatem sempiternam erudimur et flagellari dedignamur. — Aug. sup. ioann.

7 sicut sub eodem igne aurum rutilat et palea fumat: et sub eadem tribula stipulae comminuuntur, et frumenta purgant, et uno motu exagitat foenum et suaviter fragrat unguentum: ita una tribulatio irruens bonos probat, purgat et eligit: malos reprobat, exterminat, et annihilat. — Aug. sup. ~~ioann~~ psal.

8 non facile in veniunt in adversitate per — Aug. in epist.

sidia, quae non fuerunt in pace quaesita.

Hie. in. ep. ad. Cypri. — 9. quanto in hoc seculo plus scrutionibus passitate, inimicorum potentia, vel morborum crudelitate fuerimus afflicti: tanto post resurrectionem in futuro maiora praemia consequemur.

Gre. in. ho. ho quidam fecit coenam magnam — 10 plerumque postquam in hoc mundo non possumus obtinere quod volumus, postquam intererenis desiderijs de impossibilitate lassamur, tunc mentem ad Deum reducimus. tum placere incipit, quod displicebat. et quod nobis amara fuerant, praecepta repente dulcescunt in memoria peccatrix anima, quae adultera coniux esse non potuit, decrevit esse fidelis coniux. qui ergo huius mundi aduersitatibus fracti ad dei amorem redeunt, atque a praesentis vitae desiderijs corriguntur: quid est fratres charissimi, nisi ut intrent, compellruntur?

Gre. in. mo. — 11 tanto spes in deo solidior surgit quanto pro illo quisque graviora pertulerit quia nequaquam retributionis gaudium de aeternitate colligit, quod non hic pia tribulatione seminat

Gre. ebid. — 12. Carnem in nocte est laetitia in tribulatione.

Au

L3 Ad uerum cordis tribulatio aperit, quam saepe prosperitas huius mundi claudit. Gre. ibid

L4 Quisquis aduersitate vel tribulatione frangitur, a quo factus est, minime contemplatur. nam qui, quod non erat, fecit: factum sine gubernatione non deserit et qui benignitate hominem condidit neque quam meus te cruciari permittit. nec sinit neglecte perire quod est: qui hoc etiam quod non fuit, creauit ut esset. Gre. ibid

L5 Quisquis in solo desiderio aeternitatis figitur nec prosperitate attollitur: nec aduersitate cassatur, dum nihil habet in mundo, quod appetat: nihil est, quod de mundo pertimescat. Gregor.

L6 Si iniquus quis quod in hac uita permittitur prosperari, necesse est, ut electus Dei debeat sub flagelli freno retineri. Gre. ibid.

L7. Non exterret exterius numerus hominum quem non debellat interius turba uitiorum in hac uita, qui nulla prospera appetit, nulla aduersa pertimescit. Gre. ibi.

L8. Electis suis ad se pergentibus Dominus huius mundi iter asperum facit, ne dum quis quasi uitae praesentis requie quasi uiae amoenitate pascitur: magis cum diu pergere, quam citius peruenire delegit, ne dum oblectatur in Gre. ibid

uia obliuiscar quod desiderabat in pa
tria.

Gre. ibid. 19. Nemo quantum profecerit, nisi inter aduersa, cognoscit: quia unusquisque suum doni gratiam in tranquillitate quietis percipit, sed quantum perceperit in aduersitate perturbationis ostendit.

Gre. ibid 20 sanctorum mentes aeternitatis praemia praestolantes, uires ex aduersitatibus sumunt quia crescit repugna gloriosi certaminis sibi non ambigunt manere uictoriam. electorum desideria dum premuntur, ad uersitate proficiunt, sicut ignis flatu premitur ut crescat, et unde quasi extingui cernitur inde roboratur.

Gre in quadam ho. 21 quum recognosco Iob in sterquilinio Ioannem esurientem in eremo, Petrum extentum in patibulo. iacobum decollatum ab herodis gladio, cogito qualiter Deus in futuro examinabit, quos reprobat. qui ita dure affligit, quos amat.

Greg. in mo. 22 afflicti terrena perdimus, sed afflicti humiliter sustinentes coelestia multiplicamus.

Gre. ibid. 23 Virtus per quietem se exercuit scilicet in Iob, sed uirtutis opinio commota per flagella fragrauit: sicut aromata fragrantiam suam. non nisi sa

quy

quum incendunt, et pedunt. Ita san
ctis uiri omne quod uox intrib; redolet, in tri
bulatione nib; in nos tescit.

24. mala Lazari purgauit ignis in o
pie et bona diuitis remuneravit felicitas Gre. ho. 40.
transeuntis uite: illu paupertas affligit
et texit istum abundantia remunera
uit et repulit

25. tribus modis nos conditor in terra gazecto
tue uerit quum aut flagelli districtio Gre. in. mo. l. 22
ne nos percutit, et quanta nobis insit l
desit patientia ostendit: aut quedam que
nolumus nobis precipit, et nostram nobis
obedientiam uel inobedientiam patefacit
aut aliqua nobis occulta aperit, et aliqua abs
condit, et mensuram nobis nostre humilita
tis ostendit, et innotescit.

26 quomodo stelle in nocte lucent in die late
nt, sic uera uirtus, que sepe in prosperis non ad paret Ber. sup cat.
in aduersis eminet. Illud sane cautele est. hoc
necessitatis.

27 fratres in hoc mundo quasi in cam Ber. in quodam ser
po cex minis positi sumus. et qui hic do
lores, aut plagas, aut tribulationes non
sus cepevit, in futuro in gloriam ad pare
bit

28 si quis etiam laboriosam estimat sue Chrys. sup. Mat.

desidiae est accusatio. si enim nautis naufragia, pelagi fluctus, si tempestates atque hyemes agricolis, si vulnera, caedesque militibus, si gravissimi ictus plagaeque pugilibus leves ac tolerabiles sunt propter spem temporalium, ac pereuntium commodorum: multo magis, quum coelum praeparatur in praemium, nihil ex praesentibus asperitatibus debet sentiri. maxime labores mitigat in benignum finem venire promissum. nec aspicis, quod via est aspera, sed quo ducat, nec aliam, quae lata est, sed ubi definit.

Sct. Chrysost. in quadam epi.

29 sortitam temporaliter se punit ut aeternae mortis ardores poena redimat temporalis. in aedificatione enim temporali omnes lapides prius malleis tundebantur: nec in illorum positione sonus mallei audiretur. nec in horreo Domini reponitur granum donec flagellis aut tribulorum pedibus sit excussum: sic et vivi lapides qui ponendi sunt in illa coelesti Hierusalem quae aedificatur ut civitas, variis infortuniorum percussionibus poliuntur prius quam in aedificio caelestis habitaculi collocentur.

Idem in quadam ep.

30 Haec omnia fortasse operatur Dominus ut det nobis vexatio intellectum: tunditur granum ut reponatur in horreo: quadratur lapis, ut sine so-

nitu

ritu mallei in ædificio templi eo locet.
monet turbo, ut Elias rapiat in coelum ma
ximum est remedium interioris hominis: si
in hac area mundi uariis passionum flagellis
trituret exterior.

31 omnis cordis aut corporis afflictio citra — idem in quadrag.
meritum et fructum salutis est sine pa
tientiæ condimento.

32. O quanta mortales agit anxietas, affli — innocē. de utilitate
git cura, sollicitudo molestat, dolor affligit — condit. hum.
et turbat tristitia, et tristat turbatio, pa
uper et diues, seruus et Dominus, et nisi
bonus et malus, omnes mundanis cruci
atibus affliguntur et mundanis afflictioni
bus cruciantur experto crede magistro.

33. parua toleramus, si recordemur quid — Cass. sup. ps.
biberit ad patibulum, qui nos inuitat ad
coelum.

34 nihil eripit fortuna, nisi quod dedit — Sen. in quadr. epi.
uirtutem non dedit, ideo non detrahit. itaque
sapiens nihil perdit, in unius possessione
uirtutis est. ex qua depelli nunquam po
test.

35 aspera exesit hyems, omnisque aspe — Ouid. li. 11. Meta.
re ferues.
Bella gerunt uenti fretaque indignata
miscent.

idem. li. 3. fast. 36 vincat ars ueto, nec iam moderator habenis
utitur at uotis est quod Jupiter cit opem.

Ouid. epist. eos. ad liuiam 37 Scilicet ex igno percussa est fulminis ictu
Forte ut possis cladibus esse tuis

Vide etiam in re adiu torium compassio, fides, fortitudo gaudium, humilitas infirmitas, iustitia mudus, Patientia, poena; poenitentia profectus, prosperitas solitudo, veritas, vita

Trinitas tit. 2

Aug. li. de. tri. 1 Vbi quaeritur unitas trinitatis patris et filij et spiritus sancti, nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Non pigebit me sicubi haesito quaerere: nec pudebit sicubi erro discere quisquis ergo hoc audit, vel legit ubi pariter certus est pergat mecum. ubi pariter haesitat quaerat mecum. ubi errorem suum cognoscit redeat ad me: ubi me eum reuocet me ita ingrediamur simul charitatis uiam tendentes ad eum, de quo scriptum est quaerite faciem eius semper

Aug. li. 6 de trini. 2 in eum ma trinitate tantum est una

quam

quantum tres simul sunt et nec plus aliquid sunt duae, quam una res. Et in se infinita sunt: ita et singula sunt in singulis et etiam omnia in singulis et singula in omnibus et omnia in omnibus et unum omnia.

3 Videmus solem in caelo currentem fulgentem calentem. similiter. similiter ignis tria habet, hoc est motum, lucem, et fervorem. Diuide ergo si potes, Arriane solem uel ignem et tunc demum diuide trinitatem. Aug. de uerbis do.

4 Aperte tunc uidemus quomodo et unum diuisibiliter tria sunt et indiuisibiliter tria unum. Gre. in mor

5. Veritas, charitas, aeternitas, o beata et beatificans trinitas: ad te mea, misera trinitas miserabiliter suspirat, quoniam a te infeliciter exulat, discedens a te quantis se implicuit erroribus, doloribus, timoribus, Ratio quippe in iudiciis fallit, uoluntas quadrupli ci perturbatione laborat et memoria duplici obliuione confundit. triplici huic uanitati nobilis creatura subiecta est non uolens in spe tamen. heu quale mihi commutauimus trinitatem cor meum. Ber. Ser. 11 sup. cat.

Eo turbatum est et inde dolor. Dereliquit me virtus mea et inde pavor. et lumen oculorum meorum non est mecum et inde error. en quam dissimilem trinitatem anime mee trinitas offendisti. Verum tamen quare tristis est anima mea? et quare eo turbas me? spera in Deo quoniam adhuc eo fitebor illi quum inde licet ratione error, a voluntate dolor, atque a memoria timor omnis recesserit. et successerit illa quam speramus mira serenitas, plena suavitas eterna securitas. Primum facit veritas Deus. secundum charitas Deus, tertium summa potestas Deus: ut sit Deus in extinguibilem, voluntatem pacem imperturbabilem, eo sequente memoria fonti indeficienti eternaliter inherere.

Ber. in ser. parvis. ser. 1. quem totum lege

6. inquirere de trinitate perversa curiositas est et credere et tenere sicut sancta ecclesia tenet, fides et securitas est. videre autem eam sicuti est perfecta et summa felicitas est.

Cass. sup. ps. 49.

7 summum sacramentum divinitatis est verbum quod tempore non mutatur sed semper idem est. et ibi aliud sacramentum quod una syllaba tribus literis continet, ut sancta trinitas in coelis unus Deus esse docet.

Tristitia

1 Memoria quasi uenter est animi lętitia uero atque tristitia quasi cibus dulcis et amarus — Au. in. li. confession

2 nulla res ita inebriat, ut animi perturbatio, id est tristitia quę ducit hominem ad mortem hęc abominanda ebrietas est. — Hie. sup. ioannem.

3. vis nunquam esse tristis, bene uiue. bona uita semper gaudium habet. — Hugo. li. 3. de anima

4 tristitiam si poteris ab admiseris, sed nec omnibus ostenderis. — sen. lib. de mori.

5 nunquam tristis erit. si tibi ipsi in commodo uixeris — ibidem

6 ad tristem partem extrema inclinatio — ibidem

7 Socrates uir tantum sic coluit, ut numquam eum lętitię blanda uanitas exhilararet nec tristitia ulla contraheret. — se. de senten. orata

8 Vide etiam in titu. Compassio Consc[i]entia Consolatio gaudium. misericordia et recte.

V. cap. 29

Venia tit. 1

1 Debet ecclesia catholica correctis et firmatis filiis libenter ignoscere: cum ipsi — Au. de. agone. chri

Petro per tonam eius gestantie, cum in ma
ri titubasset: et cum Deum carnaliter a passi
one revocasset: et cum aurem servi gladio
precidisset, et cum ipsum dominum etiam ne
gasset, et cum in simulationem postea supersti
tiosam lapsus esset videamus veniam esse
concessam eum quoque correctum atque firmatum
usque ad dominice passionis gloriam per
venisset.

Aug. de ver. dom. 2 audistis formam, si septuagies septies fra
tres peccata tibi donavit. si huc usque ignovit
et ultra negavit: pone et tu limitem et ultra
veniam noli ignoscere.

trac. Mud. apost. donate vobismet ip.

ibidem. 3. dicit dominus dimitte et dimittetur tibi
si ego prior dimisi dimitte. Mis postea nam
si non dimiseris. revocabo te. et quicquid dimi
seram, replicabo tibi.

Am. de obitu theo 4 Bene sicuim se putabat accepisse au
guste memorie Theodosius, cum rogaret
ignoscere. et tunc prior erat venie cum
fuisset commotio maior ira eu dig et opta
bat in eo quod timebat in alijs que ut irasceretur
ceret. hoc erat remedium reorum qui cum
haberet supra omnes potestatem, quasi
parens postulari malebat quam quasi iu
dex punire, equitatis iudex non poenarum arbi
ter. qui nunquam veniam confitendi

ne

negavit.

5 Discas frequenter ignoscere nec indignationem tenere. nihil est enim quo possit offendi, cui ignoscendi est consuetudo — Amb. sup. Luc.

6. O formidolosa sententia, si parva fratribus non dimittimus, magna nobis a Deo non dimittuntur. — Hier. sup. Mud sino. remi. pec.

7 Omnino propter magnitudinem quam te praedicat currimus post te Domine, eo te audiemus quod non spernas pauperem, peccatorem non abhorreas. non horruisti confitentem latronem, non lachrymantem peccatricem, non Chananeam supplicantem, non deprehensam in adulterio, non sedentem in Thelonio, non supplicatem supplicantium. non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum. non ipsos crucifixores tuos. modo tem horum unguentorum currimus. — Ber. sup. cant.

8 nulla sit negligenti venia ubi de salute certatur. — Veg. de re mili. li. 2.

9 magnarum virtutum est, negligere læsionem. — Se. de moribus

10 optimum est semper ignoscere tanquam si tu ipse quotidie pecces. Aliteri semper ignoscito. tibi nunquam. — Se. in pu.

11 Det illi veniam facile, cui venia est opus. — Se. in Agamemn.

Hor. Saty. 3. li. 1. — L2 qui ne tuberibus proprijs offendat amicum.
postulat ignoscat uerrucis illius, equum est peccatis ueniam poscentem reddere rursus
L3 Vide etiam initit Compassio, communitas, Confessio, correctio, Desperatio, Elemosyna. Eucharistia inimicitia. in iuria ira magna nimitas. oratio. Penitentia Patientia. reconciliatio. Recidiuatio retu rrectio.

Verbum tit. 2

Au. de benedi. esau. et Iac. — L1 Simul pluit dominus super segetes et super spinas, sed segeti pluit ad horreum, spinis ad ignem: et tamen una est pluuia: sic uerbum Dei omnes compluit uideat quisque quo trahit pluuiam bonam sic attrahit ut generet spinas, numquid pluuia Dei accusanda est ante, quam ueniat ad radicem? dulcis est pluuia illa. dulce est uerbum Dei donec ueniat ad cor malum.

Au. in quodam ser. — 2 quid uobis plus esse uidetur uerbum dei aut corpus christi? si uultis uerum respondere, hoc utique dicere debetis, quod non sit minus uerbum dei quam corpus christi. et ideo non minus reus qui uerbum dei

negli.

negligentior ad uenit, quam ille, qui corpus Christi in terram negligentia sua cadere permisit.

3. quomodo possunt uerba Dei dulcia esse infaustibus [illegible], in quibus est amaritudo nequitiae. — Am. sup. Beati immaculati.

4 plus est uerbi pabulo uiuturam in se sapientiam mentem reficere, quam uentrem moriturae carnis terreno satiare. — Gre. in. ho. 6. sup. Ezech.

5. uerba dei tunc uerius mens intelligit, quum in eis semetipsam quaerit. — Gre. in. mo.

6. quaerit anima uerbum, cui consentiat ad correctionem, quo illuminet ad cognitionem, cui innitatur ad uirtutem, quo reformetur ad sapientiam, cui conformetur ad decorem, cui maritetur ad foecunditatem, quo fruatur ad iocunditatem. — Ber. sup. cant. ser. 85.

7 nescit uox missa reuerti. — Hora. de arte. Poetica

8 quid de quoque uiro, quid dicas, et cui dicas saepe uideto. — Horatius li. 1. epis. ad Lolium

9. impia sub dulci mella uenena latent. — Ouid. li. 1. eleg.

10. ut syluae folijs pronos mutantur in annos, prima cadunt: ita uerborum uetus interit aetas et iuuenum ritu florent modo nata uigentque — Hora. in arte Poetica.

Infra — 11 [illegible] talia fata peribunt
nedum sermonum stet honos et gratia uiuax
multa renascentur quae iam cecidere cadentque
quae nunc sunt in honore uocabula si uolet usus.
quem penes arbitrium est et ius et norma loquendi

Ouid. li. 2. de Remed. amor. — 12 [illegible] animos citharae cantusque lyraque
et uox et numeris brachia mota suis

Verecundia tt. 3

Amb. sup. Beati immaculati. — 1 hominem uereris praesentem dei patris et filij et spiritus sancti non uereris praesentiam.

Hie. ad Pammachium de morte Paulinae — 2 quicquid pudet dicere pudeat etiam cogitare.

Ber. sup. cant. ser. 86. — 3 quid amabilius uerecundo adolescente? quam pulchra et quam esplendida gemma mor[um] est uerecundia. in uita et uultu adolescentis, quam uera et minime dubia bonae spei nuntia, bonae indolis index uirga disciplinae, expugnatrix malor[um], propugnatrix puritatis ignaviae speculatis

glo

gloria conscientię famę custos vitę decus, virtutis sedes, virtutum primitię, naturę laus et insigne totius honesti.

4 pudoris etiam his disciplinam inter defuncta corpora natura discernit. At si quando cadavera necatorum fluctibus evehuntur virorum supina fluctuant, prona foeminarum — solin. li. de mirab.

Ǫ verecundia parens est omnis honesti et tutela solennium officiorum, magistra innocentię chora proximis accepta alienis, omni loco, omni tempore favorabilem prę se ferens vultum. — val. Ma.

6 artifices scenici hoc indicio imitantur verecundiam; deiiciunt vultum, verba submittunt, figunt in terram oculos et deprimunt ruborem sibi exprimere non possunt: nec exhibent hic nec adducit nil advertus hunc sapientia proficit, sui iuris est, iniussus venit, iniussus descedit. — sen. ibid

7. nec tuendus est pudor, qui quando diu in animo duravit, alis erit bonę spei locus. — se. 25. epis

8 recta ingenia debilitat verecundia prava confirmat audacia — sen. in prover.

9 turpia ne dixeris paulatim enim pudor per verba discutit. — ibidem.

ibidem. 10 verbo turpium silentia impudentiq mutis

Terent. in Adelphis. 11 eru buit salva res est.

Vide etiam in tit confessio, co fessio correctio. Correctio.

Veritas tt 4

Aug. ad Chrysty. 1 dulcis est veritas et amara quo dulcis est parcit: et quo amara curat.

Au. sup. Ioann. 2 veritas panis est: mentes reficit nec deficit, mutat vescentem, nec ipsa muscentem mutat.

Au. ibid. 3 si de veritate scandalum sumitur utilius permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.

Au. li. 2. de trin. 4 nullus reprehensor formidandus est amatori veritatis. etenim vel inimicus reprehensurus est aut amicus. si inimicus insultat ferendus est, amicus autem, si errat docendus est si docet audiendus.

Au. li. de agone Christiana. 5. qui veritatem occultat et qui prodit mendacium, uterque reus est. Ille quia prodesse non vult, iste, quia nocere desiderat.

Hier. ad Celantiam 6 mentiri atque iurare lingua tua penitus ignoret tantusque in te sit veritatis amor, ut quicquid dixeris, iuratum putes.

7 Non meret audire veritatem qui fraudulenter interrogat — Hie. sup. Ese.

8 nihil est ad defendendum puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius. — Gre. in. ho.

9 ille veritatis defensor esse debet qui quum recte sentit loqui non metuit nec erubescit. — Gre. ibid.

10 inquirimus veritatem, in nobis, in proximis in sui natura, in nobis nosmetipsos diiudicando, in proximis eorum malis compatiendo, in sui natura mundo corde contemplando.

11 non solum proditor est veritatis, qui mendacium pro veritate loquitur: sed qui non libere pronunciat veritatem, quam pronunciare oportet: aut non libere defendit veritatem, quam defendere oportet. — Chrys. sup. Math.

12 divites cum omnia habeant, unum illis deest, scilicet qui verum dicat. tienq in clientelam felicis hominis, potentumque perveneris, aut veritas, aut amicitia perdenda est. — Sen. in. quodam epis.

13. magna est vis veritatis quae contra omnium ingenia, calliditatem solertiam et contra fictas hominum insidias facile se per seipsam defendit. — Sen. in. epi.

Sen. in pu — L4 nimium altercando ueritas amittitur.

Sen. in troade. — L5 ueritas nunquam latet

Terē. in adri. — L6 Namque hoc tempore

obsequium amicos ueritas odium parit

Vide etiam int. adulatio. amicitia. amor, correctio, doctrina. exercitatio. Miseria, Periculum, Predicatio. querere, Sapientia, Scādalum, Tribulatio,

Victoria tt.° 5

Am. de officijs — L non est gloriosa uictoria nisi ubi fuerint laboriosa certamina.

2 uictoria sine aduersario. Breuis est laus. bis uincit qui se uincit in uictoria, bis interimit, qui suis armis perit.

Vide etiam in tit. Bellum incuria poenitentia.

Vitium tt.° 6

~~Amb. de.~~ Hie. ad. demetriandē — L tibi nō tam expellenda sunt uitia quam refellenda quoniam facilius est nō suscipere quam suscepta semel deponere: nec eo quod tanta dulcedo est, ut ea debeamus perferre cum turbis. cum nec in omnibus sit delectatio nisi illecebra. ex aplexis

que

pretramea, quae uident dulcissima res putant.

2 Quid oro inuidos delectationis praestat inuidia? quid alter ab odio mercedis accepit? quid iracundo furor suus contulit? Si mihi libet circumspicere singula, et inuenies tot animae tormenta quot uitia quae utique eo facilius uincere possunt quo nulla nos alliciunt uoluptate. Hiero. ibid.

3 Summa tibi scientia summa notitia sit, uitia uirtutesque distinguere: quae quamquam sibi contraria semper sint, aliqua tamen ex eis tanta iunguntur similitudine ut discerni omnino uix possint. ibidem.

4 Superbiam quidam libertatis loco ducunt adulationem pro humilitate suscipiunt, malitiamque prudentiae uice amplectuntur et stultitiae simplicitatis nomen imponunt. hac fallaci ac pessima similitudine decepti, uitijs pro uirtutibus gloriantur. ibidem

5 Sunt quaedam uitia quasi per quandam cognationem sibi propinqua: sicut dissolutio spiritus appetitus gulae et immunditia luxuriae multiloquium fallacia, atque peccatum, ex dissolutione spiritus mens ad ingluuiem uentris rapitur. et dum cibo uenter extenditur ad luxuriam caro trahitur. et multiloquio fallacia generatur quia difficile est ut qui mult Gre. sup Eze. ho. 12.

multa loquit nō etiā mētiat, et d...q pe mē
datium etiam etiam per iurio regit volun
te humana iudicia vēlet.

Gre. ~~26.2~~ in mo. 6 quamuis vix per omne vitium quod pe
petrat, humano cordi antiqui hostis virus in
fundit: in hac tamē nequitia, idest invidia,
tota suauis cera serpens cōcutit et im pri mē
dē malitię pestem mouit.

ibidem 7. Capitalia vitia tanta sibi cō iu tione cōiu
gunt, ut nō nisi unum de altero pferat. pri
ma nāq superbię soboles inanis est gloria, quę
dum oppressam mētem corrum perit, mox in
uidiam gignit: quia dum vani nominis gloriam appetit, nequis hanc
alius adipisci valeat tabescit in uidiam, nam
generat: quia quāto interno liuo ris vulne
re ani mus sauciat, tanto etiam mā suetu
do trā quillitatis amittit. ex ira tristitia orit.
quia turbata mēs quo in ordinate se cō cutit
eo ad iiciendo cōfundit, tristitia ad auaritiā
deriuat, quia dum cōfusum cor, bonum
lętitię in se metipso intus amisit unde
cō solari debuerat, foras quęrit. et tanto
magis exteriora bona adipisci desiderat
quanto gaudium nō habet ad quod intus
re currat.

Hugo. 8. Vitium est affectus naturalis pre

ter

ter ordinem et supra mensuram mo-
deram transgrediens, q moueat ad ea
que non debet: mensura mensuram uides q mo
ueat plusquam debet

9 iniqua uia est que nos perducit ad
uitia: recta uero iter tutum, que nobis in
dulgentiam tribuit ad salutem. — Cas. sup. Mud. q1. omnes uie iniquae

10 multum potest uitia proiecisse si eum
alienis irradum est. — se. 22 epis.

11 uitia re mercede solutur, auaritia
pecuniam promittit, luxuria multas ac
uarias uoluptates, ambitio purpuram et
plausum, et ex hoc potentiam quicquid
potentia ponit. — se. 59 epis.

12 in uitia alter alterum trudimus quo
modo ad salutem reuocari potest, quem nu-
llus retrahit et populus impellit &c. — sen. 40 epis.

Vide etiam intit consuetudo Virtus.

Violentia

1. Multa enim bona prestant in uitiis
quando cons. consulit utilitati, non uoluntati:
quia ipsi sibi inueniunt esse inimici — Aug. in enchiri. c. 72.

2 plus ualet quod uiolentia cogit, quam
quod suadet et precipit reuerendia. — Val. Ma.

3 nulla res tam facilis est quin difficilis sit — se. in epi

et in vitus facias.

Se. 62 ep. 4 Da operam, ne quid unquam invitus facias. non enim qui iussus aliquid facit miser est, sed qui invitus. itaque sic animum componamus, ut quicquid res exigit, id velimus, et inprimis finem nostri sine tristitia cogitemus.

Vide etiam in tit. securitas

Virginitas

Aug. sup. psal. 29. 1 quid prodest integra caro mente corrupta? melius est humile coniugium quam superba virginitas

Aug. sup. ps. 47 2. quae est virginitas mentis, integra fides solida spes, syncera charitas.

Amb. in lib de viduis 3 supergredit virginitas conditionem humanae naturae, per quam homines angelis assimilant. Maior tamen est victoria virginum quam angelorum. Angeli enim sine carne vivunt, virgines vero in carne triumphant.

Amb. de virgi. li. 2. 4. Pulchritudinem quis potest maiorem aestimare de core virginis, quae amatur a rege probatur a iudice, dicatur Domino, consecratur Deo.

Hie. in ep. ad [illegible] eugenium 5 virginitas in eo facilior est, qui carnis

in

in cen tua no no uit et uiduitas preo
solerior quod praeteritas recolit voluptates

6 flos est virginitas flos martyrium flos
aliud bona. in horto virginitas. in campo
martyrium bonum opus in thalamo. — Gre. sup. L.

7 Virginitas altius mons est ad quam an
gelus hortatur sed qui iudicet se no posse
ascendere maneat in segor, id est in legitimo
matrimonio: quia melius est mediocri bono
uti, quam per abrupta libidinum praeci
pitari. — Gre. in glos. sup. illud genesis 19. in monte salvum te fac.

8. virgo carne no mente. nullum praemium
habet in repromissione. — Isid. de sum mo bono. lib. 2.

9 virginitas est soror angelorum victo
ria libidinum, regina virtutum possessio
omnium bonorum. — Cyp. in lib. de virg.

10 Virginia iuxta
cruore cruentato vulnus sub pectore
servat. — Sillig. ita lug. lib. 13. de Pun.
tristitia defentiferro monumenta pu
doris.
et patriam laudat miserando in vulnere
dextram.
vide etiam in tit castitas coniugium
Maria verecundia pertotum.

Virtus tt 9

Aug. ep. ad macedoniu. 1. in hac vita virtus no est nisi dilige re quod diligendum est. id diligere prudentia est: nullis inde averti molestiis fortitudo est: nullis illecebris, temperantia est, nulla superbia iustitia est

Au. in quoda. ser. 2 virtus eo pluris estimanda est quod plura contemnit. magne virtutis est cum felicitate luctari, magne felicitatis est a felicitate no vinci

Amb. super lucam. 3. no virtus est no posse peccare sed nolle: atque ita tenere per severantiam voluntatis. ut voluntas in fantiam: usus vincit naturam.

Amb. super Beati immacul. 4 qui deficit sibi, ut virtutis adhereat amittit quod suum est, accipit quod eternum est.

Amb. ibid. 5. nulla sine labore virtus est, quia labor processus est virtutis.

Amb. de officiis 6. Bonus vir vivus est, si iustitia querit prudentia invenit, fortitudo vendicat temperantia possidet ut iustitia sit affectu prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu.

Hier. in quodam ep. 7 philosophus animalis et popularis

au

au[tem] m[e]a cap[er]e in totam simul sar cinam potuit, et in reputas in uirtutum cul mine positum: si partem ex toto oferas? recipuus sculte Dominus

8. Sicut quibusdam in sumest ut de primis quatuor uirtutibus loquar. prudentia. temperantia. fortitudine at q[ue] iustitia quanto perfect[a]e sunt singul[a]e, tanto sibi sunt coniunct[a]e. disiunct[a]e aut[em] perfect[a]e esse nequaquam possunt quia nec prudentia est uera, qu[a]e iusta et temperans et fortis no[n] est. nec temperantia perfecta. qu[a]e fortis iusta et prudens no[n] est. nec fortitudo integra qu[a]e prudens fortis et temperans no[n] est. — Greg. in mo.

9. quid est uirtus, nisi medicamentum? et quid est uitium nisi uulnus? quia er go nos ubi de medicamento uulnus facimus facit Deus de uulnere medicamentum, ut qui uirtute perculimur, uitio curemur. — Greg. in mor.

10. Sicut uirtus omne rosa est uitio: ita uirtutis amico uitiosa est amara uoluptas. — Hebr. ser. 23.

11. errare mihi uidetur, qui dixit gratior est pulchro ueniens e corpore uirtus. no[n] enim ullo honestamento eget, ipsa ipsa magnum sui est decus et corpus suum co[n]secrat. potest ex casa uir magnus — Se. 67 epis.

exire et ex de formi humilique corpusculo formosus animus, ac liber et magnus.

Sene. in ep. 42 unusquisque commendat virtutem in qua viget et reprehendit vitium in quo non delinquit.

Se. ibid 43 omnia beneficia in luce se collocari volunt, sed tamen nullum theatrum virtuti conscientia maius est

Sen. 44 unum hominis bonum, ipsa virtus est quae inter hanc fortunam et illam superba incedit, cum magno utriusque contemptu. virtus rectorem ducemque desiderat, sed sine magistro vitia discuntur.

Se. 20. ep. 45 nulli non virtus et vivo et mortuo retulit gratiam si illam bona secutus est fide.

Se. ep. 46 quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat: sic dolores molestias iniurias virtus magnitudine sua elidit atque opprimit, nec magis ullam portionem habent incommoda, quum in virtutem inciderint quam in mari.

Se. ibid. 47 pone ex una parte virum bonum divitiis abundantem. [illegible] omnia benedis ponerem utroque[?] quando quae vir bonus..

exit

cait etiam et fortunæ disparitate.

18. Nulli præclusa est virtus omnibus pate, omnes admittit omnes invitat, non eligit domum nec censum, nudo homine contenta est. Sen. ibid.

19. Ille bonus artifex est, qui de omni materia facit optimum quod fieri potest. Phidias statuarum artifex non tantum ex ebore statuas sciebat facere, sed meliora ex ære et si marmor illi adesset ex eo similiter faceret. Si vilio rem materiam obtulisset ex illa fecisset quale optimum fieri posset. sic sapiens si licebit, vir tutem in divitiis explicavit, si minus in paupertate quam cum fortunam acceperit. aliquid memorabile ex illa efficiet. Sen. 89. ep.

20. suas eum multis virtutibus abundare, qui alienas amat. Se. in pro.

21 ne collapsa ruant subductis tecta columnis Iuve. saty. 8.

Stratus humi palmes in duos desiderat ulmos

22 nos quoque nunc vires animos quam afferre paremus. Val. flacc. li. 1. Argo.

23 quem meminisse iuvet, virtutis nepotibus instent. ibidem.

24 surge age et viduis haud unquam de ibidem. li. 5

fixe coelo.

ibidem. 25 pertulerat acternus tamen, deus absfu it abusis
qui iterum idem adsit credo deus.

Ausonius. Eclog. de Ambiguitate vitae. 26 verum age nate tuos ortus nec bella pavescas.
ulla, nec in coellum dubites tendere gressus

Silius italicus lib. 1. bell. Pun. 27 at dura invigilant mentes, mollesque reponunt.
noctis opus clarior acuunt extrema pericli.
et fractis rebus violentior ultima virtus

Ovid. lib. 4. de trist. 28 Ardua per praeceps gloria vadit iter

ibidem. li. 5 29 Rara quid est virtus quam non fortuna gubernat
quae maneat stabili, cum fugit illa, pede,

Boetius. Metro. 1. li. 1. 30 ecce mihi lacerae dictant scribenda camenae
et veris elegi fletibus ora rigant
has saltem nullus potuit pervincere terror
ne nostrum comites prosequerentur iter.

Horatius. lib. 1. epist. ad Mecoenatem. 31 vilius argentum est auro: virtutibus aurum.

ibidem. 32 virtus est vitium fugere.
33 Probitas laudatur et alget.

Vergili. li. 5. Aeneid. 34. gratior et pulchro veniens in corpore virtus. adiuvat.

Ovid. li. 4. de Ponto. 35 excitat auditor studium, laudataque virtus

tus.

Cres cit et in im me sum gloria calcar habet

36 Et inde nullam mihi captat gloria quaestus — idem. li. 5 de trist.

ingenij stimulos subdere fama solet.

37 ipse quidem uirtus sibimet pulcherrima merces — Sillig. italicq. lib. 13. bel. Pu.

38 ipsa quidem uirtus pretium sibi, sola que late. — claud. in. cos. Mallij

39 Diuitijs animosa suis immota que cultis

catibq ex alta mortalia despicit arce.

39 me cultos lauro perducit ad astra triumphus. — Sillig. italicq. lib. 15. bel. Pu.

40 Si modo non census nec clarum nomen auorum — ouid. lib. 1. de Ponto.

sed probitas magnos, ingenium que facit.

41 tota licet ueteres exornent undique cerae — iuuen. saty: 8.

atria nobilitas sola est atque unica uirtus.

42 et mala sunt uicina bonis, errore sub illo — Ouid. lib. 1. de. Remed. amo.

pro uitio uirtus crimina saepe tulit.

43 oderunt peccare boni uirtutis amore — Hora. lib. epis. ad Quintiu.

tu nihil admittes inte formidine poena.

44 Difficilis nostra posita arte labor — ouid. de. arte. ama. li. 2.

45 libera si dent populo suffragia, quis tam. — iu uen. saty. 8.

perdiditus ut dubitet Seneca præ ferre Neroni.
46 Malo pater tibi sit Thersites dum modo tu sis

ibidem

Aeacidæ similis, vulcaniaque arma capessas.
quam te Thersitæ similem producat Achilles.

Satig. lib. 10. Thebaid.
47 Rara dari, terrisque solet eo tingere virtus
48 blandus honos hilarisque tamen cum pondere virtus.

Satig. li. 2. Sylvarum

Vide etiam entit bonum, discretio diviæ fortitudo gloria vana. gratitudo. homo honor, Humilitas, innocentia, mors. Philosophia, prosperitas, Tribulatio, Tristitia Vitium..

Vita huma præsens. tit. 40

Au. in quodam Ser.

1 Hæc est iustitia hominis in hac vita Aelemosyna, ieiunium, oratio, poenitentia cruciat, iustitia tranquillat, vita æterna glorificat..

Au. sup. Ioann.

2. Vita hominum media est inter vitam angelorum et peccatorum. Si vivit homo secundum carnem pecoribus comparatur. Si vivit secundum spiritum angelis sociatur...

ra

3 Tantis malis hec uita repleta est, ut com paratione eius mors remedium putetur esse nō poena: nam breuem ideo illam Deus fecit, ut molestie eius, que prosperitate uici uel tolli nō poterat, temporis exiguitate finiret. denique sanctus iob dicit: Militia est uita hominis super terram. — Am. in ser. de 4°.

4 qui nil habet in uita iucundius uita, eius virtute uitam nō potest colere. — Iulig. li. 2. rhetoric.

5 nemo quam bene uiuat, sed quandiu considerat, cum omnibus possit contingere, ut bene uiuat, ut diu nulli. — se. 22. ep.

6 vita nō est imperfecta, si honesta est. Vbicunque desines, si bene desinas, tota est. sed fortiter desinandum est. nō est res magna uiuere. omnes serui tui et animalia uiuunt. — se. 78. ep.

7 quomodo fabula sic et uita, nō quā diu, sed quam bene acta sit, refert. Nil ad rem pertinet, quo loco desinas, quocunque uoles, desine: tantum bonam clausulam impone. — ibidem.

8 Dum differt uita, transcurrit. omnia mi Lucili aliena sunt. tempus tantum nostrum est. in huius rei fugacis et lubrice possessionem natura nō misit — se. in ep.

9 Et si dicamus uix. et quem deserat certum fortuna perege: crastinum si adiecerit, leti recipiamus. — Sen. ep. 12.

10 quidam tunc incipiunt uiuere quum de — se. 23. ep.

uita humana partes.

Finiendum est imo quidam ante desierunt uiuere, quam inciperent

Se. 23. ep. L1 pulchrum est consummare uitam ante mortem. et expectare secure reliquam temporis partem.

Se. 72 ep. L2 de partibus uitae omnes deliberamus de tota nemo deliberat.

ibidem. L3. omnes infantes in terra nuda uita excipit. Non te ergo pudet sordidius uiuere quam nasci?

Se. in. epi. L4. longa uita bonis optabilis bonis fauit bona consuetudo. Malis hominibus utilissimum est cito fugere.

ibidem L5 Hoc unum discas, uitam contemnere nemo illam bene rexit, nisi qui contempserit. nulli potest secura uita contingere qui de producenda nimis cogitat

ibidem. L6 Sapiens cogitat semper qualis uita non quanta sit. Non enim uiuere bonum est sed bene uiuere.

Se. in. pu. L7 homo uitae commodatus non donatus est. Heu quam multa poenitenda occurrunt diu uiuendo.

ibidem L8 Male uiuunt qui se semper victuros putant. volunt homines ita praeceptum esse ut uiuant. non ita uiuere, ut praeceptum est.

Socrat. in suis exhortatio. L9 non uiuit, cui nihil est in mente nisi

ut

ut vivat. Ede. et bibas. ut bene vivas nō vivas et tamē edas et vivas

20 stat sua cuique dies, breve, et irreparabile tempus.
omnibus est vitæ — Ver. lib. 10. Aeneid

21 tunc adverte aures, currit mortalibus ævum nec nasci bis posse datur, fugit hora rapitque. — Silius. Ital. lib. 15 de bel Pu.

22 da spatium vitæ, multos da Iupiter annos. — iuvē. saty. 10.

Vide etiam in tit. amor, avaritia, caro, conversatio, Divitiæ, Doctrina, mors, Poenitentia, Sanctitas, Securitas, spes, Tribulatio

Voluntas tit. 41

1 mala voluntate nō solum quis quomodo miser efficitur, sed miserior potestate, qua desiderium malæ voluntatis implet. — Au. li. 13. de trinit.

2 cum enim voluntas relicto superiore ad inferiora convertit efficit mala: nō quia malum est, quo se convertit, sed quia perversa est ipsa conversio. — Au. de ci. Dei li. 12.

3. nemo quærat efficientem causam voluntatis malæ. non est efficiens sed deficiens, quia nec effectio est sed defectio. — ibidē

4 iustitia Dei est aliquando ut sanus es sicut tali quando ut ægrotes. Si quando sanus es dulcis est — Aug. sup. ps. 35.

voluntas Dei et qua de gratias amara est voluntas Dei, nō recto corde es. quare? quia nō vis dirigere voluntatem tuam ad voluntatem Dei sed Dei vis curvare ad tuam. illa recta est sed tu curvus voluntas tua corrigenda est ad illam. nō illa curvanda at adte et rectum habebis cor.

Aug. sup. ps. 134 — 5 quia Deus cor quærit. cor inspicit intus testis est, iudex. approbat auditor coronator: sufficit ut offeras voluntatem potestate cōfitere, ad salutem. quum autem nō potes ore, crede ad iustitiam, corde laudas corde venedicis corde in ara cōscientiæ victimas sacras imponis: et respondet tibi, pax in terra hominibus bonæ voluntatis.

Aug. — 6 nihil omnino tam facile est bonæ voluntati, quam ipsa sibi: et hoc sufficit deo.

Au. sup. ps. 57 — 7 quicquid vis, et nō potes factum Deus cōputat.

Aug. de. uera fide (?) reli. — 8 Bona voluntas qua appetimus honeste recteq. vivere, et ad summam sapientiam pervenire.

Aug. de. ver. apos. Petri et Pauli. — 9. quum vult, nō potest: quia quod potuit noluit: ideo per malum velle perdidit bonum posse.

Cas. sup. ps. 13. — 10. voluntas dicta est a Volatu quoniam

ani

animus quo vult, nimia velocitate transfertur.

11. Valentior enim fortuna est voluntas, et in utramque partem ipsa res suas ducit, beataeque ac miserae vitae sibi causa est.

12 quod si digna tua minus est mea pagina laude at valuisse sat est: animum videar minora iacto. — ovid. ad Pisonem.

13 has patit poenas peccandi sola voluntas — iuve. saty. 13.

14 quod si deficiant vires, audacia certe laus erit: in magnis et voluisse sat est. — Proper. lib. 2. ad. Musas.

15 Hic campo indulget, hunc alea decoquit ille in venerem putris — Persius saty. 5.

Vide etiam in tit. beneficia in tertio libro ... Liberalitas, Miseria, obstinatio, Relinquere.

Voluptas tt.us 12

1 minus voluptatibus stimulatur, qui non est ubi frequentia est voluptatum. minus avaritiae molestias patitur qui divitias non videt. — Aug. de singularitate. cle

2 nihil ... deque satis est voluptati, semper famem patitur sui. qui alimentis per petuis nescit impleri. — Amb. sup. Luc. li. 6.

3 semper voluptas famem sui habet — Hre. in. ep. ad. Dama

et transacta nō satiat

Sed. in sy-nonymis — 4 uoluptas est cum quadam lubrica suauitate ad illicita foeda mētis inclinatio

Tul. li. 1. de officijs — 5 nō est cōsentaneum, qui metu nō frangitur, eum frangi cupiditate, et qui inuictum se ā labore præstiterit, uinci a uoluptate.

Se. 2 dē ep. — 6 quis hostis in quemquam tā cōtumeliosus fuit, quam in quosdam uoluptates suæ? quidam se uoluptatibus immergunt quibus in cōsuetudinem adductis carere nō possunt: ob hoc miserrimi sunt, quod eo peruenerunt, ut illis quæ superuacua fuerunt, facta sunt necessaria. seruiunt itaque uoluptatibus, nō fruunt: et mala sua. quod malorum ultimum est amat

ibidem — 7 indurandus est animus et blandimentis uoluptatum procul abstrahendus uitia Annibalem hyberna soluerunt, et indomitum illum niuibus atque Alpibus uirum eneruauerunt. fomenta campaniæ armis uicit. uitijs uictus est.

ibidem. — 8 aspice illum cui somnus laxæ domus silentio quæritur, cuius aures nequis agitet, omnis seruorum turba cōticuit. huc nempe uagat atque illuc. somnum inter

egritudinem leuem captas. qui non audita uoce dissere. to quesierit: quid in causa putas esse? animus illi obstrepit: hic placandus est: huiusque seditio compescenda est.

9 Scilicet interdum miscentur tristia lętis
nec populum toto pectore festa iuuant. — ouid. li. 6. fasto.
10 nulla dies adeo est australibus humida nimbis
non intermissis ut fluat imber equis
Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo. — Idem lib. 4. de ponto.
Mixta fere duris utilis herba rubis.
Vide etiam initium abstinentia bonum caro delectis, excusatio, fortitudo gratia, gula labor, luxuria, solitudo, vitium.

Votum. tit. 13

1 quia iam uouisti, iam te adstrinxisti aliud tibi facere non licet. non talis eris, si non feceris quod uouisti, qualis mansisses, si nihil tale uouisses. Minor enim tunc esses non peior, modo autem quod absit, miserior, si deo fidem fregeris: quanto beatior, si persolueris. — Au. in epis. ad Armentarium et Paulinum.
2 non te uouisse poeniteat imo gaudeas iam tibi non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. felix necessitas, quę in meliora compellit. — ibidem
3 in uouendo fuit stultus, qui discretionem — Hier. tractatus. illud in dic. 11.

nō adhibuit et in reddendo impius.

Votum. no-
uit. etc.

4. in malis promissis rescinde fidem in turpi voto muta decretum. quod incautè vouisti, nō facias, impia est promissio quæ scelere adimpletur.

Pet. Chry.

5 sancti quidem et honesti propositi dilatio magna ruina est. Vnde sapiens quicquid potest mane tua, cum instantia operare. qui nō est hodie, cras minus aptus erit

Sene. 10. epist.

6 quidam turpissima vota diis insusurrat, si quis admouerit aurem conticent, et quod scire homines nolunt, deo narrant. sic viue cum hominibus tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo, tanquam homines audiant

Ber. in quodā. ser.

7 melius est nō vouere, quam vouere illud quod tibi is, cui promittit, nolit exolui

Ber. de præcepto. et dispē satio.

8 Absque necessitate remissio voti, nō dispensatio, sed præuaricatio est: et restrictio contra voluntatem, murmur est nō profectus.

Vtilitas t.ª 14

Cass. li. 2. epist.

1 Commodum enim debet esse cum modo tantum, si mensuram æqualitatis excesserit vim sui nominis nō habebit.

Tulli. de amicitia.

2 mihi autem nō minori curæ est, qualis respublica post mortem meam futura sit,

quam

quam qualis hodie sit.

3. Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur vulgus amicitias utilitate probat. ovid. lib. 2. de Ponto

Vide amici- ipse decor recti facti si praemia desint
tia, beneficia, non movet: et gratis paenitet esse probum.
gratitudo, ingratitudo, solitudo. =

Usura

1 Et esca usura est et vestis usura est: et quod cum sorti accedit, usura est. quod velis ei nomine imponas usura est. Amb. lib. 1. de David.

2 Usura et foenus una cum infidelitate et idololatria ex hominum cupiditate manarunt. Vide eleemosina, mercator, voluntas.

Similis est pecunia usuraria morsui aspidis. Percussus ab aspide quasi delectatus vadit in somnis, et gravatus sopore moritur, quia tunc venenum latenter per omnia membra decurrit. Sic qui sub usura accipit sub somnio quietis beneficium sentit; sed usura per omnes eius facultates decurrit, et totum invenit in debitis = Chrysost. sup. illud Mat. 5 et volenti mutuare.

= Uxor = vide coniugium, et mulier. =

Christianus.

1 Vere christianus est qui omnibus misericordiam facit, qui nulla omnino movetur iniuria, qui alienum dolorem tanquam proprium sentit, cuius mensam nullus pauper ignorat, cuius corpus habens in globo vivus habitat, ut corpus Deo, et angelis gloriatur, qui terrena contemnit, ut possit habere caelestia, qui opprimi pauperes, se praesente, nequaquam patitur, qui miseris subvenit, qui afflictis flebilis condolet, qui proximi alieno dolore patitur ita, ut non informetur, et ego in vestra ... benefaciebat. Aug. de vita christiana

2 Christiani nomen ille frustra sortitur, qui Christum minime imitatur. Quid tibi prodest vocari quod non es, et nomen usurpare alienum. Si tibi christiani esse delectat, quae christiani sunt agere, et merito tibi nomen christiani assume. Aug. ibidem

3 Christiane delicatus es nimis, si putas sine pugna te posse vincere, sine certamine triumphare. Fortiter dimica, atrociter in proelio certa. Considera pactum. Idest attende conditionem, quam accessisti, militiam nosce. Pactum quod spopondisti, idest ...

A

Abstinentia — 1
abusio — 3
Aceptio p[er]sonar[um] — 4
Acedia — 5
Adiutorium — ibide[m]
Aduent[us] domini — 6
Adulatio — ibide[m]
Aduocati — 9
Ambitio — 11
Amicitia — 12
Amissio rer[um] — 16
Amor — 17
Angelus — 20
Anima — 21
Antichristus — 23
Apostoli — 24
Ascensio — 25
Avaritia — 26
Auditor — 29

B

Baptismus — 30
Beatitudo — ibide[m].
Bellum — 31
Beneficia seu beneficium — 33
Benignitas si[ve] de mansuetudo
Blasphemia — 36
Bonum bonitas

C

Charitas — 37
caro siue corpus — 32
Castitas siue co[n]tinentia — 39
Christianus — 40
christus — ibide[m].
Clericus — 42
coabita[ti]o in domo mole[s]tia
Cogitatio — 44
compassio — ibide[m]
communitas siue congregatio — 45
co[n]cupiscentia — ibide[m].
co[n]fessio — ibide[m]
co[n]fidentia — 46
co[n]iugium — 47
co[n]scientia — 48
co[n]siderat[i]o sui — 50
co[n]silium — 52
co[n]solatio — ibide[m]
consuetudo — 53
co[n]templatio — 54
contemptus — 55
contentio vide discordia
continentia vide castitas
contritio — ibide[m]
conuersatio — 56
conuersio — 60
co[n]uiuium — 62
continentes — 63
corpus vide caro
correctio — 64
creatio siue creator — 67
crudelitas — 68
credulitas — ibidem
crux — 69
cupiditas — 70
curiositas — 71

D

Damnum vide damnatio — 74
Dare, vide liberalitas
Debitum — ibidem
Decima — 75
Delitie — ibide[m]
Desiderium — 76
Despectus vide co[n]temptus siue derisio
Desperatio — 77
Detractio — ibide[m]
Deus — 78
Deuotio — 80
Diabolus — ibide[m]

D C F G H

D

Dilectio — 81
Descere — ibidē
Desciplina — 83
Discordia — 84
Discretio — 85
Diuitiæ — 86
Doctrina
siue doctores — 90
Dolor — 92

E

Ebrietas — 93
Ecclesia — 95
Electio — 97
Eleemosyna — 98
Eloquentia — 100
Episcopi vide pla
nus
Error — 102
Eucharistia — 103
Exercitio — 104
Exercitat. ibidē
Excommunica
tio — ibidē
Excusatio — 105
Exemplum — 106

F

Fabula — 108
Fama — 109
Fauor — 110
Festum vide sole
nitas
Fides siue fidelitas ibidē
Fiducia vide cōfi
dentia
Fornicatio vide
luxuria
Fortuna vide pros
peritas
Fortitudo — 112
Fraternitas — 113
Fraus et dolus — 114
Furtum vide Ra
pina

G

Gaudium — 115
Gloria vana — 116
Gloria æterna — 117
Gratia — 120
Gratitudo siue gra
tiarū actio — ibidē
Gula — 122

H

Hæresis — 124
Homicidium — 125
Homo — ibidē
Honor — 128
Honestas — 129
Hospitalitas — 130
Humilitas — 131
Hypocrisis — 146

I

Iactantia — 133
Ieiunium — ibidem
Ignorantia — 135
Impietas vi
de pietas et ma
litia
Impatientia
vi de patientia
Incarnatio — ibidē
Indulgentia
vi de uenia
Infidelitas
vide fidelitas
Infernus — 136
Infirmitas — 137
Inimicitia — 138
Ingenium — 139
Ingratitudo — 140
Iniuria — 141
Innocentia — 142
Instabilitas 143
Intentio ibidē
Inuidia 144
Ira — 148
Iudex siue — ~~151~~
Iudicium — 151
Iuramentū 153

ius

Iustitia et iustus ibidē
iuventus — 154

L

Labor — 155
Lachrymae — 156
Lascivia — 157
Laus — 158
Lentitia vide ga
udium.
Lex — 160
Liberalitas — ibidē
Libertas — 163
Libido — ibidē
Loquacitas — 164
Ludus vide co
solatio et lasci
via.
Luxuria — 166

M.

Magister — 167
Magnanimitas ibidē
Malitia — 169
Mandatum — 170
Mansuetudo ibidē
Maria — 172
Martyrium — 175
Matrimonium vi
de coniugium
Maturitas vide
molestia et insta
bilitas
Medicina — 176
Meditatio vide co
templatio
Mendatium — ibidē
Mercat^o — 177
Meritum — ibidē
Militia — 178
Mirabile sive
miraculum — 179
Miseria — 181
Misericordia — 183
Modestia — 185
Monachus — 185
Mors — 187
Mulier — 193
Mundus — 197
Munus — 200
Murmur — 202

N

Nativitas — 202
Natura — 203
Negligentia — 204
Nobilitas — ibidē
Nocumentum 206

O

Obedientia — ibidem
opprobrium —
vide contumelium
Obstinatio — 207
Otiositas — 208
Occupatio vide so
licitudo
Odium — ibidem
Oppressio vide e
xattio
opus — 209
oratio — ibidem
ordo — 213
ornatus — 214

P

Patientia — ibidē
parentes — 217
passio — 218
patria — 220
paupertas — 221
pax — 223
peccatum — 225
peccadine cessi
tas vide consu
etudo
Pecadi, recidi
vatio, vide re
cidivatio
Poena sive

P

punitio —— 228
Pœnitentia —— 230
Perfectio —— 233
Periculum —— 234
Periurium uide iuramentum
Perseuerantia —— ibidē
Petitio —— ibidē.
Philosophia —— 235
Pietas —— 236
Pigritia uide acedia
Placere uide adulatio, cōtemptus et fauor
Potestas —— 237
Præceptum uide mandatum.
Prædestinatio siue prouidentia diuina —— 239
Prædicatio —— 240
Prælatio —— 242
Præmium uide gloria æterna, honor et remunerat.º

Q

Præsumptio —— 247
Proditio —— 242.
Profectus —— 249
Promissio —— 249
Proximus —— 250
Prosperitas —— ibidē.
Prouidentia, et prudentia —— 253
Pudicitia uide castitas
Pugna uide Bellum
Pusillanimitas —— 256

Q

quærere Deum —— 256

R.

Rapina —— 257
Recōciliatio —— 258
Regimen siue regere —— 258
Religio —— 260
Relinquere —— 264
Remuneratio —— 266
Reprehentio uide correctio et correctº

R

Recidiuatio —— 267
Restitutio —— ibidē
Resurrectio —— ibidē
Reuerentia —— 269

S.

Sacerdos —— 271
Sacramentum —— 272
Salus —— 273
Sanctitas et
Sanctus —— ibidē
Sanitas —— 274
Sapientia et
scientia —— ibidē
Satisfactio —— 278
Scandalum —— ~~ibidē~~ 279
Scriptura —— ibidem
secularis —— 284
Securitas —— ibidem
Senectus —— 285
Seruitus —— 287
Seruitium —— 289
Silentium ~~——~~ uide taciturnitas.
Simplicitas —— 290
Simonia —— ibidē
Sobrietas —— 291
Societas —— 292

so

S I V

Solennitas 293
Solicitudo — ibidem
Solitudo et tumultus — 294
Sortilegium et Divinatio — 297
Spes — ibidem
Spiritus sanctus 299
Studium — 301
Stultitia — 304
Subiectio — 305
~~Suffragium — ibidem~~
Superbia — ibidem
Superfluitas — 308
Suspicio — 309

T

taciturnitas ibidem
temperantia 310
tentatio ibidem
tempus sive temporale — 312
testimonium 313
timor — ibidem
tribulatio — 316
trinitas — 320
tristitia — 322

Tumultus vide soli.
Iudo. —

V

venia — 322
Verbum — 323
Verecundia — 324
Veritas — 325
Victoria — 326
Vitium — ibidem
Violentia — 327
Virginitas — ibidem
Virtus — 329
Vita humana 332 prę cesetmulier
Vita ęterna vide gloria ęterna
Voluntas — 334
Voluptas — 335
Votum — 336
Utilitas — ~~utilitas~~ 336
Usura — 337
Uxor vide coniugium.

DE
Do
Se